E. STRITTMATTER

TINKO

ERWIN STRITTMATTER

TINKO

1959

EDITURA TINERETULUI

ÎN ROMÎNEȘTE DE: **EMAN. CERBU** și **J. COMAN**

COPERTA DE **I. UNTCH**

ERWIN STRITTMATTER
TINKO
DER KINDERBUCHVERLAG — BERLIN

PREFAȚĂ

Erwin Strittmatter a adus în literatura germană postbelică aerul curat al satului, un limbaj robust, proaspăt și colorat, spiritul de observație și ironia mușcătoare a țăranului. Deși trecut de prima tinerețe, scriitorul Strittmatter este o apariție nouă în viața literară a R.D.G., rezultat al noilor relații statornicite după război. Viața lui Strittmatter se leagă strîns de viața satului german și de transformările din ultimul deceniu. Literatura profesată de Strittmatter e însăși viața care pătrunde în lucrările sale nealterată, cu strălucirile și petele ei, cu vigoarea și trăinicia ei.

Erwin Strittmatter este fiul unui muncitor brutar și țăran sărac. Copilăria lui s-a scurs într-un sat mărunt de cîmpie, din Niederslausitz. Tatăl său l-a trimis, cu multe sacrificii, să urmeze liceul. Erwin însă nu se împăca cu mediul burghez și funcționăresc în care pătrunde și nu rezistă multă vreme atmosferei încorsetate și apăsătoare din liceu. Părăsește școala și învață meseria de brutar. Colindă orașele și satele Germaniei ca brutar, apoi ca șofer, se angajează chelner într-o cafenea, îngrijitor de cai, grădinar, muncitor de fabrică. Nopțile și le închină învățăturii – își termină studiile liceale – și lecturii. Înghite, fără să aleagă, cărțile care-i cad în mînă. Se angajează la un moment dat, ca îngrijitor, la crescătoria de animale pentru blană a unei contese, numai pentru că aceasta, posesoarea unei mari biblioteci, i-a îngăduit în schimbul unei reduceri a salariului să citească cărțile. Lectura nu era însă sistematică și numai rareori i-a oferit prilejul întîlnirii cu literatura marxistă. Din războiul pornit de Hitler, Strittmatter s-a întors cu sufletul zdruncinat, dar gata să se apropie de literatura care avea să-i călăuzească drumul spre viitor. Cînd a fost împroprietărit, în urma reformei agrare inițiate de regimul popular instaurat în Germania răsă-

riteană, Strittmatter a înțeles că pentru poporul german vin timpuri deosebite, de mari prefaceri, cu perspective pline de lumină. Strittmatter țăranul privea atent tot ce se întîmpla în jur, căuta să priceapă totul în lumina noilor principii de viață pe care și le apropia, pregătind drumul lui Strittmatter scriitorul. Acesta din urmă n-a întîrziat să se arate. Lecturile din operele marilor gînditori ai mișcării muncitorești l-au ajutat pe Strittmatter să priceapă viața, atît cea prezentă cît și cea trecută. Orizontul său s-a lărgit, el privind acum viața și experiența acumulată sub o altă prismă. Încercase mai înainte, numai pentru propria-i plăcere, să scrie cîntece și povestiri. Dar aceste încercări nu depășiseră banalul. Acum s-a gîndit să scrie despre noile întîmplări, care i se înfățișau într-o altă lumină, pe care le putea judeca obiectiv, cu proprii săi ochi, cu propria sa putere de gîndire. Alături de noile fapte băteau la poarta creației și cele vechi care cereau dreptul de a fi redate. Așa a luat naștere romanul „Ochsenkutscher" (Vizitiul) apărut în 1950 și care reprezintă în mare parte o autobiografie. Scriitorul lucra noaptea, deoarece ziua era ocupat cu activitatea gazetărească pe care o desfășura la un ziar provincial. Și munca scriitoricească, ca și aceea de gazetar îi cereau eforturi deosebite, deoarece le făcea acum pe amîndouă pentru prima oară.

Activitatea gazetărească i-a fost de mare folos lui Strittmatter, întrucît i-a înlesnit cunoașterea vieții, i-a dat posibilitatea să-și ascută pana și să-și șlefuiască stilul. Temele de mare actualitate pe care le-a abordat l-au ajutat să-și valorifice talentul literar. Din acestea s-au născut numeroase schițe și povestiri, strînse mai tîrziu în volumul „Un zid se dărîmă" apărut în 1953.

Pentru cel de al treilea Festival al Tineretului, care a avut loc la Berlin, Strittmatter a scris o scenetă din viața tineretului, destinată programului cultural al tinerilor din landul Brandemburg. Sceneta însă a crescut luînd proporțiile unei piese. Bertolt Brecht a remarcat talentul scriitorului, a înglobat piesa în repertoriul teatrului său și a lucrat cu autorul pe care l-a invitat apoi să vină la Berlin. După o muncă de un an, cortina s-a ridicat și pe scena berlineză a început să se joace cu mare succes comedia în versuri „Katzgrabe". Pentru această lucrare Strittmatter a fost distins cu Premiul Național.

În creația țăranului scriitor urmează romanul „Tinko", de asemenea distins cu Premiul Național, și prima parte a voluminosului său roman „Der Wundertäter" (Făcătorul de minuni). Aceasta din urmă poartă pe cititor de-a lungul cîtorva decenii, urmărind drumurile parcurse de

doi tineri germani în vremea stăpînirii hitleriste și a celui de al doilea război mondial, arătînd, pentru fiecare în parte, dezvoltarea și atitudinea lor după război.

Cu opt ani în urmă, Strittmatter era un nume complet necunoscut în literatura germană. Astăzi, de două ori laureat al Premiului Național, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor Germani, e un scriitor citit și iubit de un public larg. Succesul său se datorește actualității temelor sale, unei cunoașteri adînci a vieții satului, a istoriei contemporane a Germaniei, înțelegerii misiunii sale de scriitor. „Un artist nu se află la înălțimea vremurilor sale, dacă se mărginește doar să copieze manifestările lor, artistul trebuie să contribuie cu ceva la vremurile lui, drept mărturie că el a lăsat o urmă în acele vremuri și că vremurile au lăsat o urmă în el". Aceste cuvinte le-a rostit Strittmatter la ultimul congres al scriitorilor germani. Opera lui stă mărturie a strădaniilor sale de a lăsa „o urmă în vremurile sale".

*

* *

„Tinko" este cea mai reprezentativă din operele de pînă acum ale lui Strittmatter. Aici, sensibilitatea și vigoarea expresiei se îmbină în mod fericit cu umorul și ironia specific țărănească. Alegînd drept cronicar al faptelor petrecute într-un oarecare sat german un copil, privind prin ochii și mentalitatea lui „Tinko" viforoasele prefaceri din sufletele oamenilor, Strittmatter n-a apucat de loc o cale prea lesnicioasă. Dimpotrivă. Redarea clocotului revoluționar ce a cuprins satul german, a transformărilor prin care au trecut oamenii, redarea obiceiurilor și a tradițiilor prin orizontul limitat al unui copil, fie el oricît de vioi, este o treabă dificilă ,de care Strittmatter se achită într-un chip fericit.

Dacă cronicarul întîmplărilor din Märzbach este micul Tinko, eroul lor este bătrînul și ursuzul August Kraske, bunicul. Tipul pe care-l reprezintă moș Kraske nu este nou în literatură. El este specific satului în transformare și l-am întîlnit adeseori în literatura sovietică din anii marii cotituri, în literatura noastră, ca și în aceea a țărilor prietene. Bunicul e ursuz și aspru cu sine și cu cei din jur. E iute la mînie, colțuros în duioșie, neîndemînatic în exprimarea gîndurilor și sentimentelor sale. Din adolescență și pînă în toiul bătrîneții, s-a hrănit cu iluzia fericirii pe care o dă pămîntul, fîșia de pămînt proprietate personală exclusivă. Pentru a ajunge la această fericire nu s-a iertat pe el și n-a cruțat forțele nimănui dintre ai săi.

Kraske are despre dreptate idei foarte ciudate. Socoteşte drept să nu-l trimită pe Tinko la şcoală, ca să-l pună să muncească pe brînci pe ogor, să-l trimită la şcoală cu lecţiile neînvăţate, pentru că el a avut chef să joace cu băiatul „şaizeci şi şase", s-o exploateze la sînge pe nevastă-sa peste limitele forţelor ei de om bătrîn.

Bătrînul Kraske se împotriveşte cu furie oricăror schimbări de tradiţie, înţelegînd prin tradiţie orînduirea capitalismului şi modul înapoiat şi individual de lucrat pămîntul. Respinge orice încercare a fiului său Ernst, repatriatul, de a introduce metodele învăţate într-un colhoz, în vreme cît a fost prizonier. Nu vrea să audă de o colaborare cu asociaţia de ajutor ţărănesc şi-l ascultă pe Kimpel chiaburul, care, măgulindu-i vanitatea, îi refuză diplomatic semănătorile sau secerătoarele pentru ca bătrînul să fie alături de el pe lista întîrziaţilor. E lovit dureros cînd şi al doilea fecior al său, Matthes, respinge modul său înapoiat de lucru şi de gîndire. Moartea bătrînului simbolizează nu moartea unui om, ci a vechiului sat german, a mentalităţii răzăşeşti. Kraske întruchipează spiritul de rob, înrădăcinat în ţăranul de mijloc mai cu seamă, faţă de oamenii avuţi, respectul servil faţă de legile şi tradiţiile capitaliste. De aceea moartea bătrînului Kraske este tragică, convulsionată, fără acea împăcare senină cu moartea, specifică bătrîneţii.

O nouă şi puternică lume se ridică şi se opune gîndirii şi practicii profesate de moşneag. Ea este în aparenţă plăpîndă, dar forţa ei imensă constă în unitatea ei, în mulţimea care o alcătuieşte, în ideile ce poartă sămînţa progresului. În casa lui Kraske, reprezentantul acestei lumi este Ernst, repatriatul. Anii de prizonierat în Uniunea Sovietică n-au fost sterpi pentru el, ci au însemnat o adevărată şcoală. Ernst a învăţat un nou mod de a privi lucrurile, a văzut roadele muncii colective. Pe acestea caută să i le arate bătrînului Kraske, atunci cînd a încercat să construiască sera pentru zarzavat timpuriu sau cînd a căutat să-l îndrepte pe moşneag către asociaţia ajutorului ţărănesc. Ernst se opune prieteniei dintre tatăl său şi Kimpel chiaburul, încercînd, în zadar însă, să-i deschidă ochii. Şi cînd Ernst, repatriatul, se ceartă cu bătrînul şi e silit să plece de acasă, influenţa sa se exercită mai departe, deşi de la distanţă. Această influenţă se face simţită în casa lui Kraske prin intermediul lui Tinko. Băieţaşul, rămas repetent din pricina faptului că n-a învăţat suficient – atît din cauza muncii pe ogor, cît şi a prieteniei dubioase cu micul Kimpel – este ajutat de învăţătorul Kern, de doamna Clary şi de tatăl său ; încăpăţînarea copilului, care nu este decît încăpăţînarea bunicului răsfrîntă în nepot, este biruită pentru că

ea este hibridă, nu are rădăcini, pentru că Tinko aparține lumii noi, progresului, viitorului.

Cronica pe care o face Tinko, plină de vervă, de naivitate și de umor, e populată de numeroși eroi maturi sau copii, personalități care se conturează puternic sau rămîn în umbră în iureșul evenimentelor care au loc în sat. Cîmpul vizual al lui Tinko este oarecum limitat de viața și de mediul restrîns în care se învîrtește. Cu toate acestea clocotul viu, tumultuos al satului e oglindit în fiecare acțiune, se răsfrînge în fiecare personaj, astfel încît imaginea satului în prefacere se întipărește cu putere.

„Tinko" este un document al construcției socialismului în Germania. Strittmatter, credincios profesiunii de credință făcută la Congresul Scriitorilor Germani, „a contribuit cu ceva la vremurile lui".

Al. Gîrneață

CAPITOLUL 1

De cum se ivesc zorile, parcă-i primăvară. Rup din calendar foaia de ieri. Iese la iveală un zece gros, negru. Deasupra lui stă scris „octombrie". E a doua zi de cînd nu mă duc la şcoală. Şi asta din pricina cartofilor şi a bunicului.

Mîine, băieţii au să aducă la şcoală compunerea „Ce-ar putea să mă facă fericit". Eu n-am să-i dau învăţătorului Kern nici o compunere. Ce fericit aş fi totuşi să mă duc din nou la şcoală ! Acolo nu trebuie să te cocîrjezi pînă ţi se înţepeneşte spinarea.

Acum tîndălesc pe cîmp. Soarele încălzeşte mădularele. Aerul e încropit. La marginea cîmpului, o nevăstuică se repede după un şoarece. „Ei, măi hoţule, lasă şoarecele în pace !" Nevăstuica şovăie. Mă aţinteşte o clipă cu ochişorii ei ca două puncte şi pe urmă ţuşt ! se face nevăzută în vizuină. Şoarecele a scăpat. Bătătoresc bine cu galenţii bîrlogul nevăstuicii : „Scormoneşte pămîntul, păcătoaso, şi munceşte dacă vrei să mănînci !"

Bunicul îl lasă pe Bläker, roibul, să răsufle pe hat şi mă priveşte cu năduf. Mi-am pierdut timpul degeaba în loc să muncesc, şi trebuie să-l împac pe bunicul.

— Mă prind, bunicule, că ăia care scriu calendarul au greşit socoteala.

Bunicul dă din cap, gînditor, şi face un nod în bici.

Bläker se simte neobservat. Se furişează pas cu pas pînă la hat. Trage după el plugul răsturnat. Cînd ajunge pe răzor, începe să smulgă din iarba cenuşie şi

înrourată. Cu batista lui roşie, bunicul îşi şterge cîteva picături din mustaţă. Sînt stropi din ceaţa care s-a împrăştiat.

— Parcă-i primăvară — spune el. Dar de prins nu mă prind cu tine. Cei ce scriu calendarele stau închişi în odăile lor şi rasolesc pe întrecute cele trei sute şaizeci şi cinci de zile. Trebuie să găsească pentru fiecare zi un nume. Pe urmă, ce mai bătaie de cap cu luna de pe cer : în fiecare duminică să însemne cît e de plină sau de nouă. Greu, măre, tare greu ! Iar dacă se brodeşte ca unul din făuritorii ăştia de calendare să fi mîncat mai prost, dimineaţa, apoi cînd se aşază la masa de lucru, se apucă de scrie într-o doară : „vreme tulbure". Şi aşa, hait, a mai apărut o zi posomorîtă în calendar ! Vorba ceea : mîncarea proastă a tulburat prorocirea.

Dinţii bunicului, înnegriţi de tutunul de mestecat, se ivesc pe sub mustaţă : „Da, daa !" Privirea îi cade pe Bläker care ronţăie de zor :

— Ia te uită ce mîncău ! Şi muşchiul de pe acoperiş l-ar înfuleca dacă ar ajunge pînă la ei. Di, la treabă, di, calule, di !

Culegem cartofi. Plugul dezgroapă cuiburile. Simţim mireasma cartofilor. Simţim mireasma pămîntului. Dar nu toţi cartofii vor să intre în coşurile noastre. Unii se ascund sub bălăriile căzute, alţii după brazdele răscolite de plug. Noi, adică bunica, doamna Clary şi cu mine, încercăm să-i găsim. Cînd ne mai scapă cîte unul, ni-l arată bunicul. Pocneşte mînios din bici şi se zbîrleşte la noi :

— Aici se culeg cartofi, nu litere ca la tipografie, nepricopsiţilor ! Luaţi ce vă dă pămîntul !

Doamna Clary tresare şi începe să alerge ca o viespe încoace şi încolo. Bunica geme. Pe mine mă doare spinarea. Ţepi de scaieţi mi-au intrat în picioare. N-am timp să-i scot.

Muncim din greu, pe deşălate. Repede ca nişte păsări flămînde ciugulim din glie cartofii rotunjori. Deasupra spinărilor noastre înţepenite de durere soarele îşi ur-

meazã liniştit calea. Un vîntuleţ molcom de amiază poartă peste cîmp mirosul frunzişului veşted.

Lăudat fie cerul şi soarele — la ora prînzului Bläker se opreşte ca să-şi ceară nutreţul. În clipa aceasta, nimic nu-l mai poate urni din loc, nici sudălmile, nici biciul. Sacul cu nutreţ nu poate să mai întîrzie. Bunicul îl aduce din căruţă. În felul acesta Bläker se îngrijeşte şi de odihna noastră de prînz. Înghiţim pe nemestecate felii de pîine unse şi ne uităm cu teamă la Bläker, ca nu cumva să înfulece prea repede şi să ne scurteze masa.

Pămîntul de pe degetele noastre se usucă şi se fărîmă. Pîinea se amestecă în mîinile noastre cu grunjuri de pămînt. Pîinea e moale. Pămîntul e tare. Ne scîrţîie între dinţi. Ne clătim gura cu cafea rece de orz.

O codobatură ne dă tîrcoale. Vremea caldă i-a binecuvîntat prînzul cu muşte grase. Pe ogoare ard ruguri din frunze de cartofi. Fumul lor usturător trece în trîmbe pe deasupra cîmpului.

Trebuie să mă duc la alde Kimpel să împrumut nişte saci pentru cartofi.

— Am vorbit cu el şi ne-am înţeles — spune bunicul. Sînt bucuros că pot să mă îndrept de şale şi s-o iau din loc.

Cît vezi cu ochii, după-amiaza e numai lumină. Greierii ţîrîie ca nişte zănatici, frecîndu-şi picioruşele dindărăt de aripioarele sclipitoare : „Cri, cri, cri". Bondarii parcă au renăscut. Atîrnă ca nişte ciucuri de catifea neagră pe florile tîrzii ale beldiilor. Graurii fluieră şi pufăie. Însoţesc cu cîntec vara care pleacă.

La alde Kimpel nu-i nimeni acasă. Cîinii stau în lanţ la soare şi se purică. Mă cunosc. Ridică doar capul şi-şi vîntură pe nisip cozile pe jumătate golaşe. Vreau să fac calea întoarsă şi s-o iau peste cîmp. În drum trec pe la căsuţa lăsată de veci babei Kimpel.

Baba deschide fereastra :

— Ce-ţi pofteşte inimioara, îngeraşul dadei ?

— Nimic — răspund eu.

Baba Kimpel n-are voie să-mi dea sacii. Ea nu mai are nici o putere în gospodărie.

— Dacă-l cauți cumva pe Fritz, puișorule, e la gropile cu nisip. Acolo lărmuiește.

Am să mă duc la Fritz.

— Ce frumos e azi afară, nu, mititelule ?

— Da, lele Kimpel. O să înflorească din nou pomii.

Muște mari de toamnă stau lipite de pereți. Își întind picioarele dindărăt și-și freacă aripioarele cu ele. Sînt sigur că de lene și cască, dar n-am timp să mă uit.

„— Moș calendar, moș calendar,
Ia spune, avem vară iar ?
Sau poate rostul l-ai uitat
Și nițeluș le-ai încurcat ?“

cînt eu de zor. Și mă duc glonț la gropile cu nisip.

— Uu-huu ! se aude dintr-un tufiș.

Din dosul tufelor tomnatice de mure răsare o chică bălană. E ciuful bălăior al lui Theo Wunsch. Lui Theo noi îi spunem Ochi-de-bilă. Are ochi limpezi și albaștri ca bilele noi-nouțe.

— Te-am văzut ! Poți să ieși fără grijă, Ochi-de-bilă.

Ochi-de-bilă iese de-a bușilea din mestecăniș. Scoate limba, strîmbă din nas și-și răsfrînge buza de sus. Ce-o fi avînd ? L-o fi înțepat vreo viespe ? Ochi-de-bilă își arată colții, mîrîie, zăpăie și vine spre mine sărind, să mă muște de pulpă. Mă trag la o parte. El se repede cu gura deschisă în buruienile țepoase.

— Vă jucați de-a cîinele și hîrciogul ?

Îmi scot o țeapă din talpă. Theo se ridică în picioare și scrîșnește din dinți.

— Sînt ceva mult mai rău. Sînt lup.

— Lupii nu sînt știrbi, mă, sperietoare de ciori ce ești !

— Pe Scufița Roșie tot am s-o înghit.

— Nu mă mai joc ! strigă o fetiță din mestecăniș.

— De ce, Stefania ?

— Ăsta-i lup ? Trăncănește pe drum cu toată lumea.

Stefania Clary iese din tufiș cu un paner găurit. În coș se află un mănunchi de iarbă-mare ofilită.

— Cînd înghite cretă, lupul începe deodată să vorbească, aşa scrie în cartea de poveşti — hîrîie Ochi-de-bilă, scoţînd din buzunarul pantalonului o bucată de cretă de la şcoală.

Nu ştie ce să facă : să rămînă lup sau să se facă iarăşi om ?

— Iar Fritz Kimpel e un tîndală, aşa să ştii — adaugă el.

Fritz Kimpel trebuia să facă pe vînătorul. S-a dus să ia o puşcă din gropile cu prundiş şi nu s-a mai întors. Pornim să-l căutăm.

— Ne-a stricat jocul — ocărăşte Ochi-de-bilă. Mi s-au pus cîrcei la nas de atîta mîrîit. Mi s-a înţepenit limba clefăind. Iar el nu găseşte puşcă, nătărăul.

Din prima groapă cu nisip ne iese înainte Sepp-Cehul. Îşi trece mîna peste capul negru şi ţepos ca de arici :

— Am găsit norocul.

— Norocul ?

Stefania se scutură toată. Codiţele îi saltă pe spate.

Degetele lui Sepp-Cehul sînt verzui de cîtă iarbă a smuls. Ne întinde un pumn pe care-l deschide încet, aproape cu evlavie. O piatră de cremene, de un galben închis, stă în căuşul verde al palmei. Piatra e netedă şi lucioasă. Pămîntul a lustruit-o şi a scuipat-o apoi din adîncuri.

— E o piatră teşită. Aduce noroc — ne asigură Sepp.

— Arunc-o în geamul brutarului şi-ai să vezi cum o să mai fugă norocul după tine... cu ciomagul ! îl zădăreşte Ochi-de-bilă.

Sepp zîmbeşte visător :

— Trebuie s-o arunci departe. Acolo unde cade, găseşti ceva.

— Ai să găseşti o scîrnă de cîine, Sepp.

Peste puţin ne tîrîm cu toţii în groapa cu nisip. Căutăm pietre de noroc. Eu, unul, am uitat cu totul că trebuia să-i aduc bunicului saci pentru cartofi. Am găsit şi eu o piatră teşită, albă, dar cam murdară. Nu e mare: o să-mi aducă mai puţin noroc. Ochi-de-bilă scormoneşte după greieri.

— Dacă am noroc, pun mîna pe unul. Voi n-aveţi decît să azvîrliţi în vînt pietrele voastre!

Stefania şi-a scos ciorapii şi i-a petrecut în jurul gîtului. Trebuie să-şi cîrpească singură ciorapii. Picioarele lui Sepp-Cehul sînt pămîntii. La cel stîng are o zgîrietură mare. A uns-o cu pămînt galben.

Fiecare are acum o piatră de noroc. Ne căţărăm pe peretele nisipos al gropii cu prundiş. Pietricelele se rostogolesc zornăind la vale. Auzim loviturile de ciocan de la fierăria satului. Dincolo de sat, pe ogor, cineva îşi izbeşte saboţii unul de altul, ca să scuture pămîntul de pe ei. În aerul ca de mătase al după-amiezii de toamnă, fiecare zgomot mai aspru e ca o greşeală într-o ţesătură.

Ardem de nerăbdare să ne cunoaştem norocul. Stefania e prima care-şi trimite piatra în căutarea lui. O aruncă cu braţul cam ţeapăn.

— Sigur, unde putea să arunce o fată? La trei sărituri de broască.

Ochi-de-bilă vrea să înhaţe un greier, dar îl scapă. Noi ne ţinem răsuflarea. Stefania aleargă după piatră. Se opreşte acolo unde am văzut-o căzînd, se apleacă şi începe să caute. Apoi merge mai departe, tot mai departe.

— Piatra ei avea un colţ — se scuză Sepp.

Stefania începe să strige plină de bucurie:

— Uite-o, uite-o, am găsit-o.

Alergăm cu toţii într-acolo.

— Uite!

Stefania ne arată o garofiţă firavă. Primul ger n-a izbutit s-o doboare. O floare cu noroc. Stefania o va duce mamei ei.

— Du-i mai bine o buruiană de leac ca să-şi frece spinarea. Toată ziulica dezgroapă cartofi la Kraske.

Ochi-de-bilă a prins un greier. Stefania fereşte cu mîna floricica ei palidă, de parcă ar fi o lumînare care s-ar putea stinge.

Sepp-Cehul se pregăteşte temeinic pentru zvîrlitură. El are adevărata piatră a norocului. Aleargă o bună bucată de drum ca să-şi facă vînt. Scoate niţel limba şi

aruncă piatra. Piatra zboară. Sclipește în razele oblice ale asfințitului. Apoi cade printre samare de mesteacăn și mușoroaie de iarbă.

— Ați văzut cum strălucea ?

Sepp aleargă după norocul lui ca un cîine de vînătoare. Ne pitim în iarbă și așteptăm. Norocul trebuie să și-l caute fiecare singur. Sepp caută și caută. Parcă adulmecă, și se duce și mai departe decît Stefania.

— O să ajungă îndată la Horndorf. Vînătorii de muște de acolo o să-l dea în tărbacă. Și atunci să vezi noroc pe capul lui ! spune Ochi-de-bilă în bătaie de joc.

— Ascultă, Ochi-de-bilă : de ce vrei să ne strici cheful ?

— Eu ? N-am fost oare un lup grozav ?

— Și dacă găsește totuși norocul ?

— Atunci îl las să se bucure de el, iar mie să-mi ziceți de mîine „Codiță-de-vacă".

Sepp începe să chiuie. Se apleacă, ia ceva și bagă în buzunarul de la pantaloni. Apoi se apleacă din nou și mai îndeasă ceva în buzunar. Stefania o ia la goană, ca să împartă norocul cu el. Noi, după ea.

O grămăjoară de ouă de fazan — ăsta e norocul lui Sepp. Ochi-de-bilă scutură un ou și-l apropie de urechea lui Sepp-Cehul.

— I-auzi cum se clatină. O să miroasă cam urît norocul tău, cînd s-o sparge.

Nouă ouă de fazan. Sepp le bagă iarăși în buzunar. Pășește bățos, cu grijă, ca să nu-și sfarme norocul. Pune mîinile ocrotitor peste umflăturile cucuiate ale buzunarelor.

— Sfîrr !

Sub cerul albăstrui zboară acum și piatra mea, ca un cărăbuș dolofan care se duce după hrană. O urmărim cu privirea, pe scurta linie încovoiată pe care o descrie în văzduh, și o vedem dispărînd într-o groapă cu nisip. O auzim lovindu-se de o tablă. Oo ! Piatra mea a căzut în groapa în care cei din sat aruncă toate vechiturile din casă și din curte. Acolo zac, claie peste grămadă, găleți burdușite alături de oale pentru cafea ruginite,

vedre de lapte sparte, alături de garduri de sîrmă desfăcute. Hodoroagele astea mîncate de rugină păstrează ceva din mîinile prin care au trecut, din bucătăriile și odăile de unde au venit. Vremea a azvîrlit în groapă și gunoaie din timpul războiului : automobile arse, lăzi de muniții și tuburi de granate. Odată s-a cuibărit acolo moartea, să pîndească mîini tinere de băieţaş. Cu o detunătură a sfîrtecat mînuţele curioase și le-a zvîrlit în peretele argilos.

Mă îndrept șovăind spre groapa asta înfricoșătoare. Ochi-de-bilă încearcă să mă oprească. Nici Stefania, nici Sepp nu vor să împartă norocul cu mine.

La buza gropii se iveşte o cască de oţel, ruginită. Casca se clatină. De sub cască ies nişte înjurături. Recunoaştem glasul lui Fritz Kimpel. O grindină de ocări se revarsă asupra noastră. Un bolovan zbîrcit zboară spre noi. Săltînd, piatra cade lîngă Stefania.

— Norocul vostru că aveam casca pe cap, că altfel mă duceam pe copcă. Dalcaucilor ! Vreţi să omorîţi un vînător ? se răţoieşte Fritz Kimpel, rotind deasupra capului ţeava strîmbă a unui pat de fier.

Asta e puşca lui ; cu asta voia să împuşte lupul. Fritz se poticneşte de un muşuroi acoperit cu iarbă. Casca îi alunecă pe bărbie și Kimpel-vînătorul se prăbuşeşte cît e de lung. Casca se rostogoleşte zornăind. Noi rîdem și Stefania sare neastîmpărată de pe un picior pe celălalt.

— Asta-i numai din cauza voastră ! urlă Fritz Kimpel, adunîndu-se de pe jos. Unde e lupul ? Unde e, să-l ciuruiesc !

Ochi-de-bilă se îmbăţoşează.

— Ce fel de lup e ăla care aşteaptă pînă-și găseşte vînătorul puşca ?

— Cînd eu hotărăsc că eşti lup, lup rămîi. Ai să simţi îndată dacă am sau nu puşcă.

Fritz Kimpel vrea să se repeadă la Ochi-de-bilă, dar Sepp se vîră între ei. Îşi mîngîie cu grijă buzunarele.

— Fritz, am ouă de fazan.

Fritz coboară mîna în care ţine ţeava de pat.

— Cîte ai ?

— Nouă. Piatra norocului mi le-a găsit.
— Oleo, fir-ar a naibii să fie !
— Cine ?
— Făzăniţa. Toată vara am umblat după cuibul ei. M-a dus de nas cînd încoace, cînd încolo. Se învîrtea pe lîngă picioarele mele, şi cum mă luam după ea, sfîrrr, dusă era ! Ouăle, cît le-am căutat, n-am putut să le găsesc. Nouă ouă ? Ia să le văd ! A, păi atunci putem să ne jucăm de-a speculanţii de ouă.

Ne jucăm de-a speculanţii de ouă. Fritz împarte rolurile.

— Eu sînt speculantul — spune el.

Sepp va fi şoferul lui, Stefania şi cu mine vom face pe ţăranii. Sepp ne dă ouăle, dar fără prea multă tragere de inimă.

— Eu sînt poliţia — spune Ochi-de-bilă. Asta-i ceva de mine.

— Ai să fii jandarm. Dar vezi să nu mai fi aşa nerod ca adineauri ca lup.

— Jandarm, jandarm ! Vorbeşti ca un babalîc. Eu sînt poliţist — poliţist al poporului.

— Jandarm e mai bine.

Fritz Kimpel îşi leagă batista la gît pînă sub bărbie : cu ea înfăţişează gulerul scrobit al speculantului de ouă.

— De unde ţi s-o fi năzărit că e mai bine să fii jandarm ?

Ochi-de-bilă se încinge cu o sîrmă groasă peste mijloc. E centironul poliţistului poporului.

— Cu un jandarm poţi să te mai înţelegi — spune tata — dar pe un poliţist al poporului e mai bine să-l vezi din spate decît din faţă.

— Eu, dacă pun mîna pe un speculant, s-a zis cu el. Sînt poliţist al poporului.

— Da, sigur, sigur.

Stefania începe iar să ţopăie.

Ochi-de-bilă trebuie să aştepte într-o groapă de nisip, pînă cînd Kimpel pune la cale afacerea cu ouăle.

— Dacă tragi cu urechea, te alegi cu nasul spart, să ştii.

Fritz e neînduplecat.

Ochi-de-bilă se tîrăşte într-o gaură, aşa cum i s-a poruncit. Sepp trebuie să ia seama ca Ochi-de-bilă să nu tragă cumva cu urechea la tîrgul care se face cu ouăle. Kimpel scoate din groapa cu gunoi o ladă de muniţii. Asta o să fie maşina lui. Mai aduce şi un bidon vechi de benzină. În bidon gîlgîie apă de ploaie. Stefania a făcut un pătrat din pietre. Asta e casa noastră. Ouăle de fazan stau pe un maldăr de iarbă jumulită, în celarul casei.

Sepp şi Fritz fac larmă : pufăie, duduie, clacsonează. Maşina se opreşte în faţa casei.

— Întîiu' trebuie să iasă ţăranul — hotărăşte Fritz. El nu trebuie să ştie dacă găinile au ouat sau nu.

Eu sînt ţăranul, deci ies din casă.

— Frumoasă vreme azi — glăsuieşte speculantul.

— Nu mai aveţi benzină pentru careta dumneavoastră ? întreb eu. Nu pot să vă fiu de folos. Nu ştiu dacă găinile noastre au început să ouă.

— Vacs ! face Fritz, dînd din mîini cu dispreţ. Ce vorbă e asta — „caretă" ? E o maşină numărul unu şi îi zice Mergedes. Şi tu nu trebuie să pomeneşti de găini şi de ouat decît atunci cînd te întreb eu. Ei, comedie !

O luăm de la început. Fritz Kimpel coboară din nou, gîfîind, din maşină. Sepp se face că-i ţine uşa la coborîre. Cu burta înainte, Fritz Kimpel vine legănîndu-se spre mine.

— Tii, ce Mergedes ! spun eu. Valabilă maşină ! Despre găini nu vă spun nimic, fiindcă nu m-aţi întrebat încă.

Fritz dă nemulţumit din cap. În acelaşi timp ridică o piatră de jos. O azvîrle mînios după Ochi-de-bilă.

— Secătura ! Trage cu urechea.

Capul lui Ochi-de-bilă dispare din nou în groapă. Fritz îşi umflă burta şi începe să vorbească afectat şi distins :

— Din nefericire mi s-a terminat apa din radiator. Aţi putea oare să ne ajutaţi cu o picătură ?

Eu răspund :

— S-o întreb pe bătrîna mea. Nu ştiu dacă pompa a început să meargă.

Fritz Kimpel se încruntă. Nu pare încă mulţumit de răspunsul meu.

— Dar trebuie să aveţi totuşi puţină apă în hîrdău.

— Scoateţi-o singur din fîntînă, ciripeşte Stefania, mă, burtă-verde !

— Foarte bine, dragă doamnă — spune speculantul, şi făcînd semn şoferului : Wilhelm, adu-mi te rog bidonul pentru apă.

Între timp speculantul e nevoit să mai arunce o piatră în Ochi-de-bilă, şi o ia dintre cele cu care am făcut casa.

— De ce ne dărîmi casa, mă tontule, mă ?

— Pe aici prin apropiere sînt ochi necuraţi, se răţoieşte speculantul. Dar o să-ţi plătim bine, n-ai grijă, omule.

Şoferul pune bidonul în odaie. Stefania face pe nevasta. Îşi împleteşte cozile.

— Păi bine, omule, mai ai încă destulă apă în bidon, ia-o întîi pe asta — îi spun eu.

Kimpel e iarăşi nemulţumit :

— Tu să nu vorbeşti decît cînd te întreb eu.

Cînd mă ocărăşte, i se dezumflă burta. Scoate din buzunar două beţişoare şi îşi umflă iar pîntecele. Beţişoarele înfăţişează trabucuri. Trebuie să fumez şi eu unul.

— Vinzi cumva şi găini care mai sînt încă în găoace?

Speculantul suflă fumul presupusei ţigări cu gura larg deschisă.

— Nu ştiu dacă avem găini.

Burta lui Kimpel se dezumflă deodată :

— Păi bine, măi, de ce eşti aşa de prost ? Acum te-am întrebat de ouă.

— Da ? Păi atunci să vorbesc cu nevastă-mea.

— Vă rog, unde se află dînsa ?

— Uite-o colo, ce naiba! Vezi că şi dumneata eşti tont?

— Dragă doamnă, prefer să discut cu dumneata. Cu femeile e mai uşor. Aveţi ouă de vînzare? Eu plătesc preţuri mari fiindcă am legături bune pînă la Scheeneberg.

Stefania îşi zvîrle cozile pe spate. Dintr-o tulpină de garofiţă şi-a făcut un inel. Floarea uscată, cică, e piatra. Ţine mîna pe piept cu degetele răsfirate:

— Cum îţi închipui aşa ceva? Nu eşti destul de gras? Avem în sat refugiaţi care vor şi ei din cînd în cînd cîte un ou.

Kimpel nu e mulţumit nici de Stefania.

— Asta poţi s-o spui, dar pînă la urmă tot trebuie să-mi dai ouăle, căci altfel nu pot să mă fac că le ascund ca să nu le găsească jandarmul.

Stefania are altă părere despre acest joc:

— Pentru bani nu lucrează nimeni la noi pe cîmp. Dar dacă dau refugiaţilor ouă pentru copiii lor, vin cu dragă inimă să muncească.

— Doar n-o să daţi ouă de pomană acestor coate-goale, cînd eu vă plătesc preţuri mari!

Ochi-de-bilă nu se mai sperie de pietre. Iese pînă la brîu din groapă şi face semn cu ochiul către o tufă de mesteacăn. Îndărătul tufei se află un om. Omul îşi părăseşte ascunzătoarea şi vine cu paşi mari spre noi. Poartă o haină din stofă soldăţească, dar la gît e mai dichisit decît un soldat. Gulerul de la cămaşă, cenuşiu-verzui, e împodobit cu o cravată neagră. Omul e îmbrăcat ca sătenii care se duc duminica la cîrciumă. Pantalonii sînt strînşi în jambiere de pînză cenuşie. Ochii îi rîd, dar în jurul buzelor nu apare nici un zîmbet. Noi căscăm gurile şi ne strîngem unul într-altul. Ochi-de-bilă iese din groapa de nisip, Sepp îşi părăseşte lada-automobil.

— Anapoda, aţi jucat totul anapoda — spune omul cu băgare de seamă.

Noi ne dăm coate şi rînjim. Kimpel se aşază pe bidon:

— De ce am jucat anapoda ?

— Pentru că ouăle nu trebuie să meargă la speculant şi nici la refugiaţi. Toate sînt pentru centrul de colectare, înţelegeţi ? Altfel cum aţi vrea ca şi cei de la oraş să capete ouă ?

Fritz Kimpel devine mai îndrăzneţ :

— Noi ne jucăm de-a ţăranii adevăraţi, nu ca ăia de la gazetă.

— Ce fel de ţărani sînt „ăia de la gazetă" ?

Străinul cade pe gînduri.

— Păi, ăia care-şi îmbracă pantalonii cu cuţitul şi cu furculiţa.

— Cine spune asta ?

— Babacul meu.

— Cum te cheamă ?

— Fritz Kimpel.

— Dar pe ăsta cum îl cheamă ?

— Ăsta e Sepp Wurm, dar noi îi zicem Sepp-Cehul. Duminica ei mănîncă găluşte.

— Şi pe ăsta cum îl cheamă ?

Omul arată spre mine.

— Ăsta e Tinko. Îl cheamă Martin Kraske. N-are încă tată, numai bunici.

Omul se uită la mine. Ochii îi lucesc ca două cioburi de sticlă. Scrutează cu ochii haina mea, papucii cu talpă de lemn. Încerc să ascund sub pielea galenţilor ciorapul găurit. Omul îşi umflă obrajii scofîlciţi şi-mi întinde mîna.

— Noroc, Tinko !

Îmi şterg mai întîi mîna pe pantaloni. A lui e aspră ca o scîndură, dar caldă. Omul dă mîna şi cu Stefania, cu Ochi-de-bilă, cu Fritz Kimpel şi cu Sepp.

— Aşa vă jucaţi voi acum ? M-da... Dar fără centrul de colectare nu se poate. Ar putea să meargă Tinko cu mine pînă la bunicii lui, sau nu ?

— Asta-i treaba lui, îl priveşte ! răspunde Fritz.

În clipa aceea mi-aduc aminte că trebuia să aduc nişte saci pentru cartofi. Dacă mă întorc acasă fără ei, o păţesc rău cu bunicul.

— Nu merg cu dumneata — îi spun străinului. Să sfîrşim mai întîi jocul.

Nu mă uit la el. Omul ridică mîinile, le lasă în jos, se întoarce şi pleacă.

Ne tupilăm şi aşteptăm pînă dispare îndărătul pomilor.

— Tinko — spune Stefania — ăsta e repatriatul vostru.

— Ce tot vorbeşti ?

— Pe cuvîntul meu. Jur de trei ori, ptiu, ptiu, ptiu ! A venit mai înainte, pe cînd mă duceam eu la gropile cu nisip.

— Atunci e unchiul Matthes — spun eu. Am văzut o fotografie de-a lui, dar acolo nu avea cravată.

— Şi dacă... dacă ţi-a adus ceva ?

— Ia mai lasă-mă în pace cu repatriaţii ăştia !

Fritz sparge un ou de fazan :

— U, ce duhoare ! Ăştia n-au nici ei ce să mănînce.

— Asta-i adevărat — spun eu, şi o spun fiindcă mă tem de ocările bunicului. Alde Matschke au avut şi ei un repatriat. A adus pentru bunic nu ştiu cîte ţigări. Şi pînă la urmă le-a pufăit singur pe toate.

— Şi cum a fost la alde Zech ? se înfierbîntă Fritz. Mai întîi Willi mînca bătaie numai de la maică-sa. Pe urmă a venit un repatriat de ăştia, Willi a trebuit să-i zică tată şi a început să încaseze scatoalce şi de la el.

— La noi nu mai vine nici un repatriat — ciripeşte Stefania. Tata a murit. Am primit portofelul lui. Înăuntru era o şuviţă din părul meu. În şuviţă erau păduchi. Şi mama mea nu mă bate.

— Tu eşti curată şi neprihănită ca un înger — o ia Fritz în băşcălie. Cine nu pune cămaşă, nu poate nici s-o murdărească.

Stefania se gîndeşte că o fi vorba de cămaşa ei şi se strîmbă la el :

— Numai vara nu pun cămaşă, fiindcă nu mai am decît pe cele două scurte şi alea îmi trebuie iarna.

— Uhu, ce porcărie ! Eu îmbrac cîteodată şi două — se fuduleşte Kimpel. Cînd una e jegoasă, o îmbrac pe ailaltă deasupra.

— Oamenii săraci trebuie să facă economie — spune în treacăt Ochi-de-bilă, bătînd cu o piatră într-un cîrlig de sîrmă, ca să fixeze de talpă pielea de sus a pantofului.

— Asta-i adevărat. Willi Zech n-are voie să spargă nici măcar un geam. Altminteri e vai de pielea lui — spune Kimpel. Noi am făcut praf geamul de la fierărie. A fost straşnic — de la zece metri, cu o pietricică. A trebuit să-l plătim, firește. Ne văzuse ucenicul. Alde Zech n-au putut să plătească partea lor. Tata a plătit partea mea şi bună pace. Pe Willi l-au croit întîi zdravăn cu bățul şi pe urmă a suflat paisprezece zile foalele la fierărie. Mie să mi se fi întîmplat, le arătam eu lor suflat !

— Păi dacă n-au bani, mă tîmpitule, ce erau să facă ? sare în sus Ochi-de-bilă.

— Da, da, aşa e ! chicotește Kimpel. Cine n-are bani, plătește de două ori, o dată cu dosul şi apoi cu foalele. Şi dacă mai e şi un repatriat în casă, plătești de şi mai multe ori. Te bate cînd unul, cînd altul. Eu aş fi dat foc casei.

Ochi-de-bilă ia un pantof în mînă şi-l amenință :

— Ia nu mai face pe grozavul, chiabur nărăvit ce eşti !

— Ce-a spus, cacaburule ?

— Tu eşti un chiabur.

— Cine spune asta ?

— Aşa am auzit.

— Şi ce e aia chiabur ?

— Ceva rău de tot.

— Mai rău decît scroafă ?

— Da, un fel de maimuțoi, dacă vrei să ştii !

— Stai că-ți arăt eu ție maimuțoi...

Şi Fritz caută fierul de la pat.

— Crezi că nu ştiu unde ai vrut să ascunzi ouăle ? îl întărîtă Ochi-de-bilă.

— N-ai de unde ştii. Dar poftim, spune. Dacă nimereşti, nu te mai cotonogesc.

— Crezi că mi-e frică de trestioara ta? Ai vrut să arunci ouăle în bidon. Aşa e, Stefania? Le găseam eu. Şi te băgam la zdup.

— Ai tras cu urechea. De aia ştii.

— De aici ştiu — spune Ochi-de-bilă, ducîndu-şi un deget la frunte. Ştiu din ziare.

Sepp începe să fie îngrijorat de ouăle lui de fazan. Miroase a bătaie. Le ia şi le îndeasă din nou în buzunarul pantalonilor. Stefania se bosumflă :

— Ceartă, ceartă şi iar ceartă ! Nu mă mai joc.

Se scoală şi porneşte spre sat.

— Ia te uită ce fudulă e, despuiata ! Stefania despuiata ! Stefania despuiata !

Stefania se întoarce şi scoate limba :

— Chiabur, chiabur, maimuţoi !

Sepp chiuie de bucurie. Se duce după Stefania, păzindu-şi cu mîinile deschizăturile buzunarelor.

Greierii cîntă de mama focului. Sticleţii stau agăţaţi de măciuliile scaieţilor. Soarele se rumeneşte. Un vîntuleţ adie molcom. Frunze galbene se desprind uşor de pe mesteceni şi plutesc lin peste cîmpie. Din pădure vine mireasmă de răşină.

— Eu mă duc să caut cuiburi de păsărele — spune Fritz după un timp. Vino cu mine, Tinko.

— Că ai să şi găseşti ! Tu, care te laşi dus de nas de o făzăniţă — îl ia Ochi-de-bilă peste picior.

— Eu am ochi în cap, nu bile ca tine.

Stau şi chibzuiesc. Ce să fac în pădure? Acum nu mai sînt cuiburi.

— Hai, Tinko.

— Nu vin.

— Cum, nu vrei să vii? Atunci plăteşte-ţi datoriile. Imediat să le plăteşti !

— N-am nici o para chioară.

— Aşa, nici o para chioară? Dar de la şcoală ai chiulit-o şi ieri şi azi. Am să te spun că n-ai fost bolnav.

— Dar a trebuit să culeg cartofi.
— Unde ? În groapa cu prundiș ai cules cartofii ?
— Păi dacă-i așa... atunci vin.

Mă gîndesc că bunicul n-a putut să uite încă de sacii pentru cartofi. Ochi-de-bilă s-a zgîit tot timpul la mine. Acum își încalță șezînd galenții, se ridică, își dă capul cu dispreț în ceafă și pleacă după Sepp și Stefania.

CAPITOLUL 2

Se întunecă. În pădure n-am găsit nimic. Mă duc acasă. Bunica e în bucătărie şi-mi face semn. Aud din odaie zgomot de farfurii. Îmi aduc aminte de sacii pentru cartofi.

— Am fost acolo, dar am găsit-o numai pe dada Kimpel.

— Sst ! face bunica, ducîndu-şi la gură arătătorul zbîrcit. Întîi spală-te — îmi şopteşte. E cineva la noi.

Mă freacă repede cu o cîrpă udă pe obraz. Cu mîna cealaltă îmi scutură haina.

— Scoate-ţi ciorapii. Prin papuci se văd numai găuri.

— Cine a venit, bunico ? Unchiul Matthes ?

— Cu totul altcineva. Tatăl tău.

— A, el era ăla ?

Bunica îşi propteşte mîinile în şolduri. Din basma i se strecoară pe frunte cîţiva zulufi blond-roşcaţi, cleioşi de sudoare.

— Aşa e — spune bunica ; n-ai de unde să-l cunoşti.

— Ba îl cunosc, bunico. A vrut să ne arate cum să ne jucăm de-a speculanţii de ouă, dar habar n-are.

Bunica clatină din cap. Îmi freacă mîinile şi nu pricepe prea bine.

— Ei, fir-aţi să fiţi ! Asta vă e joaca ?

— Bunico...

— Ce-i ?

— Repatriații ăștia își bat copiii. Willi Zech a trebuit să plătească de două ori, o dată cu dosul și apoi cu foalele.

Bunica îmi astupă gura cu cîrpa.

— Cui îi turuie acolo gura ? Tu ești, Tinko ? se aude din odaie glasul cîrîit al bunicului. Ia poftim încoa. E cineva aici.

— Să faci o plecăciune cînd dai mîna cu tata.

Bunica îmi mai trece repede prin păr un pieptene de lemn, cu dinții groși.

— Bunico, eu nu dau de două ori bună ziua unuia și aceluiași om.

— Mișcă-te odată și intră, mintosule !

Odaia e plină de fum. Din gura repatriatului ies trîmbe ca dintr-un coș. Bunicul fumează și el o țigară cu cartonul lung. Buzele lui, năclăite de tutun de mestecat, au înnegrit cartonul.

— Ce se spune ? mă ia bunicul de guler și mă împinge spre masă.

— Lasă-l, tată — zice omul.

Mă apucă totuși de braț și vrea să mă tragă spre el. Eu nu mă las. Stînga lui îmi strînge brațul ca o cătușă. Cu brațul drept mă ia de umeri. Îmi proptesc mîinile în pieptul lui. Omul miroase a paie și a tutun. Mă mîngîie pe cap. Eu spun :

— Ei, domnu' ! Vezi că-mi strici freza.

— Ia te uită, a și început să facă pe fudulul !

Omul îmi dă drumul. Bunica stă în pragul ușii și-și șterge lacrimile.

— Trebuie să se obișnuiască mai întîi, Ernst — spune ea.

— Oprește cișmeaua, bocitoare bătrînă — o repede bunicul.

Eu mă așez pe canapea și încep să urmăresc cu degetul desenul de pe pluș. Dar și așa simt că repatriatul mă privește. Degetele lui aspre scutură scrumul țigării de marginea farfuriei. Bunica îmi pune înainte o strachină cu cartofi prăjiți.

— Nu vreau cartofi prăjiți.

— Vrei supă de lapte, Tinko ?
— Nu vreau supă de lapte.
— Ce vrei ?
— Vreau ouă.
— Bine, îți dau ouă.
— Dă-i băiatului ouă — hotărăște bunicul. Muncește ca unul mare, trebuie să și mănînce ce-i place.

Bunicul nu se mai gîndește la saci. Repatriatul își drege glasul, întinde bărbia ascuțită și șuieră printre dinți. Parcă ar sufla vîntul prin ierburi. Poți să fluieri pînă poimîine, îmi zic ; tot nu mă uit la tine. Mîine o să-mi și tragi o bătaie.

O aud pe bunică spărgînd ouăle în tigaie. Foamea îmi răsucește măruntaiele. Aș putea să înghit toți cartofii prăjiți dintr-o îmbucătură. Dar n-am să-i mănînc cît timp omul acela se va uita la mine. N-are decît să iasă afară dacă e după masă.

Ouăle sînt gata. Mirosul lor se simte pînă în odaie. Bunica mi le aduce cu tigaia. Omul nu se mișcă de lîngă masă.

— N-am vrut ouă de astea.

Împing tigaia într-o parte.

— Dar ce fel de ouă ai vrut, Tinko ?
— Altfel.
— Fierte ?
— Da, fierte.

Repatriatul începe să se frămînte pe scaun. Bate darabana cu degetele pe masă. Se aude ca o ploaie cu stropi mari. N-am vrut un astfel de tată. Am vrut unul cu fața rotundă, prietenoasă. Pe scrinul bunicii e o fotografie a tatei. După aia mă iau.

— Nu puteai să-l întrebi de la început ce fel de ouă vrea ? o boscorodește bunicul pe bunica.

— Am crezut... fiindcă ochiurile totdeauna...

— Am crezut, am crezut ! o maimuțărește bunicul. La un prichindel ca ăsta pofta de mîncare e ca un țap : sare cînd ici, cînd colo.

Bunica pleacă oftînd în bucătărie, ca să pună apă la fiert. Repatriatul își aprinde altă țigară.

— Da' știu că fumezi ! îl dojenește bunicul, uitîndu-se lung la el. Asta costă parale.

Omul dă din mînă cu nepăsare. Eu îmi trag niște fire din stofa pantalonilor.

— Cam răsfățat ! zice omul, arătînd cu umărul spre mine.

Bunicul mă ia de mînă :

— Uită-te la brațele lui. La noi nu se lenevește.

— Am spus că-i răsfățat.

— Ce vorbă-i asta : „răsfățat" ? Să rabde de foame cînd avem cincizeci de pogoane de arătură ?

— Se cădea oare să găsești acasă un sfrijit ? se amestecă în vorbă bunica și obrazul îi arde ca focul. Fără mamă și să flămînzească ? Frumoasă creștere ar fi asta !

Bunicul izbește cu palma în masă și-și răsucește mustața argintie :

— Cum adică ? Țăran în lege și pe băiat să-l las să tînjească ?

Bunicul se îndreaptă mîndru în scaun. Ochii lui cenușii și aspri se rotesc bătăios. Străinul șuieră iarăși printre dinți. De unde s-o fi trăgînd trufia asta a bunicului ?

— Țăran în lege ? Dar repede te-ai mai obișnuit cu haina asta împrumutată ! rostește tăios repatriatul, închizînd ochiul stîng.

Bunicul cade pe gînduri. Nu, n-a fost totdeauna țăran. După ce a prăpădit șase uniforme școlare, tatăl său, Christian, l-a trimis să învețe zidăria. „Meseria e meserie, te scutește să pupi mai tîrziu mîna boierilor Buckowitz", spunea străbunicul. Și bunicul a plecat pe șantier, a mestecat var, a cărat pietre, a cernut nisip. Și-a agonisit un rucsac, o mistrie și o balanță hidrostatică. După trei ani a cumpărat trei kilograme de rachiu. Trei meșteri au băut rachiul, și așa bunicul a ajuns calfă.

Apoi a plecat cu zidarii la oraș și acolo au clădit fabrici și vile. Atunci a devenit „roșu".

— Bunicule, unde erai roșu ?

— Asta nu se vede, mînzule. E mai mult pe dinăuntru.

În fiecare dimineață bunicul bătea voinicește treisprezece kilometri pînă la oraș. Seara, se tîra înapoi cei trei-

sprezece kilometri. „De s-ar fi putut, aș fi fugit ca o căprioară pînă acasă — povestea bunicul — căci trebuia să am grijă ca nu cumva vreunul să mi-o sufle pe Minna". Minna e bunica mea. Cu străbunica ea robotea pe un petic de pămînt, tăia rădăcinile albe și încolăcite de pir și cînta de una singură :

„N-am cerneală, n-am nici toc,
Nici hîrtie, bani de loc,
Ca să scriu, bob numărat,
Lîngă mine cît ai stat..."

— Nu mai îndruga prostii ! bombănea străbunica. Sapă mai bine ca lumea. Iar ai lăsat un vierme de pir în pămînt. O să ne prăpădească bunătate de cartofi.

Bunica arunca repede o privire spre șosea. Nici urmă de August.

Mai tîrziu, bunica Minna l-a luat pe bunicul August în căsătorie, sau el a luat-o pe ea. În privința asta n-au fost niciodată de aceeași părere. Erau în stare să se gîlcevească și acum pentru asta.

Străbunicii i-au pus bunicii în lada de zestre două pogoane de pămînt. Străbunicii aveau cu totul opt pogoane. Bunicul August a prins îndată rădăcină pe aceste două pogoane. Nu s-a mai dus la zidărie în oraș. Și-a găsit de lucru ca zidar la fabrica de sticlărie din Sandberge. Pînă acolo nu avea decît patru kilometri. Ajungea acasă mai devreme și îi mai ajuta oleacă bunicii. Cu roaba de la cărămidărie și-au cărat bunicii pietre pentru o căsuță. Pe urmă au venit de-a dura, unul după altul, copiii. Mai întîi Ernst, repatriatul de azi, care șade acum tăcut și ascultă lăudăroșeniile bunicului. Pe urmă a venit Matthes. Pe unchiul Matthes îl știu numai din fotografie.

— Eram încă destul de roșu, și în sat nu mă puteau suferi decît cei care erau și ei puțintel roșii, fir-ar să fie ! povestește bunicul.

Bunicul și cei care erau și ei „puțintel roșii" au întemeiat o asociație „nu tocmai roșie". Era o asociație

locală. Bunicul a fost ales președinte, fiindcă era umblat pe la oraș.

În dormitorul bunicilor atîrnă o fotografie. Fotografia îl arată pe bunic de pe vremea cînd era încă președintele asociației locale. Stă călare pe un butoi cu bere și flutură un drapel. Pe drapel scrie: „Spre veșnică amintire de la a cincea aniversare a înființării asociației locale Märzbach." Ceilalți „roșii", care stau în spatele bunicului, ciocnesc între ei halbe de bere. Un „roșu" șade într-un căruț de copil. Picioarele i se bălăbănesc peste marginile cărucului. Ține gura căscată și un om de lîngă el îi toarnă bere pe gîtlej. Alți doi se află de o parte și de alta a butoiului pe care călărește bunicul. Stau lungiți pe jos și țin în mînă un carton de tras la țintă.

— Eram țintași, nu glumă, noi ăștia, din asociație. Aproape toți făcusem armata. Luam totdeauna premiul întîi la concursurile de tir ale asociației luptătorilor. Dar în timpul naziștilor a trebuit să ascundem fotografia — ne lămurește bunicul. Hitleriștii urmăreau cu limba scoasă lucruri de felul ăsta.

— Cine te-a urmărit pe tine? întreabă bunica.

— N-ai văzut cu ce ochi s-a uitat pastorul la fotografie, în ziua împărtășaniei lui Matthes?

Bunica nu-și amintește.

— Îți lipsește simțul politic — glăsuiește bunicul.

Mai tîrziu a intrat zîzanie în asociație. Bunicul n-a mai fost ales președinte. A rămas simplu membru, spune el. Voia să scape de răspunderi. Asta doreau și ceilalți din asociație. Bunicul le-a arătat ce e de făcut, dar ei au fost prea neîndemînatici să urmeze exemplul lui.

Zidarul de pe moșia domnului von Buckowitz n-a mai vrut să lucreze fiindcă era plătit sub tarif. Atunci bunicul s-a dus la domnul von Buckowitz și i-a spus: „Cucoane, dacă-mi arendați o bucată de pămînt, mă oblig să vă repar în timpul liber tot ce vă trebuie". Boierul s-a învoit. I-a dat bunicului în arendă patru pogoane de pămînt sterp. Bunicul era pe calea cea mai bună să ajungă răzeș. După ce lăsa lucrul la fabrică, alerga la moșie să zidească tot ce era de zidit. Orice grevă de la

fabrică era pentru el binevenită, fiindcă putea lucra la moşie. În felul acesta a economisit arenda pentru cele patru pogoane de nisip.

Pe ogorul lui trudea la lumina lunii. „Dacă vrei să fii liber, trebuie să-ţi pui pielea la saramură", spunea el. Ceilalţi din asociaţie îl întrebau : „Ce hram porţi, omule ? Îl lingi în spate pe baronul von Buckowitz ?" Bunicul era furios, fiindcă ceilalţi nu se împăcau cu punctul lui de vedere : „Îi luăm în arendă, încetul cu încetul, tot pămîntul, şi pe urmă o să vadă el cu ce rămîne. Trebuie doar să băgăm de seamă cînd e la ananghie şi silit să arendeze". Ceilalţi rîdeau de el. Şi aşa s-a iscat zîzania. Bunicul a refuzat să mai fie preşedinte. L-au ales în locul lui pe Zwirbelschuster. Zwirbelschuster nu cheltuia nici un ban din casa asociaţiei pentru hîrtia necesară proceselor verbale. Era epitrop la biserică şi avea acolo destulă hîrtie.

Bunicul muncea pe brînci. Duminicile, cînd în tigaie sfîrîia cîte o raţă, se uita la bunica cu subînţeles şi spunea : „I-auzi-o cum cîntă ! Încep să simt gustul libertăţii". Bunicul se făcea foc cînd bunica îi spunea că a trebuit să taie raţa deoarece cartofii erau pe sponci. Bunicul continua să tragă la jug şi să îmbunătăţească nisipiştea baronului von Buckowitz. Bunicii îi picurau stropii de sudoare pe brazde.

Apoi a venit războiul. Ce vină avea într-asta baronul von Buckowitz ? Doar nu-l ceruse el. Un război poate fi pornit numai de un împărat, nu de orice caporal austriac cu şireturi la pantofi.

Bunicul era contra războiului. Ca ostaş din miliţie a apucat cu douăzeci de ani în urmă ultimele pîlpîiri ale unui război. Cu toate acestea, cînd la radio s-a urlat că armata lui Hitler a cotropit Polonia, bunicul a spus : „Sîntem daţi dracului !" Iar mai tîrziu, cînd a fost ocupată şi Franţa, a exclamat chiar : „Ce mai încoace-încolo ! Germanii sînt un popor puternic." Doi ani mai tîrziu, însă, bunicul a spus : „Eu cred că am cucerit atîta pămînt, că cele patru pogoane ale mele nu mai contează". Vorbele astea i le-a spus şi baronului von Buckowitz,

care îl chemase la el ca să-i aducă la cunoştinţă că are acum el însuşi nevoie de fiecare peticuţ de pămînt. Baronul ştia de bună seamă că bunicul izbutise să scoată ceva din nisipul celor patru pogoane date în arendă. Bunicul şi-ar fi vîndut şi sufletul, dacă baronul i-ar fi lăsat pămîntul. Baronul a rămas tot timpul politicos şi îndatoritor, dar pămîntul nu i l-a lăsat.

Bunicul a început să spumege. Bunica a trebuit să-l stăpînească. Şi atunci a devenit iar „roşu". Se ducea de pildă în pod şi se uita în taină la un anumit tablou care zăcea acolo, peste nişte paie, sub grinzile acoperişului. „Dacă ar fi făcut atunci ca mine ! Umăr la umăr am fi fost mai tari. Nimeni nu i-ar fi dat pămîntul înapoi. I-am fi rîs în nas. Dar ce să-i faci : cîinii n-au vrut să mă asculte" — bombănea bunicul.

Cînd ultimele rămăşiţe ale armatei lui Hitler s-au retras în goană prin Märzbach, ca să restabilească linia frontului la Berlin, bunicul căpătase iar curaj. „În trei zile ruşii sînt aici" — spuneau sătenii. Oamenii şi-au împachetat boarfele şi au şters-o. Numai baba Kimpel, cîţiva moşnegi ştirbi, cîţiva sticlari şi bunicii mei au rămas în sat. „Asta ar mai lipsi ! Dacă plec, îmi înjunghie haimanalele vaca" — spuse bunicul, bunicii. Se gîndea la soldaţii lui Hitler, care cotrobăiau prin casele pustii, căutînd haine civile. „Mai bine dau vaca ruşilor. Dacă trebuie. Dobitocilor lui Hitler, care au pierdut războiul, nu le dau nimic." Bunica spunea doar „da, da". Toată viaţa a spus bunica „da, da" la tot ce voia şi făcea bunicul. Avea ea motivele ei.

Soldaţii sovietici au trecut prin Märzbach. Bunicul se ferea din calea lor unde putea. Îngrijea de vacă. Bunica gătea pentru soldaţi. Nutreţ pentru vacă se găsea din belşug. Bunicul avea la cheremul lui toate păşunile şi ogoarele domnului von Buckowitz. „Răzbunarea e dulce ca mierea" — spunea el. Pentru Motrina, vaca lui, căuta cele mai bune locuri de păscut. Cînd venea acasă, mînca resturile ce se mai găseau prin cratiţele bunicii şi aştepta ce-o să se mai întîmple. Şi iată că într-o zi s-a întîmplat.

Bunicul a fost chemat la comandantul local. Printr-un tălmaci, comandantul i-a luat un interogatoriu. Cînd l-au întrebat dacă a fost nazist, el a ridicat mîinile ca şi cum s-ar fi ferit de ceva. S-a scuturat de parcă ar fi avut păduchi în haină. Bunicului i se propusese să fie primar. De ce nu ? Avea măcar ce face cît timp nu se găsea ceva mai acătării de lucru. A luat din pod vechea fotografie a asociaţiei şi a atîrnat-o din nou în odaia de culcare. Acum putea să vadă toată lumea cum a luptat el totdeauna pentru dreptate între oameni. Oamenii începură, încetul cu încetul, să se întoarcă în sat. Lupta pentru dreptate putea să înceapă. Bunicul avea destule pe cap : să alerge, să se zborşească, să scrie.

Primul repatriat a fost Paul Wunsch, fost prizonier sovietic. Bunicul i-a înşirat şi lui multe şi mărunte despre lupta sa pentru dreptate. Uitase doar că Paul Wunsch făcuse şi el parte, în tinereţe, din asociaţie. Numai că într-o bună zi îl dăduseră afară fiindcă era prea roşu. Era atît de roşu, încît putea fi socotit aproape comunist. Paul Wunsch a clipit din ochiul stîng şi i-a răspuns : „Da, ştiu, ştiu ! De pe atunci ai vrut să-l expropriezi pe baron, aşa, pe la spate".

Bunicul nu prea ştia cum să tălmăcească vorbele astea. Vechea lui neîncredere faţă de Paul începu iar să încolţească. Numai că acum Paul, bunicul şi alţii începură să împartă cu adevărat pămîntul baronului von Buckowitz.

Va să zică aşa stă treaba cu trufia bunicului. Acum nu mai e primar. Calul pe care i l-a lăsat comandantul sovietic e încă sprinten şi aleargă ca un mînz ; bunicul n-are decît să ridice biciul. E un cal roib. Are limba prea mare şi nu poate s-o ţină în gură. Scoate limba cu orice prilej. Cei din sat îi spun „limbă-lungă".

— Avem şi un cal — se laudă bunicul.

Repatriatul nu mai fluieră.

— Un cal ? Aşa ? Cumpărat ?

Bunicul se face că nu aude.

— Şi să vezi ce poveri trage — spune bunicul făcînd o mişcare de parcă ar fi vrut să cuprindă toată odaia.

Alți cai — chiar doi să fi fost — n-ar fi în stare să tragă nici jumătate, iar Bläker al meu parcă se joacă.

Repatriatul zîmbește în sinea sa. Își aprinde o țigară.

— Iarăși ? îl dojenește bunicul. Păi ți se duce o avere !

Repatriatul zîmbește. Bunica aduce ouăle fierte. De fierbinți ce sînt, aburesc încă.

— Nu mai mănînc ouă.

— De ce, Tinko ?

— Ouăle trebuie duse la centrul de colectare.

Sînt curios ce-o să spună repatriatul. El tresare, pălește și izbește cu pumnul în masă :

— Măi, măi, da' răsfățat și sucit mai e !

— Ce te stropșești așa ? îl repede bunicul. Lasă-l dacă nu vrea. O fi și el oleacă răscolit.

Bunica începe să strîngă de la masă. E necăjită de farfuriile neatinse și-mi face pe furiș un semn. Mă strecor la ea în bucătărie. Acolo înfulec și cartofii prăjiți și jumările și ouăle fierte, unele peste altele. Bunica stă lîngă mine și mă privește îngrijorată :

— O să ți se aplece.

În odaie bunicul se umflă în pene :

— Cincizeci de pogoane de arătură, fără să mai pun la socoteală pășunea și pădurea. Dintr-un astfel de aluat sîntem plămădiți noi acum, August, Kraske și cu mine, he, he, he.

Repatriatul își drege glasul :

— Din aluat dăruit, trebuie să spui.

Bunicul își privește mîinile :

— Bine, măi mînzule, dar ca primar — uiți cîtă bătaie de cap am avut ? Să mă fi ostenit degeaba ? Ceilalți au pus doar mîna pe ce li s-a dat. Eu a trebuit să împart și să împart pînă mi-au ieșit ochii din cap. Vorba ceea : cine nu ia cînd e silit de împrejurări, mai bine se năștea bou. Și ca să știi : ni se dau și despăgubiri.

— Mult ?

— Așa și așa. Mă rog, ce erau să facă cu tot pămîntul ? Să-l lase în paragină ? Boierul a șters-o, opt cu-a brînzei, și noi avem nevoie de fiecare cartofior. Foamea nu se

sfîrşeşte după război. Vorba ceea : Foamea e văduva pe care ne-o lasă războiul.

— Truda e tot o văduvă de război — spune bunica scoţînd din dulap nişte ciorapi pentru ţesut. Nici tu argat, nici tu slujnică, doar cu ziua cîte cineva.

Bunicul se zbîrleşte :

— Ai vrea poate să-ţi vină spicele gata coapte în gură, bocitoareo ?

Bunica se aşază pe laviţa de lîngă vatră. Priveşte în jos cu ochii plini de tristeţe. Trece cu degetele-i noduroase peste şorţ.

— Acum ai un ajutor — îi spune bunicul mai domolit.

— Zici tu. Dar pe Ernst l-ai întrebat dacă vrea ?

— Să-l întreb ? Să-l întreb ? Te pomeneşti că ai vrea să-i trimit şi o petiţie. Aş fi vrut să am şi eu o viaţă atît de uşoară cum o s-o aibă flăcăii ăştia. Se întorc acasă, ajută pe ici pe colo şi pe urmă moştenesc. Niciunul nu trebuie să stea la pîndă pentru o bucată de pămînt. N-am dreptate, Ernst ?

Repatriatul nu spune nici da, nici ba. Priveşte drept înainte, cu ochii în gol, şi-şi aprinde o ţigară.

— Asta-i cel puţin a zecea. Mai bine ai mesteca tutun ; faci economie şi de bani şi de sănătate.

Eu m-am umflat de mîncare. În odaie nu mă mai întorc. Pe repatriat pot să-l văd şi prin crăpătura uşii. Unde o să doarmă ? Cu mine nu.

Se aud paşi în curte. Tilo latră şi se zbate în lanţ. Un glas de femeie îl potoleşte. Uşa de la bucătărie se deschide încet. Doamna Clary. Îmi zîmbeşte şi eu îi întind mîna. Mă trage către ea şi mă mîngîie. O las. Îmi place doamna Clary. Are ochi mari. Ochi albaştri. Şi nici un pic de răutate într-însa. Părul blond închis e adunat într-un conci pe ceafă. Gîtul ei parcă e de porţelan. Nu mai ştiu cum arăta mama. În minte mi-a rămas o amintire aproape ştearsă. Cînd o privesc pe doamna Clary, parcă o simt pe mama.

Bunica vine din odaie. Împinge uşa bucătăriei.

— Poftim de-l vezi pe Tinko al tău — îi spune repatriatului.

Simt că roşesc. Ce treabă are el să se holbeze în bucătărie şi să vadă cum mă mîngîie doamna Clary? Dar şi doamna Clary se fîstîceşte.

— Intră, intră, doamnă Clary. Avem un musafir care a venit pentru totdeauna.

Doamna Clary aruncă asupră-şi o privire scrutătoare. Îşi scoate saboţii şi intră sfioasă în odaie. Doamna Clary vorbeşte altfel decît noi. Mie-mi place cum vorbeşte. Ea nu spune „Adu-mi sapa", ci „Fă rost de o sapă." Eu o întreb: „De unde să fac rost?" Ea răspunde: „Lasă, ciocîrlie, că ştii tu ce vreau." Iar eu: „Cum adică, sînt o ciocîrlie? Tirili... tirili... O ciocîrlie nu poate să aducă o sapă." Aşa ne hîrjonim noi pe cîmp.

Doamna Clary intră cu picioarele goale în odaie. Dă bineţe bunicului, bunicii şi pe urmă şi repatriatului. Un zîmbet larg trece pe faţa omului, ca o rază de soare răsfrîntă de o oglindă. Ia te uită! Va să zică ştie să se arate şi aşa.

Şi la Wunderlich a venit un repatriat. Se înţeleg bine cu el. Hans a şi început să-i spună tată. Şi tatăl, repatriatul, i-a făcut lui Hans, iarna trecută, o sanie. Sania are sîrmă pe tălpoaie. Zboară, nu altceva. Nimeni n-o poate întrece. Mai sînt şi repatriaţi de felul ăsta.

— Ei, căprioară? o îmbie bunicul pe doamna Clary, şi apoi îl întreabă pe repatriat: Ce zici, nu-i subţire ca o căprioară?

Omul dă din cap şi se uită la mine. Ce-o fi vrînd? Eu doar nu sînt căprioară. Doamna Clary se roşeşte. Se întoarce către bunică. Buza de jos îi luceşte ca o dungă de mătase roşie. Bunica potriveşte laviţa mai aproape de vatră. Bunicul îşi tîrşîie papucii de pînză pe sub masă:

— Ce-am vrut să spun?... A, da! Acum s-a cam sfîrşit cu treaba ta la noi, Clary, fetiţo. Avem unul mai odihnit.

Ochii doamnei Clary se întunecă:

— Văd.

— Bădăran bătrîn ! se burzuluieşte bunica şi o bate pe spate pe doamna Clary, cu degetele ei cocîrjate.

Mie-mi vine să-i spun doamnei Clary : „Nu pleca de la noi, doamnă Clary ! Mai bine să plece repatriatul !"

— Aşa e viaţa, fetiţo ; parcă nu ştii ? Pleacă unul la război, stă acolo atît amar de vreme, şi pe urmă se întoarce după cum vezi şi... iac-aşa — spune bunica.

Doamna Clary îi taie vorba cu amîndouă mîinile :

— Nu e nici o supărare. Tocmai pentru asta am şi venit. Nu puteam să vă las aşa cum ne lasă soarele iarna. Voiam să vă anunţ că n-am să mai vin pe aici.

— Avem o gură mai mult de hrănit — spune bunicul cu grosolănie, sporind şi mai mult chinul doamnei Clary.

Repatriatul pîcîie cu înverşunare din ţigară şi umple casa de fum. Sare apoi în picioare şi pune mîna lui mare pe umărul doamnei Clary :

— Nu e grabă, nu e nici o grabă, dragă doamnă. Nu ştiu încă ce-o să fie.

Eu tropăi din picioare în dosul uşii. Să ia mîna de pe umărul doamnei Clary. Doamna Clary e a noastră.

Doamna Clary îşi trage umărul de sub mîna repatriatului, de parcă ar fi opărit-o cu ceva. Plînge ? Îşi pune pantofii, mă strînge în treacăt la piept şi pleacă repede. Poftim ! Individul a alungat-o pe doamna Clary. În odaie s-a făcut tăcere.

Eu stau în bucătărie pe lada cu lemne şi mă gîndesc la doamna Clary. A apărut la noi în sat, îndată după război, cu un pîlc de refugiaţi. Toţi veneau de dincolo de Neisse. Doamna Clary ducea în braţe o boccea. Era Stefania, înfăşurată în cîrpe. Stefania nu putea să se ţină pe picioare decît rezemată de perete. Un căţeluş mic, cenuşiu, dădea din coadă lîngă Stefania. Era afurisit ca o viespe. Bunicul era încă primar pe atunci. S-a apropiat de bocceluţa cu Stefania şi a întrebat : „Ce mai aveţi acolo ?" În clipa asta, hap, căţelul cu dinţii în mîneca bunicului. Bunicul îşi scutura mîna de parcă ar fi nimerit într-un muşuroi cu furnici. Dar cîinele nu-i da drumul şi mîrîia. „Ia uite ce ploşniţă !" urlă bunicul. Doamna Clary a sărit şi a pus mîna pe căţel : „Dă-i drumul,

Tilo !" Ca o căpușă ghiftuită s-a desprins cățelul de mîneca bunicului. Sta țeapăn, ca împăiat, și nici nu mai mîrîia măcar.

— Ce vă trebuie javra asta ? s-a zborșit bunicul.

— Tilo al meu ! scînci Stefania.

Începu să se tîrască de-a lungul peretelui primăriei și căzu grămadă. Doamna Clary o ridică și o propti între genunchii ei.

— Îl avem încă de acasă — îl lămuri doamna Clary.

— N-aveți singuri ce pune-n gură și mai hrăniți și un cîine ?

— L-am dăruit de mai multe ori, dar vine mereu înapoi — grăi cu înduioșare doamna Clary.

— Dă-l unui sticlar de aici. Fript ți-l mănîncă, de nu mai rămîne nici urmă de gheară din afurisitul ăsta.

— Tilo al meu ! se tîngui Stefania.

Doamna Clary se scutură toată :

— Asta n-aș putea s-o fac. Bărbatul meu ținea atît de mult la el.

— Și iei copilului mîncarea de la gură ca să hrănești potaia, ha ?

Doamna Clary începu să plîngă.

— Cu jigodia asta nu te primește nici un țăran în casă. Bagă-ți mințile în cap, toanto !

— E un paznic de nădejde. Oricare țăran s-ar bucura să-l aibă.

— Da, da, frumoasă reclamă vă face, sărind primarului de beregată !

Bunicul împinse puțin piciorul spre cîine — jart, iată că și-a și înfipt colții în pantalonii lui.

— Tilo, Tilo, vrei să ne nenorocești ? strigă doamna Clary, ștergîndu-și cu mîinile trudite lacrimile care-i curgeau pe obraz.

Cîinele se trase înapoi, se așeză lîngă Stefania și rămase cu ochii țintă la bunicul.

— Nu-s chiar atît de negru la suflet — spuse bunicul privindu-și pantalonul sfîșiat. Poți să lași javra la mine. Să se plimbe paznicul de noapte cu pramatia asta care se dă la nădragii oamenilor. Să-i spui însă că dacă se atinge

de Tinko, s-a zis cu el. Şi nici după mine să nu se ţină tot timpul. Asta să i-o bagi bine în cap.

Doamna Clary a căzut la învoială. Avea nevoie de un culcuş pentru Stefania. A mîngîiat căţelul, i-a vorbit, l-a ridicat şi mi l-a pus mie în braţe. Simţeam cum tremură tot cînd bunicul a plecat în sat cu refugiaţii.

Nici fără cîine doamna Clary n-a găsit adăpost la ţărani. Stefania era bolnavă şi deci mai supărătoare decît un căţel. Doamna Clary şi alţi refugiaţi au fost adăpostiţi în fostul conac boieresc. Sătenii îi spuneau conacului „castel". Familia Clary a primit acolo o odaie, paie şi pături. Încetul cu încetul au încropit şi cîteva lucruri de gospodărie.

Pînă la urmă s-a putut vedea că Stefania n-a venit în sat ca să moară. Era doar slăbită de atîta băjenărie. Într-un sabot de-al meu îi încăpeau amîndouă picioarele. Stefania începu să înveţe din nou să umble. După cîteva săptămîni se mai ţinea doar ici şi colo de cîte un copac. Venea şi pe la noi, se aşeza lîngă cuşca lui Tilo şi-i spunea poveşti nesfîrşite. Erau poveşti pe care le ştia de la mama ei. Într-una din ele era vorba de tatăl Stefaniei care umbla peste tot cu un camion, pînă cînd, într-o zi, a trebuit să plece cu el la război. Şi pe urmă războiul l-a omorît pe tatăl ei şi a făcut praf camionul. Poveştile Stefaniei erau triste. Le ascultam totuşi cu plăcere. Uneori bunica mi-aducea o căniţă cu lapte lîngă cuşca lui Tilo. Cînd nu vedea bunicul, îi dădea şi Stefaniei una. Apoi, unul lîngă altul, sorbeam laptele. Tilo prindea lacom picăturile care se scurgeau de pe buzele noastre.

— Unde scrie că trebuie să ai un tată ? Astea-s prostii! spuneam eu.

— Dar eu vreau să am — îi dădea zor Stefania.

— Cînd n-ai tată, capeţi un bunic, şi merge destul de bine şi aşa.

Dar nu, Stefania voia un tată :

— Cînd o să mă fac mare, o să iau unul şi o să mă mărit cu el — spuse ea şi plecă bălăbănindu-se.

Tilo trăgea de lanţ şi scheuna.

— Doamna Clary e pricepută — îmi spune cineva.

— Cine o pricepe ?

— Nimeni. Așa se spune despre o femeie care știe să scoată ceva din nimic.

Doamna Clary face de pildă dintr-o haină veche un costum întreg pentru un băiețel. Și băiețelului poate să-l poarte duminica. Kimpel tună și fulgeră :

— De ce n-ați încartiruit-o pe femeia asta la mine ? Eu am atîtea de cîrpit și de țesut. Mie mi-ați trimis niște trîntori. Tot timpul aleargă la fabrica de sticlărie și cînd termină lucrul, stau la fereastră și se holbează în curtea mea.

Drept mulțumire pentru cănița cu lapte pe care Stefania o primește din cînd în cînd de la bunica, doamna Clary îmi face un costum nou-nouț din mantaua bunicului. Bunicul a purtat-o pe vremuri, cînd se ducea iarna la lucru.

— Acum arăți și tu a cincizeci de pogoane — spune bunicul. Agere degete are femeia asta !

Bunica e prietenoasă cu doamna Clary. Din cînd în cînd îi dă un boț de brînză. Doamna Clary e recunoscătoare. Cînd n-are de cusut, vine la noi și ne dă o mînă de ajutor. Dar la bucătărie și în oalele ei n-o lasă bunica pe doamna Clary să-și vîre nasul.

— Claryțoaia vine de pe la granița poloneză — spune bunica. Acolo oamenii au alte deprinderi. O mîncare dulce-acrișoară se cheamă la ei „raiul silezian".

Doamna Clary merge cu noi la cîmp. La culesul cartofilor se lasă în genunchi. Așa e obiceiul la ei. Bunicul rîde gros : „hoa, hoa, hoa !" O întreabă dacă vrea cumva să frece dușumeaua ogorului. Ea rîde încetișor și nu-și pierde cumpătul. A doua zi nu mai îngenunchează, ci se îndoaie de șale, cum facem și noi. Învață să umble cu furca, cu grebla și cu hîrlețul. Și e apoi tot atît de iscusită cu ele cum e la cusut. Bunicul are din ce în ce mai multă nevoie de ea la cîmp. Doamna Clary mănîncă la noi. Seara primește ceva și pentru Stefania. După munca de pe ogor, șade în odăița ei posomorîtă

de la conac şi coase pentru oamenii din sat, pînă adoarme peste lucru.

Repatriatul se învîrteşte prin odaie, tîrşîindu-şi picioarele de parcă ar împinge cu ele grămăjoare de fîn. Fumul care-i iese din nasul coroiat se desparte în două ca apa la prora unei bărci. Bunicul îşi umflă obrazul fleşcăit cu o bucată de tutun de mestecat. Repatriatul se opreşte în faţa bunicului :

— Ce ţi s-a năzărit ? Află că nu mai am şaptesprezece ani. Pe obrazul meu n-au să mai joace palmele tale.

— Vrei dar să trîndăveşti mai departe ? mîrîie bunicul.

— Să trîndăvesc ?

— Păi cred că la ruşi nu te-ai prăpădit cu firea muncind.

— Am fost într-un colhoz. Acolo nu-şi pierde nimeni timpul să culeagă cartofii cu săpăliga.

— Nici eu nu pun mîna pe săpăligă. Asta-i treabă de femei. Pentru ce am cal ? se umflă în pene bunicul.

— Şi femeile ?

— Fiecare cu treaba lui, aşa cum se cuvine. Ce adică, acolo cartofii zboară singuri în căruţă ?

— Dacă zboară ? Da, aproape că zboară : alunecă pe o bandă rulantă.

Bunicul dă din picioare şi izbucneşte în rîsul lui zgomotos : „Hoahoo, hoahoo". Apoi vine la uşa bucătăriei:

— Ai auzit, Tinko ? Aici e unul care prinde peşti cu grebla. Cartofii zboară ca vrăbiile şi se rostogolesc în saci ca aricii. Te pomeneşti că şi pe muzică, hohaoo !

— Da, şi pe muzică. La marginea cîmpului e un difuzor.

Repatriatului îi joacă un drăcuşor în jurul nărilor.

Bunicului îi saltă nasturii de la vestă, de tare ce rîde.

— Da' mai isprăviţi cu larma asta, că doar nu sînteţi beţi ! se amestecă bunica.

Eu îmi turtesc nasul prin crăpătura uşii. Îmi strivesc obrajii de se învineţesc. Repatriatul spune nişte lucruri tare nostime. Numai în bucătărie să nu vină. Poate că

mai ştie şi alte asemenea minciuni. Dar nu mai ştie. Şi deodată se întunecă iar la faţă.

— Aş putea să vă povestesc multe — mormăie el.

— Da, da, povesteşte ! îmi scapă mie fără voie.

Repatriatul se uită prin crăpătura uşii. Eu, ţuşti ! după lada cu lemne.

— O să ai timp la iarnă să ne înşiri la braşoave — spune bunicul, descheindu-se la vestă. Iarna avem timp berechet pentru năzbîtii de astea. Deocamdată noi mai cărăm băligarul cu căruţa.

Bunicul se repede acum la bunică :

— Ei, ce zici ce grozav e băiatul tău !

Şi pleacă bombănind spre odaia de culcare. Repatriatul tropăie prin cameră, cu ţigara în gură : tropa, tropa. Bunica a rămas pe gînduri. Omul împinge cu piciorul uşa bucătăriei. Vrea să tropăie şi pe aici, dar mă zăreşte pe mine. Mă fac mic de tot pe lada cu lemne. Se uită la tigaia goală de pe masă şi şuieră iar printre dinţi. I-o fi foame ? Vine spre mine şi mă apucă de braţ :

— Ţi-e frică de mine ? Sînt chiar atît de groaznic ? Ei na, sînt tatăl tău. Ai un tată groaznic. Aoleo, aoleu !

Eu nu zic nici pîs. În ochii repatriatului scapără flăcărui. Privesc în jos şi-mi fac de lucru cu o surcea. Bunica umblă prin bucătărie, îngrijorată. Omul se duce în ogradă. Bunica strigă după el :

— Ernst, băiatul mamei, n-a fost cumva minciună ce-ai spus despre Rusia ?

— N-a fost minciună, mamă.

Eu mă strecor în iatac, la bunicul, mă dezbrac şi mă bag la el în pat. Repatriatul să doarmă unde-o vrea. Aici mă simt la adăpost. Tilo latră şi trage de lanţ. Nici el nu-l poate suferi pe repatriat. Bunicul pufăie în somn. Mustaţa i se zbîrleşte.

Pe jumătate adormit, îl văd pe Fritz Kimpel aruncînd o piatră de noroc într-o cană cu lapte. „Aici nu trebuie să cauţi mult norocul — zice el — smîntîna pluteşte deasupra."

Tresar din primul somn. Bunica plînge în odaia de alături. Îl aud pe repatriat tropăind prin odaie : tropa, tropa.

— Şi mi-am pus atîta nădejde în tine. Mi-ai fost totdeauna cel mai drag, cel mai bun.

— De aia l-ai răsfăţat pe Matthes ?

Glasul repatriatului sună aspru. Al bunicii e înecat de lacrimi :

— Lasă-l pe Matthes în pace, fie-i ţărîna uşoară.

— Mulţi erau socotiţi morţi şi s-au întors. Eu nu vreau să-i stau lui Matthes în cale.

— Îi porţi pică şi în mormînt ?

— Eu nu port pică nimănui.

— Acum toată gospodăria e a ta.

— N-am nevoie de moara asta de măcinat oameni.

— Nu căşuna blestem asupra casei. Am muncit din greu, taică-tău şi cu mine.

— Şi totuşi n-aţi fi avut nimic, dacă nu se întîmpla ce s-a întîmplat.

— Şi eu aş fi fost mai bucuroasă să rămînem la cele ce-am agonisit cu mîinile noastre. Pămînt străin aduce numai trufie în casă. Nu mai e de trăit cu taică-tău. A dat în patima nesaţului. E lacom de bani. Vrea să adune cît mai mulţi. Nimeni nu-i intră în voie, nimeni nu munceşte de ajuns. Numai el, numai el. Pînă acum mă mai mîngîiam cu gîndul la tine. Acum te pomeneşti că-mi iei şi băiatul, da, Ernst ?

Eu încep să ţip. Dincolo se face tăcere. Bunicul sare în sus. Printr-o crăpătură a uşii se vede lumina din odaia cealaltă. Bunicul zvîrle cu un papuc în perete :

— Ce-i gălăgia asta ? Duceţi-vă la culcare. Altfel mîine n-o să fiţi în stare să vă încovoiaţi spinarea !

CAPITOLUL 3

Culesul cartofilor se apropie de sfîrşit. Cartofii se strîng în grădină sau alunecă pe o scîndură drept în pivniţă. Scîndura a fost cioplită de repatriat. Oamenii nu mai trebuie să care cartofii cu spinarea pe scara beciului. Cartofii mari trandafirii, săpunarii mijlocii şi cartofii mici porceşti, toţi se rostogolesc în pivniţă : fiecare soi la locul lui.

Bunicul trebuie să ducă cota de cartofi la oraş, cu căruţa. Suduind, trece cu mîna peste ei.

— Du-i, du-i mai degrabă — îl îndeamnă repatriatul. După ce i-ai dus, nu te mai seacă la inimă.

— Domol, domol ! Mai încet cu mireasa în pat ! se fandoseşte bunicul. Afurisit lucru că nu poţi păstra toţi cartofii. Ce naiba or fi avînd orăşenii de înfulecă atîţia cartofi ?

Tocmai atunci trece Kimpel pe acolo.

— Îi înfulecă ? se amestecă el. Da' de unde ! Nu-i înfulecă de fel. Îi beau. Fac rachiu din ei.

Repatriatul încruntă sprîncenele :

— Da' rachiul pe care-l bei tu e făcut cumva din pătlăgele roşii ?

Kimpel o sfecleşte. Întîi se uită urît la repatriat şi apoi rînjeşte cu gura pînă la urechi :

— Ei, am glumit şi eu. Trebuie să mai glumească omul. Prea-i amărîtă lumea de azi.

Scoate din buzunar o sticluţă cu rachiu şi-i dă bunicului să bea ; apoi trage şi el o duşcă din licoarea stră-

vezie ca apa. Repatriatului îi lasă drojdia de pe fund, dar el n-o bea. Cu un zîmbet şiret, Kimpel scoate o ţigară din buzunar. Pe asta o ia repatriatul.

— Face s-o fumezi. Nu-i de lepădat — spune Kimpel.

Repatriatul îi dă ţigara înapoi.

Se lasă ceaţă. Negura se îmbină cu mirosul de sfeclă fiartă din care se fac turtele pentru vite. Cîteva stăncuţe stau posace pe crengile prunilor din grădină. Aşteaptă resturile care rămîn de la tăiaul porcilor : cra, cra ! Poftiţi vă rog : puţin şorici, o bucăţică de piele din troaca răsturnată. Cra, cra ! Poate vreţi şi o copită de porc ? Stăncuţele vin pe nevăzute prin pîcla sură, şi tot nevăzute, cînd se întunecă, se întorc în pădure, la cuibuşul lor din copaci.

Furtuna vine şi risipeşte ceaţa. Scutură ultimele frunze de tei şi fluieră prin hogeaguri. O limbă de foc zvîcneşte în tact, după muzica vîntului, din gura roşie a sobei. În jurul ei nu găseşte nimic de înghiţit. Se întoarce iar în sobă şi duduie acolo de una singură. În odaie se împrăştie miros de lemn pîrlit.

Repatriatul rămîne la noi. Îi e dragă bunica. Nu-i vine să plece cînd o vede plîngînd şi văietîndu-se.

— De ce l-ai înduplecat să rămînă, bunico ?

— Pe cine am înduplecat ?

— Pe repatriat.

— Cînd o să-ţi intre în cap că e tatăl tău ?

— Ştiu şi eu ?

Şi totuşi m-am obişnuit destul de bine cu el. Nu mă mai bruftuieşte. Cîteodată toc tutun pentru el. Fritz Kimpel mi-a spus că e bine să pui din cînd în cînd în tutun o unghie tăiată. Cică atunci ţine mai mult. Iar cine-l fumează, borăşte. Dar tutunul n-a ţinut mai mult şi repatriatul n-a borît. De atunci îşi toacă singur tutunul :

— Tu o să-ţi tai o dată şi degetele — spune el. Încaltea unghia de la degetul tău gros am şi găsit-o deunăzi înăuntru.

Gerul încearcă să zugrăvească flori albe pe geamuri. Dar soba dogorește atît de tare încît gerul se lasă păgubaș. Într-o dimineață toți pomii, ulucile gardului și drumul de la poartă sînt acoperite cu mucegai alb. Chiciura s-a așternut peste tot cu penișoarele-i subțiri de cristal. S-a așezat pînă și pe botul lui Tilo, care arată acum ca un cîine moșneag.

Bunicul stă la fereastra de la bucătărie și se uită la ghețușul sclipitor din ogradă :

— Ce naiba o fi vrînd să facă ăla acolo ?

„Ăla" e repatriatul. Ies în curte, bocănind cu saboții mei noi. Vreau să văd de ce s-a mai apucat repatriatul.

— Nu știi cumva unde e tîrnăcopul ? mă întreabă.

Știu unde e și i-l aduc. Cu lopata a zgîriat în gheață un pătrat. Acum ia tîrnăcopul și-l repede în pămîntul bocnă. Pămîntul se cutremură. Tăndările tari ca piatra răpăie pe pielea galenților mei. Aș vrea să știu dacă sapă o baltă. Să-l întreb ? Nu-l întreb.

— Ia grebla de fier și scoate grunjurii din pătrat — mă îndeamnă repatriatul.

De ce, mă rog, să nu greblez pentru el ? Poate că-mi va spune ce lucrează acolo. Adun cu grebla toți bulgării de pămînt. El nu spune nimic. Pojghița de gheață e încă subțire. În adîncime pămîntul e cald, moale și răspîndește miros reavăn. Acum omul poate să înfigă bine lopata în țărîna moale.

Bunicul iese din casă, cu mîinile vîrîte în buzunare. Mustața îi atîrnă cu acreală în jos.

— Ce se petrece aici ?

Repatriatul începe să șuiere printre dinți. Își vede mai departe de treabă. Bunicul se uită cîtva timp la noi. Deodată îl aud spunînd :

— Ahaa !

Coboară în groapă, apucă de coadă lopata repatriatului și șoptește :

— Crezi c-au să se păstreze dacă-i depozităm așa la suprafață ? De mult m-am gîndit că ar trebui să ascundem cîteva chintale.

— Să depozităm ? Să ascundem ?

Omul își îndreaptă spinarea. Ochii îi lucesc sălbatic :

— N-am de gînd să ascund nimic aici.

Cu limba, bunicul mută boțul de tutun dintr-o parte într-alta a gurii. E dezamăgit. Voia să ascundă cartofi. Repatriatul se apucă din nou de săpat și mîrîie :

— Altceva vreau eu. Nu-i bine ca băligarul să stea răvășit peste tot. Se irosește. Vreau să-l îngrop. Ne trebuie un loc pentru îngrășăminte.

Bunicul scuipă zeama de tutun în groapă :

— Prostii ! Dacă n-ai ce face, toacă mai bine niște paie.

— Prostie e deprinderea ta de a scuipa peste tot. Mai bine ne-ai ajuta. O să te mănînce viermii pe cuptor.

Repatriatul zvîrle o lopată de nisip la picioarele bunicului. Bunicul se trage înapoi :

— Eu să-ți ajut aici ? Prostiile fă-le mai bine singur.

— Iarăși prostii ? Un depozit de băligar se cheamă la tine prostie ?

— Băligarul se îngrașă în grajd. Ce modă mai e și asta să rînești toată ziua grajdurile ? De aia se aleg caii cu tignafes și porcii cu dalac.

— Tocmai pe dos. Dacă stau pe uscat nu pățesc nimic.

— Asta ai învățat tu acolo la colhoz ? Bunicul își răsucește lanțul de la ceas pe degetul arătător și-și umflă pieptul.

Repatriatul se sprijină în coada lopeții. Răsuflă aprig, ca un cîine furios :

— Lasă croncănitul, fir-ar dracul al dracului, că doar ți-am explicat...

Bunicul se bucură că l-a scos din sărite.

— Ei, na, că ai explicat ! Ai îndrugat și tu niscai verzi și uscate ca să ne mai treacă de urît. De crezut nu te-a crezut nimeni, nici măcar puștiul ăsta — adaugă bunicul trăgîndu-mă de guler. Hai, Tinko, vino înăuntru. O să-ți degere nasul pentru niște bazaconii.

Și mă trage în casă.

Repatriatul dă cu tîrnăcopul în pămînt de-ai zice că vrea să nimicească o oaste de păgîni. Nu-şi mai înalţă capul. Şi nici nu mai fluieră ca de obicei.

Din odaie mă uit pe fereastră la el şi-l văd aruncînd băligarul în groapă. Apoi ia nişte dulapi groşi şi căptuşeşte groapa cu ei. Eu trebuie să joc cu bunicul „şaizeci şi şase". Sînt neliniştit.

— De ce joci aşa neîndemînatic ? mă mustră bunicul. Ce-o să iasă din tine ?

La jocul următor îmi dau osteneală să adun cu atalele mele mai multe puncte. Bunicul ia cărţile şi le amestecă. Mîrîie de unul singur, zîmbeşte mulţumit şi cade pe gînduri. Eu mă furişez la fereastră. Repatriatul a isprăvit cu îngropatul băligarului. Mormanul de gunoi care se înălţa răvăşit lîngă peretele grajdului a dispărut. Repatriatul potriveşte alte scînduri şi acoperă groapa cu ele. Curtea a devenit mai încăpătoare. Acum o să putem trece cu căruţa peste groapa de gunoi.

— Trefla e atu !

Şi bunicul trînteşte asul de ghindă pe masă.

Iarna e lungă. Soba e caldă. Paturile sînt moi. Sîntem înzăpeziţi. Iepurii vin pînă în grădina noastră. Urmele lor se zăresc ca nişte împunsături de ac de-a curmezişul ogoarelor. În grădină avem varză verde. Îi trebuie bunicii pentru masa de Crăciun. Iepurii ciugulesc din ea ca să-şi astîmpere foamea. Se strecoară prin găurile din gard şi ronţăie frunzuliţele de jos ale verzei. Încet-încet ajung şi la cele de sus. Dar cum or fi făcînd ? Se ridică pe lăbuţele dinapoi ? Dacă aş mai dormi în odăiţa de sus, aş putea să mă scol noaptea şi să mă uit în ce fel ajung iepurii la frunzele de sus. Ei, dar de dragul iepurilor n-am să mă culc cu repatriatul.

— Ce faci acolo, bunicule ?

— Ia, nişte laţuri.

Bunicul ia laţurile de sîrmă, le duce în grădină şi le prinde de nişte ţăruşi pe care îi înfige în pămînt, prin zăpadă, în dosul găurilor prin care se strecoară iepurii.

— Acum să poftească să mai ronţăie varza! Să-şi strîngă cureaua domnişorii, şi o să-le treacă foamea.

Noaptea, iepurii vin ca de obicei. Ţopăie însă numai pînă la găurile din gard. Acolo adulmecă pe laţuri mirosul de tutun de pe mîinile bunicului şi se întorc de unde au venit. Asta am văzut dimineaţa, după urmele pe care le-au lăsat pe zăpadă.

Acum ninge din nou. Zăpada îmbracă laţurile cu un strat gros de vată şi ascunde mirosul de om. Iepuraşii n-au băgat de seamă că la locurile lor de trecere îi pîndeşte şiretenia omenească. În dimineaţa următoare găsim în laţuri doi iepuri morţi. Au ochii bulbucaţi. Zăpada s-a aşternut milostivă peste ei. În jurul laţurilor omătul e răscolit.

— Cine se înfruptă din avutul altuia, trebuie să piară — spune bunicul.

Şi aruncă iepurii morţi pe masa din bucătărie.

— Nu mănînc iepuri morţi — spune bunica, adunîndu-şi firele de păr de sub basma.

Bunicul îşi ascute cuţitul :

— Lasă, lasă! Cînd o să sfîrîie în tigaie, o să-ţi placă.

Şi începe să-i jupoaie. Eu capăt lăbuţele dindărăt. Lăbuţele astea îmblănite le voi lua cu mine la şcoală. Pot să şterg cu ele creta de pe tablă. Iepurii nu sînt graşi. Au flămînzit prea mult. Cînd au vrut să se satură, au fost sugrumaţi. Bunicul pune din nou laţurile lîngă gard.

— Vorba ceea — spune el — cu treburi de astea mai scurtăm din plictiseală.

Repatriatul nu se plictiseşte. Citeşte cîteodată nişte cărţi subţirele sau scrie scrisori. Deretică prin pod, drege uneltele, ciopleşte dinţi noi pentru greble. Seara e rareori acasă. Unde s-o fi ducînd?

Într-o zi albă ca laptele ferăstrăul lui sforăia de zor în hambar. Îl văd ieşind în pragul uşii celei mici a hambarului. Scrutează curtea şi ferestrele. Cu spinarea încovoiată cară dulapi şi şipci. Mă furişez la poarta cea mare a hambarului. Scîndurile uşii sînt găurite şi au o

mulțime de crăpături. Prin ele mă uit înăuntru : văd că face o căsuță. Scîrțîitul ferăstrăului a încetat. Omul se îndreaptă de șale. Trage cu ochiul spre poarta cea mare a hambarului. Să mă fi văzut ? Mă întorc repede în casă.

Mîncăm ciorbă de fasole în care plutesc bucățele grase de burtă de porc. În mustața zbîrlită a bunicului s-a oprit o coajă de fasole. Bunicul clămpăne cu lingura în farfurie și-l întreabă pe repatriat :

— Ce mai e și drăcovenia asta ?

— Care drăcovenie ?

— Știi tu bine care.

Repatriatul se uită neclintit în farfurie. Începe să șuiere printre dinți, se răzgîndește și începe să sufle în lingură, ca și cum fasolea ar fi prea fierbinte.

— Lasă-l să-și petreacă iarna cum îi place — zice bunica turnîndu-și un pic de oțet în ciorbă.

Repatriatul o dezmiardă cu o privire caldă.

— Mai bine s-ar odihni — bombăne bunicul, ca și cum repatriatul n-ar mai fi la masă.

Repatriatul pune lingura deoparte.

— M-am săturat de sîcîielile astea — izbucnește el, uitîndu-se la mine cu mîhnire. Am vrut să-i dăruiesc băiatului ceva de Crăciun.

— Iepuri de casă n-au ce căuta în gospodăria mea !

— Iepurii de furat sînt mai ieftini, da ?

Vocea repatriatului s-a asprit.

— Zece iepuri de casă mănîncă cît un porc — stăruie bunicul.

Acum știu că repatriatul vrea să-mi facă o cușcă pentru iepuri.

— Dar eu vreau iepuri, bunicule !

— Tu n-ai ce să vrei !

Și bunicul trîntește lingura pe masă. Repatriatul iese din odaie. Nici n-a gustat din ciorba de fasole. Bunica șterge marginea mesei cu un colț al șorțului. Dar nici n-avea ce șterge acolo.

— De ce-i strici plăcerea Crăciunului, necioplitule ?

Bunicul mănîncă mai departe. Bucăţelele de burtă dispar sub mustaţa lui.

— Îţi cumpăr un purcel. O să ai un purcel şi tot ce-ţi trebuie pentru el, Tinko. Lighioanele astea de iepuri de casă se împerechează cu şobolanii, şi pe urmă e iad aici în curte.

— Dar eu nu vreau purcel, nu vreau un purcel jegos. Eu vreau... eu vreau o cuşcă, vreau iepuri.

— Ai să capeţi un purcel curat, Tinko, unul alb şi neted ca un bostan. Iar la iarnă ce mai cîrnaţi o să ai, ce mai cîrnaţi faini !

— Eu nu vreau bostan — eu vreau iepuri.

— Ţine-ţi pliscul !

Bunicul loveşte cu pumnul în masă.

Cuşca pentru iepurii de casă rămîne neterminată în hambar.

Zăpada se moaie. Soarele a mîngîiat-o puţin, a obosit însă repede şi s-a dus să se culce după nişte nori groşi. Noaptea s-a ţipt un vînt dinspre pădure. Şuieră şi zgîlţîie teiul din curte, scutură prunii tineri din spatele casei. Dimineaţa, covorul de omăt e găurit din loc în loc. E un vînt flămînd. Se îndoapă şi se umflă pînă nu mai rămîne nici urmă de zăpadă pe pămînt, iar aerul are miros dulce şi reavăn.

— Of, of, of, semănăturile ! se vaietă bunicul, proptindu-şi spatele de sobă. Nici urmă de zăpadă, nici urmă de primăvară. Unde o să ajungem ?

Am de făcut lecţii şi trebuie să scriu ceva despre iepuri. „Ce ştim despre iepuri. Eu ştiu despre iepuri că mănîncă varza care ne trebuie pentru Crăciun. Mănîncă o dată, mănîncă de două ori, pe urmă se spînzură în laţ şi s-a zis cu foamea..."

Bunicul are veşnic ceva de bombănit şi de mormăit :

— Ce tot scrii atîta ? Risipeşti hîrtie şi iroseşti cerneală. Un ţăran trebuie să se priceapă la semnele vremii. Asta e. Vorba ceea : Fără o nevastă bună ţăranul o mai scoate la capăt, dar fără vreme bună, ba. V-a învăţat la şcoală că atunci cînd creşte luna, creşte şi gerul ?

— Nu, bunicule. Iepurele are...

— Ia mai dă-o încolo cu „iepurele are"... V-a spus că pe lună plină trebuie să semeni ?

— Nu, bunicule. Are... are urechi mai lungi decît porcul...

— Isprăveşte cu urechile. Va să zică nici despre luna plină nu v-a spus nimic. Era de aşteptat. Ce-a fost înainte de l-au făcut învăţător ?

— Brutar.

— Ei, acum înţeleg. Ce se pricepe un brutar la bucate, la seceriş ? Mestecă făină şi-şi curăţă picioarele asudate în aluatul pe care-l frămîntă. V-a spus că brutarii scuipă uneori în aluat, cînd au necaz pe cineva ?

— Nu, asta nu ne-a spus... Iepurele mai are...

— Cred şi eu că nu v-a spus.

Bunicul scuipă tutunul în palmă şi-l pune la uscat pe prichiciul sobei. Pe urmă îl taie mărunt şi-l fumează în pipă.

— Hai, lasă acum mîzgăleala cu iepurii. Mergem la Kimpel. Ai să scrii deseară despre iepuri. Din partea mea şi despre broaşte sau despre şobolani. Kimpel, jupînul Kimpel, vrea să te joci cu băiatul lui.

O luăm de-a curmezişul peste cîmp şi trecem pe la şcoală. Se înserează. La domnul învăţător Kern e lumină. Îl văd lîngă fereastră citind o carte.

— Iar buchiseşte prin cărţi, ca să aibă cu ce vă scoate mîine sufletul.

Bunicul poartă cizme scurte cu carîmb şi haina cea nouă de postav verde. Pentru haina asta i-a dat unui om de la oraş, încă înainte de Crăciun, zece kilograme de făină de grîu. Repatriatul nu trebuie să ştie asta.

Am ajuns pe uliţa satului. Conacul cel vechi pare un bulgăre întunecat. La doamna Clary nu se vede lumină la ferestre. Doamna Clary lucrează acum la fabrica de sticlărie din Sandberge. Seara coase pentru ţărani. Parcă mi-e niţeluş dor de doamna Clary.

Saboţii mei bocănesc pe podeţul de peste gîrlă. Bunicul se opreşte şi adulmecă aerul :

— De-ar mai veni oleacă de zăpadă !

Gîrla e îngheţată bocnă. Raţe cu capetele vîrîte sub pene stau ghemuite pe mal.

— Puneţi-vă ciorapi, lighioanelor! strigă bunicul raţelor.

Raţele dau din tîrtiţe de parcă ar fi priceput.

Casa cea mare a familiei Kimpel e nouă. Toate celelalte case din Märzbach sînt mai vechi. Înainte de război, bunicul l-a ajutat pe Kimpel s-o clădească.

— Pe atunci eram încă ageamiu — spune el. Acum, într-o astfel de casă, intri cînd vrei, pleci cînd vrei, eşti respectat de toţi şi stai alături de ţărani ca unul de-ai lor. Vorba ceea: Omul poate multe cînd îşi vede de treabă.

— Bunicule, ce-i cutia asta la casa lui Kimpel?

— Ăsta-i balcon, mă prostule, nu cutie. E ceva pentru oamenii subţiri. Pot să iasă la aer fără să-şi murdărească picioarele.

— Dar noi de ce să ne murdărim picioarele?

— Noi o să avem două balcoane cînd o să ne clădim casă. Unul în faţă şi altul în spate.

Tata Kimpel şi Fritz sînt în odaia pe care o numesc sufragerie. Au acolo o masă de culoare închisă. Masa e mare. N-ai putea trage o palmă cuiva din partea cealaltă a mesei, fără să te întinzi peste tăblia ei. O dată, eu şi Fritz am uns masa cu săpun. Am sărit pe masă şi am lunecat ca pe o pîrtie de gheaţă. În odaie mai sînt şi scaune cu spătarul cioplit. Masa cea mare, scaunele cioplite şi bufetul cel lat au fost cumpărate de Kimpel de la boier mai înainte ca acesta să-şi fi luat tălpăşiţa. Mobilele stăteau la conac, cu toate că erau ale lui Kimpel. După războiul cel mare, cînd Kimpel a venit să-şi ia lucrurile cumpărate, unii săteni au strîmbat din nas. Kimpel avea însă hîrtie la mînă. Şi pe hîrtia asta boierul arăta că sufrageria a fost cumpărată de Kimpel. Bunicul era primar şi a spus: „Trebuie să fim cu dreptatea". Şi i-a dat lui Kimpel mobilele. Se mai găsesc în sat unii oameni care sînt încă supăraţi pe bunicul că a fost un primar atît de drept.

Kimpel stă la masă şi scrie cifre într-o carte. Peniţa scîrţîie pe hîrtie şi Kimpel oftează. Kimpel e un omuleţ mic de stat. Cînd şade pe scaun cum trebuie, picioarele i se bălăbănesc în aer. E chel de tot. Chelia străluceşte de parc-ar fi lustruită. Mulţi săteni îi spun lui Kimpel „ghibirdic-chelbosul".

Bunicul îşi scoate şapca şi rămîne lîngă uşă :

— Nu vă stînjenim cumva, jupîne Kimpel ?

— De loc, de loc ! Nu mai ştie omul ce să facă de plictiseală.

Chelbosul scoate o sticlă cu rachiu din bufetul cel mare. Aduce şi cărţi de joc şi se aşază la masă să joace.

Fritz Kimpel vîntură în mînă vîna de bou a tatălui său. Loveşte şi în sobă cu vîrful ei de oţel.

— Acum s-a tupilat acolo sus.

— Cine s-a tupilat ?

— Pisica.

Fritz Kimpel a pus într-o pungă goală treisprezece boabe de mazăre. A umflat punga şi a legat-o pisicii de coadă. Pisica s-a speriat de sunătoarea din coadă şi a sărit pe sobă. Fritz se suie pe uşiţa sobei şi împunge mîţa cu băţul. Mîţa miorlăie ca vîntul în horn. Fritz umblă s-o înţepe cu vîrful bastonului. Pisica scuipă : „Fîşs, fîss !" Se aude cum zgîrie cu ghearele capacul sobei. Chelbosul rîde la masa de joc. E ca şi cum ar behăi o capră într-un butoi gol.

— Ia un scaun, Tinko ! porunceşte Fritz. Eu am să mă caţăr pe dici şi tu pe dincolo, şi aşa pisica n-o să ştie pe unde s-o ia. Va fi nevoită să sară peste capetele noastre. Aşa se dresează leii pentru sărituri. Mi-a povestit argatul nostru cel tînăr.

Iau unul din scaunele cioplite şi mă urc pe el. Dar tot nu ajung să văd pe sobă şi mă sui pe spătar. Fritz se caţără de pe laviţă pe prichiciul sobei. Loveşte plăcile cu vîna de bou. Mîţa stă ghemuită într-un colţ. Are blana cenuşie, vărgată. Mîrîie şi ochii îi fulgeră ca şi cum în dosul lor s-ar afla cineva care scoate scîntei dintr-o cremene.

— Trebuie să te sui mai sus — porunceşte Fritz. Altfel n-o să facă o săritură destul de mare.

Mă sui mai sus. Fritz se lungeşte şi el cît poate.

— Acum atenţie !

Fritz loveşte cu băţul. Pisica sare. Dar nu peste capetele noastre. Sare în pieptul lui Fritz şi se înfige acolo cu ghearele. Fritz se prăbuşeşte cu zgomot de pe prichiciul sobei. Cade pe duşumea, mînerul bastonului îl pocneşte în cap şi-i taie răsuflarea. Pisica a căzut pe moale. Dă drumul gîdelui ei şi se ascunde sub canapea. Printre arcurile canapelii se simte la adăpost. Fritz zace pe spate şi geme. Cei doi jucători sar în sus.

— Te-ai lovit ?

Fritz geme mai tare. Chelbosul îl trage sus. Bunicul îi ajută să-l ducă pe canapea.

— Mîţă afurisită ! suduie chelbosul.

Bunicul nu ocărăşte pisica. Mă ocărăşte pe mine. Cînd am căzut, am rupt o aripă vulturului sculptat de pe spătar.

— E vulturul libertăţii germane ! se stropşeşte bunicul, încercînd să pună aripa la loc.

Dar nu izbuteşte. Mă trage de pe scaun. Mă zgîlţîie.

— Am să-ţi arăt eu cum să te porţi între oameni bine crescuţi !

Chelbosul se simte măgulit :

— Lasă băiatul, Kraske. Pisica e de vină. Unde e bestia aia colţoasă ?

Dintr-o dată, Fritz nu mai gîfîie cu sufletul la gură.

— E sub canapea, spurcăciunea — pufneşte el.

— Slavă domnului că n-ai păţit nimic, băiatul tatei. Pe jivina asta puchinoasă am s-o sfîrtec în bucăţele, aşa să-mi ajute dumnezeu. Păcat doar că n-am o puşcă la-ndemînă. Nimic nu ne-au lăsat cîinii ăştia. Sîntem nişte oameni fără apărare. Ar fi în stare să ne ia şi mustăţile, nu-i aşa, Kraske ? Dar fiara asta o fac ciulama.

Kimpel izbeşte cu vîna de bou în canapea. Pisica face : „Miauu... Miorlauu !“ Chelbosul îl trage pe Fritz de pe canapea. Fritz poate să ţopăie din nou.

Începe vînătoarea după pisică. Bunicul îl ajută pe Kimpel să răstoarne canapeaua.

— Dă-mi bățul.

Cu el Kimpel începe să împungă printre arcuri și legături. Biata pisică o zbughește afară. Sare pe masă și trîntește sticla de rachiu. De pe masă saltă pe bufet. Chelbosul aruncă bastonul după ea. Bastonul nimerește în geamul cel mare de la bufet. Trosc, zang ! Pisica chinuită sare pe fereastră. Geamurile se fac țăndări. Zvîrr ! S-a dus. Kimpel dă fuga în curte. Bunicul încearcă să lipească cu scuipat, de speteaza scaunului, aripa vulturului german. Chelbosul cheamă slugile. În curte se stîrnește hărmălaie. Flăcăii fluieră. Felinarele sclipesc. Toată gospodăria e în mișcare. Nu poți să-ți dai seama dacă oamenii fluieră pisica sau pe chelbos. Aleargă încoace și încolo cu ciomege, luminează și ciocănesc butoaie, cercetează ferestruici și unghere. Fetele chicotesc. Chelbosul spumegă, dar pisica nu e de găsit. Fritz Kimpel aleargă fără astîmpăr de colo pînă colo. Descoperă mereu alte ascunzători ; pisica nu-i însă nicăieri. A dispărut.

Chelbosul vine cu o pungulițâ :

— Unde e strachina pisicii ?

O slujnică în vîrstă o aduce. Kimpel toarnă în laptele pisicii un praf alb.

— Să-i plesnească mațele !

Bătrîna Berta se tînguie :

— Pisica n-a făcut niciodată vreun rău. Ați chinuit-o, de aia s-a întîmplat. Șoarecii au să ne mănînce nasul în cămară, dacă o omorîți.

— Nu mai boci ! Du-te cu fereastra la tîmplar. Chiar acum ! o repede chelbosul pe bătrîna Berta. Să-i spui să pună imediat geamul, că altfel are de-a face cu mine.

Chelbosul se întoarce ca un titirez spre bunic :

— Să mai glumim și noi oleacă, cumetre Kraske.

Bătrîna Berta își pune un șorț curat, ia rama ferestrei și pleacă lipăind în sat.

Chelbosul și bunicul se așază din nou la joc în bucătărie.

— Nu mi-e de geam — zice Kimpel — dar băiatul putea să-şi frîngă gîtul.

Chelbosul începe să amestece cărţile.

Din odaia căreia ei îi spun salon aducem porcul mistreţ. Porcul mistreţ a rămas şi el moştenire de la boier.

— Baronul l-a împuşcat cu mîna lui. E vier — spune Fritz.

Mistreţul stă ţeapăn, în picioare, pe o scîndură. Din bot îi ies doi colţi încovoiaţi. Coada îi e încolăcită.

— Asta e poziţia de atac — mă lămureşte Fritz.

— Ce putem face cu vierul ăsta dacă stă ţeapăn ca o capră înnebunită după ţap ?

Fritz aduce un lanţ. Legăm lanţul de una din labele din faţă ale mistreţului. Fritz călăreşte şi eu îl trag prin bucătărie. Facem o larmă de zornăie ceştile în dulap. Cei doi jucători trebuie să răcnească de cîte ori anunţă o carte. Fritz face acrobaţii pe spatele vierului, pînă cînd se dă peste cap.

Acum sînt eu la rînd. Mă aşez bine pe mistreţ şi-l strîng între pulpe. Viclean, Fritz îmi înşiră verzi şi uscate ca să uit pe ce şed. Dar eu nu uit. Fritz smuceşte deodată lanţul. Se aude o trosnitură. Piciorul drept, din faţă, al vierului, s-a rupt ; se mai ţine doar într-o sîrmă.

— Aoleu !

Chelbosul zvîrle cărţile pe masă şi se scarpină în cap.

— Cine a făcut asta ? Tu, Tinko ? întreabă bunicul cu asprime.

Eu mă fac mititel. Fritz rînjeşte.

— Nu de alta... — mormăie chelbosul. Dar s-ar putea să se întoarcă boierul şi să ceară mistreţul înapoi...

Şi încearcă să pună la loc laba ruptă.

— Dacă tu ai făcut boroboaţa, Tinko, lasă că vii tu acasă ! mă ameninţă bunicul.

— Putem să-l lipim cu gumarabică. N-o să se observe — hotărăşte chelbosul şi duce mistreţul, cu băgare de seamă, înapoi în salon. Fritz mă ciupeşte pe furiş de picior :

— Călăreţ de porci !

Eu nu mă clintesc de fel, ca să nu-l asmut pe bunic. Cerul e limpede şi sticlos. Stelele clipesc, verzi ca otrava. Eu îmi înfund capul în gulerul hainei şi-mi îndes mîinile în buzunarele rupte ale pantalonilor. Coapsele îmi sînt calde. Bunicul, cu capul răsturnat în ceafă, priveşte cerul :

— Ofofof, semănăturile, semănăturile !

— Bunicule, nu eu am rupt laba vierului.

— Vorba ceea : Coada nu înfulecă raţa, dar coada e a vulpii. La oameni de ăştia, dacă se întîmplă ceva, trebuie să faci totdeauna pe vinovatul. E mai frumos.

— Dar mistreţul nu e mai frumos dacă-i lipseşte o labă.

— Ce mai tura-vura ! Zăpadă — zăpadă ne trebuie !

Şi bunicul iscodeşte de la un capăt la altul cerul spuzit cu stele.

CAPITOLUL 4

Acasă avem terci de hrişcă, prăjit cu slănină. Linguriile clămpănesc. Pe unde o fi umblînd repatriatul?

Uşa se deschide. Intră baba Kimpel. Ciorapii îi sînt peticiţi cu pînză de sac. Zdupăie ca o ursoaică prin bucătărie şi se aşază nepoftită pe laviţa de lîngă vatră.

— Ai venit să-ţi încălzeşti fustele? o necăjeşte bunicul.

— Prea-i frig la mine în odaie, prea-i frig, drăguţule. Kimpel nu-mi mai dă lemne. „Fiţuică netrebnică" îi zice el zapisului în care sînt scrise drepturile ce mi se cuvin după ce i-am lăsat toată gospodăria.

— Haide, sfîrşeşte, sfîrşeşte! i-o taie bunicul, astupîndu-şi urechile. Vorba ceea: gura care turuie ca o morişcă nu îngheaţă niciodată. Dacă-i mai dai şi o cafea, hîţînă din tîrtiţă ca o raţă.

Bunicul se duce în grajd să-i dea lui Bläker fîn. Bläker îl primeşte nechezînd.

— Moşul tău e de la o vreme tare uricios cu mine, nu-i aşa? spune baba Kimpel bunicii. Dar eu nu sînt vrăjitoare, ferească sfîntul! Iac-aşa din senin mi-au ieşit vorbe. Dumnezeu ştie cine le-o fi scornit.

Bunica dă din umeri obosită. Ea nu crede în vrăjitorie. Ea crede în dumnezeu. Aduce din cerdac saci vechi de grîne şi începe să-i cîrpească. Baba Kimpel soarbe cafea de ghindă.

— Omul e ca păpădia pe răzor, dadă Kimpel — oftează bunica. Fiecare pală de vînt suflă cîte o părti-

cică dintr-însa. Întîi dinţii, pe urmă părul, ba unora vîntul le ia şi auzul. Mie-mi întunecă încetul cu încetul lumina ochilor. Abia mai văd ce cos. Mai bine mi-ar fi pierit întîi auzul.

Dada Kimpel e mai bătrînă decît bunica şi n-are aproape nici o zbîrcitură pe faţă. Duce şi azi prin sat o majă de secară în spinare, fără măcar să gîfîie. Faţa uscată i se vede sub basmaua de lînă neagră ca de sub un mic acoperiş de smoală. Nasul ei coroiat, roşit de ger, e fioros la vedere. Nu se potriveşte de fel cu gura plîngăreaţă. Oamenii spun că gura babei Kimpel n-a şuierat totdeauna jalnic ca acum.

Baba îşi încălzeşte mîinile umflate sub şorţul albastru, scrobit, şi tace. Căldura sobei pare a-i dezmorţi gîndurile. S-ar zice că scurmă prin viaţa ei trecută, în căutarea unor vremi mai fericite. A fost cîndva vătăşiţă în gospodăria lui Kimpel. Se băgase slujnică la Gotthard Kimpel, tatăl chelbosului. După naşterea chelbosului, nevasta lui Gotthard Kimpel a rămas bolnavă şi nu s-a mai putut da jos din pat. Atunci vătăşiţa a ţinut toată casa, a îngrijit-o pe stăpîna bolnavă şi l-a dădăcit pe micuţul chelbos.

Gotthard Kimpel avea inima nestatornică. Ce să facă cu o nevastă bolnavă? Lui îi plăcea Hanna vătăşiţa, fiindcă era zdravănă. Dar Hanna nu s-a purtat aşa cum s-ar fi aşteptat el.

Stăpîna s-a topit încetul cu încetul şi a murit cînd chelbosul avea trei ani. Prichindelul ţinea la vătăşiţă ca la mama lui. Şi nici n-a trecut bine anul de doliu, şi Gotthard Kimpel a peţit-o în toată regula pe Hanna cea voinică. Hanna şi-a răsturnat capul în ceafă, a rîs spre cerul albastru şi a spus: „Sîntem prea feluriţi ca să ne înhămăm la acelaşi jug. Băiatului tău îi voi fi ca o mamă. De celelalte lasă-te păgubaş."

Gotthard Kimpel a chibzuit un timp şi apoi şi-a repetat cererea în căsătorie. Hanna l-a trimis din nou la plimbare, strîngînd copilul la piept.

„Nici cea mai deşteaptă gîscă nu poate zări vulpea ascunsă în stuf" — spun oamenii. Cîteva duminici la

rînd, Gotthard Kimpel a cutreierat cu căruţa împodobită bîlciurile din satele vecine. Peste puţin se zvoni prin Märzbach că Gotthard Kimpel umblă să se însoare din nou. Se spunea că noua stăpînă a gospodăriei lui Kimpel va fi o fiică de răzeş, rămasă nemăritată, dintr-un sat vecin. Într-o duminică tatăl ei o aduse la vedere în casa lui Kimpel. Fata avea buza spintecată. Ca să abată privirea de la ea, purta cercei scînteietori. Împopoţonată ca un cal de circ a trecut prin casă şi prin grajduri. A pipăit ugerele vacilor şi a pus să i se deschidă dulapul din perete. În acest dulap Gotthard Kimpel îşi ţinea toţi banii gheaţă. Chelbosul se juca pe prag. Mireasa cea înzorzonată a lui Kimpel îl dădu la o parte cu piciorul. Piciul începu să scîncească şi s-o strige pe Hanna. Hanna îl luă şi-l duse în odaia slujnicelor. Acolo l-a dezmierdat şi l-a ascuns în paiele ei, ca să nu-l mai găsească femeia cea trufaşă. A doua zi s-a dus la Kimpel şi l-a întrebat :

— Ai de gînd să dai de mamă băiatului tău pe îngîmfata aia cu buza spintecată ?

— Da — a răspuns Gotthard Kimpel, pîndind-o din ochi.

N-a mai fost nevoie să-i repete Hannei cererea în căsătorie. În felul acesta vătăşiţa Hanna a ajuns pentru un timp mama chelbosului.

Chelbosul a învăţat la şcoala particulară a baronului. Stătea acolo ca un prostănac batjocorit, alături de băieţii boierului şi de fata preotului. Şi ei îl zădărau : „Mama ta e o văcăriţă jegoasă. Te-a pus să sugi laptele de la vacă."

Chelbosul voia şi el o mamă care să-şi sufle nasul în batistă şi nu în şorţ. A început să se poarte urît cu Hanna. Cînd o întîlnea pe uliţa satului, îşi bătea joc, împreună cu fata preotului, de fustele ei zdrenţuite.

Hanna a rămas în odaia slujnicelor şi dormea acolo. Cînd ţăranul se supăra din pricina asta, ea îl repezea oţărîtă.

— Nu te-am luat ca să-ţi fiu nevastă.

La cîrciumă, ţăranii îşi băteau joc de el : „Cine ia cu cununie o sperietoare, trebuie să se suie în cireş ca s-o sărute." Gotthard Kimpel s-a simţit rănit în mîndria lui de bărbat şi a început să bea ; şi — umblă povestea — a băut rachiu pînă ce şi-a dat sufletul.

Chelbosul a rămas o stîrpitură, dar „aprig, nene, aprig nevoie mare". Peste puţin nu mai putea bănui nimeni că vătăşiţa Hanna îi alinase lacrimile de copil. Ea se deprinsese cu vremea să nu fie luată în seamă de el. „Am ştiut că nu mă potrivesc în grajdul ăsta" — spunea ea. „Dragostea unui copil poate să fie ca un bici. Noroc că nu m-a biciuit atît de cumplit ca să mă arunc în apă !"

Cînd chelbosul s-a însurat, nevastă-sa n-a vrut să aibă pe lîngă ea o vătăşiţă de zece ori mai pricepută. Ce puteau face cu Hanna ? Era nevasta legiuită a bătrînului Kimpel. Hanna căpătă prin contract o odaie în aripa rezervată servitorilor, ca proprietate a ei, pe viaţă, nemaiavînd în gospodărie nici un alt drept. Mîncarea i se aducea acolo. În primii ani, de bine, de rău, au respectat condiţiile contractului. Hanna primea la sărbători un cozonac, de Anul Nou o sumă de bani, iar toamna lemne de foc.

Tînără soţie a chelbosului născu un băiat. Cînd plodul începu să poarte rochiţe, se tîra prin curte. Hanna stătea la gard şi-l ademenea. Potrivit contractului, n-avea voie să intre în ogradă. Avea intrare şi ieşire numai prin grădina din spatele casei argaţilor.

Copilul se tîra spre Hanna. Cînd stăpîna cea tînără îl văzu pe primul ei născut chiuind de bucurie în braţele vătăşiţei Hanna, se înfurie. Slujnicele aduseră cu multe ţipete copilul înapoi. Mai tîrziu, cînd nu era supravegheat, copilul alerga singur în odaia bătrînei. Stăpîna începu să răspîndească zvonul că vătăşiţa vrăjeşte copiii.

Dragostea pentru copil avea să-i facă şi mai mult rău vătăşiţei Hanna. Într-o zi copilul, care era de trei anişori, începu să se joace în grădină cu o seceră. Hanna îl zări de la fereastra ei. Se strecură pe din dos în grădina stăpînilor, fără a se gîndi la opreliştea din contract. Se

apropie tiptil de copil, ca să nu-l sperie. Limba lucioasă a secerii strălucea în bătaia soarelui. Prichindelul încerca să taie iarbă, aşa cum văzuse că fac slujnicele. Hanna se aplecă peste copil ca să-i ia binişor secera din mînă. Nu se gîndise însă la umbra ei. Copilul se uită îngrozit la ea şi în acelaşi moment scoase un ţipăt. Aruncă secera peste cap. Vîrful secerii spintecă Hannei buza de sus, de la rădăcina nasului pînă la marginea de jos. Sîngele începu să curgă de pe obrazul Hannei pe copil, iar de pe mîna copilului pe florile galbene de păpădie.

Strigătele din ograda lui Kimpel nu mai conteniră. Tînăra nevastă se văicărea că vrăjitoarea a intrat în curte şi a prăpădit copilul. Chelbosul nu era omul să se sinchisească de asemenea vorbe muiereşti. Nu s-a supărat nici că nevasta lui nu mai ţinea seama de contractul cu fosta lui vătăşiţă şi mamă. Buza de sus a Hannei s-a vindecat fără doctor şi doctorii. Numai că de atunci a început să fîşîie cînd vorbea. Peste puţin tot satul îi spunea „baba Kimpel."

Dar chiar dacă semeţia pierise din vorbirea Hannei, din firea ei mîndria nu se clinti. Nu s-a sfădit pentru drepturile ce i se cuveneau. I-au lăsat odaia şi stiva de lemne pentru iarnă. Stăpîna făcea asta ca să astupe gura sătenilor. Hanna s-a tocmit la curtea boierului, şi în fiecare dimineaţă ieşea cu toată droaia de la curte pe ogoarele baronului. Simbria era mică.

Ca odinioară chelbosul, începu acum şi feciorul său s-o necăjească pe baba Kimpel şi să-şi bată joc de ea. Povestea de pildă că pe vremea cînd avea încă putere asupra lui baba i-a luat prin vrăji un deget de la mînă. Cu toate astea, baba Kimpel a fost mai amărîtă decît părinţii lui cînd băiatul a căzut în război.

Trăncăneala despre vrăjile bătrînei găsea printre săteni destule urechi încrezătoare. Se cuibări în capetele multor femei şi musti şi în paiele putrede ale prostiei cîţiva bărbaţi. Nevasta chelbosului născu încă un copil : pe Fritz Kimpel. Maică-sa îl păzea ca o căţea. Căruciorul fu acoperit cu o basma de lînă. Trebuia

ferit de privirile vrăjitoarei. Şi astfel micul Fritz n-a ajuns să răsufle aer proaspăt şi nici să vadă cerul albastru de vară.

Oamenii din sat începură să şoptească între ei că nevasta lui Kimpel a înnebunit. Şi chiar aşa era. Îşi ascundea copilul în vatră, unde aproape se înăbuşea. Umbla peste tot şi povestea că a fost vrăjită de bătrînă. Ducea totdeauna cu ea o mătură întoarsă, ca s-o poată alunga pe babă. Într-o zi îl închise pe Fritz, care avea atunci trei ani, în pod, într-o ladă. Băiatul ţipă ca din gură de şarpe.

— Auzi cum şuieră vrăjitoarele ? întrebă stăpîna pe o slujnică tînără.

Într-o noapte, spre veselia argaţilor, stăpîna încălecă, goală puşcă, pe o mătură, şi călări pe ea în jurul mormanului de gunoi din ogradă. Argaţii o împroşcară cu baligă de cal. După isprava asta, nevasta lui Kimpel a fost dusă la casa de nebuni. Acolo a murit îndată după internare, împreună cu mai mulţi alţi nebuni. Umbla prin sat vorba că nebunii din ospiciu au fost omorîţi cu gaze, deoarece mîncarea porcească pe care le-o dădeau, făcea statului cheltuieli prea mari. Mîncau cartofii bravilor soldaţi.

Chelbosul se împotrivi acestui zvon. Führerul n-ar admite o asemenea mîrşăvie — afirmă el. Pricina era alta : n-avea noroc cu femeile în gospodăria lui ; toate îşi pierd mintile ; asta era buba.

Războiul ajunse pînă la Märzbach. Chelbosul o luă la sănătoasa. Un ministru mititel cu o gură cît o şură vestise la radio că ruşii vor arde cu fierul roşu o cruce încîrligată pe şezutul oricărui neamţ care va cădea în mîinile lor. Chelbosul nu ţinea de fel să aibă aşa ceva pe bucile sale de jos şi se grăbi atît de tare să fugă încît uită să-şi ia copilul cu el. Tot baba Kimpel fu aceea care se îngriji de copilul părăsit. Acum nu trebuia să se mai teamă de vreo călcare a contractului. Casa lui Kimpel era goală, argaţii o zbughiseră care încotro, şi aproape toate vitele fuseseră înjunghiate de jefuitorii nemţi.

Au venit unii s-o îndemne pe baba Kimpel să fugă cu ei. Dar ea, ca în alte vremuri, îşi dădu capul pe spate :

— N-am făcut nimănui nimic, n-o să-mi facă nici mie.

— Lăsaţi-o pe vrăjitoare, că se descurcă ea cu necuratul — spunea lumea.

Ostaşii sovietici intrară în Märzbach. Baba Kimpel veni cu Fritz la noi. Ostaşii ne-au găsit, pe Fritz şi pe mine, după cuptor. Ne-au luat în braţe şi şi-au lipit feţele bărboase de obrajii noştri. Acesta a fost un moment însemnat în viaţa babei. A văzut că mai sînt pe lume şi alţi oameni care iubesc copiii străini de parcă ar fi ai lor.

Chelbosul s-a întors curînd acasă. Era totuşi puţintel îngrijorat din pricina copilului uitat. Dar pentru baba Kimpel n-a avut nici un cuvînt de mulţumire.

Chelbosul dovedi bunicului meu, primarul, că el a luptat totdeauna contra naziştilor. O dovedi cu cîteva scrisori de mulţumire din anii 1936—1939. Mulţumirile erau din partea împăratului Wilhelm al II-lea, trimise din Olanda. Fostul împărat adeverea că în vremurile îngrozitoare ale lui Hitler, vremuri lipsite de conducerea împărătească, Christof Kimpel a avut curajul să trimită majestăţii sale, în Olanda, pachete cu carne proaspătă. Chelbosul tăia totdeauna porcii cam în preajma zilei de naştere a majestăţii sale. Nu degeaba învăţase la şcoala particulară a baronului.

Bunicul, care luptase totdeauna pentru dreptate, îi strînse chelbosului mîna. De atunci baba Kimpel începu să primească mai puţine lemne pentru iarnă. Iarna trecută a căpătat numai nişte cioturi noduroase, dar oricum, erau lemne. Nimeni nu poate să spună de Kimpel-chelbosul că e cel mai rău dintre răi.

Se găsesc unii în sat care zic că semnul de pe buza de sus i-a rămas babei Kimpel ca pedeapsă de la dumnezeu, fiindcă a împiedicat de la măritiş o fată de gospodar care avea buza spintecată. Şi mai spun ei că baba Kimpel e o vrăjitoare. Alţi oameni din sat stăruie însă că aceia care cred că baba Kimpel e o vrăjitoare

sînt pe cale să înnebunească la fel ca pe vremuri jupîneasa Kimpel.

Baba Kimpel se ghemuieşte lîngă sobă. În bucătărie apa zîzîie în oală. Degetele bunicii trudesc pe pînza aspră de sac.

— Am să-ţi pregătesc pe urmă o legăturică cu lemne — spune bunica.

Îmi aruncă o privire fugară şi se apleacă să-i şoptească babei :

— Ţi-o pun la portiţa din curte. Bătrînul nu trebuie să vadă cum se scarpină fiecare muscă.

— Dumnezeu să-ţi răsplătească, lele Kraske, dar eu n-am venit să cerşesc. Mai degrabă aş fura ce mi se cuvine. Aş putea să muncesc, dar fieştecare mă ia cu binişorul şi mă alungă de pe ogor.

Bunica oftează :

— Oamenii sînt proşti. Cei mai mulţi dezmiardă lupul care se repede să-i muşte.

Bunicul zdrăngăne afară la pompă cu găleata cailor şi cîntă :

„Vrăjitoare, vrăjitoare, piază-rea.
Vrăjitoare, vrăjitoare, piei din faţa mea!"

Bunica scapă foarfecele din mînă. Foarfecele zornăie şi zăngăne. Dar baba Kimpel tot a auzit cîntecul. Se aşază mai drept şi-şi ciuleşte urechile. Basmaua îi atîrnă pînă la prichiciul vetrei. Ochii îi fulgeră. Se roşeşte la faţă :

— Nu sînt vrăjitoare.

Bunica o ogoieşte :

— Nu, firește că nu eşti ! Pe cît e de adevărat că mă aflu în faţa ta, pe atît e de adevărat că nu eşti. Nu-ţi face inimă rea. Bătrînul cîntă numai aşa, într-o doară. Cîntă ca să-şi treacă de urît. Poate că a şi băut ceva.

Baba Kimpel ameninţă sălbatic spre fereastră :

— N-are decît să-mi răstoarne odaia cu susul în jos. N-o să găsească nici un firicel de scîrnă drăcească.

— Cum miroase scîrna drăcească, bunico ?

— Miroase a pucioasă şi a ciumă, puiule. O grămăjoară cît o murdărie de muscă în casă, şi nu mai scapi de duhoarea ei.

Bunica coase de zor. Bunicul vine din grajd. Nu se mai uită la babă. Scoate cărţile de joc şi le vîntură cu unghia de la degetul cel gros.

— Ce-ai zice, Tinko?

— Mai am de scris lecţii pentru şcoală, bunicule.

— Cum? Iar vrei să mîzgăleşti ceva despre tîmpitul ăla de iepure? Atunci scrie: „L-am mîncat" — şi cu asta s-a mîntuit povestea cu iepurele.

Bunicul amestecă şi taie cărţile. Nu pot să rezist.

Ceasul ticăie. Bläker zornăie în grajd lanţul de la căpăstru. Bunica întoarce pe dos un sac. Baba Kimpel s-a liniştit. Cască toropită de căldură şi se grăbeşte apoi să-mi deschidă ochii:

— În cărţi zace împieliţatul, puişorule. Pe bătrînul Kimpel nu l-a văzut nimeni în ultimii ani ai vieţii fără cărţile necuratului.

Bunicul se simte stînjenit la număratul punctelor. Îşi tîrşîie picioarele sub masă ca un cal nerăbdător:

— Tocmai tu ţi-ai găsit să-l păzeşti de diavol, cînd diavolul îşi arată coarnele de sub fustele tale?

Baba se îndreaptă din şale. Îi aud trosnind încheieturile bătrîne. La uşă se mai întoarce o dată şi-l ameninţă pe bunic cu pumnul ridicat. Bătrînul sare în sus.

— Vrei să mă vrăjeşti şi pe mine, spurcăciune? strigă bunicul căutînd mătura.

Baba Kimpel nu se sperie şi iese fără grabă. Bunica aleargă după ea. O aud pe baba Kimpel spunînd în curte:

— Nici o surceluşă nu mai iau de la voi.

Ceasul ticăie ca mai înainte. Tictacul lui se schimbă numai cînd ridici puţin greutatea care atîrnă la capătul lanţului subţire.

Bunicul pierde trei jocuri în şir.

— Tot m-a vrăjit! spune el împărţind cărţile pentru al patrulea joc.

Iarna e lungă, nesfîrşită. Ţurţuri de gheaţă spînzură de streşini. Cîteodată, pe la amiază, soarele linge oleacă ţurţurii. Apoi vin nori cenuşii de viscol şi şterg soarele de pe cer, cum ştergi cu buretele un zero de pe tablă.

Se mai feresc iepurii de laţuri? Nu, în grădină nu mai este varză. Iepurii rod pomişorii tineri din livadă. Repatriatul i-a sădit tîrziu în toamnă. Iepurii nu se sinchisesc de asta. Sînt flămînzi. Repatriatul ia o bucată veche de sîrmă împletită şi înfăşură cu ea tulpinile subţirele. Cămara cu merinde a iepurilor se goleşte tot mai mult. Ei trebuie să se mulţumească acum cu cotoarele uscate de ferigă de la marginea drumului.

Repatriatul meştereşte nişte cuibare pentru găini. Cînd o găină intră în cuibar, cade un capac şi găina nu mai poate ieşi. Trebuie s-o scoată repatriatul. Şi atunci poate vedea dacă a ouat într-adevăr sau a cotcodăcit numai aşa, în dorul lelii. El agaţă de aripile găinilor şi nişte plăcuţe mici de tablă. Pe ele înscrie cu tuş negru numere. Fiecare găină are un număr. Cocoşul nu are. El nu se ouă. Repatriatul scrie în carnetul lui: „Găina numărul şapte a făcut azi un ou".

— Ăsta-i în stare să agaţe de coada găinilor şi o maşină de numărat ouă — spune bunicul frunzărind cărţile de joc.

Seara, repartiatul şade pe laviţa de lîngă sobă. E galben la faţă. Obrajii îi sînt scofîlciţi. Scoate din buzunarul tunicii cazone o cărticică subţire şi cîteva hîrtii.

— Ce-a mai fost la adunare? îl întreabă bunica.

Repatriatul nu aude. Îşi umezeşte degetul arătător de buza crăpată şi răsfoieşte în cărticică.

— E de nesuferit cum joci! mă dojeneşte bunicul. Eşti cu mintea la dracu-n praznic. O să pierzi şi nădragii de pe tine.

Mă împinge cu piciorul pe sub masă:

— Spune-i lui taică-tău să joace cu noi.

— Tinko trebuie să se ducă la culcare — glăsuieşte repatriatul fără să ridice ochii de pe hîrtii.

— Vreau să știu numai dacă joci și tu ori ba, altceva nimic. Și ce-ai cu băiatul? Vrei să se tîmpească de somn?

— Mai bine să citească sau să facă ceva de folos.

— Să citească? Ca tine, ai? Să se usuce? Pun rămășag că nu mai știi nici cîți ochi are birlicul.

— Of, de s-ar împrimăvăra odată, că atunci ar avea fiecare ceva de făcut — oftează bunica.

Dar bunicul nu mai poate fi oprit:

— Da, că mare lucru se poate învăța din cărți!

— Poftim!

Repatriatul îi arată o hîrtie:

— Asta trebuie să semănăm și să sădim anul acesta.

Bunicul mătură hîrtia de pe masă de parc-ar fi o zdreanță netrebnică. Cearta e gata. Degeaba se amestecă bunica.

— Ce cauți tu la Ajutorul țărănesc? Eu sînt înscris la ei, nu tu — se răstește bunicul.

— Nu te arăți niciodată pe acolo — spune lumea; atunci mă duc eu.

Bunicul nu vrea să aibă nimic de a face cu nepricepuții de la Asociația de ajutor reciproc a țăranilor. Ageamiii ăia sînt cu ochii numai pe caii țăranilor. Cu boii ei nu pot să treacă prin buruieni. Repatriatul se înfurie. Nu-i rămîne dator nici un cuvînt. De ciudă, bunicul scuipă pe dușumea zeama de tutun:

— Țț, țț! Va să zică trebuie să vină cineva din colhoz ca să ne învețe socoteli noi? Țăranul se bucură de respect și de credit. El seamănă și sădește ce-i place. Totul e ca pămîntul lui să dea rod și gospodarul să poată preda ceva pentru ceata de flămînzi. „Mai multe vite!" țipă dumnealor. Dar cine n-are pășuni, nu poate ține zece vaci. Vorba ceea: Cine cere altceva, urechi de măgar îi vor crește prin căciulă. Cu ce să hrănești vacile? Cu surcele?

— Pășuni, pășuni! își pungește gura repatriatul. Înaintea cartofilor cosești un rînd de nutreț verde. După

seceriş încă un rînd de nutreţ verde, şi tot aşa, cînd trifoi, cînd lucernă. Asta-i mai cu spor decît iarba rară a păşunilor.

— Astea-s şmecherii ! sare bunicul. Dar fînul pentru iarnă de unde-l luăm ?

Repatriatul izbeşte cu palma în cărticica lui :

— Punem la saramură nutreţul verde şi uscăm trifoiul şi ghizdeiul.

Bunicul izbucneşte în rîsul lui batjocoritor :

— Ho, haoo ! Asta-mi place, îmi place grozav. Straşnice lucruri mai scriu ăştia ! Dac-ar fi după ei, calul ar trebui să intre cu spatele în grajd, iar băligarul să i-l prinzi în găleată.

Într-un cuvînt, repatriatul să nu se amestece în lucruri pe care nu le pricepe. Sticlarul nu-i ţăran. Sticlarul face sticlă netedă şi colorată, şi dacă nu i-a ieşit bine, o mai topeşte o dată. Vorbele astea sînt îndreptate împotriva repatriatului. El e sticlar. De aceea sare în sus, face hîrtiile mototol şi le aruncă la picioarele bunicului. Hîrtiile rămîn pe podea. Se desfac încet, de parc-ar fi însufleţite. În odaie s-a aşternut o tăcere atît de adîncă încît se aude hîrtia foşnind şi fîşîind. Bunicul aruncă priviri bătăioase şi-şi ciuguleşte mînecile suflecate ale cămăşii. Repatriatul se apucă de piept. E ca şi cînd s-ar scoate cu propriile lui mîini din odaie. Îi aud bocancii ţintuiţi bocănind pe scară.

Bunica culege oftînd hîrtiile mototolite de pe jos, le netezeşte şi le duce repatriatului în cămăruţa lui din pod. Ştiu că acolo o să înceapă să plîngă. După aceea repatriatul se va domoli din nou. Zile întregi va umbla cu ochii trişti, fără să scoată o vorbă.

De ce trebuie să le facă pe toate în alt fel decît bunicul ?

CAPITOLUL 5

Mai dă o ninsoare. Zăpada e afînată şi pufoasă. Nu se ţine multă vreme. Peste tot umezeală şi băltoace. Mici pîrîiaşe susură încet şi se adună în scobiturile şi curmăturile ţărînei. Cînd gropile sînt pline, se revarsă. Apele pleacă în colindă. Încetul cu încetul toate şiroaiele găsesc drumul spre balta satului. Gîrla le primeşte plescăind şi gîlgîind de plăcere. Se face tot mai mare şi mai repede. Dumică bulgări de pămînt de pe margini şi-i presară în ciorba gălbuie a apelor sale. Micile animale care au iernat în scorburile de pe malul gîrlei pornesc într-o călătorie nedorită.

Cîteva zile e linişte. O linişte în care ai putea auzi şi zgomotul pe care-l face un mugur cînd plesneşte. Dar nici un mugur nu plesneşte.

— Primăvara nu s-a aşezat încă de-a binelea. Păcătoasă vreme! mormăie bunicul lîngă sobă.

Plin de neastîmpăr, Bläker izbeşte în pereţii grajdului, de se aude ca un tunet pînă în casă.

Într-o noapte se dezlănţuie vijelia. Primăvara se încaieră cu iarna prin creştetele copacilor. Crengi uscate se desprind trosnind din coarne şi cad la pămînt sfărîmîndu-se. Ziua şi noaptea, noaptea şi ziua vîjîie vîntul surd din înălţimi. Uşile şi ferestrele îşi fac de cap. La fel cum soarbe pisica laptele, tot astfel soarbe vîntul băltoacele.

Pe repatriat vremea rea nu-l împiedică de la muncă. El umblă de colo-colo prin ogradă, ciocăneşte ici, bate

un cui dincolo, zgîrie şi răzuieşte. La masă e dus pe gînduri şi nu scoate o vorbă. Seara frunzăreşte hîrtii şi cărţi sau se duce în sat pe la alţii. Aduce din pod rame vechi de fereastră. A găsit pe undeva geamuri. În hambar potriveşte geamurile noi în ramele vechi.

— Te pomeneşti că i s-o fi năzărit să pună ferestre la odăile porcilor şi să atîrne un policandru în staulul vacilor! cîrîie bunicul cu batjocură.

Îşi strînge pumnii în buzunare şi molfăie de zor tutunul.

— Ia să faci bine să-l laşi în pace! se aprinde bunica. Într-o bună zi o să-şi ia lumea în cap. Ce-l tot întărîţi cu înţepăturile tale?

Bunicul bombăneşte. Cicălelile lui devin tot mai slabe. Vede apropiindu-se primăvara şi o dată cu ea un sac de treburi pentru el. Iarna şi-a putut îngădui să facă pe grozavul şi să impute repatriatului şi bunicii: „Toţi se înfruptă din strachina mea".

A sosit primul graur. Îşi priveşte căsuţa din vîrful mărului. Vrăbiile ţîşnesc înfoiate din lăditţă şi-l alungă. Graurul zboară după ajutor. Fîşş! Iată-l din nou. Nu mai e singur. O droaie de semeni de-ai lui se lasă şuierînd şi fluierînd pe crengile prunilor. Din gaura lăditţei dispare capul sur al vrăbiei. Locuinţa ei de iarnă e în primejdie. Mîine va începe lupta pentru cuibul graurului. Primăvara se luptă cu iarna. Graurii se luptă cu vrăbiile. Bunicul se luptă cu repatriatul.

Nu mai am poftă să joc cărţi. De mult ce le-am învîrtit în timpul iernii, cărţile s-au năclăit. Se lipesc una de alta şi de multe ori dai cîte două o dată.

— Ai să te îmbolnăveşti de blîndă, Tinko — spune bunicul.

Eu fug totuşi în curte. Repatriatul nu mă zăreşte. Vîntul macină prin tei. Tuşesc puţin. Nu face nimic dacă repatriatul va vedea că sînt aici şi că mă uit ce meştereşte. Întoarce capul spre mine. Un zîmbet i se iveşte în colţul buzelor. Potriveşte geamurile în rame cu cuişoare subţiri. Apoi ia o bucată de chit dintr-un bulgăre mare, o frămîntă în mîini ca să se încălzească,

face cîrnăciori subţiri şi-i întinde pe marginea geamurilor. Mă apropii şi vîr degetul arătător în chit. Repatriatul n-a băgat de seamă. Stă cu spatele la mine şi ciocăneşte. Ce-ar fi să desprind o bucăţică de chit din bulgăre. Chitul e rece şi neted. Îl frămînt. Se încălzeşte şi în mîna mea. Pot să-l plămădesc cum vreau. Repatriatul are nevoie de chit ca să-l aştearnă pe alt geam. Îi întind un cîrnăcior gata făcut. Îl ia. Îi zăresc dinţii mari, albăstrui.

— Şi dacă vine bunicul ?

— Nu mă duc în casă.

— Aşa ? Nu te duci ?

— Nu. Vreau să-ţi ajut.

— Să-mi ajuţi ? Atunci trebuie să afli ce facem aici. Punem geamuri la ferestre, ştii asta ?

— Ştiu, repatriatule.

— Tot n-ai învăţat că sînt tatăl tău ?

— Mi s-a spus.

Linişte în şopron. În grădină chiţăie un piţigoi.

— Nu face nimic. Construim o seră.

— E bine că o să avem şi noi o seră. Grădinarul Matschke are multe.

Lucrăm mai departe. Repatriatul începe să fluiere încet. Ce-o să semene în seră ? Îi mai dau un cîrnăcior de chit.

— Frumos l-ai făcut. Îţi vine să muşti din el. Parcă-i un lebărvurşt.

În grădină s-a şi încins gîlceava. Vrabia strigă : „Cip, cip, cirip, cirip". Graurul stă înfipt pe stinghia din faţa lădiţei sale. Ia poftim afară, vrăbiuţo ! Vrabia nu poate să stea pitită toată primăvara în cuib. Trebuie să plece după firimituri, şi atunci graurul o să intre în lădiţă. A doua zi lucrurile se vor petrece de-a-ndoaselea : dinăuntru o să suduie graurul — şi vrabia o să ţopăie pe acoperişul lădiţei. Graurul îşi va pierde răbdarea. Va ieşi din căsuţă şi va ciufuli vrabia cu ciocul lui ascuţit. Fulgii o să zboare peste tot şi un ghemotoc din două trupuşoare de pasăre va cădea jos.

— Nu vrei să mai lucrezi ? mă întreabă repatriatul.

Îmi arată mîna lui goală. Cîrnăciorul meu nu e încă gata. Îl răsucesc mai repede. Să n-aibă repatriatul să se plîngă de mine.

— Mulţumesc. Încă un cîrnăcior minunat. Şi ce să semănăm în seră ? Salată ?

— Ridichi.

— Ridichi ?

— Îmi place şi dovleac.

— Dovleacul vine mai tîrziu. Dovleci semănăm afară, pe un strat de băligar. În seră ar trebui să punem pepeni. Ai mîncat vreodată pepene ?

— N-am mîncat niciodată pepene, dar simt că-i dulce numai cînd îi rostesc numele.

Mugurii se leagănă în vînt. Aşteaptă răbdători în căsuţa lor de coajă. Vîntul primăverii timpurii e prea aspru pentru ei. Soarele linge mugurii întocmai ca vaca viţelul nou-născut. Mugurii se întind, se opintesc, se încordează şi se lungesc. Dau puţin la o parte căpăcelul coajei şi-şi scot nasurile verzi, pentru o zi, în aerul de martie. Noaptea nu şi le mai pot vîrî sub căpăcelul boltit. Dimineaţa vine iar soarele. Plici ! Învelişul mugurilor se desface. Sfioasele frunzuliţe verzi ies la iveală.

Graurul se plimbă pe cîmpiile înverzite. Scormoneşte prin ţărînă după gîndaci timpurii şi plecîndu-şi pliscul, scoate viermişorii nesăbuiţi din galeriile lor de sub pămînt. Se întoarce la cuib cu o mustaţă de paie şi iarbă, pe care o aşază şi o îndeasă în fundul căsuţei sale. Pe stinghia din faţa lăditei îi trage la repezeală un cîntec. Dă laudă cerului albastru ca florile. Cînd cîntă, aripile îi atîrnă în jos ca pulpanele hainei dascălului cînd e la orgă.

În seră, cînd proptim ferestrele pentru aerisire, salatele mititele îşi mişcă urechiuţele verzi. Avem şi varză şi tutun. Ridichile mele de lună sînt ca nişte mărgeluşe roşii. Las' să se mai îngroaşe puţin în pămîntul affînat. La pepeni nu se mai gîndeşte repatriatul.

— Plec să semăn morcovi, Tinko, spune el încălecînd pe vechea lui bicicletă.

Şi-a construit-o astă-iarnă din piese găsite ici şi colo. Cînd îl ajut la lucru, mă lasă s-o încerc şi eu.

Repatriatul se uită după soare. E colea, strălucitor, în spatele teiului din curte.

— Peste un ceas deschizi geamurile la seră şi le propteşti. Să mai răsufle plantele puţin aer curat, auzi?

— Am înţeles.

— N-ai să uiţi, Tinko?

— N-am să uit, repatriatule.

Un ceas trece repede. Rămîn afară, lîngă grădiniţă. Un fluture galben zboară ameţit spre mine. Ia cămaşa mea cadrilată drept o floare. Aşază-te pe ea, fluturaşule. Am să te port ca pe o fundă pestriţă. Fluturele nu se aşază. Simte pesemne că am mîncat brînză cu ceapă. Mă cocoţez pe marginea gardului şi cînt la vioară cu două beţe. Vioara mea sună mai frumos decît a muzicanţilor din noaptea carnavalului. Ea ştie să şi glăsuiască. Şi cîntă:

„Are aripioare,
Oare ce-o mai fi?
E o fli, fla, floare?
E un fluture, copii!“

Dacă bat cu piciorul în tabla de la capătul gardului, am lîngă vioară şi o tobă. Cocoşul vine să asculte muzica pe care o fac. Se învîrteşte ţanţoş în jurul meu şi mă priveşte din toate părţile. Zdranc! Vioarei mele i-a plesnit o coardă. Nu trebuie s-o cîrpesc cum face scripcarul Fimpel. Pentru vioara mea găsesc coarde peste tot. Înhaţ o rază de soare şi o răsucesc în palme pînă o fac subţire de tot. Vioara mea cîntă acum subţire şi dulce ca un ţînţar.

— Ce-i miorlăitul ăsta? N-ai ceva mai bun de făcut? Bunicul stă în faţa mea cu haina de lucru descheiată. Mestecă o felie de pîine cu brînză.

— Cînt şi am grijă de salată, bunicule.

— El te-a pus?

— Da. Să aerisesc salata cînd soarele ajunge deasupra teiului.

— Fleacuri! Îi trebuie acum și o dădacă pentru năzdrăvăniile lui? Vino numaidecît cu mine să-mi ajuți să pun ovăzul în saci.

— Ai să-mi spui cînd a trecut un ceas, bunicule?

— Nu mai trăncăni!

Bunicul e furios. Adeseori, cînd are mult de lucru, e furios. Eu nu mai spun nimic.

Sacii de ovăz au miros de mucegai. Boabele lunguiețe de ovăz alunecă șușotind de pe lopata de lemn a bunicului în sac. Au dormit în pod de anul trecut cînd au fost treierate. Acum se întreabă unele pe altele: „Încotro? Încotro?" Mă uit în sacul întunecos și le văd înghesuindu-se una într-alta.

— Dă capul la o parte! bombăne bunicul. Altfel te pomenești cu o lopată de grăunțe în beregată.

Sacul e plin. Trebuie să-l strîng la gură. Sub mîna mea bunicul leagă sacul cu o frînghioară. Mă las în genunchi, dar tot nu pot să văd prin ferestruica podului unde a ajuns soarele.

— Ce-mi stai acolo ghemuit? Aici se muncește!

— A trecut un ceas, bunicule?

— Tîmpenie!

Sîntem foarte harnici. Din mîinile noastre ies saci înțesați. Înșiruiți la perete, sacii umpluți par niște oameni rotofei cu capete mititele. Seamănă cu cîrciumarul Karnauke.

O pasăre își ascute ciocul de streașină. Fluieră cîteva triluri și o șterge. A gonit-o hîrșîitul lopeții bunicului.

Bunicul începe să lovească ovăzul cu lopata întoarsă. A găsit un cuib de șoareci.

— Jigodii afurisite!

Șoarecii o zbughesc care încotro. Se ascund pe după boarfele din pod sau se cațără pe grinzile acoperișului.

— Dă în ei! Dă în ei! se înverșunează bunicul.

Mă stropește pe obraz cu zeama de la tutun. Izbește din răsputeri, de parc-ar da cu îmblăciul, dar nu nimerește nici un șoarece. Atunci cum să-i nimeresc eu? Să-i omor cu mîna? Sînt atît de drăguți șoriceii ăștia sprinteni! Mai bine chem pisica:

— Mini, Mini !

— Da, da, Mini, Mini ! se strîmbă cineva după mine la capătul de jos al scării.

E repatriatul. Îmi aduc aminte de salată. De spaimă şi ruşine mă rostogolesc pe scări.

— A trecut un ceas, repatriatule ?

El pune mîna pe mine, mă priveşte mînios şi mă zgîlţîie. Încep să ţip. E un repatriat, o să mă bată — îmi zic eu. Repatriaţii bat copiii.

Bunicul aruncă lopata de sus. Vrea să-l nimerească pe repatriat. Dar nu-l nimereşte. Bunicul vine el însuşi din pod, bocănind. Ochii i se rostogolesc în cap. Acum sînt mai mult albi decît cenuşii. Totuşi repatriatul nu-mi dă drumul.

— Nu ţi-am spus să aeriseşti sera ?

Îmi dau lacrimile în ochi.

Bunicul apucă lopata şi o roteşte ameninţător :

— Dă drumul băiatului ! Se aude ? Îţi sparg capul, nepricopsitule, dacă-i faci ceva !

Bunica vine cu paşi mărunţi din casă :

— Hei, hei, doamne ! Parcă-i smintit bătrînul ăsta ! Nu se mai potoleşte. Ho, zurbagiule ! Cîine turbat ! Lasă lopata din mînă ! Jos cu ea !

Bătrînica stă cu pumnii încleştaţi în faţa bunicului care şi-a ieşit din minţi. Mustaţa lui spînzură ca penele din coada cocoşului cînd plouă.

— Da' ce, se prăpădeşte lumea din pricina păcătoasei lui de salată ? Cine o să mănînce nutreţul ăsta de vite ?

Repatriatul e galben la faţă. Îmi dă drumul şi porneşte tăcut prin ogradă de parcă ar căuta ceva. Deodată desprinde orcicul de la căruţa cu cai. Cu mişcări scurte, bunicul lasă lopata în jos. Ochii i se bulbucă şi se umflă ca mazărea în apă.

— Ernst, Ernst, să nu faci una ca asta ! se văicăreşte bunica. Dacă nu vă potoliţi, chem oamenii în ajutor. Ce, aţi înnebunit ? Ernst, fii om de înţeles, fii tu mai bun, dacă bătrînul nu poate !

Se aruncă în braţele repatriatului. Repatriatul dă cu orcicul de pămînt. Inelul de fier al orciculuí zornăie

amenințător. Bunica își întinde brațele uscate spre bunicul. Pumnii ei mici se zbuciumă prin aer:

— L-ai scos din sărite. O să fugă de aici. N-a trecut de douăzeci și unu de ani? Ne păgubește cu ceva? Lasă-l să trebăluiască cum îi place. Măi, omule, măi!

Bunicul o ia deodată din loc. Urcă scările de la pod:

— Puștiul o să fie țăran, nu crescător de flori. Am să vă arăt eu cine ține hățurile în mînă! răcnește el.

Clătinînd din cap, repatriatul pune orcicul la căruță. Aș vrea să-i spun că m-am gîndit tot timpul la salată. Dar nu, n-am să-i spun. A vrut să mă bată. Ce să fac? Îmi tremură obrajii.

Repatriatul se duce în casă. Eu mă strecor în grădiniță. În seră, răsadurile stau culcate la pămînt, ofilite și galbene ca fînul. Ridichioarele mele s-au înăbușit și ele. Iau stropitoarea și le umezesc cu apă. Rămîn uscate. Au murit. Vioara pe care am cîntat adineauri e tot acolo. Nu-mi mai place. Fug în sat. Nu vreau să-l văd pe repatriat. Nu vreau să-l văd pe bunicul.

CAPITOLUL 6

Teii de pe imaş s-au zorit şi au de pe acum un coşcogea acoperiş de frunze. Păsărelele se ascund sub el. Le auzi fluierînd şi ciripind, dar de văzut nu le vezi decît foarte rar. Au venit rîndunelele: cip-cirip, cip-cirip! Prin fereastra deschisă de la staulul vitelor intră şi ies, intră şi ies, vîslind din aripi. Toată ziulica au ceva de povestit: cip-cirip, cip-cirip. Ocărăsc pisica din curte care se prăjeşte la soare. Cînd burniţează ploaia de april, stau pe marginea cuibului sau zburătăcesc prin grajd după muşte. Vaca Motrina clatină din cap. Lanţul de la capul ei zornăie cînd se loveşte de iesle. Rîndunelele gonesc, cu aripile lor fîlfîitoare, muştele de pe spinarea vacilor. Şi toată vremea fluieră Motrinei la ureche cip-ciripul lor: „Îţi mulţumim frumos, Motrino, pentru două musculiţe grase". Motrina nu înţelege graiul rîndunelelor. „Prostii" — bombăne ea.

Dimineaţa a plouat. Mirosul ploii se amestecă cu mireasma florilor de cireş. Pe la amiază se iveşte soarele. Cîmpul aburește. Rîndunelele zboară ca săgeata peste ogoare. Zvîr, zvîr, hap, hap! Muştele şi ţînţarii cu aripioarele ţepene cad singuri în ciocurile rîndunelelor.

Abia după masă mă duc la şcoală. Acasă nu-mi place. Bunicul mîrîie, repatriatul mormăie şi bunica se vaietă. Mă duc la Kimpel. Fritz şi cu mine căutăm brotăcei în grădina jilavă de ploaie. Găsim un arici şi o broască rîioasă. La ce ne folosesc astea, dacă noi vrem brotăcei?

Familia Kimpel mănîncă la prînz jumări de ouă, terci de cartofi şi un castron cu salată verde. Pe mine nu mă întreabă nimeni dacă mi-e foame.

Şi noi avem terci de cartofi, dar noi îl mîncăm cu lapte covăsit. Eu nu vreau lapte covăsit. Eu vreau terci de cartofi cu jumări de ouă şi cu salată verde.

— Fă-i băiatului jumări — porunceşte bunicul.

Repatriatul încruntă din sprîncene şi amestecă de zor laptele cu linguriţa. Bunicul se duce în odaie. Mi-aduce o hîrtie de o marcă:

— Du-te la grădinar şi cumpără-ţi salată!

Repatriatul suflă în terciul fierbinte:

— Puteam să avem şi noi salată.

— Basme!

Bunicul îmi înveleşte marca într-o bucată de ziar.

— Vezi să n-o pierzi. Aduci cinci căpăţîni. Să te saturi.

Repatriatul îşi lasă mîncarea pe masă şi iese în curte. Eu mă caut prin buzunare, dacă n-au cumva găuri. Amîndouă buzunarele sînt găurite. Bunica vine din cămară. Îşi propteşte mîinile în şolduri şi rămîne pe gînduri.

— Ce te tot mocăieşti acolo? o repede bunicul. Fă-i băiatului ouăle.

Bunica îşi propteşte degetul arătător în obraz. Socoteşte. Bag marca sub şapcă şi dau să ies.

— Tinko, cîte ouă ai băut tu ieri şi azi? întreabă bunica.

— Lasă-l să bea cîte vrea.

Bunicul îşi şterge laptele din mustaţă cu dosul palmei.

— De ieri după amiază lipsesc cinci ouă.

— Ce sînt cinci ouă? Un om zdravăn înghite cinci ouă cît ai clipi. Vorba ceea: bunicul lui nu e ţăran?

— Eu nu mai vreau ouă crude cu zahăr, bunico.

Bunicul îşi sprijină bărbia în pumn:

— Nu mai vrei ouă crude? Atunci nu le-ai luat tu?

— Adevărat, Tinko? mă întreabă bunica.

— Adevărat. Sînt prea vîscoase, bunico.

— Nu zău?

— Sfîrr, au dispărut ouăle! Au căpătat picioare!

Bunicul alungă o muscă de pe masă şi-şi ia şapca.

— Două picioare încălţate cu bocanci au luat ouăle, dacă vrei să ştii.

— Nesuferitule! Vorbeşti cu păcat!

Bunica se întoarce în cămară.

Grădinarul Matschke n-are salată verde. A dus-o la oraş.

— Fiecare gospodar din sat are salată — spune doamna Matschke. Ce-i cu a voastră? A îngheţat?

— Nu, n-a îngheţat.

— Tatăl tău... n-a făcut o seră pentru răsaduri? Parcă aşa am auzit.

— Da, a făcut o seră.

— Şi s-au înnegrit tulpiniţele?

— Nu, nu s-au înnegrit tulpiniţele.

— Atunci poate n-a încolţit sămînţa?

— Ba da, sămînţa a încolţit.

Femeia se uită la mine ca la o pasăre năzdrăvană:

— Eşti un caraghios, puişorule. Te fereşti să vorbeşti? Te-a oprit careva?

— Nu m-a oprit nimeni. Bună ziua. Aveţi sîmburi de pepeni?

— Ce-i aia? Cum arată?

— Uite aşa — răspund eu, luînd în ajutor amîndouă mîinile.

— Aşa ceva nici nu există. Îţi baţi joc de mine. Las' că te spun lui tat-tu!

Ce are cu mine? Doar n-am să-i spun că am lăsat salatele să se înăbuşe.

Bunicul îl înhamă pe Bläker. Repatriatul încarcă în căruţă cartofi de sămînţă.

— N-are salată, bunicule. Uite marca.

Bunicul se minunează. Repatriatul dă din cap şi se duce să mai aducă un sac.

— Halal grădinar! Mai bine s-ar tocmi să lucreze la fabrică!

— Au dus salata la oraş, bunicule.

— La oraș ? Altă nebunie. Sau le-a cerut cumva primarul și cotă de salată, nemernicul ăla ?

— Nu știu.

Bunica își înnoadă basmaua. Aduce la căruță traista ei de lucru. Mergem să semănăm cartofi. Trebăluind pe lîngă căruță, bunicul se ciocnește de bunica. Gata pricina de sfadă :

— De ce n-ai sădit salată în grădiniță ? Ce înseamnă trîndăvia asta ? Să rămînă băiatul fără verdețuri ? Vorba ceea : Cine nu seamănă, nu culege.

— Ia lasă-mă în pace, om schimbăcios ce ești ! îl ocărăște bunica. Erai gata să-l ucizi pe Ernst pentru că a vrut să pună salată, și acum te faci de parcă ai picat din lună.

Bunica îl ajută pe repatriat să aburce sacii în căruță.

— Salată, salată ! șuieră bunicul printre dinți. Ce fel de mîncare mai e și asta ? Nici sănătoasă nu-i. După ce-ai mîncat-o, te umfli ca o vacă.

Îl scoate pe Bläker din grajd. Bunica șușotește cu repatriatul. Repatriatul fierbe. Apucă un sac și-i dă iarăși drumul.

— Să-i fi făcut cerere în scris pentru cinci ouă ?

— Sst ! îl domolește bunica.

Bunicul are urechi bune. El aude și ce-și șoptesc gîndacii la gura cuptorului.

— Unde sînt ? Cine are ouăle ? Ce-am spus eu ? Predicatorul de fiu-meu ! jubilează el în drum spre grajd.

Avem o școală nouă și una veche. La cea veche nu mai mergem. Are ferestre prea mici. În clasă mirosea totdeauna a baligă de capră. Învățătorul bunicii clădise staulul caprelor chiar lîngă clasă. Astfel putea să fie cu ochii și la copii și la caprele cu iezii lor. Consiliul comunal a desființat școala cea veche. Acum locuiesc acolo două familii de strămutați. Clasa a fost despărtită la mijloc printr-un perete de scînduri. În scînduri sînt găuri. Prin găuri se poate vedea dintr-o despărtitură în cealaltă. Din pricina asta se iscă gîlceavă.

Într-o duminică dimineață doamna Bogratzki s-a apropiat de una din găuri și a încercat să se uite în despărțitura familiei Wurm. Soții Wurm sînt părinții lui Sepp-Cehul. Dar doamna Bogratzki n-a putut să vadă nimic, fiindcă de partea cealaltă se uita doamna Wurm. Doamna Bogratzki s-a retras supărată și i-a spus domnului Bogratzki :

— Cehii au astupat gaura. S-au temut pesemne că o să le furăm cu ochiul găluștele de pe masă.

Iar doamna Wurm spunea în despărțitura cealaltă :

— Am vrut doar să văd dacă polonezii de dincolo mănîncă iarăși cartofii cu coajă cu tot. Dar n-am putut să văd nimic. Poftim ce li s-a năzărit : au astupat gaura.

— Lasă-i să mănînce cum le e voia — răspunse domnul Wurm. Un lucru e sigur : cartofii noștri s-au isprăvit. Și dacă i-ai văzut pe cei de dincolo mîncînd cartofii cu coajă cu tot, să știi că ăsta nu-i un obicei al polonezilor, ci al înfometaților.

Femeile au spus în șoaptă ceea ce avuseseră de comunicat soților lor. Domnul Wurm a spus însă tare și pe șleau ceea ce gîndea. Familia Bogratzki a înțeles numai cuvintele : „cartofi cu coajă" și „polonezii". Și gata zîzania. Strămutații sînt sensibili cînd li se aruncă în față cusururile patriei lor. Pe drumul de refugiu, pînă la Märzbach, au auzit de multe ori asemenea vorbe. Strămutații sînt sensibili și unul față de celălalt, atunci cînd vin din ținuturi diferite.

Școala cea nouă are două clase. Ședem pe scaune mici la măsuțe mici. Lîngă școala cea nouă nu s-a clădit nici un staul pentru capre. Dar Fritz Kimpel spune că în schimb doamna Kern este o capră. Școala cea nouă are și o locuință pentru învățătorul Kern și o sală pentru adunări. Al doilea învățător, domnul Grün, locuiește la primarul Kaldaune.

Domnul Kern a venit în sat după război. Oamenii șopteau că înainte a fost brutar. Zvonul era adevărat. Brutarul Nagora trebuia pe atunci să facă pîine pentru patru sate. Avea un singur ucenic și pe deasupra astmă. Lumea spunea totuși că nu e astmă, ci că brutarul e

bolnav din cauză că-i prea gras. În prăvălie, doamna Nagora și doamna Kern au intrat în vorbă. Doamna Kern a povestit că înainte de război soțul ei a fost brutar. Doamna Nagora s-a gîndit: „Dacă a fost brutar înainte de război, o să știe și acum să facă pîine".

— N-ar putea bărbatul dumitale, dragă doamnă Kern, să ne dea o mînă de ajutor? a întrebat ea.

Doamna Kern s-a gîndit la cutia de pîine, pururea goală, de pe dulapul din bucătăria de acasă. Meseria de învățător golește stomacul.

Învățătorul Kern e un om cumsecade. Nevasta lui îi spune: „Joacă-te puțin cu copilul, eu mă duc pînă la băcănie". Domnul Kern schimbă scutecele micuțului. Dacă pentru acest lucru întrebuințează și ștergarul, nevasta lui se supără. Doamna Kern îi spune domnului Kern:

— Dis-de-dimineață, înainte de a te duce la școală, ai putea să-l ajuți puțin pe brutarul Nagora. Cutia noastră de pîine n-o să se supere.

Domnul Kern se duce la Nagora să dea o mînă de ajutor. Trei pîini înseamnă mai mult decît două. Învățătorul dă ajutor în cele timpurii ale dimineții și în cele tîrzii de după amiază. Noaptea își pregătește lecțiile pentru a doua zi. La patru dimineața se duce să coacă un cuptor de pîine. La șapte e la școală. A mîncat bine la Nagora și încearcă acum să se convingă că nu e obosit, ci că numai din pricina prafului de făină pe care l-a înghițit cască într-una. Nevasta lui i-a cusut, din două batiste vechi, o scufă de brutar. Într-o dimineață domnul Kern a uitat să și-o scoată cînd a intrat în clasă. A izbucnit un tămbălău de pomină.

Copiii au dus în toate casele povestea cu scufa de brutar. Consiliul comunal n-are nevoie de un învățător care face pîine. Inspectorul școlar e de aceeași părere. Îl dojenește pe brutarul-învățător. Învățătorul Kern se dezvinovățește în fața inspectorului, spunînd că l-a apucat dorul de vechea meserie și că puțintel vinovată e și astma brutarului Nagora. Inspectorul școlar zîmbește.

Şi la el acasă e mai multă foame decît pîine. Îl trimite pe învăţătorul Kern la un curs pentru noii învăţători. Acolo domnul Kern se vindecă de dorinţa de a fi brutar.

Domnul Kern are o grădină şi cinci găini. Nevastă-sa se duce pe la ţărani să-i ajute, şi-şi scoate astfel hrana pentru găini. Doamna Kern este tot atît de iubită de ţărani, cum era doamna Clary la noi. Se pricepe la treburile ţărăneşti şi nu face pe cucoana care numai la casa ei şterge praful de pe scaune. Doamna Kern a lucrat şi la familia Kimpel, dar numai pînă cînd a primit tainul pentru munca ei : o pîine de tărîţe. Pîinea de tărîţe era sfărîmicioasă, cleioasă şi plină de apă. A adus-o înapoi. Bătrîna Berta a trimis-o la chelbos. Chelbosul i-a cerut iertare, făcînd şi o plecăciune. Cică pîinea nu-i fusese ei destinată, ci era pentru acaparatorii de la oraş, ca marfă de schimb. Atît i-a trebuit doamnei Kern. A dus vestea în tot satul. De atunci Fritz Kimpel spune despre doamna Kern că e o capră.

În aprilie vremea are toane. Nori groşi de furtună alunecă greoi pe cer. În clasă trebuie să aprindem lumina. După o clipă soarele străluceşte din nou. Stingem lumina şi deschidem ferestrele. Din grădină adie spre noi mireşmele de april.

Recreaţia s-a sfîrşit. Ne aşezăm gîfîind la măsuţele din clasă. Pe sub mese, picioarele noastre parcă ar vrea s-o ia la goană.

— La lecţia de biologie de azi ne vom ocupa de găină — spune învăţătorul Kern.

— Găina e grozavă cînd te ocupi de ea cu cuţitul şi furculiţa — îmi şopteşte Fritz Kimpel.

Ochi-de-bilă a auzit. Îşi încreţeşte fruntea ca să nu pufnească în rîs.

Învăţătorul Kern cunoaşte găina şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Are găini de rasă italiană, de culoarea potîrnichilor. S-ar părea că seamănă între ele pînă la cea din urmă pană. Pentru învăţătorul Kern ele nu sînt însă la fel. Fiecare dintre găini are un nume : Dolofana, Gongonica, Crăcana... Învăţătorul Kern ştie dacă o găină o să ouă mîine sau abia poimîine. Le pipăie. Găinile

lui n-au nevoie de tăbliţe cu numere pe aripi. N-are atît de multe ca noi. Învăţătorului Kern îi place să vorbească despre găini. Îmi vin în minte ouăle care au dispărut din cămara noastră. Unde le-o fi pus repatriatul dacă nu le-a mîncat?

Învăţătorul Kern ne vorbeşte despre diferitele soiuri de găini. Aflu că există găini cu gîtul golaş, găini pitice şi găini uriaşe. În clipa asta mi-aduc aminte că nu l-am văzut niciodată pe repatriat bînd ouă. Se vede că le-a vîndut.

— Cum se numeşte rasa cu cele mai mari găini, Tinko? mă întreabă învăţătorul Kern.

— Cele de culoarea por... porţelanului... — mă bîlbîi eu.

— Nu-i adevărat, nu eşti atent. Cele de culoarea porţelanului sînt o rasă de găini pitice. Cele mai mari găini se numesc Brahma.

Fritz Kimpel mă trage de pantalon:

— La noi cele mai mari găini sînt cocoşii.

— Fac ouă strîmbe — îi răspund eu în şoaptă.

Fritz Kimpel începe să rîdă cu jumătate glas.

— Atenţie! strigă învăţătorul Kern. Kimpel şi Kraske au început ca de obicei să se ţină de prostii.

Privirile tuturor băieţilor şi fetelor se îndreaptă spre noi. Fritz Kimpel se face mititel.

— Stai jos! îmi spune învăţătorul Kern cu dojană în glas.

Mă roade că ar putea să creadă că nu ştiu nimic despre găini.

Aştept pînă cînd domnul Kern pune întrebarea: „Şi cine mai ştie ceva despre găini?" Ridic mîna. Acum am să-i arăt că nu-şi creşte bine găinile. Mă pornesc.

— Nu-i cuviincios să pipăi găinile. Le pui tăbliţe la aripi ca să ştii care au ouat. Pe urmă ţi le însemni într-un carneţel.

— De unde ştii asta? mă întreabă învăţătorul Kern.

— Aşa face repatriatul nostru.

— Adică tatăl tău?

— Da, el.

Stefania Clary trosneşte din degete. Ştie şi ea ceva şi e tare grăbită să spună ce ştie.

— Stefania! Ce ştii tu despre găini? Aveţi şi voi găini?

— Nu, noi n-avem găini. Însă nu ajunge să scrii ouăle într-un carneţel ca să ştii care găină le-a ouat.

— Dar ce trebuie să faci?

— După o lună, sau după mai multe luni, socoteşti ouăle. Atunci vezi care găină e cea mai bună. Pe ea o pui cloşcă. Şi cînd puii ei cresc mari, fac tot atîtea ouă ca şi mama lor.

— Şi în felul acesta se măreşte randamentul ouatului, întregeşte învăţătorul Kern. Foarte bine, Stefania. De unde ştii asta?

Stefania îşi muşcă buza de jos şi se uită la mine.

— Ai citit undeva? întreabă învăţătorul Kern.

— N-am citit. A spus-o repatriatul de la Kraske.

Acum ştiu unde se duce repatriatul nostru în toate serile şi unde sînt ouăle noastre.

În recreaţia următoare ne jucăm de-a „Maria şade pe o piatră". Stefania e Maria. Stă pe o piatră şi muşcă din două felii de pîine cu ou puse una peste alta. Ceilalţi copii se învîrtesc în jurul ei şi cîntă: „Maria şade pe o piatră, pe o piatră şade ea. Pe o piatră stă Maria, stă Maria, draga mea." Eu nu mă joc cîtă vreme Stefania e Maria.

CAPITOLUL 7

Sădim tot mai mulți cartofi.

În aprilie cartofii tremură de nerăbdare să ajungă în pămînt. Dacă nu le faci pe voie, încoltesc în pivniță și te îmboldesc, scoțînd niște firișoare ca niște degete secătuite de sînge. Vitele n-au voie să mănînce degetele astea încoltite. Sînt otrăvitoare. Așa se opintesc cartofii în aprilie ca să nu rămînă neîngropați.

Cum ajung sub pămînt, încep să lucreze pe întuneric ca niște spiriduși ai gliei. Trimit în adîncime picioruşele rădăcinilor lor, ca să caute în pămînt băligar de porc. Cînd îl găsesc, scot de bucurie niște frunze de un verde închis, ca niște steguleţe. „Stăm bine cu cartofii" — spun atunci oamenii.

Cartofii își clădesc sub pămînt un cuib. Fac pui. Toamna, cînd îi scoatem, găsim de multe ori în cuib cartofiori mici de tot. Se vede că abia s-au născut. Sînt însă în cuib și cartofi mai mari decît mama lor. Mama îmbătrînește și putrezește. Cîteodată se face una cu pămîntul, fiindcă a trebuit să crească și să hrănească atîția cartofi tineri.

Cartofii se îngroapă în mai multe feluri. Unii oameni îi îngroapă cu o sapă în formă de inimă și cu coadă scurtă. Femeile își leagă de mijloc o traistă. Traista, cu toți cartofii de sămînță într-însa, e grea. Sileşte femeile să se îndoaie de spate. Ele se tîrăsc aplecate peste cîmpul arat. Lovesc cu sapa în pămîntul afînat, dau puțintel pămîntul la o parte, iau un cartof de sămînță din

traista de la brîu și-l pun în dosul sapei. Apoi ridică sapa, pămîntul cade la loc și acoperă cartoful. Femeile se tîrăsc mai departe și bătătoresc bine cu saboții locul unde au îngropat cartoful.

Și acum cartofii sînt tare bucuroși că au ajuns în pămînt. Femeile își freacă, cu mîinile lor crăpate, spatele care se încovoaie din ce în ce mai mult. Seara se întorc acasă deșelate și strigă „of" și strigă „vai" cînd trebuie să salte în iesle nutrețul pentru vaci. Spinările le sînt gheboșite și strîmbe. Multe femei nu se mai îndreaptă niciodată.

Dar mai sînt și altfel de oameni ; la aceștia, bărbatul pășește înaintea femeilor, ținînd în mînă un scociorîtor. Scociorîtorul se aseamănă cu un gard mititel de grădină. Are patru țăruși ascuțiți. Țărușii stau cu vîrful ascuțit în jos. Cîteodată vîrfurile țărușilor sînt învelite în tablă, ca să sfredelească mai ușor pămîntul argilos. Omul ridică deasupra capului gărduleț ul întors, își face vînt și-l năpusteste în glie. Apoi îl scoate. În pămînt rămîn patru găuri rotunde, bune pentru semănat. Seara, omul abia își mai simte brațele obosite, vlăguite. La drept vorbind, nici nu le mai simte, și cînd ajunge acasă trebuie să și le frece cu spirt. Spirtul moaie mușchii împietriți. Cu toate acestea, în dimineața următoare și-ar lăsa cu dragă inimă brațele acasă în pat. Trebuie să facă însă alte găuri, pînă cînd toți cartofii din pivniță și din clade au fost semănați.

Cînd femeile merg în spatele unui bărbat cu scociorîtor și îngroapă cartofii în găurile făcute de el, munca lor e ceva mai ușoară. Nu trebuie să mai scormonească pămîntul cu sapa. Aruncă doar cartofii în găuri, dar de umblat tot cocîrjate trebuie să umble. Le sileste greutatea traistei de la brîu.

Nu numai femeile, ci și copiii sădesc cartofi. Povara pe care trebuie s-o ducă ei e mai mică decît a femeilor. Dar și puterea lor e mai mică. Trebuie să alerge mereu pînă la hat ca să-și umple traista. Din pricina acestei alergături și din pricina bătătoritului, obosesc. Seara

sînt istoviți și cad din picioare, toți deopotrivă : bărbații, femeile și copiii.

Cine are cal, sădește cartofii în spatele plugului. Plugul trage o brazdă. Semănătorii aleargă și vîră în peretele brazdei cartofii din traiste. Cartofii care se rostogolesc în fundul brazdei trebuie culeși și vîrîți din nou în peretele ei, fiindcă altfel se adîncesc prea mult în pămînt și trebuie să se opintească apoi din răsputeri ca să străpungă stratul greu de glie. Din pricina asta uită uneori să-și mai trimită frunzulițele la lumină și se înăbușe. Putrezesc fără să facă pui.

Noi sădim cartofii în urma plugului. Merge mai repede decît cu sapa și chiar mai repede decît cu scociorîtorul. Merge tocmai atît de repede cît vrea bunicul și Bläker.

— Dumnezeu să aibă în pază picioarele lui sprintene, dar astăzi nu m-aș mira dacă ar da în speteală — oftează bunica.

La cine s-o fi gîndind ? La bunicul sau la roib ?

Pînă pe înserat bunica s-a cocoșat cu repatriatul pe brazdele plugului. Acum am sosit eu. Vin cu puteri proaspete. Bunicul îl îmboldește pe Bläker. N-am isprăvit încă de pus cartofii în brazdă, și Bläker a și ajuns, sforăind, în spatele fustei bunicii.

— Ai să ne prăpădești, omule, cu hărțuiala asta !

Bunicul e neîndurător. Nu vrea să rămînă în urma celorlalți țărani. Kraske să întîrzie cu săditul cartofilor? Asta ar mai lipsi !

Brăzdarul plugului acoperă cartofii semănați. Apare o brazdă nouă, goală. Noi trebuie să trecem însă mai întîi pe partea cealaltă a cîmpului și să împănăm cu cartofi pereții brazdei de acolo. Și Bläker ne stă mereu în spate cu sforăitul lui, iar bunicul cu „dii“ și „ghii“ și cu înjurăturile.

Dinspre pădure picură înserarea. Iepurii s-au oprit la marginea desișului. Ar vrea să pornească pe cîmp. Cu treburile noastre le stricăm masa de seară. Sturzul cenușiu fluieră pe un vîrf de cetină către norii amurgului. Bunica s-a așezat pe brazdă. Geme.

— Ce ai, bunico ?
— Nu mai pot, Tinko !
Dau fuga la bunica s-o ajut. Vine și repatriatul de la capătul celălalt al ogorului. Împreună terminăm bucata de brazdă a bunicii. Bunica stă cinchită pe marginea brazdei și plînge. Bunicul și Bläker se apropie zornăind
— Mișcă-te de pe brazdă ! Vrei să te ar și pe tine ?
— Ar fi mai bine.
Bunica vrea să se ridice. Cade înapoi, ca o mlădiță de soc frîntă în două. Traista umflată de cartofi se tîrăște pe pămînt. Repatriatul îi dezleagă traista de la brîu. Bunica nu mai poate să-și îndoaie mîinile la spate. Repatriatul o ridică și o scoate din brazdă. O duce pe bătrînică pînă la hat și acolo o așază printre crușățele și catifelute sălbatice.
— Gata ! Destul pentru azi ! strigă el bunicului.
— Ptruu !
Bunicul îl oprește pe Bläker. Își îndreaptă spinarea. Pe aburii roșiatici ai amurgului făptura sa se așterne ca o pată întunecoasă. Parc-ar fi zeul ogoarelor ! Spintecă aerul cu biciul. Biciul pocnește.
— Sînteți atît de puturoși că duhniți cale de-o poștă a lene. Mai avem zece brazde și voi vreți să lăsați lucrul ? Cinci încoace și cinci încolo. Să arăm și mîine tot aici ? Unde o să ajungem ?
— Vezi doar unde am ajuns ! strigă repatriatul arătînd-o pe bunica cu degetul arătător năclăit de pămînt.
— Aida-de ! Pînă la praznicul hramului nu mai are nici pe dracul ! bodogănește bunicul, scuipînd în brazdă. Vorba ceea : Cine la muncă își cruță spinarea, aceluia dracul îi fură mîncarea. Hai, mai departe ! Dii, calule, dii !
Repatriatul clatină din cap. Tot trupul i se scutură. Cu mers apăsat pornește spre hat și se așază pe vine lîngă bunica. Trece după umerii săi brațele uscate ale bătrînei și o saltă în spinare. Bunica se lasă dusă ca un copil. Repatriatul îmi face semn cu capul să vin și eu acasă. Dar eu stau neclintit ca o stană. Sudălmile bunicului mă țintuiesc pe loc. Bunica își lipește obrazul

smochinit de spinarea cenușie a ostașului. Văd pe haina lui urme negre de lacrimi. În aburirea amurgului, repatriatul și bunica de pe spinarea lui se contopesc într-o singură făptură încovoiată. Nu-i nici om, nici animal ceea ce se vede colea bănănăind prin hîrtoapele brazdelor.

Bunicul e nevoit să se dea bătut. Numai cu mine nu poate să semene ultimele zece brazde. Șade ghemuit în căruța care ne hurducă. Nu mai e zeul ogoarelor. E un om trudit, cu mustățile pleoștite.

— De ce nu împrumutăm mașina de scociorît de la Ajutorul țărănesc, bunicule?

— Dacă împrumut mașina de la ei, mîine o să-mi ceară să le împrumut pe Bläker. Nu-s lovit cu leuca în cap! Vorba ceea: Calul și femeia nu dă cu împrumut nici un țăran! Mai degrabă femeia. Omul chibzuit nu se bizuie pe altul.

Bunicul e bucuros că la spatele lui, în căruță, e cineva cu care poate vorbi. Acel cineva sînt eu. Vorbele bunicului mă împroașcă întocmai ca apa dintr-un izvor.

— Dar mașina lui Kimpel, bunicule?

— Pe aia am s-o iau, băiatule. Chiar acum mă duc.

— Dar acum bunica e bolnavă.

— Ei nu, zău! Bolnavă? Ia te uită, ia te uită! Cum? Bolnavă ai spus? Haide-hai! E istovită... sleită de puteri. Numai că... badea Kimpel mai are și el nevoie de mașină. Dar o să mi-o dea. Cînd e gata, mi-o dă negreșit. Vorba ceea: sîntem prieteni.

Cu o mașină ca asta poți să sfredelești într-un ceas tot cîmpul. Și după ce e gata sfredelit ar putea și bunicul să-și lege o traistă la brîu și să ajute la îngropatul cartofilor. Dar bunicul nu vrea.

— Asta-i treabă muierească — spune el.

El e plugar — țăran cu cal la plug.

În bucătărie primăvara e înăbușitoare. Muștele zbîrnîie lîngă cîrpa de strecurat lapte. Focul duduie de prisos în vatră. N-are ce fierbe. Bunica a trebuit să se culce.

— Făceți-vă singuri ceva demîncare pentru astă-seară — strigă ea din iatac. Mîine o să fiu iarăși pe picioare, ce naiba. Iazma cartofilor mi s-a cuibărit în șale. Dar am să mă culc pe ea. Și am s-o turtesc. Să se ducă în altă parte. Eu n-am ce face cu ea.

Repatriatul s-a spălat. Se oglindește în apa din găleată și cu dinții groși ai pieptenului își alege cărare în părul umed. Cu peria de ghete curăță praful de pe tunica soldățească și pantofi. Bunicul s-a dus la Kimpel.

— Ți-ai făcut lecțiile, băiete? mă întreabă repatriatul.

De ce mă întreabă? Tot n-o să mi le facă el. Stefania Clary o duce mai bine. Ea nu trebuie să semene cartofi.

— N-am făcut nici o lecție. Sînt obosit.

— Asta e adevărat. E atît de adevărat că-ți vine să-ți iei lumea în cap! murmură repatriatul. Ți le faci mîine?

— Dacă o să am timp, le fac mîine.

— E prea mult pentru tine, puiule, mult prea mult. Hai culcă-te, culcă-te. Of, of, la naiba cu toate!

Eu mi-am pus capul pe masă. Îmi place să pălăvrăgesc cu repatriatul. Ar putea să-mi povestească și mie ce are de gînd cu găinile numerotate. De ce nu mă întreabă dacă mi-e foame? Vrea să-mi mîngîie părul cu palma. Asta nu-mi place. Asta s-o facă cu Stefania lui. Eu nu sînt nici vițel, nici vacă. Îmi vîr capul sub masă și-mi scot ciorapii. Picioarele mele sînt cenușii și brăzdate cu dungi de praf de pe cîmp. În scobiturile dintre degete s-au strîns grămăjoare de nisip negricios. La ce bun să-mi mai spăl picioarele? Mîine o să se murdărească din nou. Mai bine s-o tulesc din bucătărie. Cine știe ce i-o mai trece prin minte repatriatului. Mă strecor ca un șarpe în odaia de culcare, îmi scot haina, dau drumul pantalonilor și mă sui în patul bunicului.

Prin somn văd o cîmpie lungă, lungă. Se întinde pînă dincolo de pădurea primarului Kaldaune. Cîmpul e tot numai găuri, ca un fagure de miere. Din găuri se ivesc spiriduși bărboși. Și toți cer cartofi.

Văd oare bine? Repatriatul şade pe marginea patului, lîngă bunică. Vocea lui groasă m-a trezit din somn.

— Mamă, loveşti într-un tufiş din care n-o să mai iasă nici un iepure.

Eu îmi trag pătura peste cap şi-mi las doar o mică deschizătură, ca să privesc. S-ar putea să-i vină repatriatului pofta să mă tragă de ciuf.

— Ce bine ar fi să se mai afle totuşi un iepure acolo, băiatul mamei — spune bunica.

Zace ţeapănă în pat. Cu ochii în sus, parc-ar vorbi cu tavanul.

— N-o mai pot duce la capăt, nu mai prididesc. O femeie tînără ar dovedi toate jucîndu-se.

Repatriatul îşi trece gînditor mîna peste pantalonii cenuşii de postav.

— Cheia... cheia de la cămară, mamă, unde e?

— Bine, bine.

Bunica e neliniştită. Ar vrea să se ridice, dar durerile din spate n-o lasă.

— Cheia e...

— Ai scos-o din broască?

— Cînd ai nevoie de ouă ca să-ţi plăteşti berea, n-ai decît să-mi spui.

— Eu îngrijesc găinile, dar ouăle lor le puneţi în oala voastră. Drept e asta?

Bunica oftează:

— Uite ce e. Cheia e în cutia ceasului, dar tata...

— Lasă-mă în pace cu tata!

Patul bunicii scîrţîie. Repatriatul a sărit în picioare. Lumina lunii zugrăveşte umbra lui palidă pe peretele văruit al odăii.

— Ouăle trebuie duse la centrul de colectare! strig eu. Chiar tu ai spus asta, repatriatule!

— Of, doamne, doamne, ţine-ţi gura!

Bunica întinde dreapta spre mine. Dar nu-mi găseşte nici capul, nici gura. Repatriatul stă nemişcat ca un stîlp. Îndată stîlpul o să cadă duduind peste patul meu. Dar nu cade. Repatriatul se uită descumpănit în jur. Privirea i se opreşte în sfîrşit la galenţii săi.

— Lasă-l să vorbească, mamă. Are dreptate.

A fulgerat. Dar tunetul pe care l-am aşteptat chircindu-mă n-a venit. La bunicul, după fiecare fulger vine şi un tunet. O fi oare repatriatul altfel decît bunicul ?

Omul în uniformă cenuşie porneşte cu paşi grei spre uşă şi dă să iasă :

— Ai dreptate, băiete, dar nu chiar de tot. Eu nu vînd ouăle. Nici nu le speculez.

— Le dăruieşti doamnei Clary ?

Nici un răspuns. Numai bunica scînceşte. Odaia e goală. La uşa cămării aud trosnind cheia în broască.

Totul iese la iveală. Mi-a povestit Fritz Kimpel : repatriatul e în partid. Va să zică din ăştia mi-e ! Nu lasă să-i scape nici un cuvînt, dar eu tot aflu.

Nu toţi oamenii din sat sînt în partid. Tatăl lui Ochi-de-bilă este. El e preşedinte. Învăţătorul Kern e şi el înscris. Klauschke-cel-alb, de asemenea. Klauschke poartă un halat alb şi vinde la băcănie margarină şi perii de scînduri. Primarul Kaldaune, cîţiva strămutaţi şi o seamă de muncitori de la fabrica de sticlă sînt şi ei membri de partid. Sticlarii lucrează în Sandberge şi locuiesc la ţărani în odăile din pod. Preotul nu e în partid.

— Domnul Dumnezeu nu face politică — spune el.

Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît găsesc mai mulţi oameni care sînt în partid : chiar şi femei, ca doamna Kern şi vînzătoarea de la băcănie. Nevestele ţăranilor nu sînt în partid. N-au timp — spun ele — să alerge mereu pe la şedinţe. Fac parte, în schimb, din Uniunea femeilor. Uniunea femeilor ţine şi ea şedinţe. Asta e de ajuns. Te pomeneşti că acum sînt şi eu în partid, de vreme ce toţi spun că repatriatul e tatăl meu. Ochi-de-bilă e şi el în partid. Sîntem neamuri.

Se găsesc oameni în sat care dau ochii peste cap şi aproape că-şi scrîntesc limba cînd vorbesc despre partid. Klauschke-cel-alb ţine în prăvălie discursuri pe care nu le înţelege nimeni. Unii, cînd vorbesc de partid, se uită mai întîi în jur, ca să nu fie cineva în apropiere. Bunicul

și Kimpel ne trimit în curte, pe mine și pe Fritz, de cîte ori înjură partidul.

— Partidul face totul, și ce n-a făcut încă va face în viitor — spune domnul Wunsch.

Dacă spune el, trebuie să-l crezi. E ca un părinte pentru satul nostru.

Partidul a dat o serbare pentru copii. A fost foarte frumos. Am căpătat cozonac și bucățele de zahăr. Cînd partidul împarte celor strămutați pantofi, pantaloni sau stofe pentru haine, asta se cheamă solidaritatea poporului. Unii strămutați laudă pe oamenii din partid care au pus în mișcare această solidaritate a poporului. Alți strămutați însă nu vor să audă de partid. Ei cer ca partidul să aibă mai întîi grijă să le dea înapoi ceea ce au avut înainte. Domnul Wunsch a ținut un discurs pentru strămutați: Partidul poate face multe, dar poate face și mai multe dacă e ajutat de toți.

— Pe noi ne-a sărăcit războiul — spune domnul Wunsch, și războiul îl fac cei bogați. Ei cîștigă de pe urma războaielor. Oamenii de rînd au numai de suferit din pricina lor.

Cîțiva strămutați au spus după discursul acesta:

— Wunsch are dreptate. Să nu mai fie războaie. Cînd războiul bîntuie în patrie, nu mai are omul cămin.

Unii strămutați au început să se simtă la Märzbach ca la ei acasă. Lucrează la fabrica de sticlă și-și încropesc din nou mobilă și văsărie. Strămutaților pentru care partidul a clădit case țărănești le-a trecut dorul de patria lor.

— Grîu și cartofi cresc peste tot, și cînd ești harnic, o scoți la capăt oriunde — spun ei.

Alți strămutați, în schimb, nu-și uită patria. S-ar întoarce acolo și desculți. Printre aceștia se numără și familiile Wurm și Bogratzki. Ei dorm încă și acum pe paie și se învelesc cu pături de cal. N-au dulapuri. Puținele lucruri pe care le au le țin în lăzi de voiaj. Pentru cei de seama unor Wurm și Bogratzki n-au mai ajuns mobilele vechi de prin podurile sătenilor.

Domnul Bogratzki a fost ceasornicar și s-a făcut apoi soldat, fiindcă voia să aibă un cuvînt de spus. Lui nu-i place munca de la fabrica de sticlă. Nu-i place nici un fel de muncă la care nu are un cuvînt de spus. A încercat să lucreze cînd ici, cînd colo. Peste tot a fost repezit, fiindcă se apuca numaidecît să comande.

Bunicul a fost și el în partid. Pe vremea cînd era primar, se ducea la toate ședințele. Făcea parte și din mai multe comisii.

Cînd s-a hotărît să nu mai fie primar, s-a iscat tevatură. Se spune că în calitate de primar bunicul și-ar fi luat, la împărțirea pămînturilor, bucata cea mai bună din domeniile baronului von Buckowitz.

Paul Wunsch, președintele organizației de partid, n-a luat nici un petic de pămînt. Stă cu chirie la un țăran și e maistru la fabrica de sticlă din Sandberge.

Bunicul și-a vărsat focul pe bunica, pentru că partidul a fost atît de nerecunoscător față de el. Ar fi vrut cumva dumnealor ca pentru munca lui obositoare de primar să-și fi luat pămîntul cel mai prost? Bunica a răspuns doar: „Nu, nu".

— Cum, cum? a urlat bunicul. Să nu-mi fi luat pămîntul cel mai bun?

— Ba da, ba da! a oftat bunica.

Dar bunicul nu era nici acum mulțumit.

— Le cînți în strună, ai? Am să le arăt eu cine e August Kraske!

Și bunicul le-a arătat. Și-a rupt carnetul de partid și l-a aruncat în foc, în mașina de gătit. De atunci bunicul nu mai e în partid.

— Asta nu mai e partid adevărat! suduie el, fiindcă partidul nu se ia după un oarecare domn Lassalle, despre care bunicul a citit cîndva ceva. Dar acest Lassalle e mort de mult.

De cînd bunicul știe că repatriatul e în partid, nu trece zi de la dumnezeu să nu se certe cu el. Se ceartă cu cuvinte pe care eu și bunica nu le înțelegem. Dar noi nu putem spune nimic. Bunicul vrea să aibă totdeauna dreptate. Și repatriatul nu-i dă dreptate. Bunicul aruncă o

farfurie de perete sau scuipă din greşeală tutunul pe nisip, dar repatriatul tot nu-i dă dreptate.

Graurii sînt mai tăcuţi. Cu o încărcătură de viermi în gură nu poate să cînte nici un graur. Nici cînd iese din cuib, ciocul lui nu e gol. Trebuie să scoată murdăria puilor. Numai seara, după ce puişorii s-au cuibărit gîngurind sub aripile mamei lor, graurul-tată se aşază cîteodată pe o creangă de măr şi-şi încearcă fluierele, trilurile şi plescăiturile.

Cartofii noştri stau straşnic. Cînd vîntul trece peste iezături, tulpinile se îndoaie. Atît de înalt au crescut cartofii noştri. Iar buruienile s-au dus pe copcă. Bunicul şi Bläker au smuls cu prăşitoarea ştirul cenuşiu, catifeluţele sălbatice şi cruşăţelele. Acum buruienile zac între brazde, putrezesc acolo şi ajută la îngrăşatul cartofilor. Numai ciulinii au şapte vieţi. Îşi afundă adînc în pămînt rădăcinile vîrtoase. Bunica şi cu mine trebuie să le scoatem cu cuţitul. Eu îmi pun o mănuşă veche. Dar scaieţii mă înţeapă şi prin mănuşă. Mîinile bunicii sînt aspre, în ele nu pătrund spinii. Ce trebuie să fac ca să capăt şi eu mîini atît de aspre?

Scaieţii se opăresc şi după aceea îi înfulecă porcii. În burta lor, porcii fac din scaieţi osînză.

Învăţătorul Kern se plimbă gînditor prin clasă. Fruntea îi e brăzdată.

— Îmi pare rău — spune el — dar unora dintre voi trebuie să le dau note proaste.

— N-are decît să dea tuturora note bune, şi atunci n-o să-i mai pară rău — bombăne Fritz Kimpel.

Fritz Kimpel a citit compunerea lui despre tutun. Învăţătorul Kern nu e mulţumit de ea. Acum vin eu la rînd, nu numai fiindcă Kimpel şi Kraske încep cu litera K. Nu, noi sîntem „slăbuţii" învăţătorului Kern. Dar Kimpel nu e slab. L-a mardit pînă şi pe Pinkus cel mărunţel. Pinkus a terminat şcoala încă de acum un an şi poartă pantaloni lungi. De ce l-a mardit Kimpel pe Pinkus? Pinkus a scos toţi puii dintr-un cuib de ciori. Pe

cuibul ăsta își pusese ochii Fritz Kimpel. Pinkus a dus ciorile acasă, ca să le frigă, și a lăsat în cuibul gol un bilețel. Pe bilet scria : „Către Kimpel-chelbosul. Am învățat să zburăm și ne-am luat zborul. Ciorile." La sfîrșitul răvășelului, în loc de punct, o pată de cerneală ca o labă de cioară. De aceea l-a mardit Fritz pe Pinkus.

Nici eu nu sînt slab. Am cărat singur două găleți pline cu zeamă de baligă din roaba scripcarului Fimpel. Scripcarul Fimpel a intrat puțin, pe drum, în cîrciuma lui Karnauke. Cînd a ajuns pe ogorul lui, a trebuit să se odihnească. În timp ce se odihnea, a adormit. Eu i-am cărat gălețile cu zeamă de baligă în pădure. Abia după amiază le-a găsit. Scripcarul Fimpel a povestit în sat că zîna amiezii i-a făcut pozna. N-a putut să sufere mirosul de zeamă de baligă pe cînd trecea pe cîmp la nămiezi. Povestea asta i-a spus-o scripcarul Fimpel și bunicului. Bunicul îmi făcea cu ochiul, răsucindu-și mustățile.

— Uite ce-i, scripcarule : în arșița amiezii nu se cară zeamă de baligă. Ai avut noroc că nu ți s-au pîrjolit știuleții de porumb. Vorba ceea : Zeama baligii e binecuvîntată numai cînd pe ploaie e turnată.

Atît de voinici sîntem noi. Dar pentru învățătorul Kern, Fritz Kimpel și cu mine sîntem totuși „slăbuți". El nu vrea să știe pe cine mardim și cît putem să cărăm. El vrea să fim tari la învățătură și să nu ni se pară grele lecțiile. Dar asta nu putem, nici el, nici eu. Eu, după orele de școală, trebuie să muncesc la cîmp. Fritz Kimpel nu e nevoit să muncească la cîmp, dar e pornit împotriva învățătorului Kern. L-a poreclit „maimuțoi de aluat", iar tatăl lui nici nu vrea să audă de un învățător care nu e tobă de carte. Dar învățătorul Kern știe destulă carte. Se duce mereu la cursuri. În fiecare săptămînă pleacă pentru o zi la oraș ca să-și îmbogățească cunoștințele. Dar chelbosul nu vrea să știe de toate astea. El spune : „Un învățător trebuie să fie mai mehenghi decît un doftor. Boala trînteşte pe om la pat, prostia, nu."

Nenorocirea se apropie acum de mine. Poartă ochelari ca învățătorul Kern. Strînge puțin din ochi cînd se uită cu luare aminte, întocmai ca învățătorul Kern. E tristă și palidă, la fel ca învățătorul Kern cînd vrea să fie supărat.

— Și acum o să ne citească Tinko ce-a scris despre tutun.

Așa vine nenorocirea peste mine.

Spun : „Da, e foarte ușor.“ Și citesc :

— „Tutunul.

Originea tutunului : Tutunul e de fel din Sandberge sau din Cottbus. E foarte mic. Abia-l zărești în pachețel. Pe pachețel scrie „Virginia“, dar asta e o minciună.

Sădirea tutunului : Tutunul se sădește mai întîi în ghiveci. Cînd răsare, nu știi dacă e buruiană sau tutun. Trebuie să fii cu multă băgare de seamă să nu-l smulgi o dată cu buruienile. Pe urmă se face mare și mai mare.“

— Mare și tot mai mare — mă îndreaptă învățătorul Kern.

— Da, tot mai mare — spun eu și vreau să citesc mai departe.

Ceilalți rînjesc. De ce-or fi așa de proști ? Mai ales Stefania asta !

— „Cultivarea tutunului : Apoi tutunul se răsădește. Dacă nu vrei să plătești impozit, îl sădești sub cartofi sau printre morcovi.“

— Printre cartofi — mă îndreaptă din nou învățătorul Kern.

— Și morcovi ? întreb eu.

Iarăși rîde toată clasa.

— „Tutunul pe care trebuie să-l predăm, îl stropim cu zeamă de băligar. Atunci face frunze mai mari și trage mai greu la cîntar, dar duhnește la fumat. Dacă nu-l sterpelește nimeni, tutunul se înșiră pe sfori. Cine fumează tutun verde, se îmbolnăvește. Se duce la doctor. Doctorul spune : „N-ai nimic la stomac, dar nu mai pufăi atîta din iarba asta !“

Prezentarea tutunului : Îl găsim și în cutii. Atunci se numește țigară...“

Învățătorul Kern mă întrerupe. Clasa se tăvălește de rîs. Ce înseamnă asta ? Învățătorul îmi ia caietul din mînă.

— Unde e propoziția pe care ai citit-o acum ?

Nu știu unde e. Acasă am copiat compunerea lui Fritz Kimpel. Dar văzînd că a luat o notă proastă pentru ea, am ticluit pe loc altă compunere.

Chelbosul n-are dreptate. Învățătorul Kern trebuie să fi tocit pe capete dacă a putut să observe îndată că lucrarea mea e ticluită. Acum voi căpăta și eu o notă proastă. N-are decît să mi-o dea, numai să nu mă bruftuiască. Nu-mi place să fiu luat la rost de față cu Stefania și cu ceilalți. Învățătorul Kern nu mă bruftuiește.

— De ce nu scrii ceea ce știi despre tutun, Tinko ?

— A trebuit să plivesc scaieți, domnule Kern.

Învățătorul Kern se îndreaptă încet spre catedră. Nu pune nici o notă în carnetul lui. Se așază cu tîmplele sprijinite în pumni și cu privirea ațintită înainte. În clasă e tăcere. Se aud păsărelele ciripind în grădina școlii. Fritz Kimpel mușcă pe sub bancă din pîinea adusă de acasă. Ce i-am făcut domnului Kern ?

În recreație rămîn singur. Nu vreau să mă joc cu ceilalți. Au rîs de mine. Îmi fac singur o joacă : mă las pe vine, împreuncz mîinile sub turul pantalonilor și încerc din toate puterile să mă ridic în sus. Mă căznesc și gem. Degeaba : nu reușesc să mă înalț nici cu un milimetru de la pămînt. Încerc să-mi îndoi picioarele sub șezut. De ce n-am destulă putere în brațe ca să pot pluti în aer ? Mă prăbușesc pe mîinile mele împreunate. Aseară, înainte de a adormi, zugrăvindu-mi în minte cum am să mă ridic singur în sus, mi s-a părut că va fi ușor.

De-a ce se joacă ceilalți ? Cîntă și merg perechi-perechi, unul după altul. Numai Stefania stă deoparte și-și acoperă fața cu șorțul. Ce cîntă ? Trebuie să mă salt puțin mai aproape :

„La primul pas pe care-l face în viață,
Copilul poartă-o lacrimă pe față".

E un cîntec de nuntă. Ceilalți se joacă de-a nunta. Și mie îmi place să mă joc de-a nunta. Știu să imit de minune pe nuntașul care s-a îmbătat. Fritz Kimpel îmi face semn să mă apropii. El e ultimul din șir și mă ia de braț.

— Cine e mireasa, Fritz ?

— Mireasa e Inge Kaldaune. Face pe doamna Clary.

— Doamna Clary se mărită ?

— Ba bine că nu !

— Cu cine se mărită ?

— *Ah, lacrima miresei cum mai strălucește*
Cînd pe iubitul ei în ochi ea îl privește...

cîntă Fritz Kimpel cu capul răsturnat pe spate din pricina efortului.

— Cu cine se mărită, Fritz ?

— Nu știi ? Repatriatul vostru umblă cu ea.

— *O caldă sărutare, și-s soț și soțioară...*

cîntă Fritz mai departe.

Acum știu de ce-și acoperea Stefania ochii cu șorțul. Aș vrea să mi-i acopăr și eu. Dar n-am șorț.

CAPITOLUL 8

Liliecii fîlfîie în jurul casei. Pică din cer o dată cu întunericul. Pot să-i caut mult şi bine : ziua nu găsesc nicăieri un liliac. Arunc în sus pălăria cea veche a bunicului. Să zboare liliecii înăuntru. Dar nu intră niciunul.

— Bunico, prinde-mi tu un liliac.

— De ce eu ?

— Fritz Kimpel mi-a spus că dacă văd o femeie, liliecii se reped în părul ei.

— Foarte adevărat. Dar ca să scape de liliacul din păr, femeia trebuie să se tundă, aoleu !

Bunica nu vrea să se tundă, de aceea nu-mi prinde nici un liliac.

Azi nu vreau să prind în curte lilieci. Îmi trec un picior prin cumpăna de fier a pompei, mă leagăn şi-l urmăresc pe repatriat. Descarcă trifoi din căruţă. Cînd s-o însura, o să se mute la doamna Clary sau o să rămînă la noi ? Bunicul îl deshamă pe Bläker. Bläker e nerăbdător să intre în grajd. Nechează după ovăzul lui. Portiţa din curte scîrţîie. Cine mai vine ? Învăţătorul Kern.

Dau fuga în bucătărie la bunica. Prin fereastra bucătăriei pot să văd ce face învăţătorul Kern în curte. Învăţătorul Kern se duce la repatriat. Bunicul se uită printr-o crăpătură de la uşa grajdului şi trage cu urechea. Repatriatul îl salută pe învăţător ca şi cum l-ar fi văzut adeseori. Înfige furca în grămada de trifoi,

îşi saltă şapca în ceafă, coboară din căruţă şi vine cu învăţătorul Kern spre casă. Unde să mă vîr ? Au să rămînă în bucătărie sau o să intre în odaie ? Mă pitulez în patul bunicului şi trag cu urechea. Cei doi suie scara bocănind. Se duc în odaia repatriatului. Bunicul vine în bucătărie.

— Ce caută nătărăul ăsta aici ?

— E un om prietenos — spune bunica.

— Prietenos e în ochii tăi orişicare, dacă nu te calcă pe fustă. Maimuţoiul ăsta cu ochelari nu-i în partid ? Mă prind că pun ceva la cale acolo sus, ce-mai !

Bunicul se duce la scară. Dar oricît îşi ascute urechea, nu poate să înţeleagă ce se vorbeşte sus. Asta îl sîcîie.

— Casa mea să rămînă curată ! bombăne el. Dacă începe să-mi umble prin ea un învăţător, nici portărelul nu-i departe.

Mă furişez în cămara din pod. E alături de odaia repatriatului. Îmi bate inima de parc-ar fi un animal închis care vrea să scape. Îmi lipesc urechea de perete.

— Ai grijă, tovarăşe Kraske — spune alături învăţătorul Kern. Băiatul nu-şi face lecţiile.

— Nu şi le face ? Fireşte că nu şi le face. Trist, trist, afurisită treabă !

Şi cum se mai răţoieşte ! Zice că o să aibă el grijă ca bunicul să nu mă mai exploateze aşa. Să nu mă mai exploateze ? Ce-o mai fi şi asta ? Să fie vorbele bunicului despre şcoală ? De unde poate şti repatriatul dacă-mi fac lecţiile ori ba ? Poezii, da, poezii îmi place să învăţ. Cu poeziile merge strună. Abia dacă am nevoie să mă uit în carte ; ba cîteodată le învăţ abia la şcoală, cînd îi aud pe ceilalţi spunîndu-le. Compuneri nu prea îmi place să scriu, mai ales cînd e vorba de vremuri trecute sau de date istorice. Ce-a fost altădată, n-am văzut. Mai bine-mi place să scriu compuneri despre hîrciog, despre iepure sau despre felul cum înfloreşte grîul sau cum cotropesc omizile merii. Astea toate le-am văzut.

Cînd bunicul nu-mi dă voie să scriu o compunere despre istorie şi date, sînt foarte bucuros. Cînd mă

opreşte să scriu despre broasca ţestoasă de baltă, îmi pare mai puţin bine. Cîteodată e mai plăcut să scrii despre ţînţarul obişnuit decît să te muştruluiască bunicul la cîmp. Dar trist — cum zice repatriatul — nu e niciodată pe cîmp. Pe cîmp se întîmplă mereu cîte ceva. Cînd lecţiile nu sînt bine făcute, învăţătorul Kern îmi dă o notă proastă. Dacă nu le fac de loc, tot notă proastă îmi dă. Asta da, asta e trist. Bunicul spune: „Broasca nu cîştigă nimic dacă sare în baltă cînd plouă".

Îl aud pe repatriat dincolo, scăpărîndu-şi bricheta. Acum au să-şi aprindă pipele.

— Asta e deci părerea ta, tovarăşe Kern? întreabă repatriatul.

— Cum îţi spun. Cu bunicii iese totdeauna pe dos. Şi eu am fost răsfăţat rău de tot de bunicii mei. Mai tîrziu mi-a ieşit pe nas. De două ori am fugit de la ucenicie.

Va să zică de ăştia e domnul Kern, şi faţă de noi face pe grozavul, hei-hei!

Pentru o clipă se aşterne linişte în odaie. Mă trag înapoi de la perete. Inima mea face prea multă gălăgie. S-ar putea să se audă dincolo.

— Prin urmare — oftează repatriatul — singura cale e însurătoarea?

— Cum ţi-am spus.

Ia te uită ce pun la cale cîinii ăştia! Stefania să fie sora mea? O să doarmă în patul bunicului, şi eu o să rămîn de unul singur. Va trebui să dorm în podul cu fîn. Am să mă vîr după claia cea mare de fîn. Să mă caute mult şi bine. N-au decît să urle şi să se vaiete. N-am să zic nici pis, să ştiu că mor.

Lovesc cu pumnul în peretele camerei.

— Bate cineva. Nu e nimeni pe aproape? întreabă domnul Kern în odaia repatriatului.

Îmi şterg lacrimile cu dosul palmei şi cobor scara valvîrtej. Sus se deschide uşa odăii. Nu-i nimic: să ştie că am auzit tot.

— Se însoară cu ea, bunico! Dar dacă vine și Stefania, puteți să mă căutați mult și bine și să bîzîiți ca țînțarii, că n-o să mai mă găsiți.

— Ce-i cu tine, Tinko?

Plîng cu hohote.

— Doamne sfinte, te-ai lovit, puișorule?

Mă arunc pe patul bunicului. Lacrimile picură pe pernă. Ce să fac? Bunica se așază lîngă mine. Îi spun ce știu.

— La școală copiii se joacă de-a nunta, bunico, de-a nunta doamnei Clary cu repatriatul.

— Limba oamenilor e mai lungă decît brațele lor, mă ogoiește bunica.

În mestecănișul de dincolo de gropile cu nisip cîntă cucul. Glasul lui se aude ca un zvon îndepărtat de clopot. Ca al clopotelor din Sandberge, cînd vîntul rostogolește dangătul lor peste pădure. Cucul e cînd dincolo de gropile cu nisip, cînd în dosul cetinilor. Vine și în grădină, și strigătul lui se aude din creștetul mărului. De ce umblă cucul de colo-colo? Ce caută? Caută un cuib? N-are cuib? Nu, n-are cuib. Am scotocit cu Fritz Kimpel toată pădurea. El era mai-marele piticilor. Eu eram mai marele păsărilor. Am găsit cuiburi de ciori, cuiburi de coțofană, cuibul eretelui, al veveriței, al gaiței, cuiburi de pițigoi și scorburi de ghionoaie. Cuibul cucului nu l-am găsit.

Cucul zboară ca săgeata încoace și încolo, se uită și cercetează pînă găsește un cuib de pițigoi. Pițigoii au zburat după hrană. Ouăle lor stau fără apărare în cuib. Cucul se duce drept acolo și-și lasă oul lui mare în cuibul pițigoiului. Pițigoii clocesc de bună-credință oul cucului. Puiul de cuc se holbează la ei și cască o gură cît o șură. Pițigoii aduc viermi, purici de plante și goange. Puiul de cuc înghite hulpav totul. Puii de pițigoi se prăpădesc. Cucul crește, pițigoii se topesc. Într-o bună zi cucul îi dă afară din cuib. Murdărește cuibul și crește pînă dincolo de marginea lui. În cele

din urmă îşi ia zborul : „Cucu, cucu ! Ce proşti sînteţi, piţigoilor !"

Parcă aş sta pe un muşuroi de furnici, aşa mă simt. Mă pişcă ici, mă înţeapă colo. Stefania e şi ea un pui de cuc. O să se aşeze în cuibul nostru. Eu sînt puiul de piţigoi şi o să mă prăpădesc.

— Tinko, ţi-am pus pe fereastră trei prune grase — spune bunica.

— N-am poftă de prune, bunico.

— N-ai poftă ? Eşti bolnav ?

— Nu sînt bolnav, bunico. Sînt un piţigoi şi trebuie să pier.

Îl întreb pe Fritz Kimpel :

— Ai văzut-o cu ochii tăi pe doamna Clary umblînd cu repatriatul ?

— Cum te văd şi mă vezi — mă încredinţează Fritz Kimpel. Ce mai la deal, la vale ? Povestea asta o ştiu şi broaştele din baltă. Repatriatul vostru venea de pe cîmp, trăgînd o roabă plină de ciulini. Doamna Clary ieşea de la fabrica de sticlă. A fugit ca sfîrleaza ca să-l ajungă din urmă pe repatriatul vostru. L-a ajutat să ducă roaba, împingînd-o de la spate. Repatriatul s-a uitat îndărăt, simţind că i s-a uşurat povara. Şi-au rîs unul altuia şi şi-au urmat drumul de parc-ar fi fost bărbat şi nevastă. Nu s-au ruşinat.

Noaptea mă trezesc din somn.

— Ce te tot zvîrcoleşti ? mîrîie bunicul. Am o rîmă în pat ?

Sînt treaz. Am visat. Doamna Clary era mama mea şi mă mîngîia. A venit Stefania. Doamna Clary a dezmierdat-o şi pe ea. Trebuia să-i spun Stefaniei „soră".

— „Cuc" — am spus eu.

— Nu, „soră" să-i spui — îmi cerea doamna Clary.

— Ba cuc, ba cuc ! strigam eu.

Doamna Clary s-a întristat. Nu voiam s-o întristez, dar nu puteam să spun decît „cuc".

Nu pot să mai adorm. Mi-aduc aminte de mama mea. De mult nu mai m-am gîndit la ea. Rareori mai simt cum era. Acum simt. De unde mi-o fi venit amin-

tirea? Să fi picat din lună? O fi stat pitită în freamătul teilor?

O aud pe mama îngînînd un cîntec. E cîntecul călătorului care a fost atît de mult pe drumuri, încît nimeni nu l-a mai cunoscut cînd s-a înapoiat acasă. De cîte ori îl cînta mama, se gîndea la bărbatul ei. Eu nu l-am cunoscut pe bărbatul mamei.

— Bărbatul tău e rudă şi cu mine, mamă?

— E tatăl tău.

În povestirile mamei, tatăl meu arăta altfel decît repatriatul. O fi venit altcineva din război în locul tatei?

„Grădinăriţa mea, de ce plîngi oare?
Plîngi după-albastra floare de cicoare?
Sau după trandafirul ce l-ai frînt?
O nu, o nu, de alta tristă sînt...“

Aşa cînta mama. Era într-un orăşel în Turingia. Luna poleia munţii şi dealurile. Zugrăvea rotocoale pe acoperişul fabricii de sticlă de la marginea oraşului. „Acolo a lucrat tatăl tău“, spunea mama. Jos, în aleea cu tei, foşnea vîntul.

Acum ştiu unde a stat ascunsă amintirea atît de multă vreme.

Pe atunci nu veneau încă bombardiere în oraşul nostru. Aveam nopţi liniştite şi nu trebuia să coborîm în pivniţă. Mai tîrziu a fost însă tare rău. Cea mai groaznică a fost noaptea cînd am vorbit pentru ultima oară cu mama.

Sirenele urlau. Era o noapte friguroasă. Acoperişurile sclipeau de ger pe cînd ne îmbrăcam. Mama a împachetat cîteva lucruri într-un cufăraş.

Am ieşit în stradă şi avioanele zburau deasupra noastră.

— Zbor razant! gîfîi mama, lipindu-mă de ea şi pornind în goană.

Mă trase într-un gang. Vu-vu-vu-vu-vu, bang, bang! Un avion vîjîi deasupra capetelor noastre. Mama mă trase mai departe.

— Mamă, avioanele care zboară jos pot să zboare şi pe sus? îndrugai eu.

— Taci din gură, băiete!

— De ce, mamă? Ne aud aviatorii?

Mă hotărîsem să arunc cu o piatră în avionul următor. Ce căuta bîzdîgania asta cu răpăitul ei pe strada noastră? Mă uitai după o piatră. Mama se supără foc. Mă trase după ea, ţipînd. Din nou a trebuit să ne oprim în firida unei uşi.

— Repede, Tinko, repede!

Şi mama mă împinse într-un colţ.

— Mă striveşti, mamă. Nu pot să mai văd avioanele. Un avion care zboară jos e mai mare decît un bondar?

Mama nu-mi răspunse. Mă împingea în perete. „Zvîrr, zdranc, zdranc, zdranc!" Geamurile zuruiră. De pe acoperişuri se rostogoliră cărămizi. Din fabrica de sticlă ieşi o trîmbă de fum.

— S-a dus bărzăunul, mamă? Mă apeşi prea tare, mamă! Capul meu, mamă, capul meu!

În sfîrşit mi-am scos capul. Mă las pe vine şi mă strecor printre picioarele desfăcute ale mamei. Ies în stradă. Strada e liniştită. Mă uit pe cer. O stea clipeşte de parcă mi-ar face cu ochiul. Îi fac şi eu cu ochiul.

— Mamă, o stea se hîrjoneşte cu mine.

Nici un răspuns. Mama stă ghemuită pe pragul uşii şi se ţine de piept. Faţa ei e albă ca luna.

— Acum putem merge mai departe. Aviatorii s-au dus la masă — îndrug eu.

Capul mamei se izbeşte de poarta întunecată. Apoi saltă înapoi şi-i cade pe piept.

Moartea. Dintr-o dată îmi dau seama că am văzut moartea. Nu mai îndrăznesc să vorbesc cu mama. Liniştе împietrită. Strada e pustie. Sînt singur în oraş. Toate ferestrele sînt întunecate. Copacii, ţepeni, învăluiţi în chiciură. Sînt singur pe lume. Nu vreau să fiu singur pe lume. Unde să fug? Îmi încerc picioarele. Încă mă mai duc. Trec strada, sărind într-un picior. N-am voie să calc pe liniile dintre pietre. Mi-e teamă că se vor sfărîma. Într-un picior nu sînt atît de greu.

Mama e o moartă adevărată? Am văzut şi eu o dată pe bărbaţii aceea cu pălării înalte. Îi duc pe morţi într-un car cernit, tras la cimitir de cai îmbrăcaţi în negru. Morţii zac într-un sicriu. Toţi morţii pe care i-am văzut eu, au murit într-un sicriu. Mama nu poate să fie moartă. Încep să urlu. S-a pornit sirena. Mă ajută să urlu. Aş vrea să mă duc la sirenă. Unde o fi? E singura vietate care mă ajută.

Oamenii se ivesc pe stradă. Eu ţip, strig...

— Ce-i cu băiatul? De ce se boceşte? E bolnav?

Bunicul îmi pune pe frunte mîna lui noduroasă. Mîna e răcoroasă. Adorm.

CAPITOLUL 9

Tii, cum au crescut cartofii noştri ! Cîmpul e ca o dumbrăvioară. Dacă te lungeşti pe spate într-un făgaş, vezi cerul aşa cum îl văd gîndacii fără aripi, viermii şi cîrcăiecii. Cer albastru şi nori ca pulberea. Locuitorii cerului au scuturat saci cu făină într-o sală mare, azurie. Soarele e un păianjen de aur. Se tîrăşte prin încăperea azurie. Cine priveşte îndelung păianjenul de aur, îşi pierde vederea. Cine-l priveşte mai puţin aceluia îi stropeşte în ochi pete negre. Numai seara, mai înainte ca păianjenul să dispară în dosul pădurii, te poţi uita la el. Atunci e obosit şi nu mai ia în seamă privirile curioase ale unui băieţel.

Se înserează. Bunicul stă la fereastră, priveşte în curte şi bodogăneşte. Se apleacă să vadă mai bine şi bombăne mai tare. O fi avînd ceva cu porumbeii care se adună pe la cuiburi să se culce ?

— Stai şi stai şi-ţi holbezi ochii. Ai să faci o gaură tot holbîndu-te — spune bunica.

Bunicul bodogăneşte mai departe. Atunci se duce şi bunica la fereastră.

— Nu-mi vine să-mi cred ochilor. Cartofii noştri o iau din loc.

Bunicul o apucă pe bătrînică de braţ şi o zgîlţîie. E adevărat. Repatriatul adună într-un sac cartofii de sămînţă rămaşi în şopron. Sacul se umple pe jumătate. Repatriatul îl leagă la gură şi-l saltă în spinare. Gîfîind sub povară, iese din curte pe portiţă.

Bunicul prinde glas. Îşi vădeşte năduful printr-un pumn repezit în pervazul ferestrei. Geamurile se cutremură.

— Ce mai zici acum? Mai întîi ouă, apoi cartofi, şi la urmă o să-ţi ia şi patul de sub tine.

— Sst, ci mai taci odată!

Bunica îl trage de mînecă pe bătrînul zurbagiu ca pe un copil jucăuş. Îmi face cu ochiul şi pe nesimţite îl îndepărtează pe bunic de la geam. Vrînd, nevrînd, bătrînul trebuie să se aşeze pe canapea. Bunica se poartă atît de misterios că-l molipseşte şi pe bunic.

Apoi bunica povesteşte ce i-am spus eu despre repatriat şi doamna Clary. Sprîncenele încîlcite ale bunicului se strîng la mijloc şi se desprind apoi încetul cu încetul. Bătrînul muşcă dintr-o bucată de tutun de mestecat, scutură din cap şi apoi vorbeşte. Ia te uită! Cică dacă-i vorba de doamna Clary n-are nimic împotrivă. Despre Stefania, bunicii nu pomenesc nimic. Dar lasă c-au să vadă ei.

„Unde-i Tinko al nostru?"

„A plecat?"

„Nu l-am văzut două zile şi două nopţi".

„Unde-i băiatul? Unde-i puişorul?"

„Cucul Stefania l-a dat afară din cuib."

„Vaaai!"

Bunicii privesc această căsătorie pe toate feţele.

— Despre mine, să-i ducă şi cartofi. Decît să-i mănînce porcii... Dar nu aşa, pe ascuns, ce naiba!

— Cum pe ascuns? Nu l-ai văzut? întreabă bunica, clipind şiret. Putea s-o facă pe întuneric. Şi n-am fi ştiut nimic. Îi este numai lehamite de întrebările noastre. Încăpăţînat ca un catîr. De unde o fi avînd îndărătnicia asta? Hî?

Bătrînica trece repede cu mîna ei mică şi uscată prin părul bunicului.

— Ei, ce e? Vrei să te măriţi tu sau doamna Clary? pufneşte bunicul, dînd cu asprime la o parte mîna bătrînei. Vorba ceea: Oasele tinere nu pîrîie. Femeia

e tînără. Se duce şi la fabrică ; o să sune banii în puşculiţă. Iar cîmpul o să foşnească, uliuliu !

Bunica e mulţumită. Îşi priveşte mîinile zbîrcite. Degetele umflate trosnesc.

Aş vrea să fiu liliac. În fiecare seară aş arunca în zbor o privire pe fereastră la Kraske. Stefania va sta pe locul meu şi va mînca ouă prăjite. Pe mine n-o să mă vadă nimeni, nici ziua, nici noaptea. Să mă caute toţi, pînă cînd i-o doborî boala şi mîhnirea. Dar seara cînd Stefania o să iasă în curte, am să-mi înfig ghearele în părul ei. Doamna Clary o să vină cu foarfecele şi hîrşt, o să-i taie Stefaniei cozile. După aceea Stefania n-are decît să se ducă la şcoală ca o varză mîncată de omizi. Asta să-i fie pedeapsa.

Cine bate ? „Poftiţi, poftiţi !" Uşa se deschide încetişor. Acum un an uşa s-a deschis de multe ori aşa. Cine intra atunci în bucătărie ? Doamna Clary. Tot doamna Clary intră şi azi. Ce înseamnă asta ? Bunica se strecoară pe nesimţite în odaie, ca un greieruş. Îi face un semn bunicului, potriveşte faţa de masă şi pune un scaun la locul lui. Bunicul o priveşte pe doamna Clary ca pe Bläker după ce l-a ţesălat duminica. Ar vrea să-i spună ca altădată : „Ei, ce mai e, căprioara moşului ?" Dar se răzgîndeşte şi spune doar : „Ei, tu, hm ?"

Doamna Clary e poftită să se aşeze. Se uită cu mirare la bunica şi se minunează ce săltăreaţă e. Bunicul îşi face de lucru la cutia cu tutun de mestecat. Doamna Clary e îmbrăcată cu rochia de vară, înflorată. Picioarele ei goale sînt încă albe. În fabrica de sticlă nu intră soarele.

— Ce-i, Tinko ? Te uiţi la picioarele mele albe ca iaurtul ?

Doamna Clary şi le ascunde sub scaun. Pantofii ei albi de pînză se freacă unul de altul, de parc-ar fi două pisicuţe care se alintă. Doamna Clary e ca o fată tînără. Tot îmi mai place s-o văd, cu toate că o are acasă pe Stefania, puiul de cuc.

— Sînteţi supăraţi că n-am mai dat pe aici atîta vreme ?

Nu, de loc, bunicii nu sînt supăraţi pe doamna Clary nici un pic !

— Dimpotrivă, hî, hî ! rîde bunicul prosteşte.

Doamna Clary şi bunicii vorbesc despre vreme. Ar trebui să plouă cît mai curînd, ca să se coacă sfeclele. Grîul nu mai are nevoie de ploaie, el nu, de loc. Cartofii stau bine anul ăsta, da, minunat. Bunicul aduce vorba pe departe despre anumiţi cartofi. Cartofii au dat în pîrg de ţi-e mai mare dragul. Maică măiculiţă, o să fie o recoltă strașnică de cartofi. Nu una atît de proastă ca anul trecut. Dar ţi-e mai mare jalea cînd te gîndeşti că multă lume nu mai are cartofi în pivniţă — sau nu-i cumva aşa ? Doamna Clary mai are cartofi în pivniţă ? Doamna Clary n-are pivniţă ; dar cartofi mai are, o, da ! — Aşaaa ? — Bunicii schimbă priviri pline de înţeles. Doamna Clary a primit destui cartofi de la ţărani pentru lucrurile pe care li le-a cusut. Ba a mai putut da din cartofii ei şi altor familii de strămutaţi, de pildă soţilor Wurm sau Bogratzki de la şcoala veche, da, da.

— Hîhîhî — rînjeşte iarăşi bunicul.

— Ernst, băiatul meu, ştii — spune bunica — n-o să te găsească acum acasă. A plecat adineauri şi e pe drum spre dumneata ; ca omul, de, hm, hm.

— Pe drum spre mine ? se miră doamna Clary. Dumneavoastră l-aţi trimis ?

— Nu, noi nu l-am trimis. Aşa ceva nu s-ar cădea.

Bunicul dă la o parte cutia cu tutun, de parcă s-ar fi aprins. Bunica îşi trage basmaua :

— Ştii cum e... O vizită, o mică vizită, cum se obişnuieşte între tineri, nu-i aşa ?

Doamna Clary nu-şi aminteşte ca repatriatul să fi venit vreodată în vizită la ea. Se roşeşte. Genele îi pîlpîie. Mă rog, Stefania e acasă şi o să-i spună repatriatului că doamna Clary s-a dus la bunici. Bunica se uită la mine de parcă mi-ar cere ajutor. Pot s-o ajut ? Eu n-am văzut-o pe doamna Clary cărînd ciulini cu repatriatul. Asta a văzut Fritz Kimpel.

Ce mai tura-vura ? Bunicii nu vor să creadă că repatriatul n-a fost niciodată la doamna Clary. Şi cred şi mai puţin, atunci cînd doamna Clary se oferă să le ajute la seceriş. O să capete concediu de la fabrică şi o să vină să dea o mînă de ajutor ca altădată.

— Ia te uită, ia te uită ! face bunica proptindu-şi mîinile în şolduri. Aşa nitam-nisam vii să ne ajuţi ? Măi, măi, ce le mai trece prin cap tinerilor de azi !

— Aici poţi să vii şi să pleci cînd vrei, eşti de-a noastră — zice bunicul mulţumit.

Doamna Clary se roşeşte din nou. Se scoală şi-şi ia repede rămas bun :

— Atunci, dacă nu-i cu supărare, am să vin.

— Să vii, să vii, hîhîhî — chicoteşte bunicul, bătîndu-se cu palmele pe coapse.

Unde-o fi dus repatriatul cartofii ?

De multă vreme n-a mai plouat. Frunzele sfeclei atîrnă pleoştite. Cînd treci printre straturile de cartofi, se ridică praf. Iarba de la marginea drumurilor s-a uscat. Pe cîmp, căruţele şi caii sînt învăluiţi într-un nor de nisip. Carele scîrţîie. Caii gîfîie obosiţi. În mers copitele le sună de parc-ar călca pe făină.

Bunicul geme :

— Ţi se usucă scuipatul în gură.

Pe mîini şi pe faţă pielea bunicii e ca de pergament. Dimineaţa, cînd noi ceştialalţi, leoarcă de năduşeală şi abia trăgîndu-ne sufletul, ne urnim anevoie din pat, repatriatul a plecat de mult la cîmp, cărînd în butoiul de zeamă de baligă apă din baltă pentru sfecle. Bunicul îi găseşte pricină şi pentru treaba asta. Bläker e obosit încă înainte de a fi înhămat.

— Şi toate astea pentru blestemata de varză acră ! se oţărăşte bunicul, dar nu cu glas tare.

Se fereşte să-l întărîte pe repatriat cu cicălelile lui pline de înţelesuri ascunse. În curînd va începe secerişul. Are nevoie de repatriat.

În felul acesta sfeclele noastre nu mor de sete. Printre sfecle crește varză albă, varză creață, conopidă, varză roșie.

— Ți-ai făcut lecțiile ? mă întreabă repatriatul.

— Nu ne-a dat nimic. E prea cald — îl mint eu.

— Bine a făcut ! Ai putea să cureți varza de omizi ? Pentru o sută de bucăți curățate îți dau zece pfenigi.

— Cum să nu pot ? E foarte ușor.

Culeg omizi. Palmele mi se înverzesc de la zeama omizilor. Seara număr omizile în fața repatriatului. Eu le număr și găinile le numără o dată cu mine. Se ciupesc și se muşcă pentru fiecare omidă numărată. Repatriatul îmi dă treizeci de pfenigi.

A doua zi repatriatul se interesează din nou de lecții.

— E tot mai cald — mint eu.

— Curios ! Nu mai învățați nimic la școală ? mă întreabă gînditor repatriatul.

Mă întreabă și a treia zi. Ca să nu bănuiască ceva, îi spun că am lecții.

— Fă-ți-le și du-te după aceea să culegi omizi.

Am păţit-o !

Mă duc în odaie și prind muște. De fapt ar trebui să scriu despre o anumită revoluție din Franța. Fritz Kimpel mi-a spus în drum spre casă : „S-au păruit și gata socoteala. Ce să mai scriu ?“ Nici eu n-am să scriu nimic. Nu pot să țin minte datele.

Mai bine prind și muștele din bucătărie. În ligheanul cu apă înoată acum o sută. S-ar crede că în lighean e ciorbă de afine. Repatriatul crede că mi-am făcut lecțiile.

— Da, da, așa e acum — spune el gînditor. Trebuie să te înțelegi cu vorba bună. Totul se poate aranja. Cînd sînt lucruri mai grele, trebuie doar să le discuți. Tu ești un băiat copt la minte.

Mă bate pe umăr.

— A fost greu, dar m-am descurcat — răspund eu și plec să culeg omizi.

Am căpătat pînă acum șaptezeci de pfenigi pentru omizi. Încă puțin, și o să se facă o marcă. Dacă strîng

cincizeci de mărci, îmi cumpăr bicicleta veche a scripcarului Fimpel. A oferit-o la prețul ăsta pentru că are de plătit niște datorii la cîrciumă. Nimeni n-a vrut să ia bicicleta scripcarului Fimpel, dar eu am să i-o cumpăr și am să fac o minune din ea. Sînt cel mai mare culegător de omizi din lume!

Seara număr trei sute cincizeci de omizi.

— Ține: treizeci și cinci de pfenigi.

— Cumperi și muște, repatriatule?

— Muște?

Îi aduc ligheanul. Repatriatul rîde. Cocoșul se sperie și începe să cucurigească. Tilo se supără pe cocoș și se pornește să latre. Repatriatul îmi dă pentru două sute de muște cinci pfenigi. Mustele sînt mai ieftine decît omizile. Trebuie să prind mai multe omizi.

În ziua următoare nu mai găsesc în varza noastră decît o sută cincizeci de omizi. Omizile noastre nu-mi mai ajung. Umblu de colo-colo și izgonesc toți fluturii albi de la marginea drumului. Îi alung cu pălăria, îndreptîndu-i spre cîmpul nostru. Să nu-și depună omizile pe ogoare străine. La noi e nevoie de ele. Dar fluturii de varză nu vor să-mi facă pe voie. Zboară dincolo de verzele noastre. Trebuie să mă duc în partea cealaltă a cîmpului ca să-i gonesc înapoi. Mă trudesc grozav pînă ce-i fac să se descarce de ouă pe varza noastră. Dacă n-au să-și dea mai multă osteneală, fluturii ăștia o să mă facă să-mi pierd bicicleta.

În ziua următoare adun și mai puține omizi în cutioara mea. Trebuie să mă duc la vărzăria grădinarului Matschke.

Aici sînt atît de multe omizi că mă trec nădușelile adunîndu-le. Mulțimea asta de omizi mă tulbură. Sînt regele culegătorilor de omizi. Nici n-o aud pe doamna Matschke apropiindu-se de-a lungul hatului.

— Vrei să ne șterpelești vreo varză, băiete?

— Vă șterpelesc numai omizile, tanti.

Doamna Matschke rîde. I se scutură burta de rîs, iar pălăria cea mare de pai de pe cap îi tremură.

— Șterpelește-le, puiule. Șterpelește-ni-le pe toate. Uite trei prune mari pentru tine. Ești un băiat harnic.

— Sînt, tanti, și cînd o să am bicicletă, o să fiu și mai harnic.

În sfîrșit vine furtuna cea mare. În fiecare zi au trecut nori pe cer. Oamenii s-au uitat la ei, tot nădăjduind că o să plouă. Dar norii au plutit mai departe. Nu s-au sinchisit de Märzbach, de sfecla și cartofii noștri. Apa din baltă a început să secе.

Furtunile vin noaptea. Sînt de două feluri. Una vine dinspre gropile cu nisip, cealaltă dinspre crîngul de cetini. Bunica mă trezește. Îl trezim și pe bunicul și pe repatriat. Repatriatul nu se scoală :

— Dacă-i vijelie, o să plouă. Foarte bine, e în regulă.

Asta o supără pe bunica. Pe furtună n-ai voie să dormi.

— Dar dacă dormi buștean, bunico, și nu auzi cînd tună și fulgeră ?

— Atunci ești sub aripa Domnului.

— E mare aripa Domnului ?

— Taci, băiete, nu vorbi cu păcat !

Afară vîjîie și bubuie. Lumina electrică se stinge. Bunica aduce o lumînare. Scăpărarea unui fulger o înfășoară. Camizolul ei alb scînteiază orbitor. Nu plouă încă. Numai vijelia vuiește în teii din livadă. Trosc ! Bum ! Trăsnetul a căzut prin apropiere.

Bunica murmură ceva.

— Ce-ai spus, bunico ?

— Lasă-mă, băiete, acum mă rog.

Bunicul măsoară odaia în sus și în jos. Se uită pe fereastră dacă toate ușile grajdului sînt închise. Fulger după fulger ! Se zăresc șuruburile balamalelor de la ușile grajdului.

— Acum răpăie, bunicule.

— Ploaia.

— Unde sînt acum fluturii și omizile ?

— Taci odată, moară stricată !

Bunica trage cu urechea. Un fulger brăzdează cerul ca o limbă de năpîrcă. Bunica murmură. Tunetul îi acoperă mormăitul întocmai ca furtuna de toamnă șuieratul unui băiat.

Prin ogradă au început să curgă pîrăiașe. Fulgerele și tunetele nu mai contenesc. Se apropie a doua vijelie.

— Ăl de sus n-are de gînd să se miște ?

Bunicul vorbește de repatriat.

Bunica crede că vorbește de dumnezeu. Murmură mai tare :

— Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert...

Trainc, buf, poc, buf ! A trăsnit în teii de pe imaș. Odaia e roșie ca macul. În bucătărie zornăie vasele.

— N-ai vreo Biblie ? întreabă bunicul pe bunica ghemuită pe podea.

Nici un răspuns.

— Am putea s-o punem oleacă pe masă. Am auzit că abate trăsnetul.

Aruncă cineva cu boabe de mazăre în fereastră ? Nu, e grindină. În odaie se lasă răcoare. Mă ghemuiesc ca să-mi acopăr picioarele cu cămașa. Piatra duduie pe acoperișuri. Jumulește pomii, bate darabana în poarta curții și în pereții casei.

— Cine știe ce-o să mai fie !

Ograda e albă de grindină. O porumbiță care nu și-a găsit aseară cuibul e prinsă în vîrtejul alb de grindină și zvîrlită de pe streașină în curte. Se rostogolește, bătînd din aripi, sub șopronul cu paie.

— Bunicule, grindina poate să străpungă țiglele de pe acoperiș ?

— Ci mai taci odată, băiete !

Bunicul se roagă. Înseamnă că trebuie să mă rog și eu.

— La noi, Isuse, vino, oaspete iubit, și binecuvîntează ce ne-ai dăruit. Poftă bună !

Așa mă închin eu.

Ploaia și grindina au alungat omizile. Verzele au plesnit sub izbiturile boabelor de grindină. Frunzele sfeclei

atîrnă ciuruite şi zdrenţuite ca pantalonii cei vechi ai repatriatului. Grindina s-a topit şi s-a făcut apă. Apa curge prin brazde. În apă înoată guzgani. Aerul e răcoros. Tulpinile cartofilor sînt la pămînt.

— Ofofof, cînd o să înveţe odată omul să cîrmuiască vremea ? oftează repatriatul. Ştie să facă războaie, furtuni de granate, dar vreme frumoasă, nu !

Nimeni nu-i răspunde. Bunicul sapă şanţuri, ca să se scurgă apa din ogradă. Bunica pune bolovani în băltoace, ca să poată ajunge la Motrina şi la celelalte vaci din poiată. Eu mă uit la teiul lovit de trăsnet de pe imaşul satului. Trăsnetul a despicat scoarţa copacului. Întocmai cum cuţitul măcelarului spintecă burta porcului, tot astfel trăsnetul a despicat coaja teiului.

A sosit vacanţa cea mare. Noi îi spunem vacanţa secerişului. Am auzit că în oraş sînt copii care în timpul acesta pleacă în călătorie. Se duc la mare şi dumnezeu mai ştie unde. Noi călătorim la cîmp. Cînd avem şcoală, muncim pe ogor numai după-amiază. În vacanţa secerişului lucrăm ca oamenii mari, din zori şi pînă seara. Numai Fritz Kimpel o duce bine : chelbosul are maşini şi are şi destui oameni pentru cules.

Şi totuşi copiii sînt tare bucuroşi cînd începe vacanţa secerişului. În ziua cînd se dă vacanţă, fiecare copil se găteşte cu ceea ce numeşte el hainele de sărbătoare. Stefania şi-a pus un guler alb de horboţică. Zulufeii creţi de pe ceafă îi joacă pe guleraş şi ochii îi strălucesc de parc-ar fi proaspăt lustruiţi.

Ochi-de-bilă s-a tuns. Creasta de păr care i-a mai rămas şi-a netezit-o cu apă şi stă linsă. Pare acum mai măruntel.

Sepp-Cehul are un petec nou pe turul pantalonilor. Cămaşa lui de sport e atît de scrobită că fîşîie ca hîrtia de împachetat.

Toţi s-au dichisit, s-au încălţat şi şi-au spălat mîinile. Schuricht-cel-mare şi-a pus la rever o floare-de-colţ din tablă. A şterpelit-o de pe boneta de repatriat a tatălui său.

Ce-am făcut eu, nu vede nimeni. M-am spălat pe dinți. Repatriatul mi-a adus din Sandberge o periuță pentru frecat dinții și un tub cu un fel de smîntînă groasă. Smîntîna miroase a mentă, dar n-ai voie s-o înghiți. Trebuie doar s-o întinzi pe dinți ca să se facă albi de tot.

Ochii scînteietori ai Stefaniei au zărit ce-am făcut.

— Ia uitați-vă la el ! A mîncat iaurt. Toată gura îi e albă.

— Da' de unde ! strigă Klauschke-cel-alb. Și-a uns dinții cu cremă albă de ghete.

Arunc un pumn de nisip în Stefania și în Klauschke-cel-alb. Sînt dușmanii mei. În dosul unui arțar îmi șterg dinții cu mîneca. Acum mîneca de la haină e albă ca varul și miroase a mentă.

N-avem la noi nici traiste nici ghiozdane. Ne ducem doar să ne luăm certificatele. Învățătorul Kern ne va povesti ceva. Noi o să cîntăm un cîntec, o să ne urăm vacanță plăcută și o s-o tulim acasă. Iar după aceea va începe viața noastră trudnică la cîmp.

Fritz Kimpel își duce ghiozdanul în spinare, ca în toate zilele. Ghiozdanul e ferfeniță. Cărțile lui Fritz sînt într-un hal de parcă le-ar fi răsfoit cu grebla.

— Ce duci în spinare, Fritz ?

— Eu nu știu ce-i lenevia.

Și Fritz Kimpel rîde cu gura întinsă pînă la urechi. În gura lui ar încăpea douăzeci de cireșe sau două mere mici.

Învățătorul Kern și-a pus hainele albastre de sărbătoare și cravată roșie. Rîde, ne salută din cap și-și flutură mîna stîngă. Sub brațul drept duce mapa cu certificatele noastre de note. Se uită la chipurile noastre ca la o grădină cu flori. În treacăt mă privește și pe mine. Pesemne sînt un scaiete în grădina lui, căci fruntea i se încrețește. Asta înseamnă că am note proaste.

Învățătorul Kern controlează intervalele dintre șirurile de mese, ca să fie curate și fără ghemotoace de hîrtie. La intervalul din mijloc se oprește.

— Ridică asta — îi spune dojenitor Stefaniei.

Învățătorul Kern are ochelari cu sticle groase. Nu vede la depărtare. Nici acum nu vede decît ceva care luceşte. Şi ceea ce i-a cerut Stefaniei să ridice e o jumătate de coajă de ou. Pe coajă e lipit un bilețel : „Vacanție plăcută".

Stefania e o fată cuminte şi va avea note bune. Îşi dă cozile pe spate şi se apleacă după coaja de ou. Dar cum atinge coaja, oul începe să se mişte. Alunecă de-a lungul intervalului spre învățătorul Kern care vrea să vadă mai de aproape obiectul acela alb. Învățătorul înaintează cu un pas spre jumătatea de ou. Jumătatea de ou face la stînga împrejur şi o ia pe sub mesele fetelor. Fetele țipă. Îşi ridică picioarele pe scăunaşe, se saltă pe tăblii şi se cațără pe mese. Băieții sar în sus. Se reped în rîndurile fetelor şi vor să prindă oul plimbăreț.

Numai Fritz Kimpel rămîne la locul lui. Stă cu mîinile împreunate şi priveşte portretul preşedintelui, ca şi cum ar avea ceva nou de văzut pe acest tablou. Nici eu nu mă mişc de la locul meu. Nu vreau să-mi stric şi mai mult notele.

Băieții alungă oul spre fereastră. Dar ia te uită ! Năzdrăvanul se suie pe peretele grunzuros şi se cațără în cele din urmă pe perdea. Oul mişcător ajunge chiar pînă la stinghia de sus a perdelei — şi acolo totul se lămureşte. Zărim patru lăbuțe repezi — lăbuțe de şoarece. Acum toată lumea ştie cine a pus la cale oul mişcător.

Fritz Kimpel nu trebuie să se mai căznească să facă pe mironosița. Țipînd, fetele arată cu degetul spre el. Cineva trage de perdea. Şoarecele îşi pierde echilibrul şi cade, bîldîbîc, pe prichiciul ferestrei. Acolo jumătatea de ou se răstoarnă cu partea rotundă în jos. Şoarecele îşi întinde lăbuțele în gol. Dă din picioare ca o broască țestoasă care a căzut pe spate, doar mult mai repede. Se poate vedea ața cu care Fritz a legat şoarecele de coajă. Botul cenuşiu şi ochii şoarecelui se zăresc printr-o gaură din coajă. Oul-şoarece a putut vedea deci încotro fugea.

Sepp liberează şoarecele din căsuța de coajă. Deschide o fereastră şi-l pune pe pervazul de afară. Țuşti, fuge şoricelul şi dispare în vița din fața ferestrei. Cocoşul în-

vățătorului Kern privește cu luare aminte aracii viței și-și vestește găinile.

— Da, da, capii răutăților s-au trădat!

Învățătorul Kern pășește obosit spre catedră.

Aș vrea să strig: „Nu, nu, de data asta n-am fost eu! N-am vrut să te întristez, domnule Kern". De ce nu-i spune Fritz Kimpel că n-am avut nimic de a face cu nepricopsitul lui de șoarece? Mă amenință cu pumnul: să nu-l trădez că singur a pus totul la cale.

Învățătorul Kern a deschis mapa cu certificatele de note.

— Copii, în noaptea asta n-am prea găsit odihnă. Nu-i lucru ușor pentru un învățător să hotărască dacă un elev va trebui să meargă la școală un an mai mult decît colegii săi, ca să ajungă pînă la ultima clasă. Netrebnicia de adineauri a lui Kimpel și Kraske m-a întărit în hotărîrea mea. Da, m-a întărit. Ei nu sînt vrednici să treacă în clasa următoare. Nu, nu sînt. Dar chiar dacă am trece cu vederea dezordinea pe care au provocat-o chinuind un animal, unul dintre ei, și anume Kimpel, mi-a confirmat prin două greșeli în cuvintele: „Vacanță plăcută", că a meritat nota proastă pe care i-am dat-o. Asta este.

Sînt ametit ca înainte de a adormi. Glasul învățătorului Kern vine parcă dintr-o odaie îndepărtată. Pe copiii din clasă îi văd ca printr-un văl. Gîndurile mi se învălmășesc în cap, ciocnindu-se zgomotos între ele: am rămas repetent. Sînt un codaș.

Anul trecut a rămas repetent micul Schuricht. Ne-am bătut joc de el pînă s-a cățărat pe un stîlp de curent electric. Voia să pună mîna pe cablu și să moară. Fratele lui a alergat tipînd la domnul Kern.

Învățătorul Kern l-a luat în brațe pe micul Schuricht și ne-a chemat pe toți. Micul Schuricht nu era vinovat că rămăsese repetent. E fiu de strămutați, a fost multă vreme în pribegie și n-a mers la nici o școală. Nu știa nici să citească bine, nici să scrie ca lumea, și totuși trebuia să facă aceleași lecții ca și noi.

Îndată ce domnul Kern ne-a spus asta, ne-a cuprins o milă grozavă de micul Schuricht. Nu l-am mai batjocorit şi ne-am jucat de-a partizanii. Pe el l-am pus şef al partizanilor şi l-am împodobit cu o coroană de garofiţe. Micul Schuricht a fost mîndru de asta şi ne-a spus că poate nici n-ar fi pus mîna pe cablul electric, ci doar pe izolatori. Dar Willi, fratele lui, ne-a destăinuit că totuşi ar fi apucat sîrma electrică.

Micul Schuricht a mai vrut odată să se spînzure. Tatăl lui îl bătuse din pricina unei cartele de pîine care dispăruse. Mama lui a trebuit să-i taie frînghia de la gît. Cartela de pîine o luase un şoarece din bufetul găurit de la bucătărie. Cu ea îşi făcuse cuib în spatele şifonierului.

— Ai auzit, Tinko?

Glasul învăţătorului Kern pătrunde pînă la mine.

Mă ridic. N-am auzit nimic.

— Ce-am spus despre certificat, Martin Kraske?

— Cine are note proaste, rămîne agăţat.

Clasa rîde pe înfundate.

— După vacanţă se duce la şcoală cu cei mici.

— Vezi? Iată că şi tu ţi-ai meritat nota proastă la atenţie. Am spus: „Veţi ruga pe tatăl vostru să semneze certificatul de note. Cine n-are tată, o roagă pe mama lui să se iscălească." Acum ştii?

— Ştiu, domnule Kern.

Alte gînduri mă fură. Tresar speriat cînd clasa sare în picioare şi începe să cînte un cîntec:

„Păsărele, floricele,
Totu-i verde prin vîlcele..."

Nu ştiu dacă am voie să cînt şi eu. Nu mai fac parte din clasa asta. Mai bine tac. La strofa a doua, Fritz Kimpel mă ciupeşte. El cîntă:

„Domnişoara Grete are un sticlete,
Cînd se înnoptează, îl deşurubează..."

Fritz ţine certificatul în faţa ochilor ca pe un caiet de muzică. Şi cîntă, ba cu voce groasă ca un om bătrîn, ba guiţînd ca un purcel.

Cînd se sfîrşeşte cîntecul, învăţătorul Kern dă mîna cu toţi copiii. Pe Stefania o mîngîie pe păr. Ea are notele cele mai bune. Sînt bucuros că la anul n-am să mai fiu împreună cu Stefania. Dacă ne însurăm cu doamna Clary, Stefania n-o să poată da pe faţă ce lecţii am de făcut.

Învăţătorul Kern îmi dă şi mie mîna şi mă priveşte în albul ochilor :

— Bagă-ţi mintile în cap, Martin Kraske. Cred că tatăl tău n-o să fie prea mulţumit.

Eram mai bucuros dacă s-ar fi răstit la mine. Parcă mi se sfîşie inima cînd mă priveşte cu tristeţe. Îmi vine să plîng.

Învăţătorul Kern dă mîna şi cu Fritz Kimpel. Fritz se uită într-o parte. Privirile lui alunecă spre globul pămîntesc de pe dulap. Pe glob stă o muscă mare, cu aripi scînteietoare. Stă pe vîrfurile albe ale Alpilor şi-şi curăţă aripile. Lui Fritz, învăţătorul Kern nu-i spune nimic. Fritz îşi scuipă în palmă după ce-a dat mîna cu învăţătorul Kern şi se şterge de turul pantalonilor.

Ne năpustim afară ca nişte mînji scăpaţi din ţarc. Soarele dogoreşte peste holdele aurii de secară coaptă. Aerul răsună de zumzetul albinelor şi de bîzîitul muştelor. Din grădinile ţăranilor se înalţă mireasma florilor de vară.

— Nu uitaţi cu totul cărţile, copii ! ne mai strigă învăţătorul de la fereastra şcolii. Sînt şi zile ploioase.

Răspunsul copiilor e un hohot nesfîrşit de rîs.

La poarta şcolii s-au postat Sepp, Ochi-de-bilă, Klauschke-cel-alb şi Schuricht-cel-mare. Aşteaptă pe Fritz Kimpel şi pe mine. Ce au cu noi ? Fritz Kimpel îmi cere galenţii. I-i dau.

Cum ajungem sub arţari, corul din spatele nostru ne şi ia în primire.

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi ! Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi !

Fritz se răsuceşte iute, ca un cîine după coadă. Aruncă un sabot în aceia care zbiară. Sabotul nu-i nimereşte. Ei rîd de el. Kimpel zvîrle şi al doilea sabot.

Îl nimereşte pe Schuricht-cel-mare în cot. Schuricht-cel-mare se strîmbă de durere, dar nu plînge. Apucă sabotul şi-l zvîrle înapoi. Nici pe noi nu ne nimereşte. Pe al doilea îl zvîrle Klauschke-cel-alb. Nimereşte în ghiozdanul lui Kimpel. Eu îmi iau saboţii şi mă încalţ cu ei.

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi! strigă duşmanii noştri.

— Repetenţii huzuresc. Numai javrele tocesc! răcneşte Fritz Kimpel.

Cintezoii cîntă în creştetele arţarilor. Din grajduri se aude mugetul vacilor. Rîndunelele săgetează în înaltul cerului. Deasupra lanurilor pîlpîie arşiţa.

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi! răsună glasuri dindărătul gardurilor şi din colţuri de lăstăriş.

— Repetenţii huzuresc. Numai javrele tocesc!

Fritz îşi încolăceşte braţul după umărul meu. Trecem cu larmă mare prin sat. Sîntem grozavi: huzurim.

CAPITOLUL 10

Graurii s-au liniştit. Hrănindu-şi al doilea rînd de pui, au uitat de cîntat. În văpaia amiezii îşi mai trag oleacă sufletul pe stinghia din faţa căsuţei lor. Gîfîie cu ciocurile deschise. Poţi să vezi inima zvîcnindu-le sub penele strălucitoare de pe piept. Puii nu le dau răgaz. La gaura căsuţei se cască gîtlejuri trandafirii. În căsuţă e un hîrîit şi un fîşîit de parc-ar fierbe ceva în bezna dinăuntru.

Graurul îşi ia zborul spre imaşuri. Acolo, după întîia coasă, creşte acum al doilea rînd de nutreţ. Salcîmii, socul şi teii şi-au scuturat floarea.

Vişinile roşii din grădină încep să se învineţească şi să fie mai dulci. Eu stau cocoţat printre crăcile şubrede ale bătrînului vişin şi scuip pe găini sîmburii roşii ca sîngele. Găinile şi-au scurmat lîngă trunchiul vişinului gropiţe de nisip. Îşi tăvălesc penele în colbul mărunt şi-şi întind lenevos picioarele. Prin frunzişul vişinului se zăreşte cerul albastru. Aici soarele nu mă poate ajunge. Pe cîmp mi-a fript spinarea. Pielea de pe spate se cojeşte. Dacă m-aş strecura ca o şopîrlă prin tufişuri, aş ieşi de acolo cu o piele nouă. Sucul dulce-acrişor al vişinelor îmi strepezeşte cerul gurii şi gîtlejul. Sub umbrarul meu din vişin nu mă găseşte nimeni. În fiecare zi la amiază mă gîndesc că poate vor uita de mine cînd pleacă pe cîmp la culeş. Dar nu mă uită. Sînt o mînă de lucru. Cînd îl aud pe bunicul strigîndu-mă din ogradă, e ca şi cum cineva m-ar biciui cu scaieţi.

Ciocanele de bătut coasa îşi dau bineţe hîrşîind. Dimineaţa se salută cocoşii între ei, la amiază ascuţitoarele de coasă, pe înserat lăcustele în pomii de lîngă casă, iar noaptea cîinii în faţa cuştilor lor.

În ograda noastră a amuţit zuruitul coaselor. Zăduful e apăsător. Aş vrea să adorm sub umbrarul meu. Stomacul mi-e plin de vişine şi degetele-mi sînt roşii de zeamă.

— Tinkoo ! Tinkoo !

Mă strigă bunicul. Aş fi mai bucuros să mă lungesc în fîn decît să pornesc peste miriştile pîrjolite.

— Tinkoo, Tinkoo !

Nu mai am încotro, trebuie să mă duc. Bunicul se iveşte la portiţa grădinii. Vesta descheiată îi atîrnă pe umeri ca aripile unei păsări obosite.

— Unde te-ai vîrît, drace ?

— Aici, bunicule !

— Nu cumva să bei apă după vişine, că te apucă pîntecăraia ! Hai acum, hai !

Soarele e ucigător de fierbinte. Coasele fîşîie prin spicele coapte. Grebla de lemn dindărătul custurii coasei prinde cu dinţi subţiri spicele secerate şi le aşază rînduri, rînduri. Pas cu pas, bunicul şi repatriatul înaintează cosind. În faţa lor se leagănă spicele. În urma lor se întinde miriştea ca o perie aspră. În spatele bunicului păşeşte bunica şi adună bucatele secerate ; în spatele repatriatului face aceeaşi treabă doamna Clary. Eu îi ajut bunicii. Răsucesc fire penţru legat snopii, ca s-o scutesc de a-şi îndrepta mereu spinarea. Mişcarea aceasta o oboseşte şi-i dă dureri. După ce s-a aplecat, trebuie să rămînă cocîrjată, cu faţa la pămînt. Se sprijină de seceră şi se tîrîie de la snop la snop, ca un animal ostenit. Nu-i timp de odihnă. Trebuie să ne ţinem scai de bunicul, altminteri nu scăpăm de gura lui.

— Vreţi să culegeţi şi după ce-o cădea zăpada, hai ?

Bunicul se odihneşte cînd ne ocărăşte pe noi.

Ne chinuieşte setea. Pînă la hat sînt cincizeci de paşi. Acolo e urciorul cu apă tăiată cu oţet. Cincizeci de paşi încolo, cincizeci înapoi, înseamnă să rămînem cu cinci

snopi în urmă. Înghiţim deci în sec. Dar setea e un cumătru care sîcîitor. Stă proţăpit în gîtlej şi nu ne dă pace.

Bunicul şi repatriatul vor să şi-o ia unul altuia înainte. Cosesc pe întrecute. Fiecare vrea să fie mai dihai decît celălalt. Cînd repatriatul îl lasă pe bunicul în urmă, bătrînul se opreşte şi măsoară din ochi lăţimea brazdelor cosite de repatriat. Apoi se întoarce clătinînd din cap. Nu poate pricepe cum de izbuteşte repatriatul să secere mai mult şi mai repede decît el.

În timp ce coseşte, repatriatul stă de vorbă cu doamna Clary. Te pomeneşti că nu vor să auzim ce vorbesc şi de aceea lucrează atît de repede. Bunica e bucuroasă că se face treabă bună. De şuşotitul tinerilor nu-i însă bucuroasă. Ei îi lipseşte suflul ca să poată vorbi, şi de aceea ar vrea să audă încaltea ce spun alţii.

Steluţele roşii ale rocoinelor străluceşc printre tuleiele din mirişte. Sînt mărunţele şi coasa nu le poate prinde. Blagoslovite fie rocoinele roşii şi buruienile verzi! Priveliştea lor odihneşte ochii noştri orbiţi de lumina soarelui. Se aude strigătul unui fazan. Cosaşii l-au alungat din ascunzătoarea lui. Un iepure speriat o ia razna spre pădurea ocrotitoare. Soarele frige. Nici o pasăre nu mai cîntă.

Făcînd ocolul tarlalei, repatriatul şi doamna Clary ne-au ajuns din urmă. Cosesc iarăşi în spatele nostru. Acum avem şi mai puţin timp de privit. Sîntem mînaţi din două părţi. Repatriatul blestemă scaieţii. Îi povesteşte doamnei Clary c-ar exista un praf cu care scaieţii tineri pot fi stîrpiţi chiar în timpul semănatului. La anul îşi va face şi el rost de acest praf. De unde vrea să-l aducă? Din Rusia poate?

Soarele, păianjen de aur, s-a suit în văzduh pe un fir nevăzut. A lipit firul de clopotul albastru al cerului şi acum coboară pe el încet, spre pădure. Gemetele de pe ogoare se înteţesc.

Peretele spicelor de secară se subţiază. A început să se întrezărească verdeaţa hatului. Dar nici cînd cel din

urmă spic de pe acest lan va fi la pămînt, noi nu vom avea odihnă şi munca noastră nu se va sfîrşi.

Mîine vine la rînd alt lan. Şi de la strigătul cocoşilor pînă la cel al bufniţei vom fi din nou cu toţii pe cîmp să cosim secara coaptă.

Am auzit că la Klein-Schmorgau, dincolo de Sandberge, partidul are de gînd să înfiinţeze o gospodărie mare. De acolo se vor putea împrumuta secerătoare, ba chiar şi tractoare. Oamenii şi copiii au s-o ducă bine acolo. Tractorul nu mănîncă nici ovăz, nici tărîţe. Oamenii din Klein-Schmorgau au să meargă în spatele secerătorii, ca la plimbare. Acolo mi-ar plăcea să fiu.

Ciulinii s-au copt o dată cu spicele de secară. Sînt uscaţi ca hîrtia şi plini de ţepi mărunţi.

Bunica are mîini bătătorite. Doamna Clary are mîinile moi; apa cu care se şlefuieşte sticla în fabrică i-a muiat pielea. Doamna Clary atinge un scaiete şi scoate un ţipăt uşor. Repatriatul se opreşte din lucru şi o ajută pe doamna Clary să-şi scoată ţepii din palmă şi din degete. Sîntem oleacă bucuroşi că doamna Clary s-a înţepat într-un scaiete.

Doamna Clary îl priveşte pe repatriat şi repatriatul o priveşte pe doamna Clary. De ce oare? Că doar în ochi n-are ghimpi de scaieţi. Mîna subţire a doamnei Clary se odihneşte pe mîna aspră a repatriatului ca o porumbiţă care stă la soare în faţa cuibului. Bunica s-a aşezat repede pe un snop şi se uită la căutătorii de ghimpi. Obrazul ei zbîrcit e stacojiu şi asudat. Un zîmbet uşor îi joacă în colţurile gurii. Bunicul se miră că în spatele lui s-a aşternut linişte.

— Ei, ce-i cu voi? Nu-i încă ora mesei!

— Mulţumesc — şopteşte doamna Clary, privindu-l şi mai lung pe repatriat.

Dar el a şi început să-şi ascută coasa. Dă numai din cap şi nu-şi mai înalţă privirea. Oftînd, bunica se apucă şi ea din nou de treabă. În spatele nostru zuruie coasa repatriatului. La fiecare pas, piatra lui de ascuţit troncăneşte în tolba plină cu apă. Trebuie să ne grăbim.

Nu mulţi ţărani se trudesc ca noi. Am putea lua şi noi secerătoarea de la Ajutorul ţărănesc. Dar bunicul nu vrea. Asta ar mai lipsi : să aştepte pînă cînd or catadîcsi neisprăviţii ăia să i-o dea ?

Bläker stă în grajd, se plictiseşte şi începe să facă ghiduşii. Scoate capul peste stănogul de la uşa deschisă a grajdului şi suflă din nări, speriind porumbeii care ciugulesc boabele de ovăz rătăcite lîngă grajd. Cu fîlfîiri leneşe din aripi, porumbeii zboară pe acoperiş. Bläker izbeşte cu copitele dindărăt găleata.

La Klein-Schmorgau partidul va aduce maşini. Partidul nostru din Märzbach nu se gîndeşte la aşa ceva. În jurul frunţii mele asudate bîzîie muştele. Îndărătul frunţii bîzîie gîndurile mele, ca nişte ţînţari mici de baltă.

În Uniunea Sovietică sau Rusia, unde repatriatul a fost într-un colhoz, secerătorile sînt trase pe cîmp de tractoare. Şi la secerătoare cei de acolo au adăugat şi o treierătoare. Asta ne-a povestit repatriatul, cu adevărat, zău, cum e adevărat că stau aici şi năduşesc. Tractorul trage maşina şi ea coseşte şi treieră cerealele pe loc ; nu-ţi mai rămîne decît să duci acasă paiele şi sacii cu grăunţe. Trebuie să fie ca în ţara minunilor. Repatriatul o fi orezînd oare el însuşi cele ce povesteşte ? Doamna Clary îl priveşte dintr-o parte şi începe să rîdă. Atunci se porneşte şi el pe rîs. Dacă n-a mîntit, de ce rîde ?

— O legătoare ! strigă bunica.

M-am luat cu gîndurile şi am întîrziat. Legătoarea nu-i încă gata.

Bunicul se uită chiorîş în urmă. Nu vreau să spună că sînt leneş. Dar nu vreau nici ca bunica să se îndrepte de şale şi să se vaiete. Lucrez ca o maşină de făcut legători.

— Uite legătoarea, bunico.

Şi mă şi apuc să fac una nouă.

Doamna Clary şi repatriatul şuşotesc, eu totuşi aud ce spun.

— Mi-e milă de băiat — şopteşte doamna Clary. Şi Stefania mea trebuie să muncească, dar lui Tinko îi scoate sufletul.

— Da, afurisită creştere ! spune repatriatul.

Nu se opreşte din cosit. Acum e atît de aproape de picioarele mele că trebuie să am grijă să nu mă atingă tăişul coasei. Dacă scapă în piciorul meu, nu mai pot opri sîngele nici cu nisip. O înţepătură de scaiete sau o zgîrietură de ghimpe se vindecă uşor cu puţin praf de pe cîmp.

— Trebuie să-ţi spui cuvîntul ! Eşti doar tatăl lui ! şuşuie doamna Clary.

— Da, da — oftează repatriatul. Ai dreptate, dar sîntem ca doi străini, băiatul şi cu mine. Da, da, ai toată dreptatea.

Mai bine să nu-şi spună cuvîntul. Pe urmă o să vrea să-mi iscălească şi certificatul. Bunicul nu se uită cînd îşi pune semnătura sub notele mele. El spune doar : „Iar o porcărie de asta !" şi se îngrijeşte numai să nu facă vreo pată de cerneală cînd se iscăleşte.

— Băiatul să înceapă să care ! porunceşte bunicul uitîndu-se la soare. E aproape şapte.

Bunica se îndreaptă din şale, ionind. Acum trebuie să-şi facă singură legătorile. Oftez şi eu. Să audă doamna Clary. Sînt bucuros că doamnei Clary îi e milă de mine. Mă mîngîie pe păr. Asta îmi face bine. Oftez ceva mai tare.

— Încă puţin, şi sîntem gata, micuţule, nu-i aşa ?

Doamna Clary înnoadă snopul ei cu o împletitură de paie.

— Eşti obosit ? mă întreabă repatriatul, cosind cu capul întors spre mine.

— Mhm.

Repatriatul şi doamna Clary au ajuns din nou la capătul celălalt al holdei. Eu mă ţin după ei. Doamna Clary îmi aruncă snopii ei gata făcuţi, de-a dreptul în braţe. În felul ăsta nu trebuie să alerg încoace şi încolo peste mirişte.

De-a curmezişul ogoarelor şerpuieşte drumul spre Horndorf. E acoperit cu colb cenuşiu. Pe nisipul fierbinte se văd multe urme de picioare goale, de copite şi de potcoave. În tufişul de măcieş ţîrîie o pitulice. Nici ea nu mai are putere să cînte cu foc. Răsurile sînt încă verzi. Cînd vor fi coapte şi roşii, o să ne împletim ghirlande din ele. Atunci soarele nu va mai dogorî atît de tare, dar spinarea tot o să ne doară. O să ne doară de la prăşitul cartofilor.

— Ziuă bună, cale bună. Leneş cine pregetă la fel să-mi spună!

Cineva a venit desculţ pe cărăruia nisipoasă. E scripcarul Fimpel. Ţine în mînă un băţ de alun cioplit. Pantalonii lui zdrenţuiţi sînt legaţi la marginea de jos cu o sfoară de sac. Pieptul păros şi o parte din pîntece se văd prin cămaşa de barhet, descheiată. Scripcarul Fimpel are gîtul lung şi un omuşor cît un ou. Cînd bea, omuşorul saltă vesel în sus şi în jos. Şi omuşorul scripcarului Fimpel saltă deseori şi cu plăcere în sus şi în jos. Sub fruntea lui îngustă clipesc doi ochişori ca de porc, cu gene albicioase. Capul îi e rotund şi pleşuv ca un dovleac.

Scripcarul Fimpel n-are nevastă. Lumea spune că a fugit de la el fiindcă-i atît de deşuchiat. Fimpel e un sfrijit plin de voie bună. Cică o bucată de vreme ar fi cutreierat lumea cu o flaşnetă şi cu un cîine cam scrîntit. Mult timp oamenii din sat n-au mai auzit de el. Căsuţa lui de pe izlazul satului a rămas goală; nu se mai aflau în ea decît şoarecii care se cuibăriseră acolo şi pisicile care-i vînau. Cînd s-a întors, scripcarul Fimpel a adus cu el un rînd de haine negre şi niscai bani. Flaşneta şi cîinele caraghios nu i-a mai adus. Cu banii ce-i avea, scripcarul Fimpel a cumpărat de la comună un pogon de pămînt înţelenit. A muncit pe pîrloagă şi a făcut din ea o grădină. A împrejmuit-o cu butuci de mesteacăn şi crengi uscate. Crăcile şi butucii i-a adunat de prin pădure.

Scripcarul Fimpel nu lucrează niciodată mai mult de un ceas. Nu trebuie să sperii treaba, spune el, căci alt-

minteri nu-i mai poţi veni de hac. Fimpel creşte în grădina lui cartofi, castraveţi, varză şi alte legume. Dar ca să trăiască, îi trebuie mai mult decît ceea ce creşte în grădiniţa lui. Îi trebuie, de pildă, carne. Carnea o prinde cu un laţ, în pădure. Îi trebuie şi rachiu. Rachiul şi-l scoate cîntînd. Cîntatul l-a învăţat scripcarul de la tatăl lui, bătrînul cioban de pe moşie. Fimpel cîntă tot ce se poate cînta din fluier şi scripcă. Cînd nişte tineri muzicanţi l-au aşezat o dată la pian, Fimpel a cîntat şi la pian. A scos din pîntecele pianului o mare învălmăşeală de sunete. Tinerii muzicanţi au înoeput să sară ca nebunii pe scenă astupîndu-şi urechile şi hăulind. Fimpel pretindea că a fost marşul laponilor. Cică, umblat prin lume cum era, Fimpel ar fi învăţat să cînte pe un pian lapon. Pe pianele nemţeşti nu se pricepea tot atît de bine : aveau curenţi de aer care-i făceau dureri de burtă.

Maistrul scripcarului Fimpel e grădinarul Matschke. Duminică noaptea, cînd Matschke îi plăteşte banii pentru muzică, opreşte din ei toate dările, căci altfel scripcarul Fimpel uită să le dea.

— Ferice de tine, Fimpel — îi spune repatriatul. La ceasul ăsta tu ai lăsat lucrul şi nu mai ai nici o grijă.

Fimpel rămîne locului la marginea drumului.

„Cînd soarele coboară înspre luncă,
Scripcarul Fimpel lasă orice muncă.
Cine şi noaptea ca un prost munceşte,
Ăla şi fără streang sau glonţ se prăpădeşte.“

— Atunci s-ar cădea să ne ajuţi puţintel pe noi, ca să nu ne prăpădim — îl îndeamnă repatriatul.

— Dacă boierul îmi dă o băncuţă, am să-i car snopii olecuţă.

— Aha, va să zică te învoieşti ?

Repatriatul se scobeşte prin buzunarele pantalonilor.

— Uite băncuţa. Dar să te ţii de cuvînt, Fimpel.

Scripcarul Fimpel ia hîrtia de cincizeci de pfenigi, scuipă pe ea şi o vîră în buzunărelul de la betelie.

— Cu mult mai dragă îmi va fi, cînd o cinzeacă voi goli.

Fimpel se duce şi la bunicul şi se prezintă ca muncitor angajat pentru cosit :

— Scripcarul Fimpel va lucra acum, de-au să danseze snopii-n drum !

Faţa bunicului se întunecă. Dar Fimpel ştie să înveselească şi pe omul cel mai ursuz. Pînă şi preotul e nevoit să rîdă cînd Fimpel îi ia pălăria de pe cap şi găseşte înăuntru un cuib de vrăbii. Scripcarul Fimpel bagă mîna în pălăria preotului, şi dinăuntru se aude un gîngurit şi un ciripit aidoma ca într-un cuib de vrăbii. Nu-i pasăre pe lumea asta al cărei fluierat, ţîrîit sau croncănit scripcarul Fimpel să nu-l imite cu buzele sau cu limba.

— Kraske a pornit-o bine : e om mare, nu ca mine. Nu-i mai şmecher altu-n sat, decît Kraske cel bogat — îi spune Fimpel bunicului.

Faţa bunicului se luminează, de parcă ar fi ieşit soarele dintre nori. Se scotoceşte prin buzunare. Vrea să-i dea şi el ceva scripcarului Fimpel pentru munca pe care o s-o facă pe ogorul lui. Bunicul îşi întoarce pe dos pînă şi buzunarele de la vestă, dar nu găseşte nimic. Bunica foloseşte acest timp ca să mai răsufle.

— Recolta e culeasă, stăpîna e voioasă — îi spune Fimpel bunicii.

Dar bunica nu-i de loc voioasă.

— Ia mai sfîrşeşte, caraghiosule ! Nu-ţi bate joc de nişte oameni osteniţi.

Dar Fimpel are ceva şi pentru bunica. Ia băţul de alun, îl duce la gură ca pe un clarinet şi cîntă marşul „Voinicul suedez". Se aude de parcă ar cînta într-adevăr la clarinet. Deodată Fimpel aruncă băţul în aer. Clarinetul cîntă totuşi mai departe. Iar scripcarul Fimpel bate tactul ca într-o tobă, ropotind cu palmele pe coapse. Acum începe şi bunica să rîdă fiindcă un asemenea „Voinic suedez" n-a auzit nici în tinereţea ei.

Fimpel se îndreaptă spre bunicul cu paşi mărunţi de dans. Bunicul n-a găsit în buzunare decît tabachera cu tutun de mestecat. Îi întinde lui Fimpel sulul de tutun

desfăcut, ca să muşte dintr-însul şi să se înfrupte din viermuiala aceea negricioasă. Scripcarul Fimpel se lasă pe vine, latră ca un cîine şi-i smulge bunicului, cu dinţii, toată bucata de tutun. Apoi o şterge, mîrîind, să care snopii.

Vine în apropierea mea şi se uită la rîndurile clădite de mine pînă atunci. Mă apucă de cingătoare, de parc-aş fi un snop, şi mă aruncă peste claie. Eu rămîn nemişcat, ca mort. Fimpel vine iar la mine şi-mi face cu ochiul.

— Nene Fimpel, spune : mai ai bicicleta ? Am trei mărci şi şaizeci de la omizi şi vreau s-o cumpăr.

— Vai, bicicleta a plesnit şi stă în grajdu-i liniştit. Dar tare-aş vrea s-o dau, ca de băut să-mi iau. Şi chiar acum, de s-ar putea, dă-mi o arvună pentru ea.

Scripcarul Fimpel n-are bani să-şi dreagă bicicleta. Cauciucul uzat de la roata din spate a plesnit. Dar şi altminteri, cu bicicleta lui Fimpel nu se pot face alergări. Lanţul e lăbărţat, cadrul a fost sudat de trei ori, ghidonul e strîmb şi roata din faţă joacă. Dar lasă, numai să fie a mea ! O pun eu la punct. Poate că mă ajută şi repatriatul. Ştiu repatriaţi care fac lucruri şi mai grozave pentru copiii lor.

— Am să-ţi aduc banii, nene Fimpel, dar să ştii că n-ai voie să dai bicicleta altcuiva.

— Banii să-i pregăteşti, dar de mă păcăleşti, cu mine o păţeşti.

Tîrgul s-a făcut. Voi avea o bicicletă şi o să umblu cu ea prin sat, ca poştaşul şi primarul. Cînd o să trec pe lîngă Stefania, am s-o sperii cu soneria de la bicicletă. Pe copiii mici care se tîrăsc pe uliţă, am să-i sui pe cadru şi am să-i plimb.

Cine mă ia de braţ ? Repatriatul.

— Du-te acasă, Tinko, şi joacă-te.

— Dar trebuie să...

Repatriatul îmi astupă gura cu mîna lui aspră, aruncă o căutătură spre bunic şi mă împinge de pe ogor. Scripcarul Fimpel dă din mîini şi-mi face semne. Tropăie şi ţopăie. Adică să mă grăbesc şi să-mi iau picioarele la spinare, dar să nu uit tîrgul cu bicicleta.

Mult n-o să stea scripcarul Fimpel pe cîmp. „Îi e silă de muncă", a spus învăţătorul Kern. Eu fug mîncînd pămîntul. Mă roade ceva, de parcă aş fi făcut un lucru neîngăduit. Bunicul o să suduie pentru că am plecat de la cîmp înainte de încetarea lucrului.

Ce să fac cu libertatea mea ? Satul parcă-i mort. Oamenii în toată firea şi copiii mai mari sînt la cîmp. Cei mai mărunţei s-au strîns în cete şi-şi fac de cap la gropile cu nisip, pe imaş sau pe malul bălţii.

Pielea mă ustură. Pulpele şi picioarele mă mănîncă de praful de pe lan şi de înţepăturile de prin mirişte. Ar fi plăcut să te bălăceşti în gîrlă. Dar picioarele au să-mi fie după aceea împănate cu lipitori. Ei, şi ? O să desprind lipitorile şi o să le arunc în iarbă. Să se descurce cum or şti, ca să ajungă înapoi în apă, dacă la atît le duce mintea să muşte de picioare un coşcogeamite ciclist ca mine.

Ţipetele copiilor răsună dinspre gîrlă. Aud apa clipocind. Aburirea ei împrospătează aerul. Alerg mai repede. Micul Kubaschk stă lîngă stejarii de lîngă baltă, năclăit tot de nămol. A fost dat afund. Şi acum scuipă mîlul din gură. Numai nişte mişei pot fi în stare să dea afund un băieţel atît de slăbuţ.

— Ce-i cu tine, Kubaschk, mititelule ?

Kubaschk mai scuipă o dată şi apoi începe să răcnească :

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi ! Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi !

Ceata de lîngă gîrlă a auzit. Şi toţi încep să urle împreună cu micul Kubaschk : „Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi !" Chiar şi cei mici de tot strigă : „Lepetenţii putuloşi — mînă polţii zandinosi !

Strig şi eu :

— Scorpii păcătoase, mîncători de nămol, broaşte rîioase !

Dar glasul meu e prea slab. Ceilalţi strigă mai tare. Hoarda se apropie. Îi întorc spatele, mă las pe vine şi, ca un iepure sălbatic, încep să-i împroşc cu murdăria de

pe uliță. Țărîna e amestecată cu baligă de cal și vacă. Bulgării zboară printre picioarele mele. Sepp-Cehul începe să scuipe. Hoarda bate în retragere :

— Repetenții puturoși — mînă porcii janghinoși !

Fritz Kimpel nu-i la gîrlă. Pesemne că l-au alungat și pe el. Dau o fugă pînă la Kimpel, ca să nu mai aud strigătele scîrboase ale golanilor.

Acasă la Kimpel odăile sînt pustii. Numai bătrîna Berta trebăluiește în bucătăria slugilor. Gătește fasole verde pentru argați. Mirosul fasolei se împrăștie în toată curtea. Fritz Kimpel stă în bucătărie și taie felii de pîine în pătrățele. El l-a dat pe Kubaschk afund, de-a trebuit mititelul să înghită mîl. Ceilalți i-au scăpat. Fritz Kimpel tremură tot și gîfîie :

— Las' că-i vine rîndul și lui Sepp, cehului ăsta afurisit !

Fritz zvîrle cuțitul. Zdrumică cu mîna feliile de pîine. Pîinea miroase bine. Mi-e foame.

— Îți pregătești masa, Fritz ?

— Crezi că eu mănînc pîine goală la masă ?

— Vrei să dai demîncare bobocilor de gîscă ?

— Ba găinilor o să le dau o mîncărică, de-o să-i treacă pofta dumnealui ! De ce ne-a lăsat repetenți ? Numai el e de vină !

Fritz pune bucățelele de pîine în șapcă. Îmi face semn. Ne ducem în odaia lor de mîncare. Fritz scoate din bufet sticla cu rachiu. O destupă, o pune la gură și trage o dușcă.

— O înghițitură bună și pe urmă merge strună.

Îmi dă și mie sticla. Mirosul de rachiu îmi intră pe nas. Mă scutur, beau totuși și eu o înghițitură. Nu vreau ca Fritz Kimpel să spună că n-o țin la rachiu. Rachiul mă ustură pe gît. Mă scutur din nou și spun :

— E cam răcoare aici în odaie.

Fritz ia din bufet o farfurie adîncă, toarnă în ea puțin rachiu și răstoarnă înăuntru bucățelele de pîine din șapcă. Pîinea uscată suge rachiul. Fritz amestecă totul cu degetul și mai toarnă rachiu peste pîine. Pîinea îl suge și pe acesta.

— Acum l-a văzut Dumnezeu ! spune Fritz, răsturnînd în pălărie bucăţelele de pîine muiată în rachiu.

Soarele a atins creştetele pădurii şi se scaldă acum într-o baltă de nori roşietici. Pe ogoare dudue încă secerătoarea de la Ajutorul ţărănesc. La poalele pădurii sforăie secerătorile lui Kimpel. Rîndunelele înşirate pe firele de telefon îşi ciripesc cîntecul de seară. Noi ne-am căţărat în arţarul cel mare din faţa şcolii. Crengile de jos ale arţarului ajung pînă în curtea şcolii. Învăţătorul Kern stă în odăiţa de sus şi învaţă. În curînd va da un nou examen, ca să ajungă profesor adevărat. Învăţătorul Kern ar face mai bine să înveţe că n-are voie să ne lase repetenţi pe Fritz Kimpel şi pe mine. Doamna Kern nu e acasă. Lucrează la cîmp cu ţăranii. Găinile stau în faţa bucătăriei şi o aşteaptă pe doamna Kern. Sînt flămînde şi ar vrea să se culce. Dar uşiţa de la coteţul lor e lăsată în jos.

— Pui, pui, pui, pui ! strigă Fritz din arţar, cu glasul scăzut.

Găinile înalţă capetele. Fritz presară în curtea şcolii bucăţele de pîine din şapcă. Găinile se reped lacome să le ciugulească. Cocoşul, cu picioarele lui lungi, le-o ia înainte. Înşfacă prima bucăţică de pîine, o ciuguleşte, îi dă drumul, o priveşte din toate părţile şi dă din cap. Îşi scutură ciocul ca să piardă gustul de rachiu. Găinile, însă, se bat pe mîncare. Ele nu sînt atît de mofturoase ca năzurosul de cocoş. Înghit repede pîinea îmbibată cu rachiu şi numai după aceea se scutură. Pentru ultimele bucăţele se iau la ceartă şi se împung cu ciocurile. Fritz mai aruncă o mînă de firimituri. Acum înfulecă şi cocoşul cu lăcomie. Toate găinile se scutură, dar înghit hulpav pîinea muiată în rachiu.

— În pomi o să zboare ameţite de rachiu şi o să-şi lase ouăle în cuiburile ciorilor — spune Fritz Kimpel, iar domnul Kern să-şi adune ouăle pentru masa de seară de prin salcîmi !

Apoi aruncă în curte toate firimiturile rămase în şapcă. Stăm pitiţi pe ramuri şi nu facem nici o mişcare. Pe picioarele noastre se fugăresc furnici, care-şi iau din

arţar sevă şi purici de plante. Cocoşul din curtea şcolii înfulecă şi nu se mai satură.

— Acum, acum ! spune Fritz Kimpel.

Cocoşul îşi întinde aripile şi bate apoi din ele, de parc-ar fi cocoţat pe un gard. Deodată strigă : „Cucurigu !“ Dar sunetul ce-i iese din gîtlej e ca şi cum ar fi plesnit un arc de canapea.

Cîntînd, îşi pierde echilibrul. Trebuie să se aşeze pe penele lungi din coadă, ca o femeie la biserică pe fuste. Dar şi şezînd cîntă de zor. Ia te uită, va să zică şi aşa poate să cînte ! Un cocoş din vecini răspunde la chemarea cocoşului beat. Cocoşul învăţătorului se întărîtă. Încearcă să se ridice în picioare. Cu mare greutate reuşeşte pînă la urmă.

Deodată începe şi o găină să cînte cucurigu. Cîntatul găinii nu e atît de puternic ca acela al cocoşului şi sună parcă mai dogit. Cocoşul se opreşte uluit. Aşa ceva n-a mai pomenit. Găina îi trage din nou un cucurigu şi porneşte împleticindu-se spre castronul cu apă. Cocoşul crede acum de-a binelea că n-are de-a face cu una din găinile lui, ci cu un cocoş din vecini. Îşi arcuieşte gîtul, îşi zbîrleşte penele şi se îndreaptă bătăios spre găină. Găina păşeşte gînditoare mai departe. Cocoşul trece ca o săgeată pe lîngă ea şi cade cu ciocul înainte în nisip. Noi ne astupăm gurile unul celuilalt. Fritz Kimpel se bate cu palmele pe coapse. Zgomotul palmelor trezeşte în găini pofta de-a zbura. Îşi desfac aripile, se clatină şi încep să zburătăcească cu larmă mare la o mică înălţime deasupra curţii. Două găini se bat între ele ca doi cocoşi. Tot ce fac găinile e însoţit de o zarvă atît de cumplită încît s-ar crede că vulpea a dat iama printre ele. Una din găini încearcă să se suie pe scăriţă în coteţ. Dar nu nimereşte treptele. Bate din aripi şi se urcă pe lîngă scară, păşind cu picioarele uscate prin aer, de parcă ar avea chiar scara sub ele.

— Găinile văd acum totul dublu — şopteşte Fritz Kimpel. Numai ouăle n-o să le facă duble.

— Şi dacă se descoperă tărăşenia, Fritz ?

— Cum să se descopere ? Noi sîntem aici sus. Nu ne vede nimeni.

Fritz mestecă în gură bucăţele de pîine muiată, rămase lipite de şapcă. Şapca golită şi-o îndeasă strîmb pe cap. Insigna şcolii e pe la ureche.

O găină zboară cu zarvă mare pe acoperiş. Dar nu se poate ţine pe suprafaţa înclinată, alunecă şi cade în curte, cotcodăcind şi bătînd din aripi. Cocoşul, văzînd că se năpusteşte de sus, crede că e uliu. Scoate un strigăt de alarmă şi se repede la ea.

Uşa casei scîrţîie. Învăţătorul Kern iese în curte. Nu-şi poate explica de ce cocoşul jumuleşte găina. Se îndreaptă spre găinile bătăioase ca să le despartă. Atunci cocoşul tabără asupra învăţătorului Kern. Sare la pantalonii lui şi dă cu ciocul în toate părţile. Învăţătorul se bate cu cocoşul. Cocoşul se saltă în sus şi vrea să se aşeze pe capul învăţătorului. Între timp, una din găini zburătăceşte în jurul curţii. Se izbeşte de peretele grajdului, rămîne lungită pe spate, îşi întinde picioarele, cîrîie şi ţipă, de parcă în curtea lui Kern s-ar fi pornit un măcel al găinilor.

Învăţătorul Kern n-are timp să se ocupe de găină, fiindcă trebuie să se ferească de cocoş şi să-şi apere ochelarii. Dă în cocoşul smintit şi-l nimereşte în creastă. În sfîrşit cocoşul se trage înapoi clătinîndu-se şi se ghemuieşte la picioarele învăţătorului Kern ca o cloşcă pe ouă.

Un sfat bun e preţios ca o blană de cîrtiţă albă. Ţipetele găinilor nu contenesc. Cu siguranţă că orătăniile au înghiţit carbid — gîndeşte învăţătorul Kern — şi acum strigă fiindcă le doare burta. În nici una din cărţile lui despre găini domnul Kern n-a citit despre o asemenea boală.

Noi ştim că găinile n-au dureri de burtă. Sînt numai bine dispuse şi ar vrea să cutreiere în zbor întreaga lume, ca fazanii şi potîrnichile de pe cîmp.

— Unde s-a dus învăţătorul Kern, Fritz ?

— Treaba lui ! Să înveseleşti găinile nu-i păcat. Cîrciumarul Karnauke îi înve-ve-veseleşte pe oa-oameni şi nu-l pe-pe-pedepseşte nimeni.

— Ce-i cu tine, Fritz, eşti bolnav ? Te-a pişcat o furnică de limbă ?

— Sînt şi eu niţel înveselit. Sus pe casă, iuhuhuu, sus pe casă, ihihii, ţine vrabia pui-i-ii ! răcneşte el.

— Ai căpiat, Fritz ?

Fritz n-a căpiat. Vrea şi el aripi ca găinile. De ce n-au oamenii aripi ? Fritz se atîrnă de o cracă şi-şi bălăbăneşte picioarele goale şi negre deasupra curţii şcolii. Găinile nu pricep cum se poate ca dintr-un pom să atîrne două picioare de om. Ar vrea să zburătăcească din nou prin curte, dar sînt acum prea obosite. Bălăbănindu-se şi cotcodăcind zăpăcite se duc în şopron şi rămîn acolo toropite.

Fritz se caţără înapoi pe cracă.

— Ce s-au mai minunat de picioarele mele ! jubilează el.

Ce-o fi căutînd repatriatul în curtea şcolii ? L-a adus învăţătorul Kern. De unde poate şti învăţătorul Kern că eu i-am îmbătat găinile ? Repatriatul m-a trimis la joacă. N-o să mă mai trimită la joc dacă îmbăt găini. Inima îmi bate atît de tare, încît mi-e teamă să nu se mişte craca pe care stau. Atunci ne dăm de gol.

Repatriatul a plecat de la cîmp aşa cum era şi cercetează acum orătăniile învăţătorului. Prinde o găină. O prinde uşor. Găina e somnoroasă. Repatriatul îi deschide ciocul. Vrea să vadă dacă n-a mîncat cumva cartofi fierbinţi sau dacă nu i s-a oprit vreo pietricică în gîtlej.

— Găina e beată. Unde-ţi ţii rachiul, tovarăşe Kern ?

Tovarăşul Kern n-are rachiu în casă. Vrea să ştie doar dacă găinile se vor prăpădi. Nu se vor prăpădi. O să le treacă ameţeala şi o să ouă ca mai înainte. Repatriatul îl ajută pe învăţătorul Kern să prindă găinile. Cocoşul merge de-a-ndaratelea, cu faţa la repatriat, ca şi cum ar vrea să se ouă. Bărbaţii bagă găinile în coteţ. Acum învăţătorul Kern o să-i spună repatriatului că am rămas repetent şi repatriatul o să vrea să-mi iscălească certificatul. Of, doamne, cine ne-a pus să îmbătăm găinile ?

— Nu mai sta ca o curcă plouată ! mă îmbărbătează Fritz Kimpel, dîndu-mi una cu piciorul şi lăsîndu-se de pe cracă. Haide ! Jos ! Şi tule-o, băiete !

E adevărat : trebuie să ne dăm jos din pom ; altfel au să ne descopere. Buf ! Cădem în nisipul moale. Fritz se opinteşte să se ridice. Se agaţă de ulucile de la gardul şcolii şi numai aşa izbuteşte să se scoale în picioare. O luăm peste cîmp poticnindu-ne la tot pasul şi ieşim, între cîrciumă şi brutărie, pe şoseaua care duce la Sandberge. În faţa brutăriei, copiii stau cu gurile căscate, uitîndu-se pe fereastră. A sosit un soi nou de zaharicale. Copiii socotesc cîte bonuri de zahăr le-ar trebui pentru zece acadele. Micul Kubaschk ne descoperă :

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi !

Într-o clipă uită şi ceilalţi de zaharicale şi repetă în cor :

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi !

Abia trăgîndu-ne sufletul, o luăm la picior.

— De mîine n-o să mai strige nimeni vorbele astea. Las' pe mine ! gîfîie Fritz Kimpel.

— Ce-o să le faci, Fritz ?

— Vino mîine şi o să vezi. Trebuie să fim solidari.

— Cine nu e solidar, de pielea lui e vai şi-amar !

Ne trece un fior de spaimă. În lumina amurgului, scripcarul Fimpel şade pe treptele cîrciumii. Ne face semn cu mîna lui păroasă de maimuţă. Eu mă opresc. Fritz aleargă mai departe. Singur, mă cam tem de făptura aceea ghemuită acolo.

Fimpel îmi face din nou semn. Să mă aşez lîngă el, pe trepte. Vorbim despre afacerea noastră cu bicicleta. Fimpel vrea să-i dau o arvună din banii de la omizi. Iar după ce-i plătesc jumătate din preţ, îmi dă bicicleta. Bicicleta e din Australia centrală şi una dintre cele mai bune din lume. La nevoie merge şi fără cauciucuri şi aleargă cu cea mai mare iuţeală. Nu trebuie decît să te aşezi în şa, să dai nitel din picioare şi bicicleta te duce unde pofteşti. Fimpel n-ar vinde-o niciodată dacă n-ar fi la mare ananghie. O să-mi dea de ştire unde se găsesc omizi. În Laponia a văzut cîmpii în care nu erau decît omizi. În-

treaga cîmpie se tîra încoace şi încolo. Era de ajuns să pui un sac cu foi proaspete de varză şi omizile alergau singure în sac. Dacă n-am să pot cără singur sacul, o să-mi ajute Fimpel cu căruciorul lui.

Mă strecor spre casă. În curte bunicul se sfădeşte cu repatriatul. Amîndoi răcnesc despre nu ştiu ce drept asupra creşterii. Se învinuiesc unul pe altul că l-ar fi pierdut. Cine ştie unde l-au pus.

— Nu te duce acum în curte, Tinko — îmi spune doamna Clary.

Doamna Clary o ajută pe bunica în bucătărie. Mîinile îi tremură. E palidă.

— Nu te teme, doamnă Clary. Strigă ei ce strigă, dar dumitale n-o să-ţi facă nimic.

— Ah, băiatule!

Caut sub dulap banii mei de la omizi. I-am învelit într-un ziar şi i-am ascuns unde nu ajunge nici o mătură. Dar ce-i asta? Nu mai sînt sub dulap? Ba da, sînt. În timpul furtunii au alunecat puţin într-o parte. Pot să-i duc lui Fimpel.

Fimpel nu numără banii. Îi vîră în buzunarul pantalonilor şi bate cu palma pe deasupra:

— Întîi răsună-n buzunar, pe urmă gîlgîie-n pahar. Şi ia-l de unde nu-i!

CAPITOLUL II

Pe multe lanuri au şi început să se înşiruie clăile de secară. S-au aliniat pentru a porni în marş spre hambare. Zilnic se adaugă altele la cele de mai înainte. Pe lanurile unde grînele au fost tunse cu secerătoarea de la Ajutorul ţărănesc, nu mai e nici o claie pe cîmp. Oamenii aceia ne-au luat-o înainte. Şi-au şi pus bucatele la adăpost. Grînele lor sînt uscate bine şi pot fi treierate.

Oricît s-ar grăbi şi ar zbiera bunicul, pe oamenii aceia nu-i mai putem ajunge. Noi avem încă multă secară nesecerată. Şi înainte chiar de a fi sfîrşit cu seceratul, va trebui să cărăm în hambar cele dintîi clăi de secară. Asta va întîrzia cositul. Uf, cîtă treabă mai avem ! În fiecare zi se iveşte altă muncă. Nu ştiu, zău : parcă ar creşte pe sub mînă ca buruienile pe cîmp.

Cînd va sfîrşi cu seceratul pe lanurile sale, Kimpel ne va împrumuta maşina lui. Dar asta o să fie cam tîrziu. Pînă atunci trebuie să ne mai chinuim cu cositul şi cu legatul. Poate ne împrumută Kimpel şi un cal pentru maşină. Bläker singur nu poate să tragă secerătoarea. Kimpel ne împrumută maşina pe degeaba, fiindcă e prieten cu bunicul. Calul îl vom plăti cu snopi de ovăz. Un cal nu se satură cu prietenie.

N-a ieşit la iveală cine a îmbolnăvit pentru o după-amiază găinile învăţătorului Kern. Învăţătorul Kern m-a lăsat repetent, dar e totuşi un om cumsecade. Nu m-a pîrît repatriatului.

Repatriatul nu mai tace cînd îl ceartă bunicul. Chiar şi atunci cînd îl roagă bunica, abia se stăpîneşte.

— Lasă că mai vedem noi asta, da, da, lasă c-om mai vedea noi! spune el suflecîndu-şi mînecile.

Se uită repede la doamna Clary. Şi parcă doamna Clary ar încuviinţa din cap. Ochii ei mari, albaştri, spun „da" la tot ce face repatriatul.

— Poţi să te duci la joacă, băieţaş! îmi spune după masă repatriatul.

— O să-i fie greu bunicii, repatriatule.

— O vom ajuta noi.

Într-adevăr, repatriatul îşi leagă singur snopii. Doamna Clary se duce şi-i ajută bunicii. Repatriatul poate să-şi îngăduie să-şi lege singur snopii. La fiecare brazdă e înaintea bunicului cu o bună bucată. Pînă să-l ajungă bunicul, el şi-a şi legat snopii. Bunicul scuipă şi pufneşte, dar bombănitul lui nu se îndreaptă împotriva nimănui. E nevoit să tacă, căci altfel repatriatul şi doamna Clary îl lasă singur pe cîmp.

În felul acesta, după-amiezile am vacanţă ca şi copiii de la oraş. O iau peste cîmp ca să ajung la Kimpel. Pe ulita satului aş da peste cei care mă zădăresc cu strigătele lor.

Fritz Kimpel mă aşteaptă. Şade în grădina casei pe scăunelul de pe care se ascute coasa şi dresează două lăcuste. Vrea să le înveţe să înoate într-un castron. Dar lăcustele ar fi mai bucuroase să zboare. Aripile li s-au înţepenit. Acum nu mai sînt în stare nici să înoate, nici să zboare.

— Şi acum să începem! spune Fritz Kimpel sărind în picioare.

Îşi vîră sub haină o cutie mare cu unsoare de căruţă.

Ajungem la baltă. Strigătele batjocoritoare ne lovesc ca nişte săgeţi ascuţite:

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi!

Ca doi luptători ne ducem drept spre cei care strigă. Copiii se împrăştie care încotro. Presimt ceva. Ne cinchim pe malul gîrlei, scociorîm după broaşte şi ne sfătuim. Dincolo începe iar batjocoreala:

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi!

Klauschke-cel-alb e cel care strigă de astă dată. Klauschke e mai mare decît mine, dar e molîu.

— Cu ăsta începem — îmi şopteşte Fritz. Şi dacă tot nu le ajunge, luăm şi pe alţii.

Fritz izbeşte deodată cu nuiaua în apa tulbure a bălţii.

— Un şarpe, uite, uite, aici, aici!

Eu nu văd nici un şarpe. În locul unde arată Fritz cu băţul, se înalţă din apă o doagă veche de butoi. Batjocoritorii se apropie. Vor să vadă şi ei şarpele.

— Ai văzut, Tinko, cum a înghiţit broasca?

Eu n-am văzut nici şarpe, nici broască.

Klauschke-cel-alb e curios să vadă şarpele şi se apropie. Fritz Kimpel sare în sus şi pune mîna pe el. Şi acum dă-i! Eu trebuie să-l ţin pe Klauschke. Klauschke a mirosit ce-l paşte. Începe să zbiere. Eu totuşi nu-i dau drumul:

— Na, ţine! Uite cine mînă porcii!

— Repetenţii huzuresc! răcneşte Fritz Kimpel, mînjindu-l pe Klauschke-cel-alb cu unsoare neagră pe obraz.

Klauschke scuipă şi pufăie. Fritz îl freacă bine pe frunte şi pe obraz cu unsoarea de căruţă. Pe urmă trebuie să-l ţin aplecat. Fritz îşi mai umple o dată mîna. Klauschke primeşte o lovitură pe turul pantalonilor şi e gata ştampilat. Să vadă toată lumea ce ne-a făcut. Ceilalţi batjocoritori au tulit-o la capătul celălalt al bălţii.

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi! strigă de acolo.

— Următorul e Sepp-Cehul — îmi şopteşte Fritz.

Klauschke-cel-alb porneşte în goană spre ceilalţi. Toţi rîd de el.

— De ce te-ai lăsat, hornarule?

Klauschke încearcă să-şi spele faţa cu apă din baltă. Haita rîde şi mai zgomotos.

— Uhuhu, se înnegreşte şi mai tare!

Avem timp să ne apropiem tiptil de Sepp. Fetele îi dau de veste. Dar e prea tîrziu. Sepp cade drept în braţele lui Fritz Kimpel.

Sepp-Cehul a fost înfierat la fel pentru batjocorirea a doi repetenţi de treabă. Merge mai repede decît tunsul oilor. Am prins mişcarea. Copiii o rup de fugă.

— Repetenţii puturoşi — mînă porcii janghinoşi ! strigă unii.

— Aoleu, vin arapii ! ţipă ceilalţi.

Fritz Kimpel nu se lasă încă :

— Trebuie să-l mai aranjăm şi pe micul Kubaschk.

Fritz îşi şterge sudoarea de pe frunte, mînjindu-se singur.

— Cu unt se duce — gîfîie el. Şi acum şo ! pe Kubaschk. Ăsta nu e iute de picior.

Îl fugărim pe micul Kubaschk. Kubaschk goneşte ca un şoarece încolţit. Îl încercuim. El se aruncă pe spate, dă din picioare şi ţipă :

— Lăsaţi-mă, lăsaţi-mă ! N-am să mai strig ! Lăsaţi-mă, lăsaţi-mă !

Mi-e milă de micul Kubaschk. N-are decît să strige ce vrea. Odată tot o să se satură. Fritz stă în faţa mititelului care se zbate.

— Îl ştiu eu pe guzganul ăsta ; tot o să strige. Pînă nu-l mînjim, nu se lasă.

— Fritz, dragă Fritz, n-am să mai strig ! se roagă micul Kubaschk.

Îşi ţine mîinile grăsune lipite strîns de piept şi dă din picioare.

— Aruncă-te pe el şi ţine-l bine ! îmi porunceşte Fritz.

— Nici nu mă gîndesc.

— Ne-a terfelit onoarea. Trebuie s-o spălăm.

— Nu fac una ca asta ! O să dea în boala copiilor !

— Eşti o mămăligă ! Ţine-l bine cum ţi-am spus, că de nu, te mînjesc pe tine. Pot să te şi înec. Eşti în mîna mea.

Fritz mă săgetează cu priviri sălbatice. Mă apropii şovăind de micul Kubaschk.

— Tinko, dragă Tinko, am să vă dau pere, nu mă mînjiţi, nu mă mînjiţi!

Deodată o văd în faţa noastră pe baba Kimpel. De unde o fi răsărit? Din copac? Îşi întinde mîinile şi ne desparte cum ai despărţi doi cocoşi care se bat. Fritz se trage înapoi. Nu vrea să-i facă baba farmece. Mie îmi pare bine că pot s-o tulesc. Baba Kimpel nu spune nici o vorbă. Prin hăţişul de pe malul bălţii o văd aplecîndu-se peste micul Kubaschk. Prichindelul plînge şi nu-şi mai vine în fire. Baba îl ridică de jos. El o îmbrăţişează.

— M-ai salvat, mătuşă!

Îmi pare rău că l-am ascultat pe Kimpel. L-am chinuit degeaba pe micul Kubaschk.

Fritz Kimpel mă ameninţă într-una. Acum două ierni i-am dat cuvîntul meu de onoare. Acum sînt în mîna lui. Atunci ne dădeam pe gheaţă, pe baltă. Eu nu ştiam încă bine să mă dau pe gheaţă. Ochi-de-bilă, Sepp-Cehul, Fritz Kimpel şi fetele îşi făcuseră un lunecuş de toată frumuseţea. Trecea de-a curmezişul peste balta satului şi făcea un ocol în jurul copcii de pescuit. Iarna, cînd copca îngheaţă peste noapte, scripcarul Fimpel o sparge în fiecare dimineaţă, ca să nu se înăbuşe crapii. Asta a învăţat-o în Laponia, unde iarna se mulg scrumbiile.

Eu mă uit cum se dau pe gheaţă ceilalţi. Fritz Kimpel îşi face vînt pînă la pîrtie. Zboară ca vîntul pe lunecuş; în faţa copcii de pescuit cîrmeşte într-o parte şi ocoleşte copca. Ochi-de-bilă face la fel. Dar el nu ajunge atît de departe. Încerc şi eu, dar nu ajung decît pînă la jumătatea pîrtiei. Toţi rîd de mine:

— Viţelul de oraş nu ştie să se dea pe gheaţă!

Fritz Kimpel vrea să ne arate tot ce ştie.

— Orăşenii se dau pe gheaţă în şoşoni. Aici la noi e Olumpiada! răcneşte el.

Îşi face vînt de parcă ar vrea să sară peste baltă. Pe gheţuş se lasă pe vine, îşi ridică şapca în faţa fetelor, iar în faţa mea scoate limba. Alunecă pînă aproape de

copcă, sare în sus, îşi schimbă în aer direcţia şi alunecă mai departe, împrejurul copcii.

— Aşa trebuie să te dai pe gheaţă !

— Păi dacă are şine la saboţi, ce mare lucru ! se înfurie fetele.

— Sculuri de funigei am sub saboţi. Cine nu crede, să se uite !

Ochi-de-bilă, Sepp-Cehul şi Schuricht-cel-mare pornesc în goană după Fritz Kimpel. Vor să vadă dacă are şine la saboţi şi încearcă să-l prindă la strîmtoare. Ca să scape de ei, Fritz îşi zvîrle saboţii cît colo. „Uraaa !" Acum urmăritorii au pus mîna pe ce-au dorit. Fritz Kimpel are sub galenţi şine din liţă subţire. Desigur că aşa îi e uşor să zboare ca vîntul.

— Fă-mi şi mie şine la saboţi, bunicule. Vreau să mă dau pe gheaţă ca Fritz.

Bunicul îmi bate sub galenţi nişte vergele subţiri de sîrmă de la o colivie.

— Ai grijă să nu cazi pe tîrtiţă. Cu astea zbori, nu alta !

— Acum o să vedeţi ceva ce n-aţi mai văzut ! fac eu pe grozavul în faţa copiilor de lîngă baltă.

Îmi iau şi mai mult vînt decît Fritz Kimpel şi-mi deschei haina pe furiş. Ce mare scofală să te laşi pe vine de cîteva ori ? Alunecînd pe gheaţă eu am să-mi scot haina de pe mine şi am să le-o arunc fetelor. Dar chiar la prima încercare de a mă lăsa pe vine dau greş şi cad. Rîsetele batjocoritoare mă seacă la inimă. Dar lasă, rîdeţi voi ! Am să vă arăt că balta e prea scurtă pentru mine. Balta nu e prea scurtă, dar copca e prea lată. Nu pot s-o ocolesc. Saboţii mă duc unde vor. Se năpustesc cu mine drept în copcă.

— Acum o să vedeţi cum se prind peştii ! strigă Fritz Kimpel. Viţeluşii de oraş nu pot învăţa aşa ceva. Au încheieturile ruginite.

Îl aud pe Ochi-de-bilă răcnind :

— Ajutor ! Nu vedeţi că se îneacă ?

Eu tremur de frig, dar nu strig. Mă căznesc să ies din gaură. Mă prind de marginea gheţii, dar gheaţa se

rupe. Ochi-de-bilă îmi întinde mîna. Mă agăţ repede de ea. Gheaţa pîrîie la margine şi se sparge. Cît pe-aci să cadă şi Ochi-de-bilă în copcă. Aoleu, ce rece-i apa! O simt şi în stomac, fiindcă mai întîi m-am dat la fund. Noroc că n-am alunecat sub gheaţă. Mă gîndesc la tatăl meu. Cu siguranţă că el m-ar salva. Ochi-de-bilă încearcă încă o dată să-mi întindă mîna. Dau s-o prind, dar marginea gheţei se rupe din nou.

— Măi, da' proşti mai sînteţi! strigă Fritz Kimpel luînd-o la fugă.

— Kimpel e un laş! răcneşte Ochi-de-bilă. Ţine-te bine pînă aduc o prăjină.

Acum fuge şi Ochi-de-bilă. Timpul trece. Apa e rece ca gheaţa. Copiii se văicăresc.

Fritz Kimpel aduce o scară. O culcă şi o împinge pînă la marginea copcii. Apoi se lungeşte pe burtă pe fusceii scării şi-mi întinde amîndouă mîinile. Încet, încet, mă trag din apă. Hainele-mi sînt leoarcă. Îmi par mai grele decît un sac cu cartofi, dar sînt salvat şi trăiesc. Copiii au amuţit.

— Na-vă pisica udă — spune Fritz Kimpel.

Eu dîrdîi. Braţele îmi tremură ca varga. Aerul de iarnă e limpede şi rece. Picioarele nu vor să mă mai asculte. Asta mă întristează. Îmi dau lacrimile.

— Unde-mi sînt saboţii?

— Crapii se dau acum pe gheaţă cu ei — răspunde Fritz Kimpel săltînd scara la spinare.

— Trebuie să-i dai lui Kimpel o marcă, pentru acadele. Bonuri de zahăr are el. Te-a scăpat de la moarte — spun a doua zi copiii la şcoală.

N-am nici un ban. N-am cu ce să-mi plătesc viaţa.

— Atunci vei fi în mîna mea pînă cînd plăteşti marca — îmi spune Fritz Kimpel.

Trebuie să-i dau mîna şi să spun „Pe onoarea mea". După aceea trebuie să scuip de trei ori: „Ptiu, ptiu, ptiu!" Toţi copiii care sînt de faţă scuipă şi ei de trei ori.

Asta s-a întîmplat cu două ierni în urmă. Acum e vară. Umbrele nopţii ies încetişor din ferestruicile po-

durilor. Ziua stau sub acoperiș și se încălzesc acolo pentru nopțile răcoroase.

Aș fi putut să-mi răscumpăr viața cu banii de la omizi. Dar grozav îmi doresc o bicicletă. Mai am doar șaptezeci de pfenigi de plătit pentru viața mea. Față de martori, Fritz mi-a scăzut cîte doi sau cinci pfenigi de cîte ori i-am făcut vreun serviciu. Adesea a uitat să scadă. Am făcut multe pentru el. L-am ajutat să gonească pisica de pe sobă. Am găsit cuiburi de păsărele pentru el și l-am lăsat să copieze compunerea mea despre iepuri. Cînd scripcarul Fimpel o să-mi arate cîmpul cel mare cu omizi, întîi și întîi o să plătesc cei șaptezeci de pfenigi pentru viața mea.

•

Bunicul vine din grajd, cu brațele căzute fără vlagă de-a lungul trupului. Privirea îi rătăcește năucă prin ogradă. Se duce în coșarul vacilor, în cotețul porcilor și caută apoi și în poiata păsărilor. Bläker a dispărut.

— N-ai proptit bine ușa grajdului? întreabă bunica, scărpinîndu-și gînditoare bărbia brăzdată de vinișoare roșii.

Bunicul se jură că a proptit-o bine.

— Multe ai jurat tu și pe urmă tot minciună a fost.

Bunicul se burzuluiește:

— Mai împunge-mă acum și tu cu vorbe de astea. Cine-i de vină dacă n-am proptit bine ușa grajdului? Numai tu.

Unde o fi Bläker? Să se fi dus la pășune pe poarta deschisă? Să fi fugit în pădure? S-o fi ascunzînd cumva în lanul de ovăz? Bătrînului Kimpel i-a fugit o dată un cal în pădure. Acolo s-a sălbăticit. A trebuit să-l împuște. Să dea dumnezeu ca Bläker să nu fi fugit în pădure! Să-l fi furat cineva? Ferească dumnezeu! Bunica descoperă că lipsesc și hamurile.

Doamna Clary și repatriatul se întorc de la cîmp.

— A dispărut Bläker, repatriatule.

— Cine spune asta? L-am împrumutat Ajutorului țărănesc.

— Ce-ai făcut?

— Ce-am spus.
— A dat strechea în tine?
— Nicidecum.
— E calul tău sau al meu?
— E calul nostru. Comandantul sovietic nu ţi l-a dat ca să-l îngraşi de pomană.
— Mi l-a dat fiindcă eram prieteni.
— Prietenia s-ar fi dus pe apa sîmbetei dacă ar fi bănuit că nu ştii să vezi mai departe de gardul curţii tale.
— Ascultă, măi...
Bunicul nu ştie ce să-i răspundă şi scutură doar ochiul de fier de la loitra carului. Repatriatul îşi scoate haina şi pune mîna pe cumpăna pompei.
Doamna Clary se apropie de bunic. Gîtul ei de porţelan e înroşit de soare. În conci i s-au agăţat paie şi spice mărunte.
— Uite, taică Kraske, aici îţi lipsesc doi nasturi. N-ai văzut?
Bunicul se uită la nasturii de la haină.
— Vino aici. Un ţăran cu cincizeci de pogoane — şi să-i lipsească doi nasturi — se poate? Ţi-i cos numaidecît.
— Sat fără cîini! şuieră bunicul scăpînd din mînă cercelul carului. Şi dacă păţeşte ceva calul?
— N-o să păţească nimic, taică Kraske.
Doamna Clary îi mîngîie braţul pe care bunicul îl hîţîne încoace şi încolo. Bătrînul începe să tremure. Plînge. Două lacrimi mari îi picură pe mustaţă. Atîrnă acolo ca roua pe firele de in. Bunica îşi suceşte basmaua cînd într-o parte cînd în alta. Repatriatul îşi spală mîinile la pompă. Bunicul o dă uşor la o parte pe doamna Clary şi iese pe poartă clătinîndu-se obosit. Se duce să-l caute pe Bläker.
Dar n-a ajuns bine în sat şi Bläker e adus pe poarta din dos. Roibul sforăie şi ne salută nechezînd. Nu i s-a întîmplat nimic.
— Bună seara, l-am adus pe Bläker. Mîine puteţi lua secerătoarea. Dacă vreţi, vă dau şi boul meu.

— Mulţumim ! Şi seceriş bun, vecine rotar !

Doamna Clary şi bunica pregătesc cina. Bunica laudă iuţeala mîinilor tinere. Doamna Clary îşi priveşte ruşinată picioarele goale. În tindă cineva îşi zvîrle cu zgomot saboţii din picioare. Uşa bucătăriei se deschide vijelios. În prag apare roşie de mînie doamna Wurm, şi-i întinde bunicii o pereche de pantaloni mînjiţi. Pe braţ îi atîrnă cămaşa murdară a băiatului ei. Îmi vine să mă vîr sub masă. Vorbele de ocară ale doamnei Wurm se năpustesc asupra noastră ca o ploaie cu grindină.

— Fir-ar să fie de păcătoşenie ! Viaţă e asta ?

Bunica nu înţelege.

— Dumnezeu ştie unde s-or fi murdărind aşa băieţii, surată Wurm.

— Eu sînt doamna Wurm, dacă nu te superi. Fiecare face cu noi ce vrea. De, sîntem doar nişte refugiaţi, nişte pripăşiţi. Dumnezeu să vă pedepsească ! Săpunul e scump. Băiatul stă acasă pe paie. Asta e singura lui cămaşă. I-am cusut-o dintr-o zdreanţă veche a bărbatului meu.

— Doar nu l-or fi mînjit înadins, dragă doamnă Wurm.

— Ba tocmai asta au făcut, pe onoarea mea, să nu mă mişc de aici !

— Arată mîinile, Tinko.

Pot să le arăt liniştit. Nu-i nici urmă de unsoare pe ele.

— Ai fost de faţă, Tinko ?

— Am fost, bunico. Ne strigau mereu vorbe urîte.

— Ce strigau ? întreabă doamna Clary.

— Ne-au beştelit.

Doamna Clary ia din mîna doamnei Wurm lucrurile murdare ale lui Sepp.

— Hîrjoană de copii. Cine să mai găsească pe vinovat, doamnă Wurm ? Şi noi sîntem strămutaţi. Ehei, dacă aş sta să ascult tot ce i se strigă Stefaniei mele ! Nici n-aş putea să repet aici vorbele pe care le aud. Cît despre lucruri, pînă mîine dimineaţă vi le spăl eu.

Bunica se uită recunoscătoare, cu ochişorii ei umezi, la doamna Clary. Mie îmi vine s-o strîng în braţe. Dar doamna Wurm tot nu-i mulţumită.

—Să-i vedeţi faţa! Dacă nu-l lăsam acasă dezbrăcat pe paie, l-aş fi adus aici. Cum o să mai arate vreodată omeneşte? Unsoarea de căruţă i-a intrat sub piele. L-am frecat şi cu peria de scînduri.

Bunica se duce tăcută în cămară şi se întoarce cu o bucăţică de unt.

— Unge-l peste noapte cu untul ăsta şi mîine dimineaţă o să se ia mai uşor de pe faţă. Să nu-mi spui pe nume dacă n-o fi aşa.

Doamna Wurm începe să zîmbească.

— Parcă are cineva zor să se certe cînd a zburat ca un străin în cuibul altuia? E destul de amar şi aşa. Mulţumesc frumos. Dumnezeu ştie cine-i vinovatul. La revedere!

Repatriatul vine din curte:

— Ce s-a întîmplat de-a suduit aşa femeia aceea?

— Ce să se întîmple? răspunde doamna Clary. S-au luat băieţii la bătaie şi au avut la ei şi puţină unsoare de căruţă.

Noaptea, bunicul se întoarce acasă ameţit de băutură. Nu l-a găsit pe Bläker. Umblă de colo-colo prin odaie, se loveşte de scaune şi, beat cum e, deschide aparatul de radio. După cîtva timp se aude în aparat o voce bărbătească. Bunicul care se răfuieşte acum, boscorodind, cu duşmanii lui de la Ajutorul ţărănesc, îl pofteşte să tacă. Dar omul nu tace. Bunicul ridică pumnul împotriva adversarului nevăzut:

— Ascultă, derbedeule, eu sînt August Kraske, atît îţi spun. Singur m-am ridicat, muncind pe brînci, şi calul meu nu-l împrumut.

Omul de la radio spune:

— Bucuria muncii creşte cînd o faci în colectiv.

— Ţine-ţi clanţa! îi răspunde bunicul.

— În multe comune din districtul Nauen, secerişul s-a făcut în colectiv. Ţăranii s-au ajutat unii pe alţii. Niciunul n-a rămas în urmă.

— Nouă ne fură caii din grajd, dacă vrei să ştii! îi spune bunicul omului de la radio.

— Dăm ora exactă. Vă rog controlaţi-vă ceasurile. Cînd va bate gongul, va fi ora douăzeci şi trei şi paisprezece minute.

— Aoleu, fir-ai să fii! pufneşte bunicul şi nu-i mai pasă de omul din aparat.

Intră înjurînd la noi în dormitor. Bunica şi cu mine ne ghemuim în pat ca găinile peste care se roteşte un uliu.

CAPITOLUL 12

Boul rotarului Felko intră mugind în ograda noastră. Trage după el secerătoarea de la Ajutorul țărănesc. Rotarul Felko rostește cu grăbire :

— De oameni n-ați avut nevoie nici ieri, așa că pot să plec.

Felko își netezește șorțul albastru de rotar și pleacă din curte cu pași mărunți și repezi. Boul stă nemișcat, neștiind cine va avea vreo treabă cu el. Adulmecă. Mirosul viței de pe zidul casei îi gîdilă nările. Zdroncănind secerătoarea după el, se îndreaptă către struguri. Repatriatul îl apucă de căpăstru : „Ptru, cii !"

Bunicul strigă ursuz de la fereastră :

— Să nu cumva să mi-l înhămați pe Bläker cu hipopotamul ăsta ! Ne vine mașina lui Kimpel.

Bine, să lăsăm deci boul să se plimbe cu mașina de-a lungul viței. Repatriatul nu se mai sinchisește de el. Meștărește ceva în poiata păsărilor. Vine și doamna Clary.

— Totul e din nou în bună stare.

E vorba de nădragii și cămașa lui Sepp. Și doamna Clary mă îmbărbătează voioasă cu capul. Aruncă un braț de fîn în fața botului umed de bale al boului. Boul înghite fînul pe nerăsuflate. Nu mai rămîne nici un firicel pe jos. Bîrdanul dobitocului începe să zvîcnească. Boul aduce înapoi fînul pe care l-a înghițit, și-l mestecă încetul cu încetul încă o dată. În felul acesta își mai trece din vreme. La porumbeii care zboară împrejur abia de se uită, mijind obosit din ochi.

Trec două ceasuri. Secerătoarea lui Kimpel nu soseşte. Trebuie să dau o fugă pînă la el. Secerătoarea nu e nici în ograda lui.

— Ce i s-a nălucit moşneagului ? strigă din grajd bătrînul Gustav. Să-i împrumutăm secerătoarea ? Ce ciorile, e beat ? Mai avem de cosit trei poloage de ovăz.

Bunicul blestemă prietenia.

Acum secerătoarea duduie şi pe ogorul nostru. Repatriatul îndeamnă boul, ca să ţină pasul cu Bläker. Un pogon de spice de secară piere ca prin farmec în pîntecele maşinii. Viaţa ni s-a uşurat. Bunica poate să rămînă acasă. Doamna Clary întăreşte legătorile snopilor prost legaţi şi mă ajută să-i adun. La prînz repatriatul ne ajută la clăditul clăilor. E foarte voios. La legatul căpiţelor mîngîie mîna doamnei Clary. Asta nu-mi place. O să ţin minte. Doamna Clary strînge legătura de sus a unei căpiţe. Repatriatul nu apucă legătoarea. Apucă din nou mîna doamnei Clary.

— Ia seama, doamnă Clary ! strig eu. Îndată o să pună iarăşi mîna pe tine !

Doamna Clary roşeşte. Repatriatul şuieră printre dinţi.

Bunicul s-a dus cu coasa la alt polog. Vrea să coasească acolo. Nu poate să-l vadă pe Bläker alături de un bou :

— Ce, am ajuns vizitii de boi ? Toţi ţăranii s-ar tăvăli de rîs dacă ar vedea o vită cornută trăgînd alături de un cal voinic ca ăsta.

După masă cărăm secara acasă. Secerătoarea lucrează mai departe. Ni s-a îngăduit să păstrăm boul şi pentru cărat. Bunicul nu vrea să-l mîne. Merge pe lîngă căruţa încărcată cu vîrf, parcă n-ar ţine de noi. Îi e ruşine.

Pe arie, bunicul descarcă snopii cu furca. Eu îi iau în primire. Repatriatul şi doamna Clary îi aşază în şopron. Gîfîim şi asudăm. Cineva scutură lanţul de la oişte. E Fritz Kimpel.

— Ei, uite-l şi pe Fritz Kimpel ! spune bunicul cît poate de blînd. Aţi mai avut nevoie de maşinuţa voastră sau ce s-a întîmplat ?

— Nu ştiu.

— Tăticul e sănătos?

— Abia spre prînz s-a făcut bine.

— Vorba ceea : cu boala nu te poţi tocmi. Pică peste tine cînd nici nu gîndeşti, ca o vizită de la oraş. Ai venit să te joci niţeluş cu Tinko al nostru, hm?

— Mhm! mormăie Fritz scărpinîndu-şi degetul mare de la picior.

Sînt liber. Bunicul mi-a dat voie să plec, iac-aşa.

— Au fost pe la voi cu cămăşile mînjite? întreabă Fritz.

— Da, şi cu pantalonii.

La Kimpel a apărut tatăl lui Klauschke-cel-alb. Chelbosul a rîs de turul negru al nădragilor micului Klauschke. Bătrînul Klauschke s-a făcut foc. L-a tras pe băiat în bucătărie, l-a dezbrăcat în faţa slujnicelor şi a aruncat pantalonii şi cămaşa în faţa cazanului de fiert cartofi. Chelbosul a poruncit bătrînei Berta să caute pentru micul Klauschke o cămaşă şi nişte pantaloni de-ai lui Fritz Kimpel. Bătrînul Klauschke n-a fost mulţumit de acest schimb. A cerut chelbosului lucruri noi sau bani ca să cumpere lucruri noi. Chelbosul a chicotit şi a adus banii. Micul Klauschke a vrut să-şi îmbrace iar cămaşa şi pantalonii mînjiţi. Dar chelbosul nu l-a lăsat :

— N-am cumpărat lucrurile astea murdare?

Lucrurile vechi ale micului Klauschke au trebuit să rămînă la chelbos. Băiatul s-a împotrivit. Bătrînul Klauschke l-a tras după el în curte, despuiat cum era, vrînd să meargă aşa cu el pe uliţă. Ca toată lumea să vadă ce ceapcîn e chelbosul. Bătrîna Berta n-a mai putut răbda. I-a adus şorţul ei. Micul Klauschke s-a încins cu el. Astfel au trecut prin sat cei doi Klauschke. Acum cică povestea asta va ajunge în faţa consiliului comunal.

— Tu ai fi mers aşa gol pe stradă, să-ţi vadă toată lumea dosul? mă întreabă Fritz Kimpel.

Nu ştiu ce să-i răspund.

O luăm agale prin sat.

— Cred că n-a făcut farmece baba — spune Fritz. Copiii tot îi mai trag cu „repetenţii puturoşi".

— Baba nu face farmece, Fritz.

— De unde ştii?

— Zice că n-are în casă scîrnă de drac.

— Are însă în grajd o capră vrăjită.

Ne strigă micul Kubaschk. Crapă poarta şi ne întinde nişte pere văratice. Sînt galbene şi frumoase. Fritz îşi vîră în gură trei deodată. Le mestecă încetul cu încetul, ca boul lui Felko. Dac-ar fi toţi ca micul Kubaschk!

Uite, de pildă, Sepp-Cehul. El mai arată şi acum ca un mic hornar. Ne strigă „repetenţi puturoşi" şi se ascunde.

— Cu untul m-am uns pe burtă, dar pe dinăuntru, nu pe faţă, proştilor! ne batjocoreşte el.

Ce e de făcut? Nu putem să ne mai jucăm cu copiii din Märzbach.

— Sînt mîrlani, cioflingari de rînd — spune Fritz Kimpel. O să ne însoţim mai mult cu copiii din Horndorf.

La Horndorf au înfiinţat la şcoală, înainte de vacanţă, o asociaţie a copiilor. E o asociaţie grozavă. Are şi minge de fotbal.

Dacă am avea bicicletă, am ajunge mai repede la Horndorf.

— Crezi că o să ne lase să ne jucăm cu ei?

— Sînt bucuroşi cînd intră cineva în asociaţia lor. Asociaţia are un nume caraghios. L-am uitat. Băieţii din Horndorf spun că noi ăştia din Märzbach sîntem codaşi fiindcă n-avem încă o asociaţie şcolară.

O să intrăm în asociaţia din Horndorf şi atunci vom fi şi noi fruntaşi şi nu codaşi.

Fritz Kimpel trebuia să aibă de mult bicicletă. Chelbosul a plecat de două ori la Berlin ca să-i cumpere una. Dar la Schöneberg sînt multe case în care ţi se iau banii. Chelbosului i-au suflat de două ori gologanii din buzunar. Şi Kimpel s-a întors mereu fără bicicletă pentru Fritz.

— Eu o să am în curînd o bicicletă, Fritz.

— De la Schöneberg ?
— Nu, de la scripcarul Fimpel.
— Rabla aia ?
— Nu, e o bicicletă din Ampulia-Centrală şi aleargă ca vîntul.
— Ampulia-Centrală ? Aşa ceva nici nu există.
— Dar bicicleta există şi e aproape ca una de curse. Îi spun lui Fritz cîte omizi trebuie să mai adun ca să pot lua bicicleta de la scripcarul Fimpel.
— Omizi ? întreabă Fritz rontăind un fir de iarbă. Eu ştiu nişte omizi care s-au şi transformat în bani. O ladă întreagă ştiu.
— Cine a transformat omizile ?
— O să vezi îndată.
Iuţim paşii.
Baba Kimpel se duce în fiecare zi în pădure şi adună o sarcină de vreascuri. Iarna asta nu vrea să mai îngheţe de frig. Are două braţe care încă nu s-au ruginit. Nimeni n-o opreşte pe babă să-şi aducă uscături din pădure. Grămada de găteje din faţa căsuţei ei creşte pe zi ce trece. Ne pitim în dosul maldărului de uscături. Fritz zvîrle un cucuruz de brad în fereastra babei Kimpel.
— Dacă e acasă, o să se uite afară.
Fritz caută alt cucuruz de brad.
— N-o să ne înjure ?
— Baba Kimpel nu înjură niciodată copiii, asta s-o ştii de la mine. Ea întreabă : „Mieluşelule, ţi-e foame ?" Sau îţi dă un bon de zahăr. Ea nu-şi cumpără niciodată raţia de zahăr. Vrăjitoarele nu mănîncă zahăr. Bonul de zahăr poţi să-l iei de la ea. De-ale mîncării să nu iei însă niciodată. În mîncare e scîrnă de drac.
Fritz aruncă al doilea con de brad în fereastră. Nici de data aceasta nu se mişcă nimic. Baba s-a dus după uscături. Sărim ca nişte veveriţe de pe maldărul de vreascuri drept lîngă peretele staulului de capre. Fritz se uită printr-o gaură în staul. Baba Kimpel nu e nici acolo. Fritz ştie o scîndură care poate fi desprinsă din peretele staulului. Ne strecurăm înăuntru şi punem

scîndura la loc. Capra cea mare a babei Kimpel dă după noi şi vrea să se smulgă din lanţ.

— Bagă de seamă, e căpriţa vrăjită! mă previne Fritz. Vezi că scuipă. Şi unde te nimereşte scuipatul, se face o gaură.

— Pe tine te-a scuipat vreodată?

— Ba bine că nu!

Fritz Kimpel mi-arată o gaură în turul pantalonilor.

— Aici m-a scuipat săptămîna trecută.

Din staul ne furişăm în odaia babei. Zăvorul scîrţîie.

— Şi dacă se întoarce baba, Fritz?

— Las' să vină. Ştii ce-o să spună? „Ei, ei, ia te uită ce musafiri am! Vreţi pîine cu magiun?" Dar de luat, să nu iei. Dacă o iei, trebuie s-o arunci la gunoi. Baba Kimpel scuipă în magiun.

N-am să iau pîinea cu magiun. Odaia babei Kimpel e joasă şi mucedă, dar curată pînă în cele mai ascunse unghere. Pe jos baba a presărat nisip alb. Pe perete atîrnă o lampă de gaz cu sticla curată. Lîngă lampă e agăţat cartonul unui calendar vechi. Pe carton se vede un tablou: o femeie tînără ţine în braţe un copil care se joacă cu trandafiri.

Pernele de puf ale babei sînt pestriţe şi umflate ca nişte curcani. Masa şi laviţa sînt frecate şi strălucesc de albe ce sînt. Dacă pe masă s-ar rătăci un păducel, l-ai zări numaidecît. În cuptorul vetrei scunde fierb nişte cartofi. Aburul lor se aşterne pe geamuri. Ar vrea să iasă din odaie şi să zboare pe cer ca norii. Într-un colţ al odăii e un sipet de culoare închisă. Pe scîndurile cafenii sînt zugrăvite flori: nu-mă-uita, albăstrele şi maci, împletiţi în coroniţe şi mănunchiuri. Pe scrinul babei Kimpel sînt fotografii. Multe din ele au rame, altele sînt doar rezemate de perete. Cele mai multe sînt fotografii de copii.

— Ăsta cică aş fi eu — spune Fritz Kimpel, arătîndu-mi un mormoloc dolofan în rochiţă. M-au fotografiat ruşii şi i-au dăruit babei fotografia. E păcă-

leală sadea. Aşa bleguţ n-am fost eu niciodată. Uită-te doar la gura asta de nerod.

Mă gîndesc la cele trei pere văratice, pe care şi le-a îndesat Fritz în gură cu cîteva minute înainte.

— Ăsta cică e fratele meu. Avea două cruci-de-fier şi a fost în SÎSÎ [1] — sau cum i-o fi zicînd. A căzut pe cîmpul de luptă. Îi lipsea un deget. Uite, poţi să vezi aici. Baba i l-a vrăjit, retezîndu-i-l cu o seceră.

Fritz îmi arată şi fotografia tatălui său. Chelbosul în rochiţă.

— Ca să vezi ce tîmpit a fost şi ăsta !

Fritz Kimpel rade cu degetul o murdărie de muscă de pe obrazul de copil al tatălui său.

— Mama lui a fost tot atît de tîmpită, iar a mea a jucat despuiată pe mormanul de băligar.

Micul ceas de lemn sculptat din perete ticăie. Să fie oare aburii cartofilor care fac să mi se strîngă inima, sau numai curiozitatea şi teama ?

— Unde sînt omizile care s-au transformat, Fritz ?

— O să le vezi îndată.

Fritz trage sertarul de sus al scrinului. Scotoceşte înăuntru. Mîna lui negricioasă reapare cu o cheie. Cu cheia aceasta descuie sipetul din colţul întunecat al odăii. Capacul sipetului s-a umflat şi e înţepenit. Trebuie să ne opintim şi să tragem amîndoi. Capacul se desprinde. Scîrţîie şi ţiuie. „Cu-cu, cu-cu, cu-cu" se aude din perete. Dăm drumul capacului şi ne săltăm înapoi. Inima îmi bate pînă în urechi. „Ptiu, ptiu, ptiu !" Scuipăm amîndoi de spaimă.

— E doar ceasul ăsta tîmpit — spune Fritz, îndreptîndu-se din nou spre sipet.

— Care ceas ?

— Ei na, ăla de colo. N-ai văzut pînă acum dihania asta de pasăre de lemn ? E închisă acolo sus. Ziua stă legată ca un cîine. Şi la fiecare ceas cere demîncare. Noaptea, baba Kimpel îi dă drumul. Atunci pasărea pleacă la vrăjit şi se strecoară prin hornuri în casele

[1] E vorba de formaţia hitleristă S.S. (n. t.)

oamenilor. Unde intră ea, nu poate să mai doarmă nimeni. Toţi se zvîrcolesc în pat. Cîinii urlă şi în geamuri se aud ciocănituri.

Aş vrea să văd şi eu pasărea legată. Dar cucul nu se mai mişcă.

— Hai acum. Asupra noastră nu are nici o putere. Afară e încă soare.

— De unde ştii că n-are nici o putere?

— Mi-a spus Berta noastră.

Ne opintim din nou să ridicăm capacul sipetului. Înăuntru sînt fustele babei Kimpel de pe vremea cînd era fată, precum şi ştergare împăturite unele peste altele.

— Pe astea a vrut să le ia cu ea cînd a fost să se mărite — mă lămureşte Fritz. Şi acum stau aici. Cine să se însoare cu o vrăjitoare?

Fritz scoate din sipet o bluză subţire. Sub bluză se află o cutiuţă de lemn împodobit cu cioplituri. Fritz înalţă capacul cutiuţei. Monede — omizile care s-au transformat!

— Astea sînt. Ia-le pentru bicicletă.

— Nu iau nimic.

— De ce?

— Banii sînt ai bunicii. Nu e bunica noastră.

— Nici a noastră nu e. E o minciună că sîntem înrudiţi cu ea. Cum să ne înrudim cu o vrăjitoare?

— Ai spus chiar tu că de la o vrăjitoare nu se cade să iei decît bonuri de zahăr.

— Bani poţi să iei. Dacă-i dai mai departe, se prefac iarăşi în omizi.

— Atunci scripcarul Fimpel n-o să-mi dea bicicleta.

— N-o să bage de seamă. O să vîre banii în buzunarul pantalonilor. Tu iei bicicleta. Iar cînd scripcarul o să-şi plătească rachiul, o să pună pe tejghea numai omizi.

Parcă văd faţa buhavă a cîrciumarului Karnauke cînd scripcarul Fimpel o să-i plătească rachiul cu omizi. Îmi vine să rîd. Capra de dincolo începe să rîdă şi ea. Fritz dă drumul capacului.

— Vine baba. A simţit-o capra.

Ne strecurăm afară. Dinspre capul satului se îndreaptă spre noi, holbănîndu-se, o sarcină de vreascuri. E baba Kimpel. Cum poate mirosi o capră la asemenea depărtare ?

Grînele noastre sînt secerate. Cînd avem soare bun, le cărăm acasă. Dacă l-am fi împrumutat pe Bläker toată vremea, puteam să avem şi noi acum în fiecare zi încă un cal sau un bou. Ce de căruţe am putea să încărcăm !

Bunicul e nemulţumit de el însuşi şi de toată lumea. Prietenia cu chelbosul nu merge cum trebuie. Bunicul e la coada cozii ; grînele noastre vor rămîne cele din urmă pe cîmp.

— Ce atîta zarvă ? spune repatriatul. Unui cap sucit nu i se potriveşte nici o uşă.

La rotarul Felko a şi început să duduie maşina de treierat. Bunicul îşi astupă urechile. Dacă ar dudui la noi, i s-ar părea muzică îngerească.

— Voi cînd treieraţi ? întreabă primarul Kaldaune pe bunicul.

— Cînd vom avea toate grînele la adăpost, în şopron, dobitocule !

Kaldaune îşi scarpină bărbuţa :

— O să fie cam greu.

— Ce-o să fie greu ?

— Păi comuna vrea să predea cota ei de cereale, toată o dată, şi voi mai staţi cu clăile pe cîmp. Vedeţi să vă ajute cineva pînă cînd treieraţi. Nu pot să vă aştept. Vreţi să pierdem premiul raional din pricina voastră ?

Asta e o lovitură. Bunicul îşi muşcă mustaţa şi se frămîntă umblînd de colo pînă colo ca turbat. Aleargă la cîmp, trage spice din snopi şi se uită dacă sînt destul de uscate ca să poată fi duse la arie. Nu sînt uscate.

Märzbach s-a zbătut şi anul trecut să obţină premiul raional. Nu l-a obţinut. Codaşii au fost de vină. Pe o listă lipită de uşa magaziei pompelor de incendiu primarul i-a făcut cunoscuţi celorlalţi săteni. Bunicul a

avut noroc. Nu era pe listă. Anul acesta o să fie. În opt zile nu putem treiera toate grînele. Fir-ar dracul al dracului!

Seara, bunicul se repede la chelbos. Ce bine e să ai un prieten bun! Chelbosul spune:

— Nici nu mă gîndesc să predau. Nici tu să nu te gîndeşti la una ca asta, Kraske. Atunci sîntem doi şi niciunul nu-i singur. Predăm cînd ne vine la socoteală.

Bunicul clatină din cap: „Of, of, of!". Vorba ceea: n-ar vrea să se facă de ocară.

— De ocară e ţăranul care joacă după cum i se cîntă — stăruie chelbosul.

Şi apoi: ce folos o să tragă chelbosul şi bunicul de pe urma premiului satului? La ce-o să le slujească? Kaldaune o să repare magazia pompelor de incendiu şi morga. Strașnic premiu pentru sat! Numai cadavrele o să se bucure de el. Scîrţ! Ploaia nu-i mai supără pe morţi cînd sînt în capela cimitirului. Iar noi avem aici ceva mai bun de făcut. Chelbosul rîde şi-i alungă bunicului toate temerile. A adus din Schöneberg un soi nou de rachiu.

— Trăiască în veci cartofii! Ura, ţărănimea nu piere!

Plouă mărunt. Asta mai lipsea! Clăile de grîu se udă din nou. Bunicul nu se mai sinchiseşte. Umblă prin curte cu un zîmbet uşor pe buze.

Vine primarul şi întreabă:

— Cine o să vă ajute?

— N-a vrut cel de sus — răspunde bunicul, întinzîndu-şi mădularele.

— Pe el l-ai aşteptat să vă ajute?

— La naiba cu premiul vostru raional! sare bunicul. N-am isprăvit şi gata! De dragul vostru n-am să mă duc să mă milogesc.

— Va să zică, Kraske, tu nu predai?

— Chiar aşa. Poţi să mă scrii de pe acum pe ţidulă. Kraske e o javră. Şi-a lăsat udul pe snopii de grîu ca să nu se usuce. Asta să scrii, chiar aşa!

Repatriatul îl trage pe primar deoparte. Se duce cu el la portiţa din curte. Acolo stau cîtva timp de vorbă. Apoi totul se linişteşte.

Scripcarul Fimpel cară zeamă de baligă pentru varza lui. A înţeles că zeama de baligă se toarnă pe cîmp numai cînd plouă.

— Cînd îmi arăţi cîmpul cel mare cu omizi, nene Fimpel ?

Scripcarul Fimpel sare peste oiştea roabei şi vine ţopăind la gard. Are să-mi spună ceva :

— Bicicleta vrea să zboare, am pe altul mi se pare !

— A fost vorba să n-o dai altuia dacă îţi plătesc arvună.

— Ăla dă totul o dată, o să am bani o găleată.

Nu ştiu ce să mai cred despre scripcarul Fimpel.

— Mai aşteaptă doar o zi, nene Fimpel. Am să mă duc să caut omizi.

— Omida iese la plimbare, nu cînd plouă, ci pe soare.

— Şi cine vrea să ia bicicleta, nene Fimpel ?

— Un băiat de om bogat, Kimpel Fritz e botezat.

Scripcarul Fimpel îşi trece cureaua roabei pe după umeri. Imită strigătul uliului, apoi chiţăie ca un şoarece înhăţat de uliu. Mie nu-mi vine să rîd.

Fritz Kimpel vrea să cumpere bicicleta mea.

— O să-ţi vîre în buzunar omizi vrăjite, nene Fimpel — strig eu.

Scripcarul Fimpel bagă mîna în buzunar şi se scutură de parc-ar şi avea omizile înăuntru.

Ploaia se înteţeşte. Lumea se strîmtează. Două zile plouă necontenit. Bunicul se plimbă prin casă ca un urs în cuşcă. Repatriatul ciopleşte dinţi de greblă şi curăţă coteţul păsărilor. Găinile umblă cu cozile între picioare. În odăi e plăcut. În sobă pîlpîie un foc uşor, ca de vară. Cerul e ca un coviltir cenuşiu de ploaie. Pe geamuri, picăturile se preling ca nişte lacrimi.

Concediul doamnei Clary s-a sfîrşit. Rîsul ei nu mai răsună în ograda noastră. Nimeni nu mă dezmiardă. Despre mine, repatriatul n-are decît să se însoare cu ea,

ca doamna Clary să stea totdeauna la noi ; numai să nu pună mîna pe ea. Stefania să rămînă unde e. Repatriatul n-are decît să se ducă la conac dacă vrea s-o vadă.

A treia zi iese iar soarele. Luncile aburesc. Rîndunelele zboară sus de tot. Zboară sub soare. Şi-a luat zborul şi al doilea rînd de pui de rîndunele. Cele mari au acum timp berechet. După amiază stau înşirate în rînduri lungi pe sîrmele de telegraf. Ciripesc şi flecăresc. Ele n-au biciclete şi totuşi ajung pînă în Africa.

„Cip, cirip, cirip, cirea,
Zboară rîndunica mea.
Cip, cirip, cirip, cirel,
Stai şi pe un firicel.
Zbor înalt de rîndunea,
Dacă zbori, nu mă lăsa.
Ia-mă, ia-mă, rîndunel,
Cip, cirip, cip, ciripel.“

Bunicul nu mi-a găsit încă nici o treabă. Sînt liber. De ce să mă apuc ? Pornesc agale pe uliţa satului. Cu un om ca Fritz, care umblă să cumpere bicicleta mea, nu mă mai joc. Nici cu ceilalţi copii nu vreau să am a face. Mă batjocoresc. Poate că vînătorii de muşte din Horndorf au să mă primească în asociaţia lor şcolară, dar mai întîi o să mă mardească.

Doamna Wunsch bate în geam. Îmi face semn să mă apropii.

— Ochi-de-bilă e bolnav, doamnă Wunsch ?

— Theo e la bunici, la Sandberge.

— Hhm.

Doamna Wunsch e o femeie tare gingaşă. Nasul ei stă înfipt ca un punct în mijlocul obrazului. Ochi-de-bilă e copilul ei răsfăţat. Eu nu sînt răsfăţatul nimănui. Doamna Wunsch îmi dă prin fereastră un sac făcut sul.

— Spune te rog acasă că mulţumim frumos. Tatăl tău să nu se supere că-l trimitem abia acum. Ne-a fost

de mare ajutor. Acum avem cartofi noi. Să mulţumeşti frumos, auzi?

Pun sacul sub braţ:

— V-au fost de folos şi ouăle?

— Care ouă?

— Pe care vi le-a adus repatriatul nostru.

— Repatriatul vostru? Care-i ăla?

— Acela care v-a adus cartofii.

— Tatăl tău?

— Mhm.

— Şi ouăle, da. Ni le-a dat de bunăvoie. Ne-a bucurat foarte mult. De cerşit, noi nu cerşim. Nu luăm nici daruri îndărătul cărora se ascunde ceva. Însă daruri de la tovarăşi, asta da.

Nu ştiu ce s-ar putea ascunde îndărătul unor ouă. Doamna Wunsch vorbeşte ca o carte de ghicitori.

— Da, da, vremurile sînt grele, — spun eu; trebuie să strîngi cureaua. Şi darurile v-au plăcut va să zică; asta-i bine.

— Încă o dată, multe mulţumiri tatălui tău. Nu uita să-i spui.

— Mă rog, mă rog, doamnă Wunsch.

În sfîrşit ştiu unde a dus repatriatul ouăle şi cartofii. Dacă s-o lega acum de notele mele, am să mă leg şi eu de ouă. Bunicul face casa zob dacă află că domnul Wunsch mănîncă din ouăle noastre.

Bunicul nu poate să-l sufere pe domnul Wunsch, fiindcă e secretarul organizaţiei de partid. Domnul Wunsch şi partidul lui au fost nerecunoscători faţă de bunicul meu. Cînd bunicul meu lupta pentru dreptate între oameni, ei făceau încă în pantaloni. De cînd bunicul nu mai e în partid, nedreptăţile sînt din ce în ce mai mari. Uite, chiar acum ce nedrepţi sînt: îi cer să predea grîne pe care el încă nu le-a treierat. Se poate una ca asta?

Rochia spălăcită a Stefaniei se iveşte printre tufişuri. Asta-mi lipsea! M-a şi zărit. Îndată o să înceapă să mă batjocorească. O să fiu nevoit să-i dau una peste cap cu sacul de cartofi. Dar Stefania nu mă

batjocorește. O fi uitat că sînt repetent ? Își vîră mîinile subțirele printre ulucile gardului lui Felko și culege flori. La drept vorbind, nu sînt flori, ci mai degrabă buruieni : vinețele și borceag.

Las' să se bucure doamna Clary cînd va veni de la lucru. Înfășor sacul la loc și mă gîndesc pe unde s-o iau ca să nu mă vadă Stefania. Mă strecor de-a lungul pomilor. Dar vai ! Stefania vine spre mine. Ce-o fi vrînd ? De ce zîmbește încetișor ? Fața îi e arămie ca un ou de paște vopsit cu foi de ceapă. În față i-a căzut un dinte, dar pe dedesubt cel nou a crescut aproape pe jumătate.

— Mai ești supărat ? mă întreabă Stefania.

— Aveți de gînd să vă căsătoriți cu noi ? întreb eu.

— Mama a spus că sînteți de compătimit.

— A spus ea asta ?

— Da.

— Atunci se căsătorește cu noi.

— Asta n-a spus.

— Dar tu trebuie să rămîi acasă. N-avem destule paturi.

— Rămîn oricum acasă. Bunicul tău e un egomist, — spune mama. Își mănîncă negrul de sub unghie.

— Nu, mestecă doar tutun.

— Hau, hau, hau !

Tresărim speriați. Fritz Kimpel a sărit peste gard. Zornăie de parc-ar avea cioburi în buzunar.

— Cine-i sperios, nu e sănătos ! chiuie Fritz Kimpel bucurîndu-se de spaima pe care am tras-o.

Se uită sfidător la Stefania.

— Șterge-o de-aici ! Avem de vorbit între noi, bărbații.

— Pf ! face Stefania.

Își răstoarnă capul în ceafă și pleacă fără să se grăbească.

— Trebuie să facem ceva. Golanii tot mai strigă vorbele acelea de ocară — îmi șoptește Fritz Kimpel.

— Stefania nu strigă. Nici micul Kubaschk nu mai strigă.

— Ăştia nu contează. Strigă Sepp-Cehul şi mai strigă şi Khauschke-cel-alb. Baba Kimpel ne-a făcut farmece. Ea a adus pe capul nostru ruşinea asta.

— Cu tine nu mai fac nimic.

— De ce?

— Vrei să cumperi bicicleta mea.

Fritz Kimpel stă oleacă pe gînduri.

— Dacă o cumpăr — spune apoi — te iau pe cadru.

— Cu unul ca tine nu merg pe cadru.

— De ce n-ai luat omizile vrăjite?

— Tu le-ai luat?

— Eu le-am... Nu le-am luat, dar tu eşti în mîna mea. Pot să te şi înec dacă vreau.

— Poţi să mă îneci numai pentru cincizeci de pfenigi. Numai pînă la burtă poţi să mă îneci.

— Ba pentru şaptezeci de pfenigi. Pînă la gît pot să te înec şi pe urmă te dau la fund.

— Cincizeci! Ţi-am arătat cuiburi de păsările şi te-am ajutat să prinzi pisica. Asta n-ai scăzut.

— N-am să cumpăr bicicleta.

— Ba ai s-o cumperi. Mi-a spus scripcarul Fimpel.

— Scripcarul Fimpel a...

— Nu minţi, nu minţi, nu minţi, hoţule! Ai luat banii babei!

Fritz Kimpel se îngălbeneşte:

— Ce bani am luat?

— Ai furat banii babei.

Mîinile lui Fritz Kimpel se reped în buzunare ca două nevăstuici. Iar el se îndoaie de spate ca pentru a-şi face vînt:

— Na, uite că n-am luat banii!

Apoi scoate repede mîinile din buzunar. Îmi aruncă ceva în obraz. Ceva care zornăie. Nori pufoşi de vară se năpustesc asupra mea. Mă doboară. Cad pe spate. Cad, dar nu simt nici o durere, numai că nu pot să mai răsuflu. Aerul s-a făcut prea mare pentru gura mea. Nu poate să mai intre. Stefania îmi pune un mănunchi de flori pe piept. Îngenunche lîngă mine şi plînge.

Am murit.

CAPITOLUL 13

Numai două zile am fost mort. Cînd am înviat, am avut dureri de cap, mereu şi mereu dureri de cap. Cum deschideam ochii, se rostogolea o nouă povară de dureri în capul meu. Bunica punea pături la fereastra odăii de culcare, ca soarele să nu-mi vîre sub pielea capului ghimpii lui ascuţiţi. Mă zvîrcoleam şi visam. Scripcarul Fimpel mergea pe bicicleta lui. Roţile bicicletei erau făcute din omizi. Fimpel venea să ia certificatul meu de la şcoală. Nu era iscălit. L-a iscălit Stefania. Şi deodată m-am pomenit că nu mai sînt repetent. Capra babei Kimpel scuipa bani lucioşi de argint. Fritz Kimpel îi aduna. Îi arunca în aer şi cînd ajungeau sus nu mai erau bani, ci rîndunele. Zburau în înaltul cerului şi cîntau cu glasul Stefaniei : „Cip, cirip, cirip, cirea ! Zboară rîndunica mea."

Acum mă simt mai bine. A fost din nou doctorul. Mi-a smuls cîţiva plasturi de pe obraz, m-a ciocănit şi şi-a lipit urechea de capul meu.

— Încă puţin şi se face bine — a spus el.

— Da ? O să se facă bine ? a întrebat bunica, ştergîndu-şi ochii cu şorţul.

Prin perdeaua de lacrimi licărea o flăcăruie de speranţă.

— Da, surată Kraske.

Doctorul a plecat.

— Azi o să mănînc zece ouă, bunico. Asta e un fleac pentru mine.

— O să le mănînci ? Şi n-o să le dai apoi afară, Tinko ?

— Totul o să rămînă înăuntru, bunico.

— Vai, vai, cum ţi s-au mai subţiat braţele ! De, dacă n-ai nimic în stomac !

Mănînc un ou şi rămîne înăuntru. Mănînc trei ouă şi rămîn şi ele, ce mai încoace şi încolo !

Bunicul a găsit în grădină un pui de piţigoi scos mai tîrziu. E un piţigoi tare vesel. Zboară de pe stîlpul patului meu pe vergeaua perdelei. Bunica i-a pus pe prichiciul ferestrei o bucată de şorici. Piţigoiul izbeşte cu clonţul în şorici şi ciuguleşte din el. Nu mă mai plictisesc în pat, de cînd pot să privesc piţigoiul. Cînd nu mănîncă, ciocăneşte uşor cu pliscul în patul meu. Ba şi pe plasturii mei de pe obraz îşi încearcă clonţul. Stau nemişcat cu toate că mă gîdilă. Piţigoiul îşi ia zborul. Plasturii mei nu sînt slănină.

Bunicul şi-a sprijinit braţele pe genunchi. Îşi frînge mîinile, mocnit, cu ochii în gol.

— Cum aţi putut să vă sfădiţi aşa, tu cu Fritz Kimpel ? Ţţ, ţţ ! Cum rămîne cu prietenia ? După cîte am auzit, Fritz a păţit şi el ceva. Ţţ, ţţ !

— A vrut să cumpere bicicleta mea, bunicule.

— Da, da, bicicleta, am auzit. Las' că ţi-o cumpăr eu. Asta să-ţi fie toată grija.

— Adevărat ?

— Fă-te mai întîi bine. Cît cere Kimpel pe ea ?

— Treizeci de mărci, bunicule.

— Treizeci de mărci ? M-da. Fă-te mai întîi bine.

Bunicul cade iar pe gînduri. Nu l-au trecut pe lista de la uşa magaziei pompelor de incendiu. Repatriatul a împiedicat treaba asta. A împrumutat cerealele pentru cotă de la ţăranii nou veniţi. Bunicul n-a ştiut nimic despre asta. I-a venit la-ndemînă că nu l-au pus pe listă la magazia pompelor de incendiu, dar totodată a început să fie frămîntat de un gînd neliniştitor : „Cum va mai merge acum prietenia cu Kimpel ?"

Kimpel, chelbosul, l-a făcut pe bunic „taler cu două fețe". Acasă, bunicul s-a zborșit cumplit și a trecut asupra repatriatului talerul cu două fețe:

— Iată unde te duce propria ta odraslă, taler cu două fețe ce ești!

Märzbach n-a primit premiul raional din pricina lui Kimpel care n-a predat cota. Pe el n-a putut nimeni să-l ajute. Ar fi fost prea mult de dat.

Vine și repatriatul la patul meu. Îl pun să-mi povestească despre mașina din Uniunea Sovietică, despre care ne-a spus odată că seceră și treieră în același timp.

— Nu-i minciună, repatriatule?

— Nu-i minciună.

— Și bunicile de acolo pot să stea acasă și să dea găinilor grăunțe? De ce nu e și la noi așa?

— Va fi și la noi.

— E adevărat că la Klein-Schmorgau vor veni mașini cu care o să lucreze toți țăranii?

— Adevărat.

— Ce fac acolo copiii în vacanță?

— Năzdrăvănii — răspunde repatriatul dînd din umeri.

— Pentru copii a adus acolo partidul mașinile?

— Și pentru ei.

— Dar pe noi de ce nu ne ajută partidul?

Repatriatul se uită la mine de parcă m-ar vedea pentru întîia oară.

— Ai o guriță tare deșteaptă. De unde o ai?

— Nu știu, repatriatule.

Toți se poartă bine cu mine, cu toate că sînt repetent. Doamna Clary îmi aduce mere bune, coapte.

— Nu trebuie să plîngi, doamnă Clary. Pot să mănînc iarăși ouă.

— Da, poți? Dar eu nu plîng. Lîngă baltă mi-a zburat o musculiță în ochi.

— Două musculițe, doamnă Clary. În fiecare ochi cîte una.

Doamna Clary se repede cu amîndouă mîinile la mine.

— Mă, ştrengarule, mă !

Nu ştie de unde să mă apuce. Capul meu nu-i încă vindecat. Se gîndeşte oleacă şi-mi mîngîie mîna. Iarăşi simt ceva ce-mi aminteşte de mama.

Stefania şi Ochi-de-bilă vin să mă vadă. Sînt un om important. Toţi păşesc în vîrful picioarelor sau în ciorapi în jurul patului meu. Stefania se aşază pe marginea patului. Să sperăm că Ochi-de-bilă n-o să dea sfoară în ţară despre asta la şcoală. Altminteri mă pomenesc că-mi mai spun şi vînător de fuste.

— Ia-ţi un scaun, Stefania.

— De ce să-mi iau un scaun ? Aici stau pe moale.

— Patul se cutremură cînd rîzi şi mă înjunghie în cap.

— Aoleu !

Stefania se scoală cu băgare de seamă. Piţigoiul s-a aşezat pe capul ei şi se ghemuieşte în buclele-i castanii, ca într-un cuib. O trage pe Stefania de cîrlionţi şi piuie într-una. Ochi-de-bilă s-a cocoţat pe talpa ferestrei.

— Poţi să aduci piţigoiul la asociaţia şcolii.

— Aveţi acum şi voi o asociaţie ?

— O s-o facem.

— Ce să caute piţigoiul acolo ? Să fie portar la fotbal ?

— N-o să jucăm numai fotbal, dacă vrei să ştii. O să şi învăţăm.

— Brr ! Aşa o asociaţie nu vreau.

Ochi-de-bilă dă din umeri.

— Ştii cum s-a întîmplat ? mă întreabă Stefania.

— Ce anume ?

— Cu capul tău rănit şi toate celelalte ?

— Cum să nu ştiu ? A căzut cerul peste mine şi aerul s-a făcut prea mic.

— Nu ştii nimic. Am auzit că şi doctorul a spus că nu ştii nimic.

— Doctorul să mă... „O să se facă bine" — a spus el. Vorbeşte, Stefania !

Stefania îşi netezeşte rochia şi spune ce ştie. În timp ce povesteşte, ţine gîtul ţeapăn, ca să nu alunge piţigoiul de pe capul ei.

Fritz Kimpel a avut în buzunar monedele babei. Le-a dus scripcarului Fimpel. Scripcarul stătea pe pragul căsuţei lui şi i-a cerut să-i arate o monedă. Apoi a dat trist din cap şi a spus:

— Se ştie-n toată lumea mare că banii ăştia nu mai au valoare.

Fritz a plecat, blestemînd banii vrăjiţi ai babei. Pe drum s-a întîlnit cu mine şi cu Stefania. Stefania a plecat de lîngă noi, dar a tras puţin cu urechea, fiindcă Fritz o jignise, mă rog. A auzit cum ne-am certat. Deodată Fritz a scos banii din buzunar şi i-a zvîrlit în capul meu. Erau monede grele. Taleri mari, cu coclează pe ei, şi pe deasupra şi fără valoare. Erau vechile economii ale babei şi nicidecum omizi vrăjite. Eu zăceam la pămînt. Fritz a început să tremure de frică. A chemat-o pe Stefania. Nu putea să se clintească din loc.

— Nu eu, nu eu l-am doborît! Baba l-a vrăjit! striga mereu.

Stefania s-a răstit:

— Ba tu l-ai zdrobit. Am văzut cu ochii mei, dalcaucule, papugiule! L-ai omorît pe Tinko, cu care trebuia să mă înrudesc.

Fritz urla:

— Nu sînt vinovat, Stefania! N-am fost eu! Îţi jur pe dumnezeu din cer că n-am fost eu!

Stefania nu se înduplecă:

— Ba tu ai fost. Jur de trei ori! Pe cinstea mea! Ptiu, ptiu, ptiu!

Fritz a luat-o la goană, fluturîndu-şi mîinile. Apoi s-a mai întors o dată şi a strigat:

— Îi şterg din datorie cei şaptezeci de pfenigi pentru viaţa lui. Numai să nu moară.

Stefania a alergat la rotarul Felko. Felko a ieşit cu paşi mărunţi din atelier.

— Mort? Ei, asta-i bună! Mort pe imaş, nepotul lui August Kraske?

Rotarul Felko s-a aplecat peste mine şi a ascultat cu urechea. A clătinat din capul lui sur de arici şi a ascultat din nou. În sfîrşit i s-a suit sîngele în obrajii palizi:

— Trăieşte! a strigat. Trăieşte!

— De-acum înainte să nu te mai uiţi la Fritz Kimpel nici măcar cu ochiul de la bătătură — spune Ochi-de-bilă sărind de pe talpa ferestrei. Ţi-ai pierdut sănătatea din pricina lui. E aproape un ucigaş. Dacă mai ţii cu el, să ştii că n-ai pic de cinste.

— Am să-l văd cum văd o pată de muscă pe capacul ochiului, aşa să ştii!

— Cel mai bun lucru ar fi să-l cotonogeşti.

— Nimic mai uşor, Ochi-de-bilă. Numai să nu se apropie prea mult de mine.

Nu ştiu dacă sînt destul de voinic ca să-l cotonogesc pe Fritz Kimpel. De altfel nici n-am poftă de aşa ceva, dar pot oare să mă arăt în faţa Stefaniei ca un omuleţ bolnav şi slăbănog?

Stefania se scutură:

— Bătaia nu cinsteşte pe nimeni — spune mama mea.

— Se prea poate: la voi femeile.

Ochi-de-bilă se umflă în pene:

— Să-mi spui şi mie, Tinko, cînd ai de gînd să-l păruieşti. Am să te ajut.

Îmi pare bine că Ochi-de-bilă vrea să mă ajute. Ar putea fi prietenul meu. Sîntem amîndoi în partid. De ce n-am fost şi pînă acum prieteni?

A început iar şcoala. Deocamdată n-am voie să mă scol decît pentru cîteva minute. Nu pot să umblu încă în voie ca înainte. Mi se moaie picioarele. Capul mi se învîrteşte. M-a aranjat bine Fritz. În pat mă plictisesc de moarte cînd nu vine nimeni la mine.

În sat zuruie treierătoarele. Rîndunelele îşi încălzesc pufuşorul la soarele verii tîrzii. Graurii zboară în cîr-

duri deasupra miriştilor golaşe. Îi privesc prin geamul odăii de dormit. Aş vrea să simt în palmă întîiele castane lucioase. Acum-acum plesneşte învelişul lor ţepos şi castanele ies dintr-însul arămii, pestriţe. Aş vrea să culeg primele ghinde şi să le arunc porcilor care le înfulecă plescăind. Ce frumos ar fi să umblu după mînătărci prin pădurea cu miros de răşină şi să adun în batistă şi în buzunarele pantalonilor pe aceşti pitici gălbiori, ascunşi în tainiţele lor de muşchi.

Stefania vine aproape regulat, din două în două zile. Îmi aduce cîte un măr sau cîte o pară şi-mi povesteşte ce-a mai fost pe la şcoală. Tot atît de regulat vine şi Ochi-de-bilă, noul meu prieten. El îşi face chiar şi lecţiile pe pervazul ferestrei mele.

— E altfel acum şcoala noastră, Ochi-de-bilă ?

— Cum să fie altfel ? Sîntem tot aceiaşi care eram şi înainte : Stefania, Schuricht-cel-mare, Sepp-Cehul, învăţătorul Kern — toţi.

— Toţi ?

— Da, toţi.

— Dar eu ?

— Aşa e. Tu şi Kimpel lipsiţi.

— Păi vezi ?

Cînd am să mă duc din nou la şcoală, tot n-am să fiu cu ei. O să fiu cu alţii, nu cu cei cu care mă jucam altădată în recreaţie. În clasa asta nouă o să fie numai Kimpel. Şi de el nu vreau să mai ştiu. N-a venit niciodată la mine. Ce prieten e ăsta ? Mi-a salvat o dată viaţa. A trebuit să i-o plătesc. N-am plătit atît de repede cum ar fi vrut el. M-a omorît. Noua mea viaţă n-am să i-o mai vînd lui.

— Ai auzit de Kimpel ?

Ochi-de-bilă îşi ridică ochii de pe caiet şi se opreşte din scris.

— Ce să aud ? Nu vine niciodată aici.

— Unul ca ăsta nu se duce la bolnavi. E adevărat că a vrut să cumpere bicicleta ta ?

— De unde ştii ?

— S-a aflat la o adunare a obştii.

Ochi-de-bilă dă caietul la o parte, se saltă pe pervazul ferestrei, îşi bălăbăneşte picioarele şi începe să povestească.

Fritz Kimpel a pus banii vrăjiţi la loc în lada babei. Baba nici nu şi-a dat seama că vechile ei economii de slujnică au fost plecate în pribegie. Ca în toate zilele a pornit la pădure să-şi adune legătura de cioturi şi uscături pentru iarnă. Fritz Kimpel s-a dus la bătrîna Berta.

— Cum se alungă un drac, Berta ?

— Vrei să-l alungi pe al tău, care era să-l omoare pe micul Kraske ?

— Spune-mi cum se alungă un drac.

— Numai spaima îl alungă, numai spaima. Dar sperietura trebuie să vină cînd nu te gîndeşti. Atunci diavolul ţîşneşte afară şi doboară omul. Omul zace cîtva timp, dar a scăpat de satană. După aceea e ca nou născut.

— Ai văzut tu asta, Berta ?

— Eu, nu. La noi diavolul n-a intrat în nimeni. Bunica mea a văzut. A slujit la un conte. Şi contele avea pe dracul în el.

Fritz nu vrea să alunge diavolul dintr-însul. Vrea să gonească diavolul din babă. Afurisita de babă i-a făcut farmece lui Fritz şi l-a vrăjit din cap pînă în picioare.

Fritz Kimpel pregăteşte o sperietoare pentru baba Kimpel. Ia carbid din odaia slugilor. Îl ia din farul de la bicicleta celui mai tînăr argat. Fritz Kimpel îndeasă carbidul într-o sticlă de bere. Peste carbid toarnă apă. Astupă sticla şi o pune sub fereastra babei. Baba stă la fereastră şi-şi cîrpeşte şorţul în care-şi duce sarcinile de uscături. Fritz Kimpel se ascunde după grămada de vreascuri, la fel ca atunci cînd am vrut să ne uităm la banii din omizi ai babei Kimpel. Trece multă vreme pînă să pornească sperietoarea dracului. Fritz Kimpel devine curios. Dă la o parte vreascurile, ca să poată vedea sticla. Sticla începe să şuiere ca o scorpie înfuriată. Îndată după aceea sare în aer,

sfărîmîndu-se în bucăţi. Geamurile zăngănesc. Baba scoate un ţipăt. Ţipă şi Fritz. Se ghemuieşte din nou în dosul vreascurilor. Vrea să vadă cum iese diavolul. Diavolul ţîşneşte pe uşa babei, cu faţa însîngerată şi cu părul hălăciugă. Se apropie clătinîndu-se de Fritz.

— Ai păţit ceva, mititelule ? Vino să te oblojesc — spune diavolul cu glasul babei Kimpel.

— Tu eşti, dadă ? întreabă Fritz cu voce jalnică. Sau e diavolul din tine ?

— Care diavol, puişorule ? Eu sînt. Casa mea e curată.

Baba îl trage pe Fritz după ea în odaie. De pe faţă sîngele îi picură ca nişte lacrimi roşii, stropindu-i camizolul din pînză de sac şi şorţul de stambă.

Pocnitura l-a trezit pe chelbos din somnul lui de după masă. Aude vaiete în casa babei. Fără să-şi mai pună haina, dă fuga pînă acolo :

— Ce s-a întîmplat ? Ai luat iarăşi băiatul la lucrătură, vrăjitoare bătrînă ? Nu-ţi ajunge că l-ai lăsat pe cel mare fără un deget ?

Baba îi aruncă ţăranului o privire sălbatică :

— Nu i-am făcut nimic. El însă a făcut ceea ce l-ai învăţat tu. Da, tu, tu ! Dacă a intrat diavolul în careva, apoi acela eşti tu !

Chelbosul zăreşte zeama de carbid şi cioburile din faţa ferestrei. Îl apucă pe Fritz şi-l trage după el :

— Cine ţi-a spus să faci asta, ai ? Cine ţi-a spus ?

Fritz e zăpăcit. Aşa nu l-a văzut niciodată pe tatăl lui. Pînă atunci plătea rîzînd orice pagubă.

— Cine ţi-a spus ? Cine ? Eu ? Vorbeşte ! Cine ?

— Berta — răspunde Fritz, începînd să miorlăie din nou.

— Aşa ? Berta ?

Chelbosul se linişteşte. Se duce la telefon şi cheamă un medic. Medicul vine şi constată la Fritz doar o rană neînsemnată.

— Slavă ţie, doamne ! murmură chelbosul. Ai văzut, domnule doctor, ce e în stare să facă o sticlă cu vin fermentat ?

— O sticlă cu vin fermentat? întreabă doctorul clipind din ochişorii lui cenuşii prin sticlele groase de la ochelari.

Chelbosul trimite medicul şi la baba Kimpel. Baba Kimpel zace în pat cu cîrpe ude pe faţă. Cîrpele sînt roşii ca pînza purpurie a steagurilor. Cu penseta medicul îi scoate babei Kimpel ţăndări de sticlă din rănile de pe obraz. Bătrîna geme şi vrea să cuprindă cu degetele mîna medicului.

— Ce om bun, ce om bun e domnul doctor! suspină ea.

— Astea sînt tot de la sticla cu vin fermentat? întreabă medicul pe babă, uitîndu-se la sticla lucie de geam.

Baba nu răspunde.

Ce l-a apucat pe chelbos? Chiar în aceeaşi seară trimite pe cineva să-i pună babei Kimpel alt geam. A doua zi se descarcă o căruţă cu lemne în faţa căsuţei babei. Apoi chelbosul pune să se taie o găinuşă şi să se fiarbă o supă din ea. El mănîncă numai pulpele şi aduce singur restul supei în căsuţa babei.

— Uite aici ceva pentru sîngele pe care l-ai pierdut, dadă.

Chelbosul pune oliţa cu supă lîngă patul babei. Baba stă neclintită, cu faţa la tavan. Faţa îi e toată acoperită cu plasturi şi oblojită. Zace cu ochii închişi. Chelbosul o apucă cu băgare de seamă de braţ şi o scutură puţin. Apoi îşi şterge de pantaloni mîna cu care a scuturat-o. Baba deschide ochii. Îl zăreşte pe chelbos şi-i închide imediat la loc.

— Ascultă, dadă — îi spune chelbosul. Ţi-am adus lemne — buşteni sănătoşi, zdraveni, răşinoşi, auzi? Ţi-am pus şi un gemuleţ nou, auzi? Am poruncit să se taie şi un cocoşel şi dacă va fi nevoie, pun să taie încă unul, ca să ştii. Dar să nu vorbim despre asta. Despre asta nici o vorbă; să fim bine lămuriţi.

Baba Kimpel nu face nici o mişcare.

— Ei, drace! Nu cumva spaima ţi-a luat graiul? Asta ar fi...

— Asta ar fi tocmai ce-ai dori, şmecherule ! încheie baba Kimpel fraza chelbosului. Pleacă de aici, cară-te, prefăcutule !

— Te-am speriat, dadă ? N-am vrut. Să nu mai vorbim despre asta, dadă. Ai auzit ? Să nu mai vorbim.

— Ştiu că ţi-ar conveni. Să fiu mută. Să-mi ţin gura cînd mă faci vrăjitoare în faţa lumii. Dar las' că-ţi arăt eu. Chiar şi lui Dumnezeu i-ar fi ruşine de mine, dacă aş lăsa să umble astfel de vorbe pe socoteala mea.

— Cine te-o mai face vrăjitoare, să poftească la mine ! Am să-i astup botul ca să mă ţină minte, aşa să ştii, dadă.

— Astupă-ţi-l chiar pe al tău !

Baba se întoarce cu faţa spre perete. Spună chelbosul ce-o vrea, ea nu-i mai răspunde.

Chelbosul e descumpănit. Se duce seara în odaia slugilor, se tolăneşte lîngă soba rece şi fumează o ţigară. Ce-o fi însemnînd asta ? se întreabă slujnicele şi argaţii.

— Frumoasă-i toamna asta timpurie ! glăsuieşte chelbosul.

— Da, mda, mhm, daaa, îhî ! se aude de la toate colţurile mesei.

— Ce bunătăţi aveţi azi la masă ?

Tăcere. Oamenii se uită unii la alţii. Doar nu e orb chelbosul.

— Nu ştii ce-i asta, jupîne ? întreabă în sfîrşit tînărul Robert. Sînt cartofi fierţi, cu ulei de in.

— Aşaa ?... Şi fără castraveţi acri ?

— Fără castraveţi acri.

— Cum se poate ? Ce înseamnă zgîrcenia asta : cartofi cu ulei, fără castraveţi acri ? Doar nu sîntem hotentoţi. Spuneţi-i îndată îngrijitoarei să aducă castraveţi acri !

— Da, mda, mhm, daa, îhî — se aude din nou de la toate colţurile mesei.

— Se pare că dadei de dincolo îi merge cam prost, urmează chelbosul. Urît a încălecat-o şi a zgîriat-o diavolul.

— Chiar aşa, jupîne, chiar aşa ! sare din nou tînărul Robert. Am auzit că diavolul a venit călare pe o sticlă cu carbid şi că din pricina asta pe sărmanul Fritz îl paşte şcoala de corecţie.

— Cum, cum ? Ce sticlă cu carbid ? Ce şcoală de corecţie ?

— Păi, spurcatul a luat carbidul meu pentru isprava ce-a făcut-o.

— Cum, cum ? Care spurcat ?

— Păi care ? Fritz, de !

Bătrînul Gustav îi dă lui Robert un ghiont.

— Ai văzut cu ochii tăi că Fritz a luat carbidul ? întreabă chelbosul.

— Nici şoarecii nu-l mănîncă pe ăsta, că s-ar duce pe copcă.

— Dacă ai fost de faţă şi ai văzut cînd l-a luat, înseamnă că ai lenevit în odaie, flăcăule. Şi dacă n-ai văzut, atunci m-ai insultat pe mine şi pe feciorul meu. Ce să-ţi fac ? Trebuie să pleci. Poţi să te duci chiar acum să-ţi iei actele.

Uşa de la camera slugilor se trînteşte cu putere. Lampa cu becul sărăcăcios se clatină. Slugile caută să-l înduplece pe tînărul Robert.

Robert scoate cartoful din gură şi-l pune înapoi pe farfurie.

— Să-i cer iertare ? Ăstuia ? Nu sînteţi în toate minţile. Eu fac parte din Tineretul Liber German.

— La vîrsta ta m-am luat şi eu de cîteva ori la colţi cu chelbosul — îl sfătuieşte bătrînul Gustav. Degeaba. N-o scoţi la capăt cu el.

— Tu nu, te cred.

Uşa odăii se trînteşte pentru a doua oară.

— Şi l-au dus pe Fritz Kimpel la şcoala de corecţie ?

— Aş, de unde ! S-a întîmplat cu totul altfel.

Ochi-de-bilă sare de pe pervazul ferestrei. I-au amorţit picioarele. Se aşază lîngă mine, pe marginea patului.

— Hai, Ochi-de-bilă, povesteşte-mi cum s-a întîmplat.

— Atît îţi mai povestesc, că pe urmă trebuie să plec acasă.

Cînd Klauschke-cel-alb a auzit că Fritz era să mă dea gata, s-a dus la primărie şi a spus acolo tot ce s-a întîmplat, începînd cu unsoarea de căruţă. N-a mai putut să se stăpînească :

— Asta trebuie să ajungă în faţa obştei !

Primarul Kaldaune l-a îndreptat :

— Trebuie să ajungă în faţa unei adunări a părinţilor.

Klauschke-cel-alb s-a învoit şi cu asta, numai să ajungă undeva. La o adunare cu tărăboi vine toată lumea, fie că-i pusă la cale de şcoală, fie că-i rînduită de primărie.

Învăţătorul Kern a convocat o adunare a părinţilor. Oameni în toată firea s-au aşezat pe scăunelele din clasă şi şi-au scuturat pipele, lovindu-le de mesele noastre. De emoţie, bunicul a pus într-o călimară bucata de tutun pe care tocmai o mestecase. Doamna Wurmstapper din comitetul părinţilor a scos-o de acolo cu un ac de păr, rugîndu-l pe bunic să se poarte mai cuviincios. Bunicul i-a răspuns :

— Ce te-a apucat, cioară ?

Primul tămbălău s-a iscat cînd învăţătorul Kern a anunţat că din nefericire a fost nevoit să ne lase repetenţi, pe mine şi pe Fritz Kimpel. Nici chelbosul, nici bunicul sau repatriatul nu bănuiseră acest lucru. Faptul că n-au ştiut nimic a fost greşeala învăţătorului Kern, ceea ce omul a şi recunoscut. Repatriatul n-a scos nici o vorbă. Chelbosul a clătinat din cap luînd un aer fandosit.

Bunicul s-a uitat la chelbos şi a izbucnit :

— Ce modă nouă mai e şi asta, repetenţia ? Pe vremea mea nu s-a pomenit aşa ceva !

Învățătorul Kern a rămas liniștit. I-a dovedit bunicului că nu sînt prost :

— Tinko învață poeziile fără nici o osteneală, ca în vis — a rostit învățătorul.

— Fac ceva pe poeziile tale ! Să înveți ce trebuie și să nu-l lași repetent, suflet de brutar ce ești ! Ai făcut de rîs familiile Kraske și Kimpel față de toată lumea. Asta-i ce-am avut de spus și o să te țin minte.

Repatriatul și Paul Wunsch l-au potolit pe bătrîn. Domnul Kern a putut continua să vorbească. A arătat părinților că ei înșiși sînt de vină dacă copiii lor rămîn repetenți. Chelbosul a strîmbat din nas. Bunicul a sărit iarăși în sus :

— Asta-mi mai lipsea ! Ai vrea poate să fac eu lecțiile pentru tine, maimuțoi de aluat ?

Paul Wunsch îi tăie vorba :

— Partidul nu poate îngădui ca un învățător cinstit, ieșit din popor, să fie batjocorit de un zănatic.

Și Paul Wunsch l-a întrebat pe bunicul dacă a ajuns atît de rău încît nu mai e în stare, ca vechi tovarăș, să se poarte cum trebuie la o adunare. Bunicul s-a mai liniștit oleacă. Mușcă o bucată din tutunul de mestecat.

Una după alta au ieșit toate la iveală. Învățătorul Kern recunoscu că a neglijat un lucru : n-a atras atenția copiilor că nu au voie să ne ocărască pe noi repetenții.

Au ieșit la iveală și găinile îmbătate, și unsoarea de căruță de pe fețe și de pe nădragi. S-a dat în vileag și afacerea mea cu scripcarul Fimpel pentru bicicletă. Bunicul s-a jurat față de toți că poate să-mi cumpere o bicicletă, doar degetul mic să-l miște, și că nenorocirea cu banii pentru omizi n-ar fi trebuit să se întîmple.

— Sa pus pe tapet și povestea cu vrăjitoriile babei Kimpel. Chelbosul a tăcut tot timpul, cu o strîmbătură de dispreț pe față. Cînd a venit vorba despre Fritz și sticla cu carbid, a spus doar :

— Dumneavoastră n-ați făcut niciodată ștrengării, domnilor ?

— Strengăriile trec o dată cu anii — i-a răspuns primarul Kaldaune ; mîrşăviile ţin mai mult. Nu vrem să mai creştem porci de cîine !

Învăţătorul Kern şi Paul Wunsch au avut de furcă cu oamenii. Paul Wunsch i-a rugat pe părinţi să ajute şi ei la educarea copiilor. Nimeni n-are dreptul să ceară copiilor să lucreze numai pe cîmp. Ocupaţia principală a copiilor sînt lecţiile.

Din nou bunicul nu s-a putut stăpîni. A început să înjure partidul. Partidul ar fi trebuit să pună cu botul pe labe pe un învăţător care a făcut de rîs doi gospodari cinstiţi. Chelbosul dădea din cap, îmbărbătîndu-l pe bunicul. Bunicul se jură a doua oară. Se jură că o să se facă luntre şi punte ca învăţătorul Kern să dispară. Se frămînta cu mişcări atît de deşucheate încît i-a plesnit haina. Oamenii rîdeau. Ce erau să facă ?

Domnul Grün, al doilea învăţător al şcolii, aduse încă o dată vorba despre baba Kimpel. Domnul Grün este şi el în partid, dar în altul decît domnul Wunsch, învăţătorul Kern, Klauschke-cel-alb şi repatriatul nostru. Domnul Grün este într-un partid mai degrabă evlavios. E ucedist [1] şi cîntă în biserică la orgă cînd dascălul din Horndorf e bolnav.

— Nu există vrăjitoare — a rostit domnul Grün. Cine crede în vrăjitorie, înseamnă că nu crede în Dumnezeu.

Paul Wunsch îşi trecu mîna prin părul încărunţit. Sprîncenele sale, care sînt ca două panglici înguste de catifea neagră, au tresărit. Nările nasului coroiat i s-au umflat.

— Oameni buni — a spus Paul Wunsch — avem printre noi ţărani care zvonesc că mama lor vitregă e o vrăjitoare, numai ca s-o despoaie de drepturile ce i se cuvin. Foarte simplu — spun ei — unei vrăjitoare nu trebuie să i se dea casă, masă şi căldură. N-are decît să-şi facă rost de ele prin farmece.

[1] U.C.D. – Uniunea creştin-democrată – partidul lui Adenauer. (n. t.)

Oamenii au început să rîdă.

— Dar cînd neamurile unei vrăjitoare nu-i dau acesteia lemnele ce i se cuvin după lege, atunci ea şi le „vrăjeşte" din pădurea comunală. Simplu ca bună ziua !

Oamenii au rîs şi mai tare. Chelbosul a ieşit din clasă, tremurînd de mînie.

— Dacă privim lucrurile în felul ăsta — spuse ţăranul Kubaschk scărpinîndu-se în cap — atunci se prea poate ca Wunsch să aibă dreptate.

— Sigur că are dreptate ; altfel n-ar fi luat-o chelbosul din loc.

— Dar ia spune-mi, rogu-te, Wunsch — întrebă Kubaschk — nu-i vrăjitorie dacă porcul meu se îmbolnăveşte în mijlocul verii de dalac, după ce baba a fost la noi în ogradă ?

— Nu, Kubaschk, nu-i vrăjitorie — răspunse Paul Wunsch. Pune calciu în nutreţul porcilor tăi. Asta le întăreşte oasele. Şi nu-i lăsa să se tolănească în zeama de băligar. Atunci nu se mai îmbolnăvesc.

— Şi nici asta nu-i vrăjitorie — întrebă altul — dacă pe drum îmi zboară roata de la căruţă, fiindcă am uitat să-i dau bineţe babei ?

Cîte trebuie să mai ştie Paul Wunsch !

— Nici asta nu-i vrăjitorie, răspunde el. Nu-ţi încărca peste măsură carul cu gunoi. Nu-l lăsa zile întregi la soare. Du-l în baltă, ca să i se umfle obezile, şolticule !

Apoi Paul Wunsch a recomandat cu căldură noua asociaţie şcolară. Asociaţia nu e o asociaţie cum erau cele de pe vremuri, ci o organizaţie care se va numi „Tinerii pionieri". Îi va dezvăţa pe copii să mai facă pozne şi va pune la cale nu ştiu cîte alte lucruri.

— Băiatul meu Theo s-a şi înscris — vesti Paul Wunsch.

Klauschke-cel-alb ridică mîna şi spuse :

— Tovarăşi, colegi şi prieteni, băiatul meu va fi şi el prezent la înjghebarea organizaţiei de pionieri.

Vai de cel care va încerca să mînjească un pionier cu unsoare de căruţă, aşa cum s-a întîmplat. Asemenea elemente nu vom mai tolera în mijlocul nostru.

Repatriatul ridică mîna. A ridicat-o pentru mine. Bunicul l-a amuţit însă, dezlănţuindu-se ca o vijelie :

— Mai bine aţi face o asociaţie unde copiii să înveţe munca de pe ogoare, deştepţilor ! Dar la aşa ceva nu vă pricepeţi, asta-i. Abia ţi-ai crescut băiatul ca să fie în stare să ţie o furcă în mînă, şi hop, veniţi voi cu o asociaţie unde îi puneţi să se joace cu mingea sau de-a baba-oarba. Vorba ceea : cine nu îngrijeşte albinele, să nu se atingă de miere. Nu voi aţi dat pîinea şi slănina pentru creşterea unui asemenea golan !

Bunicul a stîrnit din nou rîsul oamenilor. Repatriatul a socotit că-i mai bine să nu se certe cu el faţă de toată lumea, şi astfel n-am intrat şi eu la Tinerii pionieri.

A doua zi chelbosul a scris la noroc „Directorului Şcolii Superioare" din Cottbus. În petiţie spunea că el, chelbosul, ca fost elev al şcolii superioare particulare a contelui von Buckowitz, simte dorinţa să dea şi fiului şi urmaşului său Fritz o educaţie temeinică. Şi mai scria chelbosul că Fritz al lui e un copil deştept şi că numai învăţătorii din sat sînt proşti, căci altfel ar lua mai mult în seamă un băiat atît de isteţ la minte şi nu l-ar lăsa repetent. „Învăţătorii de aici — încheia el — nu sînt în stare să preţuiască entiligenţa fiului meu, pe care dînsul a început s-o întrebuinţeze la diferite prostii, ceea ce pe dumneavoastră, mult prea stimate Domnule Director, nu poate să vă umple de mirare."

Misiva chelbosului s-a întors la Märzbach. Un „director al şcolii superioare" n-a putut fi găsit la Cottbus. În schimb scrisoarea era ferfeniţă. Deoarece pe plic nu era menţionat trimiţătorul, a fost predată pentru cercetări primarului Kaldaune. Primarul Kaldaune a deschis-o şi a citit-o oficial faţă de martori. Apoi a restituit-o chelbosului ca „netransmisibilă".

Cînd oamenii au rîs pe furiş de scrisoarea chelbosului, el a spus :

— Ce, n-are omul dreptul să se intereseze cum merge treaba la cîrpacii aceia de la şcoala superioară ?

Şi cînd se petrec astfel de lucruri eu trebuie să stau în pat. Plăcerea e numai pe jumătate cînd nu iei chiar tu parte la cele ce se întîmplă. Hotărăsc deci să mă fac sănătos. Şi iată că mă şi simt mai bine. Nu mai am ameţeli. Mă duc în ogradă şi dau găinilor grăunţe. După aceea iau scara şi o reazem de şpalierul cu viţă de vie. Vreau să-mi culeg struguri dulci, altfel mi-i sug viespile. Dau să apuc un ciorchine zdravăn, şi deodată cerul începe să se învîrtească. Trebuie să cobor de pe scară fără struguri. Nu sînt încă sănătos. Abia am stat niţeluş la soare şi gata, sînt obosit.

Într-o zi vine să mă vadă învăţătorul Kern. Aş avea poftă să mă ascund sub pătură, căci n-am stat niciodată singur cu el. Desigur că vine să ia certificatul meu, cu iscălitură. Abia poate să aştepte. E curios să vadă cine a iscălit : repatriatul sau bunicul ?

Învăţătorul Kern nu mă întreabă de certificat. Îmi aduce o carte cu versuri. Înăuntru sînt vreo cincizeci de poezii. Nici n-am ştiut că există atît de multe poezii pe lume.

— Cînd n-o să mai ai ameţeli, să le citeşti — mă îndeamnă învăţătorul Kern. Şi după aceea să-mi spui cum ţi-au plăcut.

Poate să aştepte mult şi bine.

— Nu trebuia să vă osteniţi — spun eu — aşa cum am auzit-o pe bunica. V-aţi deranjat prea mult. Totuşi vă mulţumesc. Dumnezeu din cer o să vă răsplătească şi o să vă cheme la dînsul.

Vîr cartea sub plapumă ca învăţătorul Kern să nu mai vorbească de ea. Învăţătorul se uită la mine dintr-o parte. Ce face, rîde ? Lui îi convine să rîdă, el n-a rămas repetent.

Afară cotcodăcesc găinile. S-au deprins să le aduc eu demîncare. N-am timp de trăncăneli. Domnul Kern

se pregăteşte să stea mai mult. Îşi curăţă ochelarii, strîngîndu-şi în acest timp pleoapele de parcă ar dormi. Apoi îmi spune că de acum înainte nimeni nu-mi va mai striga repetent.

— Lui Sepp-Cehul puteţi să-i daţi şi o jumătate de kilogram de unt şi tot o să strige.

— Cum, cum ?

— Păi, da.

Domnul Kern vrea să ştie cine e Sepp-Cehul. Poftim : e învăţător şi nu cunoaşte copiii din Märzbach !

— E Seppl Wurm. Acum ştiţi, domnule Kern.

— Bine, dar...

Învăţătorul Kern îmi spune că nu se cade ca numele unui popor să fie folosit ca poreclă de batjocură. Cică acolo ar fi fost un om pe care l-a chemat Iulius [1]. A murit bucuros pentru adevăr şi pentru poporul lui. Înainte de a muri, a scris în închisoare o carte, arătînd cum se apropia moartea de el, tot mai mult şi mai mult. A fost ceva nespus de trist, ceva de plîns. Iau hotărîrea să nu-i mai spun lui Seppl Wurm Sepp-Cehul, dacă nici el n-o să-mi mai spună repetent. Poate că-i vom spune Mîncător-de-găluşte, dar Sepp-Cehul niciodată.

Învăţătorul mă întreabă dacă mi-ar place să fiu iarăşi în vechea mea clasă.

— Asta m-ar bucura grozav, domnule Kern.

— De ce ?

— Nu vreau să mai am de a face cu Fritz Kimpel. E un element nesănătos.

Învăţătorul Kern pufneşte în rîs. Văd că-i lipsesc cîţiva dinţi în fundul gurii.

— Unde ai auzit vorba asta ?

— Klauschke-cel-alb a spus-o de mai multe ori în prăvălia lui.

---

[1] E vorba de Iulius Fucik, luptătorul neînfricat pentru libertate, asasinat mişeleşte de către hitlerişti. Cartea pomenită mai jos este „Reportaj cu ştreangul de gît". (n. t.)

Învăţătorul îşi şterge din nou ochelarii. De cîte ori nu vrea să se vadă pe faţa lui ce gîndeşte, îşi şterge ochelarii.

— Nu e exclus. S-ar putea ca după o jumătate de an să te întorci în vechea ta clasă.

— Eu ?

— Da. Dar trebuie să fii silitor.

— Aha !

— Trebuie să văd că-ţi dai osteneală.

— Asta depinde.

— Depinde de ce ?

— De treaba pe care o s-o am pe cîmp.

— Gata cu asta ! mi-o taie învăţătorul Kern, bătîndu-se cu palma peste genunchi. Asta s-a aranjat. Tatăl tău o să aibă grijă să ai timp.

— Atunci au să sară cu gura unul la altul.

— Cum, cum ?

— De ce nu aduce maşini şi la noi ?

— Cine ?

— Partidul. Cel de la Klein-Schmorgau e mai cumsecade.

— O să aducă şi aici.

— Sigur ?

— Sigur.

— Încă anul ăsta ?

— La anul. Maşinile vor sta la Klein-Schmorgau.

— Ce ne foloseşte nouă asta ?

— O să lucreze şi pentru Märzbach.

— Adevărat ?

— Foarte adevărat.

— Atunci voi fi în curînd iar în clasa mea.

— Aşa gîndesc. Citeşti ziarele ?

— Nu. Repatriatul le ascunde fiindcă bunicul le duce la latrină.

— Bunicul şi iar bunicul ! Dar ce, n-ai tată ?

— Nu ştiu.

— Ai să vii la Tinerii pionieri după ce te faci bine ?

— Depinde.
— De ce depinde ?
— De cine o să strige mai tare. Bunicul...
— Bunicul, bunicul, da, da, bunicul ! se maimuţăreşte cineva în bucătărie.
Uşa de la odaie se deschide năvalnic. N-am ştiut că bunicul trage cu urechea.
— Ţi-am mai spus : băiatul meu n-are ce căuta în smintita voastră de asociaţie !
Bunicul şi învăţătorul Kern se zgîiesc unul la altul. În odaie s-a făcut tăcere. Se aude foşnetul copacilor din faţa ferestrelor.
— Nu te supăra, am vrut numai să văd ce face băiatul.
Şi învăţătorul se ridică de pe marginea patului.
— Nu eşti în toate minţile ? Îl laşi repetent, ne faci de ocară şi acum vii să adulmeci pe aici ca un popă fătarnic, îngenunchind în faţa patului lui ?
— Bunicule, domnul Kern mi-a adus o carte. Uite !
Bunicul îmi smulge cartea din mînă şi o aruncă în colţul de lîngă sobă ; apoi se repede iarăşi la învăţătorul Kern :
— Vrei să-l omori ? Băiatul are ceva la cap. Vrei să se năucească de tot ?
— Mă iartă — îl întrerupe mai răstit învăţătorul Kern. La urma urmei sînt profesorul lui.
— Ce eşti ? L-ai lăsat repetent, asta ai făcut ! Hai, cară-te ! N-ai ce căuta aici, franzelarule !
Kern îmi strînge mîna şi se îndreaptă repede spre uşă. E palid. Muşchii de pe faţă îi zvîcnesc. Ochii i s-au întristat. Ocările bunicului îl însoţesc. Uşa casei se închide şi bunicul se linişteşte. De ruşine mă bag sub plapumă.
— Afurisitului ăsta de belfer-tocilar i-am arătat noi, ai ?
— L-ai alungat.
— Ceee ?
— L-ai gonit. Eşti ca uliul care se repede la găini.

— Ce e, mă păduchiosule, ai şi început să mă încolţeşti ? Ţţ, ţţ, ţţ !

Bunicul s-a oprit în prag şi trage cu urechea la ceva dinăuntrul lui. Ochii i se împăienjenesc. Înghite în sec. Apoi izbeşte cu palma în uşorul uşii :

— Pe Kraske nu-l doboară nimeni ! Niciodată n-o să-l pună cineva pe August cu botul pe labe ! Vorba ceea : Lemnul vîrtos face cucuie.

CAPITOLUL 14

În sfîrşit boala o tuleşte din capul meu. Doctorul mai vine o dată să mă ciocănească. Vîjîiala din creier mi-a trecut. Unde s-o fi ducînd boala cînd îşi ia tălpăşiţa ?

— O să poată să se aplece, domnule doctor ?

— De ce nu, domnule Kraske ? S-a făcut bine de tot.

— O să poată ţine capul în jos, domnule doctor ?

— Ce rost ar avea să facă aşa ceva ?

— La culesul cartofilor trebuie să stea cu capul între picioare.

Doctorul îşi închide geamantanul :

— Asta să n-o facă în nici un caz. Un băieţaş ca el nu trebuie pus la munci grele. Cum merge cu şcoala ? Ia spune, puştiule : cum stăm cu învăţătura ?

— La şcoală, slavă domnului, nu întîrzie niciodată, domnule doctor.

— Am întrebat cum stă cu învăţătura.

— Stă bine, domnule doctor. Cum îl vedeţi, e mai deştept decît alţi trei de vîrsta lui. Măcar de-ar fi învăţătorii atît de deştepţi ! Dumneavoastră ca om învăţat ştiţi cum e în ziua de azi.

La asta doctorul nu dă nici un răspuns. Îşi ia rămas bun, dînd sfaturi pentru sănătatea mea.

— Cu repetenţia asta mi-au făcut din băiat un invalid — spune bunicul bunicii.

— Cum ? tresare bunica şi ochii i se umplu de lacrimi. Ai văzut ? Asta a ieşit din marea prietenie cu Kimpel : un invalid !

— Lasă-l pe Kimpel în pace !
— Cum să-l las, că numai el e de vină !
— Ia te rog ! Cînd îţi spun eu că învăţătorul e de vină, apoi să ştii că aşa e.

Bunica se supune. Bunicul e din nou cu capsa pusă. La culesul cartofilor şi al sfeclei am rămas în urma celorlalţi ţărani din sat. Trebuie să vină doamna Clary, fiindcă eu nu pot să ajut.

Dimineaţa, zilele sînt mohorîte. Toamna s-a cuibărit în coroanele teilor. Din cînd în cînd desprinde cîte o frunză de pe copaci. Deocamdată e încă sfioasă şi se ascunde printre ramuri. Mai tîrziu se îndîrjeşte şi se învîrtoşează. Suge verdele din toate frunzele. Şi după ce le-a secătuit, le scuipă în vînt şi nu se potoleşte pînă cînd nu despoaie toţi pomii.

Am învăţat pe dinafară toate poeziile din cartea învăţătorului Kern. Am avut vreme destulă. Cînd se apropia bunicul, ascundeam cartea. Dacă mi-ar lua-o acum, poeziile dintr-însa nu mi le mai poate lua. Am în cap o carte întreagă. Învăţătorul Kern poate să mă întrebe din ea orişice. Mi-am dat osteneală.

De la fabrică doamna Clary se duce întins pe ogorul nostru. La noi se înşiruie din nou zilele bune. Bunicul e mai liniştit. Bunica nu mai oftează atît de des.

Repatriatul şi doamna Clary vin tîrziu de la cîmp. Împreună dau nutreţ vitelor. Rîsul lor răsună prin grajduri. Parcă s-ar fi întors rîndunelele. Vorbesc, rîd, fluieră ; apoi doamna Clary cîntă :

„Trudit pe drum se-ntoarce un pribeag,
În patrie la cine-i este drag..."

Doamna Clary cîntă cu glas duios. Repatriatul urmează cu vocea lui groasă :

„În casă înainte de-a intrat,
Iubitei un buchet i-a cumpărat..."

Bunicul vine din grajdul cailor. Cu urechile ciulite îşi apleacă puţintel capul de arici cenuşiu şi respiră aerul molcom de toamnă. Cu vîrful piciorului zugrăveşte

pe nisip chipuri şi cercuri. O uşă se trînteşte. Bunicul porneşte mai departe, clătinînd din cap :

— La ăştia pasămite a început de pe acum bairamul !

Bunica stă la geamul deschis al bucătăriei. Şi-a vîrît mîinile sub şorţ. Trage şi ea cu urechea. După un răstimp îşi suflă nasul în şorţ. Eu stau cocoţat pe cumpăna pompei, mă legăn şi mă uit la musculiţele tîrzii care joacă în jurul băltoacei de lîngă fîntînă.

Doamna Clary şi repatriatul s-au cuprins de după mijloc. Vor să aducă fîn din şopron. Cumpăna pompei începe să scîrţîie. Doamna Clary şi repatriatul se desprind. I-am speriat. Fluier şi dau să prind o musculiţă, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dacă vor, n-au decît să se căsătorească. Despre mine, poate să vină şi Stefania la noi. Puţin îmi pasă dacă o să doarmă cu bunicul. Mie nu-mi mai place să dorm cu el.

Merg din nou la şcoală. Vecinul meu e micul Schuricht. Micul Schuricht e slăbuţ. Anul trecut a vrut să se omoare cu curent electric, fiindcă a rămas repetent. Are braţe uscăţive şi un căpşor mititel, dar e harnic şi silitor. Micul Schuricht se teme mereu să nu rămînă iarăşi repetent. Dimineaţa, înainte de a intra învăţătorul Kern în clasă, îmi repetă toate lecţiile. Le ştie.

— Le ştiu, Tinko ?

— Da, le ştii, Schuricht, dar mai spune-le o dată.

În felul ăsta le învăţ şi eu, cînd n-am timp să le învăţ acasă. Învăţătorul Kern intră în clasă şi începe să întrebe. Micul Schuricht nu-şi ştie lecţia.

— Nu te zăpăci. Văd că ai învăţat.

Micul Schuricht se nelinişteşte şi mai mult.

— Tinko, spune tu lecţia.

O spun. O ştiu. Micul Schuricht se uită la mine atît de recunoscător de parcă ar fi spus-o el.

A doua zi micul Schuricht mă întreabă :

— Mă laşi să copiez după tine ceva despre melcul viilor ?

— Tu n-ai scris nimic ?

— Ba da, două pagini şi ceva.

— Atunci ai mai mult decît mine. Eu a trebuit să scot sfeclă.

Totuşi micul Schuricht copiază după mine. Scrie neîngrijit şi face pete în caiet. Mi-e milă de el.

— Cînd mi-o veni rîndul, citesc mai bine compunerea ta, Tinko.

Priceapă cine poate ! Cînd repatriatul nu-i prin apropiere, nu se alege nimic din lecţiile mele. Bunicul mă zgorneşte :

— La o parte, la o parte cu terfeloagele ! Iar o să-ţi vîjîie capul. Ţăranul trebuie să aibă mintea limpede.

Cîteodată nu-mi pare rău cînd bunicul mă goneşte de lîngă cărţi.

A doua zi copiez după micul Schuricht. Dar el n-are încredere în ce-a scris. Sîntem amîndoi neliniştiţi.

De ce sîntem neliniştiţi ? Domnul Kern n-a bătut decît o singură dată un copil. Pe Klauschke-cel-alb. Învăţătorul Kern dădea pe atunci ajutor la brutarul Nagora şi era nervos şi obosit. Klauschke-cel-alb stătea în picioare pe măsuţa lui şi ţinea un discurs :

— Tovarăşi şi tovarăşe, să pornim cu curaj la lupta împotriva vînătorilor de muşte din Horndorf. Îndată ce aceste elemente ale imperialismului vor trece pe aleea cu pruni...

În momentul acela a intrat în clasă învăţătorul Kern.

— Tovarăşi şi tovarăşe, umăr la umăr...

Atît a mai putut să spună Klauschke-cel-alb şi s-a pomenit cu o palmă. Klauschke-cel-alb a început să zbiere şi să dea din picioare. S-a dus la învăţătorul Kern şi i-a spus :

— Dacă se mai întîmplă o dată, tatăl meu va raporta la partid.

Învăţătorul Kern a lipit încă o palmă pe faţa obraznică a lui Klauschke. Aşa cum era, Klauschke-cel-alb a fugit de la şcoală. Învăţătorul Kern s-a aşezat pe catedră şi şi-a proptit capul în mîinile încrucişate.

Ceva mai tîrziu, bătrînul Klauschke a venit la şcoală în halatul lui alb de băcan. Învăţătorul Kern a ieşit

cu el în curte. Acolo s-au ciondănit o bună bucată de vreme. Învăţătorul Kern a trebuit să se justifice în faţa partidului. Cei de acolo s-au certat între ei dacă e cazul ca învăţătorul Kern să rămînă ori ba. Paul Wunsch a spus bătrînului Klauschke:

— Cred că şi eu i-aş fi lipit una băiatului tău pentru obrăznicia lui. Dă-i acasă o creştere mai bună!

Kern a rămas profesor — însă de atunci n-a mai bătut nici un copil. Dar din ziua aceea nici n-a mai întîlnit asemenea obrăznicie.

Atunci de ce sîntem neliniştiţi cînd nu ne-am făcut lecţiile? Eu sînt neliniştit fiindcă nu pot suporta să-l văd pe învăţătorul Kern mîhnit din pricina mea. Micul Schuricht e neliniştit pentru că se teme că ceilalţi vor rîde de el dacă va spune ceva greşit. Dar nimeni nu trebuie să rîdă de el.

În privinţa asta ne-am înţeles cu învăţătorul Kern:

— Fiecare poate să fie o dată prost, şi tu, şi el, şi el, şi el...

Învăţătorul Kern a arătat şi spre mine.

— Ce rost are să rîdem unii de alţii? Mai bine să ne lăudăm cînd sîntem deştepţi.

Asta i-am făgăduit-o cu toţii învăţătorului Kern.

Numai Fritz Kimpel a spus în recreaţie:

— Şi eu tot am să rîd dacă o să-mi vină!

Micul Schuricht a auzit asta. Şi continuă să fie neliniştit.

Fritz Kimpel stă în clasă alături de micul Kubaschk. Micul Kubaschk e bucuros şi mîndru că-l are lîngă el. Kimpel e un bătăuş grozav; atunci Kubaschk este desigur şi el voinic, dacă poate ţine prietenia cu Kimpel. Fritz Kimpel n-o să-l mai bată pe micul Kubaschk. Nu vrea să rămînă şi al doilea an în clasa asta; îi trebuie unul care să-i sufle.

Eu nu mai vorbesc cu Fritz Kimpel. Unde se joacă el, nu mă joc eu, şi unde mă joc eu, nu se joacă el. Noul meu prieten e Ochi-de-bilă. El are grijă ca Fritz să nu mă supere cu nimic. Ochi-de-bilă mă duce pînă în faţa

casei. Aşteaptă pînă cînd trece Fritz, şi numai după aceea pleacă şi el acasă.

— Asta ar mai lipsi, ca un mort să se înhăiteze cu ucigaşul său — spune Ochi-de-bilă.

Iar Fritz Kimpel îmi trimite vorbă prin micul Kubaschk că-i păcat că n-am murit.

Certificatul meu l-a iscălit repatriatul. A mers cît se poate de uşor. Oare gîndurile mele au distrus tot ce a fost rău? Doamna Clary i-a amintit repatriatului de certificat. Era cu o zi înainte de a mă duce la şcoală. Bunicul se afla în curte. Repatriatul s-a uitat tăcut la note. A cerut cerneală, a şuierat printre dinţi şi mi-a dat apoi foaia iscălită:

— Ei, comedie, cred că de acum o să facem treabă mai bună, nu-i aşa? Doar nu sîntem căzuţi în cap!

Cartofii şi sfeclele sînt la adăpost. Mirosul frunzelor fierte de sfeclă se înalţă din bucătăriile unde se pregăteşte nutreţul pentru vite. Graurii au plecat. Fumul din hogeaguri se tîrăşte pe uliţa satului. Piţigoii piuie trişti în pomii desfrunziţi. Casele şi uliţa sînt învăluite în ceaţă. Viaţa se duce la culcare. Plictiseala se strecoară din colţurile hambarelor. Caută oameni. Se suie şi pe faţa bunicului, alunecînd de-a lungul perilor din mustaţă. Se ghemuieşte în cutele dintre nas şi bărbie, ca o pînză de păianjen cenuşie. Bunicul se duce la dulap. Scoate din sertar cărţile unsuroase de joc şi le răzuieşte cu degetul cel mare.

— Auzi muzica diavolului, Tinko?

Eu nu aud muzica diavolului. Stau cinchit pe lada cu lemne din faţa sobei de la bucătărie şi citesc o carte. Mi-a dat-o învăţătorul Kern după ce i-am spus pe dinafară douăzeci din cele cincizeci de poezii. Învăţătorul dădea mulţumit din cap sau mă îndrepta cînd era de părere că n-am accentuat bine un cuvînt. Au fost multe cuvinte pe care le-am rostit greşit. Cu toate acestea, învăţătorul Kern mi-a spus:

— Văd că-ţi dai osteneală, dar ce facem cu lecţiile? La iarnă trebuie să te gîndeşti mai mult la lecţii.

— O să mă gîndesc, domnule Kern, numai bunicul să nu se gîndească la ele.

— Iarăşi bunicul ! Bine, o să vorbesc cu tatăl tău.

— Mhm.

— Ai vrea să citeşti altă carte ?

— Poezii ?

— Nu, de astă dată altceva. Cînd ai fost bolnav, ţi-am povestit despre Iulius Fucik. Ţi-a plăcut ?

— Da, despre Iulius.

— Vrei să citeşti ce-a scris ?

— Cum să nu !

Acum citesc ce-a scris Iulius în închisoare. I-a scris şi nevestei lui. E foarte trist. Dacă pînă la urmă tot îl omoară, sînt nişte ticăloşi.

Uşa bucătăriei scîrţîie. Ascund cartea în lada cu lemne şi mă aşez pe ea.

— Auzi ori nu auzi muzica diavolului ?

Bunicul îmi face cu ochiul.

— O să mă doară capul, bunicule, dacă încep să socotesc.

— Aşa e, capul. Te înţeapă sau îţi face taca-taca în cap cînd socoteşti ?

— Mai mult taca-taca.

— Cum ? Taca-taca ? Atunci pune-ţi o cîrpă cu oţet. Poate că-ţi trece şi ai să poţi să socoteşti nitel.

Bunica e nevoită să vină din grajd ca să-mi pună o cîrpă cu oţet pe cap. Eu rămîn nemişcat pe lada cu lemne. De-ar pleca toţi din bucătărie ! Vreau să ştiu ce-au făcut cu Iulius. Bunica se duce din nou în grajd. Bunicul se aşază pe laviţa de lîngă sobă. Îşi întinde picioarele şi moţăie.

— Mai ţăcăne încă sau poţi să începi să socoteşti ?

Eu mi-am luat de mult cartea şi citesc.

— Ţăcăne încă, bunicule.

După un timp, bunicul o crede pe bunica încă în bucătărie :

— A început Batsch să mănînce ? Că de nu, trebuie să-i scoatem dinţii.

Imit glasul bunicii :

— Batschko a început să mănînce, da, da.

Bunicul aţipeşte din nou. Ce vor face cu Iulius Fucik ?

— De unde iei fînul pentru vaci ? Din fund sau de unde ?

Răspund din nou cu glasul bunicii :

— D-apoi cum ! Din faţă luăm fînul.

Răspunsul meu e greşit. Bunica trebuie să dea mai întîi fînul din fundul podului. Eu nu bag de seamă, dar bunicul s-a ridicat s-o certe pe bunica pentru nesocotinţa ei. Povestirea lui Iulius Fucik din închisoare e tot mai tristă. Ochii mi se umplu de lacrimi.

— Va să zică să citeşti poţi, chiar dacă-ţi ies ochii din cap de atîta ţăcănit, ai ? Dar să joci cărţi nu poţi, hm ? Îţi baţi joc de bunicul tău, hî ? Vorba ceea : Cartea strică pe om mai avan decît rachiul. Să nu mai văd hîrţoaga asta !

Nu mai am timp să-mi ascund cartea. Bunicul mi-o smulge din poală cu mîna lui noduroasă. Uşiţa sobei scîrţîie, flăcările se năpustesc asupra cărţii mele. Cîrpa cu oţet îmi cade de pe frunte.

— De asta o să te căieşti ! îi strig bunicului. Nu mai joc niciodată cu tine !

O iau la fugă în ograda învăluită în ceaţă. E ca şi cum chiar bunicul l-ar fi ars pe Iulius Fucik. Am să-i spun repatriatului. Să-l pedepsească el pe bunicul.

Din crengile teiului din ogradă picură stropi. Haina mi se umflă de umezeală ca un burete. Cît timp bunicul va fi singur în odaie, n-am să intru.

Vine repatriatul. Aş vrea să-i spun „tată" şi să-i povestesc totul. Dar mai bine nu-i spun nimic, ca să nu aud văicărelile bunicii cînd va trebui să-i despartă pe cei doi. Stau pe gînduri şi chibzuiesc cum să-l necăjesc pe bunicul. Aş putea să-mi fac lecţiile după-amiază. Iar dacă nu m-ar lăsa, să alerg pe uliţă şi să strig : „Mă bate, mă bate, fiindcă vreau să învăţ !"

După-amiază mă aşez şi-mi fac lecţiile. Scriu încet de tot ca să mai am ceva de făcut cînd vine el. Dar nu vine. Scriu şi mai încet. Tot nu vine. Trag sertarul me-

sei şi încep să bat toba pe el. Fac ca trompeta şi cînt şi un marş :

„Să mă bată de m-o bate !
De m-o bate, strig, măi frate :
Iată colo e bătrînul,
Parcă a turbat hapsînul...“

Oricît de încet scriu, lecţiile tot se sfîrşesc. Şi el nu vine. Bunica îmi spune că a plecat la Sandberge ca să scoată de la reparat hamul lui Bläker.

Cînd vrea să joace cărţi cu mine, aş putea să iau Biblia şi să mă uit prin ea. Dacă se înfurie şi o aruncă în maşina de gătit, o să-l ia la rost bunica, fiindcă a luat harul casei şi l-a folosit pentru fiertul cartofilor.

Aş putea să mă duc şi la Tinerii pionieri. Dacă află asta, se necăjeşte mai rău decît pentru orişice. Asta o să fac.

— Ei, Tinko, vrei să fii cu noi ? mă întreabă Tinerii pionieri în după-amiaza următoare.

— Am venit numai să văd cum e.

— Bine, uită-te. N-o să-ţi luăm chiar astăzi cotizaţia.

Instructor de pionieri e învăţătorul Kern. A plecat în oraş la curs. Klauschke-cel-alb îi conduce pe pionieri. El este preşedintele consiliului prieteniei. Dau să mă aşez lîngă micul Schuricht, ca la şcoală. Klauschke-cel-alb se repede de la catedră :

— N-ai voie să stai aici, fiindcă nu eşti membru înscris.

Ochi-de-bilă sare ca fript :

— Aici nu-i băcănie, nu există membri înscrişi.

Klauschke se înfige în faţa lui Ochi-de-bilă :

— Iar îmi dai peste cap disciplina pe care trebuie s-o introducem aici, omule ! O să fii tras la răspundere în faţa consiliului prieteniei.

Ochi-de-bilă tace.

— Unde să stau, Klauschke ? întreb eu.

— Aici nu sînt Klauschke, dacă vrei să ştii. Sînt preşedintele consiliului prieteniei şi totodată şi comandant. Aşază-te în ultima bancă !

Mă aşez în ultima bancă.

— Trebuie să ţin mîinile împreunate ? Unde să le ţin, preşedinte al prieteniei ?

— Preşedinte al consiliului prieteniei — mă corectează Klauschke-cel-alb, suindu-se la catedră şi umflîndu-şi pieptul. Procedăm la salutarea musafirului nostru Tinko Kraske.

Pionierii sar în picioare, ridică mîna dreaptă deasupra capului şi răcnesc :

— Totdeauna gata !

De spaimă am zvîrlit şi eu mîna în sus. Ce să fac acum cu mîna ridicată ? Mă scarpin stînjenit în cap.

Klauschke-cel-alb s-a şi repezit la mine :

— N-ai răspuns bine la salut !

Îmi apucă mîna. Îi simt degetele năduşite. Sînt umede şi pline de negreală. Îmi potriveşte degetele unul peste altul, apoi mă apucă de braţ şi mi-l împinge în sus, pînă cînd mîna ajunge deasupra capului.

— Aşa trebuie să faci.

— Bine.

— Fă o dată singur.

Fac. Dar degetele mele nu stau încă aşa cum trebuie, unul peste celălalt. Klauschke-cel-alb îmi trage mîna jos şi începe din nou să-mi rînduiască degetele. Se dă un pas înapoi şi-mi comandă :

— Salută încă o dată singur. Salutul de pionier este primul lucru pe care trebuie să şi-l însuşească acela care vrea să devină pionier. Şi acum dă-i drumul !

Eu nu spun nimic. Nu ridic nici mîna. Sar pe masă, fac un salt peste culoarul dintre mese, trec pe masa următoare şi o zbughesc pe fereastra deschisă. Mă las în jos pe şpalierul viţei pînă ajung în curtea şcolii.

Am vrut să-l necăjesc pe bunicul şi m-am necăjit pe mine însumi. N-aş dori să afle că am fost la noua asociaţie şcolară.

CAPITOLUL 15

Se înserează. Bunicul se spală şi se piaptănă. Scoate din dulap haina sa de loden verde. Îmi spune să pun şi eu hainele cele bune. Bunicul le cercetează. Mînecile îmi sînt prea scurte. Am crescut. Gulerul şi reverele sînt boţite şi lăbărţate. Am umblat cu costumul prin ploaie.

— N-are decît sacul ăsta ? o întreabă bunicul pe bunica.

— N-are. De Crăciun trebuie să-l îmbraci din nou.

— Unde mergem, bunicule ?

— Prietenul ne-a chemat.

Bunica încearcă să-mi întindă haina. Cutele nu se duc. Nici mai lungă nu se face.

— Eu nu mai am nici un prieten la Kimpel, bunicule !

— Haide, haide, malacule ! V-aţi împroşcat niţeluş cu nişte bani vechi şi acum n-o să vă mai împăcaţi, ce naiba ? Prietenul Kimpel a trimis vorbă să vii şi tu la praznicul tăierii porcului, ca să stai cu Fritz.

— Fritz n-a venit la mine cînd am fost bolnav.

— D-apoi cum ? I-o fi fost frică băieţelului. Piaptănă-te, piaptănă-te frumos, hai, dă-i zor ! Vorba ceea : Prietenia trebuie încălzită.

— L-a lovit şi la îmbolnăvit pe băiat la cap, asta ştie toată lumea ! spune bunica. Ce să caute la nişte fandosiţi ca ăia ?

— A strănutat vreun piţigoi pe aproape ?

Bunicul se uită ţintă la bunica. Bunica tace.

La Kimpel ciorile stau pe streaşină şi privesc în curte. Măcelarul Bubak face cîrnaţi în bucătăria vitelor. Cîinii îşi arată unii altora colţii, mîrîind. Fiecare are un ciolan proaspăt de porc. Niciunul nu-l mănîncă. N-au timp să roadă. Trebuie să şi le păzească unul de altul.

În casa cu balcon a lui Kimpel, toate ferestrele sînt luminate. Un om în haină neagră coboară treptele de la intrare. Caută bîjbîind balustrada. Dar scara n-are balustradă. Omul se clatină puţin şi aşteaptă. Aşteaptă probabil să vină o balustradă. Omul dă la o parte pulpanele negre ale hainei, bagă mîna în buzunar şi scoate o batistă. Îşi dă jos ochelarii şi-i curăţă cu batista. E preotul. Bunicul mă opreşte. Nu vrem să ne ciocnim pe scară cu un om atît de sfînt. Preotul îşi pune ochelarii. Între timp a uitat că scara n-are balustradă. Dă să se sprijine, dar mîna-i alunecă în ceaţă. Se poticneşte şi vine cam repejor pe ultimele două trepte.

— Bună seara, părinte. Ai gustat puţin rasol de porc, hm ?

— Cine-mi vorbeşte ? întreabă preotul, apucîndu-se să-şi cureţe din nou ochelarii.

— Eu, ţăranul August Kraske, împărtăşit în 1889, vorbesc cu dumneata, părinte — răspunde bunicul.

Preotul îşi pune din nou ochelarii. Se uită în jos, de parcă ar simţi acolo o prăpastie.

— August Kraske ? A da, da, îmi amintesc. 1889, cînd am sfinţit clopotul cel mare. Doamna baroană a cîntat un solo într-o rochie de dantelă. Îţi mai aduci aminte, băiete ?

— Îmi amintesc, părinte. În ziua cînd a fost agăţat clopotul, Adolf Himpel s-a rostogolit pe treptele turnului de sus şi pînă jos.

— Da, bietul om ! Şi-a pierdut viaţa în slujba bisericii.

— A băut prea multă agheasmă, părinte, aşa-i ?

— Sst ! Nu ponegri morţii, fiule !

Preotul priveşte iar în prăpastie :

— Ia spune, Kraske August, tot atîta ceaţă e şi la tine jos, sau numai la mine aici sus pe scară ?

— Eşti jos, părinte.

— Aha, sînt jos ? Ia te uită cum m-a orbit lumina tare din odaia lui Kimpel !

— Vrei să te duci acasă, părinte ?

— Nu, fiule, nu. Am vrut numai... La drept vorbind am vrut numai să... Dar acum e poate mai bine să mă duc acasă. Condu-mă pînă la poartă, dacă nu te superi, şi spune-i lui Kimpel să mă ierte. Mi-a fost teamă să nu se îngroaşe ceaţa peste noapte. Iar pe scripcarul Fimpel, pe nebunul ăla, dragul de el, care se îndoapă acolo cu rasol de porc, sufleţelul taichii, haha, că şugubăţ mai e — pe el să-l saluţi din partea mea.

Bunicul îl ia pe preot de braţ. Preotul zăreşte conturul meu.

— Ai adus şi un sac cu tine, Kraske, fiule ?

— E nepotul meu, părinte.

— Cînd mi-l trimiţi la ora de catehism ?

— Hm... de, părinte... la ora de catehism... — bîlbîie bunicul. Vorba ceea : e mai greu să ai grijă de cele sfinte decît de o sută de purici. Biblia e deocamdată cam grea pentru puştiul ăsta.

— Trimite-l totuşi, hîc, Kraske August, trimite-l, hîc. Am să-i vînd un exemplar din Noul Testament, frumuşel şi uşor de mînuit.

La poartă, părintele îl îmbrăţişează pe bunicul.

— Aşa, acum o să nimeresc şi singur, Kraske August. Nici o grijă. Îţi mulţumesc, fiule. Tare mă bucur cînd întîlnesc pe cîte unul din cei cuminecaţi de mine, sănătos şi ocrotit de dumnezeu în toate primejdiile. Dumnezeu te iubeşte, fiule. Ochiul lui te păzeşte acum şi pururea şi-n vecii vecilor.

— Amin ! întregeşte bunicul.

— Cum ? întreabă preotul.

Bunicul şovăie !

— Să nu cumva să nimereşti în gardul cu sîrmă ghimpată al lui Felko. Ai grijă, părinte. Asta am vrut să spun — răspunde bunicul.

Închide poarta după preot şi trage apoi cu urechea pînă cînd zdupăitul sfinţiei sale se pierde în depărtare.

Chelbosul a crezut că părintele se va întoarce. Dar în locul lui intrăm noi şi-i spunem că părintele s-a cam speriat de ceaţa care l-a cuprins. Chelbosul rîde chiţăind şi se bate pe coapse.

— Asta-i ceaţa ! Ceaţa asta galbenă de aici ! hohoteşte el, arătîndu-ne sticla cu rachiu.

Scripcarul Fimpel stă într-un colţ al canapelei şi rînjeşte. Capul lui rotund ca o bilă e stacojiu. Mestecă de zor, cu fruntea plecată. Fălcile lui trag brazde ca plugul prin smocul de păr ce se revarsă învălurit, prin deschizătura de la piept a cămăşii. Afară e frig, dar scripcarul Fimpel umblă încă îmbrăcat ca vara. N-o fi avînd haină? Ba are, dar trebuie s-o cruţe. O îmbracă numai duminicile, cînd se duce să cînte. Saboţii lui sînt lîngă uşă. Şi-a pus picioarele goale unul peste altul, ca în felul acesta să şi le poată încălzi mai uşor.

— Aţi picat tocmai cînd hazul e mai mare — guiţă chelbosul, fără să-i dea bunicului un scaun.

— Hai, zi-i mai departe, Fimpel ! îi porunceşte chelbosul. Cum mănîncă o maimuţă ?

Scripcarul Fimpel înşfacă un caltaboş de pe farfurie. Sare cu el pe rezemătoarea canapelei, îşi rostogoleşte ochii ca maimuţele de pe flaşnete, priveşte lung cîrnatul, îl miroase la ambele capete şi-şi înfige dinţii în el. Apoi scripcarul Fimpel înghite cîrnatul pe nerăsuflate. În acelaşi timp uguie şi mormăie sau se repede cu gura căscată asupra unui duşman nevăzut. Încearcă apoi, maimuţăreşte, să-şi tragă pe chelie, ca o pălăriuţă, restul de piele care a rămas din caltaboşul golit, pentru ca în cele din urmă să-l facă să dispară în buzunarul de la nădragi.

Între timp chelbosul a umplut paharele. Fimpel-maimuţoiul sare de pe rezemătoarea canapelei drept pe masă, se aşază la mijlocul ei şi soarbe cu buzele încleştate un păhărel de rachiu. Îndată apucă însă şi sticla cu rachiu şi o duce la gură. Chelbosul, care aproape că se tăvăleşte de rîs, se repede la el şi vrea să i-o smulgă. Scripcarul Fimpel, cu gura rînjită, îl muşcă pe chelbos uşor de mînă. Kimpel se trage înapoi. Scripcarul are acum timp să mai tragă o duşcă din sticlă.

— Gata cu maimuțăreala! îi strigă chelbosul, îndîrjindu-se deodată. Îți mai dau un cîrnat dacă poți să stai într-un picior și să-l înghiți cum înghite barza o broască. E al șaselea cîrnat — adaugă el.

Scripcarul Fimpel se propteşte într-un picior în mijlocul odăii și înfulecă tot cîrnatul, cu capul răsturnat pe spate.

— Barza-nghite pe broscoi,
Dar și băutură vrea apoi...

glăsuiește scripcarul Fimpel, trăgînd cu ochiul la rachiu.

— Bine! încuviințează chelbosul umplînd un pahar, și făcînd cu ochiul bunicului îi spune scripcarului: Sînt gata să-ți dau și o haină de-a mea dacă mănînci al șaptelea cîrnat stînd cu capul în jos și cu picioarele în sus.

Scripcarul Fimpel nu așteaptă să-i mai spună o dată. Apucă al șaptelea cîrnat, sare pe canapea, își propteşte scăfîrlia lucioasă pe perne și zvîrle picioarele în sus. Tălpile se lovesc de un tablou mare care atîrnă deasupra canapelei. Îl înfățișează pe Napoleon după bătălia de la Waterloo. Napoleon șade istovit pe o buturugă și privește picioarele tuciurii ale scripcarului Fimpel. Scripcarul și-a găsit echilibrul și cască gura cu dinții ascuțiți. Mușcă mai întîi capătul cîrnatului și-l scuipă drept pe masă. Al șaptelea cîrnat dispare apoi ca un cărbune în gura unei sobițe de tuci. Chelbosul aleargă prin odaie, chelălăind de rîs. Fritz s-a ghemuit pe jos și bate din palme. Bunicul clatină din cap: „Ţţ... ţţ..."

Mi-e milă că Fimpel trebuie să se ostenească atît de mult pentru haina făgăduită. Fața i se învinețește tot mai tare.

— Dacă-i dă sîngele pe nas și se curăță? se îngrijorează bunicul.

Chelbosul nu ține seamă de vorbele lui.

— Ia spune, Fimpel, cum e? Ceilalți cîrnați nu alunecă în jos?

— Simt în gîtlej cum se opresc,
Deci dă-mi ceva ca să-i clătesc,

răspunde scripcarul Fimpel mestecînd.

Fritz îi aduce un pahar plin cu rachiu. Noroc că scripcarul mîncase pînă atunci tot cîrnatul, căci rachiul pe care vrea să-l înghită îi alunecă din gît în nas. Fimpel începe să tușească și să strănute. Picioarele i se frămîntă pe obrazul lui Napoleon. Trebuie să le pună din nou pe pămînt, dar se înecă de tuse și scuipă prin odaie rachiu și bucățele de cîrnat.

— Gata, gata! urlă chelbosul, împingîndu-l pe scripcar spre ușă. Spune-i bătrînei de la bucătărie să-ți dea haina mea cea veche, aceea pe care am pus-o anul trecut în cireș ca sperietoare.

Scripcarul Fimpel întinde repede mîna spre farfurie, apucă un cîrnat și-l vîră sub pieptul cămășii.

— Omul sărac acuma are
Și pentru mîine demîncare,

mai spune scripcarul Fimpel. Și dispare din odaie.

Bătrîna Berta vine tîrșîindu-și picioarele. Aduce o strachină aburindă cu rasol de porc, varză acră și un păhăruț curat pentru bunicul. Fritz Kimpel stă cocoțat pe rezemătoarea canapelei. Și-a scos un ciorap și-și freacă degetele de la picior. Bunicul dă mîna cu Fritz Kimpel. Îmi face semn să-i dau și eu. Dar eu nu vreau să-l salut pe Fritz Kimpel. Sîntem dușmani. Mă fac că-mi caut un loc pentru șapcă. Bătrîna Berta îmi ia șapca din mînă. Mă scotocesc prin buzunare ca și cînd mi-aș căuta batista. Dar n-am batistă.

Bunicul intră în vorbă cu chelbosul. Eu nu-i dau mîna lui Fritz. În schimb mi-o întinde chelbosul pe a lui. Chelbosul nu mi-a dat niciodată mîna. Nu s-a uitat niciodată la mine mai ca lumea. Cînd îl salutam pe uliță, îmi răspundea: „Bună ziua, băiete, spune-i tatălui tău să-mi facă pînă mîine cercelul de la căruță."

— Eu nu sînt Felko. Sînt al lui Kraske — îi răspundeam eu.

— Aha, de ce n-ai spus îndată?

Astăzi chelbosul îmi dă mîna. Poate că vrea să simtă cum e cînd pipăi pe unul care a fost mort.

Carnea de porc e grasă.

— Bea o înghiţitură, că atunci alunecă mai bine — spune chelbosul, turnîndu-mi rachiu în paharul preotului.

Eu nu vreau să beau din paharul preotului. Preotul are o barbă sură, ţepoasă. Eu nu vreau să-mi crească o barbă ca a lui.

— Nu mai face nazuri ! se oţărăşte bunicul. Bea un pahar că te încălzeşte.

Nici bunicul nu mă poate îndupleca să beau din paharul preotului. Chelbosul îi face un semn lui Fritz. Fritz vine sărind într-un picior, apucă paharul cu rachiu al preotului şi din două înghiţituri dă pe gît licoarea gălbuie. Treaba lui ! Nu mi-ar părea rău dacă i-ar creşte o barbă ca a preotului.

— Iată cine va fi ţăran adevărat ! se fudulează chelbosul.

Bunicul se uită urît la mine şi-mi împinge paharul lui. Dintr-o înghiţitură dau de duşcă rachiul.

— Oho ! face chelbosul, turnîndu-şi lui şi bunicului.

Bunicul îşi netezeşte mulţumit mustaţa. Fritz Kimpel ia paharul tatălui său. Vrea să bea şi el rachiul dintr-o singură înghiţitură, ca mine. Dar îl dă prea repede pe gît şi se îneacă, împroşcînd rachiul prin odaie, ca adineauri Fimpel. Fritz sare ca un apucat încoace şi încolo, ţinîndu-se de gîtlej.

— Da, da! mormăie bunicul făcîndu-mi un semn prietenos cu mîna.

Fritz se împleticeşte ca un beţiv şi iese din odaie.

Acum sînt singur şi nu se mai uită nimeni la mine. Pot să mănînc cît vreau. Mănînc trei cîrnaţi cu crupe şi unul cu ficat şi pesmet. Bărbaţii plescăie şi ei, şi vorbesc. Vorbesc despre cota de cartofi. Chelbosul a declarat război primarului. Predă cartofii cînd vrea el şi nu cînd îi place primarului şi partidului.

— Principalul e să dăm cota anuală. Am timp pînă la treizeci şi unu decembrie — se răţoieşte chelbosul.

Ultimul chintal de cartofi din cotă o să-l ducă primarului în seara dinaintea Anului Nou.

Nici chelbosul şi nici bunicul n-au dat nimic cînd tot satul a predat cota de cartofi. În momentul acela, car-

tofii noştri zăceau încă în pămînt. Alţi ţărani au predat pentru noi. Îi rugase repatriatul. Pentru el au făcut-o. Pe bunic nu l-ar fi ajutat nimeni. Tot repatriatul s-a îngrijit ca îndată ce-am scos cartofii din pămînt să înapoiem împrumutul primit de la ţăranii care ne-au ajutat la predarea cotei. Bunicul a făcut tărăboi, dar repatriatul nu s-a sinchisit de gura lui.

— Cînd ai de gînd să predai ultimii cartofi? îl întreabă chelbosul pe bunic.

Bunicul nu vrea să dea în vileag că l-a lăsat pe repatriat să se descurce cum ştie.

— Dacă merge totul bine, ultimii îi predau pe la sfîntul Andrei — răspunde bunicul.

— La sfîrşitul lui noiembrie? Aşa devreme?

— Mai tîrziu îmi intră gerul în clade, dacă le mai deschid o dată.

Chelbosul îl măsoară pe bunic cu o privire nimicitoare.

— Nu cumva ai şi predat cota întreagă, Kraske?

— Eu...? Cine spune?

— L-am auzit pe Kaldaune umblînd cu asemenea vorbe.

— Pe coada roşie a necuratului: n-am predat nimic! Vorba ceea: Un Kraske nu dansează cum îi fluieră şobolanii!

Bunicul a mintit. Umblă cu şoalda. Mi-e ruşine că face asemenea lucruri.

Fritz Kimpel s-a strecurat din nou în odaie. Cei doi bărbaţi tac. Întîiul fiindcă a mintit, al doilea pentru că l-a prins pe celălalt cu minciuna.

— O dată la şapte ani găseşti un pantof potrivit — glăsuieşte chelbosul ca să alunge tăcerea din odaie.

Dar şi bunicul a găsit ceva de spus.

— Cred că băiatului nostru i-a rămas ceva de pe urma hîrjoanei cu banii zvîrliţi în obraz — grăieşte el, bucuros că poate să-i treacă lui Kimpel o lopată de băligar pe sub nas.

— Ce să-i fi rămas? De pe urma cîtorva bănuţi?

— Da, mi-e teamă că rămîne cu o vătămătură la cap.

— Ei, şi? Nu sînteţi asiguraţi?

— Ba da, ba da, dar dacă află cei de la asigurare de unde i se trage, desigur că altcineva va trebui să...

— Dar băiatul n-are nimic la cap, ce naiba ! îl întrerupe chelbosul. Ia vino încoa, Matthes !

— Martin îl cheamă, Martin — îl îndreaptă bunicul.

Chelbosul mă ia de mînă şi mă pune să stau pe una din crăpăturile podelii.

— Porneşte înainte şi mergi de-a lungul crăpăturii.

Nu ştiu dacă trebuie să-l ascult. Bunicul e încredinţat că sînt ameţit de rachiu şi-mi face semn să pornesc. Pun cu grijă un picior în faţa celuilalt şi păşesc de-a lungul crăpăturii. Nu mă clatin, nu mă înclin nici într-o parte nici într-alta şi nu calc nici o singură dată pe de lături. Kimpel-chelbosul şi bunicul urmăresc încordaţi fiecare pas al meu. Kimpel răsuflă greu. Eu mă întorc şi pornesc înapoi de-a lungul crăpăturii.

— Bravo ! strigă chelbosul turnîndu-mi un rachiu. Şi despre ăsta spui că i-a rămas ceva la cap ? Prostie gogonată. Doctorilor le place totdeauna să facă din ţînţar armăsar. Despre unul care-i numai niţeluş bolnav spun mai întîi că-i pe moarte, pe urmă îl însănătoşesc şi atunci cică sînt mari meşteri şi cîte şi mai cîte.

— Chestia e — zice bunicul scărpinîndu-se în cap — că strengarii ăştia doi nu vor să se mai împace.

— Cum, ce ? Nu vor să se împace ? i-o taie chelbosul uitîndu-se la mine şi apoi la Fritz. Care e mai tare dintre voi, hm ?

Fritz rînjeşte de i se văd dinţii mari din gură. Eu nu ştiu ce să fac. Apuc paharul de rachiu al bunicului şi dau pe gît usturătoarea băutură.

— Măi, să fie ! La asta se pricepe — mă laudă chelbosul.

Bunicul se îndreaptă pe scaun şi-şi răsuceşte mustaţa.

— Dacă şi la celelalte o fi tot aşa, aferim, Kraske !

Chelbosul vine spre mine. Vrea să-mi pipăie braţele. Eu mă trag înapoi. Bunicul şade pe scaun de parc-ar avea de vînzare un viţel gras.

— Lasă mofturile, Tinko. Pune mîna, jupîne Kimpel, pune mîna ca să vezi ce căptușit e. Nu se trage din bunici de lepădat, jupîne Kimpel.

Chelbosul m-a înghesuit în colțul ușii. Îmi pipăie mușchii brațelor, șoldurile.

— Frumos, frumos căptușit! Ce-i drept e drept. Dar pe ce te prinzi, Kraske, răzeșule, că al meu tot îl va culca la pămînt?

„Kraske, răzeșule" — asta e muzică în urechile bunicului. Se așază mai bine pe scaun, de parc-ar sta în strană la biserică.

— Hai, înhățați-vă, înșfăcați-vă! ne întărîtă chelbosul. Încăierați-vă, pînă ce-o cădea unul la pămînt. Totdeauna e unul care cade. Surchidiți-vă, scărmănați-vă! Așa o să avem iarăși liniște în căprărie și o să fiți din nou prieteni.

Fritz își scoate și al doilea ciorap și-și suflecă mînecile. Bunicul îmi face semn din cap.

— Te previn, jupîne Kimpel, te previn! Al meu ridică singur o baniță, o baniță plină ochi, pe legea mea! Dă-mi haina, puiule, hai, dă-o încoace!

Nu-i dau haina. Pun mîna pe clanță. Ușa se deschide. Ies din odaie clătinîndu-mă.

— Ce-nseamnă asta? Ia poftim înapoi! strigă bunicul, sărind de pe scaun.

Dar nu poate să mă prindă. Am ajuns pe scară. Alerg spre casă.

Tîrziu noaptea, bunicul vine acasă cîntînd:

„Cine-i neamț adevărat?
Cine bea și nu e beat,
Ăla-i neamț adevărat..."

S-a încins din nou prietenia cu Kimpel, sau ce s-o fi întîmplat? Bunicul cade grămadă în pat. Eu mă fac că dorm. Bunicul mă privește țintă, înainte de a stinge lampa.

— Uite-l cum zace! Trei, două rachiuri a dat pe gît, sau mai multe poate, că de ciudă prietenului Kimpel ochii i-au ieșit, de ciudă ochii i-au ieșit din cap. Și-acum

zace, poftim, zace ca șobolanul în colț. Vorba ceea : Ăsta-i neamț adevărat !

Și bunicul începe să cînte din nou. Bunica se trezește :

— Doamne, doamne, ce l-o fi apucat pe bătrîn ? Nu-mi strica somnul cu cîntece de astea spurcate.

„Eu cînt cum cîntă pasărea,
Care se ouă printre crengi..."

cîntă bunicul, dar melodia nu-i ajunge pentru toată poezia și e silit să rostească numai prin grai ultimele cuvinte. Apoi stinge în sfîrșit lumina. Se tolănește pe perne mîrîind. Aburi de rachiu mă învăluie. Trebuie să-mi întorc fața la perete.

Se pare că prietenia cu Kimpel-chelbosul nu-i totuși atît de zdravănă cum ar trebui să fie. Minciuna bunicului a rămas înfiptă într-însa ca un ghimpe. Dar cică eu sînt de vină că prietenia s-a zdruncinat acum din nou.

— Nu puteai să te iei puțin la trîntă aseară, ha ?

— Nu.

— Cum ? Spui „nu", mă țingăule ? Faci pe deșteptul cu mine ? Am să-ți arăt eu cum trebuie să te porți față de oameni subțiri !

— Ai căpiat, omule ? se amestecă bunica. Să se ia la bătaie în fața oamenilor ?

— Ce știi tu de oameni ? Vezi-ți de treabă. Vorba ceea : Omul trebuie să-și lase udul în ciubote, dacă așa cere buna-cuviință. Asta e. Gata !

— I-aș fi rupt lui Fritz cămașa, bunicule !

— Și de ce nu i-ai rupt-o ? De ce, hai ?

— Fiindcă n-am vrut să fiu eu de vină.

— Cum, cum ?

— Păi n-ai spus chiar tu ? „La oameni de ăștia, dacă se întîmplă ceva, trebuie să faci totdeauna pe vinovatul. E mai frumos."

— Dar nu s-a întîmplat nimic, zevzecule !

Bunicul începe să umble de colo pînă colo prin bucătărie.

— S-ar fi întîmplat ! I-aș fi rupt lui Fritz cămașa.

— Ţţ, ţţ, ţţ ! Ei nu, că asta prea e de oaie ! Ia te uită ce obraznic !

Bunicul pune mîna pe un lemn din coş. Scurtătura trosneşte de uşa închisă a bucătăriei. Eu am şi ajuns în ogradă.

Nu, nu vreau să mai dorm cu bunicul. Toamna trecută mi-era teamă de repatriat. N-am vrut să stau în odaia lui. Dar repatriatul nu mi-a făcut nimic. O singură dată m-a zgîlţîit, cînd am lăsat să se înăbuşe plantele în seră Nici acum nu vreau să dorm cu repatriatul, nu. Vreau să fiu singur cînd adorm şi cînd mă scol.

— Bunico, fă-mi patul în cămăruţa din pod.

— Nu vrei să mai dormi cu bunicul ? De ce nu mai vrei ?

— Nu vreau, bunico.

— Măi, măi, măi ! Dar în cămăruţa din pod n-ai lumină, Tinko.

— Îmi iau o lumînare, bunico.

— Vrei să ne aprinzi acoperişul, Tinko ?

— N-am să-l aprind, bunico.

Cu toate că bunicul tună şi fulgeră, eu tot capăt un pat în cămăruţa din pod. Repatriatul aşază picioarele patului şi pune scîndurile sub salteaua de paie.

— Sigur, de ce să n-ai patul tău ? Te-ai făcut băiat mare.

— Păi dar !

Stau culcat în patul meu. Lumînarea pîlpîie. Vîntul de octombrie şuieră prin crăpătura dintre ţiglele acoperişului. Îmi pare că bunica umblă tiptil prin dreptul uşii. Cată să vadă, pesemne, dacă am stins lumînarea. O sting. Vreau să-mi păstrez cămăruţa. Cîtva timp mai zăresc prin întuneric miezul luminos al flăcării lumînării. Ochii mei păstrează amintirea luminii. În întuneric mi se pare că vîntul de afară şuieră mai amarnic. A fost cumva lumina de adineauri mai zgomotoasă decît vîntul ?

În odaia repatriatului nu se aude nici o mişcare. Repatriatul e plecat de acasă. Acum ştiu unde se duce. Ochi-

de-bilă mi-a spus că multe seri şi le petrece cu tatăl lui. Ce-l mînă într-acolo ?

— Vorbesc despre partid şi despre oamenii din sat — m-a lămurit Ochi-de-bilă.

O dată au vorbit şi despre chelbos. Cică n-ar fi chiar atît de bun cum cred unii. E duşman de şcoală sau duşman de clasă sau aşa ceva, a spus Ochi-de-bilă. Nu, chelbosul nu-i un om bun. Numai cît l-a chinuit pe scripcarul Fimpel cu cîrnaţii în seara aceea. Scripcarul Fimpel nu-mi dă înapoi banii de omizi. Eu totuşi nu l-aş chinui.

Ce-a trosnit ? Aha, şoarecii. Ce poate fi altceva decît şoarecii ? Acum încep să vină de pe cîmp şi intră prin case. Mîine am s-o iau la mine pe Minka. Să-i prindă ea. Acum a ciocănit ceva pe acoperiş deasupra mea. O fi vreun dihor pe acoperiş ? Vrea cineva să pătrundă în casă ? La Kubaschk au intrat anul trecut prin acoperiş şi au furat din cămara cu afumături trei hartane de slănină.

Iar a ciocănit. De ce nu-i repatriatul niciodată acasă ? Cînd au să desprindă întîia ţiglă, am să sar din pat şi am să-l strig pe bunicul. Se aude din nou ciocănitul, dar nu se mişcă nici o ţiglă. Să mă scol totuşi din pat şi să strig ? Nu, căci dacă nu-i nimeni pe acoperiş, bunicul o să rîdă de mine şi o să-mi spună : „Dormi mai bine cu mine, fricosule !“ Ia ! Ia ! Ia ! Acum pîrîie, foşneşte şi apoi zuruie ceva. Mă uit la ţiglele de pe acoperiş, dar nu zăresc nicăieri nici cerul, nici vreo stea. Nu s-a mişcat nici o ţiglă. Ciocănitul încetează. Numai vîntul şuieră şi vîjîie. Mă liniştesc. Vîntul mă adoarme cu vuietul lui. Plutesc pe valuri de vînt, mă înalţ în văzduh şi adorm suind tot mai sus.

În dimineaţa următoare găsesc în ogradă o creangă de păr, ruptă din pom. O mărunţesc şi o duc la bucătărie. N-o să-mi mai ciocănească pe acoperiş.

Anul ăsta avem belşug de rîşcovi.

— Tinko, du-te de culege nişte rîşcovi — îmi spune bunica.

Eu n-am timp s-o întind pînă în pădure.

— Îţi aduc, bunico.

Iau din dulapul bunicii un săculeţ alb de pînză groasă şi scot din sertar un cuţit de bucătărie, ascuţit la vîrf. Ştiu unde am găsit anul trecut rîşcovi cu duiumul. Erau atît de mulţi încît năvăleau din pădure şi ajungeau pînă la drumurile nisipoase de căruţă.

Ceaţa s-a ridicat. Alunarii zboară încoace şi încolo. Duc în cioc ghinde verzi de pe imaşul satului şi din dumbrăvioara de stejari, pentru cămările lor de merinde. Poate găsesc vreuna din penele lor alb-albastre, să mi-o pun la pălărie, ca un adevărat căutător de rîşcovi. Alunarii cîrîie de mama focului. Vestesc animalele din pădure să se ferească de mine.

— Ci potoliţi-vă odată, zurbagioaicelor, că nu vă fac nimic. Vreau numai o pană.

Alunarii nu vor de loc să înţeleagă. Îmi acoperă glasul cu cîrîitul lor.

— Ia lăsaţi-mă în pace, boi înaripaţi ce sînteţi, că eu caut rîşcovi.

Rîşcovii n-au crescut cum trebuie, dar găsesc în schimb zbîrciogi cafenii, drele gălbui-castanii, mînătărci vîscoase şi trufe catifelate.

— N-aveţi decît să vă ascundeţi, rîşcovilor, că-mi umplu săculeţul şi fără voi!

Rîşcovii mor de necaz că nu vor intra şi ei în săculeţul meu de pînză albă, şi sfîrrr, ţîşnesc de sub acele veştede ale cetinilor.

— Ei, iată-vă! Şi eu care credeam că n-aţi răsărit încă anul ăsta!

Rîşcovii se aştern galben-verzui în faţa mea şi clipesc din picăturile de rouă de pe marginea pălăriei.

„Am găsit un rîşcovel,
Dar nu-l iau că-i mititel.
Mai departe de-oi umbla,
Rîşcovi mari eu voi afla“,

cînt eu. Şi iată că i-am şi găsit! Un sat întreg de rîşcovi. Acoperişuri verzi lîngă acoperişuri verzi. Ia poftiţi, poftiţi încoace, rîşcovi! Ce nu încape în sac, încape în pălărie.

— Asta s-o crezi tu ! Aici e locul meu !

Fritz Kimpel răsare de după o zadă de sămînță.

— Șterge-o de lîngă ciupercile mele, dezertorule !

— Eu le-am văzut întîi. Sînt ale mele.

— Cînd le-am văzut eu, tu făceai încă în pat.

— De ce nu le-ai luat ?

— N-am nevoie. Asta e pădurea noastră. Mai bine grăbește-te să-ți plătești datoriile.

— N-au rămas decît cincizeci de pfenigi.

— Restul sînt dobînzile.

— Nu ți le dau.

Fritz s-a apropiat. Mă înghiontește cu cotul.

— Dă-te la mine ! Hai, dă-te la mine ! Ți-e frică, ai ?

— Nu mi-e frică. Dă-te la o parte !

— Crezi că poți să faci ceva ? Nu mă tem de cuțitul tău de bucătărie.

— Ție îți vin de hac și fără cuțit.

Arunc în iarbă sacul cu ciuperci și cuțitul. Acum trebuie să fiu cu băgare de seamă. Fritz mă încolțește tot mai înverșunat, ghiontindu-mă mereu.

— Hoț de ciuperci ! îmi strigă, lovindu-mă cu pumnul.

— Ucigașule !

— Cum ? Cum ai spus ?

— Ești un ucigaș.

Ne înșfăcăm. Ne luăm la trîntă.

— Te pun eu cu botul pe labe, dezertorule !

— N-ai să mă pui !

Ne ciocnim năpraznic. Zvîcnesc în lături.

— Vezi ce laș ești ?

— Ți-arăt eu îndată ce laș sînt !

Ne înhățăm din nou. Fritz se lasă pe vine. Vrea să mă zvîrle în sus. Mă arunc pe el. Cade grămadă. Acum zace pe burtă. Încalec pe spatele lui. Să se ridice dacă poate. Dau cu pumnii în spinarea lui ca într-o tobă. Fritz se schimonosește și se zvîrcolește.

— Stai că acum iau cuțitul, cîine fătarnic ce ești !

Un cuțit ? Dacă pune mîna pe el, mă înjunghie. Pe Schuricht-cel-mare l-a lovit cu o piatră. Pe Ochi-de-bilă a vrut să-l sugrume cu o sfoară. Pe mine, dacă-l las să

ajungă la buzunar, mă va înjunghia. Nu vreau să rămîn înjunghiat în pădure și să-mi pierd tot sîngele. De aceea sar în sus și o iau la goană. Fritz se ridică de jos. Se poticnește. Își vîră mîinile în buzunare. Nu trebuie să mă ajungă. Alerg spre potecă. Fritz se ține după mine.

— Las' că te prind eu, te prind eu, lașule! Din întîmplare m-ai trîntit acum la pămînt, dar te prind eu!

Alerg pe o cărăruie îngustă. Simt în ceafă că Fritz se apropie din ce în ce mai mult. Aud zornăindu-i briceagul în buzunar. Ce să fac?

— Fritz, Fritz, să nu mă înjunghii că te bagă la închisoare!

Cling, cling, cling! Acum, acum o să pună mîna pe mine! Alerg, alerg mîncînd pămîntul. Tremur tot. Cling, cling, cling!

— Vrei să te calc, băiete? mă ocărăște un glas de bărbat.

Mi se pune un cîrcel. Cad în genunchi.

— Ce-i asta, măi? A dat strechea în tine, băiete?

Omul a sărit de pe bicicletă. E un sticlar care vine de la muncă.

— Te-a mușcat vreo năpîrcă?

— Nu, nici o năpîrcă.

— Atunci de ce fugi așa?

— Alerg, alerg, pentru că, pentru că...

Vreau să îndrug o minciună. Omul s-a suit din nou pe bicicletă.

— Umblă mai încet, băiete, că te lovește damblaua!

— Unde sînt ciupercile, Tinko? mă întreabă bunica acasă. Ești leoarcă de nădușeală și abia îți tragi sufletul...

— Rîșcovii?

Pe bunica nu pot s-o mint.

— Băiatul ăluia care-i prieten cu bunicul... m-a alungat din locul unde erau rîșcovii.

Nu-mi mai pot opri lacrimile.

— Tot ăla ți-a rupt și nădragii?

Pantalonii mei au o crăpătură lată cît un bot de cîine.

CAPITOLUL 16

Noaptea tresar din vis. O greutate mi-a apăsat pieptul. Greutatea era Fritz Kimpel. Scotea din sabot un cuţit lung şi mi-l înfigea în inimă.

— De ce gemi, Tinko ?

Mă trezesc de-a binelea. Repatriatul stă lîngă patul meu.

— Acum trebuie să te scoli, Tinko. Pantalonii sînt ţesuţi. Uite-i.

Repatriatul scoate pantalonii mei dintr-o bucată de ziar. De ce i-a împachetat în hîrtie ? Ca să nu-i vadă bunicul ?

Repatriatul se duce la treburile lui. Eu îmi pun pantalonii. Tii, ce frumos sînt ţesuţi ! Pun rămăşag că au trecut prin mîinile iscusite ale doamnei Clary. Bunica ţese mai grosolan. Degetele ei sînt ţepene ca dinţii greblei. Şi ea coase numai cu aţă groasă pentru că pe cea subţire n-o simte între degete.

Cum ? Doamna Clary mi-a ţesut pantalonii ? Ce caută repatriatul la doamna Clary ? Eu credeam că-şi face veacul la părinţii lui Ochi-de-bilă şi că merge la adunări. Aşa credeam.

O duc bine în cămăruţa mea. Vîntul zgîlţîie bîrnele. Aud ploaia şiroind pe ţigle. Cariile rod grinzile de parcă în odaie ar fi ascunse zece ceasornice mititele. Dimineaţa repatriatul mă trezeşte ca să mă duc la şcoală. Îmi bate în uşă, cîntînd sau fluierînd. Parc-ar avea în odaia lui ceva de care se bucură în fiecare zi din nou. Cîteodată îl

las să cînte mai mult, pînă mă întind, şi numai după aceea îi răspund. Vreau să învăţ cîntecul lui despre fata care s-a dus să caute mure :

„O fată s-a sculat devreme,
Cam pe la cîntători,
Ca să culeagă mure.
Da, să culeagă mure
În răsărit de zori...“

Zilele de toamnă tîrzie se tîrăsc prin sat. Oamenii se înfofolesc, tuşesc şi gem. Bunica boleşte. Dimineaţa, cînd se dă jos din pat, strigătele ei de durere răsună în toată casa. Îi trebuie timp pînă se dezmorţeşte. După un ceas, ţipetele ei se prefac în scîncete şi apoi într-un vaier obosit.

În cămăruţa mea din pod am să citesc poezii fără să mi se mai uite bunicul peste umăr.

Ştiu o poezie în care e ceaţă ca acum afară la noi, dar fără o bunicuţă care se vaietă, şi fără oameni care tuşesc şi gem.

„Cad frunzele, se lasă ceaţă,
Cu vin de soi să ne cinstim,
Vrem zilele posomorîte
Să le-aurim, să le-aurim !“

Da, asta vrem. În cămăruţa mea vrem să aurim zilele posomorîte ale toamnei.

— Domnule Kern, mai aveţi cumva o carte de poezii cu cincizeci ? îl întreb eu după oră.

— Ce cu cincizeci ?

— De poezii.

— A, asta vrei ? Dar ia spune mai întîi, cartea lui Fucik mi-ai adus-o înapoi ?

— Nu v-am adus-o.

— Păi vezi ? Şi nici nu mi-ai povestit încă nimic din-tr-însa.

— Ehei, domnule Kern ! Fucik ăsta...

A doua zi învățătorul mă întreabă din nou de cartea lui Fucik.

— Fucik, domnule Kern, Fucik ăsta... de moarte nu s-a speriat, nu ! Nici nu trebuie, domnule Kern, nici nu trebuie să te lași fugărit de dușman... El poate să-ți străpungă pieptul cu un cuțit de ciuperci, dar nu trebuie s-o iei la goană de parcă te-ar fi mușcat o năpîrcă, domnule Kern.

— Ce-i cu tine, Tinko ? Ce-ai pățit ?

— Nimic, domnule Kern. Mă gîndeam la Fucik.

Mă întreabă și în ziua următoare despre carte. Se vede că are neapărată nevoie de ea. Poate că uneori se teme și el de dușmani.

— Cartea e în sobă, domnule Kern, în soba din bucătărie.

— Cum ?

— O citeam pe lada cu lemne. Dar trebuia să joc cărți, și atunci a înnebunit deodată.

— Cine ?

— Bunicul.

— Nemaipomenit !

Domnul Kern pălește și-și mușcă buza groasă de jos.

— Trebuie s-o plătească. Bineînțeles că trebuie s-o plătească. Auzi dumneata ! Să arunce o carte în sobă... O să vorbesc cu tatăl tău despre asta. Bine. Și cînd te înscrii la pionieri ?

— La pionieri ?

— Acolo ai putea să citești liniștit. Acolo nu e nici un bunic și nimic care să te împiedice.

— Am fost acolo, domnule Kern. Dar nu citeau. Unul din ei mi-a rînduit mereu degetele unul peste altul, și tot nu era bine cum salutam. Atunci am tulit-o pe fereastră. Nu știu încă să salut ca ăia !

— Care „ăia" ?

— Klauschke-cel-alb și ăia.

— Klauschke-cel-alb ?

— Da, Klauschke de la băcănie.

Învățătorul Kern își scoate batista și pufnește în ea. De ce-i trebuie batistă cînd vrea să rîdă ? Rîde pentru că am ieșit pe fereastră ?

— Aranjez eu și asta — spune învățătorul cu fața stacojie de rîs. Mai vino o dată. Vino să vezi totul. O să-ți placă.

Învățătorul Kern n-are timp să aranjeze toate chiar de îndată. Trebuie să-și țină regulat orele la școală și să meargă la adunări. Trebuie să însufleţească din nou corpul de pompieri ca să stropească atunci cînd arde. Trebuie să se certe cu asociația corală și să-i spună că acum ea se numește cor popular și că nu se cade să cînte numai cîntece studențești și de chef. Trebuie să stîrpească, împreună cu noi, gîndacul cartofului și să bată cu pumnul în masă ca la anul să putem secera și noi cu tractorul. Trebuie să conducă pionierii și să meargă în oraș la cursuri. Trebuie să scrie cu cerneală roșie în caietele noastre și să dea el însuși examen, ca să se vadă dacă a adunat destule cunoștințe.

E o zi mohorîtă de mijloc de noiembrie. În ziua asta învățătorul Kern e silit să-l lase din nou pe Klauschke-cel-alb să-i conducă pe pionieri, fiindcă în curînd el dă examen și trebuie să plece mereu la oraș ca să învețe temeinic.

— Astăzi vom cotemplifica natura și vom executa apoi o discuție asupra celor văzute — spune Klauschke-cel-alb pionierilor.

— Unde vom contemplifica natura, Klauschke ?

— Trebuie să-mi spuneți președinte al consiliului prieteniei.

— Unde o vom contemplifica, președinte al consiliului prieteniei ?

— Veți vedea îndată. Am și dat disproporțiile necesare. O vom contemplifica pe cîmp și în pădure, unde acum, în preajma iernii, natura se pregătește să meargă la odihnă.

— Pe cîmp privim natura în fiecare zi, cînd dezgropăm sfecla.

— Dar nu atît de just cum vom face astăzi. Trebuie să executăm o contemplificare mai amănunţită. Astea sînt instrucţiunile.

Şi Klauschke-cel-alb bate cu degetul într-un caiet subţirel.

— Mai bine să ne jucăm de-a vînătoarea cu hîrtiuţe.

— Ah, da ! strigă fetele.

— Şi eu voi face pe vulpea, sare Inge Kaldaune.

— Nu trebuie s-o faci, că şi eşti ! spune Schurichtcel-mare deoarece Inge Kaldaune are părul roşu.

— Linişte ! Disciplină ! strigă Klauschke-cel-alb. Cînd spun că vom contemplifica natura, o vom contemplifica. Disciplină ! Vorba !

— Oof ! Klauschke-cel-alb ! Tot el, tot el ! De ce trebuie să fie mereu el preşedinte al consiliului prieteniei ?

— Putem să alegem pe altul.

— Da, am să-i spun domnului Kern : vrem să ne alegem unul nou.

Klauschke-cel-alb se încruntă. Tatăl lui pune bani deoparte ca să-i cumpere o bicicletă, pentru că a ajuns preşedinte al consiliului prieteniei. Dacă pionierii vor alege alt preşedinte, tatăl îi va cumpăra mamei, din banii adunaţi, un palton de iarnă.

— Să punem la vot. Cine e pentru vînătoarea cu hîrtiuţe ? întreabă Klauschke-cel-alb.

Toate mîinile zboară în sus. În cele din urmă şi-o ridică şi el, încet, pe a lui.

— Vezi că şi tu eşti pentru ?

— De, ce să fac !

— Doamnă Kern, ne daţi voie să mergem în pivniţa cu hîrtii ? Vrem să tăiem nişte hîrtiuţe.

— Să tăiaţi hîrtiuţe ? N-aveţi astăzi cerc de lucru pentru Crăciun ?

— Nu, avem cerc pentru vînătoarea cu hîrtiuţe, doamnă Kern.

Pionierii rup fîşii înguste din ghemotoacele de hîrtie mototolită în care a fost învelită pîinea. În poala fetelor se înalţă munţi de hîrtiuţe.

— Vreţi ca Inge Kaldaune să fie vulpea ?

— Nu, nu ! Toate fetele să fie vulpi şi toţi băieţii vînători. Ai văzut vreodată o femeie vînător ? Femeile nu ştiu să descopere urmele.

— Pf ! face Stefania. Ia uite cum vorbeşte ăsta !

Klauschke-cel-alb se amestecă şi el :

— Sîntem pentru egalitatea femeilor !

— Nu pentru egalitate, ci pentru drepturi egale ! îl corectează Ochi-de-bilă.

— Nici nu s-ar putea — strigă Schuricht-cel-mare din colţul lui. Ele nu pot să se caţăre pe copaci, fiindcă se ruşinează.

— Ptiu, nătărăule ! se oţărăşte Inge Kaldaune şi aruncă un ghemotoc de hîrtie într-însul.

— Ordin : Toate fetele să fie vulpi !

Klauschke-cel-alb pune hîrtiuţele într-un sac. Hop, hop, fetele se cărăbănesc.

— Luaţi seama să le împrăştiaţi mereu. Şi cînd aţi terminat hîrtiuţele, pitulaţi-vă şi nu vă duceţi la dracu-n praznic ! le strigă din urmă Sepp Wurm.

— Tu nu ajungi să-ţi găseşti dimineaţa cărţile şi vrei să ne găseşti pe noi, taică Sepp ? îi răspund fetele.

Sepp Wurm e jignit :

— Sînt eu de vină că stăm într-o coteneaţă ca iepurii de casă ?

Klauschke-cel-alb se uită neclintit la ceasul lui de mînă. După un sfert de oră o zbughesc şi băieţii pe uşa clasei. Pornesc în goană pe urmele hîrtiuţelor împrăştiate. Urmele duc de-a lungul gîrlei şi trec prin vechiul parc boieresc, pe lîngă casele noilor gospodari. Pe livadă se bifurcă.

— Unde or fi alergat caprele alea ? gîfîie Schuricht-cel-mic.

Urmele trec acum pe lîngă căsuţa babei Kimpel.

— Ne-au dus de nas.

— Aici e urma. Aici, peste ogoarele lui Kimpel.

— Peste ogoarele lui Kimpel ? Ne iese sufletul pînă le dăm de capăt !

— Eu unul mai fug pînă la pîrloaga lui Kimpel. După aceea mă las păgubaş.

Băieţii ajung pînă la pîrloagă. Schuricht-cel-mare se trînteşte pe jos :

— N-am de gînd să alerg ca un ţap biciuit după lăţoasele alea !

Sepp Wurm s-a trîntit şi el pe jos şi gîfîie :

— Unde s-or fi ascuns alea ? În pădure le e frică. Mă prind că s-au pitit în gropile cu nisip. Ştiu eu ce le poate pielea.

— Mai bine să ne odihnim. Vin ele singure din ascunzătoare. Sînt curioase ca privighetorile.

Schuricht-cel-mare scoate din buzunarul pantalonilor seminţe de dovleac şi începe să le ronţăie.

— Hai să ne jucăm de-a hăituiala scroafelor, măi Klauschke, pînă vin muierile alea.

— „Tinere pioniere" se zice, fir-ar dracul al dracului !

— Despre mine şi aşa !

Klauschke-cel-alb nu îndrăzneşte să se împotrivească. Se gîndeşte la bicicleta lui.

— Dar de unde o să luaţi reteveie şi scurtături ?

— Uită-le chiar aici !

Schuricht-cel-mare arată ceva cu mîna fără să se ridice de jos.

— Astea reteveie ? Merişorii lui Kimpel, reteveie ? întreabă neîncrezător Schuricht-cel-mic pe fratele său mai mare.

— Ai să vezi îndată cum se vor schimba. Întinde-o, Kubaschk, fuga marş, hop, hop, şi adu ferăstrăul de acasă, să ne facem scurtături.

Schuricht-cel-mare a luat comanda. Micul Kubaschk o tuleşte plin de rîvnă.

Ochi-de-bilă se pironeşte în faţa lui Schuricht-cel-mare :

— Tinerii pionieri ocrotesc natura.

Cînd Ochi-de-bilă spune ceva, Klauschke-cel-alb se simte obligat să-l contrazică.

— Iar ai de măcăit ceva, Ochi-de-bilă ? Crezi că ţi-e îngăduit orice fiindcă eşti în consiliul prieteniei ? Înainte de toate ai face mai bine ca în problema asta să iei atitudine în spirit autocritic : săptămîna trecută ai chiulit de la cerc. Ai dezgropat sfeclă la grădinarul Matschke. Noi ştim totul.

Ochi-de-bilă nu-şi pierde cumpătul :

— Tinerii pionieri trebuie să ocrotească natura. Asta e atitudinea pe care o iau.

— Merii uscaţi nu sînt natură.

— Dar ce sînt ?

— Sînt... sînt... sînt o scornire a duşmanului de clasă. Asta sînt.

— Sînt meri.

— Kimpel e un duşman de clasă ; ce, nu ştiu eu ?

— Dar merii nu sînt duşmani de clasă.

— Ia mai daţi-o încolo de turuială ! Avem nevoie de reteveie, asta-i tot. De Kimpel chelbosul în nici un caz. A pus-o pe mama să se spetească muncind — spune Schuricht-cel-mare. Pîine de tărîţe i-a dat pentru truda ei, cîinele ! Eu a trebuit s-o mănînc.

Klauschke-cel-alb are acum susţinători ; de aceea vrea să spună şi el de ce Kimpel e duşmanul lui :

— Mi-a oprit hainele. Ar fi vrut să umblu prin sat gol-goluţ. Ar fi avut lumea ce vedea, valeu, mamă ! Aşa se poartă duşmanul de clasă cu noi. Asta a spus şi tatăl meu. Trebuie să-l doborîm pe duşmanul de clasă, a spus el, da, măi !

— Dar merii nu trebuie doborîţi ! zice Ochi-de-bilă, ronţăind un fir de iarbă şi zîmbind.

— Eşti un laş, asta eşti. Capitalezi în faţa duşmanului de clasă. Am să te raportez ca să răspunzi de asta.

Micul Kubaschk pune capăt ciorovăielii. Aduce ferăstrăul. Schuricht-cel-mare se repede la meri şi smulge din pămînt un par sprijinitor. Îl culcă pe genunchi şi taie dintr-însul rotocoale de cîte zece centimetri :

— Astea au să fie scrofiţele de rasă !

Klauschke-cel-alb s-a cinchit lîngă merişor. Zîrr-zîrr-zîrr !

— Nu face asta, Klauschke!

Prea tîrziu. Pomişorul subţire e tăiat. Ochi-de-bilă îi smulge lui Klauschke ferăstrăul din mînă. Se formează două tabere. Tabăra lui Ochi-de-bilă e mai slabă, dar apoi vin fetele de la gropile cu nisip. Au aşteptat destul pe vînători. Fetele nu-l pot suferi pe Klauschke-cel-alb.

Bătălia se înclnge. Băieţii şi fetele se bat de-a valma. Băieţii răcnesc, fetele ţipă. Şepcile zboară peste cîmp. Agrafele de la codiţe sînt călcate în ţărînă. Inge Kaldaune sîngerează la o mînă, dar tot se mai repede la Klauschke-cel-alb.

— Na-ţi o vulpe, dar una adevărată. Vezi cum ştie să zgîrie?

Klauschke-cel-alb scuipă. Stefania a încasat o palmă de la Schuricht-cel-mare. Nu plînge. Îl ţine pe găligan de poala hainei pînă cînd celelalte fete îl trîntesc jos.

— Vine chelbosul! strigă micul Kubaschk.

Îşi ia ferăstrăul şi goneşte ca un iepure sălbatic peste pîrloagă spre sat. Klauschke-cel-alb se smulge din mîinile Ingei Kaldaune. Şi el o zbugheşte peste cîmp. Chelbosul ţopăie din brazdă în brazdă ca o vrabie dolofană. La fiecare săritură vîsleşte cu braţele întinse. Încă vreo cîţiva pionieri îşi iau picioarele la spinare, ceilalţi îşi fac unul altuia curaj şi rămîn.

— Să poftească! mormăie Schuricht-cel-mare. Ne-a dat pîine de tărîţe fiindcă sîntem strămutaţi.

Chelbosul se apropie gîfîind. Zăreşte merişorul tăiat cu ferăstrăul, cască ochii la parul sfîrtecat în bucăţele şi e din cale-afară de uimit. Cum? După o asemenea nelegiuire copiii n-au luat-o la sănătoasa?

— Credeţi poate că aţi făcut o ispravă de pomină, hm?

Nici un răspuns.

— Pe vremea mea nu ne-am... niciodată nu mi-aş fi îngăduit aşa ceva... Să fac pagubă şi să mai am nerusinarea să rămîn locului?

— Ai fost şi-mneata pionier? mormăie Schuricht-cel-mare.

Chelbosul se răsuceşte:

— A spus cineva ceva, hai? Cine?

Nici un răspuns.

— Catîri! Îndărătnici! Înrăiţi! Asta sînteţi!

Chelbosul se întoarce către Schuricht-cel-mic:

— Pune mîinile la spate! Haide!

Micul Schuricht se frămîntă, tremură şi face apoi ce i-a spus Kimpel. Chelbosul se năpusteşte cu amîndouă mîinile şi-i arde micului Schuricht două palme, una pe falca dreaptă şi alta pe cea stîngă.

Schuricht-cel-mare se repede lîngă el:

— Poftim, domnule brutar de pîine porcească! Aici poţi să dai cît vrei, aici, dar nu în fratele meu!

Schuricht-cel-mare îşi pune mîinile la spate. Chelbosul s-a încălzit. Îşi pregăteşte braţele pentru o palmă şi mai zdravănă şi zîmbeşte şmecher. Schuricht-cel-mare îşi umflă fălcile. Se aude un pocnet de parc-ar fi plesnit o pungă plină cu aer. Chelbosul îşi şterge de pe obraz, cu mîneca, scuipatul din gura lui Schuricht:

— Îţi arăt eu ţie, mă, îţi arăt eu...

Schuricht-cel-mare se trage înapoi. Înfuriat, chelbosul loveşte în gol. Schuricht-cel-mare s-a pitulat.

— Eu am tăiat parul. Dumneata m-ai altoit. Acum... gata. Nu mai stau să-mi arzi încă o labă.

— De ce-ai tăiat parul? De ce, mă, stîrpitură de refugiat?

— De ce? Fiindcă am avut nevoie de scurtături pentru hăituiala scroafelor.

— Aşa? De scurtături ai avut nevoie?

Chelbosul loveşte. Schuricht se tupilează. Amîndoi ţopăie de parcă ar juca tontoroiul. Pe feţele pionierilor zburdă un început de rîs sfios.

— Dar pomul... pomul de ce l-ai tăiat?

— Nu l-am tăiat eu.

— Nu l-ai tăiat tu, ţopîrlane? Nu?

Chelbosul a isprăvit cu Schuricht-cel-mare. Se întoarce şi o vede pe Stefania rîzînd.

— Cine l-a tăiat? Spune tu, tigoare!

— Niciunul dintre noi — răspunde Stefania tremurînd.

— Spune mai bine că Dumnezeu din cer l-a tăiat. Dumnezeu, hai? El a avut nevoie de scurtături.

Pionierii rîd în gura mare. Chelbosul rămîne o clipă încurcat, cu ochii holbaţi, şi porunceşte apoi:

— În genunchi, liotă spurcată, în genunchi, puşlamalelor, în genunchi cu voi!

Schuricht-cel-mic şi lungana de Lene Lampert se supun, dar Ochi-de-bilă îl saltă în picioare pe Schuricht-cel-mic.

— Nu-i vina noastră — spune Ochi-de-bilă. Noi n-am vrut să se întîmple.

— N-aţi vrut, nu, fireşte că nu! Pomul a obosit şi s-a lungit singur la pămînt. Te pomeneşti c-a vrut să tragă un pui de somn după masă, mă mincinoşilor, mă afurisiţilor!

Copiii rîd. Acum e rîndul lui Ochi-de-bilă.

Chelbosului i s-a năzărit ceva. Bagă mîna în buzunarul din spate al pantalonilor. Scoate portofelul şi scotoceşte înăuntru cu degetele lui groase, căutînd o bancnotă:

— Îţi dau o marcă dacă-mi spui cine a tăiat merişorul! îl ispiteşte pe Ochi-de-bilă, arătîndu-i marca.

— Nu spun!

— De ce nu? De ce să nu-mi spui? Ia gîndeşte-te: o marcă, o mărcuţă întreagă. Pe vremea mea... Pari deştept, băiat deştept, şi nu iei o marcă, o marcă numai ca să-mi spui un cuvînt; un singur cuvîntel şi marca e a ta.

Ochi-de-bilă tace. Chelbosul se crede învingător:

— Cum te cheamă, băieţaş? Nu eşti tu Kubaschk al lui Wilhelm?

— Mă cheamă Theo Wunsch.

— Al lui Wunsch, ăla roşu? Tu ai tăiat pomul, pui de năpîrcă, tu l-ai tăiat!

Chelbosul se şi pregăteşte să-l plesnească, dar în aceeaşi clipă Schuricht-cel-mare strigă:

— Daţi-mi marca! Daţi-mi-o mie! Vă spun eu.

Chelbosul se răsuceşte.

— Care-i ăla care vrea să-mi spună?

— Aici, eu.

Schuricht-cel-mare face un pas înainte.

— Hai, spune !

— Mai întîi daţi-mi marca !

Chelbosul i-o dă oftînd.

— Eu l-am tăiat ! răcneşte Schuricht, zbughind-o printre picioarele crăcite ale chelbosului.

Se strecoară repede prin grămada de copii şi o întinde în salturi mari peste cîmp.

Chelbosul se uită chiondorîş după marca lui. De-a lungul ţarinei bancnota flutură ca un steguleţ în mîna dreaptă a lui Schuricht-cel-mare. Chelbosul clatină din cap şi o ia din loc.

— Am să vă spun învăţătorului — învăţătorului nostru, celui din Uniune. Ucedistului Grün am să vă spun. Să vă tragă de urechi, ca să vă meargă fulgii !

Două zile mai tîrziu, pionierii se întrunesc într-o şedinţă care ţine patru ore. Învăţătorul Kern e palid şi mîhnit. Pionierii i-au pricinuit o mare supărare, şi asta tocmai în toiul examenelor sale. Vocea lui nu rămîne mereu blîndă în timpul celor patru ore. Cînd dojeneşte, glasul învăţătorului Kern devine aspru.

Feţele şi urechile celor din consiliul prieteniei sînt roşii ca focul. Schuricht-cel-mare e pedepsit cu avertisment. Şi ce se întîmplă cu Klauschke-cel-alb ? În consiliul prieteniei nu poate să mai rămînă. Cine va fi preşedinte în locul lui ? Stefania sau Ochi-de-bilă ? Cei mai mulţi sînt pentru Ochi-de-bilă.

— E trist, foarte trist ! glăsuieşte cu dojană învăţătorul Kern. O singură zi aţi fost lăsaţi de capul vostru şi iată ce s-a întîmplat !

— Eu am spus de la început că n-are nici un rost să privim natura — se ridică Schuricht-cel-mare.

— Tu ai face mai bine să taci, Schuricht. Treabă e asta să mă puneţi pe mine pe drumuri ca să îndrept ce-aţi stricat voi ? Sînt înainte de examen. Şi voi nu ţineţi de loc seamă de asta.

Pionierii îl privesc cu gurile încleştate.

— Aşa mă ajutaţi voi pe mine ? îi mustră învăţătorul Kern cu ochii din ce în ce mai trişti. V-am spus că trebuie să fim harnici ca albinele. Cine să ne mai creadă acum că avem gînduri bune ?

Schuricht-cel-mare ridică mîna :

— O să lucrăm pe brînci, domnule Kern. Eu am să cioplesc zece căluţi din lemn de tei, pe urmă îi colorez şi-i dăruim copilaşilor.

— O să te ţii de cuvînt ?

— Mă ţin. Jur de trei ori, ptiu, ptiu, ptiu !

Domnul Kern se duce la chelbos şi cere iertare pentru fapta nesăbuită a pionierilor. Stefania şi Ochi-de-bilă îl însoţesc. Chelbosul e prietenos ca soarele de primăvară. Oferă domnului Kern un rachiu. Domnul Kern bea rachiul şi începe să tuşească. Kimpel-chelbosul îi mai toarnă unul. Domnul Kern mulţumeşte, dar nu mai bea. Bătrîna Berta aduce pîine cu şuncă pentru Ochi-de-bilă şi Stefania.

— Mîncaţi frumos, dragii mei, şi duceţi-vă puţin în curte. Am ceva de vorbit cu învăţătorul vostru — spune chelbosul cu grai atît de blînd încît cuvintele par dulci ca mierea.

Ce-o fi vrînd să vorbească cu domnul Kern ?

— N-am venit ca învăţător, domnule Kimpel. Sînt aici în calitate de instructor de pionieri.

— În ce calitate ? În calitate de instr...

— Instructor de pionieri.

— Hm, hm, nu-i rău — cîrîie chelbosul.

Bătrîna Berta aduce un pacheţel gros. Chelbosul vrea să i-l dea învăţătorului.

— E pentru învăţătorul Kern, domnule preşedinte de pionieri.

— Instructor de pionieri — îl corectează domnul Kern.

— Aşa, aşa, instructor. Fie şi instructor. Pot să vă rog să predaţi acest pacheţel învăţătorului Kern ?

Învăţătorul îl scormoneşte cu ochii pe jumătate închişi. Ce gînd o fi avînd chelbosul cu el ?

— Şi întrebaţi-l pe învăţătorul Kern dacă i-a plăcut. Dacă i-a plăcut, poate să mai capete. Numai să nu-l lase pe Fritz Kimpel cîte doi ani în aceeaşi clasă, mă rog.

Acum e rîndul învăţătorului:

— După cît îl cunosc pe domnul Kern — spune el — nici nu va primi un astfel de pacheţel. N-a uitat încă pîinea de tărîţe pe care a primit-o o dată soţia lui pentru munca ei grea. Şi dacă nu mă înşel, domnul Kern nu lasă doi ani în aceeaşi clasă decît pe elevii care doresc aceasta prin întregul lor fel de a fi.

Chelbosul trînteşte uşa după domnul Kern. Pe pionieri îi porecleşte cu arţag „tăietori de pomi". Şi dacă vreun alt om din Märzbach se găseşte cumva să le spună pionierilor „tăietori de pomi", apoi nici vorbă că aceluia chelbosul i-a suflat ceva la ureche. Adevărul este că pionierii şi-au cerut iertare. Chelbosul i-a iertat de faţă cu învăţătorul Kern. Ce mai vrea? De ce mai asmute? S-a cuibărit cumva o pisică turbată într-însul?

Soarele călătoreşte îndărătul norilor. Pe pămînt oamenii dibuie prin ceaţă. Negura de noiembrie e tot mai supărătoare. Se cocoţează în copaci. Se tăvăleşte pe drumuri. Uneori nu vezi la doi paşi. Se leagănă în stropi mărunţi pe marginea genelor. Se strecoară în nările oamenilor. Asta-i sileşte să strănute şi atunci îşi urează unul altuia sănătate. Sfredeleşte spinarea bătrînilor. Ei încearcă s-o scoată dintr-înşii, punîndu-şi cataplasme contra reumatismului. Nu reuşesc totdeauna. Unora le rămîne pentru tot anul un ghimpe de reumatism. Ceaţa se vîră uneori şi în inima omului. Omul acela umblă atunci abătut şi mohorît. Nu mai ştie de soare şi de vară şi nu mai crede în nimic. Se vaietă şi plînge, pînă ce încetul cu încetul se topeşte şi moare.

Cariilor din bîrnele cămăruţei mele ceaţa nu le poate face nimic. Ele rod cu aceeaşi hărnicie. Ticăie şi trosnesc. Cu cît lemnul e mai vechi, cu atît le place mai mult. Ce le pasă lor dacă într-o bună zi casa se va nărui? Oamenii vor clădi alta. Cariile sînt ahtiate după

grinzile noi. Încep şi acolo să sfredelească, să ronţăie şi să roadă.

— Casele noi pot fi totuşi ferite de ele — spune repatriatul.

— Da, zău ?

— Da. În timp ce se clădeşte casa, se ung grinzile cu substanţe chimice şi cariile capătă guturai.

Repatriatul şade pe marginea patului meu. A văzut lumînarea arzînd la mine şi a intrat în cămăruţă. N-am ştiut ce să-i spun şi atunci am început să-i vorbesc despre carii. Omul în haină cenuşie priveşte gînditor în flacăra lumînării, trage mereu de şapcă şi o tot răsuceşte pe cap.

— Am venit... că uite despre ce e vorba... O iubeşti pe doamna Clary ?

— O, da, o iubesc.

— Fiindcă, vezi tu, doamna Clary...

— Da, ştiu. Mi-a cîrpit pantalonii.

— Da, şi asta. Dar ea te şi...

— Mă şi îmbrăţişează. Chiar rîndul trecut cînd a fost aici m-a strîns în braţe. N-am rugat-o eu.

— Te iubeşte.

Repatriatul îşi scoate şapca. L-au trecut năduşelile.

— Te iubeşte şi mi-a spus că ar vrea, ca să zic aşa, să se mărite cu mine. Tu ce zici ?

— Ce să zic eu ? E treaba voastră.

— Nu-i chiar aşa. Vezi, tocmai asta-i chestia.

— De ce vrea să se mărite cu tine dacă mă iubeşte pe mine ?

— Fiindcă, vezi tu... noi sîntem de-o seamă... şi fireşte că şi pe mine ea, ca să zic aşa, mă iubeşte... ca omul, de.

— Atunci ce nevoie aveţi de mine ?

— Avem nevoie de tine. Uite, de pildă, Stefania. E foarte bună la învăţătură, spune tovarăşul Kern. Tu nu eşti aşa de bun, zice el. Şi asta numai din pricină că te-ai înhăitat cu băieţi nepricopsiţi, zice el.

— Ţi-a spus şi de degetele murdare ? Nu-i vina mea. Erau murdare pentru că am scos sfecla.

— Nu, despre asta nu mi-a spus nimic. Dar uite, Stefania ar putea să te ajute la lecţiile mai grele.

— Crezi tu c-am să copiez după o fată ?

— Nu, dar ar putea să-ţi arate multe.

— Ce să-mi arate ? Păpuşile ei ? Şi-a făcut păpuşi din cucuruzi de brad şi din cartofi. Mare lucru !

— Nu-ţi place Stefania ?

— Nu mă omor după ea.

— Ţi-a făcut ceva ?

— Nu mi-a făcut nimic. Dar e un fel de cuc.

— Cum, cum ? Un cuc ?

— Păi de, o să vină aici şi o să vrea să scoată ouăle din cuibar. O să pună păpuşile ei caraghioase pe dulap. Şi laţele ei lungi o să zboare prin toate odăile. Ea o să se spele totdeauna frumos pe mîini şi ale mele o să fie mereu murdare.

— De ce ? Nu poţi să te speli şi tu pe mîini ?

— Nici nu mă gîndesc. Numai din pricina Stefaniei ?

— Ascultă, Tinko. Stefania n-o să vină aici. Noi o să...

— O s-o lăsaţi acolo ?

— Ba poate... s-ar putea să ne mutăm noi la doamna Clary.

— Eu nu mă mut acolo. Unde să dorm ? N-au nici o odaie în pod, n-au nimic, numai două linguri şi trei farfurii. Să stau să aştept pînă îmi dau demîncare ?

Ne luăm cu vorba, sucim şi învîrtim lucrurile, dar tot n-o scoatem la căpătîi. Repatriatul pleacă aproape supărat din cămăruţă. Doar n-am să mă mut la bătrîneţe în casa unor străini, ca să aştept acolo să mă miluiască, aşa cum a păţit baba Kimpel.

Ceaţa cenuşie se strecoară şi în inima mea. Vor să mă despartă de locaşurile tinereţii mele. Îmi vine în minte poezia despre unchiaşul care-şi clatină capul cărunt :

„Îmi amintesc copilăria
Şi-mi clatin capu-ncărunţit.
În dosu-acestor vechi ferestre
Întîiul vis eu l-am trăit...“

Învăţătorul Kern nu mi-a dat încă altă carte cu poezii. Trebuie să fie scumpe cărţile cu poezii.

Să mă duc la pionieri ? Maistrul lor e acum Ochi-de-bilă. M-a poftit de două ori.

Dimineaţa, negura e şi mai deasă. Abia de mai zăresc din cămăruţă părul din faţa ferestrei. Frunzele napilor au să fie reci şi lunecoase cînd o să scoatem napii din pămînt. Mulţumesc lui dumnezeu că mai întîi mă duc la şcoală. După-amiază n-o să mai fie atît de umed şi de rece. Pe bunicul l-a scrîntit ceaţa. Îmi spune numai „golan". Altă dată îmi spunea „băiatul moşului" sau „Tinko".

— Astăzi nu te duci la şcoală, golane — mîrîie bunicul. Să se descurce singur cu şcoala lui. Trebuie să scoatem napii. Încă trei zile şi gerul ne mănîncă urechile. L-au prevestit junghiurile bunicii.

Repatriatul se spală pe îndelete, ca în fiecare dimineaţă. Deodată se opreşte şi trage cu urechea. Bunicul scuipă acrit în toate colţurile bucătăriei. Caută pe cineva care să-l înfrunte. Bunica se ghemuieşte cît poate şi se uită rugător la Ernst al ei. Dar repatriatul n-o vede.

— Lasă napii unde sînt. Treci cu plugul peste ei că tot nu fac nici o brînză. În burta vacii ghiorţăie doar şi ies aşa cum au intrat.

— Linişte ! Are cuvîntul domnul predicator de fiumeu ! şuieră batjocoritor bunicul.

Repatriatul ştie unde bat şoaptele muşcătoare.

— Napii să rămînă unde sînt, că tot nu folosesc la nimic. E muncă de prisos.

— Ai ceva mai bun, domnule predicator din Rusia ?

— Ar fi trebuit să semeni trifoi pe mirişte, să pui la murat porumb verde.

— Ar fi trebuit... ar fi trebuit ! Aici sîntem în Germania, nu în Rusia.

— Capul tău sucit nu e Germania.

— Şi tu nu eşti aici stăpîn. S-a înţeles ?

Bunicul a găsit omul cu care să se înfrunte. Şi bunicului îi place cearta ca mie bucăţile de zahăr.

— Băiatul să se ducă la şcoală, aşa cum se cuvine.

Repatriatul loveşte în lighenaşul cu apă de spălat. Apa cenuşie stropeşte în toate părţile.

— Dă-i trei mărci pentru cartea pe care ai ars-o. N-am de gînd să plătesc pagubele tale. Şi de altfel nici n-am bani. Nici o para chioară.

— Trei mărci pentru un terfelog? Biblia am să i-o trimit profesorului tău comunist, Biblia! Să citească acolo adevărata rînduială. Să cinsteşti pe tatăl şi pe mama ta şi aşa mai departe. Vorba ceea: În casa mea să nu văd cărţi deocheate. Nici o lăscaie pentru cartea lui!

— Casa ta, calul tău, băligarul tău, ogorul tău, muştele tale. Pînă-n gît mi-au ajuns toate astea. Am terminat. Bună ziua. M-am săturat să mai fac pe sluga ta.

Bunica a lăsat cearta să treacă peste ea ca ploaia, dar acum a început să cadă piatră, şi bunica iese din neclintirea ei.

Repatriatul vrea să plece în odaia lui. Bunica se pironeşte în prag, şi mîinile ei veştede încleştează tremurînd clanţa:

— Ernst, dragul meu Ernst, e ultimul tău cuvînt?

— Ultimul. Plec.

— Calci în picioare dragostea bătrînei tale mame ca pe o buruiană netrebnică?

Repatriatul ameninţă cu pumnul:

— El a călcat, el, mereu!

— E un om bătrîn şi sucit. Doar pentru un Doamne-ajută mai ajunge răsuflarea lui bătrînă.

— Frumos Doamne-ajută ştie să cînte! Eu nu mai pot să-l ascult. Gata! Am isprăvit.

Bunicul o smulge pe bătrînă de lîngă uşă:

— Lasă-l! Lasă-l să se ducă la văduva lui, la refugiata aia. I-a sucit capul. De mult am băgat de seamă. Lasă-l, c-o să-i vină mintea la cap cînd foamea se va holba la el din oalele goale.

Începe să urlu:

— Eu nu merg. Nu vreau ca foamea să se holbeze la mine.

Repatriatul se năpusteşte asupra mea. Ridică mîna lui mare şi o repede vîjîind pe obrazul meu. Ajung împleticindu-mă la maşina de gătit. Două uşi pocnesc. Cea dinspre ogradă a fost trîntită de bătrîn. Pe cealaltă, dinspre uliţă, a izbit-o repatriatul. În bucătărie au rămas doar bocetele şi suspinele bunicii şi ale mele.

Noaptea nu dorm în cămăruţa mea din pod. Mi-e frică. Ar putea să se întoarcă repatriatul şi să mă bată pentru că n-am plecat cu el. Mă strecor în patul bunicului şi mă ghemuiesc cît mai departe de el. Bunica se mai vaietă şi în vis. De cîte ori se trezeşte speriată, rosteşte tatăl-nostru. Apoi se întoarce gemînd pe cealaltă parte. Ceaţa a dispărut şi luna scînteiază rece prin fereastră. În coroanele copacilor moşmoleşte gerul.

CAPITOLUL 17

Trei zile n-am fost la şcoală. Am cules napi. Mîinile mi-au crăpat. Le-a muşcat gerul. Crăpăturile mă dor. Bunicul mă învaţă cum să vindec aceste degerături. Dar nu-l ascult. Cum naiba să-mi clătesc mîinile cu udul din pantaloni ?

Repatriatul nu s-a mai întors. A luat cu el numai bocceaua cu care a venit la noi. Seara, bunica s-a suit în odaia lui şi i-a pregătit o legătură cu aşternut. Ar fi de neiertat să-ţi arunci feciorul pe uliţă, fără aşternut. Bunicul a desfăcut legătura şi a trîntit plapuma peste a lui :

— Vorba ceea : Ce-i al meu, numai mie să-mi ţină de cald. Chiar dacă mă înăbuş, e plapuma mea. Dumnealui să-şi facă rost de alta. O să se întoarcă el acasă cînd nu i-o mai fi destul de cald acolo.

Bunica plînge cu suspine.

Napii dezgropaţi stau grămadă pe arie. Frunzele lor sînt fleşcăite şi cenuşii de ger. Zăbovim pînă noaptea tîrziu să curăţăm napii de frunze. Vacile înghit şi înghit la napi, pînă cînd laptele începe să miroase a ridiche, şi atunci nu vor să se mai atingă de ei. Mai degrabă mănîncă paiele pe care stau.

— Faceţi pe cucoanele ? se răsteşte bunicul la vaci. Fîn nu vă dau încă, chiar de v-aş vedea ronţăindu-vă părul din coadă.

Dar vacile tot nu vor să mănînce napi. Mănîncă paiele din aşternut şi dau din ce în ce mai puţin lapte. Un timp încercăm cu napi fierţi. Vacile mănîncă vreo cîteva

zile napii fierți, dar pe urmă nu-i mai vor nici așa. Din apă chioară nu pot să dea lapte. Te rugăm, moș Kraske, dacă vrei lapte, dă-ne fîn și niscai grăunțe în iesle. Bunicul trebuie să țină seama de cele ce-i spun vacile prin cantitatea de lapte pe care o dau. Suduie, dar le face voia. Iar napii rămași îi stivuiește în grădiniță.

— S-au molipsit acum și vacile de moda rusească ? Nici măcar napi buni nemțești nu vor să mai înghită ? Lasă că o veni și ziua cînd o să-și lingă botul după ele — bodogănește bunicul, împingînd vacile cu coada furcii cînd așterne paiele. Dați-vă la o parte, cucoanelor, că altfel vă las peste noapte în fleașca de băligar.

Motrina își întoarce capul. E nervoasă cînd bunicul se stropșește. Își zvîrle coada încoace și încolo. Sfîrcul cozii îl lovește pe bunic în obraz.

— Lasă-ți evantaiul jos, cucoană ! se răstește bunicul, lovind-o pe Motrina cu coada furcii peste coapse.

Aoleu, ce mult am rămas în urmă cu muncile cîmpului ! Dacă ar fi să ne luăm după asta, n-aș mai putea să merg de loc la școală.

Învățătorul Kern trimite o scrisoare oficială. Factorul o aduce de la oficiul poștal. Bunicul e poftit să mă trimită din nou la școală.

— Ehei, zapciule ! Acum s-au înhăitat unul cu altul : odorul tău de băiat și schingiuitorul de copii !

Bunicul se ceartă cu bunica. Aprinde scrisoarea la focul din bucătărie și privește cu mulțumire cum arde în mîinile lui. Pînă și cenușa o freacă între palme și scuipă pe ea.

— Poftiți încoace, conțopiștilor, potlogarilor uitați de dumnezeu ! Poftiți la neica, să vă arate ce gust are o scatoalcă a dracului !

A doua zi, cînd mă pregătesc să plec la școală, bunicul nu spune nimic, dar mă pîndește cînd mă întorc. Stă proptit în mijlocul uliței. Așa poate să vadă pînă la școală. Îndată ce ies pe poarta școlii, trebuie s-o iau la picior. Ochi-de-bilă se ține după mine.

— Trebuie să mergi și azi la grăpat, Tinko ?

— Păi dar ! Nu vezi cum mă pîndește ?

— Vrei să-ţi ajut un pic după ce-mi fac lecţiile ?

— Ai şi tu treburile tale ca maistru de pionieri — îi răspund eu, ştiind că mai ales pe Theo Wunsch bunicul l-ar goni de pe ogor.

El nu trebuie nici măcar să vadă că vin de la şcoală cu Theo Wunsch. Noroc că-l strigă pionierii. Pot să mă despart de Theo şi să fug acasă.

Aproape toţi ţăranii au isprăvit cu însămînţările. Noi n-am semănat nici jumătate. Ceilalţi ţărani lucrează cu semănătoarea de la Ajutorul ţărănesc. Înhamă vitele laolaltă şi se ajută unii pe alţii la semănat. Primarul Kaldaune ar vrea să poată anunţa în sfîrşit la reşedinţa de plasă : Märzbach a terminat cu toate însămînţările. Nu vrea să treacă mereu drept unul dintre cei mai nevolnici primari şi să rămînă pururea de căruţă. Dar poate el să anunţe că Märzbach a terminat ? Nu, nu poate.

Bunicul şi Kimpel-chelbosul se lasă pe tînjală. Dar iată că tocmai atunci îşi vîră dracul coada. Prin Märzbach trece subprefectul sau careva dintre ajutoarele lui. Îl văd pe bunicul sau pe oamenii chelbosului trebăluind încă pe cîmp, şi tărăşenia iese la iveală.

Kaldaune se duce la chelbos.

— Ce se mai aude, jupîne Kimpel ? N-ai putea să te grăbeşti puţin cu semănatul ? Ştii doar bine că grîul iese mai frumos cînd sămînţa încolţeşte înainte de a da zăpada.

— Ştiu, cum să nu ştiu, primarule ! răspunde chelbosul, turnîndu-i un rachiu. Ştiu, dar anul ăsta a fost la noi o mocăială de speriat. Nu mai găsesc slugi ca lumea, asta-i. Pe an ce trece, argaţii se ticăloşesc tot mai rău. N-ai putea face ceva ca fabrica de sticlă să nu mai plătească lefuri atît de mari ? Argaţii mei nu-şi mai văd de treabă din pricina asta.

Nu, primarul Kaldaune nu se poate amesteca la fabrică. Nu e în puterea lui. El se îngrijeşte numai de Märzbach. Să plătească Kimpel simbriile după tariful prescris şi muncitorii agricoli n-o să-i mai plece.

Dar primarul Kaldaune nu-i spune asta chelbosului. Asupra acestui punct nu se ceartă acum cu jupînul Kimpel. Nici jupînul Kimpel nu umblă să se certe. „E om de treabă, spun mulţi din sat ; pe el nici dracul nu-l poate tîrî într-o sfadă."

— Nici vulpea nu latră pe cîmp ca dulăii — spune Paul Wunsch — şi totuşi sfîşie iepurii.

Primarul Kaldaune e dintre aceia care-l socotesc pe chelbos sfîşietor de iepuri şi de aceea nu bea al treilea rachiu al lui Kimpel.

— Vezi ce faci, grăbeşte-te ! încheie primarul. Nu se poate ca Märzbach să rămînă veşnic în coada raionului.

— Bineînţeles, bineînţeles, e la mintea omului, spune chelbosul ca un lup care a mîncat cretă. Eşti ditamai primar, de, şi cîte şi mai cîte. La urma urmei vrei să dai şi dumneata rapoarte mai de Doamne-ajută. Aşa să-mi ajute Dumnezeu că nu-ţi voi sta în drum. Chiar mîine am să-i frec pe argaţii mei, de-au să creadă păduchii că a izbucnit războiul.

Primarul Kaldaune se duce acasă şi doarme o noapte liniştit. Pe unul din buclucaşi l-a pus pe roate. Acum trebuie să-l mai ia la rost şi pe jupîn Kraske.

Dar vezi că primarul nici n-a ieşit bine din curte, şi chelbosul a intrat în bucătăria slugilor şi i-a spus bătrînului Gustav :

— Semănătoarea noastră s-a stricat.

— Nu s-a stricat, jupîne, slavă Domnului, nu s-a stricat ! Că dac-ar fi aşa, n-am isprăvi cu semănatul nici pînă la Crăciun.

— Am văzut cu ochii mei că e stricată, nătărăule. Mîine dimineaţă s-o duceţi la fierar.

— N-o să-i găsească nimic, jupîne.

— Dacă n-o să găsească el, am să-i arăt eu unde e stricată.

Semănătoarea stă trei zile în faţa fierăriei. Fiecare poate să vadă că semănătoarea lui Kimpel s-a stricat. După trei zile fierarul îşi face timp să se uite la ea. Primarul Kaldaune i-a cerut s-o dreagă cît mai repede.

Fierarul nu-i găseşte maşinii nici cea mai mică vătămătură.

— Ce are semănătoarea ta ? îl întreabă pe chelbos.

— Semănătoarea mea ? Cred că-i trebuie cercuri noi la roţi.

— Ferească sfîntul, i le-am pus abia astă-primăvară.

— Da ? Zău ? Ei, poftim ! Acum vezi şi tu ce puţin te poţi bizui pe adunătura asta de slugi pripăşite. Numai cu pagube te alegi de pe urma lor. Eu stau ca pe douăzeci de arici : sămînţa trebuie pusă în pămînt. Ce-o să se aleagă de semănături ? Şi maşina mea stă trei zile în faţa fierăriei tale, aşa, de florile mărului. Nu-ţi vine să-ţi iei lumea în cap ?

Fierarul dă din umeri :

— Dacă n-are nimic, ce să-i fac ?

— Nici vorbă că n-ai ce-i face. Uite, bea un rachiu pentru drum, hai, bea, bea !

Bunicul aşteaptă semănătoarea de la prietenul lui. Deocamdată seamănă cu mîna, aşa cum a făcut şi bunicul lui — cum a făcut şi Abel din Biblie. Seminţele se cuibăresc în şănţuleţele săpate de grapă. Aceste şănţuleţe le-am tras eu peste cîmp, cu Bläker. Grăunţele vin din hambarul ocrotit de vînt şi se minunează de vîntul şi ceaţa care le întîmpină. O astfel de lume le e necunoscută. Stau în ieslea din pămînt ca nişte pruncі golaşi. Mă aşteaptă pe mine. Eu vin cu grapa şi le acopăr cu grunzuri ocrotitoare. „Grăbiţi-vă, ascundeţi-vă, iacă vă ajut", le strig eu seminţelor golaşe. Sînt mîndru că pot să le fiu de folos grăunţelor zgribulite. Şi în timp ce eu mă gîndesc la seminţe, Bläker se gîndeşte la el. Nu-i iese din minte hatul şi cele din urmă smocuri de iarbă verde care mai cresc acolo. Pe nesimţite mă trage, cu grapă cu tot, înspre partea unde tremură în vînt un firicel de iarbă verde. Poftim : eu umblu de colo-colo, vorbesc sfătos cu grăunţele, şi Bläker ne păcăleşte. O halcă întreagă de pămînt a rămas negrăpată. Ne întoarcem şi pornim îndărăt, mai înainte ca bunicul să ia seama.

Sînt unele seminţe pe care dinţii din faţă ai grapei le aştern în pămînt, dar pe care dinţii dinapoi le smulg

iarăşi afară din culcuşul lor, şi ele rămîn aşa, privind neputincioase către cer. Nu trece mult şi le înghit ciorile. Ciorile se ţin după mine de parc-aş fi învăţătorul lor şi aş fi plecat cu ele în excursie. Dacă arunc o piatră după ele, sar puţin în sus ca să vadă mai bine semințele rămase pe deasupra. Dacă le alung cu „hîş, hîş", se aşază fără grabă pe cel mai apropiat prun de la marginea cîmpului. Mă ceartă în limba lor cîrîitoare şi se lasă apoi iarăşi pe ţarină. Cîteodată vin după mine peste o sută de ciori. Şi toate se înfruptă din sămînţa noastră.

— Bunicule, cînd cumpărăm şi noi o semănătoare ?

— Mai întîi cumpărăm încă un cal. Un ţăran în toată legea trebuie să aibă doi cai.

— Dar ciorile ne mănîncă sămînţa. Dacă am avea semănătoare, n-ar mai găsi cu ce să se satură şi ar trebui să vîneze şoareci.

Bunicul îşi muşcă mustaţa :

— Da, da, e adevărat, spune el, dar ciori trebuie să fie. Ele binecuvîntează semănăturile.

Primarul Kaldaune vine cu paşi apăsaţi la noi pe cîmp. Se trage de bărbuţă. Privirile lui agere sînt peste tot :

— Ascultă, Kraske, cît timp mai ai de gînd să umbli cu sacul pe burtă şi să hrăneşti ciorile cu grăunţe bune de sămînţă ?

— Pînă cînd o putrezi nasul tău de om curios. Grîul meu n-ai să-l semeni tu.

— De cuvenit nu ţi s-ar cuveni, dar eu tot am să te ajut. Ia semănătoarea de la Ajutorul ţărănesc. E liberă.

— Da ? Şi te înhami tu ca al doilea cal la semănătoare, mă mîzgălitorule de hîrtie ?

— Lasă vorbele deşucheate. Poţi să înhami boul lui Felko.

— Ba te pomeneşti că o să înham o scroafă lîngă calul meu ! Ce, crezi că sînt August prostul de la circ ? Cînd o fi timpul, o să am şi semănătoare, dar pentru asta nu-i nevoie să faci tu pe peţitorul.

— Dacă ţi-ar merge şi cu semănatul cum îţi merge pliscul !

— Cum ? Pliscul ai spus, mă paiață de hîrtie ?

— Cînd ai de gînd să semeni grîul, asta te-am întrebat.

— Cum ? Grîul ?

Bunicul se așază pe un sac și-și caută cutia cu tutun de mestecat.

— Da, grîul.

Din vorbă în vorbă iese la iveală că bunicul e obligat să semene șase pogoane cu grîu. Comuna trebuie să dea o cotă de grîu. Kimpel și bunicul au pămîntul cel mai bun din sat. Ei trebuie să semene grîul. Bunicul a primit asta și în scris din partea primarului. Ca de obicei, a aruncat îndată biletul în sobă. Cu un an înainte, bunicul a semănat numai o jumătate de pogon cu grîu. Din recoltă bunica a făcut pîine albă și cozonaci. Bunicul n-a avut cotă de grîu, dar nici comuna n-a avut.

— Și de unde să iau grîul de sămînță ? Îmi pică din cer, hî ?

Bunicul gustă cu plăcere această mică sfadă.

— Din cer pică ploaia. Ai să vii la mine să-ți dau o adeverință și la Sandberge ai să capeți sămînță de grîu pentru semănat.

Și tot așa, cîr-mîr, unul zice una, celălalt alta. Degeaba se ostenește primarul ; bunicul e ca rîia : n-o scoate la capăt cu el.

— Fă cum vrei — îi spune în cele din urmă primarul. Dar dacă nici de data asta nu pot să predau cota din cauza ta și a lui Kimpel, am să scriu la gazetă ce fel de indivizi sînteți.

Și primarul Kaldaune o ia din loc. Bunicului i-a pierit graiul. Asta mai lipsea : la bătrînețe să-l facă de rîs în gazetă ! Rămîne multă vreme nemișcat pe sacul cu semințe, frîngîndu-și mîinile și clătinînd din cap.

Nu, nu, la gazetă nu vrea bunicul să ajungă în nici un caz. Două zile casa duduie de sudălmile lui. Pe spinarea gîrbovită a bunicii se sparg toate. Ea, numai ea e de vină. Ea a întrebuințat la copt grîul de anul trecut. Bunicul trebuie să arunce acum banii pe fereastră ca să cumpere altă sămînță. Cu necazurile astea se duce la

prietenul său. Prietenul are ac şi de cojocul ăsta. Bunicul să nu se sinchisească de cele ce spun atotştiutorii, zice el. Să semene secară ca în toţi anii. Dar gazeta? Bunicul nu vrea să fie dat la gazetă.

— La gazetă? Din pricina asta nu se îmbolnăveşte nici o vacă.

Bunicului o să i se ducă vestea. Toţi ţăranii de nădejde îl vor socoti printre oamenii de credinţă care se ţin de vechile obiceiuri germane. Bunicul ar vrea, ce-i drept, să se numere printre ţăranii întemeiaţi şi de credinţă, numai la gazetă să nu apară. Să fii dat la gazetă e mai rău decît să te sigileze portărelul.

Prietenul ştie un mijloc şi pentru unul care vrea să fie credincios şi totuşi să nu apară la gazetă. Poftim: bunicul n-are decît să-i dea chelbosului secară şi să ia în schimb sămînţă de grîu. Pentru două baniţe de secară, o baniţă de grîu. E un chilipir, aproape de pomană. Dintr-o prietenie bună tragi totdeauna foloase. Bunicul e mulţumit. Rămîne cu banii pentru sămînţa de grîu şi poate să-i păstreze pentru cumpărarea unui al doilea cal. Bunicul trebuie doar să aducă secara la Kimpel şi restul se aranjează. Îndată ce va avea puţin timp, chelbosul va trimite chiar argaţii lui, semănătoarea şi caii, ca să semene grîu pe ogorul nostru. Bunicul nu trebuie să se mai sinchisească de nimic.

— Acum poţi să vezi şi tu cît preţuieşte o prietenie adevărată! se grozăveşte bunicul seara către mine.

Poştaşul n-are grabă. Se aşază pe laviţa din bucătărie şi zîmbeşte bunicilor.

— N-aveţi cumva o ceşcută de cafea pentru mine? Nu m-aş supăra nici dacă mi-aţi pune alături o felie de pîine cu unt. De, ce să faci? De cele mai multe ori plec nemîncat de acasă.

— Iar mi-aduci vreo hîrţoagă oficială, mă cobe de poştaş? Dacă da, să-ţi frigi gîtlejul cu cafeaua! spune bunicul.

Nu, poştaşul nu aduce nici o hîrţoagă oficială. Aduce o scrisoare care o să-i bucure pe bunici. Bunica nu mai

are astîmpăr şi-şi tîrşîie picioarele încoace şi încolo. Încălzeşte cafeaua şi unge pîinea cu unt.

— Găinile voastre nu mai ouă ? întreabă poştaşul.

— Cum să nu ouă ? se minunează bunicul. Ne-au dat cumva la gazetă pentru cota aia afurisită de ouă ?

— Nici gînd.

Poştaşul se uită la pîinea cu unt. Bunica a înţeles. Aduce două ouă din cămară. Sînt două ouă mari, din luna august, păstrate pentru iarnă. Le fierbe în cafeaua care clocoteşte. Cu coatele ridicate şi cu degetele înţepenite poştaşul îşi desface geanta.

— Pentru ceea ce vă aduc aici, n-ar fi păcat nici de un cîrnat întreg la gustarea poştaşului.

Bunica nu mai poate de nerăbdare. Îşi deznodă basmaua şi şi-o pune pe umeri. Bunicul dă gînditor din cap şi scociorăşte negreală de pămînt din unghiile-i crăpate. În sfîrşit poştaşul a găsit în geantă scrisoarea pentru noi. O învîrteşte de cîteva ori în mîinile tremurătoare, îşi pune tacticos ochelarii şi controlează adresa şi expeditorul.

— În regulă — spune apoi cu vocea hodorogită, dînd bunicului scrisoarea.

Bunica se repede ca o pisică. Pînă să se aşeze bunicul, i-a şi smuls scrisoarea din mînă.

— Ţţ, ţţ, ţţ, ce femeie, măi !

Bunica încearcă să descifreze numele expeditorului scrisorii. Îşi strînge pleoapele şi îndepărtează scrisoarea. Totuşi nu poate citi şi cu faţa mîhnită îi dă bunicului scrisoarea.

— Poate că ochii tăi te ascultă mai bine.

Ochii bunicului sînt buni, dar nici el nu-i în stare să înţeleagă scrisul.

— Sucite-învîrtite ! Cum să citească aşa ceva un om de chibzuială, un ţăran cu scaun la cap ? De ce nu scriu oamenii simplu, pe înţeles şi fără atîtea zarzavaturi la mijloc ?

Bunicul dă înapoi poştaşului scrisoarea cenuşie. Nimeni nu se gîndeşte că aş putea s-o citesc eu.

Poştaşul mestecă şi-şi pune din nou ochelarii :

— Scrisoarea... cum să spun... scrisoarea asta e de la Matthes al vostru.

Bunica se sprijină cu mîinile de maşina de gătit :

— Doamne, doamne, de la Matth...

Se repede la poştaş şi începe să-l zgîlţîie :

— Ascultă, omule, eu doar atît îţi spun : dacă-ţi baţi joc de nişte bieţi oameni bătrîni, să ţi se oprească ouăle în burtă ca nişte bolovani !

Bunicul scoate briceagul şi taie plicul cu băgare de seamă. Mîinile îi tremură :

— Am tăiat bine, Tinko ? Tocmai unde trebuie ?

— Da, tocmai unde trebuie.

— Cîteodată chestiile astea sînt lipite anapoda şi mai tai şi cîte un cuvînt.

De tulburare bunica s-a ghemuit în mijlocul bucătăriei.

— Nu visez, Peter Willhelm, nu visez ? îl întreabă pe poştaş.

— Nu visezi, dar ouăle o să fie prea tari.

Poştaşul pescuieşte cu o lingură ouăle din cafeaua în clocote. Bunicul scoate scrisoarea din plic. I-o întinde tăcut poştaşului :

— O să mănînci după aceea.

Poştaşul mai muşcă o dată repede din pîinea cu unt şi vîră ouăle în buzunar. Îşi curăţă ochelarii, îi pune pe nas şi începe să citească poticnindu-se.

„Iubiţi părinţi !

Încerc încă o dată. Poate că totuşi mai sînteţi în viaţă şi scrisoarea pe care v-am trimis-o acum doi ani s-a pierdut. În curînd plec de aici.“

— Unde o fi plecînd ? întreabă bunicul, frămîntîndu-se neliniştit pe scaun.

— Stai locului, omule, şi ascultă mai întîi ce scrie.

„Cînd scrisoarea va ajunge la voi, eu poate că voi fi de mult pe drum şi prizonieratul meu se va sfîrşi. Nu-

mai de v-aş găsi sănătoşi. O să începem o viaţă minunată. O să aveţi bucurie de Matthes al vostru.

Pînă ce ne vom vedea, vă trimit calde salutări, al vostru iubitor

Matthes.

P.S. A preluat cumva Ernst conducerea gospodăriei de acasă? Ei, dar asta voi vedea în curînd."

Bunica stă ghemuită şi suspină: „Ah, Matthes, Matthes!"

— Nu v-am spus eu? se laudă poştaşul turnîndu-şi cafea în ceaşcă. Nu v-am spus că o să vă lingeţi buzele după această scrisoare?

— Ai spus. Şi pentru asta o să capeţi şi un cîrnat.

Bunicul se scoală şi vrea să se ducă la cămară. Dar nu mai ştie să umble. I s-au schimbat picioarele? Genunchii îi tremură şi capul i se clatină.

O bucată de hîrtie şi cîteva slove au pătruns în casă — şi totul s-a schimbat. În bunica s-a cuibărit bucuria, rumenindu-i obrajii. Bătrînica stă în mijlocul uliţei şi povesteşte tuturor trecătorilor despre norocul ei. Oamenii dau din cap şi pleacă să spună vestea şi altor săteni.

Bunicul se duce în grajd şi-i toarnă lui Bläker în iesle două porţii suplimentare de ovăz curat. O aude pe Motrina mugind şi-i duce un braţ întreg de fîn:

— Aşa, cucoană, mănîncă! Vine Matthes şi el o să-ţi scoată din cap gărgăunii ruseşti, iar peste noi o să se reverse belşugul.

Seara, bătrînii tăifăsuiesc îndelung, zugrăvindu-şi cum va fi cînd Matthes va sosi acasă. Într-o vreme repatriatul şi unchiul Matthes au fost în vrajbă. Amîndoi voiau să moştenească mica gospodărie a părinţilor. Dezbinarea a ţinut pînă cînd amîndoi au plecat la război. Unchiul Matthes e mai tînăr decît repatriatul. E răsfăţatul bunicului. Lui se gîndea bunicul să-i lase mica gospodărie şi pămîntul luat în arendă.

Amîndoi băieţii lucrau la fabrica de sticlă din Sandberge. Amîndoi, după ce lăsau lucrul, se speteau pe pă-

mîntul arendat. Unchiul Matthes dormea în odaia de sus, repatriatul în cămăruţa din pod.

Bunica nu mai conteneşte să povestească cum a fost şi cum va fi totul.

— N-ar putea s-o ia de nevastă pe Martha lui Wilhelm Kubaschk ? întreabă bunicul. E sprintenă, bine făcută şi mai capătă şi ceva zestre.

— N-aş avea nimic împotrivă — răspunde bunica scuturîndu-se de plăcere. O femeie tînără mi-ar prinde bine. Dar ar putea s-o ia şi pe...

Bunica chibzuieşte cu care fată ar mai putea să se însoare unchiul Matthes.

— Eu cred că... Ce-ai zice să poftim pe cîteva dintre ele aici la noi, cînd o veni Matthes ? propune bunicul.

— Pe toate odată ? Ce-ţi trece prin cap ? Azi una, mîine alta.

— Ce-ar fi să-l chemăm pe scripcarul Fimpel şi să facem un joc aici în odaie ? La dans poţi cerceta muieretul mai pe-ndelete.

— O, da ! fac eu.

Dacă-i vorba de o petrecere în odaia noastră, sînt şi eu pentru. Scripcarul Fimpel o să cînte la noi ! Jocul o să fie numai pentru ai noştri.

— N-ai cumva puţină foiţă, maică ?

— Foiţă, eu ? Pentru ce-ţi trebuie ?

— Să cînt niţel din pieptene. Cine ştie ? Dac-oi mai scoate-o la capăt ca altă dată, poate să economisim cheltuiala cu scripcarul Fimpel. Vorba ceea : muzica e muzică. Nu e nevoie de calitate, ca la sacii cu cartofi. Fimpel e în stare să ne golească toată cămara cu afumături.

Bunica n-are nimic împotrivă ca bunicul să cînte din pieptene. Nu soseşte în fiecare zi o scrisoare cu veşti bune. Ce bucurie ! Bunica aproape că nu-şi mai simte junghiurile. Scotoceşte prin scrin şi găseşte o foiţă. Bunicul scobeşte pieptenele, curăţindu-l de păr şi praf. Aşterne apoi pe latul pieptenului foiţa de mătase roz şi începe să sufle. E un miorălit de parcă toţi plozii din vecini s-ar fi grămădit în odaia noastră. Bunicul închide

ochii cu încîntare şi ascultă sunetele pe care le scoate. Cîntă un vals. E un vals trist. Bunica îl însoţeşte din gură :

O femeie palidă venea...

— Tam, da da ! face bunicul din pieptene.

Şi prin vale se ducea, tam, da da !
Faţa albă îi era, tam, da da !
Şi o lacrimă-i curgea !

Este valsul despre femeia palidă care a plecat să caute floarea credinţei bărbăteşti. Femeia caută şi caută. Nu găseşte floarea. „Pentru că această floare nu-i de pe acest pămînţ, tam, da da !" Bunicul s-a oprit, vrea să cocoloşească ultima strofă a cîntecului. Bunica urmează însă şi cîntă cu glas dogit :

„Am fost tînără şi eu odată
Şi frumoasă ca-n poveşti.
Bine-i să iubeşti bărbaţii, fată,
Dar pe urmă te căieşti..."

— Asta n-o să i-o cîntăm lui Matthes — hotărăşte bunicul. Trebuie ceva mai vesel, altfel fuge tot muieretul din odaie.

Începe să cînte din nou. Bunica trage cu urechea ca să audă ce dans a ales bunicul. Iar cînd îl aude dă din cap şi-şi sumete fustele.

„Ciobăniţă, cucu !"

cîntă bunica şi începe să se legene în şolduri. Papucii îi scapă din picioare. Joacă acum în ciorapi :

„Ai fustiţă roşie !
Vreau s-o văd şi eu.
Nu, căci ciobăniţă
N-am să fiu mereu !"

Bunicul bate tactul, lovindu-se cu mîna stîngă pe coapsă. Nu-mi place s-o văd pe bunica dansînd. Îmi

place mai mult cînd stă liniştită pe laviţă, lîngă sobă. Toată lumea ar rîde dacă ar vedea-o pe bunică aşa. Mă duc pe furiş şi dau drumul la radio. Muzica din difuzor se năpusteşte ca o vijelie între muzica din pieptene a bunicului şi jocul bunicii. Bunica alunecă pe laviţă ca o frunză veştedă.

— Aşa o să joace unchiul Matthes — spun eu, proptindu-mă pe canapea cu capul în jos şi picioarele în sus.

— Io-te măi ! La hîrîitoarea asta nu ne-am gîndit ! mormăie bunicul, ţesălîndu-şi cu pieptenele capul de arici.

Prietenul bunicului a semănat grîul nostru. Cînd a făcut treaba asta ? Dracu ştie ! Peste noapte a băgat grîul în pămînt. Am dat prietenului secară, pentru fiecare baniţă de grîu două baniţe de secară. Şi acum totul e gata. De cînd ne-a scris unchiul Matthes, parcă s-au aciuat în casă numai spiriduşi de noroc. Sîntem gata cu însămînţatul. Nici un primar nu poate să ne mai facă zile fripte. Mai avem doar să arăm pămîntul pe care-l vom însămînţa la primăvară, şi am ieşit „cu faţa curată şi cu burta umflată". Iarna poate să vină. Iar subprefectul n-are decît să poftească în ţinut : pe ogorul lui Kraske o să găsească în pămînt tot ce trebuia să fie în pămînt înainte de sosirea iernii.

Duminică bunicul se duce la ţarina însămînţată cu grîu. Vrea să vadă dacă sămînţa prietenului a început să încolţească. Şi-a pus un pieptar alb, şi cu mîinile încrucişate la spate se gîndeşte ce gospodărie îngrijită îi va arăta unchiului Matthes. Se apleacă şi zgîrie pămîntul uscat.

Uite o sămînţă. A şi încolţit. Ia sămînţa încolţită în palma bătătorită, ca s-o vadă mai bine. Nu e sămînţă de grîu. E un grăunte de secară. Ce naiba ? Să-i fi semănat cumva prietenul grîu cu corpuri străine ? Mai zgîrie într-un loc pămîntul şi găseşte alte seminţe. Dar şi astea tot de secară sînt. Ce ispravă a făcut prietenul ? Să păţească ruşinea, ca la anul, cînd unchiul Matthes va fi acasă, să apară la gazetă ?

Chelbosul măsoară furios odaia rînduită cu dichis ca în zi de duminică.

— Acum poţi să vezi şi tu, Kraske, ce păţeşti cînd te laşi în grija slugilor. Dar poţi să-mi ceri oare să-ţi însămînţez eu însumi cîmpul, fiindcă nătărăii ăştia fac totul pe dos ?

Desigur că bunicul nu poate cere aşa ceva. Totuşi rămîne cu o bănuială în privinţa prieteniei. Nu l-a sfătuit oare chiar chelbosul să nu asculte de poruncă şi să semene secară în loc de grîu ?

— Nu-ţi fie cu bănat, jupîne Kimpel, dar m-am gîndit că de vreme ce dumneata singur ai spus... Ţii minte ? Ai spus atunci să semăn secară, numai secară să semăn, şi să nu mă sinchisesc de ceea ce mi se porunceşte.

— Am spus, e adevărat, dar tu n-ai vrut, ai vrut grîu, şi atunci am făcut schimbul. Dorinţa unui prieten e sfîntă pentru mine.

Bunicul îşi saltă fruntea. Astea sînt cuvinte pe care nu le întîlneşti în fiecare zi la orice colţ de uliţă. Le-a rostit un om care pune preţ pe prietenie.

Se aud bătăi în uşă. Intră ! Uşa se deschide vijelios. Argatul cel mai tînăr al lui Kimpel năvăleşte în odaie.

— Nu ştii să baţi la uşă ca orice om cuviincios de pe lumea asta, hai ?

Chelbosul tot mai măsoară odaia în lung şi lat.

— Am bătut, domnule Kimpel.

— Dar ai dat buzna de parcă ţi s-ar fi aprins fundul pantalonilor. Nu ştii cum se intră la boieri ?

Bunicul încuviinţează din cap. E furios pe slugile dezmăţate.

— Azi după masă nu pot să oblojesc juganul — spune argăţelul.

— De ce ?

— Vreau să mă duc la joc la Sandberge.

— Vreau ! Vreau ! Calul tău e bolnav şi tu vrei să te duci la joc ? Afară ! Ieşi ! Afară !

Tînărul muncitor agricol nu iese atît de repede cît ar vrea chelbosul.

— E a treia duminică de cînd îmi fac veacul în grajd.

Acum se rupe şi firul subţire al răbdării bunicului :

— Tu ai semănat la mine ?

Tînărul muncitor dă din cap.

— Cară-te de aici ! Ieşi ! urlă chelbosul.

Muncitorul vrea să iasă. Dar bunicul se repede la el şi-l apucă de guler.

— Şi de ce aţi semănat secară, stîrpitură ? Nu vi s-a spus să puneţi grîu ?

Flăcăul scrîşneşte din dinţi :

— Nu, secară ni s-a spus să semănăm.

Chelbosul se amestecă în vorbă :

— Dar grîul nu era pe arie, pregătit în saci ? Hai ?

Tînărul muncitor răspunde cu glasul răguşit :

— Ba da. Dar dumneata ai spus : „Nu vă atingeţi de grîu. La neisprăvitul ăla de Kraske, care face pe ţăranul, semănaţi secară. Şi semănaţi-o cît mai rar !" Asta ai poruncit dumneata. Şi acum vreau să-mi dai actele mele.

Muncitorul iese năvalnic. Uşa se trînteşte. Bunicul şi chelbosul se uită unul la altul. Pe lumea asta sînt mai bine de o mie de cuvinte, dar ei nu găsesc niciunul. Bunicul îşi ia pălăria. Dă să plece. S-a zis cu prietenia. Kimpel s-a dat de gol.

— Nu înţelegi de glumă, jupîn Kraske ?

— Glumă ?

— Astă primăvară nu m-ai tras şi tu pe sfoară ? N-am rămas singur pe lista neagră de la primărie ? Te-ai împotrivit cumva cînd secătura ta de fecior, comunistul ăla, a avut grijă să nu te treacă pe listă ?

Va să zică aşa suflă vîntul din Laponia ! Bunicul îngăimă descumpănit :

— Dar eu am să... la gazetă am să apar... Toţi o să mă arate cu degetul, ca pe păcătosul de la cina cea de taină.

— Da, da, trebuie putere ca să rezişti alături de credincioşii care ţin în mare cinste vechile obiceiuri germane. Tu n-ai această putere, Kraske, după cît se pare. Ţăranul de rînd rămîne ţăran de rînd, aşa cum iepurele

de casă rămîne iepure de casă, chiar dacă ronţăie din aceeaşi varză ca iepurele de cîmp.

Asta e prea mult pentru bunicul. El vrea să fie ţăran în lege şi nu coate-goale. Vrea să facă parte dintre cei credincioşi.

— Nu poţi şti dumneata, jupîne Kimpel, n-ai de unde să ştii dacă sînt sau nu credincios. Am suflat eu altora vreo vorbuliţă pînă acum ? Nu, nimic nu le-am spus de isprava dumitale.

— Asta ar mai lipsi, Kraske ! Nu-i treaba altora ce vorbim noi între noi. Şi nici n-a fost o ispravă. A fost o învăţătură. O învăţătură de minte pentru viitor, ca să ştii. În prietenia noastră să nu mai fie de acum înainte nici un ghimpe, niciunul. O să ai numai foloase de pe urma ei... numai foloase.

Bunicul pleacă de la Kimpel de parcă pieptarul lui de lînă ar fi fost scrobit. O ia pe uliţa satului. Trece pe la primărie şi pieptarul începe să i se fleşcăiască. Ce cal de bătaie au făcut dintr-însul ! O viaţă întreagă a muncit pe brînci. A mestecat doar tutun şi rareori a fumat o ţigară. A adunat fiecare firicel de cenuşă din sobă şi l-a dus pe ogorul lui. A vîndut untul şi a mîncat margarină. S-a ferit de doctor şi de notele lui sărate de plată. Şi-a tămăduit rănile cu urină şi scuipat. S-a ales cu o vătămătură şi şi-o ţine cu un şleau de la căruţă şi o monedă veche de cinci mărci. Niciodată n-a rămas cuiva dator, şi acum îl batjocoresc în halul ăsta. Omul pe care-l credea prieten a semănat secară pe lanul lui de grîu. Iar duşmanii stau la pîndă în dosul porţilor, pînă ce-o răsări secara, pentru ca să-l dea la gazetă, pe el, August Kraske, care nu s-a îndurat să-şi facă sieşi nici cea mai mică plăcere, care şi-a îngropat toate dorinţele în glia lui. Şi nu ca pe o fală a omenirii au să-l dea la gazetă, ci ca pe o pildă rea şi o ruşine a neamului ţărănesc.

Abia cînd păşeşte în ogradă, bunicul îşi aminteşte de scrisoarea lui Matthes. Ameninţă cu pumnul ridicat către sat :

— Hei, voi de colo ! Să nu credeţi c-o să vă meargă cum vă închipuiţi ! Mai este cineva care ţine cu noi. Avem încă un fecior. Şi el n-o să îngăduie ca tatăl lui să fie ponegrit la gazetă.

Mai stă o clipă locului, dus pe gînduri, şi porneşte apoi, clătinînd din cap, spre grajd, ca să-i dea lui Bläker nutreţul de prînz.

CAPITOLUL 18

A dat gerul. L-a adus un vînt aspru de noapte. Spre dimineaţă vîntul s-a domolit. A lăsat însă gerul în urma lui. Pojghiţa lui îngheţată s-a aşternut peste tot. Gerul cenuşiu a întîmpinat cu salutul lui de gheaţă şi secara care abia a încolţit pe lanul nostru de grîu. Sîngele pămîntului se trage înapoi spre inimă. Inima pămîntului nu se mai aude bătînd, dar e tot la locul ei. Numai oamenii care au un Vezuv aud cîteodată bătăile inimii pămîntului.

La geamul cămăruţei mele ciocăneşte ceva. Nu-i bătaia de inimă a pămîntului. E o vrabie. Stă pe prichiciul ferestrei şi mă priveşte clipind din ochişori. „Vrei să intri, vrăbiuţă? Vrei să-ţi încălzeşti picioruşele?" Vrabia nu vrea să intre. Îşi ia zborul cînd mă apropii să deschid ferestruica. I-o fi foame. Gerul i-a ferecat cămara cu provizii. Am să construiesc la fereastra mea o căscioară pentru hrana păsărilor. Ochi-de-bilă mi-a spus că şi pionierii fac căsuţe în care pun de-ale gurii pentru păsările flămînde. Eu am să fac căscioara numai pentru mine. O să fie mai bună decît a pionierilor. Înăuntru o să pun scăunele mici de lemn de mesteacăn, pentru ca păsările să se poată odihni cum se cade în faţa ferestrei mele. Poate vine şi piţigoiul meu de astăvară. O să se minuneze cînd va vedea ce sănătos sînt.

Poate că n-o să mă mai recunoască, pentru că dorm acum singur într-o odaie, ca un om mare...

„Cioc, cioc, la fereastră,
O fi vreun strigoi?
Pic, pic în mîncare...
Tu eşti piţigoi?“

cînt eu.

Altădată, primul ger îl ţintuia pe bunicul pe laviţa de lîngă sobă. Pîndea acolo pînă veneam de la şcoală şi apoi jucam şaizeci-şi-şase[1]. Acum moşmoleşte prin şopron. Ar fi în stare să cureţe în fiecare zi cocina porcilor. Dacă unchiul Matthes vine pe neaşteptate, porcii să nu-l întîmpine ca nişte cîrtiţe negre. Duminica şi miercurea bunicul mătură şi greblează ograda. Cînd or veni miresele lui Matthes, să găsească o gospodărie arătoasă.

Eu pot să umblu pe unde vreau. Mă duc în păduricea de mesteceni din spatele gropilor cu nisip. Acolo îmi tai crăci zdravene de mesteacăn pentru căsuţa păsărelelor. Piţigoii pitici ciripesc prin tufişurile de mesteacăn. Îşi umflă aripile ca gerul să nu ajungă pînă la trupuşoarele lor mititele.

Am speriat un iepure. Îşi făcuse culcuşul în iarba uscată de sub o tufă de mesteacăn. Iepurele nu prea se teme de mine. Ameţit de somn, ţopăie pînă la gropile cu nisip şi se pitulează acolo din nou în iarbă rară. Pun mîna în culcuşul lui. Îl mai simt călduţ. Ce bine o scoate iepurele la capăt cu gerul!

Cînd ies din tufiş şi dau pe potecă, mă ciocnesc cu repatriatul. Vine pe jos de la fabrica de sticlă şi are un rucsac în spinare. Şorţul lui albastru de sticlar fluturã în vînt. Mă simt ca atunci cînd Fritz Kimpel m-a urmărit cu cuţitul de ciuperci. Mă întorc şi o iau la fugă. Repatriatul face cîteva sărituri. Sticla de cafea din rucsac clămpăneşte. M-a prins de guler.

— Încotro, Tinko, încotro? Ţi-e frică de mine?

[1] Joc de cărţi (n.t.)

Mi se pungeşte gura de parc-aş fi mîncat o pară pădureaţă. Nu pot să scot nici un cuvînt.

— Ţi-am tras o palmă, nu-i aşa? Te-a durut?

Dau din cap, cu toate că nu ştiu unde m-a durut mai mult lovitura: pe obraz sau în inimă.

— Şi eşti acum supărat pe mine?

— Sînt.

În sfîrşit am putut să scot o vorbă.

— Ei, da, fireşte, acum eşti supărat pe mine, ca omul, de. Dar n-ar trebui să fii supărat. Palma... vezi tu, bunicul m-a... Sigur că era mai bine dacă nu-ţi trăgeam palma. Spune şi tu că nu trebuia să ţi-o trag.

— Nu trebuia.

— Aşadar ne-am împăcat?

— Dar la doamna Clary tot nu stau cu tine.

— Nu, nu, nu trebuie să stai cu mine la doamna Clary. Nu te sileşte nimeni, dar poţi să vii în fiecare zi, poţi să vii cînd vrei. Ţi-am spus ca să ştii. Iac-aşa.

Mă mîngîie pe păr şi eu îl las. Îmi dă drumul şi pot să plec.

Cioplesc din crăcile de mesteacăn scîndurele pe care să poată sta păsările din căsuţa mea. Mîinile îmi tremură încă. Ce fel de om e repatriatul ăsta? Îmi trage o palmă şi ar vrea s-o fac uitată. Dacă doreşte să uit, de ce mi-a mai tras-o? Se spune că oamenii mari îi bat pe copii ca să ţină minte. O fi repatriatul altfel de om decît bunicul? Da, e altfel de om. Cîte soiuri de oameni or fi pe lumea asta?

Seara vine la noi doamna Clary. Ce-a apucat-o? Nu-i în toate minţile? Nu ştie că bunicul a spus c-ar vrea s-o vadă ducîndu-se opt cu-a brînzei în ţara leşilor de unde a venit? Mi-e teamă că se va prăbuşi bucătăria peste noi. Dar doamna Clary nu se teme. Zîmbeşte gingaş ca totdeauna şi-i întinde bunicului mîna. Bunicul îi dă cotul. Amestecă de zor lăturile din găleata porcilor. Pe bunică o apucă tusea. Doamna Clary o bate pe spate. Ţine pe braţul stîng un pachet turtit pe care-l duce cu băgare de seamă ca pe un nou-născut. Pachetul e învelit într-o pînză albă.

— Bună, Tinko.

Doamna Clary mă mîngîie ca altădată. Dar nu mă mîngîie numai, ci-mi dă şi pachetul turtit. Eu stau tăcut şi ţeapăn ca o lumînare şi ţin pachetul. Nimeni n-o poftеşte pe doamna Clary să şadă. Doamna Clary stă nedumerită în mijlocul bucătăriei şi se uită de la unul la altul. Bluza ei mătăsoasă străluceşte şi ochii ei albaştri parcă ar vrea să pătrundă totul cu razele lor. Doamna Clary a întinerit şi mai mult. Alţi oameni îmbătrînesc, baba Kimpel, bunica ; chiar şi Trude Kaldaune trebuie să se mărite pentru că îmbătrîneşte. Numai doamna Clary întinereşte. Simte răceala de pe feţele bunicilor, se roşeşte şi stă locului, descumpănită.

— Da, da, aşa e viaţa — spune apoi. Tot vrednici, mereu vrednici cei doi Kraske.

— Da, da, tot vrednici, mereu vrednici ! o îngînă bunicul în batjocură. „De ce fugi aşa ?“ întreabă vulpea pe iepurele pe care vrea să-l înhaţe.

— Pe mine mă ţinteşti cu vorbele astea ?

Doamna Clary răsuflă mai repede.

— Chiar pe tine, pupăză simandicoasă ce eşti — răspunde bunicul, zvîrlind de perete un cartof fiert care tocmai i-a picat în mînă. Te fandoseşti aici cu pantofii tăi albi şi dumnezeu ştie ce-oi mai fi făcînd, şi ne înstrăinezi feciorul.

— Nici vorbă de aşa ceva, taică Kraske. El singur a venit. Să-l fi dat afară ?

— Asta să i-o spui ăluia care-şi pune învelitorile de urechi pe pîntece. Mie să nu-mi umbli cu fofîrlica : ţi-a trebuit unul care să-ţi încălzească patul, porumbiţo. Asta-i !

Doamna Clary se cutremură toată :

— De cînd vorbeşti aşa, taică Kraske ?

— Dar ce-ai vrea ? Să mă bat cu tine pe burtă şi să te giugiulesc pentru isprava ta ?

Doamna Clary îşi dă capul pe spate :

— Nu vreau să mai aud nioi o vorbă de felul ăsta, taică Kraske, nici o vorbă, te rog foarte mult !

Bunicul se îndreaptă din şale, se uită la doamna Clary şi se minunează de dîrzenia ei. Aşa nu i s-a împotrivit bunica niciodată. Doamna Clary îl apucă de braţ şi-i spune repede :

— Am venit să vă poftesc la cununie. Băiatului i-am adus un rînd de haine. De ce să ne certăm ? Ernst e trecut de treizeci. O fi ştiind el ce face. L-am scuturat în lege cînd v-a părăsit. N-a vrut să vină înapoi. Ce puteam să fac ? Ştiţi bine că mi-e drag şi că-l iubesc. Nu e ceva nou pentru dumneavoastră. E mult de cînd v-aţi dat seama.

— Da, în pivniţa de cartofi şi în dulapul cu ouă ne-am dat seama, răspunde bunicul cu venin, scuipînd zeama de tutun în găleata porcilor.

— Vorbeşti serios, taică Kraske ?

— Eu ştiu doar că Ernst a fost acela care a cărat de aici ouăle şi cartofii.

— Dar nu la mine, taică Kraske.

— Nu, ferească sfîntul ! I le-o fi dus preotului ca să se roage pentru sufletul lui păcătos.

Mi-e milă de doamna Clary.

— Ouăle şi cartofii i-a dus la Wunsch — strig eu. N-o mai ocărî pe doamna Clary !

— Acum ţine-te, pînză, să nu te rupi ! Au început să cotcodăcească puiandrii !

Bunicul îmi smulge pachetul din mînă. Îl mînjeşte cu mîinile lui năclăite de lăturile porcilor şi-l zvîrle pe masă în faţa doamnei Clary :

— Na-vă pentru cununia voastră ! Dacă puştiul are nevoie de haine, i le cumpăr eu, nu nişte pîrliţi de oploşiţi.

Doamna Clary se cutremură. Cruzimea bunicului e pentru ea ca vîntul sălbatic pentru o floare. Îşi aruncă ochii spre sobă unde bunica stă ghemuită şi-şi netezeşte tremurînd şorţul.

— De ce nu spui nimic, măicuţă Kraske ? o întreabă. Nu ne-am avut noi bine totdeauna ?

— Ne-am avut — murmură bunica uitîndu-se cu coada ochiului la bunicul. De înţeles ne-am înţeles,

nimic de zis, dar la binele nostru nu te-ai gîndit. Asta s-a văzut acum. Am socotit să am şi eu un ajutor şi tocmai ajutorul ni l-ai luat. Asta e adevărat, pe cît e de adevărat că există un dumnezeu în cer.

Doamna Clary se întristează :

— Dar bine, măicuţă Kraske, de ce nu vrei să mă crezi că nu eu l-am îndemnat ? Ai auzit vreodată o minciună din gura mea ?

Bunica scutură din cap :

— Nu ştiu, dar poate că la voi, în părţile acelea dinspre Polonia, o fi obiceiul să primeşti bărbatul în aşternut înainte de cununie. La noi nu se pomeneşte aşa ceva.

Doamna Clary se roşeşte pînă la rădăcina părului. Rămîne astfel nemişcată o bucată de timp. Lumina lămpii din bucătărie se răsfrînge în părul ei lins. Apoi mai face o încercare şi se apleacă spre bunica :

— Măicuţă Kraske, crede-mă ce-ţi spun : e foarte îngrijorat din pricina dumitale. Ar vrea să vii la noi şi să rămîi pentru totdeauna în casa noastră. La vîrsta dumitale, spune el, meriţi să duci o viaţă mai bună.

Bunica îşi pocneşte palmele, tulburată :

— Dar bine, doamne, şi aici ce-o să se întîmple ?

N-apucă însă să-şi depene mai departe gîndul. Bunicul a iscodit fiecare cuvînt.

— Astea-s obiceiuri leşeşti : s-o scoţi pe mama de aici, să rămînă vitele flămînde, iar eu, bărbatul, să putrezesc în murdărie ! Hîş, hîş, tot n-ai ieşit încă, gîscă leşească ?

Bunicul întinde braţele şi-o goneşte pe doamna Clary ca pe o gîscă care a murdărit bucătăria. Ia de pe masă pachetul învelit în pînză albă şi-l zvîrle în tindă, peste capul doamnei Clary. Bunica plînge încet, cu faţa îngropată în şorţ. Acum îmi pare şi mie bine că doamna Clary a plecat. A vrut să ne-o ia pe bunica. Şi eu să rămîn singur cu bunicul ? Cine să gătească şi să ne facă patul ?

Stefania n-a venit la şcoală. O fi bolnavă ? Nu, nu e bolnavă. E la nuntă.

— Oleo, strașnică nuntă mai e și asta ! Copiii miresei îi duc vălul și înfulecă farfurii întregi de cozonac !

— Te duci și tu la nuntă, Tinko ?

— Eu n-am nici o nuntă.

— Dar se însoară tatăl tău.

— Pf !

După școală ne repezim glonț în sat. Ghiozdanele ne clămpănesc — tronc, tronc — de grăbiți ce sîntem. Ne adunăm în ograda micului Kubaschk. Familia lui are o odăie pentru tîmplărie și multe unelte.

— Ne trebuie araci ! poruncește Schuricht-cel-mare.

Micul Kubaschk aduce araci. Înnodăm laolaltă toată sfoara pe care o avem prin buzunare și ne pregătim să întocmim două bariere. Sforile le legăm la capătul aracilor.

— Ce-o să atîrnăm de șnururi, că flori nu prea mai sînt ?

— Găsim noi ceva, ne încredințează Schuricht-cel-mare, care știe să se descurce în toate împrejurările.

Îl trimite pe micul Kubaschk în casă, să caute prin sertare panglici colorate. Micul Kubaschk aduce eșarfe verzi și roșii rămase de la fosta asociație ciclistă „Solidaritatea". Aduce și o pereche de chiloți roz ai sorei sale.

— Chiloți nu, nu se admite — intervine Sepp Wurm.

— Cînd au să fluture pe araci, o să-i umfle vîntul și au să fie tare nostimi. Mirii o să rîdă și au să arunce din trăsură mai mulți gologani — hotărăște Schuricht-cel-mare.

Legăm deci și chiloții de șnur. Mai facem rost de o scufie de noapte și de o bucată de voal. Construim cele două bariere și pornim spre biserică.

— Ei, dar unde e trăsura mirilor ?

— N-au trăsură. Rotarul Felko i-a adus într-o căruță trasă de boul lui.

— Și unde e boul ?

— A luat-o cu căruța de băligar spre cimitir și paște acolo, printre morminte.

Nu-mi place că băieţii îşi bat joc de nunta doamnei Clary, cu toate că femeia asta a vrut să ne-o ia pe bunica.

— Se cunună fără trăsură, fiindcă nu stau departe — spune micul Schuricht.

— Aproape sau departe, o nuntă adevărată se face totdeauna cu trăsură, altfel vălul miresei se tîrăşte prin băligar.

— Käte a lui Nohke s-a măritat fără văl şi fără trăsură, dacă vreţi să ştiţi.

— Păi de, aia le face pe toate altfel decît ceilalţi. Ea a născut şi un copil fără tată.

Micul Kubaschk se înghesuie ca să ajungă în faţă şi-i arată lui Schuricht-cel-mare cum o să strîngă banii de la nuntaşi. Se apleacă repede şi încearcă să adune cu amîndouă mîinile deodată, smulgînd smocuri de iarbă cenuşie. Apoi îndeasă smocurile în buzunarele pantalonilor.

— Banii rămîn în mînă — îl dojeneşte Schuricht-cel-mare. Toţi trebuie să vadă cît ai adunat. Aşa-i cu dreptate.

— Poate să-i bage şi în buzunar — se aprinde Schuricht-cel-mic ; dar cînd facem socotelile, trebuie să stea cu capul în jos, ca să-i cadă toţi banii afară.

N-am băgat de seamă cînd s-a apropiat, în vîrful tocurilor, slujnica preotului.

— Ce faceţi aici ?

— Vrem să ţinem calea mirilor — răspunde Schuricht-cel-mare, scălîmbăindu-se la ea cu dispreţ.

— Părintele vă roagă să nu faceţi atîta tărăboi. Sfinţia sa lucrează la predica de duminică.

— Şi cine-i miruieşte azi pe miri ? întreabă Schuricht-cel-mare.

— Nu te mai proţăpi aşa, botosule ! Părintele nu-i miruieşte pe ăştia. Sînt păgîni.

Fata îşi ţuguie buzele. Nu ştie dacă e chiar aşa sau nu.

— Duceţi-vă acasă şi să fie linişte, vă rog — spune ea şi pleacă, legănîndu-se în paşi de dans.

— Da' straşnic soi de oameni mai sînteţi voi, Tinko ! zice Schuricht-cel-mare.

— Nu-i vina mea dacă sîntem păgîni.

— Dar asta-i foarte frumos. Eu am dorit totdeauna să fiu păgîn. Ştii ce fioroşi sînt păgînii ? O minunăţie !

Şi Schuricht-cel-mare îşi arată colţii şi mîrîie.

Careva dintre băieţi ştie că păgînii se duc numai la oficiul stării civile. Trebuie să ieşim în calea mirilor cînd au să vină cu trăsura de la oficiul stării civile din Horndorf. La Märzbach nu avem ofiţer al stării civile. Se găsesc puţini oameni de ăştia. Nu oricine vrea să căsătorească oamenii şi pe urmă să fie de vină dacă ei nu se înţeleg.

— Nu-i adevărat. Ofiţerii stării civile primesc prea puţini bani — rosteşte Klauschke-cel-alb.

— Cine spune asta ?

— Tata. Dacă ar fi mai bine plătiţi, tata s-ar fi lăsat de mult de băcănie şi ar fi învăţat starea civilă.

Aşteptăm mult pe şoseaua asfaltată care duce spre Horndorf. Barierele noastre stau înfăşurate în şanţ. Ne jucăm puţin de-a „Ursuleţ cu părul creţ, peste şanţ de vei sări, peste bot te voi lovi". Micul Kubaschk n-are voie să se joace cu noi. Trebuie să pîndească pe şosea ca să nu-i scăpăm pe nuntaşi.

Timpul trece. Ne jucăm năvalnic, ne îmbrîncim şi ne buşim. Aproape că am uitat de ce am venit pe şoseaua asfaltată. Micul Kubaschk începe deodată să ţopăie şi să strige de la postul lui de pază :

— Nuntaşii, nuntaşii !

Ne repezim la barierele noastre.

— Ce ţi s-a năzărit, Kubaschk ? Nu se văd nici nuntaşi şi nici trăsură.

— Ba uite, uite, uite ! face micul Kubaschk arătînd spre cîmp. Uite, na ! Să dea boala în bunica mea dacă acolo nu-i doamna Clary şi unchiul Ernst al lui Kraske.

Patru oameni vin agale pe poteca îngustă care trece peste ogoarele lui Kimpel spre vechiul parc al moşiei : repatriatul, doamna Clary, primarul Kaldaune şi Paul Wunsch. Cum adică : ăştia să fie toţi ?

— Nu face nimic — spune Schuricht-cel-mare. De vreme ce ne-am ostenit, trebuie să mergem la ei. Cîteodată tocmai cînd sînt puţini, capeţi mai mult.

Haita dă năvală peste semănăturile lui Kimpel. Eu pornesc încetişor de-a lungul hatului, cu inima îndoită. Nu vreau să mă recunoască nuntaşii. Ar fi în stare să mă care cu ei la petrecere. Asta mi-ar mai lipsi peste toate suferinţele mele : să beau rachiu.

Cu larmă mare, copiii întind barierele de-a curmezişul drumeagului.

„La primul pas pe care-l face-n viaţă..."

începe Schuricht lunganul să cînte.

„Copilul poartă-o lacrimă pe faţă..."

intră şi ceilalţi în cor. Nuntaşii se opresc. Se caută prin buzunare după gologani. Repatriatul scutură din cap fără să-şi cerceteze buzunarele. Poartă haine noi. E un costum cenuşiu. Mînecile sînt prea scurte. Paul Wunsch se caută şi el cu amîndouă mîinile prin buzunare. Se uită la doamna Clary. Faţa lui zbîrcită se încreţeşte ca şi cum ar vrea să rîdă. Nu găseşte nimic şi dă din cap. Mîna albă a doamnei Clary caută de două ori în gentuţa care-i atîrnă de braţ.

Schuricht-cel-mare îl înghionteşte pe Klauschke-cel-alb :

— Au găsit ceva !

„Ah, lacrima miresei cum mai străluceşte.
Cînd pe iubitul ei în ochi ea îl priveşte,"

cîntă ceata de copii.

Mi-aduc aminte ziua cînd s-au jucat de-a nunta în curtea şcolii. Şi atunci am stat deoparte, fiindcă mi-era ruşine. Cîtă ruşine şi ocară o să-mi mai căşuneze aceşti oameni ? Într-o bună zi vor avea poate şi un copil şi va trebui să-i spun frate sau frăţioare. După nuntă, oamenii capătă totdeauna copii. Din partea mea, Ste-

fania poate să zică „nepoţelule" sau „frăţiorule" copilului pe care o să-l aducă mama ei. Eu n-am să spun nimic. Mai bine îmi muşc limba.

Primarul Kaldaune a găsit ceva mărunţiş în buzunar. Schuricht-cel-mare vrea să-l înghiontească din nou pe Klauschke-cel-alb. Dar Klauschke-cel-alb a şi pornit topăind către nuntaşi. El e cel care adună banii. Schuricht-cel-mare loveşte în gol, se clatină şi cade, dar nu dă drumul aracului cu bariera. Chiar şi lungit pe jos, cîntă mai departe :

„O caldă sărutare, sînt soţ şi soţioară,
Apoi le vin copiii şi-ncep viaţa-amară..."

Nuntaşii se apropie de barierele lăsate în jos. Trebuie să plătească obolul de trecere. Primarul Kaldaune aruncă o marcă de hîrtie în aer. Culegătorii de bani se reped la ea. Klauschke-cel-alb şi Schuricht-cel-mic apucă în acelaşi timp hîrtia şi o rup în două. Băieţii ridică prima barieră. Drumul e liber. Nuntaşii pot să treacă. Doamna Clary ar vrea să împartă şi ea bani. Dar repatriatul îi opreşte braţul. A văzut că mai au de trecut o barieră. Se poate să risipească aşa banii ? În faţa celei de-a doua bariere, doamna Clary îi dă lui Sepp Wurm douăzeci de pfenigi. Sepp se uită dezamăgit în palmă ca şi cînd cineva ar fi scuipat în ea. Toţi culegătorii de bani se holbează la cei douăzeci de pfenigi. Prea e puţin. Cei cu bariera nu ridică sfoara. Primarul Kaldaune trebuie să mai scotocească o dată în portofel. Scoate o hîrtie de douăzeci de mărci.

— Sînt ultimii mei bani, copii. Puteţi să-mi daţi rest nouăsprezece mărci ?

Asta nu pot copiii. Nuntaşii trebuie să ocolească bariera. Calcă pe ogorul arat al lui Kimpel. O ! Ce mai nuntă e şi asta ! Îngerii din cer o să facă pe cămăşuţe de atîta rîs !

Cine vine din ograda lui Kimpel, poticnindu-se şi clătinîndu-se pe păşune ? Scripcarul Fimpel. Vine la nuntă ? Nu l-a chemat nimeni. Dar s-a mai pomenit

oare nuntă fără scripcarul Fimpel ? De unde să le vină norocul în căsnicie acestor oameni fără minte, dacă nu-i de faţă scripcarul Fimpel ?

Scripcarul Fimpel s-a poftit singur. În haina lui neagră de petreceri se apropie de tinerii căsătoriţi, hlobănîndu-se. Dintr-un buzunar răsare gîtul unei sticle goale de rachiu. Scripcarul Fimpel face din rachiu muzică. În clarinetul lui, mirosul de rachiu se schimbă în sunete. Fimpel îşi şterge de pantaloni mîna umedă de năduşeală şi i-o întinde miresei. Salută pe mire şi mireasă cu o temenea. În faţa primarului şi a lui Paul Wunsch face o plecăciune.

— Salut pe cinstiţii nuntaşi,
La nunta lui Kraske-invitaţi...

— Haide, haide, nu ne ţine în loc — îl repede primarul Kaldaune, bătînd nerăbdător cu piciorul în pămînt. Poţi să spui şi din mers aiurelile tale.

Scripcarul Fimpel se uită pieziş la primar.

— Cei mari stau sus de tot,
Lemnele sparte trec înot,

spune el, scoţîndu-şi clarinetul din nădragi. Porneşte dănţuind în faţa mirilor şi suflă în instrument din toate puterile.

Repatriatul îşi întoarce ochii spre Paul Wunsch şi dă din umeri. Paul Wunsch se uită clătinînd din cap la primar.

— Ce cîntec e ăsta ? Parcă-l cunosc.

Repatriatul îşi pleacă urechea ca să audă mai bine.

— Ce poate el să cînte ? Treanca-fleanca, mere acre. Cîntecul lui obişnuit.

— „Într-un tufiş nunteşte cerşetorul" — spune doamna Clary.

— Care cerşetor ? întreabă revoltat Paul Wunsch.

— Asta cîntă acum.

— Eşti sigură ?

— Păi nu aud ?

— Să mă ia dracu' dacă toată comedia asta n-a fost pusă la cale ! murmură primarul Kaldaune.

— Ar trebui să-l poftim. După al treilea clondir de rachiu, o să ne mărturisească cine l-a trimis.

— Pentru asta să înghită gologanii noştri ? O fac eu fără bani.

Primarul Kaldaune trece în faţă. Scoate hîrtia de douăzeci de mărci şi o joacă dintr-o mînă într-alta. Băieţii care pîndeau banii se reped şi ei în faţă, crezînd că primarul s-a răzgîndit şi că hîrtia va călători într-unul din buzunarele lor. Kaldaune le face semn să-şi vadă de treabă şi-i dă brînci scripcarului. Ochii lui Fimpel, care s-au bulbucat de atîta suflat, se holbează de lăcomie. Scripcarul mai scoate din clarinet un miorlăit jalnic şi-şi smulge apoi instrumentul de la gură, ca şi cum ar fi rupt codiţa unei pere coapte.

— Cît ceri ca să ne cînţi la un pian lapon ? îi şopteşte Kaldaune.

Scripcarul Fimpel n-are pian lapon. Aici nu există decît piane nemţeşti. „Şi astea au curenţi de aer", declară el.

— Bine, atunci cîntă-ne din ţiteră !

Nici ţiteră n-are Fimpel.

— Ei, atunci din ce ?

Scripcarul Fimpel mai are acasă un contrabas, o vioară şi un corn. Primarul Kaldaune se gîndeşte mult pînă cînd se hotărăşte pentru unul din instrumente.

Pînă la vechiul conac nu mai e departe. Au ajuns la casele ţăranilor colonizaţi de curînd. Ţăranii salută de la fereastră sau din poartă. Unii aduc steliţe viu colorate, care au supravieţuit gerului. Repatriatul se scutură de parcă ar veni dintr-o lungă călătorie prin ţinuturi îngheţate şi ar intra într-o încăpere caldă şi prietenoasă.

Primarul Kaldaune a chibzuit destul :

— Aşa. Spune cît să-ţi dau ca să ne cînţi din contrabas ?

Ochişorii ageri de porc ai scripcarului Fimpel aruncă o căutătură fugară înspre ograda lui Kimpel.

— Acolo-i uliul ? îl întreabă Kaldaune, făcîndu-i şiret cu ochiul.

Fimpel dă aproape nevăzut din cap.

— Ei, Fimpel, cît ?

— Opt.

— Opt mărci ?

— Dacă zece mărci mi-ai da,
Viaţă lungă v-aş ura.

— Lasă zicăturile tale. Acum e primarul în faţa ta. Opt mărci şi gata !

— Dar nu din contrabas.

— De ce nu ? Noi tocmai contrabasul îl vrem.

Fimpel mărturiseşte că n-are toate coardele la contrabas. Mai bine se duce să aducă scripca.

— Nu, nici o scripcă !

Kaldaune ştie ce vrea. Atunci Fimpel trebuie să plece mai întîi la Sandberge ca să cumpere coarde de acolo. Mă rog, să se ducă. Cum, n-are bani ?

— Dă-mi te rog două mărci pentru o coardă de contrabas, ţi le dau mîine înapoi ! îi strigă Kaldaune doamnei Clary care tocmai voia să intre cu repatriatul în vechiul conac.

Scripcarul Fimpel primeşte banii pentru coardă. Dar n-o să-i ajungă pînă la Sandberge. Drumul trece pe la cîrciumă.

— Să nu mi te întorci fără contrabas ! strigă Kaldaune după el.

Scripcarul Fimpel nu spune nici da, nici ba. Îşi dă seama că a fost lucrat în foi de viţă.

Stefania, gătită de nuntă, se uită pe fereastră.

— Adu-mi o bucată de cozonac — îi porunceşte Schuricht-cel-mare.

Stefania îşi potriveşte coroniţa de pe cap şi se face nevăzută. Apoi ne aduce o farfurie cu felii de cozonac.

— N-avem decît pască — spune ea cu glasul scăzut.

— Ei, cu dumnezeu înainte !

Schuricht-cel-mare şi-a şi înfipt dinţii în pască. Eu plec. N-am nevoie de cozonac. Nu pot să stau mai mult la petrecerea lor de nuntă. Ce-au să facă cu costumul meu de nuntă ?

Vechii țărani se cuibăresc în casă. Porcii sînt tăiați. Recolta e în hambare, legumele de iarnă sînt îngropate în pămînt sau în pivniță. Începe viața de cloșcă lîngă vatra caldă. E drept că vitelor le e foame și iarna, dar e treaba femeilor să le-o astîmpere. Au altceva mai bun de făcut? Bărbații s-au spetit toată primăvara, întreaga vară și cît e toamna de lungă. Acum vor să aștepte în tihnă nașterea mîntuitorului Isus.

Pe gospodarii nou-veniți frigul nu-i țintuiește în casă. Ei construiesc garduri pentru ogrăzile lor. Clădesc șoproane pentru unelte și pentru așternutul de iarnă. Meșteresc cotețe pentru găini, cu ferestre mari, în care găinile pot scurma pămîntul și paiele chiar cînd e ger afară. Mulți țărani nou-veniți se duc iarna să lucreze la fabrica de sticlărie, ca să mai cîștige ceva bani. Nevestele lor au nevoie de paltoane, de pantofi și de perdele, iar copiii lor nu vor să cînte de Crăciun în fața mesei goale despre „harul ceresc ce se revarsă".

Gospodarii nou-veniți nu mai știu ce e foamea, dar pîntecele punguțelor lor de bani e mai mult gol. Gospodăria înghite ici o marcă și colo o marcă din puținele pe care le au.

Tinerii pionieri se țin de angajamentul față de domnul Kern. Se străduiesc să dea oamenilor numai bucurii. Schuricht-cel-mare a cioplit șase cai de lemn. În după-amiezile tîrzii, clasa e cînd fabrică de jucării, cînd teatru. Fetele și băieții stau unde se nimerește, își astupă urechile și declamă. Învață și fac repetiții pentru serbarea de Crăciun.

— Ar fi timpul să avem o cameră pentru pionieri — spune învățătorul Kern.

Nu mai e atît de palid și împrăștiat ca astă-toamnă. A trecut și ultimul examen pentru titlul de învățător. Acum să mai poftească anumiți oameni să-i dea la cap că înainte a fost brutar. „Da, e adevărat că am fost brutar, le va răspunde el, dar acum sînt învățător. Pentru asta am învățat. Noua mea profesie nu mi-a

picat din cer." Domnul Kern are acum multe cărți în cap.

— O cameră de pionieri ? întreabă Schuricht-cel-mare. Numai pentru noi ?

— Pentru toți copiii care sînt sau vor să fie pionieri — răspunde domnul Kern cu un zîmbet mucalit.

— Bună treabă !

Schuricht-cel-mare își șterge nasul cu mîneca. Ciopleşte urechea unui cal.

— Credeți c-o să ne dea preotul sala de adunări ?

— Nici gînd. Armoniul lui nu suportă cîntece pionierești.

— A ! Rîşniţa aia hodorogită !

Două familii de nou-veniți s-au mutat din vechiul conac. Casele lor au fost gata către sfîrşitul toamnei. Alți oameni noi n-au sosit între timp la Märzbach. Într-una din cele două locuințe libere se va muta familia Wurm. Lucrînd la fabrica de sticlărie domnul Wurm şi-a agonisit bani pentru mobile noi. Familia Bogratzki va rămîne singură în camera cea mare. Va fi o sfadă mai puțin în sat. Din cea de a doua locuință liberată, va primi doamna Clary încă o odaie.

— Doamna Clary o să aibă un copil ?

— Un copil mic, nu. Stefania va avea camera şi patul ei.

— Asta se face tot mai popoasă ! spune micul Kubaschk, strîmbînd din nas.

— Ce înseamnă asta ?

— Am citit undeva. Popos e ăla care-şi ține nasul pe sus ca un paratrăsnet.

— Ia las-o pe Stefania în pace ! se amestecă Schuricht-cel-mare, rostogolindu-şi ochii în cap. E fată de treabă. Nu pîrăşte niciodată şi e silitoare. E aproape tot atît de cumsecade ca un băiat.

— Acum ştiu ! sare deodată Inge Kaldaune lipind o stea de Crăciun. A doua cameră din locuința liberă va fi pentru pionieri.

Învățătorul Kern dă din cap, bătînd în cuie o culisă pentru teatrul de Crăciun. Secretul lui a fost descoperit.

— La primăvară îi dăm drumul. Familie de pionieri cu locuinţă proprie.

— Măi, să fie al dracului ! Păi atunci vreau să am acolo o dormează sau cum le-o mai fi zicînd acum canapelelor ! exclamă Schuricht-cel-mare, lustruind calul de lemn cu glaspapir.

— Cum să nu ! îl zeflemiseşte Inge Kaldaune. O să ai dormeaza ta ! Te culci pe ea. Noi îţi scoatem saboţii şi turnăm cafea în tine.

Nimeni nu poate să muncească într-una. Nici Tinerii pionieri nu pot să se ţină numai de lucru. Trebuie să se mai dea pe gheaţă sau să patineze pe balta satului. În după-amiezile de iarnă, cînd se întunecă devreme, trebuie să se joace de-a hoţii ca să-şi mai dezmorţească picioarele înţepenite de iarnă.

— Ochi-de-bilă, mergi astă-seară cu colinda de sfîntul Andrei ?

— N-am timp.

— Nu ţi se dă voie, fiindcă e oprit să umbli cu colinda ?

— Nu e oprit.

— Cine spune asta ?

— Klauschke-cel-alb a spus.

— Trăncăneşti tot ce auzi de la oameni. Vorbeşti ca un crai de la răsărit. Şi nu-ţi mai suci aşa degetul că ţi-l muşc. Dacă nu-i oprit, atunci poftim, mergi şi tu cu colinda de sfîntul Andrei.

Foarte bine, Ochi-de-bilă o să le arate că nu-i oprit să umbli cu colinda. Mai întîi, însă, grupa trebuie să scrie scrisoarea. Ce scrisoare ? Scrisoarea către pionierii din Polonia. S-a făcut ! Scrisoarea va fi surpriza de Crăciun pe care pionierii o pregătesc domnului Kern.

Sprintena şi totdeauna prietenoasa doamnă Wunsch trebuie să stea azi în frig în bucătăria ei. Mereu se umblă cu uşa. Băieţii vin la Ochi-de-bilă cu tot felul de legături sub braţ. Fetele sosesc fără legături. Ele nu pot merge cu colinda, pentru că ţipă cînd se sperie pe întuneric şi nici un prichindel n-are respect de ele.

Doamna Wunsch face cafea pentru toţi flecarii ăştia.

— Hai, beţi, să vi se mai dezgheţe nasurile învineţite — îi îndeamnă ea, adunînd toate ceştile din dulap.

— Liniște ! Cum începem ?

Ochi-de-bilă are tot ce-i trebuie pentru scris şi s-a aşezat la masa din bucătărie.

— Ce-i atîta de gîndit ? întreabă Schuricht-cel-mare. Scrie : „Prea stimaţi pionieri polonezi". Cu „prea stimaţi" începe orice scrisoare.

— Niciunui pionier din lume nu i se scrie aşa — se împotriveşte Inge Kaldaune, sorbind gînditoare cafeaua caldă.

— Tu eşti găinuşa Ştie-tot. Din partea mea scrieţi ce vreţi. Dar cum o să citească ăia scrisoarea, dacă nu le scrieţi în poloneză ?

— O să li se traducă — răspunde Ochi-de-bilă scociorînd încruntat cu tocul prin călimară.

— Eşti sigur ? Că altfel muncim degeaba.

Schuricht-cel-mare încearcă o pălărie veche pe care a scos-o din palton.

— Nu vrei să ne ajuţi, Schuricht ; asta e.

— Păi dar. Ştii bine că nu-s aşa învăţat ca voi. Dar cumpăr marca pentru scrisoare. Atîta tot am să adun dacă umblu cu colinda.

Şi Schuricht-cel-mare a şi ajuns la uşă.

— Încotro ? Trebuie să scriem.

— Mi-am uitat barba. Dar marca v-o cumpăr.

Schuricht-cel-mare o ia la goană, dupăind pe scări.

Ceilalţi s-au aşezat cîte trei pe scaunele din bucătărie, se înghesuie pe lada cu lemne, se ghemuiesc pe scăunelul pentru picioare. Micul Kubaschk s-a cocoţat pe tăblia ferestrei, iar Lene Lampert, lungana, îşi încălzeşte picioarele la sobă. Toţi răsuflă greu şi chibzuiesc. Scrisoarea se înfiripă încetul cu încetul :

„Dragi pionieri polonezi !

Ne-am adunat cu toţii aici în bucătărie şi vă scriem. Abia anul acesta am început să muncim şi noi pentru binele patriei noastre. Domnul Kern, ăl de este instructorul nostru, nu ştie nimic despre asta. Scriem fără el

din cauza surprizei de Crăciun. Vă propunem să faceți cu noi schimb de experiență, dar numai dacă, mă rog, vreți și voi. Desigur că aveți realizări de ani de zile, care la noi, trebuie să recunoaștem autocritic, nu este încă cazul. Am fi vrut să știm și în chestiunea uniformelor cum e pe la voi."

Stefania ridică mîna :

— De ce trebuie să scriem că stăm în bucătărie ?

Ochi-de-bilă citește primul rînd.

— E mai atrăgător. Dar putem să și ștergem.

Micul Kubaschk vrea să spunem în scrisoare că domnul Kern e un bun instructor de pionieri. Un sac întreg cu tot felul de dorințe se revarsă peste Ochi-de-bilă. Ochi-de-bilă dă la o parte scrisoarea nesatisfăcătoare și ia o altă coală de hîrtie. Doamna Wunsch dă zîmbind cîteva sfaturi și bagă de seamă ca în noua scrisoare să nu se strecoare prea multe greșeli. Acum iese o scrisoare minunată, care poate să se prezinte în fața orișicui. Stefania o transcrie. Ea are scrisul cel mai citeț. Scrisoarea lui Ochi-de-bilă va fi depusă în copie pe masa cu daruri de Crăciun a învățătorului Kern.

În timp ce Ochi-de-bilă trece solemn cu limba peste marginea lipicioasă a plicului, băieții încep să se travestească pentru colinda de sfîntul Andrei. Schuricht-cel-mare a adus cîlți pentru zece bărbi. Sub mîinile doamnei Wunsch care-i ajută, băieții se transformă în momîi. Fetele se rostogolesc pe scări, țipînd cît le ține gura.

— Crezi că o să-i întreb pe prichindei dacă se închină ? spune Ochi-de-bilă înnegrindu-și sprîncenele cu funingine. Nici eu nu mă închin.

Schuricht-cel-mare are leac și pentru asta :

— Totul e să-i cotonogești bine, dacă nu se închină sau se bîlbîie.

Fritz Kimpel se deghizează și el acasă, ca să meargă cu colinda. De cînd m-a lovit cu banii babei Kimpel, de m-a trîntit la pat, toți îi știu de frică. Nimeni nu vrea să rămînă singur cu el. Se spune că rătăcește stin-

gher prin pădure şi că şi-a făcut şi o colibă acolo. Se mai spune şi că se duce pe la scripcarul Fimpel şi că pentru rachiul ce i-l dă, Fimpel imită glasurile păsărilor.

Fritz Kimpel se unge cu gumarabică. Scămoşează nişte cîlţi şi şi-i lipeşte pe obraz în chip de barbă. Numai de dinţi şi de buze nu se atinge. Vrea să semene cu o maimuţă sălbatică. Fritz îşi pune pantalonii de nuntă ai tatălui său şi haina peticită a bătrînului Gustav, cu dosul în faţă. Peste cap îşi trage un ciorap şi pune apoi peste el, ca o coroană neagră, pălăria tare cu care tatăl său se duce la biserică.

Chelbosul se trage speriat înapoi cînd îşi zăreşte feciorul astfel încotoşmănat pe canapea şi strigă : „Ajutor !" Fritz izbucneşte în rîs. Chelbosul îi recunoaşte rîsul şi îndrăzneşte să se apropie din nou.

— Crezi că nu te-am recunoscut, ştrengarule ? După glas te-am recunoscut numaidecît, după glas, mă !

Fritz rînjeşte. Gura lui roşie e căscată ca o rană în obrazul păros.

— Vrei s-o sperii niţeluş pe babă, băiete ?

— E sfîntul Andrei, tată.

— Sfîntul Andrei ? A, da, da, sfîntul Andrei. Clocești toată vremea în casă ca spiriduşul în pădure. Tot mai eşti certat cu al lui Kraske ?

— E un papă-lapte. Nu mă mai joc cu el. La cea mai mică lovitură se trînteşte pe jos.

— Nu poţi să te joci cu al lui Kubaschk ?

— E prea mic.

— Te-ai păruit bine cu al lui Kraske ? Asta-i totdeauna de folos.

— Nu mă lasă niciodată să-l înhaţ.

— Trebuie să se lase. O să vorbesc cu bătrînul... cu Kraske. Du-te acum. Aşa-i bine, zburdă, băiete !

— Ca un nebun am să colind din casă în casă, tată.

Chelbosul scoate condica de lefuri şi sticla de rachiu. Îşi toarnă de trei ori şi pe urmă trece cu privirea peste statele de plată. Încruntă din sprîncene. Argaţii tineri s-au schimbat prea des în ultimul an. Nici slujnicele

tinere nu mai rămîn multă vreme în același loc. Multe au stat numai patru săptămîni.

— Patru săptămîni... Pe vremea mea... mormăie chelbosul.

Totuși, făcînd socoteala, găsește că e mai cîștigat în felul acesta. Înainte plătea mai multe lefuri în timpul cît argații leneveau. Oamenii primeau leafă nu numai cînd munceau din greu, ci și cînd stăteau degeaba. Acum chelbosul nu se mai ostenește iarna să năimească oameni noi. Cei vechi fac și treaba celor care lipsesc. În felul acesta se economisesc banii.

— N-aveți decît să-mi aduceți alții dacă puteți — spune el, cînd slugile vechi încep să facă gît. Dar vezi că oameni noi nu-s de găsit. Toți dau buzna la fabrica de sticlă și acolo se strică.

Se aude un fîșîit la ușă. În odăile slugilor fetele scot țipete ascuțite. Chelbosul își ciulește urechile. Să fi intrat dihorul în casă? Nu, n-a intrat dihorul în casă. Au venit băieții cu colinda. Lovesc în ușă cu nuiele de mesteacăn. Chelbosului îi place. Lighioanele tinere vor să zburde. Iarna e lungă și întunecoasă. Nu poți să stai tot timpul cu hîrțoagele și să faci socoteli.

— Intrați, colindători, intrați!

Colindătorii nici n-au așteptat pînă ce chelbosul va catadicsi să-i poftească și au și intrat în casă.

— Știu copiii să se închine?

Colindătorii scotocesc odaia căutînd copiii. „Știu copiii să se închine?" Se uită sub canapea, deschid ușile dulapurilor și cotrobăiesc prin sufragerie. „Știu copiii să se închine?" Colindătorii din ziua sfîntului Andrei știu că uneori copiii se ascund de ei, de teamă că-i vor pedepsi, după cum e obiceiul, pentru că nu vor sau nu știu să spună rugăciuni.

— Nu, nu, dragi colindători, nici acolo nu sînt copii — îi îndepărtează chelbosul, căutînd în zadar să-l descopere pe Fritz al lui printre băieții travestiți.

Colindătorii clămpănesc sacii de pe umeri și zornăie cutiuțe mici de bani. Trebuie să li se plătească pentru

osteneală. Nici preotul nu face treaba asta pe veresie. Atunci de ce ei, colindătorii, să lucreze pe degeaba ?

Schuricht-cel-mare şi-a înnegrit faţa cu funingine şi şi-a legat pe deasupra o barbă de cîlţi. Îşi rostogoleşte ochii. Albul ochilor sticleşte sălbatic şi ameninţător. Se roteşte în jurul chelbosului, sunînd din cutiuţă.

— Vrei un rachiu, colindătorule arap ?

Schuricht-cel-mare scutură din cap.

— Mai întîi rugăciunea ! spune el cu glasul schimbat.

Chelbosul e în toane bune. De ce să nu le facă copiilor pe plac ? Se lasă în genunchi. Colindătorii încep să chicotească. Au uitat că trebuie să-şi prefacă glasul. Chelbosul zîmbeşte pe sub mustaţă. De ce să nu se închine ?

„Obosit merg la culcare.
Taică, uşa obloneşte !
Maică, stinge lumînarea
Şi toţi puricii goneşte !"

Colindătorii se zbănţuie prin odaie, stricîndu-se de rîs. O asemenea rugăciune n-au mai auzit. Chelbosul e silit s-o repete. Colindătorii o spun o dată cu el, ca s-o înveţe.

— E grozav chelbosul ! Glumeşte şi cu cei mari şi cu cei mici — şopteşte sub barbă micul Kubaschk.

Un colindător cu o barbă lungă, albă, clatină nemulţumit din cap. Îl dă la o parte pe Schuricht-cel-mare şi se propteşte în faţa chelbosului îngenuncheat.

— Roagă-te — porunceşte el cu glas răguşit — roagă-te aşa ! N-am să mai spun niciodată despre pionieri că sînt tăietori de pomi. Hai, dă-i drumul !

Chelbosul sare în picioare.

— Voi sînteţi ? Cei din haita de atunci ?

Dă să se repeadă la cel cu barba lungă, dar colindătorul îi scapă din mîini. Chelbosul se înfurie :

— Nerușinare ! Obrăznicie ! Care-i ăla care m-a înşelat cu o marcă ? Unde e ?

Schuricht-cel-mare a şi ajuns la uşă :

— O să anunţăm în cer că eşti ceapcîn cu colindătorii !

Apoi deschide repede uşa şi o zbugheşte afară. Ceilalţi năvălesc după el. La uşă se iscă înghesuială şi tărăboi. Chelbosul îşi caută vîna de bou. Dar vîna de bou lipseşte. Apucă un scaun de picioare, îl sfarmă de podea, ia unul din picioare şi-i fugăreşte pe colindători. În întunericul din ogradă băieţii se împrăştie ca nălucile. Chelbosul zvîrle piciorul scaunului după una din arătările din roiul în plin freamăt. Micul Kubaschk scoate un ţipăt scurt şi se îndepărtează şchiopătînd.

— Şi toţi puricii goneşte-i ! urlă Schuricht-cel-mare, îndată ce ajunge în dreptul porţii.

Colindătorii pornesc în goană spre sat.

— Iată ce-i poate pielea chelbosului tău „care glumeşte şi cu cei mari şi cu cei mici !" icneşte Ochi-de-bilă, trăgîndu-l după el pe micul Kubaschk care şontîcăieşte.

— E un diavol ! îngăimă micul Kubaschk tremurînd.

În zăpăceală, colindătorii n-au băgat de seamă că pe drum numărul lor a crescut. Li s-a alăturat un colindător. Arată ca o maimuţă şi poartă o pălărie tare dintre cele cu care se merge la biserică.

Colindătorii s-au oprit în faţa căsuţei noastre şi-şi trag sufletul. Spaima care i-a cuprins în casa lui Kimpel nu le-a trecut încă.

— N-am poftă să mă repeadă şi bătrînul ăsta, ursuzul de Kraske !

— Nici eu nu intru aici. Ăsta înjură mai avan decît ucigă-l toaca !

Ochi-de-bilă, Sepp Wurm şi Schuricht-cel-mare se hotărăsc totuşi să intre la noi.

— Am să-l întreb pe bătrîn cînd se înscrie Tinko la pionieri — vesteşte Ochi-de-bilă.

— Răspunsul îl vei primi pe turul pantalonilor.

Colindătorii au călcat cu dreptul. Bunicul tocmai pusese să i se mai citească o dată scrisoarea unchiului Matthes.

— Hai, intraţi, colivarilor, că n-o să duceţi lipsă de nimic. Tinko o să vă spună o rugăciune de-o să se cutremure cîmpia.

Colindătorii lovesc cu nuielele în saci şi sună din cutiuţe :

— Ştiu copiii să se închine ?

Un colindător vine spre mine cu ciomagul ridicat. E păros ca o maimuţă şi şi-a tras pe frunte o pălărie neagră de biserică. Bunicul a zărit reteveiul ridicat şi se repede între noi.

— Aici, băiete, nu se tărbăceşte cu vîna de bou. Ia-ţi o nuia, cum e obiceiul.

Şi bunicul îi smulge reteveiul din mînă.

Dar colindătorul tot nu-mi dă pace.

— Ştiu copiii să se închine ? cîrîie el cu un glas răguşit de capră care a ostenit behăind.

Doar n-o să încep acum să mă rog. Nu-i nici furtună şi nici nu avem mort în casă.

— Nu, copiii nu se închină.

Colindătorul mă înhaţă. Vrea să mă ridice pe sus şi să mă trîntească. Eu mă apăr. Ne încăierăm. Ba sînt eu mai tare, ba dă el mai vîrtos. Bunicul mă îmbărbătează. Dau cu colindătorul de pămînt. Colindătorul mă zgîrie şi mă muşcă. Bunicul stă de pază cu vîna de bou în mînă:

— Aici nu-i pe muşcate, păduchiosule ! La noi numai cîrnatul se muşcă.

Colindătorul e întins pe spate.

— Eu nu mă închin ; dă-te bătut, colindătorule.

Colindătorul încuviinţează din cap. Îi dau drumul. Dar pe dată se repede iar la mine. Ehei, ce-i asta ? Îl apuc de barbă. Colindătorul ţipă ca o gîscă jumulită. Doamne sfinte, e Fritz Kimpel ! Mi-a rămas în mînă un ghemotoc de păr din barba lui. Ceilalţi colindători au uitat cu totul pentru ce-au venit la noi. Pe Kimpel îl scot în ghionţi pe uşă. Ca să fiu mai sigur, trag şi zăvorul. Te pomeneşti că se întoarce cu cuţitul. Fritz Kimpel bufneşte cu picioarele în uşa bucătăriei. Fruntea mi se îmbroboneşte de sudoare. Kimpel nu se lasă. Ciocăneşte cu pumnii şi cu picioarele. Uşa se cutremură. Bunicul mă dă la o parte. Cu o smucitură deschide uşa. Kimpel se rostogoleşte în bucătărie. Bunicul ridică vîna de bou.

— Prietenul! strig eu.

Bunicul nu înțelege. Reteveiul se năpustește vîjîind:

— Vrei să ne dărîmi ușa, nemernicule?

Vîna de bou zbîrnîie. Ceilalți doi colindători dau bir cu fugiții. Fritz Kimpel se repede în urma lor, zbierînd.

Pe ulița satului se aud strigăte și bocănituri. În bucătărie se așterne liniște.

— Era cel cu prietenia, bunicule.

— Cum, cum? se dezmeticește bunicul uitîndu-se la retevei. Dar ăsta-i... Ei, drăcie! Netrebnicii s-au apucat să fure vîna de bou a lui Kimpel?

— A fost chiar Fritz Kimpel, bunicule!

Bunicul se prăbușește pe un scaun. E galben la față.

— Era gata-gata să spargă ușa. Am crezut că-i unul din derbedeii pripășiților, din cei care nu se sinchisesc de avutul omului.

Bunica vine din grajd:

— Tu ai strigat, Tinko?

— Eu n-am strigat, bunico.

— Nu mai întreba prostește. Dacă a strigat cineva, a strigat și gata!

Bunicul se uită, se uită mereu la vîna de bou. Îi caută o ascunzătoare. În bucătărie nu poate s-o lase. O duce în ogradă. Eu mă bucur că l-am învins pe Fritz Kimpel numai cu mîinile goale.

Prin sat plutește miros de cozonaci și plăcinte. Țăranii coc în micile lor cuptoare dindărătul casei. Cozonacii rumeni sînt purtați pe pîrtii de zăpadă albă în odăile încălzite. Ciorile simt mirosul de grăsime. S-au cocoțat în teii din livadă și privesc cu capul aplecat într-o parte copturile aromitoare. Micul Schuricht adulmecă și el, printr-un gard de scînduri, mirosul plăcintelor calde. O țărancă trece prin grădină cu o tavă cu colaci.

— Cîți colaci ați copt voi, strămutaților, băiete?

— Niciunul.

— Prin locurile de unde veniți voi nu-i acest obicei?

— Ba este.

— Atunci pesemne că mamele voastre nu se pricep să facă cozonaci.

— Ba se pricep.

— Atunci de ce nu fac?

— Merge prea multă untură.

— Asta aşa este. Dar trebuia să strîngeţi din timp untură pentru cozonaci. Unde s-a mai pomenit Crăciun fără pîinea lui Cristos?

— Noi facem turte cu zahăr.

— Astea-s obiceiuri de prin străini.

Bunicul doreşte să joace cărţi. Eu n-am poftă.

— Vreau să mai citesc o dată scrisoarea unchiului Matthes — spun eu.

— Citeşte-o tare! încuviinţează bunicul.

Îi citesc scrisoarea. S-a înnegrit de tot. Plicul e fleşcăit ca o cîrpă. Bunicul dă din cap la fiecare frază. Îl cuprinde neliniştea. Iese în ogradă şi începe să ciocănească şi să frece. Scrisoarea unchiului Matthes e un mijloc straşnic contra jocului de cărţi. Împotriva reumatismului bunicii nu e însă de nici un folos.

— Ştiu eu dacă o fi chiar aşa, dacă o fi adevărat ce scrie în scrisoare? spune ea bănuitoare şi pleacă şchiopătînd şi văietîndu-se la treburile ei din casă. După Crăciun bunicul o să-l înhame pe Bläker şi o să plece cu ea la Sandberge, s-o vadă doctorul.

CAPITOLUL 19

— Bunicule, unde ai pus vîna de bou a lui Kimpel ?

— Am pus-o bine — răspunde bunicul căzînd pe gînduri. Ce-i întrebarea asta prostească ? A pomenit ceva băiatul la şcoală ?

— Eu nu vorbesc cu el.

— Te crezi prea grozav, sau ce-i ?

— S-a isprăvit cu prietenia dintre noi.

— S-a isprăvit cu prietenia ?... Cum să se isprăvească prietenia ? A dat strechea în tine ? Prietenia e un dar de la Dumnezeu.

Bunicul aşteaptă un semn din partea prietenului. Ar vrea să-i ceară iertare pentru greşeala pe care a făcut-o. Aşteptarea aceasta îl umple de nelinişte.

Pionierii fac ultimele pregătiri pentru serbarea de Crăciun. Cotrobăiesc acasă prin dulapuri şi sertare, căutînd tot felul de lucruri şi cîrpe colorate pentru reprezentaţia de Crăciun. În clasă sînt două mese cu daruri lucrate de mîna lor : zece cai de lemn făcuţi de Schuricht-cel-mare, coşuleţe împletite de fete şi umplute cu nucşoare de turtă dulce, tractoare mici de lemn, păpuşi din resturi de lînă sau stofă şi tot felul de alte jucării.

— Cum o să împărţiţi copiilor darurile ? Încotoşmănaţi ca Moş Crăciun ? întreabă Fritz Kimpel apropiindu-se de un grup de fete.

— Da' de unde ! Jucăriile n-au picat din cer. Copilaşii trebuie să ştie cine s-a ostenit pentru ei — răspunde Inge Kaldaune.

— Na, că tocmai tu te-ai ostenit !

— Şi încă cum ! Poftim : de trei ori m-am tăiat la deget.

— Degete de femeie neîndemînatică !

Pleosc ! Inge Kaldaune are mîna iute :

— Ce-ţi bagi nasul aici, obraznicule ? Du-te învîrtindu-te !

Fritz Kimpel a rămas acelaşi bătăuş. Unde pune mîna, se scutură florile. Nu mai e aproape nimeni în şcoală care să vrea să aibă a face cu el. Acum a dat greş şi această încercare de apropiere.

— Tinko, vii la serbarea de Crăciun ? mă întreabă Ochi-de-bilă.

— Nu ştiu să salut ca voi.

— La serbarea de Crăciun nu salutăm, dar o să cîntăm de-o să răsune sala.

— Atunci vin. Îmi place să văd cum se veselesc ţîncii.

Ochi-de-bilă mă aţinteşte uluit :

— Ai început să trăncăneşti ca bătrînul Kraske !

Pionierii împart invitaţii scrise chiar de ei. Pînă şi aceia care le mai spun şi acum pionierilor „tăietori de pomi" primesc cîte o invitaţie. Dar cine să-i ducă chelbosului invitaţia ? Pionierii se uită unii la alţii în tăcere.

— I-o duc eu — spune Stefania după un răstimp.

— Şi dacă te va sili să bei basamac ?

— Am să-l beau şi la plecare am să-l scuip pe zăpadă.

Invitaţia pentru bunici o duc chiar eu acasă.

— Iar vii cu o hîrţoagă de la maimuţoiul ăla de cocă ?

— E o scrisoare de la pionieri, bunicule. Eşti poftit la serbarea de Crăciun.

— Sfinte Sisoie ! Na, că au început acum ţîngăii să dea porunci. Vor să mă atingă la buzunar.

Bunicul se teme că a fost poftit numai ca să dăruiască ceva. El nu dă niciodată bani, nici pentru Solidaritatea populară.

— Din daniile astea se înfruptă totdeauna numai aceia care au de toate. Oamenii să muncească, şi atunci n-o să mai aibă nevoie de danii — mîrîie bunicul.

Asta ar mai lipsi: să dea bani pentru pionieri şi învăţătorul Kern să se îngraşe din danii!

Serbarea de Crăciun a pionierilor se ţine şi fără bunicul. Tocmai în ziua aceea a fost chemat de prietenul său. Norii care întunecau cerul prieteniei s-au risipit pare-se. Bunica răsuflă uşurată, ca şi cînd s-ar fi îndepărtat o furtună ce nu mai contenea. Îmi calcă pentru serbare cămaşa albă şi-mi curăţă haina de pete.

— Du-te, dragul meu Tinko, du-te şi cîntă frumos.

Sînt trist că nu pot s-o iau pe bunica cu mine. Picioarele ei n-ar fi în stare s-o poarte pe drumul pietruit care duce la cîrciumă.

Ochi-de-bilă mă aşteaptă în faţa cîrciumii. Pentru prima oară şi-a pus uniforma de pionier. Uniforma e subţire. Ochi-de-bilă tremură de frig. Obrajii îi sînt aproape tot atît de vineţi ca şi cravata de la gît.

— Bunica ta nu vine? mă întreabă Ochi-de-bilă clănţănind din dinţi.

— N-o duc picioarele.

— Dar putem noi s-o ducem — spune Ochi-de-bilă făcînd semn micului Kubaschk şi lunganei de Lene Lampert.

Lene Lampert şi micul Kubaschk pornesc zdroncănind cu o roabă din grădina cîrciumii. Ei sînt hamalii. Au mai adus şi alţi bătrîni, o s-o aducă şi pe bunica.

Ochi-de-bilă mă duce în cîrciumă. În sală e vuiet mare şi lume peste lume. Inge Kaldaune şi Stefania cară scaune din odăile alăturate. La serbarea pionierilor nimeni nu trebuie să stea în picioare ca în faţa staulului din Betleem.

Gîtul alb al doamnei Clary străluceşte în mijlocul sălii. Lîngă doamna Clary şade repatriatul. Trebuie s-o potrivesc în aşa fel ca să nu fiu în preajma lor,

căci altfel sînt în stare să mă întrebe de ce n-am venit la nuntă.

La uşa de intrare stă Schuricht-cel-mare. Îi salută pe oaspeţi cu glas tare :

— Bună seara, domnule Kubaschk, bună seara, doamnă Wurmstapper, bună seara, seară bună, bună seara.

Mulţi întreabă cît costă intrarea. Intrarea e liberă. Dar cine vrea totuşi să dea ceva, poate s-o facă. În acest scop Schuricht-cel-mare are lîngă el o farfurie.

Musafirii rîd şi bagă mîna în portofel.

Învăţătorul Kern nu se vede nicăieri. E pe scenă, ocupat cu pregătirile. Un cap de băiat iese la iveală între cortină şi perete. Nu se poate deosebi cine e. Băiatul are faţa vopsită.

— Inge Kaldaune ! răcneşte el. Muzica !

Inge Kaldaune dă repede un scaun babei Kimpel şi aleargă în faţă. Acolo stau pionieri cu mandoline, clămpănind din instrumentele lor. Inge Kaldaune le dă tonul din armonică. Mandoliniştii îşi lipesc urechea de pîntecele mandolinelor, sucesc cuiele şi încearcă să prindă tonul dat de Inge Kaldaune.

A venit şi bunica :

— Doamne, doamne, ce m-am mai zorit ! Nici bani n-am luat cu mine. Dar ce copii drăguţi !

Stefania îi aduce bunicii un scaun. Bunica e uimită:

— Nu eşti supărată pe noi, Stefania ?

— Nu, dadă Kraske, nimeni nu-i supărat pe dumneata — spune Stefania ducîndu-i scaunul cît poate mai în faţă, ca bunica să vadă bine.

Îmi iau şi eu un scaun şi mă aşez lîngă bunica. Începe muzica. În sală se face linişte. Bunica ascultă cu luare-aminte. După prima bucată încep să-i curgă lacrimile.

— Doamne, doamne, ce muzică frumoasă iese din degeţuţele lor ! Parcă-i la biserică.

Micul Schuricht vine agitat la mine şi-mi şopteşte :

— Pot să stau lîngă tine, Tinko, ca la şcoală ?

— Cu dragă inimă, Schuricht, poţi să stai.

Mă dau puțin la o parte. Micul Schuricht se înghesuie lîngă mine pe scaun. Tremură tot.

— De ce tremuri, Schuricht?

— Trebuie... trebuie să spun o poezie. Trebuie să recit. „În ceața toamnei ochiul nu ni se-adumbrește". O știi și tu?

— O știu, Schuricht.

Micul Schuricht mă îndeamnă:

— Spune-mi-o o dată încet. Vreau să văd dacă o spui ca mine.

Muzica începe din nou. Îi spun micului Schuricht poezia, pînă cînd bunica îmi dă un ghiont în coastă:

— Ia mai tăceți odată, gaițelor, că-mi stricați muzica!

Se aude un clopoțel. În fața cortinei apare Ochi-de-bilă. Se aprinde un reflector. Pionierii l-au așezat pe unul din pereții sălii. Fîșia de lumină se îndreaptă spre Ochi-de-bilă. Ochi-de-bilă pare înecat în această mare de lumină. Închide o clipă ochii și răsuflă adînc. Mă tem pentru prietenul meu. Sper că n-o să se încurce. În lumina reflectorului cravata lui strălucește ca albastrul adînc al cerului de primăvară.

— E băiatul lui Paul Wunsch? mă întreabă bunica.

— Da, bunico. E conducătorul asociației noastre școlare, și e și prietenul meu.

Ochi-de-bilă îi salută pe părinți și pe oaspeți. Le spune ce-au făcut Tinerii pionieri de cînd au luat ființă și ce vor mai face de-acum înainte.

— Sîntem în corespondență cu Tinerii pionieri din Polonia, vestește Ochi-de-bilă.

Se aude răsuflarea oamenilor din sală. Două mîini palide și uscățive se ivesc din spatele cortinei și încep să aplaude puternic. Sînt mîinile învățătorului Kern. În cealaltă parte a sălii, repatriatul bate și el din palmele lui scorțoase. Aplauzele trec șovăielnic din om în om.

— Dar și pomii lui Kimpel i-ați tăiat! se aude dintr-un colț al sălii un glas dogit ca de papagal.

În sală se așterne tăcere de mormînt. Ochi-de-bilă nu știe ce să facă : să rămînă în fața cortinei sau să plece. Din mijlocul sălii se aude tunînd vocea primarului Kaldaune :

— Prostia cu merișorii a fost lichidată de mult. Țin să adaug doar că a fost numai un singur pomișor. Kimpel i-a iertat în mod oficial. Și acum liniște și să nu mai fim tulburați !

Acum bate bunica din palme. Cît poate de tare. Cei dimprejur fac la fel și peste o clipă toată sala răsună de aplauze. În timpul acesta două femei îl scot pe scripcarul Fimpel din sală, îmbrîncindu-l :

— Afară să țipi ca un papagal, bețivan bătrîn ce ești !

Scripcarul Fimpel se chircește. Așteaptă o nouă ploaie de ghionți. Dar oamenii n-au timp să se mai sinchisească de muzicantul beat.

— De unde o fi avînd bani în mijlocul săptămînii ca să se îmbete ? șoptește bunica.

— L-am văzut cînd ieșea împleticindu-se de la Kimpel — o lămurește micul Schuricht, începînd să tremure din nou.

Ochi-de-bilă continuă să vorbească. Îi roagă pe părinți să-și trimită copiii la pionieri dacă le va plăcea ceea ce pionierii vor prezenta la serbarea de Crăciun.

— Are darul vorbirii ca taică-său — îmi șoptește bunica. Ăsta se face învățător.

Se înalță cortina. Pionierii cîntă. Mai întîi cîntece pe care nu le cunoaște toată lumea, și oamenii nu-și dau încă bine seama dacă sînt frumoase ori nu. Dar apoi Inge Kaldaune spune o poezie plină de haz despre un bou și un tractor. Boul și tractorul se iau la întrecere. Boul pierde întrecerea și e trist fiindcă nu are țeavă de eșapament ca tractorul. Lumea rîde și bate din palme.

Înainte de a începe piesa, se face iarăși lumină în sală. Schuricht-cel-mare bocănește țanțoș prin sală. Se spune că el e actorul principal în piesă. Bunica se apleacă spre mine :

— Ai să joci și tu ceva, Tinko ?

— Eu nu joc nimic, bunico. Nu sînt în asociaţia şcolară.

— Sînt scumpe taxele la asociaţia voastră ?

— Nu.

— Atunci înscrie-te şi tu.

— O să facă gură bunicul.

— Of, of, bunicul ! Pentru o nimica toată ca asta i-oi astupa eu gura.

— Dar nu ştiu nici să salut ca băieţii din asociaţie. Îmi pare rău că trebuie s-o dezamăgesc pe bunica.

Începe piesa. E scrisă de învăţătorul Kern anume pentru pionieri. Pe scenă apar doi fraţi şi o soră. Cei trei sînt Stefania, Sepp Wurm şi Schuricht-cel-mare. Schuricht este în piesă băiatul Hans care se pune cruciş şi curmezişş la toate cele. Cînd ceilalţi doi vor să se apuce de lecţii, el vrea să se joace şi să facă tărăboi. Cei doi îşi fac lecţiile, dar Hans îi stînjeneşte. Cînd Stefania şi Sepp sînt gata şi vor să se joace, vrea Hans să-şi facă lecţiile. Aşa se ciocnesc mereu.

Copiii hotărăsc să aducă din pădure un brad pentru pomul de Crăciun. În pădure, Hans vrea s-o apuce pe un drum pe care ceilalţi doi nu-l cunosc. Se desparte de ei şi se rătăceşte. Se face noapte şi Hans nu mai ştie să iasă din pădure. Ceilalţi doi au ajuns de mult cu bradul acasă.

Schuricht-cel-mare umblă pe scenă printre jepi mititei şi caută poteca. Se face că îngheaţă de frig, tremură şi se zgribuleşte în haina lui. Îşi îndeasă mîinile în buzunarele pantalonilor, dar tot îi este frig.

— Aşa-ţi trebuie ! îi strigă un copilaş din sală.

Schuricht-cel-mare tresare, dar începe apoi să caute din nou drumul, dînd din picioare ca să se încălzească.

— Ceilalţi sînt de mult acasă şi ronţăie bucăţile tale de zahăr ! strigă iar copilul.

Oamenii încep să rîdă. Schuricht-cel-mare vine la marginea scenei şi strigă în sală :

— Ia nu mai trăncăniţi că nu pot să deger ca lumea !

Oamenii rîd şi mai tare. Învăţătorul Kern trebuie să vină pe scenă ca să-i liniştească. Îi face semn lui Schu-

richt să nu se oprească şi să joace mai departe. În felul acesta, Hans care voia totdeauna altceva a putut fi găsit de către fraţii săi. Şi-a stricat plăcerea Crăciunului şi le-a stricat-o şi celorlalţi. Asta îl pune pe gînduri. Naiba să-l ia dacă o mai face vreodată nazuri!

Piesa s-a sfîrşit.

Schuricht-cel-mic mă înghionteşte. Acum e rîndul lui să spună poezia. Bietul Schuricht! Stă pe scară şi se bîlbîie. Spune două versuri, apoi începe să tremure, se face roşu ca racul şi dă enervat din picioare. Îşi mai aduce aminte două versuri şi iar se opreşte. În cele din urmă strigă cu glas tare:

— Ştie şi Tinko poezia asta.

În sală se pornesc din nou rîsete.

— Tinko! Tinko! Spune-o tu! strigă copiii.

Domnul Kern vine pe scenă şi-i potoleşte. Se uită prin sală mijindu-şi ochii. Mă zăreşte şi-mi face semn. Mă scol în picioare ca la şcoală şi spun poezia:

„În ceaţa toamnei ochiul nu ni se-adumbreşte,
Nici iarna grea să trîndăvim nu ne sileşte:
Avem de noul plan cu şîrg să ne-ocupăm,
Tractorul şi uneltele să reparăm.
Brăzdînd cu mintea ale cărţilor bucăţi,
Dispar de-a pururi temeri şi prejudecăţi.
Nu-i fericire decît după trudă-amară.
Răstoarnă, răscoleşte, vînt de primăvară!
Răstoarnă, răscoleşte, vînt de primăvară!"

— Nu, nu, vino aici sus! strigă domnul Kern.

Să mă duc pe scenă? Vezi bine că trebuie. Micul Schuricht e acolo sus şi-mi zîmbeşte fericit.

— Hai, Martin Kraske, vino!

Cu paşi împleticiţi mă duc pe scenă. Micul Schuricht îmi ia mîna şi mi-o strînge. Lumea bate din palme. Îmi vine să sar de pe scenă. Domnul Kern mă opreşte.

— Şi acum micul Schuricht ne va dovedi că ştie s-o spună şi el fără greş, la fel ca şi colegul său Martin Kraske.

Şi aşa se şi întîmplă. Schuricht se porneşte ca un mînz. Dă capul pe spate, se uită în tavan şi spune poezia fără nici o poticnire. Noi aplauze răsună în sală. Schuricht-cel-mic şi cu mine am avut cele mai multe aplauze în seara aceea. Domnul Kern vorbeşte despre noi. Spune că părinţii îşi pot da seama, din cele ce-au văzut, ce frumos e cînd copiii se ajută unii pe alţii şi învaţă unul de la altul. Şi asta se va face totdeauna în cercurile de pionieri.

Bunica mă strînge la piept:

— Cîte mai ştii tu, puişorule! Acum intri sigur în asociaţie!

Crăciunul trece, lăsîndu-şi mireasma prin odăi. Zăpada e mai deasă, gerul mai cumplit. Zilele se strecoară tiptil, de parcă şi-ar fi pus papuci de pîslă în picioare. Păsările o duc tot mai greu. Ciorile negre de pe cîmp îmi ciocănesc înfoiate în geam şi sterpelesc bucăţelele de şorici pe care le-am atîrnat pentru piţigoi. Foamea le dă ghes.

— Nu pot să vă dau numai carne de porc — le spun eu ciorilor — mai mîncaţi şi cartofi.

Ciorile nu spun nici da, nici ba, dar mănîncă şi cartofi. Să-şi încropească singure osînză din ei, aşa fac şi porcii.

Mi-am dorit pentru Crăciun o carte cu poezii, dar n-am primit-o.

— Sărăciile astea nu ţin de cald — spune bunicul.

Am căpătat o şapcă nouă cu învelitoare de urechi, cusută chiar pe ea, şi un costum nou-nouţ. Bine că nu mi-au cumpărat palton. Paltonul nu face decît să te încurce. Cînd te baţi cu zăpadă trebuie să-l scoţi, altfel pierzi. Şi-mi pare bine că nimeni nu mi-a dăruit o bicicletă. Aud că Fritz Kimpel a căpătat una. Cum o să umble cu ea prin zăpada asta înaltă?

Zilele de vacanţă sînt cenuşii şi plicticoase. Ce să fac? N-am nici o carte şi de aceea mă bucur că o să înceapă şcoala. Bunica nu mai pomeneşte nimic despre asociaţia şcolară. O seară întreagă a purtat aripi de

bucurie, dar acum nici urmă de ele. Bunicul a uitat că voia să meargă cu ea la doctor. Doar n-o să umble cu căruța prin zăpada asta groasă ca să-l spetească pe Bläker.

Iarna s-a cuibărit și în mustața bunicului. Firele albe dintr-însa s-au înmulțit. Bătrînul umblă prin casă ca un sfînt de gheață. Pe unde trece, piere orice zîmbet. Prietenul l-a pus pe jeratic. Ochi-de-bilă și Schuricht-cel-mare au povestit prin sat că în noaptea sfîntului Andrei obraznicul de Kimpel a primit în sfîrșit porția de bătaie care i se cuvenea de mult. Și chiar cu propria lui vînă de bou. Bătrînul Kraske a pus bățul pe el. Fritz nu i-a spus chelbosului nimic despre asta, dar chelbosul a aflat din altă parte. El are peste douăzeci de urechi. Și urechile astea le pune în mișcare cu rachiu.

Ah, da, vîna de bou! Cînd eram la serbarea pionierilor, bunicul s-a dus la prietenul său. A fost chemat. Bunicul a scos vîna de bou din ascunzătoarea din pod și a vîrît-o în mîneca hainei. Înainte de a intra în casa lui Kimpel, a zvîrlit-o peste gardul grădinii.

Cei doi Kimpel jucau „Omule, nu te supăra". Chelbosul a adus jocul acesta din ultima lui călătorie la Schöneberg. Kimpel-chelbosul a fost prietenos cu bunicul, ca de obicei. L-a rugat să joace și el și i-a turnat din belșug. S-a făcut tîrziu și afară cîinii urlau și scheunau. Se vede că simțeau vulpea dînd tîrcoale grajdurilor prin zăpadă. Zăpăitul cîinilor îl stingherea pe chelbos la număratul ochilor de pe zaruri. A vrut să se repeadă la ei cu vîna de bou. Dar ia-o de unde nu-i!

— Unde e vîna de bou? îl întreabă chelbosul pe fiul său. N-ai luat-o cumva cu tine cînd te-ai dus la colindat?

— Ba da.

Bunicul începu să se frămînte neliniștit pe scaun. Chelbosul îl fulgeră pe Fritz cu o privire aprigă:

— Ai lăsat-o undeva pe drum?

Fritz dădu din umeri.

— Da, da, copiii! întrerupse bunicul, cu fața răvășită, șirul de întrebări ale chelbosului. Așa fac toți: ce

nu-i crescut în pămînt, pierd în neştire. Dar parcă noi am fost altfel, jupîne Kimpel ! Ţţ, ţţ, ţţ ! Vorba ceea : Cine caută, trece cu privirea peste lucrul căutat şi nici nu-l vede. De multe ori nici nu lipseşte ceea ce credem că a dispărut. Trece un timp şi se găseşte.

— Dacă a lăsat-o undeva, nu pot înţelege cu ce drept o opresc oamenii aceia. Asta-i... asta-i hoţie — spune chelbosul.

Fritz Kimpel s-a uitat ţintă la bunicul. Bunicului i s-a părut că pe faţa băiatului licăreşte o bucurie ascunsă. Nu ştia dacă se cuvine să-i pară bine că l-a bătut sau dacă trebuie să se căiască de cele întîmplate.

— Dacă găsesc la cineva vîna mea de bou, joc tontoroiul pe spinarea lui ! încheie chelbosul neplăcutul interogatoriu.

Atît de nesigură e cumpăna prieteniei ! Nesiguranţa aceasta îl roade pe bunicul.

— Şi-o fi găsit jupîn Kimpel vîna de bou ? mă întreabă.

— Unde s-o găsească ? La noi în pod ?

Pleosc ! Aşa am căpătat şi de la bunicul o palmă. Scot un ţipăt năpraznic, ca să-mi vină bunica într-ajutor.

— Ca sălbaticii, ca sălbaticii ! se răsteşte bunica. Din groapă să-ţi iasă mîna cu care-l loveşti pe băiat !

Eu fug zbierînd în cămăruţa mea şi mă tăvălesc pe pat. Parcă văd mîna bunicului ieşind din groapă. O să vadă el atunci ce-o să păţească ! Dar prea e mult pînă cînd o muri bunicul. Ce-aş putea face ca să-l necăjesc chiar acum ? Mă mai liniştesc. Judeci mai bine cînd nu ţipi. Am găsit ceva care o să-l necăjească.

Mă duc la Ochi-de-bilă. Ochi-de-bilă a primit de Crăciun un joc de construcţie. În cutie sînt şine mici de tablă. Poţi să le împreunezi cu şuruburi şi să faci un tractor sau o locomotivă.

— Vrei să lucrăm împreună, Tinko ? Tu poţi să-mi dai la mînă şuruburile. Construiesc o macara.

— Nu pot să mă joc cu tine. Am venit în interes de afaceri.

Ochi-de-bilă se uită la mine cu uimire şi pune şurubelniţa deoparte.

— Vrei să copiezi lecţiile după mine ?

— Nu vreau să copiez nici o lecţie. Vreau să mă înscriu la Tinerii pionieri.

— Te-ai hotărît în sfîrşit ?

— Da, dar vreau să mă înveţi salutul aici la tine, nu faţă de toţi ceilalţi.

— De ce vrei să te înscrii ?

— Ca să-l necăjesc pe bunicul.

— Asta nu se poate.

— Vreau să citesc şi cărţi cu poezii.

— Asta se poate, dar trebuie să-mi aduci iscălitura bunicului.

— De la bunica nu se poate ?

— Nu, dar ia stai nitel. Tu îl ai pe repatriat. El trebuie să-ţi dea iscălitura. E tatăl tău.

— Repatriatul ? Sîntem cam certaţi. N-am fost la nunta lui.

— Nu face nimic. Îţi dă el iscălitura. E tovarăş şi prieten al pionierilor.

— Adevărat ?

— Dacă-ţi spun.

Stefania se dă pe gheaţă împreună cu alte fete. Îi fac semn să se apropie :

— Stefania, trebuie să vorbesc ceva cu tine în interes de afaceri.

— Vrei să-ţi iei lucrurile de Crăciun ? Sînt la noi. Costumul te aşteaptă încă de la nuntă. Nu ţi-ai luat nimic pînă acum.

— N-am vrut să trec pragul vostru.

— Ţi-aduc eu lucrurile. Poţi să aştepţi afară.

Celelalte fete ne-au zărit împreună şi-şi bat joc :

— Cînd faceţi nunta ?

— Tu ţi-ai găsit să vorbeşti, Kaldaune, nesuferito, tu care umbli cu Schuricht-cel-mare ?

— Cu ăla ? Nici prin gînd nu-mi trece ! Se şterge la nas cu mîneca.

— Brodează-i batiste.

— Pff ! Am să-i leg un sac la naș.

Atacul a fost respins. Stefania vrea să plece.

— Ascultă, Stefania ! Crezi c-o să mă dea afară dacă-i cer iscălitura ?

— Ce iscălitură ?

— Iscălitura pentru pionieri.

— Ți-o dă sigur. Tatăl nostru o să se bucure. Și lucrurile tale, lucrurile de Crăciun, poți să ți le iei.

S-a dus. Ca să n-o mai necăjească fetele a doua oară. „Tatăl nostru" a spus Stefania. Cum poate să-i spună astfel repatriatului ? Trebuie să fie scrîntită !

Viscolește. Ar fi fost totuși mai bine dacă aș fi căpătat un palton. Acum stau aici ca un străin și zăpada viscolită mă învăluie cu un strat alb de sus și pînă jos. Vîntul vuiește printre crengile copacilor bătrîni din parcul conacului. Oamenii din conac o duc bine. Stau frumușel în odăile încălzite, iar eu trebuie să umblu de colo-colo, așteptînd o iscălitură. Doamna Clary și repatriatul au venit acasă. I-am văzut oprindu-se la ușă și scuturîndu-și unul altuia zăpada de pe haine. Repatriatul i-a scuturat doamnei Clary steluțele de zăpadă din păr. Și a făcut asta cu aceeași mînă cu care mi-a ars mie o palmă. Apoi au intrat repede în vechiul conac și s-au cuibărit la căldură. Oamenii ăștia o duc bine. Au la ei iscăliturile de care altul are nevoie ca să-și necăjească bunicul. De ce nu se pot cumpăra iscăliturile la băcănie ? Cînd o să fiu mare, o să umplu un sac întreg cu iscălituri și o să-l deșert apoi pe imașul satului. Toți copiii care vor avea nevoie de iscălituri, să vină să-și ia de acolo cîte vor și cîte le trebuie.

Ia uite, nu s-a strecurat chiar acum Stefania pe ușă afară ? Ba da, ea e. N-am nevoie să mă ascund. O să creadă că sînt un om de zăpadă și o să treacă mai departe. Dar ea nu trece mai departe.

— Tu ești, Tinko ? întreabă Stefania.

— Da, eu. Și sînt și om de zăpadă.

— Ei, bravo! Tu stai aici și paltonul tău de Crăciun e înăuntru. Intră în casă. Mă întorc și eu îndată ; mă duc numai repede pînă la băcănie.

Stefania pleacă săltînd.

— Stefania, Stefania!

— M-ai chemat, Tinko? Vîntul vîjîie de-ți ia auzul.

— Stefania, n-ai putea tu... Eu nu pot să intru așa, cu zăpada pe mine și toate celelalte. N-ai putea tu să-mi aduci afară iscălitura?

Stefania vine aproape de tot de mine. Ține capul aplecat într-o parte ca să mi se uite mai bine în ochi :

— Mai întîi îți aduc paltonul, pe urmă dau o fugă pînă la băcănie și după aceea îți aduc iscălitura.

Și a și tulit-o înapoi spre conac.

— Stefania! Să știi că dacă tatăl vostru vine afară și vrea să mă ia înăuntru, eu o zbughesc! îi strig eu în bătaia vîntului.

Nu vine nimeni afară. Nu pun nici un preț pe cunoștința mea. Stefania e o fată de încredere. De ce nu mi-a dăruit cerul o surioară? Mi-aduce paltonul. Îl desface și mă pofțește să-l îmbrac.

— Nu pot să primesc așa ceva de pomană.

— Ba da, poți. E darul nostru de Crăciun pentru tine. Eu am cusut nasturii și am tivit butonierele.

— De-astea faci acum? Am să murdăresc paltonul pe dinăuntru cu zăpadă.

Nu și nu, să îmbrac paltonul. Stefania mi-l și încheie. Noroc că nu ne vede Inge Kaldaune. Îndată ar duce vorba că sîntem căsătoriți sau mai știu eu ce.

Stefania se repede la băcănie. Mă simt în paltonul nou ca într-o odăiță încălzită. Ce-am să fac acasă cu el? O să fiu nevoit să-l atîrn pe ascuns în pod. Bunicul nu trebuie să-l vadă.

Stefania se întoarce de la băcănie cu un pachețel de săpun-fulgi. Intră din nou în casă și se întoarce cu un biletel.

— Tatăl nostru m-a rugat să-ți spun „multe complimente" și „Fiți gata!"

— Tu știi să saluți cum trebuie, Stefania?

— Știu.

Stefania mi-arată salutul de pionier. Mă ajută să salut și eu la fel. Mîinile ei sînt moi ca lăbuțele pisicii noastre de pe lavița de lîngă sobă. Cu ele îmi ridică brațul și-l lasă apoi în jos. Apoi și le vîră în mînecile paltonului meu :

— Acum ți-e cald înăuntru, nu ?

— Așa e bine, Stefania ? „Fiți gata !"

— „Totdeauna gata !" răspunde Stefania. E foarte bine, ce mai vrei ?

— Ești... ești o femeie valabilă ! îi spun Stefaniei, lucrînd-o la goană.

Acum nu mai trebuie să-l plictisesc pe Ochi-de-bilă cu salutul.

Nu-mi atîrn paltonul în pod. Odată și odată bunicul tot l-ar descoperi acolo. Poate că izbutesc să-l necăjesc spunîndu-i de la cine îl am. Vreau să se necăjească.

— Ce-i cu anteriul ăsta de popă pe tine ? mă întreabă bunicul.

Ochii i se rotesc cumplit. Mustața îi e zbîrlită.

— E un palton.

— De unde ai rasa asta de călugăr ?

Nu mai îndrăznesc să-l necăjesc.

— Rasa asta e... e de la prietenul meu.

Fața bunicului se luminează :

— Ei, acum îți dai seama și tu că poți să te bizui totdeauna pe astfel de oameni, chiar și în toiul iernii. După cum văd e un palton frumos, un palton călduros. Cu degetul cel mic dăruiesc oamenii de felul ăsta lucrurile cele mai de preț. Vorba ceea : prietenia încălzește. Ai mulțumit frumos ?

— Era prea multă zăpadă. N-am vrut să le murdăresc odaia.

Să-i spun bunicului că nici pomeneală nu e de prietenul lui ?

N-am să-i spun. Paltonul mă încălzește. La nevoie pot dormi cu el în zăpadă.

Au început balurile mascate și petrecerile de carnaval. Oamenii mari se costumează acum aidoma cum fac co-

piii în noaptea sfîntului Andrei. Fiecare ar vrea să fie ceea ce-şi doreşte în ascuns. Käte Kubaschk ar vrea să fie mireasă. Îşi pune un văl şi se îmbracă cu o rochie de mireasă. Aşa se duce la balul mascat. Micul Preppko are spinarea cocîrjată. Ar vrea să fie şi el drept ca băieţii ceilalţi. Îşi cumpără o mască cu o bărbuţă nostimă şi ia cu împrumut un costum de dans de culoare neagră. Căptuşeşte haina cu cîlţi ca să nu i se mai vadă cocoaşa. Vrea să fie mire. Întîlneşte la bal pe Käte Kubaschk care e mireasă. Şi Käte Kubaschk are acum un ginere. Un an întreg n-a vrut nici măcar să-l vadă pe micul Preppko. Acum se uită la el. Cînd cîntă muzica, umblă cu dînsul de braţ prin sală. Amîndoi sînt mulţumiţi, veseli şi fericiţi, pînă în clipa cînd maestrul de dans porunceşte ca toţi să-şi scoată măştile. Mulţi costumaţi părăsesc sala înainte, ca nimeni să nu ştie că unul a vrut să fie sultan, iar alta dansatoare. Micul Preppko nu pleacă din sală. A gîdilat-o pe mireasa de lîngă el şi a speriat-o ca s-o facă să vorbească. Dar mireasa n-a vorbit. Nu s-a trădat. Käte Kubaschk e şi ea curioasă cine o fi mirele stăruitor de la braţul ei. Măştile cad. Käte Kubaschk pufăie pe nas, se smulge de lîngă el şi fuge îmbujorată de ruşine. Aşadar cu micul Preppko şi-a pierdut vremea? Micul Preppko e iarăşi trist ca înainte.

Noi stăm afară, agăţaţi de ferestrele sălii. Oricît de frig ar fi, eu nu mă sinchisesc. Sînt îmbrăcat cu paltonul. Cîteodată cîrciumarul Karnauke astupă ferestrele, ca să nu pătrundă în sală priviri necurate. Noi avem oamenii noştri care dau păturile la o parte. Băieţii şi fetele din ultimul an de şcoală sînt de pe acum plătiţi de noi cu mere şi bucăţi de zahăr ca să dea la o parte păturile cînd stăm la ferestrele sălii. Numai cînd învăţătorul Kern vine cu nevasta la petrecere, nu stăm acolo. El nu ne spune nimic, nu ne pedepseşte, dar amuţeşte pentru o săptămînă. Vorbeşte numai ceea ce trebuie neapărat să ne spună şi umblă printre noi cu priviri de gheaţă. Asta-i groaznic. Nici măcar Schuricht-cel-mare nu poate să îndure aşa ceva. Sîntem bucuroşi că domnul Kern trebuie

să mai şi înveţe şi că din pricina asta nu poate să meargă prea des la petreceri.

Cineva mă apucă de guler şi mă trage de pe prichiciul ferestrei. E scripcarul Fimpel. Cum a ajuns aici ? Abia adineauri era pe scenă şi sufla din clarinet.

— Din arvuna ce mi-ai dat
Toţi bănuţii i-am păpat.
Dacă bicicleta-ţi place,
Să-mi aduci alţi bani încoace.

— Nu-ţi mai dau nici un ban, nene Fimpel. Ai vrut să vinzi duşmanului bicicleta mea. Acum s-a terminat. Dă-mi arvuna înapoi, că de nu, te spun bunicului.

Scripcarul Fimpel se apleacă spre mine. Din gura lui cu buze groase ies aburi de rachiu :

— Hei, bunicul de-o afla,
O bătaie îţi va da.
La pionieri intraşi
Şi pe el nu-l întrebaşi.

— Asta n-ai decît să i-o spui bunicului. Tocmai bine. Să se necăjească ! îi răspund eu.

Dar nu e chiar ceea ce gîndesc. Palma bunicului am uitat-o încetul cu încetul. N-aş vrea să mă iau din nou la colţi cu el. Totuşi îi spun scripcarului Fimpel :

— Poţi să-i îndrugi bunicului ce pofteşti. O să-ţi ceară arvuna... o să-ţi ceară banii înapoi.

Fimpel rămîne o clipă pe gînduri :

— Pionierul nu-ştiu-cum
Prin geam se uită lung acum.
Wunsch va fi tare bucuros
De un pionier aşa curios.

Scripcarul Fimpel dispare în întuneric. Eu sar de pe pervazul ferestrei. Liniştea mea e sfîrtecată. Gîndurile mă cotropesc ca un roi de ţînţari. Scripcarul Fimpel o fi fost oare totdeauna atît de prefăcut ? Altădată rîdeam de el. Acum îmi vine să-l plîng. Cine a sădit în el făţărnicia ? E ca o rădăcină de pir care l-a năpădit în întregime. E adevărat : am auzit că pionierii au hotărît să nu mai stea la ferestrele sălii. Dar eu sînt pionier de mai puţin de-o lună : pot să le ştiu pe toate ? Nu, nu pot să

le știu. Dar cîte ceva tot știu. Să mă pun rău cu pionierii ? Te pomenești că nu-mi mai dau cărți de citit. Mă strecor de acolo pe furiș. Dacă m-a văzut cumva un pionier, sînt oare pierdut ?

Nu sînt pierdut. Mă duc la Ochi-de-bilă și-i spun că am călcat una din poruncile pionierești.

— Care poruncă ? mă întreabă Ochi-de-bilă.

— Să nu stai la fereastra altor oameni și să te uiți înăuntru. Asta ce-i ? Datori sîntem să ne temem de dumnezeu și să-l iubim...

— Încetează, încetează ! mă oprește Ochi-de-bilă, astupîndu-și urechile. Noi nu avem porunci. Avem zece reguli pionierești. Iată-le.

Ochi-de-bilă îmi dă o hîrtiuță. Pe hîrtiuță sînt tipărite cele zece reguli pionierești.

— Eu credeam că sînteți, cum s-ar zice, mai mult evlavioși, Ochi-de-bilă. M-am uitat doar un pic la micul Preppko. Avea hainele căptușite cu cîlți.

— A dansat ?

— Da, a țopăit cu Käte Kubaschk.

— Altceva nu știi ?

— Ce să știu ?

— Credeam că ai învățat ceva.

— Asta nu.

— Și la noi o să se... în curînd o să se danseze și la noi, la pionieri. Ba chiar ceva mai mult : poate să facem chiar un carnaval.

— Ce mai e și asta ?

— Ce să fie ? Bal mascat.

— Unul adevărat ?

— Sigur, dar ce credeai ?

— Atunci eu am să fac pe teatralistul.

— Cum ai să faci pe teatralistul ?

— Îmbrac costumul meu cel nou și spun toate poeziile pe care le știu.

CAPITOLUL 20

Să fie cu putință ? În aer a și început să se simtă primăvara. Zăpada mai stăruie încă, dar e fleșcăită. Primăvara a trecut pe deasupra zăpezii și a vrăjit-o. Soarele strălucește și zăpada plînge fiindcă trebuie să plece. Se agață de om și vrea să intre în casă. Pe tălpile de lemn se lipesc cocoloși de zăpadă. Niciunui om nu-i e milă de ea. În fața ușii toți o scutură de pe galenți. Topește-te, zăpadă dragă, și hrănește semănăturile cu apa ta!

În grădină, pițigoiul își încearcă glasul. Îl scoate din fundul gușii. Acolo a stat toată iarna și s-a încălzit sub penele de pe piept. „Ni-ni-ve, ni-ni-ve", chiriie pițigoiul. Și sturzii negri sînt foarte veseli. Au devenit mofturoși și nu vor să mai mănînce tot ce le pun eu în căsuța mea de păsărele. Găinile cîrîie în șopronul cu paie. Bunica e cu ochii în patru : cercetează dacă li se roșesc crestele.

— Crestele cînd s-au roșit, ouăle au și sosit !

Dar găinile nu se sinchisesc de fel că bunica așteaptă ouăle. Iarna, n-au lăsat să pice nici un singur ou. Cînd repatriatul stătea la noi, nu lăsa găinile să iasă iarna din coteț. Pusese un geam mare la poiata lor, ca orătăniile să se aleagă și înăuntru cu olecuță de soare iernatic. Le punea să sară după sfecle atîrnate, ca să se încălzească. Le presăra grăunțele în paiele de așternut. Găinile trebuiau să scurme și să caute grăunțele. Și asta le ajuta de asemenea să se încălzească. Duceau o viață veselă și ouau și iarna.

Bunicul nu pune nici un preț pe noile mode din Rusia.

— Asta mai lipsea ; să mi se moleșească găinile ! Să-și caute pe afară ce le trebuie. Vorba ceea : oul numai atunci e ou, cînd nu muncești la el din greu. Dacă-i vorba să stau de capul găinilor ca să văd dacă au ce mînca și să le dau cîte și mai cîte, atunci mai bine fac eu singur ouă.

Dar bunicul n-a făcut nici un ou, și nici găinile. Oala pentru ouă a bunicii a rămas goală în cămară.

— Sînteți în urmă cu cota de ouă pe primele două luni — ne amintește pe departe primarul Kaldaune.

— N-ai decît să încaleci tu găinile, dacă vrei să le vină mintea la cap și să dea și iarna ouă pentru cotă..

— Ia te rog, știi ? Măsoară-ți cuvintele, Kraske !

— Rahat !

Aerul încropit trezește și cariile. Sfredelesc și ticăie din nou în bîrnele acoperișului. Aud gîștele sălbatice trecînd deasupra satului. Mă simt neliniștit. Mă roade ceva. Aș vrea să hoinăresc cu gîștele sălbatice sub stele. În poezii se vorbește mereu despre dor. Dor să fie oare ceea ce mă scurmă pe mine acum ?

De ce m-oi fi trezit ? N-a bătut cineva la ușă ? Ba da, aud acum deslușit : bate cineva la ușă. O fi fătînd vaca lui Felko ? S-o fi sculat bunicul ? În casă nu se mișcă nimic. Bătăile se aud tot mai tare. Acum zgîlțîie cineva fereastra odăii unde dorm bunicii. Aud pe cineva vorbind înfundat și pe urmă se pornește o larmă de-ai zice că se dărîmă casa. Bunica țipă :

— Doamne, doamne, unde mi-e fusta ?

S-o fi aprins undeva ceva. Sar din pat. Poate că hambarul nostru e în flăcări și eu zăbovesc aici și mă încred în mila lui dumnezeu.

Nu arde nicăieri. A venit unchiul Matthes. Mă înșfacă așa cum sînt, numai în cămașă, mă saltă în sus și mă strînge în brațe :

— Ăsta-i al lui Ernst... puștiul lui Ernst ! Cum a crescut ! Un băiat atît de mare... atît de mare !

Bunica s-a așezat pe jos și plînge în poală. N-au dus-o picioarele mai departe.

— Slavă ţie, doamne, că mi-a fost dat să apuc şi ziua asta ! bolboroseşte ea. Acum pot să intru în mormînt. Îngerasii o să se bucure de bătrîna Kraske. O să ţopăi şi o să sar pe lîngă ei, de-o să se creadă că-i petrecere de carnaval în ceruri !

Unchiul Matthes o ridică pe bunică de pe duşumea. Ea se împotriveşte, dar el o duce înapoi în pat.

— Lasă, băiatule, lasă ! Trebuie să-ţi pregătesc ceva. Ţi-o fi foame.

Unchiului Matthes nu-i e foame. Are faţa roşie şi sănătoasă. Obrajii îi strălucesc. Unchiul Matthes îl ia şi pe bunicul în braţe ca pe o păpuşă.

— Tţ, tţ, tţ ! ţîţîie bătrînul. Nu sîntem chiar atît de uşori cum s-ar părea. Cincizeci de pogoane... cincizeci de pogoane de arătură... Ce mai încoace-încolo : aproape o moşioară.

Unchiului Matthes nu-i pasă de cele cincizeci de pogoane. Îl aşază pe bunic pe canapea, iar pe mine mă saltă din nou în aer :

— Unde stă tatăl tău... tăticul tău unde locuieşte ? Departe de aici ?

Unchiul Matthes nu primeşte nici un răspuns.

— Ernst s-a întors teafăr ?

Mă uit la bunicul. Bunicul tuşeşte scurt şi se uită în jos. Bunica vorbeşte pentru noi :

— Ernst, da. E sănătos... da, e sănătos, dar s-a însurat.

— S-a însurat din nou ? Şi a nimerit bine ? O femeie cumsecade ? Drăguţă ?

— Afară se topeşte zăpada ? întreabă bunicul.

— Şi unde stă Ernst ?

— Dacă s-o topi tot aşa... în curînd putem începe cu semănatul ovăzului.

— Au şi vreun mititel ?

— Nu m-au dat de ruşine — răspund eu.

Unchiul Matthes nu stă pe laviţa de lîngă sobă, dus pe gînduri, cum făcea repatriatul. Dimineaţa se duce în ogradă, se uită repede prin toate grajdurile şi se face nevăzut.

— A spus ceva despre cei paisprezece porci ? întreabă bunicul.

— O să spună, o să spună. Dar nu sări şi la el, cum ţi-e obiceiul cu lăudăroseniile tale.

— Vezi-ţi de treabă !

Bunicul rîneşte zăpada umedă din ogradă. Sub zăpadă se zăreşte pămîntul negru. Bunicul îşi trage sufletul şi se reazemă de coada lopeţii. Priveşte îndelung pămîntul reavăn, se apleacă şi-l scormoneşte cu degetele de parcă l-ar mîngîia.

Unchiul Matthes trebuie să aştepte pînă seara dacă vrea să stea de vorbă cu repatriatul. Cu toate astea nu se plictiseşte. Tîndăleşte prin sat şi dă bineţe cunoştinţelor : „Bună ziua" şi „Ce mai faci ?" Se opreşte cîtva timp în casa cîte unui cunoscut şi apoi porneşte mai departe, fluierînd ca un graur. Se duce la primarul Kaldaune, la cîrciumă şi la cimitir. Întreabă cînd îl poate găsi pe Paul Wunsch şi nu vine nici la prînz acasă.

— Ce-o mai fi şi asta ? întreabă bunicul la masă. De-aia a venit ? Ca să umble teleleu ?

— Lasă-l, pentru dumnezeu, lasă-l în pace ! N-are dreptul să zburde şi el oleacă ? Goneşte-l... goneşte-l şi pe el cu mîrîitul tău, dacă vrei să mă bagi în mormînt !

Unchiul Matthes nu vine nici seara acasă. E la doamna Clary şi stă la taifas cu repatriatul. Doamna Clary are obrajii roşii. Aleargă de colo pînă colo, pune mîncare pe masă şi-i aduce cumnatului pînă şi papucii de casă făcuţi de ea din rămăşiţe de stofă veche.

— Dacă mă răsfeţi aşa, te pomeneşti că rămîn şi peste noapte — spune unchiul Matthes rîzînd cu poftă.

— Nimic mai uşor. Avem un pat liber. Băiatul nu stă încă aici.

Acasă, bunica îi pregăteşte unchiului Matthes odăiţa repatriatului. Bunicul s-a îmbunat şi aduce plapuma. Cînd e vorba de unchiul Matthes, dă şi cămaşa de pe el. Se aşază lîngă sobă şi aşteaptă, pînă cînd îl pişcă din nou viermele artagului :

— Ei, drăcia dracului ! Să nu-ţi iasă părul prin căciulă ? Golanul tot golan ! Vine acasă, se întinde la tac-

lale prin sat, de parcă cincizeci de pogoane n-ar fi decît o pată de muscă.

Se aude o bătaie sfioasă în uşă.

— Intră, intră ! se repede bunicul sărind de pe laviţă.

Käte Kubaschk, gătită de sărbătoare, intră în bucătărie. Ţine în braţe un ghiveci cu flori, învelit în hîrtie.

— Am venit prea devreme ? întreabă ea scoţîndu-şi basmaua.

— Nu-i nimic, nu-i nimic ; aşteptăm cu toţii.

Bunicul o ajută pe Käte Kubaschk să-şi scoată paltonul şi o conduce cu paşi săltăreţi în odaie. Käte Kubaschk nu ştie ce să facă cu ghiveciul de flori.

— Ştii cum se întîmplă uneori — zice bunicul. Băiatul n-a venit încă. S-o fi lungit la vorbă pe undeva, ca omul, de. Ţţ, ţţ, ţţ !

Käte Kubaschk despachetează ghiveciul. E un cactus înflorit.

— Te-ai băgat la cheltuială cu trandafirii ăştia roşii — glăsuieşte bunicul, prefăcîndu-se că-i mare cunoscător. Pune-i acolo, pe locul unde o să stea Matthes. Ţţ, ţţ, ţţ !

Bunica trage cu urechea spre ogradă.

— E cineva afară, taică.

Tilo începe să latre.

— O fi Matthes.

Bunicul răsuflă uşurat. Se aud paşi dupăind în tindă. Bunicul deschide repede uşa. Lumina cade pe Marta Felko. Are în mînă un pachetel învelit în foiţă de mătase.

— Tii, ce frig şi ce întuneric e afară, oameni buni ! Am întîrziat ?

Bunicii schimbă între ei priviri pline de înţelesuri.

— Intră, intră, Marto, durdulio. Cu cît e mai tîrziu, cu atît petrecerea e mai straşnică, ţţ,ţţ,ţţ.

Bunica ia mîinile Martei într-ale ei şi i le freacă :

— Drăguţ din partea ta că ai venit. Cafeaua e pe foc. Avem şi cozonac.

— Dar Matthes ?

Marta Felko se uită în odaie. O vede pe Käte Kubaschk şi faţa i se aprinde.

— Matthes... Matthes n-a venit încă... Nu știi cum sînt repatriații ? S-o fi încurcat pe undeva.

Cafeaua aburește. Cozonacul miroase îmbietor. Vîntul șuieră în sobă. Bunicul stă de vorbă cu Käte Kubaschk.

— Voi n-ați avut încă purici de rapiță ?

— Nu.

— Sînt niște jivine afuriste, de care nu scapi cu una cu două, atîta pot să-ți spun.

— Da.

— Atunci poate că nici nu știi cum arată ?

— Nu.

— Arată altfel decît puricii din așternut.

— Da ?

Pe Käte Kubaschk n-o interesează nici cît negru sub unghie cum arată puricele de rapiță. Mai curînd ar vrea să știe cum arată unchiul Matthes.

Marta Felko vorbește cu bunica despre ultima petrecere cu dans.

— În pauză ai ieșit puțin pe afară, Marta dragă ?

— Nu.

— Pe cine ai ales pentru primul dans la care doamnele poftesc cavalerii, hm, strengărițo ?

— La primul tur nu poftesc niciodată pe nimeni. Nu vreau să intru în gura lumii.

Bunica dă din cap mulțumită :

— Asta înseamnă că nu te-ai hotărît încă pentru cineva anume ?

— Nu.

Marta Felko își pironește privirea, plină de nerăbdare, asupra ușii de la bucătărie.

Käte Kubaschk întrerupe discuția despre puricii de pat și vine, roșie la față, în bucătărie :

— Aici faci pe mironosița și acolo te-a văzut toată lumea. În pauză te-ai giugiulit cu un sticlar din Sandberge.

Marta Felko sare de pe scaun :

— Dar tu ! Sînt prea cumsecade, dar aș putea să spun despre tine lucruri mult mai piperate.

— N-ai decît.

— Ce-ai căutat cu Heinrich Kaldaune în tufiș ? Poate ciuperci ?

— Dar pe tine nu te-a condus acasă după bîlci ?

— Asta nu-i treaba nimănui.

— Vreau să-ți spun ceva între patru ochi.

Käte Kubaschk o trage pe Marta Felko după ea în odaie. Bunicul trece în bucătărie, clătinînd din cap : „Tț, tț, tț !" Se apleacă spre bunica și o întreabă în șoaptă :

— Pe care ai chemat-o tu ?

— Dar tu ? răspunde bunica tot în șoaptă.

— Mie nu-mi place grăsuna lui Felko. Prea are gură mare.

— Iar mie sfrijita de Käte Kubaschk nu-mi place nici de frică — grăiește bunica, adăugînd apoi cu glasul mai ridicat : Ce să faci cu una lungă și băiețoasă ca ea ?

— Sssst ! face bunicul și intră din nou în odaie.

Se pare că fetele s-au împăcat. Stau îmbrățișate pe lavița de lîngă sobă.

Bunicul deschide aparatul de radio. Din cutie se revarsă o melodie veselă. Un bărbat cîntă că o să-și numere nasturii de la haină ca să vadă dacă are la cineva „șansuri" sau așa ceva. Bunicul bate tactul cu piciorul : „Veselă bucată." Îl mai lasă puțin pe ăla să-și numere nasturii, apoi își scuipă în palmă și-și netezește părul de arici. Se îndreaptă cu pași mărunți spre Käte Kubaschk și face o plecăciune. Käte Kubaschk o înghiontește pe Marta. Fetele pufnesc. Bunicul face încă o plecăciune. Käte Kubaschk nu vrea să-l supere pe viitorul ei socru. Își netezește rochia și se ridică. Bunicul o cuprinde pe Käte Kubaschk cu brațul și stă puțin în așteptare.

— Nu-i un vals ca lumea — stabilește el apoi și începe s-o împingă pe Käte prin odaie, înghesuindu-se în ea.

— Dar nici șimi nu e, taică Kraske.

Käte Kubaschk se uită la Marta Felko, clipind din ochi,

Bunicul face ce poate. Dansează și cu Marta Felko.

— Trebuie să te salți mai mult, taică Kraske ; ăsta e un sving.

Bine, bunicul se saltă mai tare, dar bunica hotărăște că ceea ce dansează bunicul e o polcă pe sărite.

Timpul trece. Marta Felko scoate din foiță o pereche de ciorapi de lînă și-i pune lîngă ghiveciul Kätei Kubaschk. Bunica se uită la ciorapi. Își pune ochelarii, cercetează dacă ochiurile au fost luate bine la călcîie și dă nemulțumită din cap.

S-a băut cafeaua. S-a mîncat cozonacul. Bunicul a atipit pe canapea. Unchiul Matthes n-a venit. Fetele cască. Amîndouă își iau rămas bun în același timp și-l trezesc pe bunicul.

— Să fie al naibii ! mîrîie el. Te ostenești, faci ce poți, și tot degeaba !

Marta Felko șușotește ceva cu bunica în bucătărie. Käte Kubaschk îi șoptește bunicului :

— Dacă mai vine, puteți să-l trimiteți pe Tinko pînă la noi.

Bunicul dă din cap cu bucurie. Kätei Kubaschk nu i-a pierit încă pofta de măritiș. Fetele pleacă chicotind.

E tîrziu. Sînt obosit, dar vreau să-l văd pe unchiul Matthes. Are o față atît de veselă. Toată casa parcă rîde cînd e el aici. Mîncarea de seară stă încă pe masă. Bunicul se uită lung la halca zdravănă de șuncă :

— Nu sîntem chiar de lepădat, ce-mai !

Bunica a atipit pe laviță. Picioarele ei bolnave zvîcnesc. Basmaua i-a alunecat într-o parte. În sfîrșit Tilo începe să latre. Vine unchiul Matthes. Dezleagă din lanț cîinele care zăpăie de mama focului, și-l aduce în casă.

— Doamne, Matthes, ești nebun ? Javra asta mușcă ca o viespe.

Unchiul Matthes rîde. Pesemne că la repatriat a băut ceva.

— Doar nu sînt un străin. Cîinele simte cine-i bun cu el. Să respire și el o dată aerul din cameră.

Tilo se ridică în două picioare și adulmecă mirosul de șuncă. Unchiul Matthes taie o felie pentru Tilo. Bunicul clatină din cap :

— Ce obiceiuri mai sînt și astea ? Ce obiceiuri, tț, tț, tț !

Unchiul Matthes mă ia în brațe :

— Ești un încăpățînat, băiete, un încăpățînat și jumătate. Dar paltonul tot l-ai luat, șmecherule, ha, ha, ha !

Bunicii rămîn cu gura căscată.

— Cum, paltonul nu-i de la prietenul meu ? îngăimă bunicul, holbîndu-se la mine cu gura pe jumătate deschisă.

— Ăsta-i prietenul meu, bunicule.

De unde-mi vine curajul să-i vorbesc așa ? Mi l-a adus cumva unchiul Matthes ? Sprîncenele bunicului se strîng ca lîna răsucită. Îndată o să trăsnească.

— Nu te încrunta așa, tăicuțule ! spune unchiul Matthes. Bine a făcut băiatul. Cine ar sta să-nghețe cînd îi pică plocon o blană ?

Unchiul Matthes mă trage în bucătărie :

— Ți-am adus și costumul, hainele de nuntă. N-ai vrut să intri în căsnicia lor. Frumos costum ! Scoate haina !

Unchiul Matthes începe să mă dezbrace :

— Jos nădragii ! Chiar acum îl încercăm. Vreau să văd cum îți stă.

Cei doi bătrîni vin tipa-tipa în bucătărie. Unchiul Matthes îi oprește pe loc :

— Stați frumos acolo. Să nu facem curent că răcim. Aici se încearcă un rînd de haine.

— Ești beat ? îl întreabă bunicul.

— Se prea poate, tată. Am băut puțin rachiu cu Ernst. Ne-am împăcat. Pentru acum și pentru vecii vecilor ne-am împăcat. S-a schimbat și el, m-am schimbat și eu. Nici pomeneală nu mai e de sărăcia asta de pîrloagă. Nu pot să pricep cum de-am putut să ne scărmănăm atunci pentru așa ceva.

— Dumnezeu să-ți ierte păcatul ! se văicărește bunica.

— Pîrloagă? mormăie bunicul. Pîrloagă ai spus?

Unchiul Matthes n-are timp să întindă vorba despre pîrloagă.

— Ia uitați-vă la băiatul ăsta! Parcă-i licean. Un licean adevărat de la Moscova.

— I s-a suit rachiul la cap.

Bunica își frînge mîinile. Bunicul se întoarce clătinîndu-se în odaie.

— Poți să strîngi de la masă, mamă. Eu am mîncat. Nevasta lui Ernst m-a îndopat ca pe o gîscă de toamnă — spune unchiul Matthes.

În odaie, bunicul adună cu mîini tremurînde niște hîrtii din sertarul scrinului.

Îmi place costumul meu cel nou. La haină e un buzunar într-o parte ca la oamenii mari. Dacă o să am un carnețel, o să-l pot pune acolo. Haina are o cută mare la spate. O să arăt ca un sportiv din ziare. Costumul ăsta am să-l îmbrac cînd pionierii vor da din nou o serbare. Ce-au să se mai minuneze!

— Uite! Uite aici! strigă cu voce frîntă bunicul, din odaie. Aici poți să vezi ce sărăcie de pîrloagă e pămîntul ăsta de care rîzi tu. Uite, cincizeci de pogoane de arătură, un hectar și jumătate de pădure, șapte vite cornute, paisprezece porci și...

— Lasă, tată! îl întrerupe unchiul Matthes încrețindu-și fruntea. Știu toate astea. Le știu foarte bine.

— O sărăcie de pîrloagă? Aici m-am spetit, mi-am îngropat vlaga — și pentru tine e o sărăcie de pîrloagă? răcnește bunicul.

— Sst, sst, tată. Nu striga. Aud și așa. Te-ai spetit, da, ai dreptate. Și tocmai din pricina asta zic că ceea ce-l sugrumă pe om, ceea ce-l mănîncă de viu, nu-i decît o sărăcie de pîrloagă!

— Doamne, ce fel de fii m-ai făcut să port în pîntece! Sărmana de mine, ce mi-a fost dat să nasc!

— Mamă, măiculiță dragă, lasă vorbele astea rele. De dumneata ne-am îngrijit, mamă. Ernst vrea să te ia la el. Și-au să fie buni și iubitori cu tine. Cu jurămînt mi-au făgăduit asta.

— Nu vreau să mă duc la Ernst și la poloneza lui. Mai bine în mormînt, chiar acum în mormînt!

Eu stau pe lada cu lemne și plîng. Ce-mi folosește costumul cel nou, cînd casa noastră arde?

Bunicul s-a trîntit pe canapea. Dă din picioare ca un copil abraș. Cestile zboară de pe masă.

— Ce-i cu dumneata, tată?

Bunicul nu aude.

— Tată, tată, ascultă-mă!

— Vreți s-o luați pe mama, cîini ce sînteți! S-o luați pe mama? Și eu, om bătrîn, să zac în murdărie?

Bunicul sare de pe canapea, ia șunca de pe masă și i-o aruncă lui Tilo:

— Na, înghite, potaie, înghite pînă plesnești, javra dracului!

Îl lovește pe Tilo cu piciorul. Tilo, chelălăind, îl apucă pe bunic de pantaloni. Bunicul nu simte nimic. Tropăie prin odaie, tîrîndu-l după el pe Tilo, înfipt în piciorul lui.

— Înfige-ți colții în carne crudă, șobolan de canal! Înfulecă! A venit vremea cîinilor! Haide, înfulecă!

Bunica se tîrăște în bucătărie, mă ia de gît și se topește ca zăpada de afară, de nu mai rămîne din ea decît o grămăjoară cenușie.

— Tată, tată, vino-ți în fire! se roagă unchiul Matthes. Vom avea grijă și de tine.

Bunicul își îndreaptă spinarea:

— Să stau la ușa voastră, să mănînc pîine cerșită, iar din șuncă să se înfrupte cîinii, da?

— Să nu ne certăm, tată. Eu trebuie să plec. Mîine pornesc mai departe.

— Mai departe, da, mai departe. Tot mai adînc în stepa rusească. Ea o să vă înblînzească! De ce-ai mai venit aici? Ce vrei? Rămîi acolo unde ți-e locul, la leși și la ruși. De ce-ai mai venit, neom ce ești, să-mi smulgi din minte și pe ultimul meu fecior? Iarba stepei să-ți crească din gură! Mai departe, mai departe! Ce cauți aici? Ai venit să-ți omori mama și pe bătrînul tău tată?

— Nu se cade să vorbim așa, tată. Vrei să-l aduc pe Ernst ca să ne înțelegem?

— Pe Ernst? Hahahaoo! Ernst îmi mai lipsea! Îndrăznește să-l aduci aici! Cu cîinele vă alung pe amîndoi. Un focușor de pomină o să pun. Să vedeți cum ard părinții voștri care n-au vrut să plece urechea la predicile voastre. Asta e. S-a sfîrșit! Afară! Ieși!

Unchiul Matthes vrea s-o ridice pe bunică de jos.

— La o parte! Nu te atinge de ea! N-o întina cu mîinile tale, că iau toporul!

Unchiul Matthes iese cu pași rari în tindă. Își ia din cuier bocceaua cu care a venit ieri. O pală de aer călduț pătrunde în bucătărie. Ușa de la intrare se închide cu zgomot. Unchiul Matthes a plecat.

Eu ce să fac? Bunica nu se mișcă. Bunicul bocăne cu pași grei prin odaie, în sus și în jos. Eu iau plapuma bunicii și o învelesc cu ea. Bunica își scoate afară capul și gîtul. Parcă s-ar teme să nu se scufunde într-un troian de zăpadă. Bunicul începe să strige din nou. Dar numai vorbe răzlețe răsună în liniștea nopții: „Pîrloagă... o sărăcie de pîrloagă!"

Pașii lui duduie pe dușumea. Tropai, trop, tropai, trop, tropai, trop!

Și eu stau în costumul meu cel nou. Somnul îmi apasă pleoapele. Dar trebuie să veghez ca bunicul să nu dea foc casei.

— Un focușor de pomină o să pun... un focușor...

Tropai, trop, tropai, trop, tropai, trop!

Vîntul dezghețului vîjîie în hogeag. Streașina picură monoton: pic, pic, pic, pic.

— S-a sfîrșit! Afară! tună vocea bunicului.

Tropai, trop, tropai, trop, tropai, trop...

Zvîcnesc în sus. S-a aprins casa? Nu, nu s-a aprins. M-a furat somnul, atîta tot. Pic, pic, pic, pic, picură apa de pe streșini. Ce bună e cu mine!

Aud afară copiii lărmuind la școală. La picioarele mele bunica s-a trezit. Țipetele ei ascuțite țiuie în toată casa:

— Unde sînt?

— Aici eşti, bunico, şi cel de pe lada cu lemne sînt eu. Port doar costumul meu cel nou. Nu te teme.

Bunica se ridică gemînd. Îi împing un scaun. Ea se sprijină de spetează şi în felul acesta poate să înainteze. Unde o fi bunicul? În patul lui nu e. Alerg în grajduri, în şopron. Bunicul nu-i nicăieri. Bläker mă salută cu un nechezat. Îşi aşteaptă nutreţul de dimineaţă. Porcii grohăie şi guiţă. Motrina se uită nerăbdătoare împrejur. N-am timp să-i arunc ceva demîncare. Ea sforăie nemulţumită. Trebuie să plec la şcoală.

— Stefania, unchiul Matthes e la voi?

— Eu credeam că e la voi.

— Nu, la noi nu e.

— Ai de gînd să porţi costumul cel nou şi în timpul săptămînii?

— Nu, numai astăzi.

— Fiindcă a venit unchiul Matthes?

— A dispărut bunicul.

— L-am văzut eu — se amestecă Schuricht-cel-mare.

— Unde l-ai văzut?

— S-a dus în pădurea lui Kimpel. I-am spus „bună dimineaţa". S-a holbat la mine ca la un hîrciog golaş. „Pîrloagă" — mi-a răspuns. V-a adus mult rachiu unchiul Matthes?

— Da, a adus... a... Bunicul era cu cotiga?

— Nu, avea un topor în mînă. S-o fi dus să taie lemne pentru pari.

— Crezi?

— Aşa cred.

Mă întorc de la şcoală şi bunicul tot nu-i acasă. Bunica roboteşte ca în toate zilele. Îi tremură mîinile, dar munca nu vrea să ştie de asta. Se poate munci şi cu mîini care tremură.

— L-ai văzut pe bunicul, Tinko?

— Nu l-am văzut, bunico. Schuricht l-a văzut.

— Unde e?

— Taie lemne pentru pari.

— Slavă ţie, Doamne !

Bunicul n-a tăiat lemne. Pentru asta s-ar fi dus în huceagul nostru. Poate că nici n-a ştiut de ce a luat-o spre pădure. Poate că a vrut să aţină calea repatriatului pe drumul spre Sandberge, ca să-l omoare. Dar s-ar putea să fi vrut să-l sileaască cu toporul pe unchiul Matthes să se întoarcă acasă. Furia lui nu mai era îndreptată către o ţintă anumită. Ea se îndrepta împotriva întregii lumi.

Cîtva timp, bunicul a umplut pădurea cu răcnetele lui. Muncitorii din pădure au dat fuga, crezînd că s-a întîmplat o nenorocire.

— Ce-i cu tine, Kraske, ai dureri de burtă ?

— O pîrloagă am, bojogarilor. Căraţi-vă de aici ! Ce. nu mai e voie ca un ţăran cinstit să cînte în pădure ?

— Zău, măi ? Ai cîntat ? Asta-i altceva. Ei da, se întîmplă cîteodată să nu ştii ce să mai faci de bucurie. Am auzit că s-a întors Matthes al vostru.

Bunicul nu se mai sinchiseşte de muncitorii din pădure. „S-a sfîrşit ! Afară !" Lumea e plină de colţuri. Nici măcar în pădure nu-şi poate vărsa focul. Se duce la cîrciumă şi cere trei rachiuri.

— Mai vine cineva ? întreabă prevăzător cîrciumarul Karnauke pe bunicul ciufulit şi sălbatic la înfăţişare.

— Cine să mai vină, mulgător de bere ? Nu poate un ţăran cinstit să bea trei rachiuri ? Ai ceva împotrivă ?

Nu, cîrciumarul n-are nimic împotrivă. E bucuros că poate să vîndă ceva. Bunicul trage pe gît cele trei rachiuri, se scutură şi dă ochii peste cap. Stă aşa un timp, cu ochii în gol, de parcă ar asculta cum se duce rachiul în stomac. Cere încă trei rachiuri şi aproape că se veseleşte.

— Beau aici cu urmaşii mei — îi spune cîrciumarului. Cu urmaşii mei, da ! Ei nu vor să bea cu mine. Nu-i nimic, o să beau totul singur. Toarnă !

Bunicul bea astfel nouă rachiuri, după care se răsuceşte cu o smucitură şi se îndepărtează de lîngă tejghea.

— S-a sfîrşit ! Afară ! spune cîrciumarului, salutîndu-l cu mîna.

Hangiul nu îndrăzneşte să-i ceară plata. Toporul atîrnat de braţul bunicului scînteiază prea ameninţător.

Bunicul se duce la prietenul său. Ce dumnezeu, n-are şi el un prieten ? Chelbosul se dichiseşte. Vrea să plece la Berlin. La Schöneberg vrea să plece. Pe canapea stă pregătit rucsacul cu ouă :

— Nu te aşeza pe rucsac, jupîne Kraske. Sînt pui înăuntru. Pui în găoace ! îi atrage atenţia chelbosul.

Da, „jupîne", aşa i-a spus Kimpel. Asta-i muzică, muzică ! Aici eşti respectat ca unul de-ai lor şi toate-s bune şi frumoase. Bunicului a început să i se împleticească limba în gură.

— Ce-i cu tine, Kraske ?

— „Jupîne" — îl îndreaptă bunicul.

— Cum, cum ?

— „Jupîne Kraske" vreau să-mi spui.

— Nu mai lungi vorba. Vezi doar că sînt grăbit.

— Vorba ceea : Cel ce primeşte o binefacere ca pe un măr putred e un nemernic. Am venit să mulţumesc pentru palton. Da, pentru palton.

Bunicul a uitat că am primit paltonul de la doamna Clary. Chelbosul nu ştie nimic de palton.

— Ca omul, de ! Pentru palton. E călduros. Şi e şi frumos. O să-l poarte în cinstea dumitale şi a întregii dumitale familii !

Of, bunicul ăsta ! Cum se mai face de rîs !

— O fi aşa cum spui — îndrugă chelbosul legîndu-şi o cravată verde.

De ce să nu-i lase pe oamenii de rînd să-l laude, chiar şi fără pricină, dacă aşa le e voia ? Chelbosul stă în faţa oglinzii şi cercetează faţa bunicului care şade ghemuit pe canapea.

— Lumea spune că ai scăpat acum de amîndoi. Cică şi de al doilea, spun oamenii.

— S-a sfîrşit ! Afară ! face bunicul fluturîndu-şi mîna, şi lacrimile i se rostogolesc pe obraz, picură ca

stropii de rouă pe coapse şi pier în ţesătura pantalonilor ca în pămînt uscat de toamnă.

— L-ai dat încaltea în pumni afară, cum ai făcut cu al meu ?

Bunicul stă cu capul plecat de parcă ar trage cu urechea într-o pădure întunecoasă.

— Pîrloagă ! spune apoi.

— Nu-mi vorbi în bobote, Kraske. Răspunde la ce te-am întrebat.

Bunicul tresare :

— Ce-ai spus ?

— L-ai tărbăcit aşa cum l-ai snopit pe al meu ?

— Dumnezeu vede totul ! răspunde bunicul sărind de pe canapea şi oprindu-se nehotărît în mijlocul odăii. Dumnezeu să mă pedepsească, jupîne Kimpel, că l-am bătut pe al dumitale. Pe ai mei ar fi trebuit să-i bat. Iartă-mi greşeala. A venit la mine ca o maimuţă. Am crezut...

— „Am crezut, am crezut" — cîrîie chelbosul. L-ai cotonogit. Chiseliţă l-ai făcut de bătaie. Mi-au spus oamenii. Păi bine, bre, băiatul e de vină că argaţii mei au semănat secară pe ogorul vostru ?

— Pe cinstea mea că nu de asta, nu de asta s-a întîmplat. Am crezut doar că...

— Iar ai crezut ? se răţoieşte chelbosul punîndu-şi haina şi împingîndu-l pe bunicul la o parte ca pe un scaun. Unde e vîna de bou ?

— În grădina dumitale e... trebuie să fie.

— Adu-o încoace !

Bunicul pleacă oftînd să caute în grădină vîna de bou. O găseşte pe jumătate înfundată în pămînt din pricina zăpezii topite şi o aduce chelbosului. Chelbosul şi-a săltat rucsacul în spinare şi-şi aprinde o ţigară.

— Mai ai să-mi spui ceva, Kraske ?

— Ce să spun ? murmură bunicul dezmeticindu-se. Pe ai mei trebuia să-i snopesc, pe ai mei. Şi jur că asta am să fac, dacă-mi mai ies în faţă.

— Dă-i încolo ! Fii mulţumit că ai scăpat de gîngăniile roşii din bucătărie. Iar de jurat să juri la popă,

despre mine şi la altarul lui dumnezeu, dar nu în faţa mea. La mine să vii cu dovezi. O prietenie trebuie dovedită, dar nu cu ciomagul.

Chelbosul pleacă, lăsîndu-l pe bunic cu buzele umflate.

Bunicul se duce din nou la cîrciumă. S-au adunat acolo oameni dintre cei care simt prin pereţi mirosul rachiului pe veresie, întocmai cum muscoii cei lucioşi adulmecă duhoarea cadavrelor.

Printre ei e şi scripcarul Fimpel. Bunicul cinsteşte pe scripcarul Fimpel şi pe ceilalţi pomanagii. Să vadă toţi cine e jupînul Kraske. Poate să-şi ţină chiar şi un măscărici, la fel ca marele lui prieten.

Îl pune pe scripcarul Fimpel să se bage într-un hîrdău cu leşie şi să scoată de acolo bani. Beţivanii îşi lasă udul în hîrdău. Scripcarul Fimpel se scufundă şi după aceea în hîrdău şi scoate cu dinţii banii de la fund. Oamenii care se adunaseră pe la garduri, atraşi de hărmălaia beţivilor, se scutură şi pleacă : „Bătrînul Kraske a înnebunit !". Scroafa cea mare a hangiului e adusă în cîrciumă. Scripcarul Fimpel e pus că călărească pe scroafă şi să cînte în acelaşi timp din clarinet. Beţivii trag scroafa de coadă ca să guiţe mai tare decît clarinetul lui Fimpel. Scroafa zvîrle pe scripcar de pe spinare şi se vîră sub tejghea.

Pe înnoptate se opreşte în faţa casei noastre un alai de oameni. Beţivii îl aduc pe bunicul într-o roabă. Bătrînul nu mai mişcă şi tace mîlc. În faţa roabei merge scripcarul Fimpel, suflînd din clarinet cîntecul potcovarului beat.

— Doamne, doamne, mi-aţi omorît bătrînul cu rachiul vostru, neruşinaţilor ! Am să anunţ jandarmul !

Bunica se frămîntă ca o furnică într-un muşuroi distrus.

Icnind şi rîzînd, beţivanii îl cară pe bunicul în iatac. Acolo îl aruncă pe pat şi părăsesc casa hăulind.

— Diavolul risipei a intrat în bătrînul Kraske. Luaţi-vă tălpăşiţa pînă nu va începe să se căiască.

Miorlăitul clarinetului lui Fimpel se pierde pe imaşul satului. Bunicul zace pe pat cu faţa înnegrită. Tovarăşii de beţie l-au mînjit cu vacs. Numai mustaţa albă răsare ca un smoc de iarbă brumată din priveliştea întunecată a feţei.

Noaptea pogoară şi acoperă totul cu bezna ei : faţa şi grohăitul bunicului, văicărelile şi suspinele bunicii. Acoperă şi tremurul care a stăruit toată ziua în mine, de parcă o mie de carii mi-ar fi sfredelit inima.

CAPITOLUL 21

Bunicul zace de trei zile în pat. De-abia se mişcă. Nu mănîncă şi nu vorbeşte. Strînge doar pumnii cu ameninţare, atunci cînd careva spune că ar trebui să aducem un doctor.

Beţivii sînt ca muştele de hoit, dar dada Kimpel e ca un înger. Ea simte prin pereţi unde e de făcut un bine.

— Am venit, lele Kraske — spune ea.

Bunica e copleşită de treburi şi de suferinţă.

— Vrei ceva, dadă Kimpel ?

— M-am gîndit, lele Kraske, că la voi nu-i chiar ca în rai acum. Şi am venit să te ajut.

Bunica dă tăcută din cap, ştergîndu-şi lacrimile cu dosul palmei.

Baba Kimpel începe să robotească. Nu se apucă bine de ceva şi gata, din mîinile ei vînjoase treaba a şi ieşit făcută.

— Credeaţi că baba nu mai e bună de nimic ? Are încă putere baba, ehei !

Îi dă nutreţ lui Bläker, îl ţesală şi curăţă grajdul. Bläker e neastîmpărat şi zvîrle din picioare. Baba Kimpel se răsteşte la el cu glas gros, bărbătesc, şi Bläker se ghemuieşte, speriat, lîngă perete.

Larma păsărilor din grădină şi de pe păşune creşte. Cintezoii ciripesc. Vrăbioii chiräie de zor şi încep să se bată pentru vrăbiuţe. Ciorile pîndaşe se retrag de la marginea satului în păduri. Potîrnichile săgetează peste ogoarele de pe care a pierit orice urmă de zăpadă.

Baba Kimpel scoate gunoiul din cocinile porcilor şi se îngrijeşte de vaci. Fierbe înăbuşit crumpene şi sfeclă, deschide gropile cu cartofi din grădină şi îi alege de parcă ar cunoaşte de cînd lumea rosturile din casa noastră.

Au trecut trei zile. Bunicul începe iar să mănînce şi toarnă într-însul stacane întregi de lapte bătut. Nu întreabă nimic de gospodărie. Nu ştie nici că dada Kimpel lucrează la noi. Geme, tuşeşte ca să-şi dreagă glasul şi cere una şi alta de mîncat şi de băut, dar nu vorbeşte nici cu mine, nici cu bunica.

— Lasă-l să stea culcat, lasă-l, lele Kraske — fîsîie baba Kimpel. Nu-i dintre cei mai ceapcîni. Boala o să-i mistuie pofta de zurba. După asta o să trăieşti cu el ca în rai.

Bunica se agaţă de fiecare vorbă bună a babei.

— Ce să-i faci ? spune baba. Lumea nu poate să stea în loc, fiindcă un bărbat a rămas de căruţă pentru o bucată de vreme. O să-l înham pe Bläker şi-o să pregătesc pe cîmp tot ce trebuie pentru semănatul ovăzului.

Baba Kimpel îl înhamă pe Bläker şi pleacă să ogorască ţarina. Bläker sare de neastîmpăr, dar baba o scoate la capăt şi cu îndrăcitul ăsta.

A patra zi, bunicul îşi trage nădragii şi iese în ogradă. Găseşte grajdul gol.

— Unde e calul ? L-au luat la Ajutorul ţărănesc ?

— Nu l-au luat la Ajutorul ţărănesc.

— Atunci unde-i ?

— Baba Kimpel s-a dus să ogorască ţarina pentru semănăturile de ovăz.

— Ai înnebunit, femeie ? Tocmai pe baba Kimpel ţi-ai găsit să mi-o aduci plocon în gospodărie ? Pe toţi ar trebui să vă iau la trînteală ! Nu-i destul că pe lanul meu de grîu creşte secară ca un plod străin în leagăn ? Acum o mai lăsaţi pe muierea asta să-mi facă farmece pe semănături ? Ai îmbătrînit ca o capră de zece ani, dar mintea tot nu ţi-a venit la cap. Cu foc şi pîrjol o să vă scot de aici ! Cu foc şi pîrjol !

Numai în cămaşă şi nădragi, cu cozondracii spînzurînd în vînt, bunicul dă fuga pe cîmp. Îi smulge babei Kimpel hăţurile din mînă şi o îmbrînceşte la o parte.

— Mînă-ţi diavolul cu care te-ai înhăitat, dar vitele mele lasă-le în pace. Jos, jos, dă-te numaidecît jos, şi să nu te mai prind pe ogor!

Baba Kimpel nu s-a speriat prea tare. S-a aşteptat să fie alungată şi se îndreaptă cu paşi mari spre hat. Cuvîntul „diavol" îi răsună în urechi. Îşi îndreaptă spinarea. Din ochi îi scapără fulgere:

— Dacă aş fi văzut vreodată măcar degetul cel mic al diavolului, te-aş fi blestemat să intri în pămînt. Dar n-am nimic a face cu el. De cîte ori să-ţi mai spun?

Şi baba se îndepărtează cu fruntea sus. Bunicul îl opreşte pe Bläker şi-l deshamă. Grapa o lasă pe cîmp, chiar acolo unde a deshămat. Trebuie să vină mai întîi o ploaie ca să spele de pe cîmp blestemul babei.

Pe zi ce trece, soarele se înalţă tot mai puternic din culcuşul său din pădure. Scaldă cu razele lui aerul îngheţat. Aerul se încropeşte şi învăluie cu boarea lui bobocii liliacului de lîngă casă. Ciorchinii albaştri de liliac se trezesc la viaţă. Aerul dezmiardă şi zambilele în floare şi stupii de albine. El mînă albinele spre întîile plante înflorite.

Poştaşul vine la şcoală. Cum? Da, poştaşul. De ce n-ar primi şi şcoala o scrisoare? N-ar fi cea dintîi, dar asta vine din Polonia şi e adresată pionierilor.

Scrisoarea e o invitaţie. O invitaţie? Da, o invitaţie. Copiii sînt poftiţi în Polonia. Dar asta-i curată nebunie! Toţi copiii să vină în Polonia? Nu, numai pionierii sînt poftiţi în Polonia, şi anume cei mai buni, douăzeci de pionieri, împreună cu instructorul lor. De ce nu şi cel mai bun instructor de pionieri? Fiindcă nu e decît unul. El trebuie să fie deci cel mai bun.

Pe învăţătorul Kern îl trec năduşelile de emoţie. Umblă tulburat prin clasă, încoace şi încolo, mereu încoace şi încolo. Îşi scoate ochelarii şi şi-i curăţă. Şi-i pune pe nas, îi scoate din nou şi-i curăţă. În clasă se aude fiecare răsuflare.

— O să vă tociți sticlele de la ochelari, domnule Kern — spune Schuricht-cel-mare.

Toată clasa rîde ușurată și nu mai poate fi ținută în frîu. Băieții sar pe mese și cîntă un marș. Fetele se prind între ele și încep să țopăie: „Hopa, hopa, un', doi, trei."

— Domnule Kern, fetele dansează sving!

— Ține-ți gura, Klauschke!

— Cine dansează sving nu poate să meargă în Polonia.

— Iar ai ceva de mîrîit, Klauschke? îl repede Inge Kaldaune, țopăind drept în fața lui. Dacă vrei să știi, asta-i o cracoviană.

— Craca-n geană să te bată!

În multe case mîncarea de prînz a copiilor s-a sleit în ziua aceea. Răsunetul invitației în Polonia se deosebea de la casă la casă.

— În Polonia plecați?

— În Polonia, mamă.

— Tocmai tu? Păi acolo pleacă mai mult ăi din partid.

— Pleacă pionierii, mamă.

— Nu faci și tu parte din organizație?

— Ba da, mamă, dar pleacă numai cei mai buni, douăzeci din cei mai buni.

— Și tu ești dintre cei mai buni?

— O să mă străduiesc, mamă.

Acasă la micul Kubaschk lucrurile se petrec altfel.

— Tu n-ai să poți pleca în Polonia, băiete, Doamne, iartă-mă!

— De ce să nu plec în Polonia, mamă? Dacă sînt al douăzecilea din cei mai buni?

— Să te ferească Dumnezeu!

— De ce să se amestece Dumnezeu în treaba asta?

— S-ar putea să cazi în mîinile lui Ignatz, și atunci s-a zis cu tine.

— Care Ignatz, mamă?

— Ignatz care a stat la noi cînd războiul se tot prelungea și nu se mai isprăvea.

— Şi de ce să nu cad în mîinile lui ? O să mă ridice în sus şi o să mă strîngă în braţe. Nu-mi spuneai mereu că mă ridica din leagăn şi mă strîngea la piept ?

— Ba da. Dar după aceea s-a aprins într-însul o ură nemaipomenită. Slavă Domnului că n-a dat foc casei, făţarnicul !

— Ce l-a făcut să devină făţarnic, mamă ? Strigam prea tare cînd mă strîngea în braţe ?

— A vrut să... Tata i-a tras o dată o mică scărmăneală. Nu se mai putea altfel.

— De ce i-a tras tata scărmăneala ?

— Las-o încurcată. Oricum, în Polonia nu poţi să pleci. Nu mai era de trăit cu el... se ţinea după fete... mereu şi fără încetare.

— Şi ce-i cu asta ? Micul Preppko se ţine şi el după fete. Şi nimeni nu-l bate.

— Era polonez şi gata. Hai, mănîncă !

La conac s-a liberat a doua locuinţă. Doamna Bogratzki iese din şcoala veche şi merge la conac. Se duce la doamna Wurm.

Nu se duşmăneau ? Ba da, dar o duşmănie nu poate să dureze şapte ani. De bine de rău, oamenii trebuie s-o scoată la capăt unii cu alţii.

— Bună ziua, doamnă Wurm.

Doamna Wurm se uită spre uşă cu o căutătură plină de bănuieli.

— Bună ziua.

— Aş fi vrut, doamnă Wurm...

— Locuinţa e ocupată. A luat-o grădiniţa de copii.

— N-am venit pentru locuinţă. Am venit mai mult pentru gaura aceea... pentru gaura din peretele despărţitor... Trebuie să recunoşti că vrajba dintre noi mai mult de acolo s-a tras.

— Dă-o încolo de gaură. Aici nu e nici o gaură. Ce mai pofteşti ?

— Aş fi vrut... aş fi vrut să te previn. Dacă aş avea un băiat... un băiat cum ai dumneata, nu l-aş lăsa cu nici un chip să plece în Polonia. Ştii dumneata ce-au

făcut ăia cu noi ? Ai vrea să ţi se întoarcă băiatul... să ţi se întoarcă numai în cămaşă şi cu picioarele goale ? Asta nu i-aş dori nici celui mai rău duşman.

— Dar ce-au făcut cu dumneavoastră ? se aude glasul domnului Wurm din odaia de alături.

— Numai cu două boccele şi cu un cufăr ne-au dat voie să plecăm.

— Ai fi vrut poate să-ţi încarci şi căsuţa în roabă ?

— Asta nu, dar puteau să ne lase unde eram.

— Aţi fi vrut să rămîneţi acolo unde aţi dus-o atît de rău ?

— Oricum, era mai bine acolo. Ce procopseală e aici ? Dumneata vorbeşti de parcă n-ai fi pierdut nimic ; ca unul din partid vorbeşti, zău aşa !

— Sst, sst ! o domoleşte doamna Wurm pe doamna Bogratzki. Lasă-l în pace. În punctul ăsta e foarte sensibil.

— E în partid ? şopteşte doamna Bogratzki.

— E vorba să intre — îi răspunde doamna Wurm tot pe şoptite. Drept să-ţi spun, nici eu nu prea sînt pentru ăştia. Să ne dea mai întîi înapoi ce ne-au luat. Ssst !

— Umblă să-şi facă o situaţie ? şuieră doamna Bogratzki cu buzele aproape nemişcate.

— Ssst ! Cînd unui bărbat îi merge niţeluş mai bine, numaidecît dă în năravul politicii. Dacă nu ne-am păstra noi capul limpede, s-ar duce de-a dreptul la pieire.

— Despre al meu nu pot să spun acelaşi lucru. Înainte vreme — zice el — mai avea omul un cuvînt de spus...

Domnul Wurm vine în bucătărie :

— La noi nu-i obiceiul să se şuşotească, dragă doamnă Bogratzki. Aici poate asculta oricine ceea ce se vorbeşte.

— N-am vrut să vă stingherim.

— Dacă stingheriţi sau nu stingheriţi, totuna e. De altfel am citit ieri în ziar că se caută ceasornicari.

— Ceasornicari ?

— Da, aşa scria.

— Asta ar fi ceva pentru bărbatul meu. S-ar întoarce la vechea lui meserie şi ar putea să avanseze.

Şi doamna Bogratzki o ia repede din loc.

La noi nu se vorbeşte de Polonia. Bunicul se usucă ca o pară coaptă în cuptor. De sub şapcă îi răsare părul brumat. Albeşte tot mai mult, de parcă ar fi rămas acolo omătul de astă-iarnă. Cu noi abia de mai scoate o vorbă. La masă privirile lui trec prin noi. Cînd şade singur, îşi şopteşte în barbă şi deodată bate cu pumnul în masă. Apoi se opinteşte şi iese din nou în ogradă sau pe cîmp.

Primarul Kaldaune se duce la chelbos şi cercetează cine e de vină că în ogorul nostru de grîu s-a semănat secară.

— Kraske te-a trimis, primarule? îl întreabă chelbosul cu şiretenie, zîmbind prietenos.

— Cu Kraske nu se mai poate vorbi. O ştiu din spusele oamenilor.

— De cînd ascultă un primar trăncăneli muiereşti?

— Tocmai de aceea am venit. Vreau să aflu de la tine cine a semănat secară la Kraske.

Zîmbind drăgălaş, chelbosul îi dovedeşte primarului Kaldaune, între două rachiuri, că numai prostia argaţilor e vinovată de această supărătoare greşeală. Primarul vrea să afle unde e argatul care a făcut pocinogul. De unde să ştie chelbosul acest lucru? Chiar în ziua cînd s-a descoperit greşeala, argatul a dispărut fără urmă. Dacă primarul n-a ştiut cum sînt argaţii din ziua de azi, iată, are acum prilejul să vadă şi el. Primarul ar mai fi vrut să afle dacă Kimpel va sări în ajutorul bunicului, predînd pentru el cota de grîu. De ce n-ar face-o chelbosul? Ce nu face omul pentru o prietenie? Dar nimeni nu poate sări mai sus decît îl poartă aerul. Chelbosul o să vadă ce recoltă are şi ce-i mai rămîne după predarea cotei.

Primarul pleacă de la el scrîşnind din dinţi. A vrut să pună mîna pe o năpîrcă şi a nimerit alături. Nu poate să-l dea la ziar nici pe bunic, nici pe chelbos. Chelbosu-

lui încă îi mai ţîşneşte bunăvoinţa din toate cutele hainei. Seara, primarul discută cazul cu Paul Wunsch.

Trebuie să mă duc şi eu la Wunsch ca să discut problemele mele. Tot satul dă buzna la Wunsch. Domnul Wunsch e un fel de atotştiutor. În cele mai multe împrejurări el ştie să dea un sfat. De unde i-or fi venind lui Paul Wunsch toate sfaturile astea ? A învăţat carte ca un doctor ? Da şi nu. Paul Wunsch e maistru sticlar. Oamenii spun că tot asta a fost şi înainte de marele război, dar a avut mereu discuţii în fabrică din pricina salariului. Cînd bunicul şi ceilalţi roşii l-au dat afară din asociaţia locală din Märzbach, domnul Wunsch a plecat la Sandberge şi s-a înscris într-un partid. „Acum s-a isprăvit cu el — spuneau roşii din Märzbach — acum Paul e comunist". Paul Wunsch era un bun sticlar. Făcea treabă de nădejde. De aceea îşi şi permitea să-şi arate colţii patronului întreprinderii. Îndată ce în fabrică se săvîrşea vreo nedreptate, cel lovit se ducea la Paul Wunsch. Tot aşa a rămas şi după ce hitleriştii au desfiinţat partidul lui Paul. Paul Wunsch a devenit astfel, încă de pe atunci, sfătuitorul celor nedreptăţiţi. Dar asta încurca socoteala patronului. Şi atunci l-a trimis pe Paul în război. Paul a făcut instrucţie şi a ieşit soldat. Cînd a venit în permisie, a fost întrebat cum îi place viaţa de ostaş.

— Foarte mult, foarte mult — a răspuns Paul. Nu se dau lupte pentru salariu, poţi să stai toată ziua culcat pe burtă şi ai în jurul tău numai băieţi simpatici.

Oamenii nu prea ştiau cum să tălmăcească aceste cuvinte.

— Şi ce va fi cînd va trebui să pleci pe front ? îl întrebau ei.

— De-am pleca odată ! răspunse Paul Wunsch. Atunci au să vadă dumnealor cît îmi plăteşte pielea.

Oamenii din sat înţelegeau şi mai puţin dorinţa aceasta a unui soldat de a pleca în foc. În iulie 1941 Paul a fost trimis pe front şi din acel moment a dispărut fără urmă. Acum oamenii au început să priceapă ceva mai bine de ce n-a vrut să rămînă în cazarmă.

Paul Wunsch trecuse la sovietici. Iar azi se spune că acolo a primit învăţătură şi că e mai deştept decît un doctor.

Mă duc la Ochi-de-bilă Wunsch.

— Ce zici, Ochi-de-bilă : crezi c-o să pot merge şi eu în Polonia ?

Ochi-de-bilă şuieră printre dinţi :

— Cum stai cu matematica ?

— La coadă.

— De ce la coadă ?

— La început am fost cam pe la mijloc, dar pe urmă au început problemele-ghicitori.

— Nu cunosc nici un fel de probleme-ghicitori, Tinko.

— Uite, am să-ţi spun una. Un ţăran cumpără o vacă. Vaca îl costă o mie trei sute de mărci. Omul cumpără şi un cal. Calul costă trei mii şapte sute de mărci. Ţăranul a luat cu el la oraş cinci mii şapte sute cincizeci de mărci. Cîţi bani a băut la cîrciumă ?

— Cine dă astfel de probleme ?

— Aşa sînt toate.

— Te gîndeşti poate la ecuaţiile cu o necunoscută ?

— Da, şi cu două necunoscute, of, cu toate necunoscutele din lume. Eu ghicesc totdeauna greşit.

— Nu le calculaţi cu x ?

— Ba da, dar eu nu mă pricep.

— Nu-i nimic. O să înveţi.

— Trăncăneşti ca învăţătorul Kern, şi eu tot n-am să învăţ. Cei din Polonia socotesc tot cu x ?

— Sigur, dar ce-ţi închipui ?

— Atunci învaţă-mă şi pe mine.

Ochi-de-bilă asudă şi eu oftez. Cine a născocit socotelile cu x să umble toată viaţa cu picioare în formă de x !

Ochi-de-bilă nu-şi pierde răbdarea. Mai că-mi vine să cred că în adevăr o să se facă învăţător. Cînd nu ştiu ceva şi greşesc, îi piere tot cheful şi cască nişte ochi mari şi trişti, întocmai ca domnul Kern. Cînd îmi iese

ceva bine, îşi freacă mîinile între genunchi de parcă el ar fi rezolvat problema.

— Dintr-o singură lovitură nu cade nici un pom — spune Ochi-de-bilă scărpinîndu-se în cap.

— Ba da — răspund eu. Cînd îl loveşte trăsnetul, se sfarmă dintr-o singură lovitură.

— Păi tocmai asta-i. La tine nu trăsneşte nimic. Vino mîine să tocim mai departe.

A doua zi tocim mai departe. Problemele sînt mai grele şi la mine tot nu trăsneşte.

— Nu cumva ţi-or fi lăsat vreo urmă banii pe care ţi i-a aruncat Fritz Kimpel în cap? se întreabă Ochi-de-bilă.

— Oameni cu metehne nu luaţi în Polonia, aşa-i?

— Nu vorbi prostii. Tocim mîine mai departe.

A doua zi continuăm, dar tot nu ajungem mult mai departe. Problemele vechi le rezolv fără nici o bătaie de cap. Ţin minte rezultatele. De noile probleme nu ştiu cum să mă apuc.

Într-o zi îl găsesc pe Ochi-de-bilă cu lucrurile de şcoală în ghiozdan.

— Fugi de mine pentru că sînt prea greu de cap, Ochi-de-bilă?

— Nu. Am buclarisit-o la lecţiile de azi şi trebuie să mă duc la Stefania. Dacă vrei, vino şi tu.

— Copiezi după muieri? De cînd obiceiul ăsta?

— Stefania nu e „muiere". E pionieră.

— Poartă totuşi fustă, şi tu ca bărbat ai să te faci de rîs în faţa ei. Pe lăţoasele astea trebuie să le ţii în frîu, că altfel îţi fură mîncarea de pe masă.

— Cine spune asta?

— Bunicul.

— Pe bunicul tău nu poţi să-l iei în serios.

— Cum, cum?

— Da, da. Şi acum du-te la el şi spune-mă, ca să se repeadă la mine cu furca de băligar.

— N-am să-i spun nimic. Nu vorbeşte cu noi.

Ochi-de-bilă trebuie să stăruie mult pînă mă înduplec să merg la Stefania.

— Dacă nu faci azi cîteva exerciţii şi mîine daţi cumva o lucrare, o să stai ca viţelul la poarta nouă.

— Poate că n-am să copiez de la Stefania — spun eu ; nu e în firea mea să fac asemenea lucruri. Dar aş putea să mă uit ce pat mi-au pregătit. Se dau peste cap ca să le fiu ginere.

La doamna Clary e cald şi linişte. În cîrlionţii Stefaniei s-a aşezat o rază din soarele de martie. Degetele ei sînt pătate de cerneală, dar ne salută ca o doamnă.

— Fii binevenit — îmi spune.

— Să fie cu noroc — răspund eu roşind.

Ochi-de-bilă îşi scoate caietele. Pare a se simţi aici ca la el acasă. Asta mă face puţin gelos. Dar de ce anume sînt gelos nu-mi dau seama.

Stefania aduce din cealaltă odaie un scaun pentru mine. Încerc să trag cu ochiul în odaia aceea. Nu văd nici un pat.

— Ştii cum e — îi spun Stefaniei. Nu prea am avut timp. Altfel aş fi venit o dată să văd cum v-aţi aranjat, ţţ, ţţ, ţţ.

— Vorbeşti prea deştept — spune Ochi-de-bilă. Scoate-ţi cărţile şi dă-i drumul !

Ochi-de-bilă şi Stefania vorbesc despre lecţiile lor. Eu îmi iau cărţile şi mă fac că socotesc. Mişc buzele, încreţesc fruntea, dar nu socotesc, fiindcă trebuie să mă uit prin odaie. Doamna Clary şi ai ei sînt oameni cu adevărat subţiri. Odaia e atrăgătoare. Îţi vine să te tăvăleşti prin toate colţurile. Stefania are deasupra patului ei un raft mic cu cărţi. Pe măsuţa de noapte stă o lămpiţă electrică. Poate să citească cît poftеşte. Poate să şi adoarmă cu lumina aprinsă şi casa tot nu ia foc. Nu trebuie să-şi ascundă cărţile. Fără îndoială că repatriatul i-a dulgherit raftul. Pentru mine a început doar un coteţ pentru iepuri. Scheletul coteţului mai stă şi acum la noi în şopron.

— N-ai să socoteşti prea mult — mă dojeneşte Ochi-de-bilă — dacă te uiţi în toate părţile ca o veveriţă.

— Tu n-ai ce să hotărăşti aici !

Nu vreau să fiu dojenit în faţa Stefaniei. Ochi-de-bilă face cîtva timp pe supăratul, dar îi vine greu.

— Ştiţi ceva? spune Stefania ca să-l înveselească. Sîntem primul cerc de pionieri pentru învăţat lecţiile.

— Aşa ceva nici nu există — răspunde Ochi-de-bilă, silindu-se să fie serios. Sîntem un activ pentru învăţătură.

— Asta există, dar nu sună frumos.

Stefania şi Ochi-de-bilă au terminat. Vin amîndoi lîngă mine.

— Am să-ţi arăt acasă la tine ce-am socotit, Ochi-de-bilă.

— Poţi să-mi arăţi foarte bine şi aici. Sîntem pionieri, nu ne ascundem.

Stefania a şi pus mîna pe caietul meu. Cum îşi permite gîsculiţa asta aşa ceva? Cu lăbuţele ei moi de pisică îmi trage tocul din mînă. N-are decît! îmi zic eu. O să vadă şi ea că am rămas cu o meteahnă. Stefania socoteşte ca vînzătoarea de la băcănie. Punctează cu tocul toate datele problemei şi notează pe o hîrtiuţă pe cele secundare.

O, cît de lung şi anevoios e drumul spre Polonia! Dacă nu s-ar fi născocit aritmetica, puteam pleca orişiunde. Stefania nu-şi pierde cumpătul.

— Ai şi bune, dar cele mai multe sînt greşite — spune ea despre problemele mele.

— Tocmai asta i-am spus şi eu — întăreşte Ochi-de-bilă. La enunţ greşeşte totdeauna.

— Nu-i adevărat, totul e foarte frumos, numai nesuferitul vostru de x mă zăpăceşte.

Stefania împinge caietul spre mine şi se apleacă asupra mea:

— Acum începem. Ai să vezi că o să meargă.

Coada Stefaniei mă gîdilă în ceafă.

— Nu merge, Stefania. Trebuie să-ţi tai mai întîi laţele.

Stefania îşi zvîrle cozile pe spate.

— X e totdeauna numărul pe care trebuie să-l cauţi.

— Pentru ce să-l mai caut dacă ştiu că e x?

— Nu-i aşa, x e o necunoscută.
— Atunci pot să pun şi un semn de întrebare.
— Ai putea, firește.
Cu Stefania poţi să te tocmeşti. Mă lasă să pun un semn de întrebare. Socotesc mai uşor cu semnul de întrebare. S-ar părea că pînă la urmă tot am să învăţ. Cînd rezolv o problemă fără ajutorul ei, Stefania ţopăie de bucurie prin odăiţă. Cîteodată scriu într-adins ceva greşit, ca să atingă cu lăbuţele ei albe mîinile mele crăpate. Atunci îmi răsare în minte amintirea mîngîierilor mamei.

Martie se apropie de sfîrşit. În grădini înfloresc întîii piersici. Staminele galbene ale mîţişorilor de alun se leagănă în aerul cald. Albinele care robotesc printre ele par a se fi îmbrăcat cu şalvari galbeni. Cîrtiţele scormonesc pe lunci. Muşuroaiele lor negre se zăresc ca nişte pete în iarba verde, abia mijită.
Pentru scripcarul Fimpel timpurile bune au trecut. Petrecerile de iarnă cu dans şi muzică s-au sfîrşit. Fimpel aşază capcane pentru soboli. Îi prinde şi-i jupoaie de blană. Apoi întinde, usucă şi vinde la oraş blăniţele negre. În felul acesta scripcarul Fimpel scoate şi din soboli rachiu.
— Duminică toţi pionierii sînt mobilizaţi — spune Ochi-de-bilă.
— Cine ne-a mobilizat? A început războiul?
— O să cîntăm. Pe la casele sătenilor o să cîntăm. Peste tot unde nu s-au predat încă ouăle pentru primul trimestru o să cîntăm.
— Dar eu n-am să cînt: am să zbier, ca găinile să se ouă de spaimă pe băligar! se grozăveşte Schurichtcel-mare.
— Nu, membrii de partid o să meargă cu noi şi o să ducă muncă de agitaţie printre cei întîrziaţi.
— Cum o să ducă agitaţia asta? În spinare?
— O să vorbească cu ţăranii.
— Aşa da, de ce nu spui? Vorbeşti de parc-ai fi judecător.

Şi eu am să cînt duminică de-o să se cutremure cîmpia. Trebuie să plec în Polonia chiar de-aş fi nevoit să înghit toată apa din baltă. Lucrarea de algebră am scrîntit-o. Cu semnele de întrebare ştiam să rezolv problemele ca apa ; la teză, cînd a trebuit să socotesc cu blestematul acela de x, mi-a ieşit totul pe dos. Am luat nota patru. Trebuie s-o îndrept prin cîntat. S-ar putea chiar ca prin cîntatul meu să fac rost de cele mai multe ouă din cuibare. Nimeni nu va avea să se plîngă de mine.

CAPITOLUL 22

E duminică. Încă o zi, şi martie s-a sfîrşit. De data aceasta primarul Kaldaune o să scrie cu siguranţă ceva la gazetă, dacă ouăle nu vor fi predate. „Pe întîrziaţi am să-i ţintuiesc la stîlpul infamiei", spune el. Şi cînd spune asta, faţa lui de obicei atît de mucalită se înăspreşte, iar colţurile gurii îi zvîcnesc.

Pornim. Ochi-de-bilă nu mai e singurul în uniformă. Toţi pionierii care vor să plece în Polonia poartă cămaşa albă de pionier şi cravata albastră. Alături de ei, eu în costumul meu cel nou sînt ca o găină de pripas în cîrd. Fetele au fuste albastre cu bretele. Poţi să le apuci de bretele şi să le ţii. Soarele scapără şi scînteiază. Toate păsările au să ne ajute cînd vom cînta pentru predarea cotei de ouă. În faţa caselor ţărăneşti drumurile sînt greblate ca de sărbătoare. Vîrfurile de iarbă străpung coaja pămîntului. Luncile sînt împestriţate cu bănuţei. Cocoşii îşi dau bineţe trîmbiţînd.

În urma noastră dupăie oamenii din partid. Ne oprim în faţa uşilor şi cîntăm de urlă toţi cîinii. Ţăranii se năpustesc din bucătării. Caută să-şi amintească dacă nu-i cumva ziua lor de naştere. Dar nu-i ziua lor şi se ruşinează că au ieşit atît de zoriţi ca să primească onorul. Se strecoară binişor înapoi în bucătării, dar oamenii din partid se iau după ei. În frunte Paul Wunsch, primarul Kaldaune, repatriatul, Klauschke-cel-alb, domnişoara de la băcănie, cîţiva ţărani dintre cei noi şi învăţătorul Kern.

Pornim mai departe şi cîntăm în faţa casei altui întîrziat. Despre plan şi despre ouă vorbesc oamenii din partid. Mulţi ţărani scăpaseră doar din vedere că trebuiau să predea ouăle pe primul trimestru. Aceştia nu se supără. Ba chiar le place ce frumos cîntăm. Scot din cămară coşul cu ouă şi-l duc doamnei Wurmstapper la centrul de colectare. „Fiecare lucru cu rostul lui", spun ei.

Ochi-de-bilă se uită pe lista lui :

— Acum mergem la chelbos.

— O să asmută cîinii pe noi.

— Să poftească !

— Dac-o face una ca asta, îi muşc eu cîinii, dar ouăle trebuie să le dea ! se grozăveşte Schuricht-cel-mare.

Pe drum şi-a tăiat un băţ şi ciopleşte acum cu cuţitul un şarpe în coaja lemnului. Şarpele se încolăceşte în jurul băţului.

— Cu asta îl faci şi pe ucigă-l toaca să urle de groază — adaugă Schuricht. Şi aş vrea să văd cîinele care va îndrăzni să muşte băţul ăsta cu şarpe.

Ne oprim în faţa porţii chelbosului. „Salută soarele în zori, salută-l vesel, pionier", cîntăm noi. Pe dată, cîinii încep să chelălăie. N-au auzit pînă atunci nici un cîntec pionieresc. Poarta se deschide. Bătrîna Berta ne aduce o farfurie cu prăjituri şi ne pofteşte să gustăm din ele. Luăm cîte o prăjitură.

— Jupînul a spus că dacă mai vreţi, vă mai dă — mormăie bătrîna Berta cu glas plîngăreţ. Numai să nu mai scînciţi aşa. Jupînul nu poate să sufere cînd cineva scînceşte de foame.

Ne uităm unul la altul.

— Prăjitura duşmanului de clasă ! strigă Klauschke-cel-alb. La gunoi cu ea !

El vrea să fie cel mai vrednic pionier şi să plece cel dintîi în Polonia. Noi aşteptăm să vedem ce va spune Ochi-de-bilă. El îşi pironeşte ochii pe bucata lui zemoasă de plăcintă cu prune şi cu glazură galbenă de ou, de parcă ar vrea să numere prunele dintr-însa, şi apoi

îşi înfige dinţii în ea. Acum înfulecăm şi noi plăcintele. Nici Klauschke-cel-alb nu şi-o aruncă pe a lui în gunoiul de pe uliţă.

Sosesc oamenii din partid. Mestecînd, intrăm cu ei în ogradă. Asupra partidului chelbosul n-o să-şi asmută cîinii. El aude din odaie hărmălaia de afară. Dă fuga la fereastră. Ce s-a întîmplat? Ce caută toţi oamenii aceştia în ograda lui? Carnavalul a trecut de mult.

— Lele Berta, mai adu-ne plăcinte! strigă Schuricht-cel-mare. Altfel începem iar să cîntăm.

Bătrîna Berta aduce încă un rînd de plăcinte.

Fritz Kimpel deschide vijelios fereastra. În odaia tatălui său se simte în siguranţă.

— Îndopaţi-vă, hămesiţilor! Îmbuibaţi-vă, tăietorilor de pomi! strigă el.

Schuricht-cel-mare sare în sus şi-l apucă pe Fritz de mînă:

— Încă un cuvînt şi te scoatem pe fereastră! Te învăţăm noi să mai spui tăietori de pomi!

Fritz Kimpel se trage speriat înapoi.

— Pentru aşa ceva trebuie braţe de bărbaţi! strigă el, dar nu se mai întoarce la fereastră.

Schuricht-cel-mare îmi şopteşte:

— Dacă iese afară, mă ajuţi, Tinko?

— Te ajut din toate puterile, Schuricht.

Chelbosul îi primeşte pe cei din partid în tindă:

— Ce vă aduce la mine, oameni buni?

Primarul Kaldaune îl lămureşte că ouăle i-au adus. Răspunsul chelbosului se pierde în sunetele noului cîntec pe care-l intonăm. Plăcintele s-au terminat şi cîntăm pentru ca bătrîna Berta să aducă altele. Îndată ce le aduce, amuţim.

— Bine, dar asta nu este decît o scăpare a personalului meu care a uitat — le spune din prag chelbosul. Fritz, adu sticla de rachiu şi două pahare.

— Pe noi nu ne priveşte personalul. Răspunzător este acela care trebuie să predea.

— Asta aşa-i — încuviinţează chelbosul — şi în pielea goală să mă tăvăliţi pe băligar dacă pînă deseară

cota mea de ouă nu va fi predată — să ştiu bine că scot cu cleştele ouăle din maţele găinilor.

Paul Wunsch şi primarul Kaldaune schimbă priviri pline de subînţeles. Rachiul îl refuză. Oamenii de partid n-au timp, trebuie să pornească mai departe. Plecăm din curtea lui Kimpel, mestecînd plăcintă. E aproape de nămiezi. Soarele frige ca înaintea unei furtuni. Oamenii de partid şi-au scos surtucele şi le duc pe braţ.

— Unde mergem acum, Ochi-de-bilă ?

— La bătrînul Kraske-ursuzul.

Aoleu, ce mă fac ?

Începe să mă strîngă o gheată. Nici nu-i de mirare, toată săptămîna umblu în saboţi. Ghetele mi s-au făcut mici.

— Ochi-de-bilă, mi se pare că mă strînge gheata.

— Scoate-o şi umblă desculţ. E destul de cald.

Mă aşez pe iarba de la marginea drumului. Schuricht-cel-mare rămîne lîngă mine şi-mi spune grijuliu :

— Vezi mai întîi dacă te strînge gheata sau te doare piciorul. Dacă-i vorba de gheată, poţi s-o scoţi, dacă-i vorba de picior, trebuie să şchiopătezi pînă cînd isprăvim cu cîntările la gospodarii care trebuie să predea cota.

— Cred că gheata e de vină, Schuricht.

Klauschke-cel-alb se opreşte şi el lîngă noi :

— Tinko nu vrea să-i cînte bunicului său. E un împăciuitorist. Tocmai de nepricopsiţi de ăştia au nevoie în Polonia !

Se poate să mă las batjocorit de Klauschke-cel-alb ?

— Merge mai bine — spun dîrz şi mă ridic.

Ne oprim în faţa uşii noastre. Oamenii de partid au sosit şi ei. Repatriatul îl trage la o parte pe Paul Wunsch :

— Nu sîntem prea mulţi ? N-ar fi mai bine să ne împărţim ? N-ar putea cîţiva dintre noi să meargă la casa următoare ? Atunci pînă la amiază am fi gata.

Paul Wunsch îşi netezeşte părul cărunt şi şi-l trece sub şapcă. Cu o căutătură gînditoare îl măsoară pe re-

patriat de sus şi pînă jos. La rădăcina nasului apar două cute mici.

— Cred că-i mai bine să rămînem împreună — răspunde el. Cu căuşul scoţi mai mult decît cu lingura.

Repatriatul se leagănă de pe un picior pe altul :

— Eşti sigur că nu sîntem prea mulţi ?

— Foarte sigur. Ba chiar ne-ar lipsi unul care să stea de vorbă cu mama ta. Ca să nu se sperie.

Repatriatul se supune. Muşchii obrazului îi zvîcnesc parcă ar măcina ceva.

Paul Wunsch ne face un semn.

— Ce mai aşteptaţi ? Cîntaţi. Dar tare, căci bătrînul Kraske nu aude prea bine.

„Pînă ce zorile mijesc,
Pionierii s-au trezit.
Pîn' ce lăstunii ciripesc,
Pionierii s-au trezit.
Pînă ce roua s-a zvîntat,
Drapelul s-a şi înălţat."

Schuricht-cel-mic, Inge Kaldaune şi lungana de Lene Lampert sînt lăstunii. Ei fluieră melodia. Ceilalţi cîntă cît îi ţine gura. Eu cînt mai tare decît toţi. Poate ne aude bunica şi se bucură. N-a dorit ea să intru în asociaţia şcolară ? Îndată o să apară în crăpătura uşii faţa ei zbîrcită. O să-l audă pe Tinko al ei cîntînd.

Cineva a zgîlţîit pe dinăuntru uşa casei noastre. Şi deodată ea se deschide cu o bufnitură. În prag apare bunicul, tremurînd de mînie.

— Cîinilor, cîini blestemaţi ! răcneşte el din casă.

Mustaţa sură i se zbîrleşte ca blana unei pisici furioase. Ochii lui ne sfredelesc cu nişte priviri care ne îngheaţă.

— Lepădăturilor, ce-mi urlaţi aici în faţa casei ? Puturoşilor, netrebnicilor ! Nu vă e ruşine să răpiţi liniştea unui om bătrîn cu zbieretele voastre ?

O căutătură a bunicului mă străpunge şi pe mine. Parcă mi se opreşte inima în loc. Dar nu m-a recu-

noscut. Ocările lui cad plescăind ca ploaia cu băşici într-o baltă stătută :

— Ştiu ce vreţi, diavoli împieliţaţi. Vreţi să adunaţi lumea cu ţipetele voastre, viermi ai gheenei ! Să vadă toţi că jupînul Kraske n-a dat ouăle pentru trîntori. Cîinilor ! Stîrpiturilor ! Puşlamalelor !

Cîntecul nostru se moaie.

— Hîş ! şuieră bunicul sărind de pe prag şi se repede la noi cu braţele desfăcute în lături. Hîş, căraţi-vă, că altfel vă dau eu ouă ! Bucile o să vi le mînjesc cu ouă. Ouă, ouă, ouă !

Ne împrăştiem care încotro. Fetele ţipă speriate. Vreau s-o tulesc şi eu. Dar bunicul a şi pus mîna pe mine şi mă răsuceşte către el. Mă uit la faţa lui acrită. Are ochii bulbucaţi. Se înăbuşă :

— Tu, tu, tu ?... Ce face Dumnezeu din cer ? S-a înhăitat cu beţivii ? S-a mai văzut din vremurile lui Noe aşa ceva pe lume ? Tu, pramatie, tu să-ţi batjocoreşti bunicul, tu, tu ?

Bunicul dă în mine. Braţele îmi atîrnă fără vlagă de-a lungul trupului. Nu sînt în stare să le ridic ca să mă apăr. Sînt un stricat. L-am făcut pe bunicul meu de rîs şi de ocară. De ce să nu mă bată ? E dreptul lui să mă bată. Palmele scorţoase ale bunicului plesnesc cu sete obrajii mei. Începe să-mi vîjîie capul. Mă clatin şi mă prăbuşesc. Scap din palmele bunicului. Numai o singură dată mă mai izbeşte cu vîrful piciorului ca să se încredinţeze că nu-s mai de preţ decît ceva ce se găseşte pe uliţă :

— Tu să-ţi batjocoreşti bunicul cu cîntecele tale ? Tu să asmuţi oamenii asupra lui ? Ăsta-i sîngele... sîngele care zvîcneşte şi în tatăl tău. Sînge de răzvrătit ! Am să te snopesc pînă cînd tot sîngele ăsta afurisit o ieşi din tine, sau de nu, mai bine să piei, să nu mai faci umbră pămîntului !

Bărbaţii au ieşit din casă. Îl mînă pe bunicul din spate. El îi blestemă. Blestemă pe Dumnezeu şi lumea întreagă.

Îmi curge sînge din nas. Faţa mi-e umflată. Ochi-de-bilă şi Schuricht-cel-mare mă trag către marginea drumului. Stefania vine cu o batistă udă şi-mi răcoreşte faţa.

— Nu muri ca atunci ! mă imploră ea. Mă mai cunoşti, Tinko ?

— Te cunosc, Stefania.

Batista Stefaniei se roşeşte. Sînt într-o stare atît de îngrozitoare ? Încerc să mă ridic. Merge. N-am să mai fiu trei zile mort. Sînt acum o cruce de voinic ; l-am învins şi pe Fritz Kimpel în ziua sfîntului Andrei.

Paul Wunsch se apropie de noi. Se aşază lîngă mine în iarbă şi-mi cuprinde umerii cu braţul :

— A trebuit să plăteşti cu capul tău, băiete ? Ţi-e mai bine acum ?

— Mi-e mai bine, domnule Wunsoh.

— Poţi să mai cînţi ?

— Aş putea mai bine să nu mai cînt, domnule Wunsch.

— Ba ai să cînţi iarăşi, Tinko, ai să cînţi. Ai să cînţi atît de dulce şi de frumos ca o ciocîrlie.

Paul Wunsch mă strînge la piept. Simt pentru întîia oară cum trebuie să fie cînd ai un tată.

— Am fost şi eu ca tine ! spune Paul Wunsch şi, ca să poată observa casa noastră, dă la o parte pe pionierii care s-au strîns să-l asculte. Am fost un băiat cum eşti tu, şi mergeam şi noi să cîntăm pentru ouă. În dimineaţa paştilor cîntam totdeauna pe la ţărani pentru ouă, daaa ! Aşa ne mai ajutam, fiindcă acasă nu aveam găini. Gîndacii de sub cuptor nu fac ouă, înţelegi ?

— Înţeleg, domnule Wunsch.

— Vezi, şi ţăranii ne dădeau ouă. Unii ne dădeau chiar ouă vopsite. Erau cam vechi ouăle, pentru că, de ! nu eram finii ţăranilor, dar cum or fi fost, ouă erau. Cîntam ca să adunăm ouă pentru noi, înţelegi ? Fiecare avea dreptul să păstreze ouăle pe care le căpătase cîntînd. E uşor să cînţi cînd e vorba să aduni ouă pentru tine, nu ? E mai greu să cînţi pentru ouăle altora, înţelegi ?

— Şi aşa şi aşa e greu, domnule Wunsch.

— Da, dar e mai frumos să cînţi ca să aduni ouă pentru alţii.

— Numai la bunicul e greu să cînţi pentru ouăle altora.

Din curte se aude vocea cîrîită şi asurzitoare a bunicului. Un alt glas i-o acoperă. E al învăţătorului Kern, glasul răbdătorului nostru învăţător Kern.

— Să ştiu că-l iau la mine, dar aici nu se mai întoarce! strigă învăţătorul.

Repatriatul iese palid şi încruntat din casă.

— Ai liniştit-o măcar pe maică-ta? îl întreabă Paul Wunsch.

— Am încercat. În capul ei se va sparge totul după ce plecăm noi de aici.

Repatriatul mă zăreşte.

— Ce-i cu băiatul?

Vocea îi tremură, ochii i se împăienjenesc. Mă duce în sat. Mie îmi curg lacrimile.

— Nu plînge, Tinko.

Prin haina repatriatului simt căldura trupului său. Căldura asta mă pătrunde. Sînt ca un pui care a rătăcit prea mult pe cîmpii umede şi abia mai poate să se mişte de rebegit ce e. Se pitulează cîtva timp sub aripa cloştii şi începe apoi să piuie din nou, plin de voioşie, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Te-a bătut rău, Tinko?

— Nu atît de rău, tată. Cred că pot să umblu iarăşi pe picioare.

Omul înalt şi atît de scump la vorbă mă strînge la piept, storcîndu-mi astfel alte lacrimi.

Ce-i forfoteala asta prin sat? Chelbosul predă cota de ouă. Îndată ce-au plecat cîntăreţii, şi-a adunat slugile.

— Cîte ouă mai avem să dăm hămesiţilor, Berta?

— Nu-i vina mea. Singur aţi spus doar să nu...

— Lasă trăncăneala! Cîte ouă mai avem de dat, asta vreau să ştiu.

— Cam vreo opt sute şaizeci.

— Bine, opt sute şaizeci. Avem atîtea ?

— Avem mai multe. Avem şi ouăle berlineze, alea pentru Schöneberg.

— De alea nu te-am întrebat. Am vrut să ştiu numai dacă avem în casă atîtea ouă cîte trebuie să predăm, asta-i tot.

— Avem. Şi dacă şi alea berlineze...

— Ţine-ţi clanţa ! Atunci, dacă-i aşa, azi după amiază, oameni buni, predăm ouăle. Acelora care iau parte la această treabă le plătesc ceva pe deasupra.

Primul ou de la Kimpel este adus după-amiază la centrul de colectare, de către bătrînul Gustav. Bătrînul Gustav lucrează la gospodăria Kimpelilor de pe vremea cînd mai trăia bătrînul Kimpel, cel care a murit din pricina beţiei, dar o poznă ca aceea pusă acum la cale de către stăpînul său de azi nu s-a pomenit de cînd lumea.

Responsabila centrului de colectare a ouălor este doamna Wurmstapper. Nu-i destul de bătrînă ca să fie scoasă la pensie, dar nici nu mai poate munci din greu. Primarul Kaldaune a pus-o deci la centrul de colectare. Toată dimineaţa, doamna Wurmstapper a primit ouă. Cîntatul a dat roade. Doamna Wurmstapper e mulţumită. După-amiază va avea răgaz să-şi cruţe oleacă mădularele. Dar nu s-a aşezat bine pe scaun şi iată că cineva bate la uşă. Afară e bătrînul Gustav de la gospodăria lui Kimpel :

— Ţi-am adus oul, mătuşă Wurmstapper.

— Cum ? Care ou ?

— Oul care a fost ouat acum. Găinile noastre s-au deprins să ouă după-amiază. Nu fii supărată, mătuşă Wurmstapper.

— Nu eşti zdravăn la cap, măi Gustav ?

— Ba sînt, mătuşă Wurmstapper, dar găinile nu sînt.

— Bine, pune oul acolo. Îl scriu mai tîrziu.

Cinci minute e linişte, dar după trecerea lor bate iarăşi cineva la uşa doamnei Wurmstapper.

— Nu te supăra, mătuşă Wurmstapper, dar găinile...

— Ai căpiat, omule ? Lasă-l acolo !

Doamna Wurmstapper începe să se neliniştească. I-a pus careva gînd rău ? Nu trebuie să aştepte prea mult. Iar se aude o bătaie în uşă.

— Acum chiar că te rog să nu fii supărată, mătuşă Wurmstapper, dar ce să fac ? Nu pot să mă bag nici eu în găini.

— Mai bine te-ai băga în ele, dobitoc bătrîn ce eşti ! Ierte-mi Dumnezeu greşeala că în tinereţe am fost gata-gata să mă mărit cu tine, nătărăulule. Pune-l tot acolo. A fost ultima oară că ţi-am deschis. Acum pun coşul în faţa uşii. Bagă ouă în el pînă ţi s-o opri răsuflarea !

Doamna Wurmstapper pune în faţa uşii un coş cu toartă şi pleacă la primarul Kaldaune. Pe drum vede întreaga parascovenie. Argăţimea lui Kimpel furnică în sus şi în jos pe uliţă. „Ce proşti, ce grozav de neghiobi sînt aceşti bătrîni argaţi", se gîndeşte doamna Wurmstapper. „La asemenea năzbîtii nu m-aş înhăma nici pentru cele mai bine plătite ore suplimentare !"

Primarul Kaldaune stă la maşina de scris şi bate cu arătătoarele lui groase un raport. Nu putea pretinde secretarei sale să-şi piardă şi a treia duminică la birou scriind rapoarte către consiliul judeţean. Oare şi cei de la consiliul judeţean stau duminicile şi scriu rapoarte către cîrmuire ? Cu siguranţă că nu.

— Cu cît omul e mai mărunt, cu atît formularele sînt mai lungi ! oftează el.

Doamna Wurmstapper comunică primarului, cu sufletul la gură, temerile ei. Primarul Kaldaune chibzuieşte puţin şi zvîrle apoi tamponul de perete :

— Porci de cîini ! Dar lasă că le-o coacem noi, doamnă Wurmstapper.

— Adevărat ?

— Cum mă vezi şi cum te văd.

Primarul Kaldaune se duce cu doamna Wurmstapper şi ia coşul din prag. Înăuntru sînt cinci ouă.

— De ce să vă osteniţi aşa şi să vă scoateţi sufletul ? îi spune bătrînul Gustav. Acum trăim alte timpuri. Să mergem noi la ouă.

— Crezi ? întreabă bătrînul Gustav.

— Metode noi de muncă, Gustav.

Gustav se ţine după ei. Vrea să vadă şi el noile metode. Lîngă baltă dau peste Heinrich-cel-surd. Primarul Kaldaune îi face semn. Bucuros, Heinrich-cel-surd dă drumul oului în coş.

— Se putea altfel ? exclamă Kaldaune în clipa cînd pe podeţul de peste pîrău se ciocnesc cu scripcarul Fimpel.

— Ouăle să meargă toate.
Dintr-o mînă-ntr-alta, frate !

— Iar tu ai să mergi acum cu noi, bîzîitorule din clarinet. Haide, pune oul înăuntru !

Scripcarul Fimpel se supune şovăind. N-a uitat păcăleala primarului Kaldaune de la nunta repatriatului.

— Oul ăsta nu-i furat,
De la Kimpel l-am luat.
Şi-are şi-altele de dat...

— Tocmai, tocmai ! Vino cu noi şi le luăm îndată pe toate. Dăm iama prin saci.

La poarta lui Kimpel se află bătrîna Berta. Ţine un ou în mînă şi-l aşteaptă pe scripcarul Fimpel care trebuie să-l ducă lui Heinrich-surdul.

— Aveţi acum destule ? întreabă bătrîna Berta.

— De unde ! Abia acum începem ! răspunde primarul Kaldaune.

— Să vezi şi să nu crezi ! se oţărăşte doamna Wurmstapper. Uite cum îi duce de nas pe bătrînii ăştia care nu-şi dau seama de cele ce fac.

— Ar trebui ciomăgit pentru că-şi bate joc de bieţii bătrîni. Argaţii tineri nu s-au lăsat duşi. Măcar atît am reuşit ! şuieră Kaldaune, scrîşnind din dinţi şi punînd coşul în faţa porţii chelbosului. Unde e Kimpel ?

Bătrîna Berta pune un deget la gură :

— S-a culcat puţin. Se odihneşte şi el oleacă după masă.

— Păi da, firește ! De ce să nu se odihnească ? Poșta cu ouăle merge strună ! zice Kaldaune în timp ce pe fața lui trece un zîmbet poznaș. Hai repede, grăbiți-vă, că vrem să ne odihnim și noi oleacă după masă.

Primarul rînduiește un lanț de oameni pînă la cămară. El însuși se așază la mijloc. Lîngă coș stă doamna Wurmstapper și numără. Ca pitacul la jocul de copii, ouăle trec din mînă în mînă, de la cămară în coș. Scripcarul Fimpel cotcodăcește ca o găină care zboară din cuibar după ce a ouat. Oamenii stau pe la ferestre și se minunează de ciudata defilare.

— Tacă-ți fleoanca, Fimpel, că noi așezăm ouăle pe nesimțite, ca iepurii în ziua de Paște.

Lucrează așa un sfert de ceas. Cîțiva copii se ivesc curioși după colț și se desfată privind lanțul de oameni prin mîinile cărora trec ouăle.

— Ce de ouă ! În viața mea n-am văzut atît de multe ! oftează bătrînul Gustav.

Bătrîna Berta strigă din cămară :

— Tot nu ajung oușoarele ?

— Nu, leliță Berta.

— Atunci trebuie să iau și ouăle pentru Berlin.

— Ia și ouăle pentru Berlin, Berta.

Primarul Kaldaune trimite un băiat la primărie să aducă un coș mai mare. Se umple și coșul ăsta aproape de tot.

— Cîteva trebuie să ne lăsați și nouă ! strigă iarăși Berta din cămară. Am nevoie de ele pentru niște învîrtite.

— Coace-ți învîrtitele, Berta. Noi am isprăvit.

În dimineața următoare atîrnă pe tabla din fața primăriei o foaie de hîrtie în culori țipătoare : „Atențiune !“ e scris pe ea cu litere roșii. Iar dedesubt, cu creionul albastru : „O faptă exemplară. După discuții amănunțite cu tovarășii din partid, țăranul Cristoph Kimpel a predat cota lui de ouă și pentru al doilea trimestru. Toți întîrziații să ia pildă de la acest coleg care a predat bucuros cele cuvenite.“

După trei zile apare şi în ziar, sub titlul : „Unul care s-a răzgîndit", un articol despre „Kimpel, acest exemplu de conştiinciozitate". În articol se spune că după ce a fost lămurit temeinic, chelbosul a renunţat să mai facă speculă cu ouăle la Schöneberg, preferînd să dea statului şi ouăle rezervate pentru acest scop, şi anume drept cotă pe trimestrul al doilea.

Tot satul rîde de Kimpel. Chelbosul pleacă furios la Berlin.

Bunicul nostru nu rîde. El nu citeşte ziare, iar lucruri vesele nu-i povesteşte nimeni. Toţi oamenii din sat sînt bucuroşi să nu aibă de-a face cu el. Bătrînul trăieşte ca pe o insulă. Faţa lui îmbătrîneşte pe zi ce trece şi capătă o culoare verde-gălbuie.

CAPITOLUL 23

Hainele mele le-a luat Stefania de la bunica. Ea nu se teme nici de bunicul. Omul care ar fi în stare să-i facă un rău Stefaniei, ar trebui mai întîi să poată omorî cu piatra o ciocîrlie care cîntă.

Mi-e puţintel dor de bunica. Cine o să-i mai dea o mînă de ajutor cînd au s-o năpădească durerile? Mergînd la şcoală, fac un ocol ca să nu aud ţipetele ei. Altfel ar trebui să intru în casă şi bunicul m-ar cotonogi din nou.

Ne pregătim să plecăm la şcoală. Stefania îmi perie hainele.

— De ce nu-i spui mamei mele mătuşă, Tinko?

— S-ar alege cu ceva?

— S-ar alege cu o bucurie.

— N-am nimic împotrivă.

— O să-i spui?

— O să încerc. N-am avut nici o mătuşă pînă acum.

— Ştii ce cos aici? mă întreabă seara doamna Clary.

— Nu ştiu.

— Mătuşă, mătuşă! îmi şopteşte Stefania de lîngă sobă.

— E uniforma ta de pionier, Tinko.

— Mai bine să nu mai vorbim de ea.

— Nu te bucuri?

— Ba m-aş bucura tare mult, mătuşă, dar sînt sigur că n-am să pot pleca în Polonia.

— Cum ? face doamna Clary şi gîtul ei alb se roşeşte de bucurie. Ai spus mătuşă ?

— Ca să ai şi tu parte de puţină bucurie.

Mătuşa Clary aruncă lucrul la o parte şi mă ia în braţe.

— Ciudată făptură mai eşti şi tu, băieţaş !

Îmi dă un sărut drept pe gură. Mai-mai să mă înăbuş. Sărutarea îmi place grozav, dar mă ruşinez de Stefania. O tulesc în camera noastră. Mătuşa Clary saltă în urma mea ca un dihor alb :

— Ce e, Tinko ? Te-ai supărat ?

— Nu m-am supărat, dar e mai bine să ne sărutăm cînd nu ne vede nimeni. Ştii, s-ar putea să-mi iasă nume rău la şcoală.

— Ah, ah, ah, ce mucalit ! Măi, măi, ce băiat, ce băiat !

Mă strînge la piept şi mă sărută. E ca şi cum aş sta lungit la soare în toiul verii, şi un vînt cald mi-ar mîngîia faţa. O sărut şi eu pe mătuşa Clary.

A sosit timpul de plecare. Se aleg douăzeci de pionieri pentru călătoria în Polonia. Eu nu sînt dintre ei. Stefania şi Ochi-de-bilă s-au ostenit să mă ajute. Domnul Kern m-a chemat la el şi a încercat să toarne cu pîlnia învăţătura în mine. Totul a fost în zadar ! Ştiu să socotesc chiar şi cu două necunoscute. Dar ce folos ? N-am mai dat nici o lucrare. N-a fost timp să mai dăm. Şi acum nu mă pot lua cu ei fiindcă la pionieri totul merge după dreptate. Dacă n-ar fi mătuşa Clary şi Stefania, nici nu m-aş mai duce la şcoală. Cînd o să fiu mare, o să-mi cumpăr un tren numai pentru mine. Şi o să umblu cu el prin toată Germania şi o să-i adun pe toţi copiii care au suferit pentru dreptate. O să plec cu ei în Polonia şi oriunde au să vrea. Poate că o să mă duc cu ei în Rusia sau Uniunea Sovietică cum i se mai zice. Acolo o să mă uit la maşinile cele mari care seceră şi îndată după aceea treieră. Maşinile acestea ar trebui să se numească „Fericirea copiilor".

Nici Klauschke-cel-alb nu poate să plece în Polonia. Asta e drept. El ţine numai predici. Ai crede că are cine ştie ce pregătire politică, şi cînd colo e tufă. Nu ştie să socotească nici măcar cu o necunoscută. Şi doar tatăl lui e la băcănie. Ochi-de-bilă l-a chemat pe Klauschke-cel-alb în activul nostru de învăţătură. Ochi-de-bilă ajută pe toţi aceia care vor să fie ajutaţi de el. Klauschke n-a vrut să fie ajutat. L-a ajutat tatăl lui. Acum suflă în buze.

Ceva este totuşi nedrept. E nedrept că micul Schuricht poate să plece. Acasă îşi face toate lecţiile bine, la şcoală le face greşit. Cînd socoteşte singur cu domnul Kern, îndărătul uşilor închise, cică totul merge strună. Ce folos ? Vrem să vedem şi noi dacă-i aşa. Micul Schuricht a dat numai lucrări proaste, şi totuşi domnul Kern a fost de părere să plece şi el în Polonia. Ochi-de-bilă a încuviinţat din cap, deşi chiar unii din consiliul prieteniei n-au fost de acord. Dreptate e asta ? Învăţătorul Kern a spus că micul Schuricht trebuie să plece în Polonia ca să i se ridice încrederea în sine. Schuricht-cel-mare a întîmpinat :

— Oricît s-ar opinti ei să i-o ridice, tot n-au să facă vreo ispravă. E născut la şapte luni, asta-i !

Pe Schuricht-cel-mare nu l-a frămîntat niciodată gîndul că va pleca sau nu în Polonia :

— Dacă nu sînt unul dintre cei mai buni pionieri, am să fiu unul dintre cei mai buni sticlari, o să lucrez peste normă şi o să joc fotbal în echipa A. Ăştia călătoresc peste tot.

Viaţa e grea. Ce minunat trăieşte tatăl meu ! Se duce la fabrica de sticlă şi la adunări, are o situaţie frumoasă în partid, şi cînd oamenii nu ştiu ceva, el îi lămureşte.

Oamenii nu ştiu de pildă că Polonia începe dincolo de Neisse. Ei spun : „Dincolo de Neisse sînt germani, acolo se bea bere."

Cînd n-are adunări, tata citeşte. Mi-a spus să citesc şi eu. Da, fireşte, lui îi vine uşor să vorbească, el nu se frămîntă pentru Polonia.

Încă o zi, şi pionierii pornesc la drum. Umblu încoace şi încolo şi aştept. Nu vine nimeni să spună că şi încrederea mea trebuie ridicată. Ea poate fi atît de coborîtă încît să calc pe ea, dar nimănui nu-i pasă de asta. Ca fluturii în jurul florilor se învîrtesc gîndurile mele în jurul Poloniei. Dar ele nu bat uşurel din aripi ca fluturii de zi, albi sau pestriţi, ci zvîcnesc greu şi întunecat ca ochiul-păunului în puterea nopţii. Şi aşa, tot frămîntîndu-mi mintea, pic drept în mîinile bunicului.

— Stai ! strigă el oprindu-mă.

Încep să tremur. Simt în nas mirosul sîngelui care ţîşneşte din nări. Să ţip ?

— Nu vor să te ia cu ei în Polonia, hai ?

Nici un răspuns.

— Auzi dumneata ! Să nu lase să plece un băiat atît de silitor ! E o ruşine. N-ai învăţat pînă ce ţi-au plesnit creierii ? Hai cu mine. O să ai chiar acum un mînz. Cumpărăm unul frumos — un mînz alb.

Bunicul încearcă să mă mîngîie cît se pricepe şi el. Mîinile lui îmi trec prin păr de parcă ar smulge buruieni din holdă.

— Cine ştie... Poate găsim un mînz bălţat, unul alb cu negru.

Nici un răspuns.

Bunicul îşi face de lucru, stînjenit, cu teaca în care ţine gresia. Piatra clămpăneşte, apa din teacă gîlgîie.

— Vorba ceea : silinţă mare, răsplată mică. Poţi să te mai gîndeşti. Vino mîine şi plecăm numaidecît. Plecăm cu trenul la Torgau. Acolo se găsesc mînji.

Ce fel de lume e asta ? Te aştepţi la bătaie, şi cînd colo ţi se făgăduieşte un mînz. Cică să mergi cu trenul şi să te muţi înapoi la bunicii tăi. Gîndurile mi se încîlcesc şi mai rău. Cel mai bun lucru e să mă vîr în pat şi să fiu bolnav. Plec spre casă împleticindu-mă.

Cine s-o fi scăldînd acum în baltă ? Apa se zbate, pleoscăind. Raţele ies măcăind din valuri. O fi sărit un cîine în apă şi a speriat raţele ? Dau fuga într-acolo.

În baltă îl văd pe micul Schuricht. Nu e în pielea goală ca vara. Umblă prin baltă îmbrăcat cu hainele lui de toate zilele.

— Ai înnebunit, Schuricht ?

Micul Schuricht întoarce capul cu sfială. Faţa îi e plînsă. Se îndreaptă spre mijlocul bălţii. Acolo apa îi ajunge pînă la piept. Scoate un urlet înfricoşător şi se aruncă în mocirla vîscoasă.

— Te-ai fript undeva, Schuricht ?

Micul Schuricht izbeşte apa cu braţele şi se ridică iar în picioare. De obraji i s-au lipit alge verzi şi fire de mătasea-broaştei. Scuipă şi scheaună :

— Nu vreau să mai trăiesc, nu vreau să mai trăiesc !

— Aici nu poţi să te îneci. Apa e prea mică, Schuricht.

Abia acum mă zăreşte mititelul :

— Tinko, Tinko !

— Vino aici, Schuricht.

Micuţul iese şovăind din baltă :

— Vreau să mor, ca să poţi pleca tu în Polonia.

— De ce să mori, Schuricht ? În Polonia au să-ţi ridice încrederea în tine.

— N-au să ridice nimic. N-am uniformă.

E adevărat : alde Schuricht nu pot cumpăra, cît ai bate din palme, o uniformă. Leafa lor de la fabrica de sticlărie nu le ajunge pentru cheltuieli neaşteptate. Alaltăieri micul Schuricht nu ştiuse încă nimic despre călătoria lui. A aflat abia ieri. La uniformă nu s-a gîndit nimeni, nici măcar domnul Kern.

Va să zică şi aşa e lumea : eu am uniformă şi nu pot să plec în Polonia, micul Schuricht poate să plece în Polonia şi n-are uniformă. Mai bine vreau să fiu bolnav, pentru ca micul Schuricht să poată trăi.

— Vino la noi, Schuricht. Îţi dau uniforma mea. Eu n-am nevoie de ea.

— N-o să-mi fie prea mare ?

— O s-o îndrepte mătuşa Clary pînă ţi s-o potrivi.

Micul Schuricht îmi sare de gît, aşa mînjit cum e.

— O să-ţi aduc ceva din Polonia... ceva grozav de tot am să-ţi aduc. Tămîie şi smirnă o să-ţi aduc.

Seara avem în odaia noastră doi pionieri în uniformă. Stefania încearcă o fustă nouă cu bretele, iar micul Schuricht se plimbă prin odaie mîndru ca un general. Nici eu nu sînt mai puţin mîndru : a fost Ochi-de-bilă pe la noi. Mi-a dat sarcina să-i conduc pe pionierii rămaşi acasă. Am să-i conduc ca un adevărat instructor de pionieri, ca domnul Kern şi Ochi-de-bilă laolaltă. Lecţiile o să le predea la noi domnul Grün, dar de pionieri o să mă ocup eu. Odaia noastră duduie de veselie. Mătuşa Clary potriveşte ici şi colo cîte ceva la uniforme. Micul Schuricht trebuie să-şi scoată pantalonii şi ţopăie în costum de gimnastică împrejurul mesei. Stefania dansează vîsătoare de una singură, dar deodată mă prinde şi pe mine şi mă învîrteşte prin odaie. Asta-i cracoviana !

Apoi soseşte şi tata. Îşi şterge sudoarea de pe frunte. A fost alături, la familia Wurm. Sepp-Cehul face şi el parte dintre cei care pleacă în Polonia. Fusese vorba să nu plece. Se împotrivise mama lui. Oare domnul Wurm nu-i în partid ? E candidat, dar numai la şedinţe. Acasă nu e candidat.

— Ce încăpăţînate pot fi uneori femeile ! spune tata agăţîndu-şi şapca în cui.

— Toate ? întreabă mătuşa Clary, privindu-l cu un zîmbet dulce.

— Aproape toate — răspunde tata, ridicînd-o pe mătuşă de pe scaunul unde cosea şi zvîrlind-o în sus. Aşa trebuie să le faci, aşa, aşa, aşa !

Bine că tata i-a lămurit, căci altfel Sepp ar fi trebuit să rămînă acasă.

Azi nu e şcoală şi totuşi au venit toţi copiii, chiar şi Fritz Kimpel. În curtea şcolii e un tărăboi cumplit. Ne îmbrăţişăm şi cîntăm. Micul Schuricht îşi ia pentru a treia oară rămas bun de la toţi cei care rămîn. În curte intră un car cu loitre. Rotarul Felko îi duce pe pionieri la gară cu carul tras de bouleanul lui. Loitrele sînt împodobite cu ramuri verzi de mesteacăn.

— Tăietorii de pomi se potrivesc de minune într-o haraba trasă de boi.

— Ce-ai spus, Kimpel ?

— Am spus că pionierii se potrivesc de minune în harabaua asta.

Fritz Kimpel îl necăjeşte pe micul Schuricht. Îl ţine de curea. Micul Schuricht se smuceşte. Vrea să se suie în căruţă. Schuricht-cel-mare îl îmbrînceşte pe Fritz Kimpel :

— Lasă astea ! Sîntem şi noi pionieri.

— Un rebut eşti, bă ! Nu vezi că nu te iau cu ei ?

Şi Fritz Kimpel îi scoate limba.

— Ţine-ţi zdreanţa în gură !

Schuricht-cel-mare n-are timp de ceartă.

Pionierii s-au suit în căruţă şi ciripesc toţi deodată. Domnul Kern se urcă pe capră lîngă rotarul Felko.

— Hăis ! Hăis ! Mişcă, mişcă, leneşule !

Boul se opinteşte.

— La revedere şi călătorie frumoasă !

— La revedere, la revedere !

— Aduceţi-ne insigne poloneze !

— Vă aducem. Un sac plin vă aduc ! strigă micul Schuricht.

Fetele îşi fîlfîie batistele. Cozile Stefaniei atîrnă peste ramurile de mesteacăn. Flutură din mînă şi dă din cap :

— Nu fi trist, Tinko.

— Nu sînt trist, Stefania.

— Dreptate e asta ? îi spune Klauschke-cel-alb lui Kimpel. Nodul ăla de Schuricht a putut să plece, şi slavă domnului, ce ştie el ştiu eu de o mie de ori mai bine.

— N-ai pile la tata Kern, asta e ! îl întărîtă Kimpel. Dacă vrei să te îndrăgească, trebuie să tremuri şi să boceşti, aşa cum fac lăţoasele. Dar vrei să-i turnăm una bătrînului Kern ?

— Ce putem să-i facem ? Ştii tu ceva ?

— Îi infundăm pompa din grădină. Uite, am nişte cîlţi de cînepă.

Fritz Kimpel scoate cînepă din amîndouă buzunarele pantalonilor :

— Am luat-o pentru coliba mea.

— Ai o colibă ?

— Şi încă ce colibă ! Patru ferestre la faţadă.

— Unde e ?

— Na, că tocmai vouă, tăietorilor de pomi, o să vă spun !

— Nici mie ?

— Nici, că şi tu eşti din şleahta lor.

— Poate mă desfac de ei.

Cu de-astea umblă Klauschke-cel-alb ? Mai întîi preşedinte al consiliului prieteniei şi cîte şi mai cîte, şi acum vrea să se desfacă de pionieri pentru că n-a căpătat bicicleta ? Vine la mine cu o mutră nevinovată :

— Mergem să-i astupăm pompa din grădină.

— Ce-l doare asta pe el ? spun eu. Numai doamna Kern o să pompeze şi o să pompeze pînă cînd apa va ieşi pe deasupra.

— N-are decît. De ce e nevasta lui ?

Kimpel şi Klauschke-cel-alb sar gardul grădinii.

— Dacă ne pîrăşti, ai să-ţi aduni ciolanele de pe jos ! îmi strigă Kimpel din grădină.

— Veniţi încoace dacă vă mănîncă turul !

— Crezi că dacă eşti acum conducător, trebuie să faci pe grozavul ?

De ce să-l necăjesc pe învăţătorul Kern ? N-am nimic cu el. Mai are unele lipsuri în ceea ce priveşte dreptatea, dar altminteri e un bun tovarăş pionier.

Mă strecor spre casă peste lunci, ca să nu-l întîlnesc pe bunicul. În faţa conacului stă la soare baba Kimpel. Aşteaptă copiii. Ce copii aşteaptă baba Kimpel ? Copiii de la grădiniţă. S-a făcut la bătrîneţe îngrijitoare de copii ? Nu, asta nu, dar grădiniţa de copii a fost adăpostită trei zile la conac şi baba Kimpel n-a putut să se stăpînească. Îi auzea pe copii miorlăind şi cîntînd şi a simţit că trebuie să vadă de ei. Cunoaşte pe nume fiecare copil din sat, chiar dacă abia s-a săltat din cărucior.

— Maică, măiculiță, ce mînuțe mititele! Maică, doamne, cum a început să se țină pe picioruțe! Uite, uite ce are dada!

Așa a ajuns baba Kimpel la grădiniță. Educatoarea nu s-a supărat de acest ajutor:

— Vrei să-i pui pe cei măricei să se prindă în horă, dadă Kimpel, și să te joci nițel cu ei?

— Sigur că vreau.

Dada își scoate basmaua de pe cap și și-o pune pe umeri. Așa arată mai tînără.

„Cling, clanc, cling, farfurioară,
Cine bate la ușiță?
O frumoasă copiliță
Vine de afară",

cîntă dada cu glasul dogit. Copiii s-au prins de mînă și țopăie în cerc. Unii nu se țin încă bine pe picioare. Mai mult vorbesc decît cîntă și se sprijină de cei mai mari sau de dadă.

„Una mie, una ție,
Cea de-a treia-a mea să fie,
Cling, clanc, cling!"

În timpul acesta mamele muncesc la cîmp sau la fabrica de sticlă.

— N-o să ne mănînce dada copiii?

— Ce-ți trece prin minte! Te-ai prostit mai rău decît bătrînul Kraske. Nătărăul ăla a așteptat două săptămîni să plouă, ca ploaia să spele făcăturile vrăjitorești de pe ogorul lui. Și la urma urmei a semănat ovăzul prea tîrziu. Din pricina asta semănăturile sînt acum pipernicite, dar se cheamă că dada Kimpel le-a vrăjit.

— Adevărat să fie?

— Cum ți-am spus.

— Nu vreau să mă asemuiești cu Kraske-ursuzul.

— Ei, păi vezi?

Ce strălucește așa la mine în odaie? E o bicicletă. Și-a cumpărat tata bicicletă? Nu, e bicicleta mea. Asta mi-o

spune un cartonaș prins de ghidon : „Drept mîngîiere pentru Tinko. Plimbă-te puțin cu ea și o să uiți mai ușor. Tatăl tău și mătușa Clary". Jos de tot s-a iscălit Stefania cu creionul : „Sora ta Stefania". Cînd o fi făcut ea asta ? Dimineața am plecat împreună la școală, și cînd am ajuns lîngă baltă, și-a adus aminte că a uitat batista acasă. O, Stefania asta ! Unde să sar în sus ? Pe cine să strîng în brațe ? Trimit trei sărutări în aer. Una pentru tata, una pentru mătușa Clary și una pentru Stefania. Pentru Stefania ? Da, pentru Stefania. Poate foarte bine să-mi fie soră.

Bicicleta nu-i nici nouă, nici veche. Ce rablă e a scripcarului Fimpel pe lîngă asta ! Soneria bicicletei mele face „cling-ling" ca un clopoțel de biserică. Fugarul meu are pompă, gentuță la șa, port-bagaj și far. Oița o să capete aripi !

Mă plimb puțin prin sat. Sînt cel mai nou biciclist din lume. Nu uit niciodată să sun înainte de a coti. Toată lumea să vadă și să audă cine are bicicletă. Scripcarul Fimpel se îndreaptă cu pași mărunți spre cîrciumă. „Ding-dong". Fimpel sare în lături și scuipă de trei ori în nisip.

— Frica-n mine de-o intra,
Doamne, scapă-mă de ea, ptiu, ptiu !

Acum poți să vezi și tu, Fimpel, cum trebuie să arate o bicicletă adevărată ! Trec ca fulgerul prin fața lui.

Klauschke-cel-alb stă în dreptul băcăniei și zvîrle cu pietre în cănile de lapte de pe rampa de încărcat.

— Nu te mai fuduli așa ! îmi strigă el. Crezi că eu n-am să capăt bicicletă ?

Am și trecut mai departe. O piatră cade vîjîind în urma mea. Ce fel de apucături sînt astea ? Un om cumsecade nu poate să treacă liniștit cu bicicleta lui prin sat ?

Drumurile se topesc. Roata din față a bicicletei le deapănă ca pe un mosor și cea din spate le desfășoară din nou. Nimeni nu va băga de seamă că drumurile au fost depănate de bicicleta mea cea nouă. Uimirea mea n-are margini. Lumea s-a făcut mai mică. Am și ajuns

în pădure. Pînă unde o să ajung ? Te pomenești că-i întrec și pe cei ce pleacă în Polonia ! Trunchiurile copacilor trec zuruind. În luminiș căprioarele pasc mai departe. Un om care zboară ca săgeata fără să tropăie pe pămînt nu-i periculos pentru ele. O iau spre Klein-Schmorgau.

La Klein-Schmorgau se clădește. O casă mare și mai multe clădiri mici cresc la marginea satului, pe cîmp.

— Ce clădiți aici, nene ?

— Dă-te jos dacă vrei să stai de vorbă cu mine.

Așa-i, are dreptate, doar nu m-am născut pe bicicletă. Descalec printre grămezi de bîrne și moloz.

— Ești picat din lună, băiete ?

— Sînt din Märzbach, nene.

— Aha, din Märzbach ! Îl cunoști pe bătrînul Kraske ?

— Îl cunosc, nene.

— Am auzit că e pe jumătate nebun.

— Nu-i pe jumătate nebun, nene.

— Am lucrat cu el mai de mult. A fost un căpcăun. Și ăștia, ori înnebunesc ori se fac afaceriști.

— De aici se pot împrumuta mașini, nene ?

— Ce fel de mașini ?

— Mașini pentru fericirea copiilor.

— Nu ești zdravăn la cap, băiete ?

— Mi-a mai rămas o urmă de cînd cu banii ăia din omizi.

O vorbă aduce alta, dar nu prea ajungem să ne înțelegem. Zidarul nu-i grăbit de fel. Începe să mănînce.

— Păi bine, bre, de ce n-ai spus din capul locului că de tractoare e vorba ? Peste patru săptămîni vor fi aici. Nu vezi cum ne grăbim ?

— O să le împrumutați și celor din Märzbach, nene ?

— Asta nu știu. Trebuie să-i întrebi pe alții. Nu-ți prea place munca la cîmp, hai ?

Mi-aduc aminte că anul ăsta nu va trebui să muncesc la cîmp. Dar ce-are a face ? Sînt alți copii care se bucură de aceste mașini aducătoare de fericire. Mă salt din nou pe bicicletă :

— Mulţumesc frumos, nene!

— Pentru ce? Nu ţi-am dat nimic. Dar stai puţin; ia bucăţica asta de cîrnat. Şi dacă-l vezi pe bătrînul Kraske, dă-i bineţe. Spune-i că i le trimite Wilhelm-cel-roşu.

— Asta n-am să pot, nene.

— Cum, măi? Parcă spuneai că eşti din Märzbach.

— Sîntem despărţiţi de bătrînul Kraske, nene.

— Hotărît, băiete, eşti cam într-o ureche. Hai, pleacă acum şi vezi să bagi cîrnatul în gaura care trebuie şi nu într-alta!

Klauschke-cel-alb vrea să se lase de băcănie. A anunţat asta la o şedinţă de partid.

— Ţi-a făcut băcănia vreun rău, tovarăşe Klauschke? îl întreabă Paul Wunsch.

— Băcănia nu — răspunde îmbufnat Klauschke-cel-alb — dar la voi se încurajează nedreptatea.

— Care nedreptate?

— Băiatul meu trebuie să se perpelească acasă, şi alţii care nu fac nici un sfert de muncă politică atît de conştientă ca el au putut pleca în Polonia.

Paul Wunsch e de părere că problema aceasta se cuvine discutată la o adunare a părinţilor. Klauschke-cel-alb nu-i mulţumit de propunere.

— Sau dreptate sau dau dracului băcănia!

— Mă rog! spune Paul Wunsch. Dacă crezi de cuviinţă, noi nu te putem opri.

— Poftim, aşa îmi trebuie! Asta-i recunoştinţa partidului!

Klauschke-cel-alb înşiră cîte slujbe bune a refuzat la oraş ca să poată organiza cum trebuie băcănia din Märzbach. Citeşte de pe un bileţel cîte şedinţe a condus şi la cîte a luat parte, cîte referate a ţinut, de cîte ori a mers prin sat ca îndrumător şi cîtă muncă de agitaţie a făcut în prăvălie...

— Încetează, Klauschke, încetează! Ţi-ai notat şi cîţi oameni ai cîştigat pentru cauza noastră?

Klauschke-cel-alb tace. Doamna Wurmstapper se ridică.

— A zăpăcit şi a îmbolnăvit lumea cu vorbăria lui! spune ea, întorcîndu-se spre Klauschke care a îngălbenit de furie. Cît priveşte posturile bune pe care le-ai refuzat la oraş, nu le-ai primit fiindcă te-ai temut toată vremea că ai să flămînzeşti acolo, asta-i!

Klauschke-cel-alb smuceşte de pe masă geanta lui mare plină cu acte şi pleacă. Nici mustrările, nici stăruinţele lui Paul Wunsch nu reuşesc să-l oprească.

Ce va fi acum? O să se închidă băcănia? Nici gînd. Socotelile pentru raion le poate face şi vînzătoarea. N-ar fi pentru întîia oară. Cine să-le fi făcut cînd Klauschke-cel-alb era zile întregi pe la şedinţe şi consfătuiri?

Gălăgia din sat s-a împuţinat cu douăzeci de glasuri de copii. Eu nu trebuie să mai muncesc la cîmp şi trăiesc ca un pensionar. Ce să fac cu atîta timp liber?

În sfîrşit pot să-mi fac lecţiile liniştit. Sînt nevoit să le fac. Ce-ar spune lumea dacă tocmai conducerea pionierilor nu şi-ar face lecţiile? După Fritz Kimpel şi Klauschke-cel-alb nu pot să mă iau.

— Ce rost are să tocim şi să ne omorîm pentru lunganul de Grün? spun ei. Cînd se va întoarce tata Kern, tot va trebui să învăţăm altfel. Să înnebuneşti, nu alta!

Schuricht-cel-mare e mai cumpănit. Nici la domnul Kern nu făcea prea mult, nici la domnul Grün nu face totul. Cu Fritz Kimpel şi cu Klauschke se fereşte să se înhăiteze.

— Sînt elemente nesănătoase — spune el. Sînt mai mult endeferenţi.

În curte, copiii de la grădiniţă cîntă cu dada Kimpel. În curmeii de lîngă geam şi-a făcut cuib un muscar. Cîteodată se aşază pe prichiciul ferestrei şi se uită la mine cu ochi plini de mirare. Da, da, uită-te, uită-te micuţule muscar: aşa arată un biciclist dintr-o bucată şi totodată locţiitor de conducător de pionieri. Şade aici şi-şi face lucrările de birou. Aşa merg lucrurile. Ai şi tu desigur treburile tale, prinzi muşte şi-ţi îndopi puii.

Bate cineva la uşă.

— Intră !

Ia te uită, primarul Kaldaune ! Ce-o fi vrînd ? Tata şi mătuşa Clary sînt la lucru.

— Ziua bună, Kraske puiule. Văd că ai de scris. Ce să-i faci ? Muncă şi iar muncă.

— Asta cam aşa-i : conducem pionierii şi toate celelalte — oftez eu.

— Aşa-i, da. Am auzit că eşti acum instructor superior de pionieri.

— Sînt, domnule Kaldaune.

— Tot atît costă şi pentru cine stă în picioare ca şi pentru cine şade jos, nu ?

Împing primarului un scaun :

— Şi una şi alta, tot o apă.

— Scurtă vorbă : am nevoie de ajutorul vostru. Cred că ne-am înţeles.

Gîndacul cartofului l-a adus pe primarul Kaldaune la mine. Pionierii să-i ajute să-l stîrpească.

— Nici vorbă, domnule Kaldaune. Putem să ne luăm acest angajament.

— Vreţi să-i stîrpiţi dintr-o singură lovitură, băiete ? Greu, foarte greu ! Îi cauţi, ei stau bine cuibăriţi în pămînt şi-şi rîd în barbă. A doua zi dimineaţă stau agăţaţi de frunze — şi voi v-aţi făcut de rîs cu angajamentul vostru.

Noroc că am bicicleta. În felul acesta pot să-mi adun pionierii în aceeaşi după-amiază. Klauschke-cel-alb refuză să vină. Are ce are cu „dreptatea". Nu vrea să iasă cu noi pe cîmp şi să vîneze gîndacii pestriţi. Oamenii sînt prea nerecunoscători.

— Cînd se va întoarce conducerea superioară, trebuie să-l reclami — spune Schuricht-cel-mare.

— Peste puţin băcanul Klauschke pleacă oricum cu ai lui la oraş sau în altă parte.

Culegem gîndaci. Gîndacul de cartofi are toane. Dai de cîmpuri întregi pe care nu le roade. După ce-am căutat bine, ne uităm unii la alţii şi ne întrebăm : N-om fi căutat cum trebuie sau nu ne-am priceput să-i dibuim ?

— Ce vrei ? Nu le-a plăcut soiul ăsta de frunze — spune Schuricht-cel-mare. Nici eu nu înghit orice fel de cartofi.

Trecem mai departe. Pe tarlaua următoare găsim în cinci minute zece gîndaci. Apoi nu mai găsim niciunul.

— Pesemne că tocmai au sosit şi-şi despachetau geamantanele — îşi dă cu părerea Schuricht-cel-mare.

Pe tarlaua următoare nu mai găsim gîndaci, ci numai viermi.

— Parcă tu stai locului după ce-ai dat de un bucluc ? zice Schuricht.

Mă întreb dacă gîndacii cartofului pot să gîndească.

— Se gîndesc numai la cartofi — spune cineva ; altfel ar putea să mănînce şi ovăz sau pir.

— Nu se gîndesc la nimic ! hotărăşte Schuricht-cel-mare umflîndu-şi nările. Adulmecă şi miros pînă cînd dau cu nasul de frunzele cartofilor, şi atunci încep să înfulece.

— Tare deştept mai eşti ! Unde au ei nasul ? Poftim, arată-mi la ăsta unde-i nasul.

Sfada se încheie la ivirea dadei Kimpel. Ea dupăie cu grijă printre brazde.

— Vrei să culegi gîndaci, dadă ?

— Bineînţeles, se poate altfel ? Doar n-o să trîndăvesc cînd copilaşii sînt atît de harnici.

— Noi nu sîntem copilaşi, dadă, sîntem pionieri — spune Schuricht-cel-mare.

— Aha, sînteţi din ăia care cîntă aşa frumos ?

— Din ăia sîntem. Să cîntăm ceva, dadă ?

— Asta nu pot să vă cer.

— Ba poţi foarte bine să ne ceri, dadă Kimpel.

Braconierul vine-ntins,
Hait ! un iepure a prins.
Iepuraşul strigă : „Ptiu,
Fii bun şi mă lasă viu !“

— N-o face cumva baba vrăji la cartofi ?

— Ce, eşti nebun ? Las-o în pace. Aş fi bucuros să-mi fie bunică.

Braconierul n-a primit,
Ci cuţitul şi-a rotit.
Iepuraşul a chemat
Pe toţi iepurii din sat.

— Ai văzut vreodată ceva vrăjit de baba Kimpel ?
— Nu, n-am văzut, dar unii oameni spun că face de-astea.
— Unii oameni spun şi că noi sîntem tăietori de pomi.
— Asta aşa e.

Şi-au venit toţi ţopăind,
Prin pădure tot sărind.
Braconierul s-a speriat
Şi-ntr-un pom s-a cocoţat.

— Uite aici unul gras. A mîncat trei frunze.
— Înseamnă-ţi locul. Acolo trebuie să căutăm mai bine.
Schuricht-cel-mare dă drumul grăsunului în borcanul pe care l-am adus cu noi.

Iepurii s-au strîns pe jos
Şi copacu-n jur l-au ros.
Braconierul a căzut
Drept în smîre şi-a dispărut.

Acum trecem pe ogoarele întinse ale lui Kimpel.
— Şi în timpul ăsta Fritz Kimpel stă frumuşel acasă şi se scobeşte în nas — spune Schuricht-cel-mare.
— Fritz s-a dus în pădure cu Klauschke-cel-alb — ne vesteşte cineva. Acolo n-au să găsească gîndacul cartofului.
— Mă, vine chelbosul !
— Vine să ne aducă basamac pentru că-i culegem păduchii de pe cartofi.

Chelbosul nu ne aduce basamac. Ne goneşte de pe cîmp.

— Ce v-a apucat să năvăliţi aici ca sălbaticii şi să-mi striviţi tulpinile? Cine v-a spus să faceţi asta, hî?

— Primarul Kaldaune ne-a spus. E o datorie! răspund eu.

Chelbosul mă măsoară de sus şi pînă jos de parcă aş fi un animal foarte rar.

— Nu eşti tu ăla al lui Kraske?

— Ba da, jupîn Kimpel. Şi sînt şi locţiitor de conducător de pionieri.

— Spune-i bunicului tău să vină la mine. Auzi? Să-i spui că vreau să-i împrumut ceva. Vîna mea de bou vreau să i-o împrumut.

Seara îi predăm primarului Kaldaune gîndacii şi viermii. În faţa lui numărăm prada noastră de vînătoare.

— La muncă bună, hrană bună — spune primarul Kaldaune, scoţînd o pungă din dulapul cu acte.

Dar noi nu ştim cîţi gîndaci a găsit fiecare.

— Atunci mîine dimineaţă, atenţie! Pentru un gîndac zece, pentru un vierme cinci bucăţi de zahăr.

— N-ar fi mai bine să punem totul la grămadă, domnule Kaldaune? Toţi au căutat; toţi, şi dada Kimpel, trebuie să capete bucăţele de zahăr! spun eu.

— Nu punem nimic la grămadă, hotărăşte primarul. Aşa conducător de pionieri vrei să fii?

Schuricht-cel-mare îmi dă un ghiont în coastă.

— Bă, asta ar fi egalitarism!

Înainte de a adormi văd frunze de cartofi, numai frunze de cartofi. Iar în vis am un borcan plin cu gîndaci de cartofi. E atît de plin încît capacul se saltă în sus şi în jos. Mă tem să nu se spargă. Un gîndac scoate capul de sub capac. Se face mare, tot mai mare, şi se tîrăşte spre mine. Îi văd foarte lămurit nasul. Un nas cît un cartof! Gîndacul vorbeşte de parcă botul i-ar fi plin cu terci de cartofi.

— Tinko — spune el — tu eşti acum regele pionierilor şi toate celelalte.

— Nu, să fim bine lămuriți, eu nu sînt rege. Țin numai locul conducerii.

— Puternice Tinko — spune gîndacul mestecînd — ai milă. Lasă-ne numai o singură zi în pace. Depunem doar cîteva ouşoare şi apoi plecăm mai departe. Nimeni n-o să se mai necăjească din pricina noastră.

— Păi tocmai asta-i. Ouăle nu vrem să le vedem — răspund eu.

Gîndacul scoate de sub o aripă o petală de mac şi începe să plîngă amarnic cu nasul în ea.

— Urlă cît pofteşti, pe mine n-ai să mă înduioşezi, eu sînt responsabil.

Deodată gîndacul nu mai e gîndac, ci are faţa şi rînjetul scripcarului Fimpel.

Nu mai mergem pe ogorul lui Kimpel. Primarul Kaldaune îi cere acestui încurcă-lemne să-şi tocmească oameni care să-i caute gîndacii. Chelbosul se învoieşte. Legea e lege. N-o să i se împotrivească tocmai el. O să pună să se caute gîndacii, cu toate că-i aproape sigur că pe cartofii lui nu se găsesc asemenea lighioane. Îl cheamă pe scripcarul Fimpel. Fritz Kimpel şi Klauschke-cel-alb îl vor ajuta pe Fimpel la căutat.

Pionierii cercetează acum ogorul primarului Kaldaune. Aici vrem să lucrăm bine de tot. Întoarcem aproape fiecare frunzuliţă. Să n-aibă să se plîngă de noi. Şi iată că şi la Kaldaune găsim viermi.

Cîmpul lui Kaldaune se învecinează cu ogorul lui Kimpel. Klauschke-cel-alb vine la noi :

— Pot să vă ajut la strîns ?

— N-o să-ţi trimitem telegramă — spune Schuricht-cel-mare.

— Cîte bucăţi de zahăr se capătă pentru un gîndac ?

— Întîi caută, pe urmă socotim.

Klauschke-cel-alb caută un timp şi găseşte zece gîndaci într-un singur loc.

— Bine, dar aici ar fi trebuit să fie totul mîncat pînă la rădăcină ! spune Schuricht-cel-mare plin de nedumerire.

— Chiar acum au venit... chiar acum au venit bîzîind — se bîlbîie Klauschke-cel-alb. Aproape că din aer i-am prins.

Ia te uită ce lighioane ! Parc-ar pica din stele.

— Asta face cam o sută de bucăţi de zahăr, Klauschke.

Klauschke-cel-alb se bate pe burtă.

— Acum mă duc să ajut din nou la Kimpel — spune apoi. Acolo m-am tocmit.

— Pionierii nu se tocmesc ca slugile.

— Unde scrie ? Pionierii n-au un astfel de regulament. Eşti atît de prost, măi Kraske, că nici măcar regulamentele nu le cunoşti.

— Lasă-l să se ducă ! se amestecă Schuricht-cel-mare, punîndu-mi mîna pe gură. O să-l reclamăm şi gata !

Se apropie prînzul. Klauschke-cel-alb vine iar la noi :

— Acum vă mai ajut şi pe voi oleacă.

Schuricht-cel-mare se răsuceşte pe loc şi porneşte glonţ spre Klauschke-cel-alb.

— Arată-mi buzunarele !

Klauschke-cel-alb se trage înapoi :

— Cine hotărăşte aici, tu sau Kraske ?

— Ţi-am spus să-mi arăţi buzunarele !

— Nu sînt maimuţoiul tău !

Klauschke-cel-alb o tuleşte, sărind peste brazde.

— Ai văzut ? A vrut să ne aducă iarăşi gîndaci de acolo !

Schuricht-cel-mare strînge pumnii.

— Chestia asta o vei aduce în faţa consiliului prieteniei !

CAPITOLUL 24

Soarele și luna se plimbă pe rînd pe cerul albastru sau bălțat. Cînd bolta e cenușie, soarele și luna se ascund în dosul perdelei sure și rămîn acolo. Soarele făurește zilele. Luna făurește nopțile. Ploaia și zăpada făuresc vara și iarna.

Oamenii se războiesc cu timpul. Unora li se pare prea lung și ar mai tăia o bucată din el. Altora li se pare prea scurt și fiecărei zi ar dori să-i mai înnădească o bucată. Dar nu se găsește foarfece care să scurteze timpul și nici ață cu care să-l poți prelungi. Unde s-o fi aflînd timpul care va să vină și unde o fi stînd înfășurat acela care a trecut? O fi existînd timp și pe stele sau timpul e cunoscut numai pe pămînt? Cînd stelele nu strălucesc, înseamnă oare că n-au timp?

Ai văzut? Bunica se face parcă tot mai mică. Eu nu știu, n-am văzut. Nu mă mai duc pe la ea, nici ea nu vine pe la mine, așa că nu ne vedem. Nici bunicul n-a crescut. Umblă de colo pînă colo, cocîrjat, gata parcă să sară tuturora de gît, dar nimeni nu vrea să mai aibă a face cu el. E ca un ciot bătrîn, rămas în mijlocul drumului, de care se feresc și pe care îl ocolesc toate căruțele. Nu-i de nici un folos să-l scoți de acolo; nu-i bun nici măcar de pus pe foc: e putred; timpul l-a măcinat; se sfarmă și se face una cu pămîntul.

Patru săptămîni pot să fie lungi, pot să fie și scurte. Depinde cum le folosești. În patru săptămîni Klauschke-cel-alb și-a făcut rost de o slujbă la oraș. Puțin îi pasă de

Märzbach, spune el, şi de micul lui salariu de începător. Acum s-a suit mai sus în ramura alimentară. Şi o dată cu el suie şi vînzătoarea de la băcănia din Märzbach. Acum o să conducă ea magazinul din Märzbach şi o să angajeze o ucenică.

Domnul Bogratzki şi-a găsit şi el un rost la oraş. Repară deşteptătoare la o ceasornicărie de stat.

— Ceasurile sunau mai tîrziu decît la ora cînd trebuia să te scoli — spune doamna Bogratzki — fiindcă pînă acum n-au avut specialişti. Bărbatul meu e specialist. Are mîini mult prea delicate pentru munca de la fabrica de sticlărie.

Doamna Bogratzki a şi primit în dar un inel de argint. În curînd se va muta la oraş. Pionierii n-au să plîngă în urma ei. Şcoala veche o să fie acum liberă de tot şi o să avem o casă întreagă pentru noi. Trebuie să discut o dată despre asta cu colegul meu, primarul Kaldaune.

— La oraş nu mai domneşte foamea. Satul şi-a făcut datoria. Cine nu şi-a găsit un rost aici, pleacă în alte locuri — spune primarul Kaldaune. Voi o să căpătaţi şcoala cea veche. M-aţi ajutat la stîrpirea gîndacilor. Acum vă ajut şi eu pe voi. Înjghebaţi-vă un cuib al pionierilor, cîntaţi şi fiţi voioşi!

Şi dada Kimpel şi-a folosit timpul. A intrat ca bucătăreasă la grădiniţa de copii. Da, acum se găteşte la grădiniţă. La amiazi, mormolocii nu mai sînt nevoiţi să morfolească pîine grunjoasă. Dada Kimpel le găteşte o supă la prînz. Comuna plăteşte bucuros dadei pentru munca ei. Au fost mame care au vrut să vadă mai întîi dacă ceilalţi copii nu se îmbolnăvesc sau mor de pe urma mîncării gătite de dada Kimpel. Dar nici un copil n-a murit. Toţi cresc şi sînt vioi.

— Se vede că tot nu-i nimic adevărat cu vrăjitoria ei — au spus atunci femeile şovăielnice, lăsîndu-şi şi ele copiii să mănînce la grădiniţă.

Chelbosului timpul îi pare prea lung. Trage cu urechea prin sat, de nu-i cumva vreo nădejde să se întoarcă lucrurile aşa cum au fost. Pleacă la Schöneberg şi întreabă

cînd vor reveni vremurile de odinioară. Şi la Schöneberg i se spune :

— Răbdare ; sucești din cînd în cînd şurubul puţin înapoi şi timpurile de mai înainte vor reveni de la sine.

Chelbosul se întoarce la Märzbach şi trage iarăşi cu urechea. Urechile ce ascultă pentru el s-au împuţinat. Aşa, de pildă, un oarecare Bogratzki s-a mutat din sat şi face ceasornicărie la oraş. Pentru trei ciocane de rachiu şi o bucăţică de slănină chelbosul nu poate să mai tragă acum cu urechea tocmai pînă la fabrica de sticlă din Sandberge.

— Lui Bogratzki i-au astupat urechile cu tic-tacul şi soneria ceasornicelor — bombăne chelbosul.

E ca şi cum noul ar creşte peste tot. Cele vechi sînt date tot mai mult la o parte. Ba unii oameni parcă nici n-ar mai vrea să-şi amintească de ceea ce a fost odată. Sînt nerecunoscători şi primesc noul în locul celor vechi. Ce s-a întîmplat, de pildă, cu Kraske, cel cu patima măririi ? Nu l-a chemat chelbosul la el ? Trebuie să vadă ce-i cu dînsul. Duminică, pe neaşteptate, chelbosul se înfiinţează în bucătăria bunicilor. Cartofii pentru masa de prînz aburesc. Bunica a aţipit lîngă vatră.

— Sfinte Dumnezeule, jupînul Kimpel, şi tocmai astăzi cînd n-am făcut curăţenie ! Iartă neorînduiala, jupîne Kimpel, dar vezi dumneata, picioarele, picioarele parcă mi le rod viermii, aşa le simt.

Canapeaua scîrţîie. Bunicul se ridică anevoie. Un val de mîndrie îl copleşeşte. Aşadar, n-a fost uitat de tot. Mai sînt unii care nu-l ocolesc. Jupînul Kimpel a venit în casa lui. Un om ca jupînul Kimpel dă pe la ei cînd i se abate. Unde s-a mai văzut aşa ceva ?

Chelbosul se trînteşte cu toată greutatea pe canapea. Privirile lui iscoditoare se rotesc prin odaie.

— Eşti cumva bolnav, Kraske ?

— Da' de unde, da' de unde !

Niciodată bunicul nu s-a simţit mai bine ca în clipa aceasta. Kimpel joacă în mînă vîna de bou. Izbeşte cu ea în gol şi-o face să şuiere. Bunicul începe să se simtă mai puţin bine.

— Nu ți s-a spus că ai fost chemat la mine?

— Să-mi lingă capra sare de pe tălpile goale dacă știu ceva.

— A sosit vremea! glăsuiește chelbosul întinzînd bunicului vîna de bou. Cred că acum ai mai multă nevoie de ea decît mine. Frumos ți-ai crescut nepotul!

Bunicul cîntărește reteveiul în mîna lui cenușie ca piatra.

— Vezi că băiatul, Tinko, vreau să spun, nu mai stă la noi — spune bunica tuguindu-și prietenos buzele.

— Taci! îi poruncește bunicul ducîndu-se atît de grăbit să pună reteveiul în colțul de lîngă dulap, de parcă s-ar fi încins în mîna lui.

— Așa va să zică? Băiatul hotărăște unde vrea să șadă?

— Păi de, vezi că acolo îl are pe tatăl său... — zîmbește obosit bunica.

— Ți-am spus să taci! tună bunicul cu glas mai amenințător. Adu ceva de băut. Ceva tare, un rachiu țărănesc!

Bunica își leagă un șorț curat și pleacă tîrșîind picioarele.

Chelbosul îi face semn bunicului, care stă în picioare, să se așeze lîngă el pe canapea. Bunicul se așază. Între el și Kimpel a rămas un loc gol.

— Ai auzit că vin peste noi cu tractoarele?

Bunicul n-a auzit nimic. Nu se întîlnește cu nimeni. Nu-l interesează. Din partea lui n-au decît să vină și cu tunurile pe ogoare. Pe cîmpul lui n-o să calce nimeni, martor îi e Dumnezeu din cer. Chelbosul se uită la bunic și închide un ochi.

— Asta n-o spun orișicui — urmează el după o clipă, dregîndu-și tacticos glasul. Cine nu-i deștept ca noi, n-are decît să se păcălească. Pot să mă bizui pe tine, Kraske?

— Ca pe maica dumitale, jupîn Kimpel.

Asta nu-i balsam pentru urechile chelbosului. Pe mama lui adevărată n-a cunoscut-o, iar cea de a doua a fost dada Kimpel.

— Vreau să spun că pe măsură ce ne apropiem de timpurile bune, tot mai mult trebuie să se dovedească prietenia adevărată.

— O să se dovedească, jupîn Kimpel, de-ar fi să taie bucăți din mine.

Bunicul crede ceea ce spune. Toată lumea l-a părăsit. Ce fel de om ar fi el dacă l-ar dezamăgi pe jupînul Kimpel care a intrat duminica asta ca o binecuvîntare în casa lui!

— Tractoarele înseamnă prăpăd — îi șoptește chelbosul. Cei mici, netrebnicii, se ridică tot mai sus cu ajutorul lor, dar pentru noi, cei mari, cei vechi, sînt otravă, pricepi?

Bunicul își leagănă capul:

— Vorba ceea: otrava pe care n-o înghiți nu-ți face rău.

— Așa-i! întărește chelbosul. Dar nu toți sînt așa deștepți. Tractoarele sosesc și se face propagandă pentru ele. Ei bine, află că oameni destul de deștepți s-au lăsat duși de ea. Își vînd vitele de jug și ham și ling dosul tractoriștilor. Repede, repede, totul se face la repezeală, și pe urmă vezi cu ce te alegi: cioara falimentului ți se așază pe coș.

Chelbosul închide iar un ochi și urmărește cu celălalt fața bunicului.

— Pentru țăranii sărăntoci, tractoarele lucrează aproape degeaba. Li se cer prețuri de nimic. Nouă însă ni se socotește din gros. Îți ies ochii din cap cînd vezi cît te costă. Ce-i mai rău e că nu le poți opri cînd se scumpesc prea mult. Umblă și umblă pe ogor pînă ți-l prăpădesc de tot, și apoi vine socoteala și falimentul.

— Cu mine — spune bunicul îndreptîndu-se din șale — n-o să aibă noroc. Înainte de seceriș îmi mai cumpăr un cal. Banii sînt puși deoparte. Pe mine poate să mă... Sînt liber, independent.

— Cumperi și o secerătoare? îl întrebă chelbosul făcîndu-i cu ochiul.

— O secerătoare? Of, Doamne, o secerătoare...

Bunicul se uită la Kimpel aproape cerșind.

— Pricepe, îţi dau secerătoarea mea dacă... ei, ştii tu. Că dacă ne ţinem bine, dacă nu le dăm nici un sfanţ, cu ce bani o să-şi ţină tractoarele? Cum o să le poată da ieftin sărăntocilor?

Prietenia nu i s-a părut bunicului niciodată atît de caldă ca în ziua aceea. Chelbosul îl bate pe umeri şi rîde din toată inima, încurajîndu-l. Se va găsi o cale şi pentru cumpărarea calului. Jupînul Kimpel are la îndemînă ţărani de încredere în alte sate. Şi ei o să-i vîndă prietenului un cal căruia o să i se ducă vestea. „Unul tinerel, un cal mai tinerel", vrea bunicul.

— Că de îmbătrînit îmbătrîneşte el singur — adaugă apoi. Mai ştii păcatul? S-ar putea să-mi cumpăr şi o caleaşcă şi toamna s-o întind niţel prin ţară, pe la bîlciuri.

Chelbosul poate să-i facă rost prietenului şi de o trăsurică, de o brişcă frumoasă şi ieftină. Un cunoscut al lui vrea s-o vîndă pentru că-i prea grea pentru el. Cînd ai doi cai, unul tînăr şi unul deprins la ham, îţi trebuie o brişcă zdravănă, care s-o ducă la drum.

Tocmai cînd chelbosul dă să se despartă de bunic în tinda casei, soseşte şi bunica şontîcîind. A fost la cîrciumarul Karnauke şi a cumpărat o cinzeacă de rachiu pentru cei doi bărbaţi. Abia îşi trage sufletul şi mîna îi tremură cînd îi întinde bunicului sticluţa. Bunicul i-o zvîrle la picioare:

— Freacă-ţi ciolanele cu rachiul dintr-însa. N-ajunge nici pentru o muscă. Cu un degetar de rachiu vrea zgîrcita asta să ospăteze pe un prieten?

Kimpel dă din mînă în semn că nu-i arde de băut. Cînd o să treacă bunicul pe la el, au să bea pe săturate.

— Femeia asta mă bagă în mormînt — se mînie bunicul.

Bunica adună scîncind cioburile din tindă.

— Nu-i chiar aşa, nu-i chiar aşa — îl potoleşte chelbosul pe bunicul. Rachiul e floare la ureche. Cel mai de seamă lucru e prietenia. Trebuie să se întoarcă timpurile de altădată!

Bunicul se ghemuieşte iar pe canapea şi aşteaptă mîrîind masa de prînz. Îşi trece prin minte cele vorbite cu chelbosul. Într-un singur loc gîndurile i se poticnesc. „Timpurile de altădată" ? La care timpuri de altădată s-o fi gîndit jupînul : la cele foarte vechi, cînd bunicul era încă zidar şi o întindea în fiecare dimineaţă spre fabrica de sticlă ? Nu se poate ca de astea să se fi legat chelbosul. Pe atunci nu era încă nici un fel de prietenie între el şi chelbos. Bunicul nu se poate dumeri despre care timpuri de altădată e vorba. El, dinspre partea lui, nu se gîndeşte la cele vechi de tot. El se opreşte la timpurile mai noi, dar nu chiar la cele noi de tot.

Au trecut patru săptămîni. A sosit ziua cînd prietenii noştri trebuie să se întoarcă din Polonia. Aşternem pe o pancartă o urare de bun sosit şi după şcoală ne aşezăm la pîndă. Ne-au trimis salutări de acolo, au scris că le place în Polonia, dar nici o carte poştală n-a pomenit despre întoarcerea lor.

— Domnule Grün, nu v-a scris nimic domnul Kern ?

— Nici o grijă, au să vină — răspunde domnul Grün.

— Nici Grün nu ştie mai mult decît noi — mîrîie Schuricht-cel-mare. Pentru ce s-a mai făcut învăţător ?

Ne-am adunat în şanţul de pe şoseaua care duce spre Sandberge. Întrebăm pe fiecare biciclist care vine dintr-acolo dacă nu cumva a trecut pe lîngă pionieri.

— Care pionieri ?

— Cei din Polonia.

— Vă bateţi joc de mine ?

Stăm lungiţi în şanţ şi ne ciorovăim un pic, molfăim fire de iarbă, prindem lăcuste şi gîdilăm cu rămurele greierii ca să iasă din găurile lor din pămînt. Dar pionierii nu sosesc.

Un pionier din clasa întîi se uită la pancarta noastră :

— „Bineveniţi" nu se scrie într-un singur cuvînt ?

— Ba da, dar în două cuvinte sună mai călduros — îl lămuresc eu.

Pionierul din clasa întîi stă oleacă pe gînduri şi spune apoi :

— Dacă nu l-aţi scris într-un singur cuvînt, puneţi barem o liniuţă între „bine“ şi „veniţi“.

— La ce bun să punem liniuţa ? îl întreabă Schuricht-cel-mare. Eu nu vorbesc niciodată cu liniuţe.

— Dacă nu mă credeţi, n-aveţi decît să vă uitaţi în cartea de citire.

— Asta ar mai lipsi : să cărăm şi cartea de citire în şanţ !

Micul pionier m-a pus pe gînduri. Poftim, un coşcogea conducător de pionieri ca mine să nu ştie cum se scrie „fiţi bineveniţi“ ! Mi-e ruşine, dar nu vreau să se observe.

— N-au să-l cheme pe Felko cu boul lui ?

— Cine ?

— Pionierii. Ca să-i aducă acasă.

Micul pionier ne dă din nou de gîndit. Are dreptate : pionierii au să anunţe cînd vor sosi.

Plecăm amărîţi spre casă. Pancarta o iau cu mine. Mă uit în cartea de citire. Micul pionier a avut dreptate. Trag o liniuţă de legătură între „bine“ şi „veniţi“. Dar se vede cale de-o poştă că-i o înnăditură. Pancarta nu mai are nici un farmec. Mă gîndesc mult la asta. A doua zi dimineaţă spun pionierilor că micul nostru prieten a avut dreptate. Zugrăvim cu toţii o altă pancartă de bun venit. Aşteptăm trei zile pe prietenii noştri din Polonia. Nu vin.

— Au să vină pe jos şi aproape dezbrăcaţi — spune Fritz Kimpel.

— Nici pomeneală de aşa ceva !

— Puteţi să mă credeţi. S-a spus şi la radio. Polonezii sînt morţi după încălţăminte şi îmbrăcăminte de copii. Se bucură de fiecare zdreanţă.

— La ce radio ai auzit asta ?

— Tatăl meu a auzit.

— Tu crezi că se poate aşa ceva ? îl întreb pe Schuricht-cel-mare.

— Eu nu cred — răspunde Schuricht scuturîndu-se. În tot cazul, dacă-i adevărat ce spune, fratele meu cel mic are acasă încă un costum.

— Va să zică tot crezi, Schuricht ?

— Nu cred nici de cinci parale.

Un camion trece duduind prin faţa şcolii. E încărcat cu mobilă. Dulapurile se clatină. Pe o masă rotundă, picior peste picior, şade Klauschke-cel-alb şi se uită cu dispreţ la noi, bieţii viermişori din ţărîna de lîngă gardul şcolii. Colbul răscolit de maşină ne intră în nări. Ne strîmbăm. Klauschke-cel-alb scoate limba. Şi camionul se mistuie în zare.

— Ai văzut ?

Schuricht-cel-mare caută o piatră de azvîrlit.

— A scos limba la noi.

— Au să i-o scurteze ăia de la oraş.

— Crezi ?

— Acolo totul se face mai mult în colectiv.

— Şi ce înseamnă asta ?

— Se reped toţi la unul şi-l bat împreună. Aşa mi-a spus un sticlar.

— Asta înseamnă colectiv ?

— Asta.

Seara îl întreb pe tata :

— Dacă toţi împreună bat pe unul singur, asta înseamnă colectiv, tată ?

— Nici gînd, Tinko !

— Atunci ce ?

— Colectiv este atunci cînd... colectiv e cînd toţi împreună...

— Parcă spuneai că nu toţi împreună.

— Ba da, împreună, dar nu ca să bată.

Tata se uită într-o carte :

— „Colectiv — comunitate cu aceleaşi interese de muncă şi producţie", citeşte el. Asta e. Şi bătaia nu e muncă, Tinko.

— Pionierii sînt un colectiv, tată ?

— Cred că da.

Tata nu ştie totul precis.

Pionierii sosesc în puterea nopţii. Nimeni nu i-a adus de la gară. Cine putea să ştie ? Ştefania mă zgîlţîie din

somn. E în cămaşă de noapte şi vrea să se urce în pat. Eu mă frec la ochi.

— V-au dezbrăcat, Stefania ?

— Mi se pare să visezi încă, Tinko. Uite, sînt eu, sora ta Stefania.

— Ce s-a întîmplat ? Unde sînt ?

La gît am o cravată roşie de pionier. Stefania mi-a legat-o. E o cravată de pionier polonez. Mi-a adus-o Stefania în dar. Pe scaun lîngă pat văd o uniformă nouă de pionier.

— Tu ai adus-o, Stefania ?

— Mama a cusut-o. A terminat-o astă-seară.

— Unde e mătuşa Clary ?

— S-a culcat.

— E dată naibii ! Mîine o să-i dau trei sărutări. Şi ce se va întîmpla cu uniforma pe care i-am împrumutat-o micului Schuricht ?

— Rămîne a lui.

De bucurie nu pot să adorm multă vreme. Stefania zîmbeşte în somn. Desigur că visează despre Polonia.

Dimineaţa îmbrac uniforma cea nouă. Nu vreau să-i salut ca un fitecine pe pionierii care au fost în Polonia. Cravata roşie străluceşte în soare ca un bujor. Pot să trec aşa pe la casa bunicilor ? Dacă iese bunicul şi mă vede... La nevoie aş putea să pun cravata pentru puţin timp în buzunar. „De ce ? De ce ? De ce ?“ îmi zvîcneşte inima. Nu mai am nimic a face cu bunicul. Gîndurile mă hărţuiesc încoace şi încolo. Păstrez cravata la gît, dar mă strecor prin umbra copacilor.

Ce primire, doamne, ce primire ! Schuricht-cel-mic îmi sare de gît şi-mi cuprinde trupul cu picioarele. Pe pieptul lui strălucesc multe insigne colorate. Le împarte prietenilor care au fost nevoiţi să rămînă acasă. Micul Schuricht n-a uitat pe nimeni. A fost cel mai mic dintre cei douăzeci plecaţi în Polonia şi pionierii polonezi l-au răsfăţat. El a primit darurile pentru întreaga grupă. Pionierele poloneze au jucat cracoviana mai ales cu el. Micul şi de obicei atît de obositul Schuricht a înflorit ca un măceş de la marginea drumului. Învăţătorul Kern

umblă cu faţa luminată. Parc-ar purta un soare mititel într-însul. Ne arată darul primului ministru polonez. E un aparat mare de radio cu picup.

— Cum, prim-ministrul a stat de vorbă cu voi ?

— Cum vorbim noi acum.

— A pomenit ceva şi de noi ?

— A spus să salutăm copiii germani din partea lui.

Sepp Wurm umblă la picup.

— Pune cîntecul pionierilor polonezi, Sepp Wurm. Vreau să-l mai aud o dată.

Sepp caută plin de importanţă în cutia cu plăci şi zîmbeşte :

— De ce nu-mi mai spune nimeni „Sepp-Cehul" ?

— Fiindcă ne scuipai cînd îţi spuneam.

— Nu mai scuip.

Pionierii noştri au avut în Polonia şi o întîlnire prietenească cu pionierii cehoslovaci. Cehoslovacii erau şi ei în vizită în Polonia.

— Oameni de treabă — spune Sepp Wurm. M-au sărutat.

— Dar ce, ai crezut c-au să te muşte ?

— Am crezut c-au să mă bată.

— Cum ai putut să-ţi închipui una ca asta ?

— Mama mea a crezut, şi acum se miră şi ea.

Mama micului Kubaschk s-a minunat şi ea.

— Va să zică nu v-au făcut nimic ? Şi nici pe Ignatz nu l-ai întîlnit ?

— Nu, mamă, dar preşedintele mi-a dat mîna.

— O fi fost vizitiul lui.

— Nu, mamă, era chiar preşedintele, prietenul Bierrut.

— Cum ai spus că-l cheamă ? Bierrut ?

— Da, mamă.

— E neamţ ? *Bier* [1] sună cam nemţeşte. Dumnezeu ştie de ce ţi-o fi dat mîna.

Toată dimineaţa o petrecem la şcoală în cîntece şi veselie. Sînt pus să raportez cum i-am condus pe

[1] Bier – bere. (n. t.)

pionierii rămaşi acasă şi nu uit să pomenesc că şcoala veche ne-a fost făgăduită ca local pentru o casă a pionierilor. Prietenii bat din palme.

— Ura! Trăiască Tinko!

— Ar trebui să chibzuim dacă nu s-ar cuveni ca Tinko să facă parte din consiliul prieteniei — glăsuieşte învăţătorul Kern. Sînt de părere că a muncit bine.

Pionierii bat din palme şi tropăie de se cutremură geamurile. Eu mă roşesc. Ce să spun?

— Nu vă obosiţi — le spun; am făcut-o cu plăcere. Mulţumesc pentru tropăit.

În drum spre casă Fritz Kimpel se ţine după mine şi mă ia peste picior:

— Abia o să poţi căra acasă salariul pe care o să-l primeşti cînd o să fii consilier al prieteniei şi instructor superior!

— Mi se pare că ai uitat cum zbîrnîie vîna de bou, bătrîne Kimpel-chelbos.

— O să-ţi cînte ţie în curînd pe turul pantalonilor, deşteptule Kraske. Reteveiul te şi aşteaptă în spatele dulapului. L-a împrumutat cineva anume pentru tine.

Acum ştiu ce-are de gînd bunicul cu mine. N-o să mă mai duc niciodată pe la el.

— Ce-i cu bătrînul Kraske? L-au apucat din nou pandaliile?

— Nu, e treaz. Uite, nu se clatină nici un pic.

E duminică. Bunicul trece prin sat într-o trăsură trasă de doi cai. E îmbrăcat cu hainele negre de sărbătoare. Pălăria pe care şi-o pune de obicei numai la biserică e trasă strengăreşte pe frunte. Astfel stă cocoţat pe capră ca un rege întunecat. Părul îi e aproape tot atît de alb ca pieptarul de lînă împletită al cămăşii. Mustaţa argintie şi-a răsucit-o cu unt şi sfîrcurile îi stau ascuţite, drept în sus. La brişcă sînt înhămaţi Bläker şi calul cel nou, un roib. Roibul priveşte speriat în toate părţile. Ar vrea să sară peste oişte. Trasul îl lasă pe seama lui Bläker.

În fund, pe scaun, şade bunica. Şi-a legat un şorţ, proaspăt scrobit şi şade numai într-o rînă pe pernele trăsurii, de parcă ar vrea să coboare cît mai repede şi s-o ia la fugă. Cu mîna dreaptă îşi îndeasă fără încetare părul sub basma. Sătenilor care-i dau bineţe le mulţumeşte ruşinată.

— Mînă mai repede ca să ieşim odată din sat! îi strigă bunicului. Sînt atît de ruşinată că nu ştiu ce să fac cu mîinile.

— Vîră-le sub şorţ şi aşază-te ca lumea — îi răspunde bunicul. Vorba ceea: Cine are, să arate ce-i în stare. Să vadă lumea că sîntem oameni cu stare.

Bunica îl ameninţă că sare din brişcă. Atunci bunicul o ameninţă la rîndul lui că dacă nu se astîmpără, se duce la cîrciumă şi bea şi caii şi trăsura.

Bunica nu-şi găseşte linişte. Te pomeneşti că în timp ce ea şade aici în brişcă, vreo cotă oarecare n-a fost încă predată. De cînd cu cîntatul pentru ouă, e veşnic neliniştită. Cine ştie dacă într-o bună zi n-au să vină cu muzică să le ia şi un porc.

— Uite, uite! Bătrînul Kraske îşi plimbă calul cel nou!

— Încetul cu încetul ăsta prinde mucegai sub şapcă. Toată lumea aşteaptă tractoarele şi el îşi cumpără cal. Nu mai ştie ce să facă cu banii?

Eu mă joc cu Stefania la poarta cea veche a conacului. Trăsurica de zile mari a bunicului se apropie clămpănind. Stefania şi cu mine am înlemnit uitîndu-ne la ea.

Bunicul se face că nu mă vede. Pocneşte doar din bici şi se propteşte mai ţeapăn pe capră. Bunica îmi face semn cu braţele ei strîmbe să mă urc. Tot mă mai iubeşte bunica!

— Vrei să ne suim? Nu m-am plimbat încă niciodată cu trăsura — îmi spune Stefania, apucîndu-mă de mînă.

Eu mă împotrivesc. Calul cel nou se sperie. Se smuceşte înapoi. Bläker, uluit, se lasă tras. Trăsura se aşază de-a curmezişul uliţei. Bunica începe să ţipe. Bunicul loveşte caii cu biciul. Calul cel tînăr face o

săritură înainte şi-l trage din nou pe Bläker după el. Trăsura o ia la goană, uruind sec. Bunicul şi bunica dispar în colbul şoselei.

Vara se aciuează în tulpinile cerealelor. În fiecare zi suie cu o bucăţică mai sus. În cele din urmă se cuibăreşte în mustăţile spicelor şi-şi face acolo de lucru. Coace grînele. Albăstrelele din mijlocul holdei îşi înalţă capetele ca nişte femei pitice cu ochi albaştri. Macul roşu îşi aprinde flăcăruia. Puii de vrabie se leagănă pe tulpinile mai tari, ciugulind grăunţele în pîrgă. Vrabia ştie înaintea ţăranului ce gust va avea pîinea cea nouă. Vîntul se odihneşte în pădure şi lasă dogoarea să freamăte pe ogoare. Ploaia hoinăreşte pe alte meleaguri. Picioarele desculţe se scaldă în nisipul fierbinte al drumului. Oamenii trec grăbiţi pe uliţele satului, dar cu feţele încordate. Scrutează cerul şi ar vrea, cu privirile lor, să ţintuiască soarele pe cer. Se apropie secerişul.

Cînd văd holdele dînd în pîrgă, se trezeşte în mine o veche teamă. Pare-se că teama aceasta s-a născut o dată cu mine. Simt în creştetul capului vipia arzătoare şi ţepii miriştii înfigîndu-mi-se în călcîie pînă cînd călcîiele se fac tari ca piatra, de-aş putea să mă plimb şi pe cuie. Simt setea lipicioasă, chinuitoare, şi parcă văd aievea praful cerealelor pătrunzînd în pielea mea năduşită. Dar nu asta mă înfricoşează. Mi-e teamă de răcnetele şi sudălmile bunicului, de oftatul bunicii, de oboseala braţelor mele care nu vor să mă mai ajute să ridic snopii. Holdele în pîrgă trezesc în mine toate chinurile secerişului. Îmi vine s-o iau la goană. Dar nu-i nevoie să fug. Anul acesta nu mă va mîna nimeni la munca seceratului.

Satul e tăcut. Nu începe încă nimeni să-şi ascută coasa pentru seceriş? Ba da, undeva se aude sunet de fier izbit de fier şi din cînd în cînd un zuruit de tăiş de coasă. Colo, în capul satului, bunicul îşi ascute coasa, de parc-ar fi singurul care, anul ăsta, se gîndeşte la cosit.

Pe cîmp a zburat o pasăre pestriță. N-am mai văzut-o niciodată. E mai mică decît o cioară, dar are ciocul ca de cioară. N-o aud cîrîind. O fi mută ? Are pene pestrițe. În bătaia soarelui luceşte ca mătasea verde, iar aripile îi par străvezii. O fi o pasăre din paradis, care a venit să ne spună că au început vremuri mai bune pentru copii ?

Îl întreb pe învățătorul Kern despre această pasăre. El n-o cunoaşte. Îmi spune să-l chem cînd am s-o mai văd. O zăresc din nou. Învățătorul se uită lung la ea, dar n-o cunoaşte.

— Vezi ? spune învățătorul Kern. Noi toți ştim mult prea puțin. S-o cerceteze pionierii. Avem nevoie de un cerc pentru zoologie.

— Nici cercul n-o să ştie ce fel de pasăre e, domnule Kern.

— Aici ai dreptate, Tinko — răspunde învățătorul Kern. Totuşi ar trebui să întemeiem cercul. Vreau să mai învăț şi eu ; şi apoi există şi cărți.

— Acum aveți dumneavoastră dreptate, domnule Kern.

CAPITOLUL 25

Din Klein-Schmorgau au sosit două tractoare. Au adus cu ele şi nişte secerătoare mari care leagă snopii. Sătenii dau fuga din toate părţile. Pionierii împodobesc cu flori maşinile care duduie. Ne aşezăm în spatele tractoriştilor şi pornim prin sat. Ţăranii se ceartă între ei ; fiecare ar vrea să i se tundă mai întîi tarlaua lui. Primarul Kaldaune îi împacă. O comisie trece pe la fiecare, cercetînd cît de coapte sînt grînele. Se întocmeşte o listă. După această listă au să secere tractoriştii ogoarele. Ţăranii sînt mulţumiţi. Nu trebuie să mai aştepte o veşnicie. Marile secerătoare înghit cerealele de pe lanuri ca nişte vaci uriaşe rămase o lună de zile fără nutreţ. Snopii se rostogolesc, gata legaţi, din spatele maşinilor. Femeile şi copiii ţăranilor nou-veniţi n-au decît să aşeze snopii în şire şi căi. Bărbaţii pot să cureţe de îndată mirişte cu plugul cu boi. Dar şi asta vor face tractoarele după ce vor isprăvi cu seceratul.

Cu bubuit de tunet şi răpăind năprasnic ca o furtună, vremurile noi se năpustesc pe cîmpiile din Märzbach. Grînele coapte şuieră. Ţăranii săraci au străluciri de bucurie în ochi, ca în zilele de mare sărbătoare. Pe cîmp, copiii se ţin după tractoare. Vor să vadă cît de repede isprăvesc maşinile cu seceratul. Tractoarele isprăvesc foarte repede. Petele galbene de grîne coapte de pe micile ogoare dispar una după alta. Maşinile nu obosesc de loc. Umblă, cosesc, duduie, bufnesc şi se-

ceră fără oprire. De pe lanul de colo se şi depărtează, căutînd alte ogoare. Dar şi pe acestea le înghit, uruind şi pufnind, pînă nu rămîn decît mirişti.

Bunicul coseşte ca un om care se îneacă. E singur cu bunica în marea de spice. Dacă maşina înghite spicele ca o vacă, apoi secera le înghite ca o omidă. Bunica se tîrăşte strîmbă peste mirişti. Se ajută cu braţele întinse şi cu pumnii încleştaţi, ca să poată trece de la un snop la altul. Coasa-omidă a bunicului a ronţăit totul pînă la marginea cîmpului. Bunica leagă încă snopii la mijlocul peretelui de spice. Bunicul blestemă în cele patru vînturi şi aruncă o privire piezişă către tractorul care seceră holda pe ogorul ce se află cu două tarlale mai departe. Îşi încleştează pumnii, se apleacă şi leagă snopii. Leagă pînă cînd, la ultima treime a ogorului, se ciocneşte de bunica.

— Toată viaţa ai să te mişti ca viermele, se stropşeşte el, zvîrlind snopii legaţi de parcă ar avea păduchi.

— N-ar fi bine să cerem şi noi tractorul? se încumetă bunica, oftînd.

Bunicul încruntă din sprîncene. Scuipă de trei ori în faţa bunicii, se răsuceşte şi apucă iarăşi coasa.

Caii bunicului pasc pe răzor. Roibul cel tînăr are încă nevoie de păşune. În zori, întinerit parcă de roua nopţii, bunicul pleacă la cîmp cu amîndoi caii. Bunica se ghemuieşte în căruţă, cu picioarele strînse sub ea şi cu faţa schimonosită de durere.

— Nu-ţi mai încreţi faţa ca o scîndură de spălat, o ceartă bunicul. Vrei să creadă lumea că nu-ţi place să te plimbi cu doi cai la căruţă?

Bunica încearcă să scoată din adîncuri un zîmbet obosit, dar durerile i-l mistuie îndată de pe faţă.

Seara şade şi bunicul în căruţă. Caii s-au odihnit peste zi şi roibul cel tînăr saltă ca un ied. Plin de venin, bunicul îl croieşte cu biciul. Roibul se ridică în două picioare. Cînd dă să se lase jos, îl muşcă pe Bläker de gît. Bläker nu rămîne nepăsător. Necheză şi sare într-o parte. Animalele o iau razna cu căruţa goală, care se bălăbăneşte ca o cutie de carton

atîrnată de o sfoară. Bunica tocmai îşi trăgea şi-şi freca picioarele. A uitat să se ţină de loitre şi la întîia zdruncinătură s-a prăbuşit în nisipul de pe drum. Bunicul are treabă cu caii. Nu aude bufnitura.

Eu m-am împrietenit cu un tractorist. Îl cheamă Otto. Are faţa arămie, de parc-ar fi tăbăcită, şi un neg mititel pe nara stîngă. Otto are negi şi pe mîini. Culeg un mănunchi de rostopască şi-l aduc tractoristului meu.

— Ce flori sînt astea? mă întreabă Otto.

— Negelariţă — îi răspund eu. Îţi ungi negii cu zeama galbenă din tulpină şi dispar ca grăunţele în faţa găinilor.

— Ei, nu, zău! se minunează Otto.

— Mergi mai departe, Otto, că eu mă urc prin spate şi-ţi ung negii. Aşa n-ai să întîrzii.

Otto clatină din cap, dar mă lasă să-i ung negii.

— Cum îi spune tractorului tău, Otto?

— Încă nu m-am gîndit să-i spun într-un fel.

— N-ai putea să-i spui „Norocul copiilor"?

— „Norocul copiilor"? Ce nume mai e şi ăsta?

— Cel mai frumos din lume...

„Mergi, tractorule, vum, vum,
Iute tai prin spice drum,
Seceri holda la soroc,
Spre-al copiilor noroc..."

cînt eu cu glasul tremurat de zdruncinul tractorului.

Otto o să secere toată noaptea. O căruţă ne vine în faţă. Caii aleargă în galop. E bunicul cu cei doi cai. Roibul se sperie de tractor şi sare într-o parte. Nimereşte în şănţuleţul de la marginea drumului. Oiştea căruţei se rupe. Caii se grămădesc tremurînd pe partea dreaptă; nu pot suferi tractorul. Eu tremur ca şi ei. Roibul zvîrle cu picioarele dinapoi şi hamul îi ajunge sub burtă.

Otto vrea să treacă încet pe lîngă caii speriaţi. Bunicul apucă biciul şi sfichiuieşte cu sete tractorul. Îl nimereşte şi pe Otto. Otto se fereşte:

— Ce-i cu individul ăsta? E nebun?

Individul e bunicul meu.

Bunicul mă vede pe tractor în spatele lui Otto. Cureaua biciului îmi vîjîie de-a curmezişul obrazului. Nu ştiu ce să fac: să rămîn sus sau să sar jos. Lovitura de bici din obraz mă ustură ca piperul. Nu pot să pun mîna pe locul unde mă arde fiindcă trebuie să mă ţin. Biciul şuieră încă o dată, dar nu mă mai nimereşte: am trecut mai departe.

— Ai înnebunit, moşule? răcneşte Otto. Nu te pune să mîni cai dacă nu te pricepi.

Bunicul nu răspunde. Faţa îi e schimonosită de mînie. Ochii cenuşii fulgeră. Ar vrea să sară din căruţă şi să răstoarne tractorul. Otto a scos o şurubelniţă cît toate zilele şi-l ameninţă cu ea pe bunicul:

— Pun eu mîna pe tine, diavole!

Diavolul e bunicul meu. Ne urmăm drumul.

— Otto, acolo în ţărînă e bunica mea!

Otto opreşte. Sărim din maşină. Nisipul colbăit ne învăluie.

— Eşti împreună cu cîinele turbat de colo, măiculiţă? o întreabă Otto pe bunica.

Cîinele turbat e bunicul meu. Bunica scînceşte doar şi se ţine de coaste. Otto dă fuga în sat după ajutor. Aleargă pe lîngă bunicul care blestemă.

— Du-te la dracu, surugiu afurisit!

Basmaua i-a alunecat bunicii în ceafă. Îi netezesc părul de pe frunte. Ea se opreşte o clipă din văietat şi-mi caută mîna:

— Tinko, dragul meu Tinko, ce bine că te-ai întors! Eşti supărat pe mine, Tinko?

— Nu sînt supărat, bunico.

— Vine vreun ajutor, Tinko?

— Vine, bunico.

Bunicul a sărit din căruţă. Orînduieşte hamurile încurcate, deshamă caii şi-i loveşte cu picioarele în burtă. Bläker primeşte cele mai multe lovituri. El e blînd şi răbdător şi nu-l izbeşte pe bunicul.

— Nemernicule ! se stropşeşte bunicul la el, lovindu-l din nou în burtă. Te iei după nebunul ăsta ? Vorba ceea : Cine nu vrea să asculte, să sufere. Am să te păruiesc pînă ţi-oi scoate maţele din bîrdan !

Povestesc acasă cele întîmplate. Tata îşi ridică ochii de pe carte cu o căutătură plină de tristeţe. E în concediu ; are timp. O iubeşte pe mătuşa Clary, dar se posomorăşte cînd se gîndeşte la casa părintească şi la cei doi bătrîni. Acum umblă neliniştit prin odaie.

— N-ar fi bine să-i dau de veste babei Kimpel ? o întreabă pe mătuşa Clary.

Mătuşa Clary s-a şi îmbrăcat. Dă fuga în sat ca s-o îngrijească pe biata mea bunică.

După un sfert de ceas se întoarce :

— Moş Kraske nu mă lasă să intru. A zăvorît uşile ! Mîine îmi iau concediu.

Tata nu doarme toată noaptea. Îl aud umblînd de colo pînă colo prin odaie.

În dimineaţa următoare bunica zace în pat şi geme. Soseşte sora comunală. Se uită la bunică şi spune :

— La asta nu mă pricep. Trebuie chemat un doctor.

— Ca s-o îmbolnăvească de-a binelea ? şuieră bunicul, îmbrîncind-o pe soră de lîngă pat.

Sora e jignită :

— Nu-mi iau nici o răspundere.

Şi se duce la primarul Kaldaune, de unde dă telefon medicului, rugîndu-l să treacă pe la bunica. Medicul constată că bunica are cîteva coaste rupte. Acum o să aibă timp să se cruţe.

— Dacă nu stai în pat, te duc la spital — o previne medicul.

Bunica n-are încotro şi rămîne culcată. Soarele urcă pe cer. Arşiţa freamătă peste ogoare. De jur împrejur, tractoarele au tuns holdele. Lanurile bunicului stau ca nişte insule galbene în mijlocul miriştilor şi pîrloagelor. Bunicul aleargă pe cîmp şi vede că boabele încep să se scuture. Se repede la chelbos şi-l roagă să-i

dea secerătoarea. Chelbosul e prietenos şi binevoitor ca totdeauna :

— Doi cai ai acum, doi cai buni — asta-i adevărat. Maşină însă n-ai — şi asta-i adevărat.

— Dacă mi-o împrumuţi numai o zi, jupîne Kimpel, sînt foarte mulţumit. Fac treabă bună cu caii mei.

— Bine — spune chelbosul ; de dragul prieteniei, fie. O să mă grăbesc cît pot. Cum mă uşurez puţin de muncile mele, îţi dau una din maşini.

— Poate să fie şi maşina cea veche — îi spune bunicul. Numai acum să mi-o dai, chiar azi dacă se poate.

— Asta cred că s-ar cădea s-o laşi pe seama mea, Kraske, nu ?

Chelbosul ridică braţele cu părere de rău.

Bunicul porneşte ca fript pe uliţa satului. Sudoarea îi broboneşte fruntea şi nasul. Dar nu e sudoarea verii, sînt sudori de moarte. Intră în cîrciumă şi dă pe gît trei pahare cu bere. Cîrciumarul Karnauke vorbeşte despre vreme. Bunicul nu aude nimic. Ce-o să se întîmple dacă grăunţele se risipesc pe cîmp ? S-a dus recolta. Tot satul o să rîdă de Kraske : are doi bidivii, şi recolta i se prăpădeşte pe spic !

Bunicul se grăbeşte spre casă. Bunica s-a împăcat cu starea ei. Niciodată nu i-a mers atît de bine. Picul de durere din coaste e o nimica toată pe lîngă junghiurile care-i sfredelesc picioarele cînd aleargă de colo-colo.

— Stai aici ca o damă de tobă şi te fandoseşti de zici ce-i aia. Şi mie mi se usucă creierii de griji.

Bunica se face mică, de parcă ea ar fi de vină că-i ţintuită în pat. Îndată o cotropesc şi durerile. Bunicul se năpusteşte în ogradă şi cu mare tărăboi, ocărînd de mama focului, dă vitelor nutreţul de prînz. Tractorul duduie pe cîmp. Bunicul se duce în şopron după paie. Prin gaura de la oiste poate să privească peste lanuri. Ruşinea nu-i pare atît de mare dacă se uită din ascunziş la cîmpul lui nesecerat. De furie îi vine să muşte vînturătoarea. Dar ce-i asta ? Tractorul duduie pe ogorul lui. Ce caută pe ogorul lui ? Bunicul

aleargă în odaie. Ia vîna de bou din colţul de lîngă dulap.

Tata s-a săturat să tot stea acasă. A luat-o peste cîmp şi se uită la tractorişti.

— „Acum se-mplineşte, acum se-mplineşte al douăsprezecelea ceas!" îngînă el de unul singur.

Trece şi pe lîngă lanul de secară al bunicului şi vede că boabele sînt gata să se risipească. Se duce la primarul Kaldaune:

— Trebuie să-l fericim cu de-a sila pe bătrîn. Altfel ni se prăpădesc bucatele. Pe răspunderea mea! Să-i dăm drumul!

Primarul Kaldaune se învoieşte numaidecît. Se duc la tractorist şi-l îndreaptă spre ogorul bunicului. Tata coseşte un rînd cu coasa lui Kaldaune. Tractorul ropoteşte în urma lui. Secerătoarea începe să înghită.

Bunicul soseşte pe cîmp:

— Ce umblaţi prin grînele mele, hai?

— Am crezut, Kraske, că măcar la bătrîneţe au să-ţi vină minţile la cap — spune cu blîndeţe primarul Kaldaune.

— Vreau să ştiu ce faceţi aici.

— Ţi-am adus tractorul ca să isprăveşti şi tu, nu vezi?

— Şi de plătit îl plăteşti tu, conţopistule, ai?

— După seceriş o să plăteşti fără să simţi.

— Dacă nu s-o putea altfel, plătesc eu! strigă tata apropiindu-se de noi de la celălalt capăt al ogorului, unde a isprăvit de cosit primul rînd.

— Tu-mi lipseai! Tu să plăteşti, tu, cu nimicul pe care-l primeşti de la fabrică? Cară-te de aici! Nu te cunosc!

— Mă rog, mă rog, dacă-ţi vine greu, putem să te şi păsuim — îl îmbunează Kaldaune. Plăteşti puţin cîte puţin, cum îţi vine la îndemînă.

Bunicul pare a sta la chibzuială. Îşi dă şapca pe ceafă, îşi muşcă mustaţa şi neluîndu-l în seamă pe Kaldaune, îşi aţinteşte privirea în pîlpîirea arşiţei de pe cîmp.

— Vrei ceva ? îl întreabă primarul Kaldaune pe Fritz Kimpel.

Fritz Kimpel a venit țopăind peste cîmp, s-a oprit în spatele bunicului și-l trage de curea :

— Am să-ți spun ceva, nene Kraske.

Bunicul se răsucește cît ai clipi. Fritz Kimpel vede vîna de bou în mîna bunicului și se sperie. Bunicul își apleacă urechea și Fritz Kimpel îi șoptește ceva. Asta nu-i șagă : prietenul îi trimite o veste. Fritz Kimpel spune ce are de spus și o zbughește. Primarul Kaldaune fierbe. În timpul secerișului are ceva mai bun de făcut decît să aștepte pînă ce Kraske va catadicsi să vorbească din nou cu el.

— Nu te lua după vorbe de clacă, Kraske — îl previne Kaldaune care bănuiește cam ce fel de știre i s-a adus bunicului. Te-ai înhămat la o prietenie care n-o să-ți priască.

— Cărați-vă de aici ! Lăsați-mă în pace ! Ce vă pasă de grînele mele ? Fac ce-mi place !

— A, nu ! se aprinde Kaldaune strivind cu picioarele iarba de pe hat. Ba ne pasă, ne pasă chiar foarte mult ! Grînele nu-s numai ale tale. O parte e a comunei, a oamenilor de la oraș, pe scurt, a statului.

Bunicul se frămîntă pe loc. Și ca totdeauna cînd îl părăsește judecata, întinde brațele în lături.

— Plecați de-aici, duceți-vă, cărați-vă ! spumegă el. Prieteni de ăștia vreți să-mi fiți voi ? Să stați la pîndă și să strîngeți cu ușa un om cinstit ? Ștergeți-o, ștergeți-o ! Vorba ceea : luați de la cei mari și-i îndopați pe cei mici. Nu dau nici un gologan !

— Dar gîndește-te, omule ! îi spune tata ridicînd brațele spre cer într-o ultimă încercare de a-l înduioșa. Gîndește-te că tu nu ești dintre cei mari !

— Nu tu hotărăști dacă sînt sau nu dintre cei mari. Nu tu, netrebnicule, trîntorule. Cară-te de pe ogorul meu !

Duduind, tractorul ajunge la marginea lanului. Tractoristul vrea să treacă pe partea cealaltă. Bunicul îi

taie drumul. Tractoristul opreşte maşina. Bunicul ridică reteveiul şi dă în ea de parcă ar fi animal sau om. Loviturile pocnesc în tablă şi răsună de-a lungul cîmpului. Tractorul nu se mişcă. Furia îi mistuie bunicului şi ultima rămăşiţă de judecată. Miezul de oţel al reteveiului scobeşte cucuie în învelişul de tablă al tractorului. Bunicul observă cu bucurie lucrul acesta. Pe faţă i se furişează o licărire de mulţumire. Tractoristul sare de la locul său. Vrea să se năpustească asupra bunicului :

— Nu se mai sfîrşeşte odată cu bătrînul ăsta ţicnit ? Nu mai departe decît ieri...

Tata şi Kaldaune îl opresc.

— Dă drumul maşinii şi sileşte-l să înceteze !

Tractoristul sare pe tractor, porneşte motorul şi o ia din loc. Bunicul se dă la o parte ca un dulău muşcat. Tractorul îşi urmează calea pe ogor. Bunicul goneşte zbierînd de-a lungul pîrtiei secerate. Dă din mîini şi ameninţă cu reteveiul. Zgomotul tractorului îi acoperă sudălmile.

Bunica ştie ce boală are. Trebuie să aibă răbdare pînă cînd i se vor lecui coastele. Soarele asfinţeşte, ca o vîlvoare de pojar, în spatele pădurii. Odaia pare muiată în văpaia lui. Bunicul umblă prin casă icnind. Se învîrteşte ca un zăvod în jurul patului bunicii.

— Mi-e cam foame, tăicuţă — spune băbuţa blajin şi cu smerenie.

Bunicul se duce greoi în bucătărie. Scoate din dulap un codru de pîine şi rupe din cui, în cămară, o harchină de slănină. Pe amîndouă le aruncă bunicii în pat, pe pătură.

— Dă-mi şi un cuţit, tăicuţă, că altfel cum s-o scot la capăt ?

Bunicul ia briceagul şi i-l aruncă deschis bătrînei ; ca pe o armă ucigătoare i-l aruncă bunicii şi pleacă apoi tropăind la grajd să înhame caii. Bläker are încă în iesle nutreţul de amiază.

— Îţi merge prea bine, secătură! Iarbă ai vrea, iarbă. Acum să vă văd, afurisiţilor, cum ştiţi să alergaţi. Bătrînul Kraske o să le arate deştepţilor cine e.

Şi porneşte cu caii spre ograda lui Kimpel. Pentru noaptea aceea i-a făgăduit chelbosul secerătoarea cea veche. Prietenul nu l-a părăsit. Dar şi el s-a arătat vrednic de această prietenie. Cu ciomagul i-a gonit pe cîinii aceia de pe ogorul lui. Poartă şi acum, ca o sabie, vîna de bou prinsă de cureaua nădragilor. De l-o supăra careva în noaptea asta, praf o să-l facă.

Ce-i asta? Ce stafii de animale răscolesc pămîntul? Pe ogorul lui Kraske e un zuruit şi un şuierat de parcă şobolani uriaşi ar roade spicele. Bunicul şade ţeapăn pe secerătoare. În sfîrşit caii trag păstrînd acelaşi pas. Cîrlanul s-a deprins cu huruitul dindărătul cozii. La început numai Bläker trebuia să tragă maşina. Acum, dimpotrivă, trebuie îmboldit ca roibul cel nou să nu tragă de unul singur. Maşina scuipă maldăre de spice pe mirişte. Snopii nu sînt încă legaţi. Dar ce-are a face? Mîine, bunicul are o zi întreagă înaintea lui ca să-i tot lege. Seara o să capete din nou maşina prietenului. Nu-şi mai simte vîrsta şi este iarăşi tînărul sobar care după ce şi-a făcut porţia de lucru la fabrică, se duce la baronul von Buckowitz şi lucrează a doua porţie. De cîte ori, pe vremea aceea, n-a răscolit el ogorul în miez de noapte albastră şi ca un spiriduş a sfîrtecat glia în lung şi în lat!

Un Kraske tînăr, doi cai sirepi! Au să rămînă cu gura căscată deştepţii, şi au să caşte nişte ochi cît roata cînd vor vedea mîine dimineaţă jumătate din lanul de secară al lui Kraske secerat şi cu snopii legaţi!

Nu departe de acolo duduie tractorul. Zgomotul motorului creşte şi scade. Iar pe fîşia unde se holbează ochii de far ai animalului de fier, răsar din întuneric forme şi lucruri: şire şi clăi, copaci, un lan de spice, tufişuri şi iepuri topăind.

Aripile strîngătoare ale secerătoarei se înalţă deasupra lanului. Cînd ajung sus, se îndreaptă şi se scufundă

din nou în valurile întunecate ale spicelor. Bunicul mijeşte ochii şi izbeşte cu biciul în direcţia din care vin către el razele de lumină ale tractorului. „Vum, vum, vum — puf, puf, bum, puf, puf, bum.“ Două animale îmbucă grînele de pe ogor. Unul vede ce înghite, celălalt bîjbîie ca un sobol prin întuneric.

Răpăitul maşinii bunicului a încetat. S-a oprit ca să mănînce ? Ce să mănînce ? N-are nici o firimitură în buzunar. Muşcă doar în tutunul negru, de-i curge zeama din colţurile gurii. De ce a amuţit maşina lui ? S-a prăbuşit Bläker. Şi calul se zvîrcoleşte acum pe mirişte, zvîrle picioarele în sus şi-l neliniştează pe roib. Bunicul aşteaptă. Bläker s-o fi poticnit.

— Haide, scoală, scoală, corcitură !

Şi bătrînul îl croieşte cu biciul. Cureaua biciului şuieră prin beznă. Bläker nu se ridică. Se răstoarnă pe o parte şi horcăie. Bunicul sare de pe maşină. Asta mai lipsea : să fi dat boala în cal.

— Scoală, Bläker, scoală !

Glasul bunicului tremură. Bläker sforăie. Izbeşte cu picioarele dindărăt şi şi le încurcă în hamuri. Apoi zvîrcolelile slăbesc. Bunicul îl apucă de cap şi-l trage, dar în zadar. Ochii lui Bläker se sting. Capul şi gîtul i se prăvălesc greoi pe mirişte. Bunicul, alb ca varul, îşi holbează ochii spre cer. Dintre nori apare luna. Bunicul cade în genunchi şi-şi împreună mîinile pe piept :

— Doamne Dumnezeule din cer, iată-mă în faţa ta, şi dacă mai ai un pic de inimă, ascultă ruga păcătosului de mine şi nu-mi lua calul !

Un ţipăt ascuţit şi jalnic îl face să tresară. I-a ascultat dumnezeu ruga ? Nu, nimeni nu l-a ascultat. A fost strigătul de moarte al lui Bläker. Bunicul se aruncă peste animalul mort. Cea din urmă rămăşiţă de căldură din trupul neînsufleţit îl pătrunde pe bătrînul cutremurat de fiori reci. Şi el înalţă pumnii către cer :

— Nu, tu nu exişti. Am bănuit asta. Omul te-a făurit. Omul e slab şi singur, singur, singur de tot.

Bunicul îşi caută briceagul. Vrea să taie hamul şi să-l libereze pe roibul viu de tovarăşul lui mort. Şi-aduce însă aminte că şi-a lăsat briceagul la bunica. Vechea mînie îl cuprinde din nou. Muşcă hamul ca un cîine turbat. Dar pielea cenuşie nu se lasă sfîşiată de dinţii lui bătrîni.

Cînd ochii tractorului alunecă pe ogorul lui Kraske, strălucirea lor luminează un cuib mare de păianjen în mijlocul lanului. Mădularele zbuciumate ale uriaşului păianjen au înţepenit. Alături paşte liniştit un roib. Trupul animalului e brăzdat de urme adînci de bici. Dungile au plesnit şi prin pielea aurie luceşte carnea roşie. La stînga lui e alt cal. El nu paşte. N-are nici urme de bici. Are o încurcătură de maţe, deoarece cu o zi înainte a fost lovit cu picioarele în burtă. Dar loviturile nu se văd, şi nici încurcătura de maţe nu se vede.

Pe o piatră de hotar şade un omuleţ cenuşiu. O jumătate de noapte s-a zbătut sălbatic, ca şi cum ar fi fost în floarea vîrstei şi ar fi avut puterea să rînduiască mersul lumii după bunul lui plac. Şi după opintirea aceasta omuleţul a împietrit. Şade pe piatra de hotar de-ai zice că-i stană cioplită în vîrful ei. Şade singur-singurel, iar mîinile îi sînt încleştate pe o vînă de bou pe care o ţine de parcă s-ar sprijini de ea.

Pasărea cu sclipiri verzui a zburat de trei ori pe deasupra bunicului încremenit. A prins din zbor o lăcustă care a sărit din grămezile de snopi. Sclipind verzui, şi la fel de tăcută cum a venit, pasărea a zburat înapoi în pădure.

L-am întrebat pe scripcarul Fimpel cum se numeşte pasărea aceasta cu sclipiri verzui. Scripcarul Fimpel cunoştea tot ce zboară sub bolta cerului, chiar şi balenele cu aripi din Laponia, şi ne-a vorbit despre barza laponă care-şi clocește ouăle sub gheaţă. Cică cuibul ei e făcut numai din păr de ren. Barza laponă smulge renilor părul pe cînd dorm.

— Cine crede, îl priveşte ; cine macină, se-albeşte — spune Schuricht-cel-mare.

Dar numele pasării cu sclipiri verzui, care zboară peste lanurile noastre, n-a vrut să ni-l spună scripcarul Fimpel decît dacă-i dăm bani de rachiu.

— E pasărea verzui-sclipind,
Ce-o vezi pe lanuri rătăcind.
Dar numele-i în minte-l ţin
Pînă ce-mi daţi trei mărci — amin !

se tîrguieşte scripcarul Fimpel. Nici nu ne gîndim să plătim rachiul lui Fimpel din banii pionierilor.

Într-o dimineaţă domnul Kern intră în clasă şi ne spune :

— Copii, am aflat. E o dumbrăveancă.

Deschide o carte cumpărată la oraş şi ne arată chipul dumbrăvencii. Ne uităm în carte. Într-adevăr, e pasărea noastră. Învăţătorul Kern închide volumul.

— Mai mult nu vă spun. Dacă vrem să aflăm ceva, trebuie să cercetăm. Ce-i cu cercul de zoologie ?

— Bine, să-l facem, domnule Kern.

Se înscriu cei doi Schuricht, cel mare şi cel mic, Sepp Wurm, Ochi-de-bilă şi cu mine.

— Acum o să vedem ce-i cu dumbrăveanca asta — spune Schuricht-cel-mare. Îi scoatem veşmîntul verde şi dedesubt o să fie cenuşie ca toate ciorile.

Ne aşternem la drum. Eu ştiu în care pădure zboară dumbrăveanca după ce pleacă de pe cîmp. E pădurea înaltă de cetini de lîngă şoseaua ce duce la Sandberge. Acolo trebuie să mergem.

Ajungem în pădurea înaltă de cetini. Oriunde vedem un cuib printre crengi, ciocănim trunchiul. Din cuiburi sar veveriţe sau zboară ţiuind alunari ; o cioară sură ţopăie pe un vîrf de pom şi ne cîrîie, dar dumbrăveanca n-o vedem nicăieri.

— Cloceşte desigur în culcuşul iepurilor. E şi ea un fel de cioară, şi ciorile au toane, chibzuieşte Schuricht-

cel-mare. Dar asta n-o ştiu cei care scriu cărţile, nu-i aşa, domnule Kern ?

Învăţătorul zîmbeşte şiret :

— Cloceşte ?... Ei, o să vedem.

Ajungem într-un luminiş. La marginea lui, mai mulţi pini mărunţi, legaţi între ei, alcătuiesc o colibă. Vîrfurile pinilor închipuiesc acoperişul. Pereţii colibei sînt făcuţi din vreascuri uscate.

— Un adăpost de vreme rea pentru muncitorii din pădure — ne lămureşte domnul Kern.

— Mă strecor înăuntru să văd ce-i acolo — spune Schuricht-cel-mare pornind în goană spre colibă.

Un omuleţ ţîşneşte dintr-însa. Aleargă îndoit de spate spre pădure.

— Hei, opreşte-te, nu-ţi facem nimic ! strigă învăţătorul.

Omuleţul se întoarce o clipă spre noi. O barbă sură îi flutură peste umăr.

Schuricht-cel-mare îmi dă un ghiont :

— Să-mi razi mustaţa dacă ăsta nu-i Fritz Kimpel.

Şi o şi zbugheşte după el. Noi, în urma lui. Domnul Kern nu-i mai puţin curios şi se ia la întrecere cu băieţii. Omuleţul fuge prin pădure cotind cînd încolo, cînd încoace. Se poticneşte, dar într-o clipă e din nou în picioare. Noi ne împrăştiem şi-l încercuim. Acum încep să cred şi eu că e Fritz Kimpel. Ce-o fi avînd de gînd ?

Ochi-de-bilă şi Sepp Wurm pun în acelaşi timp mîna pe el şi-l pironesc locului. Fritz gîfîie. Cînd îl vede pe învăţătorul Kern, încearcă să fugă. Dar Schuricht-cel-mare îl înşfacă şi el. Noi abia ne tragem răsuflarea şi nu putem vorbi. Fritz Kimpel are ochii speriaţi ca o pasăre în capcană. Mi-e milă de el.

— Aici locuieşti tu acum ? îl întreabă învăţătorul.

Noi rîdem. Fritz Kimpel izbeşte cu picioarele în pămînt.

— Daţi-i drumul ! hotărăşte învăţătorul Kern. N-o să fugă, sînt sigur. Ai o colibă frumoasă, Kimpel. Singur ţi-ai făcut-o ?

Fritz dă iarăşi din picioare :

— Nu-i oprit.

— Sigur că nu. Aş dori ca fiecare să fie atît de îndemînatic ca tine. Vrei să ne-o arăţi ?

Fritz Kimpel îl priveşte din nou cercetător pe domnul Kern :

— Coliba e sfinţită şi într-însa n-au voie să intre nechemaţi. Eu sînt aici starostele piticilor.

— Aşa ceva nici nu există ! izbucneşte Schuricht-cel-mare.

— Ba există, numai că nu ştiţi voi — i-o taie Fritz Kimpel.

— Eu cred că există — glăsuieşte domnul Kern. Şi cum ai ajuns tu staroste peste pitici, Fritz ?

— Asta nu spun.

— Nici mie ?

— Nici.

— Bine, atunci nu te mai întreb. Du-te unde pofteşti. N-avem nimic cu tine.

— Asta mi-a venit... mi-a venit aşa... pe cînd eram mereu singur.

— Singur ?

— Singur ca un păianjen în beci.

— Ooo !

Învăţătorul Kern ridică neputincios din umeri. Fritz se uită la mine cu sfidare şi-şi lasă apoi ochii în pămînt :

— Şi acum... acum nu mai vreau nici un tovarăş. Să se ducă toţi unde şi-a înţărcat dracul copiii !

Domnul Kern caută îndelung un răspuns.

— Te pomeneşti că ai putea să ne spui unde-şi are cuibul dumbrăveanca.

— N-am voie să vorbesc despre asta.

Schuricht-cel-mare îmi dă un ghiont şi pufneşte. Învăţătorul Kern ne face semn să tăcem.

— Dar cine are voie să vorbească despre dumbrăveancă ?

— Starostele păsărilor.

— Poţi să ne duci la el ?

— Nu pot. El nu locuieşte aici. Trebuie să-i scriu mai întîi.

— Bine — spune domnul Kern. Nu vrem să te mai stînjenim. Scrie-i starostelui păsărilor. Şi pe urmă să ne spui şi nouă ce-a hotărît.

Fritz dă iar din picior :

— Nu !

— De ce nu ?

— Pionierilor nu le spun nimic.

— Ai ceva împotriva lor ?

— Da, că nu m-au primit şi pe mine.

Învăţătorul Kern chibzuieşte oleacă.

— Ai fi intrat dacă te-ar fi chemat ?

Fritz Kimpel dă din umeri.

— Tatăl lui l-ar fi snopit în bătăi — spune Schurichtcel-mare.

Ochi-de-bilă şi Sepp Wurm îşi fac semne chicotind. Fritz Kimpel ne întoarce spatele. Nu vrea să mai aibă de-a face cu noi. Îl lăsăm singur şi ieşim la şosea. Aruncînd o privire înapoi, vedem că Fritz se uită lung în urma noastră. Barba lui din fire de in flutură în vînt. N-are încredere în noi.

— E într-o ureche — spune Schuricht.

— Nu, nu, nu-i adevărat ! se împotriveşte învăţătorul Kern. Am făcut o greşeală cu el. Ba mi se pare că sîntem chiar mai vinovaţi decît dînsul. Aţi văzut ochii lui ?

— Dacă vine ăsta cu dumbrăveanca, cuţu să-mi ziceţi ! sare Schuricht-cel-mare. Şi starostele păsărilor e Klauschke-cel-alb. Asta o văd şi fără ochelari.

— Trebuie fără îndoială... trebuie să ai mai multă încredere în oameni — spune domnul Kern, scărmănînd o frunză de salcîm.

La întoarcere a umblat toată vremea tăcut şi gînditor.

Mătuşa Clary porneşte cam temătoare la drum. N-o s-o gonească oare bunicul ca pe o pisică străină ? Bunicul n-o goneşte. Zace în pat lîngă bunica şi geme. Baba Kimpel trebăluieşte în bucătărie.

— Slavă Domnului că ai venit — îi spune baba mătușii Clary. Ești o fată bună. Eu trebuie să mă îngrijesc de vite, că altfel ce s-ar întîmpla ?

Mătușa Clary se roșește ușor și se pune pe treabă în bucătărie. Atît de prietenos n-a fost primită la Kraske nici în timpurile cele mai bune. Bunica nu-i cere iertare mătușii Clary, dar ochii ei spun mai multe decît cuvintele. Strînge mîna mătușii și o podidesc lacrimile.

Vine doctorul și-l cercetează pe bunicul. Bunicul nu știe ce se întîmplă cu el. Aiurează și se zvîrcolește bezmetic în pat :

— Vezi, asta-i prietenia cea mare, ea urcă pînă la cer. Prietenia măruntă e ca un mușuroi de cîrtiță.

Medicul îl ciocănește peste tot, și pe față i se așterne o umbră de îngrijorare.

— Să-l ducem mai bine la spital ? întreabă mătușa Clary.

— Pe Bläker să-l duceți la spital. Doctorul i-a strivit burta, murmură bunicul.

Medicul își scutură mîna cu un gest nehotărît și-i face bunicului o injecție.

— Unde e reteveiul ? Unde e vîna de bou ? strigă bătrînul. Baba Kimpel, vrăjitoarea, mă sfredelește.

— Ești fiica lui ? o întreabă medicul pe mătușa Clary înainte de a se urca în automobil.

— Sînt nora lui.

— Atunci dumitale pot să-ți spun adevărul. E prea tîrziu.

Mătușa Clary pălește și intră în casă. Bunica îi face semn să se apropie :

— Se duce, fetițo, s-a sfîrșit cu el. Dar poate că-i mai bine așa.

Bunica tace un timp cu ochii înfipți în tavan. Apoi se uită iarăși la mătușa Clary :

— Nu mai văd nici o cale, fetițo, nici una. Vezi tu vreuna ?

— Să-l chem pe Ernst, mamă ?

— Cheamă-l, fetițo !

Bunica îşi aţinteşte urechea. Ce-i asta, a tunat? Nu, n-a tunat. Baba Kimpel hodorogeşte în curte cu ciuberele goale de lapte. După un timp bunica trage din nou cu urechea. Zgomotul ăsta nu vine de la babă. Acum a tunat cu adevărat, da, da, a tunat.

— Doamne, Dumnezeule mare, îmblînzeşte-ţi norii! se roagă bunica. Nu lăsa să ni se prăpădească bucatele. Doamne, fă cum ţi-o fi voia, sîntem în mîna ta precum viermele de pe cîmp e în mîna noastră. Îndură-te de noi şi nu ne zdrobi.

Huietul se apropie. Bunica stă cu mîinile împreunate şi ascultă. Tunetele se înteţesc. Mugetul înfundat se preschimbă în bubuit. Un zîmbet sfios apare pe buzele bătrînei. Cu un oftat îşi uşurează temerile. Nu-i tunet, nici grindină; sînt tractoarele cele noi de care i-a vorbit nora. Bunica se simte mai bine; tunetul acesta e stăpînit de mîna omului.

A auzit vuietul şi bunicul în fierbinţeala lui şi se ridică în capul oaselor.

— Reteveiul! Daţi-mi reteveiul! strigă el. Norii! Să plece norii!

Şi se prăbuşeşte iarăşi pe perne.

— Linişteşte-te, tăicuţă. Nu-i tunet din nori. Auzi?

Bunica îl zgîlţîie pe bunic de umeri, dar el n-o aude. În nălucirea lui vede ploaia potopindu-i holdele. Ca un puhoi se prăvăleşte din cer, biciuind spicele. Spicele se culcă la pămînt. Grăunţele cad pe pămîntul înmuiat de ploaie. Clic, clac. Auzi cum cad grăunţele? În fiecare secundă un grăunte. În fiecare secundă zece grăunţe. În fiecare secundă o mie de grăunţe.

— Un milion! urlă bunicul.

Bunica se închină din nou, dar nu din pricina tunetului. Se roagă pentru bunicul:

— Dacă-l iei la tine, Doamne, îndură-te de el, că nu-i mai păcătos decît noi ceştialalţi.

Bunicul vede încolţind grăunţele risipite. Spicele noi se încîlcesc cu cele vechi într-un desiş de nepătruns. Oamenii umblă de colo-colo şi-l arată cu degetul pe bătrînul Kraske: „Uitaţi-vă, ăsta e răzeşul Kraske! Are

doi cai, dar recoltă ioc !“ Spicele verzi şerpuiesc printre cele vechi. Năvălesc de pe cîmp, năpădesc ograda, cresc prin fereastră, cotropesc odaia şi ameninţă să-l sugrume pe bunicul. Noul — verdele cel nou — vrea să-l înhaţe. Bunicul se opinteşte şi zvîrle plapuma de pe el. Toate vorbele bunicii sînt de prisos. Zgomotul tractorului vine acum dinspre ograda lui Kraske. Geamurile de la ferestrele iatacului zăngănesc :

— S-a sfîrşit, s-a sfîrşit ! Grîul meu, grîul meu ! strigă bunicul şi ultima scînteie de conştiinţă dintr-însul se stinge.

Tractorul a adus în ograda lui Kraske hoitul lui Bläker. Animalul zace, cu pîntecele umflat, în căruţa pe care cu o zi mai înainte a tras-o chiar el. Ochii împăienjeniţi ai calului sînt îndreptaţi către depărtări neţărmurite. Viaţa face un pas peste hoituri şi cadavre. Încă o dată bunica îl mai scutură de braţ pe bătrînul fără simţire :

— Dumnezeu ne-a cruţat. Este doar maşina. Auzi-o cum duduie. Duduie ca un tunet îmblînzit.

Bunicul se întoarce pe partea cealaltă.

Pe ogoarele bunicului ropoteşte al doilea tractor. Tot tata l-a cerut şi a plecat cu el pe cîmp. Împreună cu baba Kimpel, aşază snopii în şire.

Tata se duce la Ajutorul ţărănesc şi de acolo la primar, îngrijindu-se de toate, de parcă nici o zi n-ar fi lipsit din casa părintească.

— Să ducem treierătoarea pe cîmp — îi spune tata primarului. În felul ăsta n-au să se risipească atîtea boabe.

Kaldaune e gata :

— De ce nu am izbuti acolo unde au reuşit şi alţii ?

După-amiază, tractorul duce treierătoarea pe ogorul bunicului.

— Bătrînul Kraske s-ar răsuci în mormînt dacă ar trebui să încuviinţeze una ca asta !

— Dar ce, a şi murit ?

— Nu, se mai luptă cu cosaşul de vieţi.

— A murit însă scripcarul Fimpel.

— A fost bolnav ?
— Nu, măcar că umbla şi iarna desculţ. S-a înecat.
— Sa înecat ? Unde ?
— În iazul din lunca lui Kimpel.
— Bine, dar acolo nu se poate îneca un om.
— Depinde de om şi de felul cum cade în apă.
— Atunci se vede că Fimpel a fost beat criţă şi a crezut că iazul e patul lui de acasă.
— Nici vorbă că l-a îmbătat cineva.
— Pot să-mi închipui şi cine.
— L-au prins aseară smulgînd cartofi noi de pe ogorul lui Kaldaune.
— Ce-avea Fimpel cu Kaldaune ?
— Asta mă întreb şi eu.
— Aici se ascunde ceva. O fi fost el cum o fi fost, dar de furat, nu fura.
— Dacă eşti atît de sigur de asta, spune-o cu glas tare. S-a găsit la el o labă de mistreţ, atîrnată de o sîrmă. Cu ea Fimpel a apăsat urme în pămînt, ca paguba să fie pusă în seama porcilor mistreţi.
— Au încercat să-l descoase ?
— Au uitat. S-au mulţumit să-i ia sacul cu cartofi Acum nu mai poate nimeni să-l întrebe.
— Eu cred că a fost pus de cineva.
— Sst !
— L-a trimis cineva care a vrut să se răzbune pentru o anumită chestie cu ouă.
— Sst ! Ai căpiat ? N-ai nici o dovadă.
Trece primarul Kaldaune.
— Într-o zi se va dovedi totul. Şi atunci o să încheiem toate socotelile — spune el suindu-se pe treierătoare.
— Nu ţi-am spus să-ţi ţii gura ? Vrei să stai pe urmă ca prostul şi să nu poţi spune nimic ?
— N-ai auzit că ziua răfuielilor e aproape ?

Se zguduie casa de răcnetele bunicului. Bătrînul dă cu pumnii în moarte şi nu vrea să moară. Strigătele

răzbat pînă în ogradă. Tilo își vîră coada între picioare și se ascunde în cușca lui. Găinile trag cu urechea către cer, de parcă un uliu s-ar roti deasupra ogrăzii.

— Gospodăria mea ! Gospodăria vrea să mi-o ia. Cu coasa vrea să-mi ia gospodăria ! urlă bunicul.

Bunica zace în pat cu fața aprinsă și încearcă mereu să-l liniștească :

— Ascultă, omule ! Nimeni nu vrea să-ți ia gospodăria.

Dar glasul ei se pierde fără folos, ca un zumzet de albină.

— Au să-l vadă ei pe bătrînul Kraske ! Pe un tun o să vină călare. Kimpel și Bläker o să-l tragă. Dii, Kimpel, dii, potaie de Kimpel, mai iute, dă-i bătaie ! Eu sînt cel mai năstrușnic. Călăresc pe prietenia cea mare.

— Nu-l vezi pe Tinko, tăicuță ! E aici și tremură tot. Nu-l vezi, tăicuță ?

Bunicul bolborosește ceva. Nu pot să înțeleg ce spune.

Pe cîmp uruie treierătoarea. Boabele de secară, care trebuiau să fie de grîu, alunecă în saci. Toți vecinii ne ajută la treierat. Tata cară cu roibul snopii la mașină. Rotarul Felko duce cu boul lui paiele la noi în șopron și primarul Kaldaune dezleagă snopii înainte de a fi zvîrliți în mașină. Baba Kimpel dă oamenilor de băut, adună pleava cu grebla și încarcă paiele în carul tras de boul lui Felko. Scoate din buzunar o sticluță și unge cu o licoare cafenie rănile de bici de pe spinarea roibului. Pielea cîrlanului tremură și mușchii cenușii o iau la sănătoasa.

Tractorul pune în mișcare treierătoarea. Cîte mai poate și tractorul ăsta ! Cînd se întunecă, își aprinde ochii de lumină. S-a schimbat lumea. La Märzbach se treieră pentru întîia oară noaptea pe cîmp.

— Ce tot vorbești ! Am treierat și altădată la lumină.

— La lumină de opaiț, în șură, în diminețile de iarnă, da ? Cu îmblăciul ați treierat, ca vechii eghipteni.

— Asta așa-i.

Pînă în toiul nopţii duduie treierătoarea pe cîmp şi pînă la scăpătatul stelelor se luptă bunicul cu moartea. Eu stau pe marginea patului, lîngă bunica. Bunica îşi încolăceşte braţele în jurul meu şi eu îmi astup urechile.

Doctorul mai vine o dată. Ochii îi sînt obosiţi, mişcările liniştite. Îl priveşte un timp pe bunicul şi apoi îl cercetează din nou. Bunicul nu poate să mai şadă. Mătuşa Clary trebuie să-l sprijine. Plînge şi-l mîngîie pe bunicul, încetişor, pe frunte.

Eu tremur şi ard în acelaşi timp.

— Mătuşă Clary — îi strig de lîngă bunică — mătuşă Clary, salută-l din partea mea.

Mătuşa Clary dă din cap, în tăcere.

Medicul îi şopteşte ceva mătuşii. Pregăteşte o injecţie. Pe mine mă trimite să-l aduc pe tata.

Pe treierătoare cîntă cîteva fete. N-or fi ştiind că bunicul se luptă cu moartea? Sînt vesele că au sosit maşinile pentru fericirea copiilor. Lasă-le să cînte.

Îl caut pe tata. Lîngă căruţa încărcată stă de vorbă cu Paul Wunsch.

— Uită-te, uită-te cu cîtă tragere de inimă muncesc! strigă Paul Wunsch din vîrful căruţei.

Tata dă din cap şi răsuflă adînc:

— Ehei, de cînd ar fi trebuit să fie aşa, Paul. Vrei ceva, Tinko?

— M-a trimis doctorul. Zice să vii acasă.

Tata şi Paul Wunsch dau din cap şi se uită unul la altul. Paul Wunsch sare din căruţă. Tata îi dă roibul şi mă ia de mînă. Mergem tăcuţi prin întuneric. Zumzetul maşinii cutreieră noaptea.

Bunicul s-a mai liniştit. Eu mă aşez în bucătărie pe vechiul meu loc de pe lada cu lemne. N-ar trebui oare să plîng cînd bunicul meu moare? Nu pot să plîng. Miros de doctorii se împrăştie în toată casa. Doctorul trece repede, în halat alb, prin bucătărie. Se duce în ogradă şi mă mîngîie în trecere pe creştet.

Tata vine din odaie. Se opreşte o clipă lîngă dulap şi-şi pironeşte privirile în pămînt. Apoi îşi înalţă încet

capul. Fața îi e gînditoare. Se uită la mine. Mușchii obrajilor îi tremură :

— A murit, Tinko.

O aud pe bunica plîngînd în iatac.

Unchiul Matthes s-a întors de la Rostock, unde se construiesc noile vapoare.

— Tu nu cunoști dorul de casă, unchiul Matthes ?

Unchiul Matthes zîmbește și-și scoate portofelul. Mi-arată fotografii în care se vede marea cu vapoare brăzdînd valurile.

— În fața lor rămîne prea puțin loc pentru dorul de casă — îmi răspunde el.

Fluturii zboară. În tei zumzăie albinele. Pe albastrul cerului vîslesc rîndunele. Eu stau lungit sub teii de pe imaș. Miros de trandafiri adie de prin grădinile țăranilor către mine. Toate zgomotele se îmbină cu duduitul tractorului în marea cîntare a verii.

„Cîntă vara, cîntă vara,
Aerul e cald și lin,
Soare-aprins și cer senin...“

Mă sperii de propriul meu glas. Am cîntat, și cei din casă fac pregătiri să-l îngroape pe bunicul. Din curte mă strigă dada Kimpel.

Bunica se vaietă :

— Ce-o să spună lumea dacă nu m-o vedea în urma sicriului ? Îmbrăcați-mă și duceți-mă cu voi.

Tata și mătușa Clary o domolesc :

— Ești bolnavă. Toți copiii din sat știu asta. N-ai încotro.

Stefania, sora mea Stefania, blînda ciocîrlie, o să-i țină de urît bunicii, cînd noi o să-l ducem pe bunicul la cimitir. Rotarul Felko și cîțiva oameni în straie negre înșurubează sicriul. Tata mă ține de mînă. Mîna lui e netedă și caldă. Văd pentru cea din urmă oară mîinile bunicului. Au fost aspre și negricioase, ca niște cioturi.

Acum sînt palide şi cenuşii, ca nişte oase. N-au să mai scormonească ogorul de parcă l-ar mîngîia. Nici pe mine n-au să mă mai lovească. Mîinile acestea au vrut să ţină în loc vremea cea nouă. Dar vremea le-a zvîrlit la o parte.

— Nu plînge, Tinko — spune tata aplecîndu-se spre mine. Ai să pleci la mare cu unchiul Matthes.

Nici n-am băgat de seamă că plîng.

Nr. 2738
Redactor de carte: E. Şişmanian
Corector: Iacob L.

Dat la cules 6.IV.959. Bun de tipar 9.V.959. Tiraj 8.150. Hîrtie semivelină de 65 gr. m.p. Coli de tipar 25,5. Coli de editură 20,8. Ft. 32/84×108. Com. editurii 3154. Ediţie I. A. 0202. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 (A)=R

Tiparul executat sub com. nr. 90429 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", Bucureşti — R.P.R.

Lei 8,90

EDITURA TINERETULUI